NOVUM TESTAMENTUM
LATINE.

STUDIUM BIBLICUM

NOVI TESTAMENTI

CATHOLICUM.

LIBRI CRITICI.

OENIPONTE.

LIBRARIA ACADEMICA WAGNERIANA.

MDCCCIC.

Bible. N.T. Latin. 1899. Vulgate

NOVUM TESTAMENTUM

VULGATAE EDITIONIS.

EX VATICANIS EDITIONIBUS EARUMQUE CORRECTORIO

CRITICE EDIDIT

P. MICHAEL HETZENAUER O. C.

PROV. TIROL. SEPT.

APPROBATUS LECTOR S. THEOLOGIAE ET GUARDIANUS.

CUM APPROBATIONE ECCLESIASTICA.

OENIPONTE.

LIBRARIA ACADEMICA WAGNERIANA.

MDCCCIC.

„Accipe igitur . . . ipsam veterem, ac vulgatam Editionem Latinam a mendis veterum librariorum, necnon pravarum emendationum erroribus repurgatam, suae pristinae integritati, ac puritati, quoad eius fieri potuit, restitutam".

Praefatio Editionis Clementinae.

Oeniponte, Typis Wagnerianis.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

LEONI PP. XIII.

LUMINI DE CAELO

STUDIORUM SCRIPTURAE SACRAE FAUTORI
ATQUE INFALLIBILI IUDICI

CRITICAM NOVI TESTAMENTI EDITIONEM

HUMILLIMA CUM REVERENTIA ET OBEDIENTIA
OBSERVANTISSIMUS EDITOR

D. D. D.

LITTERAE
EMINENTISSIMI ET REVERENDISSIMI
DOMINI AC PRINCIPIS

CARDINALIS SECRETARII STATUS

SANCTITATIS SUAE.

31363

Admodum Reverende Pater,

Quae ad me misisti volumina Beatissimo Patri offerenda ad pedes Sanctitatis Suae libenter deposui, certus enim eram illa grato animo et benevolenti esse accipienda.

Et sane quidem Augustus Pontifex tum de diligentia tua in studiis Sacrorum Bibliorum provehendis, tum de praeclaro opere a te typis edito est magnopere delectatus. Optat autem ut, pro tempore ac viribus, sacris Libris illustrandis ultro insistas. Quod ut feliciter cedat et in gratae voluntatis testimonium, apostolicam tibi benedictionem amantissime in Domino impertitur.

De libris quoque ad me destinatis maximas a me gratias habeto. Sensa simul sincerae existimationis meae libens excipito.

Romae, 19. Iunii 1896.

Addictissimus
M. Card. Rampolla.

Reverendo P. Michaeli Hetzenauer
Ord. Cappuccinorum
Oenipontem.

APPROBATIO ECCLESIASTICA.

Iudicio virorum sacrae Scripturae valde peritorum innixus non dubito commendare editionem criticam Novi Testamenti Latini a R. P. Michaele Hetzenauer O. C. adornatam.

Salisburgi, die 21. Iunii 1899.

† Ioannes Card. Haller
Pr. Archiepiscopus.

Viri in re critica s. Scripturae exacte versati consensu unanimi testantur, hanc editionem criticam Novi Testamenti Latini subtiliter et magna cum diligentia a R. P. Michaele Hetzenauer O. C. adornatam esse et cum documentis auctori praeiacentibus prorsus convenire. Horum criticorum sententiae inhaerentes hanc editionem ss. bibliorum studiosis perutilem fore censemus eamque et adprobamus et summopere commendamus.

Brixinae, die 24. Iunii 1899.

† Simon
Pr. Episcopus.

Fr. Bernardus ab Andermatt
Totius Ordinis F. F. Minorum
Sancti Francisci Capucinorum
Minister Generalis (l. i.)

Praesentium vigore opus, cui titulus: »Novum Testamentum Vulgatae Editionis«, a R. P. Michaele Hetzenauer, Ordinis nostri Lectore et Guardiano, adornatum et a duobus Ordinis Theologis aliisque doctissimis viris examinatum atque apprime commendatum, nostra etiam auctoritate approbamus et perlubenti animo permittimus.

Romae, die 29. Iunii 1899.

Fr. Bernardus ab Andermatt,
qui supra.

Legenti salutem.

Multorum satisfaciens voluntatibus possessor librariae academicae, dominus de Schumacher, textum graecum et latinum editionis meae criticae separatim typis scribere decrevit, et quidem sine praefationibus et notis criticis, quas in editione graeca et latina vel in additamentis invenies.

Nunc quidem offero Tibi latinum textum, quem iterum cum correctorio atque editionibus vaticanis diligentissime comparavi emendavique, ita ut hic textus perfecte conveniat cum textu vaticano, de quo plura scripturus sum in additamentis. Quattuor evangelica secundum locos parallelos partitus sum, ut auxilio synopsis textui appositae unum evangelium componere possis; reliquos vero libros divisi in partes et sectiones, ut ista quoque ratione haec editio usui scholastico sit accommodata.

Fruaris igitur hisce laboribus meis et plurimum proficias in studio excellentiae et utilitatis maximae, sine quo nequit theologia rite et pro dignitate tractari, uti Leo XIII. (de stud. script. sacr.) testatur.

Oeniponte, die festo ss. apostolorum Petri et Pauli, XXIX. Iunii MDCCCIC.

P. Michael a Zell.

SANCTUM

IESU CHRISTI

EVANGELIUM

SECUNDUM MATTHAEUM.

CAPUT I.

Vita privata

A 1 LIBER generationis Iesu Christi filii [a] David, filii Genealogia
2 Abraham. *[b] Abraham genuit Isaac. [c] Isaac autem Abraham
genuit Iacob. [d] Iacob autem genuit Iudam, et fratres
3 eius. *[e] Iudas autem genuit Phares, et Zaram de
Thamar. [f] Phares autem genuit Esron. Esron autem
4 genuit Aram. * Aram autem genuit Aminadab.
[g] Aminadab autem genuit Naasson. Naasson autem
5 genuit Salmon. * Salmon autem genuit Booz de
Rahab. [h] Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed
autem genuit Iesse. [i] Iesse autem genuit David regem.
6 * [k] David autem rex genuit Salomonem ex ea, quae David
B 7 fuit Uriae. * [l] Salomon autem genuit Roboam. rex
[m] Roboam autem genuit Abiam. [n] Abias autem genuit
8 Asa. * Asa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem
9 genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. * [o] Ozias

---

[a] Luc. 3, 31. [b] Gen. 21, 3. [c] Gen. 25, 25. [d] Gen. 29, 35. [e] Gen. 38, 29; 1 Par. 2, 4. [f] Ruth 4, 18; 1 Par. 2, 5. [g] Num. 7, 12. [h] Ruth 4, 21. [i] Ruth 4, 22; 1 Reg. 16, 1. [k] 2 Reg. 12, 24. [l] 3 Reg. 11, 43. [m] 3 Reg. 14, 31. [n] 3 Reg. 15, 8. [o] 2 Par. 26, 23.

autem genuit Ioatham. [a] Ioatham autem genuit
10 Achaz. [b] Achaz autem genuit Ezechiam. * [c] Ezechias
autem genuit Manassen. [d] Manasses autem genuit
11 Amon. [e] Amon autem genuit Iosiam. * [f] Iosias autem transmigratio
genuit Iechoniam, et fratres eius in transmigratione Babylonis
12 Babylonis. * Et post transmigrationem Babylonis:
Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit
13 Zorobabel. * Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud
autem genuit Eliacim. Eliacim autem genuit Azor.
14 * Azor autem genuit Sadoc. Sadoc autem genuit
15 Achim. Achim autem genuit Eliud. * Eliud autem
C genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan.
16 Mathan autem genuit Iacob. * Iacob autem genuit
Ioseph virum Mariae, de qua natus est Iesus, qui
17 vocatur Christus. * Omnes itaque generationes ab Iesus
Abraham usque ad David, generationes quattuor- Christus
decim: et a David usque ad transmigrationem
Babylonis, generationes quattuordecim: et a trans-
migratione Babylonis usque ad Christum, genera-
tiones quattuordecim.

18 * Christi autem generatio sic erat: [g] Cum esset Christi
desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam con- generationem
venirent, inventa est in utero habens de Spiritu
19 sancto. * Ioseph autem vir eius cum esset iustus, et
nollet eam traducere: voluit occulte dimittere eam.
D 20 * Haec autem eo cogitante, ecce Angelus Domini
apparuit in somnis ei, dicens: Ioseph fili David, noli
timere accipere Mariam coniugem tuam: quod
21 enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. * pariet
autem filium: [h] et vocabis nomen eius IESUM: edoctus Ioseph

[a] 2 Par. 27, 9. [b] 2 Par. 28, 27. [c] 2 Par. 32, 33. [d] 2 Par. 33, 20. [e] 2 Par. 33, 25. [f] 2 Par. 36, 1. 2. [g] Luc. 1, 27. [h] Luc. 1, 31; Act. 4, 12.

ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis
22 eorum. * Hoc autem totum factum est, ut adimple-
retur quod dictum est a Domino per Prophetam di-
23 centem: * [a] Ecce virgo in utero habebit, et pariet
filium: et vocabunt nomen eius Emmanuel, quod
24 est interpretatum Nobiscum Deus. *Exurgens autem
Ioseph a somno, fecit sicut praecepit ei angelus Do-
25 mini, et accepit coniugem suam. *Et non cognosce- accipit coniugem suam
bat eam donec peperit filium suum primogenitum:
et vocavit nomen eius Iesum.

CAPUT II.

A 1 Cum ergo [b] natus esset Iesus in Bethlehem Iuda Magi ab oriente
in diebus Herodis regis, ecce Magi ab oriente
2 venerunt Ierosolymam, * dicentes: Ubi est qui
natus est rex Iudaeorum? vidimus enim stellam
3 eius in oriente, et venimus adorare eum. *Audiens
autem Herodes rex, turbatus est, et omnis Ierosolyma
4 cum illo. * Et congregans omnes principes sacer-
dotum, et Scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi
5 Christus nasceretur. * At illi dixerunt ei: In Beth-
lehem Iudae: Sic enim scriptum est per Prophetam:
6 * [c] Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima
es in principibus Iuda: ex te enim exiet dux, qui
7 regat populum meum Israel. *Tunc Herodes clam
vocatis Magis diligenter didicit ab eis tempus stellae,
B 8 quae apparuit eis: *et mittens illos in Bethlehem, in Bethlehem
dixit: Ite, et interrogate diligenter de puero: et cum

[a] Is. 7, 14. [b] Luc. 2, 7. [c] Mich. 5, 2; Ioan. 7, 42.

inveneritis, renunciate mihi, ut et ego veniens adorem
9 eum. * Qui cum audissent regem, abierunt. et ecce
stella, quam viderant in oriente, antecedebat eos,
10 usquedum veniens staret supra, ubi erat puer. * Vi-
dentes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde.
11 * Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria puerum adorant
matre eius, et procidentes adoraverunt eum: [a] et
apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum,
12 thus, et myrrham. * Et responso accepto in somnis
ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi
sunt in regionem suam.

13 * Qui cum recessissent, ecce angelus Domini ap-
paruit in somnis Ioseph, dicens: Surge, et accipe Ioseph fugit in Aegyptum
C puerum, et matrem eius, et fuge in Aegyptum, et
esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim
ut Herodes quaerat puerum ad perdendum eum.
14 * Qui consurgens accepit puerum, et matrem eius
15 nocte, et secessit in Aegyptum: * et erat ibi usque
ad obitum Herodis: ut adimpleretur quod dictum
est a Domino per Prophetam dicentem: [b] Ex Aegypto
vocavi filium meum.

16 * Tunc Herodes videns quoniam illusus esset a Herodes occidit pueros
Magis, iratus est valde, et mittens occidit omnes
pueros, qui erant in Bethlehem, et in omnibus fini-
bus eius a bimatu et infra secundum tempus, quod
17 exquisierat a Magis. * Tunc adimpletum est quod
D 18 dictum est per Ieremiam prophetam dicentem: * [c] Vox
in Rama audita est ploratus, et ululatus multus:
Rachel plorans filios suos, et noluit consolari, quia
non sunt.

---

[a] Ps. 71, 10. [b] Os. 11, 1. [c] Ier. 31, 15.

19 * Defuncto autem Herode, ecce angelus Domini
20 apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, * dicens: Ioseph revertitur
Surge, et accipe puerum, et matrem eius, et vade
in terram Israel: defuncti sunt enim, qui quaerebant
21 animam pueri. * Qui consurgens, accepit puerum,
22 et matrem eius, et venit in terram Israel. * Audiens
autem quòd Archelaus regnaret in Iudaea pro He-
rode patre suo, timuit illò ire: et admonitus in som-
23 nis, secessit in partes Galilaeae. * Et veniens habi-
tavit in civitate, quae vocatur Nazareth: ut adim- Nazareth
pleretur quod dictum est per Prophetas: Quoniam
Nazaraeus vocabitur.

Vita publica
1. Magisterium

CAPUT III.

A 1 In diebus autem illis venit Ioannes Baptista prae- Ioannes baptista venit
2 dicans in deserto Iudaeae, * et dicens: [a] Poeniten-
tiam agite: appropinquavit enim regnum caelorum.
3 * Hic est enim, qui dictus est per Isaiam prophetam
dicentem: [b] Vox clamantis in deserto: Parate viam
4 Domini: rectas facite semitas eius. * Ipse autem
Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum,
et zonam pelliceam circa lumbos suos: esca autem
5 eius erat locustae, et mel silvestre. * [c] Tunc exibat
ad eum Ierosolyma, et omnis Iudaea, et omnis regio
6 circa Iordanem; * et baptizabantur ab eo in Iordane,
confitentes peccata sua.

B 7 * Videns autem multos Pharisaeorum, et Saddu- praedicat populo
caeorum [d] venientes ad baptismum suum, dixit eis:
Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere

---

[a] Marc. 1, 4; Luc. 3, 3. [b] Is. 40, 3; Marc. 1, 3; Luc. 3, 4.
[c] Marc. 1, 5. [d] Luc. 3, 7.

8 a ventura ira? * Facite ergo fructum dignum poeni-
9 tentiae. * Et ne velitis dicere intra vos: [a] Patrem
habemus Abraham. dico enim vobis quoniam potens
est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae.
10 * Iam enim securis ad radicem arborum posita est.
Omnis ergo arbor, quae non facit fructum bonum,
excidetur, et in ignem mittetur.

11 * [b] Ego quidem baptizo vos in aqua in poeniten- evangelizat
tiam: qui autem post me venturus est, fortior me Messiam
est, cuius non sum dignus calceamenta portare:
C 12 ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igni. * Cuius
ventilabrum in manu sua: et permundabit aream
suam: et congregabit triticum suum in horreum,
paleas autem comburet igni inextinguibili.

13 * [c] Tunc venit Iesus a Galilaea in Iordanem ad Iesus
D 14 Ioannem, ut baptizaretur ab eo. * Ioannes autem baptizatur
prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo baptizari,
15 et tu venis ad me? * Respondens autem Iesus, dixit
ei: Sine modo: sic enim decet nos implere omnem
16 iustitiam. Tunc dimisit eum. * Baptizatus autem
Iesus, confestim ascendit de aqua. et ecce aperti
sunt ei caeli: et vidit [d] spiritum Dei descendentem
17 sicut columbam, et venientem super se. * [e] Et ecce
vox de caelis dicens: Hic est filius meus dilectus, in
quo mihi complacui.

---

[a] Ioan. 8, 39. [b] Marc. 1, 8; Luc. 3, 16; Ioan. 1, 26; Act. 1, 5. [c] Marc. 1, 9. [d] Luc. 3, 22. [e] Luc. 9, 35; 2 Petr. 1, 17.

CAPUT IV.

A 1 Tunc Iesus ductus est in desertum a Spiritu, [a] ut Ieiunat
2 tentaretur a diabolo. * Et cum ieiunasset qua-
draginta diebus, et quadraginta noctibus, postea
esuriit.
3 * Et accedens tentator dixit ei: Si filius Dei es, et tentatur a diabolo
4 dic ut lapides isti panes fiant. * Qui respondens
dixit: Scriptum est: [b] Non in solo pane vivit homo,
5 sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. * Tunc
assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, et
6 statuit eum super pinnaculum templi, * et dixit ei:
Si filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim:
[c] Quia angelis suis mandavit de te, et in manibus
tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
7 * Ait illi Iesus: Rursum scriptum est: [d] Non tentabis
B 8 Dominum Deum tuum. * Iterum assumpsit eum
diabolus in montem excelsum valde: et ostendit ei
9 omnia regna mundi, et gloriam eorum, * et dixit
ei: Haec omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.
10 * Tunc dicit ei Iesus: Vade Satana: Scriptum est
enim: [e] Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli
11 servies. * Tunc reliquit eum diabolus: et ecce an-
geli accesserunt, et ministrabant ei.
12 * Cum autem audisset Iesus quòd Ioannes tra-
13 ditus esset, [f] secessit in Galilaeam: * et, relicta civi- descendit Capharnaum
tate Nazareth, venit, et habitavit in Capharnaum
14 maritima, in finibus Zabulon, et Nephthalim: * ut
adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophe-
15 tam: * [g] Terra Zabulon, et terra Nephthalim, via

[a] Marc. 1, 12; Luc. 4, 1. [b] Deut. 8, 3; Luc. 4, 4. [c] Ps. 90, 11. [d] Deut. 6, 16. [e] Deut. 6, 13. [f] Marc. 1, 14; Luc. 4, 14; Ioan. 4, 43. [g] Is. 9, 1.

C 16 maris trans Iordanem, Galilaea gentium *populus,
qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam: et
sedentibus in regione umbrae mortis, lux orta est
17 eis. *[a] Exinde coepit Iesus praedicare, et dicere:
Poenitentiam agite: appropinquavit enim regnum
caelorum.
18 *Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilaeae,
[b] vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, vocat Petrum et
et Andream fratrem eius, mittentes rete in mare, Andream
19 (erant enim piscatores) *et ait illis: Venite post
20 me, et faciam vos fieri piscatores hominum. *At
21 illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. *Et
procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum Iacobum
Zebedaei, et Ioannem fratrem eius in navi cum et Ioannem
Zebedaeo patre eorum, reficientes retia sua: et
22 vocavit eos. *Illi autem statim relictis retibus et
patre, secuti sunt eum.
D 23 *Et circuibat Iesus totam Galilaeam, docens in circuit
synagogis eorum, et praedicans evangelium regni: totam Galilaeam
et sanans omnem languorem, et omnem infirmitatem
24 in populo. *Et abiit opinio eius in totam Syriam,
et obtulerunt ei omnes male habentes, variis lan-
guoribus, et tormentis comprehensos, et qui dae-
monia habebant, et lunaticos, et paralyticos, et cu-
25 ravit eos: *[c] et secutae sunt eum turbae multae de
Galilaea, et Decapoli, et de Ierosolymis, et de Iudaea,
et de trans Iordanem

[a] Marc. 1, 15. [b] Marc. 1, 16; Luc. 5, 2. [c] Marc. 3, 7;
Luc. 6, 17.

CAPUT V.

A 1 Videns autem Iesus turbas, ascendit in montem, Oratio montana
et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli
2 eius, *et aperiens os suum docebat eos dicens:
3 *[a] Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est octo beatitudines
4 regnum caelorum. *[b] Beati mites: quoniam ipsi
5 possidebunt terram. *[c] Beati, qui lugent: quoniam
6 ipsi consolabuntur. *Beati, qui esuriunt, et sitiunt
7 iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur. *Beati miseri-
cordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.
8 *[d] Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum vide-
9 bunt. *Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.
10 *[e] Beati, qui persecutionem patiuntur propter iusti-
tiam: quoniam ipsorum est regnum caelorum.
11 *Beati estis cum maledixerint vobis, et persecuti
vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos
B 12 mentientes, propter me: *gaudete, et exultate, quo-
niam merces vestra copiosa est in caelis. sic enim
persecuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos.
13 *Vos estis sal terrae. [f] Quòd si sal evanuerit, in officium ministrorum ecclesiae
quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur
14 foras, et conculcetur ab hominibus. *Vos estis lux
mundi. Non potest civitas abscondi supra montem
15 posita. *[g] neque accendunt lucernam, et ponunt
eam sub modio, sed super candelabrum ut luceat
16 omnibus, qui in domo sunt. *Sic luceat lux vestra
coram hominibus: [h] ut videant opera vestra bona,
et glorificent patrem vestrum, qui in caelis est.

---

[a] Luc. 6, 20. [b] Ps. 36, 11. [c] Is. 61, 2. [d] Ps. 23, 4. [e] 1 Petr. 2, 20: 3, 14: 4, 14. [f] Marc. 9, 49; Luc. 14, 34. [g] Marc. 4, 21; Luc. 8, 16; 11, 33. [h] 1 Petr. 2, 12.

17 * Nolite putare quoniam veni solvere legem, aut lex non
C 18 prophetas: non veni solvere, sed adimplere. * [a]Amen solvenda
quippe dico vobis, donec transeat caelum et terra,
iota unum, aut unus apex non praeteribit a lege,
19 donec omnia fiant. * [b]Qui ergo solverit unum de
mandatis istis minimis, et docuerit sic homines,
minimus vocabitur in regno caelorum: qui autem
fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno
20 caelorum. * Dico enim vobis, quia nisi abundaverit sed ad-
iustitia vestra [c]plus quàm Scribarum, et Pharisae- implenda
orum, non intrabitis in regnum caelorum.
21 * Audistis quia dictum est antiquis: [d]Non occides: de homi-
22 qui autem occiderit, reus erit iudicio. * Ego autem cidio, ira
dico vobis: quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus
erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, raca: reus
erit concilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit
D 23 gehennae ignis. * Si ergo offers munus tuum ad reconci-
altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet liatione
24 aliquid adversum te: * relinque ibi munus tuum ante
altare, et vade prius reconciliari fratri tuo: et tunc
25 veniens offeres munus tuum. * [e]Esto consentiens
adversario tuo cito dum es in via cum eo: ne forte
tradat te adversarius iudici, et iudex tradat te mi-
26 nistro: et in carcerem mittaris. * Amen dico tibi,
non exies inde, donec reddas novissimum quadran-
tem.
27 * Audistis quia dictum est antiquis: [f]Non moecha-
28 beris. * Ego autem dico vobis: quia omnis, qui de adul-
viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam terio

---

[a] Luc. 16, 17. [b] Iac. 2, 10. [c] Luc. 11, 39. [d] Ex. 20, 13; Deut. 5, 17. [e] Luc. 12, 58. [f] Ex. 20, 14.

E 29 moechatus est eam in corde suo. * [a] Quòd si oculus
tuus dexter scandalizat te, erue eum, et proiice abs
te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum
tuorum, quàm totum corpus tuum mittatur in ge-
30 hennam. * Et si dextra manus tua scandalizat te,
abscide eam, et proiice abs te: expedit enim tibi ut
pereat unum membrorum tuorum, quàm totum
31 corpus tuum eat in gehennam. * Dictum est autem: et divortio
[b] Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum
32 repudii. * Ego autem dico vobis: [c] Quia omnis, qui
dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa,
facit eam moechari: et qui dimissam duxerit, ad-
ulterat.

33 * Iterum audistis quia dictum est antiquis: [d] Non
periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua. de iure iurando
34 * Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque
F 35 per caelum, quia thronus Dei est: * neque per terram,
quia scabellum est pedum eius: neque per Ieroso-
36 lymam, quia civitas est magni regis: * neque per
caput tuum iuraveris, quia non potes unum capillum
37 album facere, aut nigrum. * [e] Sit autem sermo vester,
est, est: non, non: quod autem his abundantius est,
a malo est.

38 * Audistis quia dictum est: [f] Oculum pro oculo,
39 et dentem pro dente. * Ego autem dico vobis, non de talione
resistere malo: [g] sed si quis te percusserit in dex-
40 teram maxillam tuam, praebe illi et alteram: * [h] et
ei, qui vult tecum iudicio contendere, et tunicam
41 tuam tollere, dimitte ei et pallium. * et quicumque

---

[a] Marc. 9, 46; Matth. 18, 9. [b] Deut. 24, 1; Matth. 19, 7. [c] Marc. 10, 11; Luc. 16, 18; 1 Cor. 7, 10. [d] Ex. 20, 7; Lev. 19, 12; Deut. 5, 11; Iac. 5, 12. [e] Iac. 5, 12. [f] Ex. 21, 24; Lev. 24, 20; Deut. 19, 21. [g] Luc. 6, 29. [h] 1 Cor. 6, 7.

te angariaverit mille passus, vade cum illo et alia
42 duo. *[a] Qui petit a te, da ei: et volenti mutuari a
te, ne avertaris.
G 43 *Audistis quia dictum est: [b] Diliges proximum de caritate inimicorum
44 tuum, et odio habebis inimicum tuum. *Ego autem
dico vobis: [c] Diligite inimicos vestros, [d] benefacite
his, qui oderunt vos: [e] et orate pro persequentibus,
45 et calumniantibus vos: *ut sitis filii patris vestri,
qui in caelis est: qui solem suum oriri facit super
bonos, et malos: et pluit super iustos et iniustos.
46 *Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mer-
cedem habebitis? nonne et publicani hoc faciunt?
47 *Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid
amplius facitis? nonne et ethnici hoc faciunt?
48 *Estote ergo vos perfecti, sicut et pater vester perfectio christiana
caelestis perfectus est.

CAPUT VI.

A 1 Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram De pura intentione
hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mer-
cedem non habebitis apud patrem vestrum, qui in
caelis est.
2 *Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere de eleemosyna
ante te, sicut hypocritae faciunt in synagogis, et in
vicis, ut honorificentur ab hominibus: Amen dico
3 vobis, receperunt mercedem suam. *Te autem fa-
ciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat
4 dextera tua: *ut sit eleemosyna tua in abscondito,
et pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.
5 *Et cum oratis, non eritis sicut hypocritae, qui de oratione
amant in synagogis, et in angulis platearum stantes

[a] Deut. 15, 8. [b] Lev. 19, 18. [c] Luc. 6, 27. [d] Rom. 12, 20.
[e] Luc. 23, 34; Act. 7, 59.

orare, ut videantur ab hominibus: amen dico vobis,
6 receperunt mercedem suam. * Tu autem cum ora-
veris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora
patrem tuum in abscondito: et pater tuus qui videt
B 7 in abscondito, reddet tibi. * Orantes autem, nolite
multum loqui, sicut ethnici. putant enim quòd in
8 multiloquio suo exaudiantur. * Nolite ergo assi-
milari eis. scit enim pater vester, quid opus sit
vobis, antequam petatis eum.
9 * Sic ergo vos orabitis: [a] Pater noster, qui es in oratio dominica
10 caelis: sanctificetur nomen tuum. * Adveniat regnum
tuum. Fiat voluntas tua, sicut in caelo, et in terra.
11 * Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.
12 * Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimit-
13 timus debitoribus nostris. * Et ne nos inducas in
14 tentationem. Sed libera nos a malo. Amen. * [b] Si
enim dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet
15 et vobis pater vester caelestis delicta vestra. * Si
autem non dimiseritis hominibus: nec pater vester
dimittet vobis peccata vestra.
16 * Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypo- de ieiunio
critae tristes. exterminant enim facies suas, ut appa-
reant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, quia
17 receperunt mercedem suam. * Tu autem, cum ie-
18 iunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava, * ne
videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo, qui est
in abscondito: et pater tuus, qui videt in abscondito,
reddet tibi.
C 19 * Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: de thesauris
ubi aerugo, et tinea demolitur: et ubi fures effo-

[a] Luc. 11, 2. [b] Eccli. 28, 3. 4. 5; Matth. 18, 35; Marc. 11, 25.

20 diunt, et furantur. * [a] Thesaurizate autem vobis
thesauros in caelo: ubi neque aerugo, neque tinea
demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur.
21 * Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.
22 * [b] Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus
tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidum
23 erit. * Si autem oculus tuus fuerit nequam: totum
corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen, quod
in te est, tenebrae sunt: ipsae tenebrae quantae
24 erunt? * [c] Nemo potest duobus dominis servire:
aut enim unum odio habebit, et alterum diliget: aut
unum sustinebit, et alterum contemnet. Non potestis
25 Deo servire, et mammonae. * [d] Ideo dico vobis, ne
soliciti sitis animae vestrae quid manducetis, neque de sollicitudine
corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus
est quàm esca: et corpus plus quàm vestimentum?
D 26 * Respicite volatilia caeli, quoniam non serunt, neque
metunt, neque congregant in horrea: et pater vester
caelestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis
27 illis? * Quis autem vestrum cogitans potest adiicere
28 ad staturam suam cubitum unum? * Et de vesti-
mento quid soliciti estis? Considerate lilia agri quo-
29 modo crescunt: non laborant, neque nent. * Dico
autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria
30 sua coopertus est sicut unum ex istis. * Si autem
foenum agri, quod hodie est, et cras in clibanum
mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos modicae
31 fidei? * Nolite ergo soliciti esse, dicentes: Quid
manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operie-
32 mur? * haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim

---

[a] Luc. 12, 33; 1 Tim. 6, 19. [b] Luc. 11, 34. [c] Luc. 16, 13.
[d] Ps. 54, 23; Luc. 12, 22; Phil. 4, 6; 1 Tim. 6, 7; 1 Petr. 5, 7.

33 pater vester, quia his omnibus indigetis. * Quaerite cura christiana
ergo primum regnum Dei, et iustitiam eius: et haec
34 omnia adiicientur vobis. * Nolite ergo soliciti esse
in crastinum. Crastinus enim dies solicitus erit
sibiipsi. sufficit diei malitia sua.

CAPUT VII.

A 1 Nolite iudicare, [a] ut non iudicemini. * In quo Non iudicandum
2 enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini: [b] et
in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.
3 * Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: et
4 trabem in oculo tuo non vides? * Aut quomodo
dicis fratri tuo: Sine eiiciam festucam de oculo tuo:
5 et ecce trabs est in oculo tuo? * Hypocrita, eiice
primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis eiicere
6 festucam de oculo fratris tui. * Nolite dare sanctum de sancto
canibus: neque mittatis margaritas vestras ante
porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, et conversi dirumpant vos.
B 7 * [c] Petite, et dabitur vobis: quaerite, et invenietis: petenti dabitur
8 pulsate, et aperietur vobis. * Omnis enim, qui petit,
accipit: et qui quaerit, invenit: et pulsanti aperietur.
9 * [d] Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius
10 suus panem, numquid lapidem porriget ei? * Aut
si piscem petierit, numquid serpentem porriget ei?
11 * Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare
filiis vestris: quanto magis pater vester, qui in caelis
12 est, dabit bona petentibus se? * [e] Omnia ergo quae- regula caritatis
cumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite
illis. Haec est enim lex, et Prophetae

---

[a] Luc. 6, 37; Rom. 2, 1. [b] Marc. 4, 24. [c] Matth. 21, 22; Marc. 11, 24; Luc. 11, 9; Ioan. 14, 13; Iac. 1, 6. [d] Luc. 11, 11. [e] Tob. 4, 16; Luc. 6, 31.

13 * [a] Intrate per angustam portam: quia lata porta,
et spatiosa via est, quae ducit ad perditionem, et de duplici via
14 multi sunt qui intrant per eam. * Quàm angusta
porta, et arcta via est, quae ducit ad vitam: et pauci
sunt, qui inveniunt eam!
C 15 * Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos de falsis prophetis
in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi
16 rapaces: * a fructibus eorum cognoscetis eos. Num-
quid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?
17 * Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala
18 autem arbor malos fructus facit. * Non potest arbor
bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos
19 fructus facere: * [b] Omnis arbor, quae non facit fruc-
20 tum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. * Igitur
ex fructibus eorum cognoscetis eos.
21 * [c] Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, de bonis operibus
intrabit in regnum caelorum: sed qui facit volun-
tatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in
22 regnum caelorum. * Multi dicent mihi in illa die:
Domine, Domine, nonne in nomine tuo propheta-
vimus, et [d] in nomine tuo daemonia eiecimus, et in
23 nomine tuo virtutes multas fecimus? * Et tunc con-
fitebor illis: Quia numquam novi vos: [e] discedite a
me, qui operamini iniquitatem.
D 24 * [f] Omnis ergo, qui audit verba mea haec, et facit
ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedificavit do- vir sapiens
25 mum suam supra petram, * et descendit pluvia, et
venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in

---

[a] Luc. 13, 24. [b] Matth. 3, 10. [c] Matth. 25, 11; Luc. 6, 46.
[d] Act. 19, 13. [e] Ps. 6, 9; Matth. 25, 41; Luc. 13, 27. [f] Luc.
6, 48; Rom. 2, 13; Iac. 1, 22.

domum illam, et non cecidit: fundata enim erat super
26 petram. * Et omnis, qui audit verba mea haec, et
non facit ea, similis erit viro stulto, qui aedificavit vir stultus
27 domum suam super arenam: * et descendit pluvia,
et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt
in domum illam, et cecidit, et fuit ruina illius magna.
28 * Et factum est: cum consummasset Iesus verba finitur
haec, admirabantur turbae super doctrina eius.
29 * [a] Erat enim docens eos sicut potestatem habens,
et non sicut Scribae eorum, et Pharisaei.

CAPUT VIII.

A 1 Cum autem descendisset de monte, sequutae sunt
2 eum turbae multae: * [b] et ecce leprosus veniens, Leprosus mundatur
adorabat eum, dicens: Domine, si vis, potes me mun-
3 dare. * Et extendens Iesus manum, tetigit eum, di-
cens: Volo. Mundare. Et confestim mundata est
4 lepra eius. * Et ait illi Iesus: Vide, nemini dixeris:
sed vade, [c] ostende te sacerdoti, et offer munus,
quod praecepit Moyses, in testimonium illis.
5 * [d] Cum autem introisset Capharnaum, accessit
6 ad eum Centurio, rogans eum, * et dicens: Domine,
puer meus iacet in domo paralyticus, et male tor-
7 quetur. * Et ait illi Iesus: Ego veniam, et curabo
8 eum. * Et respondens Centurio, ait: [e] Domine, non fides et humilitas
sum dignus ut intres sub tectum meum: sed tan- centurionis
9 tum dic verbo, et sanabitur puer meus. * Nam et
ego homo sum sub potestate constitutus, habens
B sub me milites, et dico huic: Vade, et vadit: et alii,
Veni, et venit: et servo meo, Fac hoc, et facit.

---

[a] Marc. 1, 22; Luc. 4, 32. [b] Marc. 1, 40; Luc. 5, 12. [c] Lev. 14, 2. [d] Luc. 7, 1. [e] Luc. 7, 6.

10 * Audiens autem Iesus miratus est, et sequentibus
se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem
11 in Israel. * Dico autem vobis, quòd multi [a] ab Oriente,
et Occidente venient, et recumbent cum Abraham,
12 et Isaac, et Iacob in regno caelorum: * filii autem
regni eiicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus,
13 et stridor dentium. * Et dixit Iesus Centurioni: Vade,
et sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer in
illa hora.

14 * Et cum venisset Iesus in domum Petri, vidit socrus Petri
15 socrum eius iacentem, et febricitantem: * et tetigit
manum eius, et dimisit eam febris, et surrexit, et
ministrabat eis.

16 * [b] Vespere autem facto, obtulerunt ei multos aliique sanantur
daemonia habentes: et eiiciebat spiritus verbo: et
17 omnes male habentes curavit: * ut adimpleretur
quod dictum est per [c] Isaiam prophetam, dicentem:
Ipse infirmitates nostras accepit: et aegrotationes
nostras portavit.

C 18 * Videns autem Iesus turbas multas circum se,
19 iussit ire trans fretum. * Et accedens unus scriba,
20 ait illi: Magister, sequar te, quocumque ieris. * Et discipuli renuntient omnibus
dicit ei Iesus: [d] Vulpes foveas habent, et volucres
caeli nidos: filius autem hominis non habet ubi
21 caput reclinet. * Alius autem de discipulis eius ait
illi: Domine, permitte me primum ire, et sepelire
22 patrem meum. * Iesus autem ait illi: Sequere me, et
dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

---

[a] Mal. 1, 11. [b] Marc. 1, 32. [c] Is. 53, 4; 1 Petr. 2, 24.
[d] Luc. 9, 58.

23 * [a] Et ascendente eo in naviculam, secuti sunt
24 eum discipuli eius: * et ecce motus magnus factus
est in mari ita ut navicula operiretur fluctibus, ipse
25 vero dormiebat. * Et accesserunt ad eum Discipuli
eius, et suscitaverunt eum, dicentes: Domine, salva
26 nos, perimus. * Et dicit eis Iesus: Quid timidi estis,
modicae fidei? Tunc surgens, imperavit ventis, et *imperat ventis et mari*
27 mari, et facta est tranquillitas magna. * Porro
homines mirati sunt, dicentes: Qualis est hic, quia
venti, et mare obediunt ei?

D 28 * [b] Et cum venisset trans fretum in regionem Gera-
senorum, occurrerunt ei duo habentes daemonia, *daemoniaci geraseni liberantur*
de monumentis exeuntes, saevi nimis, ita ut nemo
29 posset transire per viam illam. * Et ecce clama-
verunt, dicentes: Quid nobis, et tibi, Iesu fili Dei?
30 Venisti huc ante tempus torquere nos? * [c] Erat
autem non longe ab illis grex multorum porcorum
31 pascens. * Daemones autem rogabant eum, dicentes:
Si eiicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. *daemonia suffocant porcos*
32 * Et ait illis: Ite. At illi exeuntes abierunt in porcos,
et ecce impetu abiit totus grex per praeceps in
33 mare: et mortui sunt in aquis. * Pastores autem
fugerunt: et venientes in civitatem, nunciaverunt
34 omnia, et de eis, qui daemonia habuerant. * Et
ecce tota civitas exiit obviam Iesu: et [d] viso eo
rogabant, ut transiret a finibus eorum.

---

[a] Marc. 4, 36; Luc. 8, 22. [b] Marc. 5, 1; Luc. 8, 26. [c] Marc. 5, 11; Luc. 8, 32. [d] Marc. 5, 17; Luc. 8, 37.

CAPUT IX.

A 1 Et ascendens in naviculam, transfretavit, et ve- Condonat paraly-
2 nit in civitatem suam. *[a] Et ecce offerebant ei tico peccata
paralyticum iacentem in lecto. Et videns Iesus fidem
illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur
3 tibi peccata tua. * Et ecce quidam de Scribis dixe-
4 runt intra se: Hic blasphemat. * Et cum vidisset
Iesus cogitationes eorum, dixit: Ut quid cogitatis
5 mala in cordibus vestris? * Quid est facilius dicere:
Dimittuntur tibi peccata tua: an dicere: Surge, et
6 ambula? * Ut autem sciatis, quia filius hominis
habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc
ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, et vade in
7 domum tuam. * Et surrexit, et abiit in domum suam. turbae glorifi-
8 * Videntes autem turbae timuerunt, et glorificave- cant Deum
runt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.
B 9 *[b] Et, cum transiret inde Iesus, vidit hominem
sedentem in telonio, Matthaeum nomine. Et ait illi: vocat Mat-
10 Sequere me. Et surgens, secutus est eum. * Et thaeum
factum est discumbente eo in domo, ecce multi
publicani, et peccatores venientes discumbebant
11 cum Iesu, et discipulis eius. * Et videntes Pharisaei,
dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis, et
12 peccatoribus manducat Magister vester? * At Iesus respon-
audiens, ait: Non est opus valentibus medicus, sed det pharisaeis
13 male habentibus. * Euntes autem discite quid est:
[c] Misericordiam volo, et non sacrificium. Non enim
14 veni vocare iustos, [d] sed peccatores. * Tunc acces-

---

[a] Marc. 2, 3; Luc. 5, 18. [b] Marc. 2, 14; Luc. 5, 27. [c] Os. 6, 6; Matth. 12, 7. [d] 1 Tim. 1, 15.

serunt ad eum discipuli Ioannis, dicentes: [a] Quare
nos, et Pharisaei ieiunamus frequenter: discipuli
15 autem tui non ieiunant? * Et ait illis Iesus: Num- et discipulis Ioannis
quid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis
est sponsus? Venient autem dies cum auferetur
16 ab eis sponsus: et tunc ieiunabunt. * Nemo autem
immittit commissuram panni rudis in vestimentum
vetus: tollit enim plenitudinem eius a vestimento:
17 et peior scissura fit. * Neque mittunt vinum novum
in utres veteres. alioquin rumpuntur utres, et vinum
c effunditur, et utres pereunt. Sed vinum novum in
utres novos mittunt: et ambo conservantur.
18 * [b] Haec illo loquente ad eos, ecce princeps unus
accessit, et adorabat eum, dicens: Domine, filia
mea modo defuncta est: sed veni, impone manum
19 tuam super eam, et vivet. * Et surgens Iesus, seque-
20 batur eum, et discipuli eius. * [c] Et ecce mulier, quae sanat haemorrhoissam
sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, ac-
cessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti eius.
21 * Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vesti-
22 mentum eius: salva ero. * At Iesus conversus, et
videns eam, dixit: Confide filia, fides tua te salvam
23 fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora. * Et
cum venisset Iesus in domum principis, et vidisset
24 tibicines et turbam tumultuantem, dicebat: * Re-
cedite: non est enim mortua puella, sed dormit. Et
25 deridebant eum. * Et cum eiecta esset turba, intra- suscitat Iairi filiam
26 vit: et tenuit manum eius. Et surrexit puella. * Et
exiit fama haec in universam terram illam.

---

[a] Marc. 2, 18; Luc. 5, 33. [b] Marc. 5, 22; Luc. 8, 41.
[c] Marc. 5, 25; Luc. 8, 43.

27 *Et transeunte inde Iesu, secuti sunt eum duo
caeci, clamantes, et dicentes: Miserere nostri, fili
D 28 David. *Cum autem venisset domum, accesserunt
ad eum caeci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc
possum facere vobis? Dicunt ei: Utique, Domine.
29 *Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum
30 fidem vestram fiat vobis. *Et aperti sunt oculi aperit oculos
eorum: et comminatus est illis Iesus, dicens: Videte caecorum
31 ne quis sciat. *Illi autem exeuntes, diffamaverunt
eum in tota terra illa.

32 *Egressis autem illis, [a] ecce obtulerunt ei homi-
33 nem mutum, daemonium habentem. *Et eiecto sanat mutum
daemonio, locutus est mutus, et miratae sunt turbae, daemo-
34 dicentes: Numquam apparuit sic in Israel. *Pha- niacum
risaei autem dicebant: In principe daemoniorum
eiicit daemones.

35 * [b] Et circuibat Iesus omnes civitates, et castella,
docens in synagogis eorum, et praedicans evan-
gelium regni, et curans omnem languorem, et
36 omnem infirmitatem. *Videns autem turbas, mi- miseretur turbarum
sertus est eis: quia erant vexati, et iacentes sicut
37 oves non habentes pastorem. *Tunc dicit disci-
pulis suis: [c] Messis quidem multa, operarii autem
38 pauci. *Rogate ergo Dominum messis, ut mittat
operarios in messem suam.

CAPUT X.

A 1 Et convocatis duodecim discipulis suis, [d] dedit
illis potestatem spirituum immundorum, ut
eiicerent eos, et curarent omnem languorem, et
2 omnem infirmitatem. *Duodecim autem Aposto- Duodecim apostolos

[a] Matth. 12, 22; Luc. 11, 14. [b] Marc. 6, 6. [c] Luc. 10, 2.
[d] Marc. 3, 13; Luc. 6, 13; 9, 1.

lorum nomina sunt haec. Primus: Simon, qui di-
3 citur Petrus, et Andreas frater eius, * Iacobus Ze-
bedaei, et Ioannes frater eius, Philippus, et Bartho-
lomaeus, Thomas, et Matthaeus publicanus, Iacobus
4 Alphaei, et Thaddaeus, * Simon Cananaeus, et Iudas
Iscariotes, qui et tradidit eum.
5 * Hos duodecim misit Iesus: praecipiens eis, mittit et instruit
dicens: In viam gentium ne abieritis, et in civitates
6 Samaritanorum ne intraveritis: * sed potius ite [a] ad
7 oves, quae perierunt domus Israel. * Euntes autem
praedicate, dicentes: Quia appropinquavit regnum
8 caelorum. * Infirmos curate, mortuos suscitate, le-
prosos mundate, daemones eiicite: gratis accepistis,
B 9 gratis date. * [b] Nolite possidere aurum, neque argen- de auro et argento
10 tum, neque pecuniam in zonis vestris: * non peram
in via, neque duas tunicas, neque calceamenta,
neque virgam: dignus enim est operarius cibo suo.
11 * In quamcumque autem civitatem, aut castellum
intraveritis, interrogate, quis in ea dignus sit: et ibi
12 manete donec exeatis. * Intrantes autem in domum, de pace offerenda
13 salutate eam, dicentes: Pax huic domui. * Et si
quidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra
super eam: si autem non fuerit digna, pax vestra
14 revertetur ad vos. * Et quicumque non receperit
vos, neque audierit sermones vestros: exeuntes
foras de domo, vel civitate, excutite pulverem de
15 pedibus vestris. * Amen dico vobis: Tolerabilius
erit terrae Sodomorum, et Gomorrhaeorum in die
iudicii, quàm illi civitati.
16 * [c] Ecce ego mitto vos sicut oves in medio lupo- de prudentia et simplicitate
rum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, et

[a] Act. 13, 46. [b] Marc. 6, 8; Luc. 9, 3; 10, 4. [c] Luc. 10, 3.

17 simplices sicut columbae. *Cavete autem ab ho-
minibus. Tradent enim vos in conciliis, et in syna-
18 gogis suis flagellabunt vos: *et ad praesides, et ad
reges ducemini propter me in testimonium illis, et
19 gentibus. *[a] Cum autem tradent vos, nolite cogitare
quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis
20 in illa hora, quid loquamini. *non enim vos estis
qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur
C 21 in vobis. *Tradet autem frater fratrem in mortem,
et pater filium: et insurgent filii in parentes, et morte
22 eos afficient: *et eritis odio omnibus propter nomen
meum: qui autem perseveraverit usque in finem, de perseverantia
23 hic salvus erit. *Cum autem persequentur vos in
civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis, non
consummabitis civitates Israel, donec veniat Filius
24 hominis. *[b] Non est discipulus super magistrum,
25 nec servus super dominum suum. *sufficit discipulo,
ut sit sicut magister eius: et servo, sicut dominus
eius. Si Patrem familias Beelzebub vocaverunt:
26 quanto magis domesticos eius? *Ne ergo timueritis
eos: [c] Nihil enim est opertum, quod non revela-
27 bitur: et occultum, quod non scietur. *Quod dico
vobis in tenebris, dicite in lumine: et quod in aure
28 auditis, praedicate super tecta. *Et nolite timere
eos, qui occidunt corpus, animam autem non pos-
sunt occidere: sed potius timete eum, qui potest et
29 animam, et corpus perdere in gehennam. *[d] Nonne
duo passeres asse vaeneunt: et unus ex illis non animo forti

---

[a] Luc. 12, 11. [b] Luc. 6, 40; Ioan. 13, 16; 15, 20. [c] Marc. 4, 22; Luc. 8, 17; 12, 2. [d] 2 Reg. 14, 11; Act. 27, 34.

30 cadet super terram sine patre vestro? * Vestri
31 autem capilli capitis omnes numerati sunt. *Nolite
ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.
32 *[a] Omnis ergo, qui confitebitur me coram hominibus, de Christi confes-
confitebor et ego eum coram Patre meo, qui in sione et negatione
33 caelis est: * qui autem negaverit me coram homi-
nibus, negabo et ego eum coram Patre meo, qui in
caelis est.

D 34 *[b] Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere
in terram: non veni pacem mittere, sed gladium.
35 * veni enim separare hominem adversus patrem
suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum
36 adversus socrum suam: *[c] et inimici hominis, do-
37 mestici eius. *[d] Qui amat patrem, aut matrem plus amore et imita-
quàm me, non est me dignus. et qui amat filium, tione
38 aut filiam super me, non est me dignus. *[e] Et qui
non accipit crucem suam, et sequitur me, non est
39 me dignus. * Qui invenit animam suam, perdet illam:
et qui [f] perdiderit animam suam propter me, in-
veniet eam

40 *[g] Qui recipit vos, me recipit: et qui me recipit, recep-
41 recipit eum, qui me misit. * Qui recipit prophetam tione
in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet:
et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti
42 accipiet. *[h] Et quicumque potum dederit uni ex
minimis istis calicem aquae frigidae tantum in
nomine discipuli: amen dico vobis, non perdet
mercedem suam.

---

[a] Marc. 8, 38; Luc. 9, 26; 12, 8; 2 Tim. 2, 12. [b] Luc. 12, 51. [c] Mich. 7, 6. [d] Luc. 14, 26. [e] Matth. 16, 24; Marc. 8, 34; Luc. 14, 27. [f] Luc. 9, 24; 17, 33; Ioan. 12, 25. [g] Luc. 10, 16; Ioan. 13, 20. [h] Marc. 9, 40.

CAPUT XI.

A 1 Et factum est, cum consummasset Iesus, praeci-
piens duodecim discipulis suis, transiit inde
ut doceret, et praedicaret in civitatibus eorum.
2 * [a] Ioannes autem cum audisset in vinculis opera Iesus Ioannem
3 Christi, mittens duos de discipulis suis, * ait illi: baptistam
4 Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? * Et interrogantem
respondens Iesus ait illis: Euntes renunciate Ioanni
5 quae audistis, et vidistis. * [b] Caeci vident, claudi
ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui
6 resurgunt, [c] pauperes evangelizantur: * et beatus est,
7 qui non fuerit scandalizatus in me. * [d] Illis autem summis laudibus
abeuntibus, coepit Iesus dicere ad turbas de Ioanne: effert
Quid existis in desertum videre? arundinem vento
8 agitatam? * Sed quid existis videre? hominem mol-
libus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in
B 9 domibus regum sunt. * Sed quid existis videre?
prophetam? Etiam dico vobis, et plus quàm pro-
10 phetam. * Hic est enim, de quo scriptum est: [e] Ecce
ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui
11 praeparabit viam tuam ante te. * Amen dico vobis,
non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne
Baptista: qui autem minor est in regno caelorum,
12 maior est illo. * A diebus autem Ioannis Baptistae
usque nunc, regnum caelorum vim patitur, et violenti
13 rapiunt illud. * Omnes enim prophetae, et lex usque
14 ad Ioannem prophetaverunt: * et si vultis recipere,

---

[a] Luc. 7, 19. [b] Is. 35, 5. [c] Is. 61, 1. [d] Luc. 7, 24.
[e] Mal. 3, 1; Marc. 1, 2; Luc. 7, 27.

15 [a] ipse est Elias, qui venturus est. * Qui habet aures
C 16 audiendi, audiat. * Cui autem similem aestimabo generationem istam castigat
generationem istam? Similis est pueris sedentibus
17 in foro: qui clamantes coaequalibus * dicunt: Ce-
cinimus vobis, et non saltastis: lamentavimus, et
18 non planxistis. * Venit enim Ioannes neque man-
ducans, neque bibens, et dicunt: Daemonium habet.
19 * Venit filius hominis manducans, et bibens, et di-
cunt: Ecce homo vorax, et potator vini, publica-
norum, et peccatorum amicus. Et iustificata est
sapientia a filiis suis.
20 * Tunc coepit exprobrare civitatibus, in quibus exprobrat Corozain, Bethsaidae, Capharnaum
factae sunt plurimae virtutes eius, quia non egissent
21 poenitentiam. * [b] Vae tibi Corozain, vae tibi Beth-
saida: quia, si in Tyro, et Sidone factae essent vir-
tutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio, et
22 cinere poenitentiam egissent. * Verumtamen dico
vobis: Tyro, et Sidoni remissius erit in die iudicii,
D 23 quàm vobis. * Et tu Capharnaum, numquid usque
in caelum exaltaberis? usque in infernum descen-
des. quia, si in Sodomis factae fuissent virtutes, quae
factae sunt in te, forte mansissent usque in hanc
24 diem. * Verumtamen dico vobis, quia terrae Sodo-
morum remissius erit in die iudicii, quàm tibi.
25 * In illo tempore respondens Iesus dixit: Confiteor confitetur Patri
tibi, Pater, Domine caeli et terrae, quia abscondisti
haec a sapientibus, et prudentibus, et revelasti ea
26 parvulis. * Ita Pater: quoniam sic fuit placitum
27 ante te. * Omnia mihi tradita sunt a Patre meo.
[c] Et nemo novit Filium, nisi Pater: neque Patrem

---

[a] Mal. 4, 5. [b] Luc. 10, 13. [c] Ioan. 6, 46; 7, 28; 8, 19; 10, 15.

quis novit, nisi Filius, et cui voluerit filius revelare. omnes vocat
28 * Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis,
29 et ego reficiam vos. * Tollite iugum meum super
vos, et discite a me, quia mitis sum, et humilis corde: mitis et humilis corde
30 et [a] invenietis requiem animabus vestris. * [b] Iugum
enim meum suave est, et onus meum leve.

CAPUT XII.

A 1 In illo tempore abiit Iesus per sata sabbato: [c] di- Discipuli vellentes spicas defenduntur
scipuli autem eius esurientes coeperunt vellere
2 spicas, et manducare. * Pharisaei autem videntes,
dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet
3 facere sabbatis. * At ille dixit eis: Non legistis [d] quid
fecerit David, quando esuriit, et qui cum eo erant:
4 * quomodo intravit in domum Dei, et panes propo-
sitionis comedit, quos non licebat ei edere, neque
5 his, qui cum eo erant, [e] nisi solis sacerdotibus? * Aut
non legistis in lege [f] quia sabbatis sacerdotes in
templo sabbatum violant, et sine crimine sunt?
6 * Dico autem vobis, quia templo maior est hic. * Si
7 autem sciretis, quid est: [g] Misericordiam volo, et
non sacrificium: numquam condemnassetis inno-
8 centes: * Dominus enim est filius hominis etiam
sabbati.
9 * Et cum inde transisset, venit in synagogam
10 eorum. * [h] Et ecce homo manum habens aridam, manus arida restituitur
et interrogabant eum, dicentes: Si licet sabbatis
11 curare? ut accusarent eum. * Ipse autem dixit illis:
[i] Quis erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam,

---

[a] Ier. 6, 16. [b] 1 Ioan. 5, 3. [c] Marc. 2, 23; Luc. 6, 1. [d] 1 Reg. 21, 6. [e] Lev. 24, 9. [f] Num. 28, 9. [g] 1 Reg. 15, 22; Eccl. 4, 17; Os. 6, 6; Matth. 9, 13. [h] Marc. 3, 1; Luc. 6, 6. [i] Deut. 22, 4.

et si ceciderit haec sabbatis in foveam, nonne
12 tenebit, et levabit eam? * Quanto magis melior est
13 homo ove? Itaque licet sabbatis benefacere. * Tunc
ait homini: Extende manum tuam. Et extendit, et
B 14 restituta est sanitati sicut altera. * Exeuntes autem
Pharisaei, consilium faciebant adversus eum, quo-
modo perderent eum.

15 * Iesus autem sciens recessit inde: et secuti sunt *Salvatoris modestia et mansuetudo*
16 eum multi, et curavit eos omnes: * et praecepit eis
17 ne manifestum eum facerent. * Ut adimpleretur
quod dictum est per Isaiam prophetam, dicentem:
18 * [a] Ecce puer meus, quem elegi, dilectus meus, in
quo bene complacuit animae meae. Ponam spiritum
meum super eum, et iudicium gentibus nunciabit.
19 * Non contendet, neque clamabit, neque audiet ali-
20 quis in plateis vocem eius: * arundinem quassatam
non confringet, et linum fumigans non extinguet,
21 donec eiiciat ad victoriam iudicium: * et in nomine
eius Gentes sperabunt.

22 * Tunc oblatus est ei daemonium habens, caecus, *daemoniacus liberatur*
et mutus, et curavit eum ita ut loqueretur, et videret.
23 * Et stupebant omnes turbae, et dicebant: Numquid
24 hic est filius David? * [b] Pharisaei autem audientes,
dixerunt: Hic non eiicit daemones nisi in Beelzebub
25 principe daemoniorum. * Iesus autem sciens cogi- *Iesus respondet pharisaeis*
tationes eorum, dixit eis: [c] Omne regnum divisum
contra se, desolabitur: et omnis civitas, vel domus
26 divisa contra se, non stabit. * Et si satanas satanam
eiicit, adversus se divisus est: quomodo ergo stabit
27 regnum eius? * Et si ego in Beelzebub eiicio dae-

---

[a] Is. 42, 1. [b] Matth. 9, 34; Marc. 3, 22; Luc. 11, 15.
[c] Luc. 11, 17.

mones, filii vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices
28 vestri erunt. * Si autem ego in spiritu Dei eiicio
29 daemones, igitur pervenit in vos regnum Dei. * aut
quomodo potest quisquam intrare in domum fortis,
et vasa eius diripere, nisi prius alligaverit fortem?
C 30 et tunc domum illius diripiet. * Qui non est mecum,
contra me est: et qui non congregat mecum, spargit.
31 * [a] Ideo dico vobis: Omne peccatum, et blasphemia in Spiritum sanctum peccantibus
remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia
32 non remittetur. * Et quicumque dixerit verbum
contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixe-
rit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque
33 in hoc saeculo, neque in futuro. * Aut facite arborem
bonam, et fructum eius bonum: aut facite arborem
malam, et fructum eius malum: siquidem ex fructu
34 arbor agnoscitur. * Progenies viperarum, quomodo
potestis bona loqui, cum sitis mali? [b] ex abundantia
35 enim cordis os loquitur. * Bonus homo de bono
thesauro profert bona: et malus homo de malo
36 thesauro profert mala. * Dico autem vobis quoniam
omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines,
37 reddent rationem de eo in die iudicii. * Ex verbis
enim tuis iustificaberis, et ex verbis tuis condemna-
beris.
38 * Tunc responderunt ei quidam de Scribis et
Pharisaeis, dicentes: Magister, volumus a te signum
39 videre. * Qui respondens ait illis: [c] Generatio mala,
et adultera signum quaerit: et signum non dabitur signum Ionae prophetae

---

[a] Marc. 3, 28. 29; Luc. 12, 10. [b] Luc. 6, 45. [c] Matth. 16, 4; Luc. 11, 29; 1 Cor. 1, 22.

40 ei, nisi signum [a] Ionae prophetae. * Sicut enim fuit
Ionas in ventre ceti tribus diebus, et tribus noctibus;
sic erit Filius hominis in corde terrae tribus diebus,
D 41 et tribus noctibus. * [b] Viri Ninivitae surgent in
iudicio cum generatione ista, et condemnabunt eam:
quia poenitentiam egerunt in praedicatione Ionae.
42 Et ecce plus quàm Ionas hic. * Regina austri surget
in iudicio cum generatione ista, et condemnabit
eam: [c] quia venit a finibus terrae audire sapientiam
43 Salomonis, et ecce plus quàm Salomon hic. * [d] Cum
autem immundus spiritus exierit ab homine, ambu-
lat per loca arida, quaerens requiem, et non in-
44 venit. * Tunc dicit: Revertar in domum meam,
unde exivi. Et veniens invenit eam vacantem,
45 scopis mundatam, et ornatam. * Tunc vadit, et
assumit septem alios spiritus secum nequiores se, septem spiritus
et intrantes habitant ibi: [e] et fiunt novissima homi- nequiores
nis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi
huic pessimae.

46 * [f] Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius,
47 et fratres stabant foris, quaerentes loqui ei. * Dixit mater et fratres
autem ei quidam: Ecce mater tua, et fratres tui Domini
48 foris stant quaerentes te. * At ipse respondens di-
centi sibi, ait: Quae est mater mea, et qui sunt
49 fratres mei? * Et extendens manum in discipulos
50 suos, dixit: Ecce mater mea, et fratres mei. * Qui-
cumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in
caelis est: ipse meus frater, et soror, et mater est.

---

[a] Ion. 2, 1. [b] Ion. 3, 5. [c] 3 Reg. 10, 1; 2 Par. 9, 1.
[d] Luc. 11, 24. [e] 2 Petr. 2, 20. [f] Marc. 3, 31; Luc. 8, 19.

CAPUT XIII.

A 1 In illo die exiens Iesus de domo, sedebat secus
2 mare. * a Et congregatae sunt ad eum turbae
multae, ita ut in naviculam ascendens sederet: et
3 omnis turba stabat in littore, * et locutus est eis
multa in parabolis, dicens: Ecce exiit qui seminat,
4 seminare. * Et dum seminat, quaedam ceciderunt
secus viam, et venerunt volucres caeli, et comede-
5 runt ea. * Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi
non habebant terram multam: et continuo exorta
6 sunt, quia non habebant altitudinem terrae. * sole
autem orto aestuaverunt: et quia non habebant
7 radicem, aruerunt. * Alia autem ceciderunt in
spinas: et creverunt spinae, et suffocaverunt ea.
8 * Alia autem ceciderunt in terram bonam: et dabant
fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum,
9 aliud trigesimum. * Qui habet aures audiendi, audiat.

Parabola seminantis proponitur

B 10 * Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in
11 parabolis loqueris eis? * Qui respondens, ait illis:
Quia vobis datum est nosse mysteria regni caelo-
12 rum: illis autem non est datum. * b Qui enim habet,
dabitur ei, et abundabit: qui autem non habet, et
13 quod habet auferetur ab eo. * Ideo in parabolis
loquor eis: quia videntes non vident, et audientes
14 non audiunt, neque intelligunt. * Et adimpletur in
eis prophetia Isaiae dicentis: c Auditu audietis, et
non intelligetis: et videntes videbitis, et non vide-
15 bitis. * Incrassatum est enim cor populi huius, et
auribus graviter audierunt, et oculos suos clause-

discipulorum interrogationi respondetur

[a] Marc. 4, 1; Luc. 8, 4. [b] Matth. 25, 29. [c] Is. 6, 9; Marc. 4, 12; Luc. 8, 10; Ioan. 12, 40; Act. 28, 26; Rom. 11, 8.

runt: nequando videant oculis, et auribus audiant,
et corde intelligant, et convertantur, et sanem eos.
16 * Vestri autem beati oculi quia vident, et aures
C 17 vestrae quia audiunt. *[a] Amen quippe dico vobis,
quia multi prophetae, et iusti cupierunt videre quae
videtis, et non viderunt: et audire quae auditis, et
18 non audierunt. * Vos ergo audite parabolam semi- seminantis parabola explanatur
19 nantis. * Omnis, qui audit verbum regni, et non
intelligit, venit malus, et rapit quod seminatum est
in corde eius: hic est qui secus viam seminatus est.
20 * Qui autem super petrosa seminatus est, hic est,
qui verbum audit, et continuo cum gaudio accipit
21 illud: * non habet autem in se radicem, sed est tem-
poralis. facta autem tribulatione et persecutione
22 propter verbum, continuo scandalizatur. * Qui
autem seminatus est in spinis, hic est, qui verbum
audit, et solicitudo saeculi istius, et fallacia divi-
tiarum suffocat verbum, et sine fructu efficitur.
23 * Qui vero in terram bonam seminatus est, hic est
qui audit verbum, et intelligit, et fructum affert, et
facit aliud quidem centesimum, aliud autem sexa-
gesimum, aliud vero trigesimum.
24 *[b] Aliam parabolam proposuit illis, dicens: Simile parabola zizaniorum
factum est regnum caelorum homini, qui seminavit
25 bonum semen in agro suo. * cum autem dormirent
homines, venit inimicus eius, et superseminavit
D 26 zizania in medio tritici, et abiit. * Cum autem cre-
visset herba, et fructum fecisset, tunc apparuerunt
27 et zizania. * Accedentes autem servi patrisfamilias,
dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen semi-
28 nasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? * Et

[a] Luc. 10, 24. [b] Marc. 4, 26.

ait illis: Inimicus homo hoc fecit: Servi autem di-
29 xerunt ei, Vis, imus, et colligimus ea? * Et ait:
Non: ne forte colligentes zizania, eradicetis simul
30 cum eis et triticum. * Sinite utraque crescere usque
ad messem, et in tempore messis dicam messoribus:
Colligite primum zizania, et alligate ea in fasciculos
ad comburendum, triticum autem congregate in
horreum meum.

31 * [a] Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile parabola grani sinapis
est regnum caelorum grano sinapis, quod accipiens
32 homo seminavit in agro suo: * quod minimum qui-
dem est omnibus seminibus: cum autem creverit,
E maius est omnibus oleribus, et fit arbor, ita ut volu-
cres caeli veniant, et habitent in ramis eius.

33 * Aliam parabolam locutus est eis. [b] Simile est parabola fermenti
regnum caelorum fermento, quod acceptum mulier
abscondit in farinae satis tribus, donec fermentatum
est totum.

34 * Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad hoc docendi genus praedictum
35 turbas: et sine parabolis non loquebatur eis: * ut
impleretur quod dictum erat per Prophetam dicen-
tem: [c] Aperiam in parabolis os meum, eructabo
abscondita a constitutione mundi.

36 * [d] Tunc, dimissis turbis, venit in domum: et zizaniorum parabola explanatur
accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes: Edis-
37 sere nobis parabolam zizaniorum agri. * Qui re-
spondens ait illis: Qui seminat bonum semen, est
38 Filius hominis. * Ager autem, est mundus. Bonum
vero semen, hi sunt filii regni. Zizania autem, filii

---

[a] Marc. 4, 31; Luc. 13, 19. [b] Luc. 13, 21. [c] Ps. 77, 2.
[d] Marc. 4, 34.

39 sunt nequam. * Inimicus autem, qui seminavit ea,
est diabolus. [a] Messis vero, consummatio saeculi
40 est. Messores autem, angeli sunt. * Sicut ergo colli-
guntur zizania, et igni comburuntur: sic erit in con-
F 41 summatione saeculi. * mittet filius hominis angelos
suos, et colligent de regno eius omnia scandala, et
42 eos, qui faciunt iniquitatem: * et mittent eos in
caminum ignis. Ibi erit fletus, et stridor dentium.
43 * [b] Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris
eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.
44 * Simile est regnum caelorum thesauro abscon- parabola thesauri
dito in agro: quem qui invénit homo, abscondit, et
prae gaudio illius vadit, et vendit universa quae
habet, et emit agrum illum.
45 * Iterum simile est regnum caelorum homini parabola margaritae
46 negotiatori, quaerenti bonas margaritas. * Inventa
autem una pretiosa margarita, abiit, et vendidit
omnia quae habuit, et emit eam.
47 * Iterum simile est regnum caelorum sagenae parabola sagenae
missae in mare, et ex omni genere piscium congre-
48 ganti. * quam, cum impleta esset, educentes, et
secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos
49 autem foras miserunt. * Sic erit in consummatione
saeculi: exibunt angeli, et separabunt malos de
50 medio iustorum, * et mittent eos in caminum ignis:
ibi erit fletus, et stridor dentium.

---

[a] Apoc. 14, 15. [b] Sap. 3, 7; Dan. 12, 3.

G 51 * Intellexistis haec omnia? Dicunt ei: Etiam.
52 * Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno caelo- scriba doctus
rum, similis est homini patrifamilias, qui profert de
thesauro suo nova et vetera.
53 * Et factum est, cum consummasset Iesus para-
54 bolas istas. transiit inde. * Et [a] veniens in patriam Iesus docet Ilum
suam, docebat eos in synagogis eorum, ita ut mira- Nazareth
rentur, et dicerent: Unde huic sapientia haec, et
55 virtutes? * [b] Nonne hic est fabri filius? Nonne
mater eius dicitur Maria, et fratres eius, Iacobus,
56 et Ioseph, et Simon, et Iudas: * et sorores eius,
nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic
57 omnia ista? * Et scandalizabantur in eo. Iesus
autem dixit eis: Non est propheta sine honore nisi propheta sine honore
58 in patria sua, et in domo sua. * Et non fecit ibi
virtutes multas propter incredulitatem illorum.

CAPUT XIV.

A 1 In illo tempore audivit [c] Herodes tetrarcha famam Herodis opinio
2 Iesu: * et ait pueris suis: Hic est Ioannes Baptista:
ipse surrexit a mortuis, et ideo virtutes operantur
in eo.
3 * [d] Herodes enim tenuit Ioannem, et alligavit Ioannes inclusus in carcerem
eum: et posuit in carcerem propter Herodiadem
4 uxorem fratris sui. * Dicebat enim illi Ioannes:
5 Non licet tibi habere eam. * Et volens illum occi-
dere, timuit populum: [e] quia sicut prophetam eum
habebant.

[a] Marc. 6, 1; Luc. 4, 16. [b] Ioan. 6, 42. [c] Marc. 6, 14; Luc. 9, 7. [d] Marc. 6, 17; Luc. 3, 20. [e] Matth. 21, 26.

6 * Die autem natalis Herodis saltavit filia Hero-
7 diadis in medio, et placuit Herodi. * Unde cum
iuramento pollicitus est ei dare quodcumque postu-
8 lasset ab eo. * At illa praemonita a matre sua, Da
mihi, inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistae.
9 * Et contristatus est rex: propter iuramentum autem,
10 et eos, qui pariter recumbebant, iussit dari. * Misit- securi percuti-
11 que et decollavit Ioannem in carcere. * Et allatum tur
est caput eius in disco, et datum est puellae, et
B 12 attulit matri suae. * Et accedentes discipuli eius,
tulerunt corpus eius, et sepelierunt illud: et venien-
tes nunciaverunt Iesu.
13 * [a] Quod cum audisset Iesus, secessit inde in na-
vicula, in locum desertum seorsum: et cum audis-
sent turbae, secutae sunt eum pedestres de civita-
14 tibus. * Et exiens vidit turbam multam, et misertus quinque milia vi-
15 est eis, et curavit languidos eorum. * Vespere autem rorum
facto, accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes:
Desertus est locus, et hora iam praeteriit: dimitte
turbas, ut euntes in castella, emant sibi escas.
16 * Iesus autem dixit eis: Non habent necesse ire:
17 date illis vos manducare. * Responderunt ei: [b] Non
habemus hic nisi quinque panes, et duos pisces.
18 * Qui ait eis: Afferte mihi illos huc. * Et cum iussisset
19 turbam discumbere super foenum, acceptis quinque
panibus, et duobus piscibus, aspiciens in caelum
benedixit, et fregit, et dedit discipulis panes, disci-
C 20 puli autem turbis. * Et manducaverunt omnes, et
saturati sunt. Et tulerunt reliquias, duodecim co- saturantur

[a] Marc. 6, 31; Luc. 9, 10; Ioan. 6, 1. [b] Ioan. 6, 9.

21 phinos fragmentorum plenos. * Manducantium
autem fuit numerus, quinque millia virorum, ex-
22 ceptis mulieribus, et parvulis. * [a] Et statim compulit
Iesus discipulos ascendere in naviculam, et prae-
cedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas.
23 * Et dimissa turba, [b] ascendit in montem solus orare.
Vespere autem facto solus erat ibi.
24 * navicula autem in medio mari iactabatur flucti-
25 bus: erat enim contrarius ventus. * Quarta autem
vigilia noctis, venit ad eos ambulans super mare.
26 * Et videntes eum super mare ambulantem, turbati Iesus ambulat super mare
sunt, dicentes: Quia phantasma est. Et prae timore
27 clamaverunt. * Statimque Iesus locutus est eis, di-
cens: Habete fiduciam: ego sum, nolite timere.
D 28 * Respondens autem Petrus dixit: Domine, si tu es,
29 iube me ad te venire super aquas. * At ipse ait:
veni. Et descendens Petrus de navicula, ambulabat
30 super aquam ut veniret ad Iesum. * Videns vero Petrus coepit mergi
ventum validum, timuit: et cum coepisset mergi,
31 clamavit dicens: Domine, salvum me fac. * Et con-
tinuo Iesus extendens manum, apprehendit eum:
32 et ait illi: Modicae fidei, quare dubitasti? * Et cum
33 ascendissent in naviculam, cessavit ventus. * Qui
autem in navicula erant, venerunt, et adoraverunt
34 eum, dicentes: Vere filius Dei es. * [c] Et cum trans-
fretassent, venerunt in terram Genesar.
35 * Et cum cognovissent eum viri loci illius, mise- in Genesar multi salvantur
runt in universam regionem illam, et obtulerunt ei
36 omnes male habentes: * et rogabant eum ut vel

---

[a] Marc. 6, 45. [b] Ioan. 6, 15. [c] Marc. 6, 53.

fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque
tetigerunt, salvi facti sunt.

CAPUT XV.

A 1 Tunc [a] accesserunt ad eum ab Ierosolymis Scri- Discipuli illotis
2 bae, et Pharisaei, dicentes: * [b] Quare discipuli manducantes
tui transgrediuntur traditionem seniorum? non manibus
enim lavant manus suas cum panem manducant.
3 * Ipse autem respondens ait illis: Quare et vos trans-
gredimini mandatum Dei propter traditionem ve-
4 stram? Nam Deus dixit: * [c] Honora patrem, et
matrem. et: [d] Qui maledixerit patri, vel matri,
5 morte moriatur. * Vos autem dicitis: Quicumque
dixerit patri, vel matri, Munus quodcumque est
6 ex me, tibi proderit: * et non honorificabit patrem
suum, aut matrem suam: et irritum fecistis man- defenduntur a
7 datum Dei propter traditionem vestram. * Hypo- Domino
critae, bene prophetavit de vobis Isaias, dicens:
B 8 * [e] Populus hic labiis me honorat: cor autem
9 eorum longe est a me. * Sine causa autem colunt
me, docentes doctrinas, et mandata hominum.
10 * Et convocatis ad se turbis, dixit eis: Audite, et in-
11 telligite. * Non quod intrat in os, coinquinat homi-
nem: sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat
hominem.
12 * Tunc accedentes discipuli eius, dixerunt ei:
Scis quia Pharisaei audito verbo hoc, scandalizati
13 sunt? * At ille respondens ait: [f] Omnis plantatio,
quam non plantavit Pater meus caelestis, eradica-
14 bitur. * Sinite illos: [g] caeci sunt, et duces caecorum.

[a] Marc. 7, 1. [b] Marc. 7, 5. [c] Ex. 20, 12; Deut. 5, 16; Eph. 6, 2. [d] Ex. 21, 17; Lev. 20, 9; Prov. 20, 20. [e] Is. 29, 13; Marc. 7, 6. [f] Ioan. 15, 2. [g] Luc. 6, 39.

caecus autem si caeco ducatum praestet, ambo in
15 foveam cadunt. * [a] Respondens autem Petrus dixit supra dicta explicantur
16 ei: Edissere nobis parabolam istam. * At ille dixit:
17 Adhuc et vos sine intellectu estis? * Non intelligitis quia omne, quod in os intrat, in ventrem vadit,
18 et in secessum emittitur? * Quae autem procedunt
de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant hominem:
c 19 * de corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia,
20 blasphemiae. * haec sunt, quae coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non
coinquinat hominem.

21 * [b] Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri,
22 et Sidonis. * Et ecce mulier Chananaea a finibus mulieris chananaeae
illis egressa clamavit, dicens ei: Miserere mei Domine fili David: filia mea male a daemonio vexatur.
23 * Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes: Dimitte eam:
24 quia clamat post nos. * Ipse autem respondens, ait:
Non sum missus nisi [c] ad oves, quae perierunt do-
25 mus Israel. * At illa venit, et adoravit eum, dicens:
26 Domine, adiuva me. * Qui respondens ait: Non est
bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus.
27 * At illa dixit: Etiam Domine: nam et catelli edunt
de micis, quae cadunt de mensa dominorum suorum.
28 * Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier, magna magna fides
est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia
eius ex illa hora.

29 * Et cum transisset inde Iesus, venit secus Mare
Galilaeae: et ascendens in montem, sedebat ibi.

---

a Marc. 7, 17. b Marc. 7, 24. c Matth. 10, 6; Ioan. 10, 3.

D 30 * [a] Et accesserunt ad eum turbae multae, habentes
secum mutos, caecos, claudos, debiles, et alios mul-
tos: et proiecerunt eos ad pedes eius, et curavit
31 eos: * ita ut turbae mirarentur videntes mutos lo-
quentes, claudos ambulantes, caecos videntes: et
32 magnificabant Deum Israel. * [b] Iesus autem, convo- quattuor milia hominum
catis discipulis suis, dixit: Misereor turbae, quia
triduo iam perseverant mecum, et non habent quod
manducent: et dimittere eos ieiunos nolo, ne defi-
33 ciant in via. * Et dicunt ei discipuli: Unde ergo
nobis in deserto panes tantos, ut saturemus turbam
34 tantam? * Et ait illis Iesus: Quot habetis panes?
35 At illi dixerunt: Septem, et paucos pisciculos. * Et
praecepit turbae, ut discumberent super terram.
36 * Et accipiens septem panes, et pisces, et gratias
agens, fregit, et dedit discipulis suis, et discipuli de-
37 derunt populo. * Et comederunt omnes, et saturati multiplicatis panibus et piscibus saturantur
sunt. Et quod superfuit de fragmentis, tulerunt
38 septem sportas plenas. * Erant autem qui mandu-
caverunt, quattuor millia hominum, extra parvulos,
et mulieres.
39 * Et, dimissa turba, ascendit in naviculam: et venit Magedan
venit in fines Magedan.

CAPUT XVI.

A 1 Et accesserunt ad eum Pharisaei, et Sadducaei Signum de caelo
tentantes: [c] et rogaverunt eum ut signum de
2 caelo ostenderet eis. * At ille respondens, ait illis:
[d] Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicundum
3 est enim caelum. * Et mane: Hodie tempestas, rutilat

[a] Is. 35, 5. [b] Marc. 8, 1. [c] Marc. 8, 11. [d] Luc. 12, 54.

4 enim triste caelum. * Faciem ergo caeli diiudicare
nostis: signa autem temporum non potestis scire? signa temporum
[a] Generatio mala et adultera signum quaerit: et si-
gnum non dabitur ei, [b] nisi signum Ionae prophetae.
Et relictis illis, abiit.
5 * Et cum venissent discipuli eius trans fretum,
6 obliti sunt panes accipere. * Qui dixit illis: [c] Intue- de fermento
mini, et cavete a fermento Pharisaeorum, et Saddu-
7 caeorum. * At illi cogitabant intra se dicentes: Quia
8 panes non accepimus. * Sciens autem Iesus, dixit:
Quid cogitatis intra vos modicae fidei, quia panes
B 9 non habetis? * Nondum intelligitis, neque recorda-
mini [d] quinque panum in quinque millia hominum,
10 et quot cophinos sumpsistis? * neque [e] septem pa-
num in quattuor millia hominum, et quot sportas
11 sumpsistis? * Quare non intelligitis, quia non de
pane dixi vobis: Cavete a fermento Pharisaeorum,
12 et Sadducaeorum? * Tunc intellexerunt quia non pharisaeorum et sadducaeorum
dixerit cavendum a fermento panum, sed a doctrina
Pharisaeorum, et Sadducaeorum.
13 * [f] Venit autem Iesus in partes Caesareae Philippi:
et interrogabat discipulos suos, dicens: Quem dicunt
14 homines esse Filium hominis? * At illi dixerunt:
[g] Alii Ioannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero
C 15 Ieremiam, aut unum ex prophetis. * Dicit illis Iesus: Petri confessio et praemium
16 Vos autem quem me esse dicitis? * Respondens
Simon Petrus dixit: [h] Tu es Christus, filius Dei vivi.
17 * Respondens autem Iesus, dixit ei: Beatus es Simon
Bar Iona: quia caro, et sanguis non revelavit tibi,
18 sed Pater meus, qui in caelis est. * [i] Et ego dico

---

[a] Matth. 12, 39. [b] Ion. 2, 1. [c] Marc. 8, 15; Luc. 12, 1.
[d] Matth. 14, 17; Ioan. 6, 9. [e] Matth. 15, 34. [f] Marc. 8, 27.
[g] Marc. 8, 28; Luc. 9, 19. [h] Ioan. 6, 70. [i] Ioan. 1, 42.

tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram aedi-
ficabo ecclesiam meam, et portae inferi non prae-
19 valebunt adversus eam. *[a] Et tibi dabo claves regni
caelorum. Et [b] quodcumque ligaveris super terram,
erit ligatum et in caelis: et quodcumque solveris
super terram, erit solutum et in caelis.
20 *Tunc praecepit discipulis suis ut nemini dicerent
21 quia ipse esset Iesus Christus. *Exinde coepit Iesus
ostendere discipulis suis, quia oporteret eum ire
Ierosolymam, et multa pati a senioribus, et Scribis,
et principibus sacerdotum, et occidi, et tertia die
D 22 resurgere. *Et assumens eum Petrus, coepit in-
crepare illum dicens: Absit a te, Domine: non erit
23 tibi hoc. *Qui conversus, dixit Petro: [c] Vade post
me satana, scandalum es mihi: quia non sapis ea,
quae Dei sunt, sed ea, quae hominum.

Christus praedicit suam mortem

24 *Tunc Iesus dixit discipulis suis: [d] Si quis vult
post me venire, abneget semetipsum, et tollat cru-
25 cem suam, et sequatur me. *[e] Qui enim voluerit
animam suam salvam facere, perdet eam. qui autem
perdiderit animam suam propter me, inveniet eam.
26 *Quid enim prodest homini, si mundum universum
lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?
Aut quam dabit homo commutationem pro anima
27 sua? *Filius enim hominis venturus est in gloria
Patris sui cum angelis suis: [f] et tunc reddet uni-
28 cuique secundum opera eius. *Amen dico vobis,
[g] sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt

docet abnegationis necessitatem

---

[a] Is. 22, 22. [b] Ioan. 20, 23. [c] Marc. 8, 33. [d] Matth. 10, 38; Luc. 9, 23; 14, 27. [e] Luc, 17, 33; Ioan. 12, 25. [f] Act. 17, 31; Rom. 2, 6. [g] Marc. 8, 39; Luc. 9, 27.

mortem, donec videant Filium hominis venientem
in regno suo.

CAPUT XVII.

A 1 Et post dies sex assumit Iesus Petrum, [a] et Ia- Domini Iesu transfiguratio
cobum, et Ioannem fratrem eius, et ducit illos
2 in montem excelsum seorsum: * et transfiguratus
est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol:
vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.
3 * Et ecce apparuerunt illis Moyses, et Elias cum eo
4 loquentes. * Respondens autem Petrus, dixit ad
Iesum: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, fa-
ciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum,
5 et Eliae unum. * Adhuc eo loquente, ecce nubes
lucida obumbravit eos. [b] Et ecce vox de nube, di-
cens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene
6 complacui: ipsum audite. * Et audientes discipuli
7 ceciderunt in faciem suam, et timuerunt valde. * Et
accessit Iesus, et tetigit eos: dixitque eis: Surgite,
8 et nolite timere. * Levantes autem oculos suos,
neminem viderunt, nisi solum Iesum.
B 9 * Et descendentibus illis de monte, praecepit eis
Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec
10 Filius hominis a mortuis resurgat. * Et interroga- de Elia venturo
verunt eum discipuli, dicentes: [c] Quid ergo Scribae
11 dicunt quòd Eliam oporteat primum venire? * [d] At
ille respondens, ait eis: Elias quidem venturus
12 est, et restituet omnia. * dico autem vobis, [e] quia
Elias iam venit, et non cognoverunt eum, [f] sed fe-
cerunt in eo quaecumque voluerunt. Sic et Filius

---

[a] Marc. 9, 1; Luc. 9, 28. [b] Matth. 3, 17; 2 Petr. 1, 17.
[c] Marc. 9, 10. [d] Mal. 4, 5. [e] Matth. 11, 14. [f] Matth. 14, 10.

13 hominis passurus est ab eis. *Tunc intellexerunt
discipuli, quia de Ioanne Baptista dixisset eis.
14 *[a]Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum puer lunaticus curatur
homo genibus provolutus ante eum, dicens: Domine,
miserere filio meo, quia lunaticus est, et male patitur:
nam saepe cadit in ignem, et crebro in aquam.
15 *et obtuli eum discipulis tuis, et non potuerunt cu-
16 rare eum. *Respondens autem Iesus, ait: O generatio
incredula, et perversa, quousque ero vobiscum?
usquequo patiar vos? Afferte huc illum ad
C 17 me. *Et increpavit illum Iesus, et exiit ab eo dae-
18 monium, et curatus est puer ex illa hora. *Tunc
accesserunt discipuli ad Iesum secreto, et dixerunt:
19 Quare nos non potuimus eiicere illum? *Dixit illis
Iesus: Propter incredulitatem vestram. [b]Amen fidei virtus
quippe dico vobis, si habueritis fidem, sicut granum
sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc illuc, et
20 transibit, et nihil impossibile erit vobis. *Hoc
autem genus non eiicitur nisi per orationem, et
ieiunium.
21 *Conversantibus autem eis in Galilaea, dixit illis passio Domini
Iesus: [c]Filius hominis tradendus est in manus ho-
22 minum: *et occident eum, et tertia die resurget.
Et contristati sunt vehementer.
D 23 *Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma solvit Petrus
didrachma accipiebant, ad Petrum, et dixerunt ei:
24 Magister vester non solvit didrachma? *Ait: Etiam.
Et cum intrasset in domum, praevenit eum Iesus,
dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terrae a
quibus accipiunt tributum vel censum? a filiis suis,

[a] Marc. 9, 16; Luc. 9, 38. [b] Luc. 17, 6. [c] Matth. 20, 18; Marc. 9, 30; Luc. 9, 44.

25 an ab alienis? *Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi
26 Iesus: Ergo liberi sunt filii. *Ut autem non scan-
dalizemus eos, vade ad mare, et mitte hamum: et
eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: et aperto
ore eius, invenies staterem: illum sumens, da eis pro se et Domino
pro me, et te.

CAPUT XVIII.

A 1 In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum, di- Qui sit maior
centes: [a]Quis putas, maior est in regno caelo-
2 rum? *[b]Et advocans Iesus parvulum, statuit eum
3 in medio eorum, *et dixit: Amen dico vobis, nisi
conversi fueritis, et [c]efficiamini sicut parvuli, non
4 intrabitis in regnum caelorum. *Quicumque ergo
humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in
5 regno caelorum. *Et qui susceperit unum parvulum
talem in nomine meo, me suscipit.
6 *[d]qui autem scandalizaverit unum de pusillis scandalum vitandum
istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur
mola asinaria in collo eius, et demergatur in pro-
7 fundum maris. *Vae mundo a scandalis. Necesse
est enim ut veniant scandala: verumtamen vae ho-
8 mini illi, per quem scandalum venit. *[e]Si autem
manus tua, vel pes tuus scandalizat te: abscide
eum, et proiice abs te: bonum tibi est ad vitam in-
gredi debilem, vel claudum, quàm duas manus, vel
duos pedes habentem mitti in ignem aeternum.
B 9 *Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, et pro-
iice abs te: bonum tibi est cum uno oculo in vitam

---

[a] Marc. 9, 33; Luc. 9, 46. [b] Matth. 19, 14. [c] 1 Cor. 14, 20. [d] Marc. 9, 41; Luc. 17, 2. [e] Matth. 5, 30; Marc. 9, 42.

intrare, quàm duos oculos habentem mitti in gehen-
nam ignis.
10 * Videte ne contemnatis unum ex his pusillis: magna
dico enim vobis, [a]quia angeli eorum in caelis dignitas animarum
semper vident faciem patris mei, qui in caelis est.
11 * [b]Venit enim filius hominis salvare quod perierat.
12 * [c]Quid vobis videtur? si fuerint alicui centum oves,
et erraverit una ex eis: nonne relinquit nonaginta-
novem in montibus, et vadit quaerere eam, quae
13 erravit? * et si contigerit ut inveniat eam: amen
dico vobis, quia gaudet super eam magis quàm
14 super nonagintanovem, quae non erraverunt. * Sic
non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in caelis
est, ut pereat unus de pusillis istis.
15 * [d]Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, et de cor-
corripe eum inter te, et ipsum solum. si te audierit, rectione fraterna
C 16 lucratus eris fratrem tuum. * si autem te non audie-
rit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, [e]ut in ore
duorum, vel trium testium stet omne verbum.
17 * [f]Quòd si non audierit eos: dic ecclesiae. si autem
ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus, et
18 publicanus. * [g]Amen dico vobis, quaecumque alli- auctori-
gaveritis super terram, erunt ligata et in caelo: et tate ecclesiae
quaecumque solveritis super terram, erunt soluta
19 et in caelo. * Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis
consenserint super terram, de omni re quamcum-
que petierint, fiet illis a patre meo, qui in caelis est.
20 * Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine concordia
meo, ibi sum in medio eorum.

[a] Ps. 33, 8. [b] Luc. 19, 10. [c] Luc. 15, 4. [d] Lev. 19, 17; Eccli. 19, 13; Luc. 17, 3; Iac. 5, 19. [e] Deut. 19, 15; Ioan. 8, 17; 2 Cor. 13, 1; Hebr. 10, 28. [f] 1 Cor. 5, 11; 2 Thess. 3, 14. [g] Ioan. 20, 23.

21 * Tunc accedens Petrus ad eum, dixit: [a] Domine
quoties peccabit in me frater meus, et dimittam ei?
22 usque septies? * Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque de placabilitate
23 septies: sed usque septuagies septies. * Ideo assi-
milatum est regnum caelorum homini regi, qui vo-
24 luit rationem ponere cum servis suis. * Et cum
coepisset rationem ponere, oblatus est ei unus, qui
25 debebat ei decem millia talenta. * Cum autem non
haberet unde redderet, iussit eum dominus eius
venundari, et uxorem eius, et filios, et omnia, quae
D 26 habebat, et reddi. * Procidens autem servus ille,
orabat eum, dicens: Patientiam habe in me, et
27 omnia reddam tibi. * Misertus autem dominus
servi illius, dimisit eum, et debitum dimisit ei.
28 * Egressus autem servus ille invenit unum de con- et servo non placabili
servis suis, qui debebat ei centum denarios: et
tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes.
29 * Et procidens conservus eius, rogabat eum, dicens:
30 Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. * Ille
autem noluit: sed abiit, et misit eum in carcerem
31 donec redderet debitum. * Videntes autem conservi
eius quae fiebant, contristati sunt valde: et vene-
runt, et narraverunt domino suo omnia, quae facta
32 fuerant. * Tunc vocavit illum dominus suus: et ait
illi: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi quo-
33 niam rogasti me: * nonne ergo oportuit et te mi-
sereri conservi tui, sicut et ego tui misertus sum?
34 * Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus,
35 quoadusque redderet universum debitum. * Sic et

---

[a] Luc. 17, 4.

Pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis
unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

CAPUT XIX.

A 1 Et factum est, cum consummasset Iesus sermones Migrat a Galilaea
istos, migravit a Galilaea, et [a]venit in fines
2 Iudaeae trans Iordanem, * et secutae sunt eum tur-
bae multae, et curavit eos ibi.
3 * [b]Et accesserunt ad eum Pharisaei tentantes
eum, et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem
4 suam, quacumque ex causa? * Qui respondens, ait
eis: Non legistis, quia [c]qui fecit hominem ab initio, de matrimonii vinculo
5 masculum, et feminam fecit eos? et dixit: * [d]Propter
hoc dimittet homo patrem, et matrem, et adhaerebit
6 uxori suae, et erunt duo in carne una. * itaque iam
non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus con-
7 iunxit, homo non separet. * Dicunt illi: [e]Quid ergo
Moyses mandavit dare libellum repudii, et dimit-
B 8 tere? * Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cordis
vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ab
9 initio autem non fuit sic. * [f]Dico autem vobis, quia
quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob forni-
cationem, et aliam duxerit, moechatur: et qui di-
10 missam duxerit, moechatur. * Dicunt ei discipuli
eius: Si ita est causa hominis cum uxore, non et virginitatis praestantia
11 expedit nubere. * Qui dixit illis: Non omnes capiunt
12 verbum istud, sed quibus datum est. * Sunt enim
eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt: et sunt

[a] Marc. 10, 1. [b] Marc. 10, 2. [c] Gen. 1, 27. [d] Gen. 2, 24; 1 Cor. 6, 16; Eph. 5, 31. [e] Deut. 24, 1. [f] Matth. 5, 32; Marc. 10, 11; Luc. 16, 18; 1 Cor. 7, 10.

eunuchi, qui facti sunt ab hominibus: et sunt
eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum
caelorum. Qui potest capere capiat.
13 *[a] Tunc oblati sunt ei parvuli, ut manus eis im- parvuli benedi-
poneret, et oraret. Discipuli autem increpabant eos. cuntur
14 *Iesus vero ait eis: [b] Sinite parvulos, et nolite eos
prohibere ad me venire: talium est enim regnum
15 caelorum. *Et cum imposuisset eis manus, abiit
inde.
16 *[c] Et ecce unus accedens, ait illi: Magister bone, adule- scens
17 quid boni faciam ut habeam vitam aeternam? *Qui dives
dixit ei: Quid me interrogas de bono? Unus est
bonus, Deus. Si autem vis ad vitam ingredi, serva
C 18 mandata. *Dicit illi: Quae? Iesus autem dixit:
[d] Non homicidium facies: Non adulterabis: Non
19 facies furtum: Non falsum testimonium dices: *Ho-
nora patrem tuum, et matrem tuam, et diliges pro-
20 ximum tuum sicut teipsum. *Dicit illi adolescens:
Omnia haec custodivi a iuventute mea, quid adhuc
21 mihi deest? *Ait illi Iesus: Si vis perfectus esse, perfectus esse vo-
vade, vende quae habes, et da pauperibus, et ha- lens
bebis thesaurum in caelo: et veni, sequere me.
22 *Cum audisset autem adolescens verbum, abiit tri-
stis: erat enim habens multas possessiones.
23 *Iesus autem dixit discipulis suis: Amen dico
vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cae- dives dif- ficiliter
24 lorum. *Et iterum dico vobis: Facilius est camelum salvatur
per foramen acus transire, quàm divitem intrare in
D 25 regnum caelorum. *Auditis autem his, discipuli

[a] Marc. 10, 13; Luc. 18, 15. [b] Matth. 18, 3. [c] Marc. 10, 17; Luc. 18, 18. [d] Ex. 20, 13.

mirabantur valde, dicentes: Quis ergo poterit salvus
26 esse? * Aspiciens autem Iesus, dixit illis: Apud ho-
mines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia
27 possibilia sunt. * Tunc respondens Petrus, dixit ei: merces volunta-
Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te: riae pau-
28 quid ergo erit nobis? * Iesus autem dixit illis: Amen pertatis
dico vobis, quòd vos, qui secuti estis me, in rege-
neratione cum sederit filius hominis in sede maie-
statis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim,
29 iudicantes duodecim tribus Israel. * Et omnis, qui
reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut pa-
trem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros
propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam
30 aeternam possidebit. * [a] Multi autem erunt primi
novissimi, et novissimi primi.

CAPUT XX.

A 1 Simile est regnum caelorum homini patrifamilias, Opera-
qui exiit primo mane conducere operarios in riorum con-
2 vineam suam. * Conventione autem facta cum ope- ductorum
rariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam.
3 * Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes
4 in foro otiosos, * et dixit illis: Ite et vos in vineam
5 meam, et quod iustum fuerit dabo vobis. * Illi autem
abierunt. Iterum autem exiit circa sextam, et nonam
6 horam: et fecit similiter. * Circa undecimam vero diversis
exiit, et invenit alios stantes, et dicit illis: Quid hic horis
7 statis tota die otiosi? * Dicunt ei: Quia nemo nos
conduxit. Dicit illis: Ite et vos in vineam meam.

[a] Matth. 20, 16; Marc. 10, 31; Luc. 13, 30.

8 * Cum sero autem factum esset, dicit dominus vineae
procuratori suo: Voca operarios, et redde illis
mercedem incipiens a novissimis usque ad primos.
B 9 * Cum venissent ergo qui circa undecimam horam
10 venerant, acceperunt singulos denarios. * Venientes
autem et primi, arbitrati sunt quòd plus essent accep-
turi: acceperunt autem et ipsi singulos denarios.
11 * Et accipientes murmurabant adversus patrem fa-
12 milias, * dicentes: Hi novissimi una hora fecerunt, eadem merces
et pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus
13 diei, et aestus. * At ille respondens uni eorum, dixit:
Amice non facio tibi iniuriam: nonne ex denario
14 convenisti mecum? * Tolle quod tuum est, et vade:
volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi.
15 * Aut non licet mihi quod volo, facere? an oculus
16 tuus nequam est, quia ego bonus sum? * [a] Sic erunt
novissimi primi, et primi novissimi. multi enim sunt
vocati, pauci vero electi.
17 * [b] Et ascendens Iesus Ierosolymam, assumpsit ascendit Ierosolymam praedicens
18 duodecim discipulos secreto, et ait illis: * Ecce
ascendimus Ierosolymam, et filius hominis tradetur
principibus sacerdotum, et Scribis, et condemna-
C 19 bunt eum morte, * et tradent eum Gentibus ad
illudendum, et flagellandum, et crucifigendum, et
tertia die resurget.
20 * [c] Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedaei filiorum Zebedaei petitio
cum filiis suis, adorans et petens aliquid ab eo.
21 * Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant
hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, et unus

---

[a] Matth. 19, 30; Marc. 10, 31; Luc. 13, 30. [b] Marc. 10, 32; Luc. 18, 31. [c] Marc. 10, 35.

22 ad sinistram in regno tuo. * Respondens autem
Iesus, dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere
calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Pos-
23 sumus. * Ait illis: Calicem quidem meum bibetis:
sedere autem ad dexteram meam vel sinistram
non est meum dare vobis, sed quibus paratum est
24 a Patre meo. * [a] Et audientes decem, indignati sunt
25 de duobus fratribus. * [b] Iesus autem vocavit eos ad apostolorum institutio
se, et ait: Scitis quia principes gentium dominantur
eorum: et qui maiores sunt, potestatem exercent in
D 26 eos. * Non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit
27 inter vos maior fieri, sit vester minister: * et qui vo-
28 luerit inter vos primus esse, erit vester servus. * [c] sicut
filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et
dare animam suam, redemptionem pro multis.
29 * [d] Et egredientibus illis ab Iericho, secuta est eum duo caeci hierichuntini
30 turba multa, * et ecce duo caeci sedentes secus
viam, audierunt, quia Iesus transiret: et clama-
verunt, dicentes: Domine miserere nostri, fili David.
31 * Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi
magis clamabant, dicentes: Domine, miserere nostri,
32 fili David. * Et stetit Iesus, et vocavit eos, et ait:
33 Quid vultis ut faciam vobis? * Dicunt illi: Domine,
34 ut aperiantur oculi nostri. * Misertus autem eorum
Iesus, tetigit oculos eorum. Et confestim viderunt,
et secuti sunt eum.

CAPUT XXI.

A 1 Et cum appropinquassent Ierosolymis, [e] et venis- Triumphans Messias
sent Bethphage ad Montem oliveti: tunc Iesus
2 misit duos discipulos, * dicens eis: Ite in castellum,

---

[a] Marc. 10, 41. [b] Luc. 22, 25. [c] Phil. 2, 7. [d] Marc. 10, 46; Luc. 18, 35. [e] Marc. 11, 1; Luc. 19, 29.

quod contra vos est, et statim invenietis asinam
alligatam, et pullum cum ea: solvite, et adducite
3 mihi: *et siquis vobis aliquid dixerit, dicite quia
Dominus his opus habet: et confestim dimittet eos.
4 *Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod
5 dictum est per Prophetam dicentem: *[a] Dicite filiae
Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens
6 super asinam, et pullum filium subiugalis. *Euntes
autem discipuli, fecerunt sicut praecepit illis Iesus.
7 *Et adduxerunt asinam, et pullum: et imposuerunt
super eos vestimenta sua, et eum desuper sedere
8 fecerunt. *Plurima autem turba straverunt vesti-
menta sua in via: alii autem caedebant ramos de
9 arboribus, et sternebant in via: *turbae autem,
quae praecedebant, et quae sequebantur, clama-
bant, dicentes: Hosanna filio David: [b] benedictus,
qui venit in nomine Domini: hosanna in altissimis.
B 10 *Et cum intrasset Ierosolymam, commota est uni- intrat Ierosolymam
11 versa civitas, dicens: Quis est hic? *Populi autem
dicebant: Hic est Iesus propheta a Nazareth Gali-
laeae.

12 *[c] Et intravit Iesus in templum Dei, et eiiciebat purgat templum
omnes vendentes, et ementes in templo, et mensas
numulariorum, et cathedras vendentium columbas
13 evertit: *et dicit eis: Scriptum est: [d] Domus mea
domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam
14 speluncam latronum. *Et accesserunt ad eum caeci,
15 et claudi in templo: et sanavit eos. *Videntes autem
principes sacerdotum, et Scribae mirabilia, quae

---

[a] Is. 62, 11; Zach. 9, 9; Ioan. 12, 15. [b] Ps. 117, 26; Marc. 11, 10; Luc. 19, 38. [c] Marc. 11, 15; Luc. 19, 45; Ioan. 2, 14. [d] Is. 56, 7; Ier. 7, 11; Luc. 19, 46.

fecit, et pueros clamantes in templo, et dicentes: laudatur ore infantium
16 Hosanna filio David: indignati sunt, * et dixerunt ei:
Audis quid isti dicunt? Iesus autem dixit eis: Utique.
numquam legistis: [a] Quia ex ore infantium, et
17 lactentium perfecisti laudem? * Et relictis illis, abiit abit Bethaniam
foras extra Civitatem in Bethaniam: ibique mansit.
18 * Mane autem revertens in Civitatem, esuriit. revertens imprecatur fico
19 * [b] Et videns fici arborem unam secus viam, venit
ad eam: et nihil invenit in ea nisi folia tantum, et
ait illi: Numquam ex te fructus nascatur in sempi-
20 ternum. Et arefacta est continuo ficulnea. * [c] Et
videntes discipuli, mirati sunt, dicentes: Quomodo
21 continuo aruit? * Respondens autem Iesus, ait eis:
Amen dico vobis, si habueritis fidem, et non haesitaveritis,
non solum de ficulnea facietis, sed et si
monti huic dixeritis, Tolle, et iacta te in mare, fiet.
22 * [d] Et omnia quaecumque petieritis in oratione credentes,
accipietis.
23 * Et cum venisset in templum, accesserunt ad
eum docentem, principes sacerdotum, et seniores
populi, dicentes: [e] In qua potestate haec facis? Et
24 quis tibi dedit hanc potestatem? * Respondens Iesus
dixit eis: Interrogabo vos et ego unum sermonem:
quem si dixeritis mihi, et ego vobis dicam in qua
C 25 potestate haec facio. * Baptismus Ioannis unde de Ioannis baptismo
erat? e caelo, an ex hominibus? At illi cogita-
26 bant inter se, dicentes: * Si dixerimus, e caelo,
dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi? Si
autem dixerimus, ex hominibus, timemus turbam:

---

[a] Ps. 8, 3. [b] Marc. 11, 13. [c] Marc. 11, 20. [d] Matth. 7, 7; Marc. 11, 24; 1 Ioan. 3, 22. [e] Marc. 11, 28; Luc. 20, 2.

[a] omnes enim habebant Ioannem sicut prophetam.
27 * Et respondentes Iesu, dixerunt: Nescimus. Ait illis
et ipse: Nec ego dico vobis in qua potestate haec
facio.
28 * Quid autem vobis videtur? Homo quidam habe- parabola fratrum missorum
bat duos filios, et accedens ad primum, dixit: Fili,
29 vade hodie, operare in vinea mea. * Ille autem re-
spondens, ait: Nolo. Postea autem, poenitentia
30 motus, abiit. * Accedens autem ad alterum, dixit
similiter. At ille respondens, ait: Eo, domine, et
31 non ivit. * quis ex duobus fecit voluntatem patris?
Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico
vobis, quia publicani, et meretrices praecedent vos
32 in regnum Dei. * Venit enim ad vos Ioannes in via
iustitiae, et non credidistis ei. publicani autem, et
meretrices crediderunt ei: vos autem videntes nec
poenitentiam habuistis postea, ut crederetis ei.
D 33 * Aliam parabolam audite: [b] Homo erat pater- parabola agricolarum
familias, qui plantavit vineam, et sepem circumdedit
ei, et fodit in ea torcular, et aedificavit turrim, et
locavit eam agricolis, et peregre profectus est.
34 * Cum autem tempus fructuum appropinquasset,
misit servos suos ad agricolas, ut acciperent fructus
35 eius. * Et agricolae, apprehensis servis eius, alium
ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapida-
36 verunt. * Iterum misit alios servos plures prioribus,
37 et fecerunt illis similiter. * Novissime autem misit
ad eos filium suum, dicens: Verebuntur filium meum.
38 * Agricolae autem videntes filium, dixerunt intra se:
[c] Hic est heres, venite, occidamus eum, et habebimus

[a] Matth. 14, 5. [b] Is. 5, 1; Ier. 2, 21; Marc. 12, 1; Luc. 20, 9. [c] Matth. 26. 4: 27. 1; Ioan. 11, 53.

39 hereditatem eius. *Et apprehensum eum eiecerunt
40 extra vineam, et occiderunt. *Cum ergo venerit filium occidentium
41 dominus vineae, quid faciet agricolis illis? *Aiunt
illi: Malos male perdet: et vineam suam locabit
aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus
42 suis. *Dicit illis Iesus: Numquam legistis in Scrip-
turis: [a] Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli? A Domino factum
43 est istud, et est mirabile in oculis nostris: *ideo
dico vobis, quia auferetur a vobis regnum Dei, et
44 dabitur genti facienti fructus eius. *Et qui ceciderit
super lapidem istum, confringetur: super quem vero
45 ceciderit, conteret eum. *Et cum audissent prin- quaerunt Iesum tenere
cipes sacerdotum, et Pharisaei parabolas eius, co-
46 gnoverunt quòd de ipsis diceret. *Et quaerentes
eum tenere, timuerunt turbas: quoniam sicut pro-
phetam eum habebant.

CAPUT XXII.

A 1 Et respondens Iesus, [b] dixit iterum in parabolis
2 eis, dicens: *Simile factum est regnum caelo-
3 rum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. *Et Rex vocat invitatos
misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et
4 nolebant venire. *Iterum misit alios servos, dicens:
Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri
mei, et altilia occisa sunt, et omnia parata: venite
5 ad nuptias. *Illi autem neglexerunt: et abierunt,
alius in villam suam, alius vero ad negotiationem

---

[a] Ps. 117, 22; Act. 4, 11; Rom. 9, 33; 1 Petr. 2, 7. [b] Luc. 14, 16; Apoc. 19, 9.

6 suam: * reliqui vero tenuerunt servos eius, et
7 contumeliis affectos occiderunt. * Rex autem cum
audisset, iratus est: et missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos, et civitatem illorum succendit.
8 * Tunc ait servis suis: Nuptiae quidem paratae sunt, ad nuptias paratas
9 sed qui invitati erant, non fuerunt digni. * ite ergo
ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis, vocate
B 10 ad nuptias. * Et egressi servi eius in vias, congregaverunt omnes, quos invenerunt, malos et bonos:
11 et impletae sunt nuptiae discumbentium. * Intravit
autem rex ut videret discumbentes, et vidit ibi ho-
12 minem non vestitum veste nuptiali. * Et ait illi: sine veste nuptiali
Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem
13 nuptialem? At ille obmutuit. * Tunc dixit rex ministris: [a] Ligatis manibus, et pedibus eius, mittite eum
in tenebras exteriores: ibi erit fletus, et stridor den-
14 tium. * Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.
15 * [b] Tunc abeuntes Pharisaei, consilium inierunt
16 ut caperent eum in sermone. * Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister,
scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces,
et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis
17 personam hominum: * dic ergo nobis quid tibi vi-
18 detur, licet censum dare Caesari, an non? * Cognita liceatne censum
autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me tentatis
19 hypocritae? * ostendite mihi numisma census. At
20 illi obtulerunt ei denarium. * Et ait illis Iesus:
21 Cuius est imago haec, et superscriptio? * Dicunt
ei: Caesaris. Tunc ait illis: [c] Reddite ergo quae

---

[a] Matth. 8, 12; 13, 42; 25, 30. [b] Marc. 12, 13; Luc. 20, 20. [c] Rom. 13, 7.

C 22 sunt Caesaris, Caesari: et quae sunt Dei, Deo. * Et reddere Caesari
audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt.
23 * In illo die accesserunt ad eum Sadducaei, qui
dicunt [a] non esse resurrectionem: et interrogaverunt
24 eum, * dicentes: Magister, Moyses dixit: [b] Si quis
mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater
eius uxorem illius, et suscitet semen fratri suo.
25 * Erant autem apud nos septem fratres: et primus, septem fratrum
uxore ducta, defunctus est: et non habens semen,
26 reliquit uxorem suam fratri suo. * Similiter secun-
27 dus, et tertius usque ad septimum. * Novissime
28 autem omnium et mulier defuncta est. * In resur-
rectione ergo cuius erit de septem uxor? omnes
29 enim habuerunt eam. * Respondens autem Iesus,
ait illis: Erratis nescientes Scripturas, neque virtu-
30 tem Dei. * In resurrectione enim neque nubent, resuscitata uxor
neque nubentur: sed erunt sicut angeli Dei in caelo.
31 * De resurrectione autem mortuorum non legistis
D 32 quod dictum est a Deo dicente vobis: * [c] Ego sum
Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob? Non
33 est Deus mortuorum, sed viventium. * Et audientes
turbae, mirabantur in doctrina eius.
34 * Pharisaei autem audientes quòd silentium im-
35 posuisset Sadducaeis, convenerunt in unum: * [d] et
interrogavit eum unus ex eis legis doctor, tentans
36 eum: * Magister, quod est mandatum magnum in mandatum magnum
37 Lege? * Ait illi Iesus: [e] Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota
38 mente tua. * Hoc est maximum, et primum man-

---

[a] Act. 23, 8. [b] Deut. 25, 5; Marc. 12, 19; Luc. 20, 28.
[c] Ex. 3, 6. [d] Marc. 12, 28; Luc. 10, 25. [e] Deut. 6, 5.

39 datum. * Secundum autem simile est huic: [a] Diliges
40 proximum tuum, sicut teipsum. * In his duobus
mandatis universa lex pendet, et prophetae.
41 * Congregatis autem Pharisaeis, interrogavit eos
42 Iesus, * dicens: Quid vobis videtur de Christo? cuius
43 filius est? Dicunt ei: David. * Ait illis: [b] Quomodo
ergo David in spiritu vocat eum Dominum, dicens:
44 * [c] Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuo-
45 rum? * Si ergo David vocat eum Dominum, quo- Davidis dominus ac filius
46 modo filius eius est? * et nemo poterat ei respon-
dere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa
die eum amplius interrogare.

CAPUT XXIII.

1 Tunc Iesus locutus est ad turbas, et ad discipulos
2 suos, * dicens: Super cathedram Moysi sede- Scribae et pharisaei
3 runt [d] Scribae, et Pharisaei. * Omnia ergo quae-
cumque dixerint vobis, servate, et facite: secundum
opera vero eorum nolite facere: dicunt enim, et
4 non faciunt. * [e] Alligant enim onera gravia, et impor-
tabilia, et imponunt in humeros hominum: digito
5 autem suo nolunt ea movere. * Omnia vero opera
sua faciunt ut videantur ab hominibus: [f] dilatant
enim phylacteria sua, et magnificant fimbrias.
6 * [g] Amant autem primos recubitus in coenis, et pri-
7 mas cathedras in synagogis, * et salutationes in
8 foro, et vocari ab hominibus Rabbi. * [h] Vos autem audiendi non imitandi
nolite vocari Rabbi. unus est enim Magister vester,

---

[a] Lev. 19, 18; Marc. 12, 31. [b] Luc. 20, 41. [c] Ps. 109, 1.
[d] 2 Esdr. 8, 4. [e] Luc. 11, 46; Act. 15, 10. [f] Deut. 6, 8;
22, 12; Num. 15, 38. [g] Marc. 12, 39; Luc. 11, 43; 20, 46.
[h] Iac. 3, 1.

9 omnes autem vos fratres estis. *[a] Et patrem nolite
vocare vobis super terram: unus est enim Pater
10 vester, qui in caelis est. *Nec vocemini magistri:
11 quia Magister vester unus est, Christus. *Qui
B 12 maior est vestrum, erit minister vester. *[b] Qui
autem se exaltaverit, humiliabitur: et qui se humi-
liaverit, exaltabitur.
13 *Vae autem vobis Scribae, et Pharisaei hypo- increpantur hypocritae
critae: quia clauditis regnum caelorum ante homi-
nes. vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis
14 intrare. *Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypo-
critae: [c] quia comeditis domos viduarum, orationes
longas orantes: propter hoc amplius accipietis iu-
15 dicium. *Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypo-
critae: quia circuitis mare, et aridam, ut faciatis
unum proselytum: et cum fuerit factus, facitis eum
16 filium gehennae duplo quàm vos. *Vae vobis duces
caeci, qui dicitis: Quicumque iuraverit per templum,
nihil est: qui autem iuraverit in auro templi, debet.
17 *Stulti, et caeci: Quid enim maius est, aurum, an
18 templum, quod sanctificat aurum? *Et quicumque
iuraverit in altari, nihil est: quicumque autem iura-
19 verit in dono, quod est super illud, debet. *Caeci:
Quid enim maius est, donum, an altare, quod sancti-
C 20 ficat donum? *Qui ergo iurat in altari, iurat in
21 eo, et in omnibus, quae super illud sunt. *et qui-
cumque iuraverit in templo, iurat in illo, et in eo,
22 qui habitat in ipso: *et qui iurat in caelo, iurat in
23 throno Dei, et in eo, qui sedet super eum. *[d] Vae
vobis Scribae, et Pharisaei hypocritae: qui deci-

---

[a] Mal. 1, 6. [b] Luc. 14, 11; 18, 14. [c] Marc. 12, 40; Luc. 20, 47. [d] Luc. 11, 42.

matis mentham, et anethum, et cyminum, et reliquistis quae graviora sunt legis, iudicium, et misericordiam, et fidem. haec oportuit facere, et illa non
24 omittere. * Duces caeci, excolantes culicem, ca-
25 melum autem glutientes. * Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypocritae, quia mundatis quod deforis est calicis, et paropsidis: intus autem pleni estis
26 rapina, et immunditia. * Pharisaee caece, munda prius quod intus est calicis, et paropsidis, ut fiat id,
27 quod deforis est, mundum. * Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypocritae: quia similes estis sepulchris dealbatis, quae aforis parent hominibus speciosa, intus vero plena sunt ossibus mortuorum, et omni
28 spurcitia. * sic et vos aforis quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi, et
29 iniquitate. * Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypocritae, qui aedificatis sepulchra prophetarum, et
30 ornatis monumenta iustorum, * et dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus
D 31 socii eorum in sanguine prophetarum. * itaque testimonio estis vobismetipsis, quia filii estis eorum,
32 qui prophetas occiderunt. * Et vos implete mensu-
33 ram patrum vestrorum. * [a] Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennae?
34 * Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas, et sapientes, et scribas, et ex illis occidetis, et crucifigetis, et ex eis flagellabitis in synagogis vestris, et perseque-
35 mini de civitate in civitatem: * ut veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram, [b] a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem [c] Zachariae, filii Barachiae, quem occidistis inter templum praedicuntur puniendi

[a] Matth. 3, 7. [b] Gen. 4, 8; Hebr. 11, 4. [c] 2 Par. 24, 22.

36 et altare. *Amen dico vobis, venient haec omnia
super generationem istam.
37 *[a] Ierusalem Ierusalem, quae occidis prophetas,
et lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui
congregare filios tuos, quemadmodum gallina con- Ierusalem deploratur
38 gregat pullos suos sub alas, et noluisti? *Ecce re-
39 linquetur vobis domus vestra deserta. *Dico enim
vobis, non me videbitis amodo, donec dicatis: Benedictus, qui venit in nomine Domini.

CAPUT XXIV.

A 1 Et egressus Iesus de templo, ibat. [b] Et accesse-
runt discipuli eius, ut ostenderent ei aedifica-
2 tiones templi. *Ipse autem respondens dixit illis:
Videtis haec omnia? Amen dico vobis, [c] non relin-
quetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur.
3 *Sedente autem eo super Montem oliveti, accesse-
runt ad eum discipuli secreto, dicentes: Dic nobis, Discipulorum interrogatio
quando haec erunt? et quod signum adventus tui,
et consummationis saeculi?
4 *Et respondens Iesus, dixit eis: [d] Videte nequis
5 vos seducat. *multi enim venient in nomine meo,
dicentes: Ego sum Christus: et multos seducent.
6 *Audituri enim estis praelia, et opiniones praelio- opiniones praeliorum
rum. Videte ne turbemini. oportet enim haec fieri,
7 sed nondum est finis. *consurget enim gens in
gentem, et regnum in regnum, et erunt pestilentiae,
8 et fames, et terraemotus per loca. *haec autem
9 omnia initia sunt dolorum. *[e] Tunc tradent vos in

---

[a] Luc. 13, 34. [b] Marc. 13, 1; Luc. 21, 5. [c] Luc. 19, 44. [d] Eph. 5, 6; Col. 2, 18. [e] Matth. 10, 17; Luc. 21, 12; Ioan. 15, 20; 16, 2.

tribulationem, et occident vos: et eritis odio omni- persecutiones et
B 10 bus gentibus propter nomen meum. * Et tunc scan- pseudoprophetae
dalizabuntur multi, et invicem tradent, et odio habe-
11 bunt invicem. * Et multi pseudoprophetae surgent,
12 et seducent multos. * Et quoniam abundavit ini-
13 quitas, refrigescet charitas multorum. * qui autem
14 perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. * Et evangelii praedicatio
praedicabitur hoc Evangelium regni in universo
orbe, in testimonium omnibus gentibus: et tunc
veniet consummatio.

15 * [a] Cum ergo videritis abominationem desola-
tionis, quae dicta est [b] a Daniele propheta, stantem
16 in loco sancto, qui legit, intelligat: * tunc qui in abominatio desolationis
17 Iudaea sunt, fugiant ad montes: * et qui in tecto,
18 non descendat tollere aliquid de domo sua: * et
qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam.
19 * Vae autem praegnantibus, et nutrientibus in illis
20 diebus. * Orate autem ut non fiat fuga vestra in
21 hieme, [c] vel sabbato. * erit enim tunc tribulatio
magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo,
22 neque fiet. * Et nisi breviati fuissent dies illi, non
fieret salva omnis caro: sed propter electos brevia-
buntur dies illi.

23 * [d] Tunc siquis vobis dixerit: Ecce hic est Chri-
24 stus, aut illic: nolite credere. * Surgent enim pseudo- pseudochristi venturi
christi, et pseudoprophetae: et dabunt signa magna,
et prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri
25 potest) etiam electi. * Ecce praedixi vobis. * Si
26 ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, nolite exire:
27 ecce in penetralibus, nolite credere. * Sicut enim

[a] Marc. 13, 14; Luc. 21, 20. [b] Dan. 9, 27. [c] Act. 1, 12.
[d] Marc. 13, 21; Luc. 17, 23.

fulgur exit ab Oriente, et paret usque in Occiden-
C 28 tem: ita erit et adventus Filii hominis. *[a] Ubi-
cumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aqui-
29 lae. *[b] Statim autem post tribulationem dierum
illorum sol obscurabitur, et luna non dabit lumen
suum, et stellae cadent de caelo, et virtutes cae-
30 lorum commovebuntur: *et tunc parebit signum signum in caelo
Filii hominis in caelo: et tunc plangent omnes tribus
terrae: et [c] videbunt Filium hominis venientem in
31 nubibus caeli cum virtute multa, et maiestate. *[d] Et
mittet angelos suos cum tuba, et voce magna: et
congregabunt electos eius a quattuor ventis, a sum-
32 mis caelorum usque ad terminos eorum. *Ab arbore
autem fici discite parabolam: cum iam ramus eius fici parabola
tener fuerit, et folia nata, scitis quia prope est aestas:
33 *ita et vos cum videritis haec omnia, scitote quia
34 prope est in ianuis. *Amen dico vobis, quia non
praeteribit generatio haec, donec omnia haec fiant.
35 *[e] Caelum, et terra transibunt, verba autem mea
non praeteribunt.
36 *De die autem illa, et hora nemo scit, neque an- horam nemo scit
37 geli caelorum, nisi solus Pater. *[f] Sicut autem in
D 38 diebus Noe, ita erit et adventus Filii hominis. *sicut
enim erant in diebus ante diluvium comedentes et
bibentes, nubentes et nuptui tradentes, usque ad
39 eum diem, quo intravit Noe in arcam, *et non co-
gnoverunt donec venit diluvium, et tulit omnes: ita
40 erit et adventus Filii hominis. *Tunc duo erunt in

---

[a] Luc. 17, 37. [b] Is. 13, 10; Ez. 32, 7; Ioel 2, 10; 3, 15; Marc. 13, 24: Luc. 21, 25. [c] Apoc. 1, 7. [d] 1 Cor. 15, 52; 1 Thess. 4, 16. [e] Marc. 13, 31 [f] Gen. 7, 7; Luc. 17, 26.

41 agro: unus assumetur, et unus relinquetur. *duae
molentes in mola: una assumetur, et una relin-
42 quetur. *Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Do- ergo vigilandum
43 minus vester venturus sit. *Illud autem scitote,
[a]quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur ven-
turus esset, vigilaret utique, et non sineret perfodi
44 domum suam. *Ideo et vos estote parati: quia
qua nescitis hora Filius hominis venturus est.
45 *Quis, putas, est fidelis servus, et prudens, quem
constituit dominus suus super familiam suam ut
46 det illis cibum in tempore? *[b]Beatus ille servus, beatus servus
quem cum venerit dominus eius, invenerit sic fa-
47 cientem. *amen dico vobis, quoniam super omnia
48 bona sua constituet eum. *Si autem dixerit malus
servus ille in corde suo: Moram facit dominus meus
49 venire: *et coeperit percutere conservos suos, man-
50 ducet autem, et bibat cum ebriosis: *veniet domi-
nus servi illius in die, qua non sperat, et hora, qua
51 ignorat: *et dividet eum, partemque eius ponet cum
hypocritis. [c]illic erit fletus, et stridor dentium.

CAPUT XXV.

A 1 Tunc simile erit regnum caelorum decem vir- Parabola virginum
ginibus: quae accipientes lampades suas exie-
2 runt obviam sponso, et sponsae. *Quinque autem
3 ex eis erant fatuae, et quinque prudentes: *sed
quinque fatuae, acceptis lampadibus, non sumpse-
4 runt oleum secum: *prudentes vero acceperunt

---

[a] Marc. 13, 33; Luc. 12, 39. [b] Apoc. 16, 15. [c] Matth. 13, 42; 25, 30.

5 oleum in vasis suis cum lampadibus. *Moram autem
faciente sponso, dormitaverunt omnes et dormie-
6 runt. * Media autem nocte clamor factus est: Ecce
7 sponsus venit, exite obviam ei. * Tunc surrexerunt
omnes virgines illae, et ornaverunt lampades suas.
8 * Fatuae autem sapientibus dixerunt: Date nobis de
oleo vestro: quia lampades nostrae extinguuntur.
9 * Responderunt prudentes, dicentes: Ne forte non
sufficiat nobis, et vobis, ite potius ad vendentes, et
10 emite vobis. * Dum autem irent emere, venit spon-
sus: et quae paratae erant, intraverunt cum eo ad
11 nuptias, et clausa est ianua. * Novissime vero ve-
niunt et reliquae virgines, dicentes: Domine, Domine,
12 aperi nobis. * At ille respondens, ait: Amen dico
13 vobis, nescio vos. * [a] Vigilate itaque, quia nescitis
diem, neque horam.

14 * [b] Sicut enim homo peregre proficiscens, vocavit
B 15 servos suos, et tradidit illis bona sua. * Et uni dedit
quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum, uni- talentorum
cuique secundum propriam virtutem, et profectus variorum
16 est statim. * Abiit autem qui quinque talenta acce-
perat, et operatus est in eis, et lucratus est alia
17 quinque. * Similiter et qui duo acceperat, lucratus
18 est alia duo. * Qui autem unum acceperat, abiens
fodit in terram, et abscondit pecuniam domini sui.
19 * Post multum vero temporis venit dominus ser-
20 vorum illorum, et posuit rationem cum eis. * Et
accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia
quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta
tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum.
21 * Ait illi dominus eius: Euge serve bone, et fidelis,

---

[a] Marc. 13. 33. [b] Luc. 19, 12.

quia super pauca fuisti fidelis, super multa te con-
22 stituam, intra in gaudium domini tui. * Accessit
autem et qui duo talenta acceperat, et ait: Domine,
duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo lucratus
23 sum. * Ait illi dominus eius: Euge serve bone, et
fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te
24 constituam, intra in gaudium domini tui. * Acce-
dens autem et qui unum talentum acceperat, ait:
Domine, scio quia homo durus es, metis ubi non
C 25 seminasti, et congregas ubi non sparsisti: * et timens
abii, et abscondi talentum tuum in terra: ecce habes
26 quod tuum est. * Respondens autem dominus eius,
dixit ei: Serve male, et piger, sciebas quia meto ubi
27 non semino, et congrego ubi non sparsi: * oportuit
ergo te committere pecuniam meam numulariis, et
veniens ego recepissem utique quod meum est cum
28 usura. * Tollite itaque ab eo talentum, et date ei,
29 qui habet decem talenta. * [a] omni enim habenti da-
bitur, et abundabit: ei autem, qui non habet, et
30 quod videtur habere, auferetur ab eo. * Et inutilem
servum eiicite in tenebras exteriores: illic erit fle-
tus, et stridor dentium.
31 * Cum autem venerit Filius hominis in maiestate
sua, et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super
32 sedem maiestatis suae: * et congregabuntur ante ultimi iudicii
eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem,
33 sicut pastor segregat oves ab hoedis: * et statuet
oves quidem a dextris suis, hoedos autem a sinistris.
34 * Tunc dicet rex his, qui a dextris eius erunt: Venite

[a] Matth. 13, 12; Marc. 4, 25; Luc. 8, 18; 19, 26.

benedicti Patris mei, possidete paratum vobis re-
35 gnum a constitutione mundi. * [a] esurivi enim, et
dedistis mihi manducare: sitivi, et dedistis mihi bi-
36 bere: hospes eram, et collegistis me: * nudus, et
cooperuistis me: [b] infirmus, et visitastis me: in car-
D 37 cere eram, et venistis ad me. * Tunc respondebunt
ei iusti, dicentes: Domine, quando te vidimus esu-
rientem, et pavimus te: sitientem, et dedimus tibi
38 potum? * quando autem te vidimus hospitem, et
collegimus te: aut nudum, et cooperuimus te?
39 * aut quando te vidimus infirmum: aut in carcere,
40 et venimus ad te? * Et respondens rex, dicet illis:
Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fra-
41 tribus meis minimis, mihi fecistis. * Tunc dicet et descriptio dominica
his, qui a sinistris erunt: [c] Discedite a me maledicti
in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, et an-
42 gelis eius. * esurivi enim, et non dedistis mihi man-
43 ducare: sitivi, et non dedistis mihi potum: * hospes
eram, et non collegistis me: nudus, et non coope-
ruistis me: infirmus, et in carcere, et non visitastis
44 me. * Tunc respondebunt ei et ipsi, dicentes: Do-
mine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem,
aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in car-
45 cere, et non ministravimus tibi? * Tunc respondebit
illis dicens: Amen dico vobis: Quamdiu non fecistis
46 uni de minoribus his, nec mihi fecistis. * [d] Et ibunt
hi in supplicium aeternum: iusti autem in vitam
aeternam.

---

[a] Is. 58, 7; Ez. 18, 7. 16. [b] Eccli 7, 39. [c] Ps. 6, 9; Matth. 7, 23; Luc. 13, 27. [d] Dan. 12, 2; Ioan. 5, 29.

CAPUT XXVI.

2. Sacerdotium

A 1 Et factum est: cum consummasset Iesus sermones
2 hos omnes, dixit discipulis suis: *[a] Scitis quia
post biduum Pascha fiet, et Filius hominis tradetur
3 ut crucifigatur. *Tunc congregati sunt principes Synedrii consilium
sacerdotum, et seniores populi in atrium principis
4 sacerdotum, qui dicebatur Caiphas: *et consilium
5 fecerunt ut Iesum dolo tenerent, et occiderent. *Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus
fieret in populo.

6 *Cum autem Iesus esset in Bethania in domo
7 Simonis leprosi, *accessit ad eum mulier habens
alabastrum unguenti pretiosi, et [b] effudit super caput unctio Domini
8 ipsius recumbentis. *Videntes autem discipuli, in-
9 dignati sunt dicentes: Ut quid perditio haec? *potuit enim istud vaenundari multo, et dari pauperibus.
10 *Sciens autem Iesus, ait illis: Quid molesti estis
huic mulieri? opus enim bonum operata est in me.
11 *nam semper pauperes habetis vobiscum: me autem
12 non semper habetis. *Mittens enim haec unguentum
hoc in corpus meum: ad sepeliendum me fecit.
13 *Amen dico vobis, ubicumque praedicatum fuerit
hoc evangelium in toto mundo, dicetur et quòd
haec fecit in memoriam eius.

B 14 *[c] Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur
15 Iudas Iscariotes, ad principes sacerdotum: *et ait Iudae proditio
illis: Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tra-
16 dam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. *Et
exinde quaerebat opportunitatem ut eum traderet.

---

[a] Marc. 14, 1; Luc. 22, 1. [b] Marc. 14, 8; Ioan. 11, 2; 12, 3. [c] Marc. 14, 10; Luc. 22, 4.

17 *[a] Prima autem die Azymorum accesserunt di-
sciputi ad Iesum, dicentes: Ubi vis paremus tibi
18 comedere Pascha? *At Iesus dixit: Ite in civitatem
ad quemdam, et dicite ei: Magister dicit: Tempus
meum prope est, apud te facio Pascha cum disci-
19 pulis meis. *Et fecerunt discipuli sicut constituit
20 illis Iesus, et paraverunt Pascha. *[b] Vespere autem paratur pascha
facto, discumbebat cum duodecim discipulis suis.
21 *Et edentibus illis, dixit: Amen dico vobis, [c] quia
22 unus vestrum me traditurus est. *Et contristati
valde, coeperunt singuli dicere: Numquid ego sum
23 Domine? *At ipse respondens, ait: Qui intingit
C 24 mecum manum in paropside, hic me tradet. *Filius
quidem hominis vadit, [d] sicut scriptum est de illo:
vae autem homini illi, per quem Filius hominis proditor significatur
tradetur: bonum erat ei, si natus non fuisset homo
25 ille. *Respondens autem Iudas, qui tradidit eum,
dixit: Numquid ego sum Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.
26 *[e] Coenantibus autem eis, accepit Iesus panem, et
benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, et ait: eucharistia instituitur
27 Accipite, et comedite: hoc est corpus meum. *Et
accipiens calicem gratias egit: et dedit illis, dicens:
28 Bibite ex hoc omnes. *Hic est enim sanguis meus
novi testamenti, qui pro multis effundetur in remis-
29 sionem peccatorum. *Dico autem vobis: Non bibam
amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum,
cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.
30 *Et hymno dicto, exierunt in Montem oliveti.
31 *Tunc dicit illis Iesus: [f] Omnes vos scandalum pa- praedicitur scandalum discipulorum
tiemini in me, in ista nocte. Scriptum est enim:

[a] Marc. 14, 12; Luc. 22, 7. [b] Marc. 14, 17; Luc. 22, 14. [c] Ioan. 13, 21. [d] Ps. 40, 10. [e] 1 Cor. 11, 24. [f] Marc. 14, 27; Ioan. 16, 32.

[a] Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis.
32 * Postquam autem resurrexero, [b] praecedam vos in
33 Galilaeam. * Respondens autem Petrus, ait illi: Et
si omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam
34 scandalizabor. * Ait illi Iesus: [c] Amen dico tibi,
quia in hac nocte antequam Gallus cantet, ter me
35 negabis. * Ait illi Petrus: [d] Etiamsi oportuerit me
mori tecum, non te negabo. Similiter et omnes di-
scipuli dixerunt.
36 * Tunc venit Iesus cum illis in villam, quae di-
D citur Gethsemani, et dixit discipulis suis: Sedete villa Gethsemani
37 hic donec vadam illuc, et orem. * Et assumpto
Petro, et duobus filiis Zebedaei, coepit contristari
38 et maestus esse. * Tunc ait illis: Tristis est anima
mea usque ad mortem: sustinete hic, et vigilate
39 mecum. * Et progressus pusillum, procidit in faciem
suam, orans, et dicens: Pater mi, si possibile est,
transeat a me calix iste. verumtamen non sicut
40 ego volo, sed sicut tu. * Et venit ad discipulos
suos, et invenit eos dormientes, et dicit Petro: Sic
41 non potuistis una hora vigilare mecum? * Vigilate,
et orate ut non intretis in tentationem. Spiritus
42 quidem promptus est, caro autem infirma. * Ite- oratio Domini
rum secundo abiit, et oravit, dicens: Pater mi, si
non potest hic calix transire nisi bibam illum,
43 fiat voluntas tua. * Et venit iterum, et invenit eos
44 dormientes: erant enim oculi eorum gravati. * Et
relictis illis, iterum abiit, et oravit tertiò, eundem
45 sermonem dicens. * Tunc venit ad discipulos suos,

---

[a] Zach. 13, 7. [b] Marc. 14, 28; 16, 7. [c] Marc. 14, 30; Ioan. 13, 38. [d] Marc. 14, 31; Luc. 22, 33.

et dicit illis: Dormite iam, et requiescite: ecce ap-
propinquavit hora, et Filius hominis tradetur in
46 manus peccatorum. * Surgite eamus: ecce appro-
pinquavit qui me tradet.
E 47 * [a] Adhuc eo loquente, ecce Iudas unus de duo- Iudas cum turba
decim venit, et cum eo turba multa cum gladiis, et
fustibus, missi a principibus sacerdotum, et senio-
48 ribus populi. * Qui autem tradidit eum, dedit illis
signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse
49 est, tenete eum. * Et confestim accedens ad Iesum,
50 dixit: Ave Rabbi. Et osculatus est eum. * Dixitque
illi Iesus: Amice, ad quid venisti? Tunc accesse-
runt, et manus iniecerunt in Iesum, et tenuerunt
51 eum. * Et ecce unus ex his, qui erant cum Iesu, ex-
tendens manum, exemit gladium suum, et percutiens
servum principis sacerdotum amputavit auriculam amputatur auricula servi
52 eius. * Tunc ait illi Iesus: Converte gladium tuum
in locum suum. [b] omnes enim, qui acceperint gla-
53 dium, gladio peribunt. * An putas, quia non possum
rogare patrem meum, et exhibebit mihi modo plus-
54 quam duodecim legiones angelorum? * [c] Quomodo
ergo implebuntur Scripturae, quia sic oportet fieri?
55 * In illa hora dixit Iesus turbis: Tamquam ad latro-
nem existis cum gladiis, et fustibus comprehendere
me: quotidie apud vos sedebam docens in templo,
F 56 et non me tenuistis. * Hoc autem totum factum
est, [d] ut adimplerentur Scripturae prophetarum.
Tunc discipuli omnes, [e] relicto eo, fugerunt.
57 * At illi tenentes Iesum, [f] duxerunt ad Caipham Iesus ducitur captivus
principem sacerdotum, ubi Scribae et seniores con-

[a] Marc. 14, 43; Luc. 22, 47; Ioan. 18, 3. [b] Gen. 9, 6; Apoc. 13, 10. [c] Is. 53, 10. [d] Thren. 4, 20. [e] Marc. 14, 50. [f] Luc. 22, 54; Ioan. 18, 24.

58 venerant. * Petrus autem sequebatur eum a longe,
usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus
intro, sedebat cum ministris, ut videret finem.
59 * Principes autem sacerdotum, et omne concilium
quaerebant falsum testimonium contra Iesum, ut
60 eum morti traderent: * et non invenerunt, cum
multi falsi testes accessissent. Novissime autem falsi testes
61 venerunt duo falsi testes, * et dixerunt: Hic dixit:
[a] Possum destruere templum Dei, et post triduum
62 reaedificare illud. * Et surgens princeps sacerdo-
tum, ait illi: Nihil respondes ad ea, quae isti ad-
63 versum te testificantur? * Iesus autem tacebat. Et
princeps sacerdotum ait illi: Adiuro te per Deum
vivum, ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei.
64 * Dicit illi Iesus: Tu dixisti. verumtamen dico
vobis, [b] amodo videbitis filium hominis sedentem a
dextris virtutis Dei, et venientem in nubibus caeli.
G 65 * Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua,
dicens: Blasphemavit: quid adhuc egemus testibus?
66 ecce nunc audistis blasphemiam: * quid vobis vi- synedrii sententia
detur? At illi respondentes dixerunt: Reus est
67 mortis. * [c] Tunc expuerunt in faciem eius, et cola-
phis eum ceciderunt, alii autem palmas in faciem
68 eius dederunt, * dicentes: Prophetiza nobis Christe,
69 quis est qui te percussit? * [d] Petrus vero sedebat Petri trina negatio
foris in atrio: et accessit ad eum una ancilla, di-
70 cens: Et tu cum Iesu Galilaeo eras. * At ille nega-
71 vit coram omnibus, dicens: Nescio quid dicis. * Exe-
unte autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla, et
ait his, qui erant ibi: Et hic erat cum Iesu Naza-

---

[a] Ioan. 2, 19. [b] Matth. 16, 27; Rom. 14, 10; 1 Thess. 4, 16. [c] Is. 50, 6; Marc. 14, 65. [d] Luc. 22, 55; Ioan. 18, 17.

72 reno. *Et iterum negavit cum iuramento: Quia
73 non novi hominem. *Et post pusillum accesserunt
qui stabant, et dixerunt Petro: Vere et tu ex illis
74 es: nam et loquela tua manifestum te facit. *Tunc
coepit detestari, et iurare quia non novisset ho-
75 minem. Et continuo gallus cantavit. *Et recorda-
tus est Petrus verbi Iesu, quod dixerat: Prius quàm
gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras, fle-
vit amare.

CAPUT XXVII.

A 1 Mane autem facto, consilium inierunt omnes Matutinum consilium
principes sacerdotum, et seniores populi ad-
2 versus Iesum, ut eum morti traderent. *[a] Et vin-
ctum adduxerunt eum, et tradiderunt Pontio Pilato
praesidi.

3 *Tunc videns Iudas, qui eum tradidit, quòd dam-
natus esset; poenitentia ductus, retulit triginta ar-
4 genteos principibus sacerdotum, et senioribus, *di-
cens: Peccavi, tradens sanguinem iustum. At illi
5 dixerunt: Quid ad nos? tu videris. *Et proiectis Iudas laqueo se suspendit
argenteis in templo, recessit: [b] et abiens laqueo se
6 suspendit. *Principes autem sacerdotum, acceptis
argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in cor-
7 bonam: quia pretium sanguinis est. *Consilio
autem inito, emerunt ex illis agrum figuli, in sepul-
B 8 turam peregrinorum. *[c] Propter hoc vocatus est
ager ille, Haceldama, hoc est, ager sanguinis, usque
9 in hodiernum diem. *Tunc impletum est quod
dictum est per Ieremiam prophetam, dicentem: [d] Et

---

[a] Marc. 15, 1; Luc. 23, 1; Ioan. 18, 28. [b] Act. 1, 18.
[c] Act. 1, 19. [d] Zach. 11, 12.

acceperunt triginta argenteos pretium appretiati,
10 quem appretiaverunt a filiis Israel: * et dederunt
eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.
11 * Iesus autem stetit ante praesidem, [a] et interro- Iesus ante praesidem
gavit eum praeses, dicens: Tu es Rex Iudaeorum?
12 Dicit illi Iesus: Tu dicis. * Et cum accusaretur a
principibus sacerdotum, et senioribus, nihil respon-
13 dit. * Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta ad-
14 versum tė dicunt testimonia? * Et non respondit
ei ad ullum verbum, ita ut miraretur praeses vehe-
15 menter. * Per diem autem sollemnem consueverat
praeses populo dimittere unum vinctum, quem vo-
16 luissent. * habebat autem tunc vinctum insignem,
17 qui dicebatur Barabbas. * Congregatis ergo illis, Barabbas vinctus insignis
dixit Pilatus: Quem vultis dimittam vobis: Barab-
18 bam, an Iesum, qui dicitur Christus? * Sciebat enim
19 quòd per invidiam tradidissent eum. * Sedente
autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius,
dicens: Nihil tibi, et iusto illi. multa enim passa
c 20 sum hodie per visum propter eum. * [b] Principes
autem sacerdotum, et seniores persuaserunt po-
pulis ut peterent Barabbam, Iesum vero perderent.
21 * Respondens autem praeses, ait illis: Quem vultis
vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt: Barab-
22 bam. * Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de
23 Iesu, qui dicitur Christus? * Dicunt omnes: Cruci-
figatur. Ait illis praeses: Quid enim mali fecit? At
24 illi magis clamabant dicentes: Crucifigatur. * Videns
autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tu- Pilatus lavat manus
multus fieret: accepta aqua, lavit manus coram po-

---

[a] Marc. 15, 2; Luc. 23, 3; Ioan. 18, 33. [b] Marc. 15, 11; Luc. 23, 18; Ioan. 18, 40; Act. 3, 14.

pulo, dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti
25 huius: vos videritis. *Et respondens universus po-
pulus, dixit: Sanguis eius super nos, et super filios
26 nostros. *Tunc dimisit illis Barabbam: Iesum autem
flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur.
27 * Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in
praetorium, [a] congregaverunt ad eum universam
D 28 cohortem: *et exuentes eum, chlamydem coccineam
29 circumdederunt ei, *[b] et plectentes coronam de Iesus spinis coronatur
spinis, posuerunt super caput eius, et arundinem
in dextera eius. Et genu flexo ante eum, illudebant
30 ei, dicentes: Ave rex Iudaeorum. *Et expuentes in
eum, acceperunt arundinem, et percutiebant caput
31 eius. * Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum
chlamyde, et induerunt eum vestimentis eius, et
duxerunt eum ut crucifigerent.
32 * [c] Exeuntes autem invenerunt hominem Cyre-
naeum, nomine Simonem: hunc angariaverunt ut Simon cyrenaeus
33 tolleret crucem eius. * [d] Et venerunt in locum, qui
34 dicitur Golgotha, quod est Calvariae locus. * Et de-
derunt ei vinum bibere cum felle mistum. Et cum
35 gustasset, noluit bibere. * Postquam autem cruci- Iesus crucifigitur
fixerunt eum, [e] diviserunt vestimenta eius, sortem
mittentes: ut impleretur quod dictum est per Pro-
phetam dicentem: [f] Diviserunt sibi vestimenta mea,
36 et super vestem meam miserunt sortem. * Et se-
E 37 dentes servabant eum. * Et imposuerunt super ca-
put eius causam ipsius scriptam: HIC EST IESUS causa script
38 REX IUDAEORUM. * Tunc crucifixi sunt cum eo duo
latrones: unus a dextris, et unus a sinistris.

[a] Marc. 15, 16; Ps. 21, 17. [b] Ioan. 19, 2. [c] Marc. 15, 21; Luc. 23, 26. [d] Marc. 15, 22; Luc. 23, 33; Ioan. 19, 17. [e] Marc. 15, 24; Luc. 23, 34; Ioan. 19, 23. [f] Ps.21, 19.

39 *Praetereuntes autem blasphemabant eum mo- praetereuntes
40 ventes capita sua, *et dicentes: [a]Vah qui destruis blasphemant
templum Dei, et in triduo illud reaedificas: salva
temetipsum: si filius Dei es, descende de cruce.
41 *Similiter et principes sacerdotum illudentes cum
42 Scribis, et senioribus dicebant: *Alios salvos fecit,
seipsum non potest salvum facere: [b]si rex Israel
43 est, descendat nunc de cruce, et credimus ei: *[c]confidit in Deo: liberet nunc, si vult eum: dixit enim:
44 Quia filius Dei sum. *Idipsum autem et latrones,
qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei.
45 *A sexta autem hora tenebrae factae sunt super tenebrae factae
46 universam terram usque ad horam nonam. *Et
circa horam nonam clamavit Iesus voce magna,
dicens: [d]Eli, Eli, lamma sabacthàni? hoc est: Deus
47 meus, Deus meus ut quid dereliquisti me? *Quidam autem illic stantes, et audientes, dicebant:
F 48 Eliam vocat iste. *Et continuo currens unus ex
eis acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit
49 arundini, et dabat ei bibere. *Ceteri vero dicebant:
50 Sine videamus an veniat Elias liberans eum. *Iesus Iesus emittit
autem iterum clamans voce magna, emisit spiritum. spiritum
51 *[e]Et ecce velum templi scissum est in duas partes
a summo usque deorsum. et terra mota est, et
52 petrae scissae sunt, *et monumenta aperta sunt: et
multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexe-
53 runt. *Et exeuntes de monumentis post resurrecti-
onem eius, venerunt in sanctam civitatem, et appa-
54 ruerunt multis. *Centurio autem, et qui cum eo centurionis confessio

---

[a] Ioan. 2, 19. [b] Sap. 2, 18. [c] Ps. 21, 9. [d] Ps. 21, 2.
[e] 2 Par. 3, 14.

erant, custodientes Iesum, viso terraemotu et his,
quae fiebant, timuerunt valde, dicentes: Vere Filius
55 Dei erat iste. * Erant autem ibi mulieres multae a
longe, quae secutae erant Iesum a Galilaea, mini-
56 strantes ei: * inter quas erat Maria Magdalene, et
Maria Iacobi, et Ioseph mater, et mater filiorum
Zebedaei.

G 57 * [a] Cum autem sero factum esset, venit quidam
homo dives ab Arimathaea, nomine Ioseph, qui et
58 ipse discipulus erat Iesu. * hic accessit ad Pilatum,
et petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi cor-
59 pus. * Et accepto corpore, Ioseph involvit illud in
60 sindone munda. * et posuit illud in monumento suo sepelitur corpus Iesu
novo, quod exciderat in petra. Et advolvit saxum
61 magnum ad ostium monumenti, et abiit. * Erat
autem ibi Maria Magdalene, et altera Maria, se-
dentes contra sepulchrum.

62 * Altera autem die, quae est post Parasceven,
convenerunt principes sacerdotum, et Pharisaei ad
63 Pilatum, * dicentes: Domine, recordati sumus, quia
seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies re-
64 surgam. * Iube ergo custodiri sepulchrum usque in
diem tertium: ne forte veniant discipuli eius, et fu-
rentur eum, et dicant plebi: Surrexit a mortuis: et
65 erit novissimus error peior priore. * Ait illis Pi-
latus: Habetis custodiam, ite, custodite sicut scitis.
66 * Illi autem abeuntes, munierunt sepulchrum, si- sepulchrum custoditur
gnantes lapidem, cum custodibus.

---

[a] Marc. 15, 42; Luc. 23, 50; Ioan. 19, 38.

CAPUT XXVIII.

3. Imperium

A 1 Vespere autem sabbati, [a] quae lucescit in prima
sabbati, venit Maria Magdalene, et altera Maria
2 videre sepulchrum. * Et ecce terraemotus factus est
magnus. Angelus enim Domini descendit de caelo: Resurrectio Domini
et accedens revolvit lapidem, et sedebat super eum:
3 * erat autem aspectus eius sicut fulgur: et vesti-
4 mentum eius sicut nix. * Prae timore autem eius
exterriti sunt custodes, et facti sunt velut mortui.
5 * Respondens autem angelus dixit mulieribus: No- angelus ad mulieres
lite timere vos: scio enim, quòd Iesum, qui cruci-
B 6 fixus est, quaeritis: * non est hic: surrexit enim,
sicut dixit. venite, et videte locum, ubi positus erat
7 Dominus. * Et cito euntes, dicite discipulis eius quia
surrexit: et ecce praecedit vos in Galilaeam: ibi
eum videbitis. ecce praedixi vobis.
8 * Et exierunt cito de monumento cum timore, et
gaudio magno, currentes nunciare discipulis eius.
9 * Et ecce Iesus occurrit illis, dicens: Avete. Illae Iesus occurrit illis
autem accesserunt, et tenuerunt pedes eius, et ado-
C 10 raverunt eum. * Tunc ait illis Iesus: Nolite timere.
ite, nunciate fratribus meis ut eant in Galilaeam,
ibi me videbunt.
11 * Quae cum abiissent, ecce quidam de custodibus
venerunt in civitatem, et nunciaverunt principibus
12 sacerdotum omnia, quae facta fuerant. * Et con-
gregati cum senioribus consilio accepto, pecuniam
13 copiosam dederunt militibus, * dicentes: Dicite quia custodes dormientes
discipuli eius nocte venerunt, et furati sunt eum,
14 nobis dormientibus. * Et si hoc auditum fuerit a

[a] Marc. 16, 1; Ioan. 20, 11.

praeside, nos suadebimus ei, et securos vos facie-
15 mus. * At illi accepta pecunia, fecerunt sicut erant
edocti. Et divulgatum est verbum istud apud Iu-
daeos usque in hodiernum diem.
D 16 * Undecim autem discipuli abierunt in Galilaeam
17 in montem, ubi constituerat illis Iesus. * Et videntes
eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt.
18 * Et accedens Iesus locutus est eis, dicens: Data est
19 mihi omnis potestas in caelo, et in terra. * [a] euntes Iesus in monte
ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in no- Galilaeae
20 mine Patris, et Filii, et Spiritus sancti: * docentes
eos servare omnia quaecumque mandavi vobis: et
ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad
consummationem saeculi.

---

[a] Marc. 16, 15.

SANCTUM

IESU CHRISTI

EVANGELIUM

SECUNDUM MARCUM.

Vita publica

1. Magisterium

CAPUT I.

A 1 INITIUM Evangelii Iesu Christi, Filii Dei. *Sicut
2 scriptum est in Isaia propheta: [a] Ecce ego mitto
angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit
3 viam tuam ante te. * [b] Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.
4 *Fuit Ioannes in deserto baptizans, et praedicans Ioannes baptista venit
baptismum poenitentiae in remissionem peccato-
5 rum. * [c] Et egrediebatur ad eum omnis Iudaeae
regio, et Ierosolymitae universi, et baptizabantur
ab illo in Iordanis flumine, confitentes peccata sua.
6 * [d] Et erat Ioannes vestitus pilis cameli, et zona pel-
licea circa lumbos eius: et [e] locustas, et mel silvestre
edebat.
7 Et praedicabat dicens: * [f] Venit fortior me post et praedicat Messiam
me: cuius non sum dignus procumbens solvere
8 corigiam calceamentorum eius. * [g] Ego baptizavi
vos aqua, ille vero baptizabit vos Spiritu sancto.

---

[a] Mal. 3, 1. [b] Is. 40, 3; Matth. 3, 3; Luc. 3, 4; Ioan. 1, 23. [c] Matth. 3, 5. [d] Matth. 3, 4. [e] Lev. 11, 22. [f] Matth. 3, 11; Luc. 3, 16; Ioan. 1, 27. [g] Act. 1, 5; 2, 4; 11, 16; 19, 4.

9 * Et factum est: in diebus illis venit Iesus a Iesus bapti-
Nazareth Galilaeae: et baptizatus est a Ioanne in zatur
B 10 Iordane. * Et statim ascendens de aqua, vidit caelos
apertos, et [a] Spiritum tamquam columbam descen-
11 dentem, et manentem in ipso. * Et vox facta est de
caelis: Tu es filius meus dilectus, in te complacui.
12 * [b] Et statim Spiritus expulit eum in desertum. ieiunat et tentatur
13 * Et erat in deserto quadraginta diebus, et quadra-
ginta noctibus: et tentabatur a satana: eratque
cum bestiis, et angeli ministrabant illi.
14 * [c] Postquam autem traditus est Ioannes, venit
Iesus in Galilaeam, praedicans Evangelium regni praedicat in Gali-
15 Dei, * et dicens: Quoniam impletum est tempus, et laea
appropinquavit regnum Dei: poenitemini, et credite
Evangelio.
16 * [d] Et praeteriens secus Mare Galilaeae, vidit Si-
monem, et Andream fratrem eius, mittentes retia vocat Pe-trum et
17 in mare, (erant enim piscatores) * et dixit eis Iesus: Andream
Venite post me, et faciam vos fieri piscatores ho-
18 minum. * Et protinus relictis retibus, secuti sunt
19 eum. * Et progressus inde pusillum, vidit Iacobum Iacobum et Ioan-
Zebedaei, et Ioannem fratrem eius, et ipsos com- nem
20 ponentes retia in navi: * et statim vocavit illos. Et
relicto patre suo Zebedaeo in navi cum mercenariis,
secuti sunt eum.
21 * [e] Et ingrediuntur Capharnaum: et statim sab- ingreditur
C 22 batis ingressus in synagogam, docebat eos. * [f] Et Capharnaum
stupebant super doctrina eius: erat enim docens

---

[a] Luc. 3, 22; Ioan. 1, 32. [b] Matth. 4, 1; Luc. 4, 1. [c] Matth. 4, 12; Luc. 4, 14; Ioan. 4, 43. [d] Matth. 4, 18; Luc. 5, 2. [e] Matth. 4, 13; Luc. 4, 31. [f] Matth. 7, 28; Luc. 4, 32.

cos, quasi potestatem habens, et non sicut Scri-
bae.
23 *[a]Et erat in synagoga eorum homo in spiritu
24 immundo: et exclamavit, *dicens: Quid nobis, et
tibi Iesu Nazarene: venisti perdere nos? scio qui sis,
25 Sanctus Dei. *Et comminatus est ei Iesus, dicens:
26 Obmutesce, et exi de homine. *Et discerpens eum liberat daemo-
spiritus immundus, et exclamans voce magna exiit niacum
27 ab eo. *Et mirati sunt omnes, ita ut conquirerent
inter se dicentes: Quidnam est hoc? quaenam doc-
trina haec nova? quia in potestate etiam spiri-
28 tibus immundis imperat, et obediunt ei. *Et pro-
cessit rumor eius statim in omnem regionem Ga-
lilaeae.
29 *[b]Et protinus egredientes de synagoga, venerunt
in domum Simonis, et Andreae cum Iacobo, et sanat so-crum Si-
30 Ioanne. *Decumbebat autem socrus Simonis febri- monis
31 citans: et statim dicunt ei de illa. *Et accedens
elevavit eam, apprehensa manu eius: et continuo
dimisit eam febris, et ministrabat eis.
32 *Vespere autem facto cum occidisset sol, affere-
bant ad eum omnes male habentes, et daemonia
33 habentes: *et erat omnis civitas congregata ad
34 ianuam. *Et curavit multos, qui vexabantur variis aliosque multos
languoribus, [c]et daemonia multa eiiciebat, et non curat
sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum.
D 35 *Et diluculo valde surgens, egressus abiit in de-
36 sertum locum, ibique orabat. *Et prosecutus est

---

[a] Luc. 4, 33. [b] Matth. 8, 14; Luc. 4, 38. [c] Luc 4, 41.

37 eum Simon, et qui cum illo erant. * Et cum inve-
nissent eum, dixerunt ei: Quia omnes quaerunt te.
38 * Et ait illis: Eamus in proximos vicos, et civitates,
39 ut et ibi praedicem: ad hoc enim veni. * Et erat praedicat in omni Galilaea
praedicans in synagogis eorum, et in omni Galilaea,
et daemonia eiiciens.
40 * [a] Et venit ad eum leprosus deprecans eum: et leprosus mundatur
genu flexo dixit ei: Si vis, potes me mundare.
41 * Iesus autem misertus eius, extendit manum suam:
42 et tangens eum, ait illi: Volo: Mundare. * Et cum
dixisset, statim discessit ab eo lepra, et mundatus
43 est. * Et comminatus est ei, statimque eiecit illum:
44 * et dicit ei: Vide nemini dixeris: sed vade, ostende
te principi sacerdotum, et offer pro emundatione
tua, [b] quae praecepit Moyses in testimonium illis.
45 * At ille egressus coepit praedicare, et diffamare
sermonem, ita ut iam non posset manifeste introire
in civitatem, sed foris in desertis locis esset, et con- conveniunt undique
veniebant ad eum undique.

CAPUT II.

A 1 Et [c] iterum intravit Capharnaum post dies, * et Paralytico dimittit peccata
2 auditum est quòd in domo esset, et convene-
runt multi, ita ut non caperet neque ad ianuam, et
3 loquebatur eis verbum. * [d] Et venerunt ad eum fe-
4 rentes paralyticum, qui a quattuor portabatur. * Et
cum non possent offerre eum illi prae turba, nuda-
verunt tectum ubi erat: et patefacientes submise-
5 runt grabatum, in quo paralyticus iacebat. * Cum

[a] Matth. 8, 2; Luc. 5, 12. [b] Lev. 14, 2. [c] Matth. 9, 1.
[d] Luc. 5, 18.

autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico:
6 Fili, dimittuntur tibi peccata tua. *Erant autem
illic quidam de Scribis sedentes, et cogitantes in
7 cordibus suis: *Quid hic sic loquitur? blasphemat.
[a] Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?
8 *Quo statim cognito Iesus spiritu suo quia sic cogi-
tarent intra se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cor-
9 dibus vestris? *Quid est facilius dicere paralytico:
Dimittuntur tibi peccata: an dicere: Surge, tolle
B 10 grabatum tuum, et ambula? *Ut autem sciatis quia
Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi
11 peccata, (ait paralytico) *tibi dico: Surge, tolle
12 grabatum tuum, et vade in domum tuam. *Et
statim surrexit ille: et, sublato grabato, abiit coram
omnibus, ita ut mirarentur omnes, et honorificarent omnes mirantur
Deum, dicentes: Quia numquam sic vidimus.
13 *Et egressus est rursus ad mare: omnisque turba
14 veniebat ad eum, et docebat eos. *[b] Et cum prae-
teriret, vidit Levi Alphaei sedentem ad telonium, et vocat Levi
ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum.
15 *Et factum est, cum accumberet in domo illius,
multi publicani, et peccatores simul discumbebant
cum Iesu, et discipulis eius: erant enim multi, qui
16 et sequebantur eum. *Et Scribae, et Pharisaei vi-
dentes quia manducaret cum publicanis, et pecca-
C toribus, dicebant discipulis eius: Quare cum publi-
canis, et peccatoribus manducat et bibit Magister
17 vester? *Hoc audito Iesus ait illis: Non necesse respondet pharisaeis

[a] Iob. 14, 4; Is. 43, 25. [b] Matth. 9, 9; Luc. 5, 27.

habent sani medico, sed qui male habent: [a] non
18 enim veni vocare iustos, sed peccatores. *Et erant
disciputi Ioannis, et Pharisaei ieiunantes: et ve-
niunt, et dicunt illi: Quare discipuli Ioannis, et Pha-
risaeorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiu-
19 nant? * Et ait illis Iesus: Numquid possunt filii
nuptiarum, quamdiu sponsus cum illis est, ieiunare? et discipulis
Quanto tempore habent secum sponsum, non pos- Ioannis
20 sunt ieiunare. * [b] Venient autem dies cum aufe-
retur ab eis sponsus: et tunc ieiunabunt in illis
21 diebus. * Nemo assumentum panni rudis assuit
vestimento veteri: alioquin aufert supplementum
D 22 novum a veteri, et maior scissura fit. *Et nemo
mittit vinum novum in utres veteres: alioquin di-
rumpet vinum utres, et vinum effundetur, et utres
peribunt: sed vinum novum in utres novos mitti
debet.

23 * [c] Et factum est iterum cum Dominus sabbatis discipuli vellentes
ambularet per sata, et discipuli eius coeperunt pro- spicas
24 gredi, et vellere spicas. *Pharisaei autem dicebant
25 ei: Ecce, quid faciunt sabbatis quod non licet? *Et
ait illis: [d] Numquam legistis quid fecerit David,
quando necessitatem habuit, et esuriit ipse, et qui defenduntur a
26 cum eo erant? *quomodo introivit in domum Dei Domino
sub Abiathar principe sacerdotum, et panes pro-
positionis manducavit, quos non licebat manducare,
[e] nisi sacerdotibus, et dedit eis, qui cum eo erant?
27 * Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum

---

[a] 1 Tim. 1, 15. [b] Matth. 9, 15; Luc. 5, 35. [c] Matth. 12, 1; Luc. 6, 1. [d] 1 Reg. 21, 6. [e] Lev. 24, 9.

28 est, et non homo propter sabbatum. *Itaque Dominus est filius hominis, etiam sabbati.

CAPUT III.

A 1 Et introivit iterum in synagogam: [a]et erat ibi Manus arida restituitur
2 homo habens manum aridam. *Et observa-
bant eum, si sabbatis curaret, ut accusarent illum.
3 *Et ait homini habenti manum aridam: Surge in
4 medium. *Et dicit eis: Licet sabbatis benefacere,
an male? animam salvam facere, an perdere? At
5 illi tacebant. *Et circumspiciens eos cum ira, con-
tristatus super caecitate cordis eorum, dicit homini:
Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est
6 manus illi. *[b]Exeuntes autem Pharisaei, statim
cum Herodianis consilium faciebant adversus eum
quomodo eum perderent.
7 *Iesus autem cum discipulis suis secessit ad mare:
et multa turba a Galilaea, et Iudaea secuta est eum,
8 *et ab Ierosolymis, et ab Idumaea, et trans Ior-
danem: et qui circa Tyrum, et Sidonem, multitudo
magna, audientes, quae faciebat, venerunt ad eum.
B 9 *Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret docet de navicula turbas et sanat
10 propter turbam, ne comprimerent eum. *multos
enim sanabat ita ut irruerent in eum ut illum tan-
11 gerent quotquot habebant plagas. *Et spiritus im-
mundi, cum illum videbant, procidebant ei: et cla-
12 mabant dicentes: *Tu es Filius Dei. Et vehementer
comminabatur eis ne manifestarent illum.

---

[a] Matth. 12,10; Luc. 6, 6. [b] Matth. 12, 14.

13 * [a] Et ascendens in montem vocavit ad se quos *eligit et mittit duodecim*
14 voluit ipse: et venerunt ad eum. * Et fecit ut essent
duodecim cum illo: et ut mitteret eos praedicare.
15 * Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et
16 eiiciendi daemonia. * Et imposuit Simoni nomen
17 Petrus: * et Iacobum Zebedaei, et Ioannem fratrem
Iacobi, et imposuit eis nomina Boanerges, quod est,
C 18 Filii tonitrui: * et Andream, et Philippum, et Bar-
tholomaeum, et Matthaeum, et Thomam, et Iacobum
Alphaei, et Thaddaeum, et Simonem Cananaeum,
19 * et Iudam Iscariotem, qui et tradidit illum.
20 * Et veniunt ad domum: et convenit iterum turba,
21 ita ut non possent neque panem manducare. * Et
cum audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant *sui exeunt*
enim: Quoniam in furorem versus est.
22 * Et Scribae, qui ab Ierosolymis descenderant,
dicebant: [b] Quoniam Beelzebub habet, et quia in
23 principe daemoniorum eiicit daemonia. * Et con- *Iesus respondet*
vocatis eis in parabolis dicebat illis: Quomodo
24 potest satanas satanam eiicere? * Et si regnum in
25 se dividatur, non potest regnum illud stare. * Et si
domus super semetipsam dispertiatur, non potest
26 domus illa stare. * Et si satanas consurrexerit in
semetipsum, dispertitus est, et non poterit stare,
27 sed finem habet. * Nemo potest vasa fortis ingres-
sus in domum diripere, nisi prius fortem alliget, et
D 28 tunc domum eius diripiet. * [c] Amen dico vobis, quon-

---

[a] Matth. 10, 1; Luc. 6, 13. [b] Matth. 9, 34; 12, 24.
[c] Matth. 12, 31; Luc. 12, 10; 1 Ioan. 5, 16.

iam omnia demittentur filiis hominum peccata, et
29 blasphemiae, quibus blasphemaverint: *qui autem
blasphemaverit in Spiritum sanctum, non habebit blasphemantibus in Spiritum
remissionem in aeternum, sed reus erit aeterni de-
30 licti. *Quoniam dicebant: Spiritum immundum
habet.

31 *[a]Et veniunt mater eius et fratres: et foris stantes
32 miserunt ad eum vocantes eum, *et sedebat circa
eum turba: et dicunt ei: Ecce mater tua, et fratres
33 tui foris quaerunt te. *Et respondens eis, ait: Quae mater et fratres Domini
34 est mater mea, et fratres mei? *Et circumspiciens
eos, qui in circuitu eius sedebant, ait: Ecce mater
35 mea, et fratres mei. *Qui enim fecerit voluntatem
Dei, hic frater meus, et soror mea, et mater est.

CAPUT IV.

A 1 Et iterum coepit docere ad mare: [b] et congregata
est ad eum turba multa, ita ut navim ascendens
sederet in mari, et omnis turba circa mare super
2 terram erat: *et docebat eos in parabolis multa,
3 et dicebat illis in doctrina sua: *Audite: ecce exiit Seminantis parabola proponitur
4 seminans ad seminandum. *Et dum seminat, aliud
cecidit circa viam, et venerunt volucres caeli, et
5 comederunt illud. *Aliud vero cecidit super petrosa,
ubi non habuit terram multam: et statim exortum
6 est, quoniam non habebat altitudinem terrae: *et
quando exortus est sol, exaestuavit: et eo quòd non
7 habebat radicem, exaruit. *Et aliud cecidit in spi-
nas: et ascenderunt spinae, et suffocaverunt illud,

---

[a] Matth. 12, 46; Luc. 8, 19. [b] Matth. 13, 1; Luc. 8, 4.

8 et fructum non dedit. *Et aliud cecidit in terram
bonam: et dabat fructum ascendentem, et crescen-
tem, et afferebat unum triginta, unum sexaginta,
9 et unum centum. *Et dicebat: Qui habet aures
audiendi, audiat.
10 *Et cum esset singularis, interrogaverunt eum explicatur
B 11 hi, qui cum eo erant duodecim, parabolam. *Et duodecim
dicebat eis: Vobis datum est nosse mysterium regni
Dei: illis autem, qui foris sunt, in parabolis omnia
12 fiunt: *[a] ut videntes videant, et non videant: et
audientes audiant, et non intelligant: nequando
13 convertantur, et dimittantur eis peccata. *Et ait
illis: Nescitis parabolam hanc? et quomodo omnes
14 parabolas cognoscetis? *Qui seminat, verbum se-
15 minat. *Hi autem sunt, qui circa viam, ubi semi-
natur verbum, et cum audierint, confestim venit
satanas, et aufert verbum, quod seminatum est in
16 cordibus eorum. *Et hi sunt similiter, qui super
petrosa seminantur: qui cum audierint verbum,
17 statim cum gaudio accipiunt illud: *et non habent
radicem in se, sed temporales sunt: deinde orta
tribulatione et persecutione propter verbum, con-
18 festim scandalizantur. *Et alii sunt, qui in spinis
19 seminantur: hi sunt, qui verbum audiunt, *et
aerumnae saeculi, et [b] deceptio divitiarum, et circa
reliqua concupiscentiae introeuntes suffocant ver-
C 20 bum, et sine fructu efficitur. *Et hi sunt, qui super
terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum,
et suscipiunt, et fructificant, unum triginta, unum

---

[a] Is. 6. 9; Matth. 13, 14; Ioan. 12, 40; Act. 28, 26; Rom. 11, 8. [b] 1 Tim. 6, 17.

21 sexaginta, et unum centum. *[a]Et dicebat illis:
Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur, aut
sub lecto? nonne ut super candelabrum ponatur?
22 *[b]Non est enim aliquid absconditum, quod non
manifestetur: nec factum est occultum, sed ut in
23 palam veniat. *Si quis habet aures audiendi, audiat.
24 *Et dicebat illis: Videte quid audiatis. [c]In qua
mensura mensi fueritis, remetietur vobis, et adii-
25 cietur vobis. *[d]Qui enim habet, dabitur illi: et qui
non habet, etiam quod habet auferetur ab eo.

26 *Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemadmodum parabola seminis germinantis
27 si homo iaciat sementem in terram, *et dormiat,
et exurgat nocte et die, et semen germinet, et in-
28 crescat dum nescit ille. *Ultro enim terra fructi-
ficat, primum herbam, deinde spicam, deinde ple-
29 num frumentum in spica. *Et cum produxerit
fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis.

30 *Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei? aut grani sinapis
D 31 cui parabolae comparabimus illud? *[e]Sicut gra-
num sinapis, quod cum seminatum fuerit in terra,
minus est omnibus seminibus, quae sunt in terra:
32 *et cum seminatum fuerit, ascendit, et fit maius
omnibus oleribus, et facit ramos, magnos, ita ut
possint sub umbra eius aves caeli habitare.

33 *Et talibus multis parabolis loquebatur eis ver- aliae parabolae multae
34 bum, prout poterant audire: *sine parabola autem
non loquebatur eis. seorsum autem discipulis suis
disserebat omnia.

35 *Et ait illis in illa die, cum sero esset factum:

---

[a] Matth. 5, 15; Luc. 8, 16; 11, 33. [b] Matth. 10, 26; Luc. 8, 17. [c] Matth. 7, 2; Luc. 6, 38. [d] Matth. 13, 12; 25, 29; Luc. 8, 18; 19, 26. [e] Matth. 13, 31; Luc. 13, 19.

36 Transeamus contra. * [a] Et dimittentes turbam, assu-
munt eum ita ut erat in navi: et aliae naves erant
37 cum illo. * Et facta est procella magna venti, et
fluctus mittebat in navim, ita ut impleretur navis.
38 * Et erat ipse in puppi super cervical dormiens: et
excitant eum, et dicunt illi: Magister, non ad te
39 pertinet, quia perimus? * Et exurgens comminatus comminatur
est vento, et dixit mari: Tace, obmutesce. Et ces- vento et mari
40 savit ventus: et facta est tranquillitas magna. * Et
ait illis: Quid timidi estis? necdum habetis fidem?
Et timuerunt timore magno, et dicebant ad alter-
utrum: Quis, putas, est iste, quia et ventus et mare
obediunt ei?

CAPUT V.

A 1 Et [b] venerunt trans fretum maris in regionem
2 Gerasenorum. * Et exeunti ei de navi, statim Daemoniacus
occurrit de monumentis homo in spiritu immundo, gerasenus
3 * qui domicilium habebat in monumentis, et neque
4 catenis iam quisquam poterat eum ligare: * quo-
niam saepe compedibus et catenis vinctus, diru-
pisset catenas, et compedes comminuisset, et nemo
5 poterat eum domare. * et semper die ac nocte in
monumentis, et in montibus erat, clamans, et con-
6 cídens se lapidibus. * Videns autem Iesum a longe,
7 cucurrit, et adoravit eum: * et clamans voce magna
dixit: Quid mihi, et tibi, Iesu fili Dei altissimi? ad-
8 iuro te per Deum, ne me torqueas. * Dicebat enim liberatur a daemonibus

---

[a] Matth. 8, 23; Luc. 8, 22. [b] Matth. 8, 28; Luc. 8, 26.

9 illi: Exi spiritus immunde ab homine. *Et interro-
gabat eum: Quod tibi nomen est? Et dicit ei: Legio
10 mihi nomen est, quia multi sumus. *Et depreca-
batur eum multum, ne se expelleret extra regionem.
11 *Erat autem ibi circa montem grex porcorum ma-
12 gnus, pascens. *Et deprecabantur eum spiritus,
dicentes: Mitte nos in porcos ut in eos introeamus.
B 13 *Et concessit ei statim Iesus. Et exeuntes spiritus qui suffocant porcos
immundi introierunt in porcos: et magno impetu
grex praecipitatus est in mare ad duo millia, et
14 suffocati sunt in mari. *Qui autem pascebant eos,
fugerunt, et nunciaverunt in civitatem, et in agros.
15 Et egressi sunt videre quid esset factum: *et ve-
niunt ad Iesum: et vident illum, qui a daemonio
vexabatur, sedentem, vestitum, et sanae mentis, et
16 timuerunt. *Et narraverunt illis, qui viderant, qua-
liter factum esset ei, qui daemonium habuerat, et
17 de porcis. *Et rogare coeperunt eum ut discederet
18 de finibus eorum. *Cumque ascenderet navim, Iesus navim ascendit
coepit illum deprecari, qui a daemonio vexatus
19 fuerat, ut esset cum illo, *et non admisit eum, sed
ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, et annuncia
illis quanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui.
20 *Et abiit, et coepit praedicare in Decapoli, quanta
sibi fecisset Iesus: et omnes mirabantur.
21 *Et cum transcendisset Iesus in navi rursum
trans fretum, convenit turba multa ad eum, et erat
C 22 circa mare. *[a] Et venit quidam de archisynagogis
nomine Iairus: et videns eum, procidit ad pedes

---

[a] Matth. 9, 18; Luc. 8, 41.

23 eius, * et deprecabatur eum multùm, dicens: Quo-
niam filia mea in extremis est, Veni, impone manum
24 super eam, ut salva sit, et vivat. * Et abiit cum illo,
et sequebatur eum turba multa, et comprimebant
25 eum. * Et mulier, quae erat in profluvio sanguinis
26 annis duodecim, * et fuerat multa perpessa a com-
pluribus medicis: et erogaverat omnia sua, nec
quidquam profecerat, sed magis deterius habebat:
27 * cum audisset de Iesu, venit in turba retro, et te-
28 tigit vestimentum eius: * dicebat enim: Quia si vel
29 vestimentum eius tetigero, salva ero. * Et confestim sanat haemorrhoissam
siccatus est fons sanguinis eius: et sensit corpore
D 30 quia sanata esset a plaga. * Et statim Iesus in se-
metipso cognoscens virtutem, quae exierat de illo,
conversus ad turbam, aiebat: Quis tetigit vestimenta
31 mea? * Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam
32 comprimentem te, et dicis: Quis me tetigit? * Et
circumspiciebat videre eam, quae hoc fecerat.
33 * Mulier vero timens et tremens, sciens quod factum
esset in se, venit et procidit ante eum, et dixit ei
34 omnem veritatem. * Ille autem dixit ei: [a] Filia, fides
tua te salvam fecit: vade in pace, et esto sana a
35 plaga tua. * Adhuc eo loquente, veniunt ab archi-
synagogo, dicentes: Quia filia tua mortua est: quid
36 ultra vexas Magistrum? * Iesus autem audito verbo,
quod dicebatur, ait archisynagogo: Noli timere:
37 tantummodo crede. * Et non admisit quemquam
se sequi nisi Petrum, et Iacobum, et Ioannem fratrem

[a] Luc. 7, 50; 8, 48.

38 Iacobi. *Et veniunt in domum archisynagogi, et
videt tumultum, et flentes, et eiulantes multum.
39 *Et ingressus, ait illis: Quid turbamini, et ploratis?
40 puella non est mortua, sed dormit. *Et irridebant
eum. Ipse vero eiectis omnibus assumit patrem, et
matrem puellae, et qui secum erant, et ingreditur
41 ubi puella erat iacens. *Et tenens manum puellae, suscitat Iairi filiam
ait illi: Talitha cumi, quod est interpretatum: Puella
42 (tibi dico) surge. *et confestim surrexit puella, et
ambulabat: erat autem annorum duodecim: et ob-
43 stupuerunt stupore magno. *Et praecepit illis vehe-
menter ut nemo id sciret: et dixit dari illi man-
ducare.

CAPUT VI.

A 1 Et egressus inde, [a] abiit in patriam suam: et se-
2 quebantur eum discipuli sui: *et facto sabbato Docet IIum Nazareth
coepit in synagoga docere: et multi audientes ad-
mirabantur in doctrina eius, dicentes: Unde huic
haec omnia? et quae est sapientia, quae data est
illi: et virtutes tales, quae per manus eius effi-
3 ciuntur? *[b] Nonne hic est faber, filius Mariae,
frater Iacobi, et Ioseph, et Iudae, et Simonis? nonne
et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scandaliza-
4 bantur in illo. *Et dicebat illis Iesus: [c] Quia non
est propheta sine honore nisi in patria sua, et in
5 domo sua, et in cognatione sua. *Et non poterat
ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos im-

---

[a] Matth. 13, 54; Luc. 4, 16. [b] Ioan. 6, 42. [c] Matth. 13, 57; Luc. 4, 24; Ioan. 4, 44.

6 positis manibus curavit: * et mirabatur propter in-
credulitatem eorum, et circuibat castella in circuitu
docens.

7 * a Et vocavit duodecim: et coepit eos mittere duodecim mittuntur et instruuntur
binos, et dabat illis potestatem spirituum immun-
8 dorum. * Et praecepit eis ne quid tollerent in via,
nisi virgam tantum: non peram, non panem, neque
9 in zona aes, * b sed calceatos sandaliis, et ne in-
B 10 duerentur duabus tunicis. * Et dicebat eis: Quo-
cumque introieritis in domum: illic manete donec
11 exeatis inde: * et quicumque non receperint vos,
nec audierint vos, c exeuntes inde, excutite pulverem
12 de pedibus vestris in testimonium illis. * Et exeuntes
13 praedicabant ut poenitentiam agerent: * et dae-
monia multa eiiciebant, d et ungebant oleo multos
aegros, et sanabant.

14 * e Et audivit rex Herodes, (manifestum enim fa-
ctum est nomen eius) et dicebat: Quia Ioannes
Baptista resurrexit a mortuis: et propterea virtutes
15 operantur in illo. * Alii autem dicebant: Quia Elias Herodis opinio
est. Alii vero dicebant: Quia propheta est, quasi
C 16 unus ex prophetis. * Quo audito Herodes ait: Quem
ego decollavi Ioannem, hic a mortuis resurrexit.

17 * f Ipse enim Herodes misit, ac tenuit Ioannem, et
vinxit eum in carcere propter Herodiadem uxorem Ioannes vinctus in carcere
18 Philippi fratris sui, quia duxerat eam. * Dicebat
enim Ioannes Herodi: g Non licet tibi habere uxo-
19 rem fratris tui. * Herodias autem insidiabatur illi:

---

a Matth. 10, 1; Marc. 3, 14; Luc. 9, 1. b Act. 12, 8.
c Matth. 10, 14; Luc. 9, 5; Act. 13, 51; 18, 6. d Iac. 5, 14.
e Matth. 14, 1. 2; Luc. 9, 7. f Luc. 3, 19. g Lev. 18, 16.

20 et volebat occidere eum, nec poterat. * Herodes
enim metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum
et sanctum: et custodiebat eum, et audito eo multa
faciebat, et libenter eum audiebat.
21 * Et cum dies opportunus accidisset, Herodes
natalis sui coenam fecit principibus, et tribunis, et
22 primis Galilaeae. * cumque introisset filia ipsius
Herodiadis, et saltasset, et placuisset Herodi, simul-
que recumbentibus; rex ait puellae: Pete a me quod
23 vis, et dabo tibi: * et iuravit illi: Quia quidquid pe-
D 24 tieris dabo tibi, licet dimidium regni mei. * Quae
cum exisset, dixit matri suae: Quid petam? At illa
25 dixit: Caput Ioannis Baptistae. * Cumque introisset
statim cum festinatione ad regem, petivit dicens:
Volo ut protinus des mihi in disco caput Ioannis decolla-
tur ab
26 Baptistae. * Et contristatus est rex: propter iusiu- Herode
randum, et propter simul discumbentes noluit eam
27 contristare: * sed misso spiculatore praecepit afferri
caput eius in disco. Et decollavit eum in carcere,
28 * et attulit caput eius in disco: et dedit illud puellae,
29 et puella dedit matri suae. * Quo audito, discipuli
eius venerunt, et tulerunt corpus eius: et posuerunt
illud in monumento.
30 * [a] Et convenientes Apostoli ad Iesum, renuncia- conve-
nientibus
31 verunt ei omnia, quae egerant, et docuerant. * Et apostolis
ait illis: [b] Venite seorsum in desertum locum, et
requiescite pusillum. Erant enim qui veniebant et

---

[a] Luc. 9, 10. [b] Matth. 14, 13; Luc. 9, 10; Ioan. 6, 1.

redibant multi: et nec spatium manducandi habe-
32 bant. *Et ascendentes in navim, abierunt in deser-
E 33 tum locum seorsum. *Et viderunt eos abeuntes,
et cognoverunt multi: et pedestres de omnibus civi-
tatibus concurrerunt illuc, et praevenerunt eos.
34 *[a]Et exiens vidit turbam multam Iesus: et misertus quinque milia virorum
est super eos, quia erant sicut oves non habentes
35 pastorem, et coepit illos docere multa. *Et cum
iam hora multa fieret, accesserunt discipuli eius,
dicentes: Desertus est locus hic, et iam hora prae-
36 teriit: *[b]dimitte illos, ut euntes in proximas villas,
37 et vicos, emant sibi cibos, quos manducent: *Et
respondens ait illis: Date illis vos manducare. Et
dixerunt ei: Euntes emamus ducentis denariis panes,
38 et dabimus illis manducare. *Et dicit eis: Quot
panes habetis? ite, et videte. Et cum cognovissent,
39 dicunt: Quinque, et duos pisces. *[c]Et praecepit
illis ut accumbere facerent omnes secundum con-
40 tubernia super viride foenum. *Et discubuerunt in
F 41 partes per centenos, et quinquagenos. *Et acceptis
quinque panibus, et duobus piscibus, intuens in
caelum, benedixit, et fregit panes, et dedit discipulis
suis, ut ponerent ante eos: et duos pisces divisit
42 omnibus. *Et manducaverunt omnes, et saturati saturantur
43 sunt. *Et sustulerunt reliquias, fragmentorum duo-
44 decim cophinos plenos, et de piscibus. *Erant
autem qui manducaverunt quinque millia virorum.
45 *Et statim coegit discipulos suos ascendere navim,
ut praecederent eum trans fretum ad Bethsaidam,

---

[a] Matth. 9, 36; 14, 14. [b] Luc. 9, 12. [c] Ioan. 6, 10.

46 dum ipse dimitteret populum. *Et cum dimisisset
eos, abiit in montem orare.
47 *Et cum sero esset, erat navis in medio mari,
48 et ipse solus in terra. *[a] Et videns eos laborantes
in remigando, (erat enim ventus contrarius eis) et
circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambu- Iesus ambulat supra mare
49 lans supra mare: et volebat praeterire eos. *At
illi ut viderunt eum ambulantem supra mare, puta-
G 50 verunt phantasma esse, et exclamaverunt. *Omnes
enim viderunt eum, et conturbati sunt. Et statim
locutus est cum eis, et dixit eis: Confidite, ego sum,
51 nolite timere. *Et ascendit ad illos in navim, et
cessavit ventus. Et plus magis intra se stupebant:
52 *non enim intellexerunt de panibus: erat enim cor
53 eorum obcaecatum. *[b] Et cum transfretassent, ve-
nerunt in terram Genesareth, et applicuerunt.
54 *Cumque egressi essent de navi, continuo cogno-
55 verunt eum: *et percurrentes universam regionem
illam, coeperunt in grabatis eos, qui se male habe- sanat male habentes
56 bant, circumferre, ubi audiebant eum esse. *Et
quocumque introibat, in vicos, vel in villas, aut ci-
vitates, in plateis ponebant infirmos, et depreca-
bantur eum, ut vel fimbriam vestimenti eius tan-
gerent, et quotquot tangebant eum, salvi fiebant.

CAPUT VII.

A 1 Et conveniunt ad eum Pharisaei, et quidam de
2 Scribis, venientes ab Ierosolymis. *[c] Et cum
vidissent quosdam ex discipulis eius communibus Discipuli manducantes illotis manibus

[a] Matth. 14, 25. [b] Matth. 14, 34. [c] Matth. 15, 2.

manibus, idest non lotis, manducare panes, vitupe-
3 raverunt. * Pharisaei enim, et omnes Iudaei, nisi
crebro laverint manus, non manducant, tenentes
4 traditionem seniorum: * et áforo nisi baptizentur,
non comedunt: et alia multa sunt, quae tradita
sunt illis servare, baptismata calicum, et urceorum,
5 et aeramentorum, et lectorum: * et interrogabant
eum Pharisaei, et Scribae: Quare discipuli tui non
ambulant iuxta traditionem seniorum, sed com-
6 munibus manibus manducant panem? * At ille defenduntur a
respondens, dixit eis: Bene prophetavit Isaias de Domino
vobis hypocritis, sicut scriptum est: [a] Populus hic
labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.
7 * in vanum autem me colunt, docentes doctrinas,
B 8 et praecepta hominum. * Relinquentes enim man-
datum Dei, tenetis traditionem hominum, bapti-
smata urceorum, et calicum: et alia similia his fa-
9 citis multa. * Et dicebat illis: Bene irritum facitis
praeceptum Dei, ut traditionem vestram servetis.
10 * Moyses enim dixit: [b] Honora patrem tuum, et ma-
trem tuam. Et: [c] Qui maledixerit patri, vel matri,
11 morte moriatur. * Vos autem dicitis: Si dixerit
homo patri, aut matri, Corban, (quod est donum)
12 quodcumque ex me, tibi profuerit: * et ultra non
dimittitis eum quidquam facere patri suo, aut matri,
13 * rescindentes verbum Dei per traditionem vestram,
quam tradidistis: et similia huiusmodi multa facitis.
14 * [d] Et advocans iterum turbam, dicebat illis: Audite
15 me omnes, et intelligite. * Nihil est extra hominem
introiens in eum, quod possit eum coinquinare, sed

---

[a] Is. 29, 13. [b] Ex. 20, 12; Deut. 5, 16; Eph. 6, 2. [c] Ex. 21, 17; Lev. 20, 9; Prov. 20, 20. [d] Matth. 15, 10.

quae de homine procedunt, illa sunt, quae com-
16 municant hominem. *Si quis habet aures audiendi,
audiat.

C 17 *Et cum introisset in domum a turba, interroga-
18 bant eum discipuli eius parabolam. *Et ait illis: parabola explicatur
Sic et vos imprudentes estis? Non intelligitis quia
omne extrinsecus introiens in hominem, non potest
19 eum communicare: *quia non intrat in cor eius,
sed in ventrem vadit, et in secessum exit, pur-
20 gans omnes escas? *Dicebat autem, quoniam quae
de homine exeunt, illa communicant hominem.
21 *[a] Abintus enim de corde hominum malae cogi-
tationes procedunt, adulteria, fornicationes, homi-
22 cidia, *furta, avaritiae, nequitiae, dolus, impudi-
citiae, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia.
23 *Omnia haec mala abintus procedunt, et commu-
nicant hominem.

24 *[b] Et inde surgens abiit in fines Tyri, et Sidonis:
et ingressus domum, neminem voluit scire, et non
25 potuit latere. *Mulier enim statim ut audivit de eo, syrophoenissae filia liberatur
cuius filia habebat spiritum immundum, intravit, et
26 procidit ad pedes eius. *Erat enim mulier Gentilis,
Syrophoenissa genere. Et rogabat eum ut daemo-
27 nium eiiceret de filia eius. *Qui dixit illi: Sine prius
saturari filios: non est enim bonum sumere panem
D 28 filiorum, et mittere canibus. *At illa respondit, et
dixit illi: Utique Domine, nam et catelli comedunt

---

[a] Gen. 6, 5. [b] Matth. 15, 21.

29 sub mensa de micis puerorum. *Et ait illi: Propter
hunc sermonem vade, exiit daemonium a filia tua.
30 * Et cum abiisset domum suam, invenit puellam
iacentem supra lectum, et daemonium exiisse.
31 *Et iterum exiens de finibus Tyri, venit per Si-
donem ad Mare Galilaeae inter medios fines Deca-
32 poleos. *[a]Et adducunt ei surdum, et mutum, et surdus et mutus sanatur
33 deprecabantur eum, ut imponat illi manum. *Et
apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos
suos in auriculas eius: et expuens, tetigit linguam
34 eius: *et suspiciens in caelum, ingemuit, et ait
35 illi: Ephphetha, quod est adaperire. *Et statim
apertae sunt aures eius, et solutum est vinculum
36 linguae eius, et loquebatur recte. *Et praecepit
illis ne cui dicerent. Quanto autem eis praecipiebat,
37 tanto magis plus praedicabant: *et eo amplius ad-
mirabantur, dicentes: Bene omnia fecit: et surdos
fecit audire, et mutos loqui.

CAPUT VIII.

A 1 In [b]diebus illis iterum cum turba multa esset, nec Cibat quattuor milia
haberent quod manducarent: convocatis disci-
2 pulis, ait illis: *Misereor super turbam: quia ecce
iam triduo sustinent me, nec habent quod mandu-
3 cent: *et si dimisero eos ieiunos in domum suam,
deficient in via: quidam enim ex eis de longe ve-
4 nerunt. *Et responderunt ei discipuli sui: unde
illos quis poterit hic saturare panibus in solitudine?

---

[a] Matth. 9, 32. [b] Matth. 15, 32.

5 * Et interrogavit eos: Quot panes habetis? Qui
6 dixerunt: Septem. * Et praecepit turbae discumbere
super terram. Et accipiens septem panes, gratias
agens fregit, et dabat discipulis suis ut apponerent,
7 et apposuerunt turbae. * Et habebant pisciculos
8 paucos: et ipsos benedixit, et iussit apponi. * Et
manducaverunt, et saturati sunt, et sustulerunt
quod superaverat de fragmentis, septem sportas.
9 * Erant autem qui manducaverant, quasi quattuor
millia: et dimisit eos.

B 10 * Et statim ascendens navim cum discipulis suis, venit Dalmanutha
venit in partes Dalmanutha.

11 * [a] Et exierunt Pharisaei, et coeperunt conquirere
cum eo, quaerentes ab illo signum de caelo, ten-
12 tantes eum. * Et ingemiscens spiritu, ait: Quid ge- recusat signum de caelo
neratio ista signum quaerit? Amen dico vobis, si
13 dabitur generationi isti signum. * Et dimittens eos,
ascendit iterum navim, et abiit trans fretum.

14 * [b] Et obliti sunt panes sumere: et nisi unum pa-
15 nem non habebant secum in navi. * Et praecipiebat
eis, dicens: Videte, et cavete a fermento Phari- de fermento pharisaeorum
16 saeorum, et fermento Herodis. * Et cogitabant ad
alterutrum, dicentes: Quia panes non habemus.
17 * Quo cognito, ait illis Iesus: Quid cogitatis, quia
panes non habetis? nondum cognoscitis nec in-
telligitis? adhuc caecatum habetis cor vestrum?
18 * oculos habentes non videtis? et aures habentes
19 non auditis? [c] Nec recordamini, * quando quinque
panes fregi in quinque millia: quot cophinos frag-

---

[a] Matth. 16, 1; Luc. 11, 54. [b] Matth. 16, 5. [c] Marc. 6, 41; Ioan. 6, 11.

mentorum plenos sustulistis? Dicunt ei: Duodecim.
C 20 * Quando et septem panes in quattuor millia:
quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt ei:
21 Septem. * Et dicebat eis: Quomodo nondum intel-
ligitis?

22 * Et veniunt Bethsaidam, et adducunt ei caecum,
23 et rogabant eum ut illum tangeret. * Et apprehensa caecus illuminatur
manu caeci, eduxit eum extra vicum: et expuens
in oculos eius impositis manibus suis, interrogavit
24 eum si quid videret. * Et aspiciens, ait: Video
25 homines velut arbores ambulantes. * Deinde ite-
rum imposuit manus super oculos eius: et coepit
videre. et restitutus est ita ut clare videret omnia.
26 * Et misit illum in domum suam, dicens: Vade in
domum tuam: et si in vicum introieris, nemini
dixeris.

27 * [a] Et egressus est Iesus, et discipuli eius in ca-
stella Caesareae Philippi: et in via interrogabat
discipulos suos, dicens eis: [b] Quem me dicunt
28 esse homines? * Qui responderunt illi, dicentes:
Ioannem Baptistam, alii Eliam, alii vero quasi unum
29 de prophetis. * Tunc dicit illis: Vos vero quem
me esse dicitis? Respondens Petrus, ait ei: Tu es Petri confessio
Christus.

30 * Et comminatus est eis, ne cui dicerent de illo.
D 31 * Et coepit docere eos quoniam oportet filium ho-
minis pati multa, et reprobari a senioribus, et a
summis sacerdotibus, et Scribis, et occcidi: et post

---

[a] Matth. 16, 13. [b] Luc. 9, 18.

32 tres dies resurgere. *Et palam verbum loquebatur.
Et apprehendens eum Petrus, coepit increpare eum.
33 *Qui conversus, et videns discipulos suos, commi-
natus est Petro, dicens: Vade retro me satana, quo-
niam non sapis quae Dei sunt, sed quae sunt ho-
minum.

Christus praedicit suam mortem

34 *Et convocata turba cum discipulis suis, dixit
eis: [a] Si quis vult me sequi, deneget semetipsum:
35 et tollat crucem suam, et sequatur me. *[b] Qui enim
voluerit animam suam salvam facere, perdet eam:
qui autem perdiderit animam suam propter me, et
36 Evangelium, salvam faciet eam. *Quid enim prod-
erit homini, si lucretur mundum totum: et detri-
37 mentum animae suae faciat? *Aut quid dabit
38 homo commutationis pro anima sua? *[c] Qui enim
me confusus fuerit, et verba mea in generatione
ista adultera et peccatrice: et filius hominis con-
fundetur eum, cum venerit in gloria patris sui cum
39 angelis sanctis. *Et dicebat illis: [d] Amen dico vo-
bis, quia sunt quidam de hic stantibus, qui non
gustabunt mortem donec videant regnum Dei ve-
niens in virtute.

docet abnegationis necessitatem

CAPUT IX.

A 1 Et post dies sex assumit Iesus Petrum, et Iaco-
bum, et Ioannem: [e] et ducit illos in montem
excelsum seorsum solos, et transfiguratus est coram
2 ipsis. *Et vestimenta eius facta sunt splendentia,
et candida nimis velut nix, qualia fullo non potest
3 super terram candida facere. *Et apparuit illis

Domini Iesu transfiguratio

[a] Matth. 10, 38; 16, 24; Luc. 9, 23; 14, 27. [b] Luc. 17, 33; Ioan. 12, 25. [c] Matth. 10, 33; Luc. 9, 26; 12, 9. [d] Matth. 16, 28; Luc. 9, 27. [e] Matth. 17, 1; Luc. 9, 28.

4 Elias cum Moyse: et erant loquentes cum Iesu. * Et
respondens Petrus, ait Iesu: Rabbi, bonum est nos
hic esse: et faciamus tria tabernacula, Tibi unum,
5 et Moysi unum, et Eliae unum. * Non enim sciebat
B 6 quid diceret: erant enim timore exterriti: * et facta
est nubes obumbrans eos: et venit vox de nube,
dicens: Hic est Filius meus charissimus: audite
7 illum. * Et statim circumspicientes, neminem am-
plius viderunt, nisi Iesum tantum secum.
8 * [a] Et descendentibus illis de monte, praecepit
illis ne cuiquam quae vidissent, narrarent: nisi cum
9 Filius hominis a mortuis resurrexerit. * Et verbum
continuerunt apud se: conquirentes quid esset: Cum
10 a mortuis resurrexerit. * Et interrogabant eum, di-
centes: [b] Quid ergo dicunt Pharisaei, et Scribae,
11 quia Eliam oportet venire primum? * Qui respon-
dens, ait illis: Elias cum venerit primo, restituet de Elia venturo
omnia: et quomodo [c] scriptum est in Filium ho-
C 12 minis, ut multa patiatur et contemnatur. * Sed dico
vobis quia et [d] Elias venit (et fecerunt illi quaecum-
que voluerunt) sicut scriptum est de eo.
13 * Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam liberatur puer a spiritu
magnam circa eos, et Scribas conquirentes cum
14 illis. * Et confestim omnis populus videns Iesum,
stupefactus est, et expaverunt, et accurrentes salu-
15 tabant eum. * Et interrogavit eos: Quid inter vos
16 conquiritis? * [e] Et respondens unus de turba, dixit:
Magister, attuli filium meum ad te habentem spiri-

---

[a] Matth. 17, 9. [b] Mal. 4, 5. [c] Is. 53, 3. 4. [d] Matth. 17, 12. [e] Luc. 9, 38.

17 tum mutum: *qui ubicumque eum apprehenderit,
allidit illum, et spumat, et stridet dentibus, et arescit:
et dixi discipulis tuis ut eiicerent illum, et non po-
18 tuerunt. *Qui respondens eis, dixit: O generatio
incredula, quamdiu apud vos ero? quamdiu vos
19 patiar? afferte illum ad me. *Et attulerunt eum.
Et cum vidisset eum, statim spiritus conturbavit
illum: et elisus in terram, volutabatur spumans.
D 20 *Et interrogavit patrem eius: Quantum temporis
est ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia:
21 *et frequenter eum in ignem, et in aquas misit ut
eum perderet. sed si quid potes, adiuva nos, miser-
22 tus nostri. *Iesus autem ait illi: Si potes credere,
23 omnia possibilia sunt credenti. *Et continuo ex-
clamans pater pueri, cum lacrymis aiebat: Credo,
24 Domine: adiuva incredulitatem meam. *Et cum
videret Iesus concurrentem turbam, comminatus
est spiritui immundo, dicens illi: Surde, et mute
spiritus, ego praecipio tibi, exi ab eo: et amplius
25 ne introeas in eum. *Et exclamans, et multum dis-
cerpens eum, exiit ab eo, et factus est sicut mor-
26 tuus, ita ut multi dicerent: Quia mortuus est. *Iesus
autem tenens manum eius, elevavit eum, et sur-
27 rexit. *Et cum introisset in domum, discipuli eius
secreto interrogabant eum: Quare nos non potui-
28 mus eiicere eum? *Et dixit illis: Hoc genus in
nullo potest exire, nisi in oratione, et ieiunio. in oratione et ieiunio
29 *Et inde profecti praetergrediebantur Galilaeam:
E 30 nec volebat quemquam scire. *[a]Docebat autem

[a] Matth. 17, 21; Luc. 9, 22. 44.

discipulos suos, et dicebat illis: Quoniam filius ho-
minis tradetur in manus hominum, et occident eum, passio Domini
31 et occisus tertia die resurget. * At illi ignorabant
verbum: et timebant interrogare eum.
32 * Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi essent, qui sit maior
33 interrogabat eos: Quid in via tractabatis? * At illi
tacebant. siquidem in via inter se disputaverant,
34 [a] quis eorum maior esset. * Et residens vocavit
duodecim, et ait illis: Si quis vult primus esse, erit
35 omnium novissimus, et omnium minister. * Et ac-
cipiens puerum, statuit eum in medio eorum: quem
F 36 cum complexus esset, ait illis: * Quisquis unum ex
huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me re-
cipit: et quicumque me susceperit, non me suscipit,
sed eum, qui misit me.
37 * [b] Respondit illi Ioannes, dicens: Magister, vidi- in nomine Christi
mus quemdam in nomine tuo eiicientem daemonia,
38 qui non sequitur nos, et prohibuimus eum. * Iesus
autem ait: Nolite prohibere eum. [c] nemo est enim
qui faciat virtutem in nomine meo, et possit cito
39 male loqui de me. * qui enim non est adversum
40 vos, pro vobis est. * [d] Quisquis enim potum dederit
vobis calicem aquae in nomine meo, quia Christi
estis: amen dico vobis, non perdet mercedem suam.
41 * [e] Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis scanda lum vi tandu
credentibus in me: bonum est ei magis si circum-
daretur mola asinaria collo eius, et in mare mitte-
G 42 retur. * [f] Et si scandalizaverit te manus tua, ab-

---

[a] Matth. 18, 1; Luc. 9, 46. [b] Luc. 9, 49. [c] 1 Cor. 12, 3. [d] Matth. 10, 42. [e] Matth. 18, 6; Luc. 17, 2. [f] Matth. 5, 30; 18, 8.

scinde illam: bonum est tibi debilem introire in
vitam, quàm duas manus habentem ire in gehen-
43 nam, in ignem inextinguibilem: * ubi vermis eorum
44 non moritur, et ignis non extinguitur. * Et si pes
tuus te scandalizat, amputa illum: bonum est tibi
claudum introire in vitam aeternam, quàm duos
pedes habentem mitti in gehennam ignis inextin-
45 guibilis: * [a] ubi vermis eorum non moritur, et ignis
46 non extinguitur. * Quòd si oculus tuus scandalizat
te, eiice eum: bonum est tibi luscum introire in
regnum Dei, quàm duos oculos habentem mitti in
47 gehennam ignis: * ubi vermis eorum non moritur,
48 et ignis non extinguitur. * [b] Omnis enim igne salietur,
49 et omnis victima sale salietur. * [c] Bonum est sal:
quòd si sal insulsum fuerit: in quo illud condietis?
Habete in vobis sal, et pacem habete inter vos.

CAPUT X.

A 1 Et [d] inde exurgens venit in fines Iudaeae ultra Venit in fines Iudaeae
Iordanem: et conveniunt iterum turbae ad
eum: et sicut consueverat, iterum docebat illos.
2 * Et accedentes Pharisaei interrogabant eum: Si
3 licet viro uxorem dimittere: tentantes eum. * At
ille respondens, dixit eis: Quid vobis praecepit
4 Moyses? * Qui dixerunt: [e] Moyses permisit libellum
5 repudii scribere, et dimittere. * Quibus respondens docet de vinculo matrimonii
Iesus, ait: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis

---

[a] Is. 66, 24. [b] Lev. 2, 13. [c] Matth. 5, 13; Luc. 14, 34.
[d] Matth. 19, 1. [e] Deut. 24, 1.

6 praeceptum istud. * ab initio autem creaturae
7 [a] masculum, et feminam fecit eos Deus. * Propter
hoc [b] relinquet homo patrem suum, et matrem, et
8 adhaerebit ad uxorem suam: * et [c] erunt duo in
carne una. Itaque iam non sunt duo, sed una caro.
9 * Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.
10 * Et in domo iterum discipuli eius de eodem inter-
B 11 rogaverunt eum. * Et ait illis: Quicumque dimiserit
uxorem suam, et aliam duxerit, adulterium com-
12 mittit super eam. * Et si uxor dimiserit virum suum,
et alii nupserit, moechatur.
13 * Et offerebant illi parvulos ut tangeret illos. Di-
14 scipuli autem comminabantur offerentibus. * Quos benedicit parvulis
cum videret Iesus, indigne tulit, et ait illis: Sinite
parvulos venire ad me, et ne prohibueritis eos:
15 talium enim est regnum Dei. * Amen dico vobis:
Quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus,
16 non intrabit in illud. * Et complexans eos, et im-
ponens manus super illos, benedicebat eos.
17 * Et cum egressus esset in viam, procurrens qui- adulescentem divitem
dam genu flexo ante eum, rogabat eum: [d] Magister
bone, quid faciam ut vitam aeternam percipiam?
C 18 * Iesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? Nemo
19 bonus, nisi unus Deus. * [e] Praecepta nosti: Ne adul-
teres, Ne occidas, Ne fureris, Ne falsum testimo-
nium dixeris, Ne fraudem feceris, Honora patrem
20 tuum et matrem. * At ille respondens, ait illi: Ma-
gister, haec omnia observavi a iuventute mea.
21 * Iesus autem intuitus eum, dilexit eum, et dixit ei:

---

[a] Gen. 1, 27. [b] Gen. 2, 24; Matth. 19, 5; 1 Cor. 7, 10; Eph. 5, 31. [c] 1 Cor. 6, 16. [d] Matth. 19, 16; Luc. 18, 18. [e] Ex. 20, 13.

Unum tibi deest: vade, quaecumque habes vende, ad perfectionem vocat
et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo:
22 et veni, sequere me. *Qui contristatus in verbo,
abiit moerens: erat enim habens multas possessiones.

23 *Et circumspiciens Iesus, ait discipulis suis: Quàm divites difficulter salvantur
difficile qui pecunias habent, in regnum Dei intro-
24 ibunt! *Discipuli autem obstupescebant in verbis
eius. At Iesus rursus respondens ait illis: Filioli,
quàm difficile est, confidentes in pecuniis, in regnum
D 25 Dei introire! *Facilius est, camelum per foramen
acus transire, quàm divitem intrare in regnum Dei.
26 *Qui magis admirabantur, dicentes ad semetipsos:
27 Et quis potest salvus fieri? *Et intuens illos Iesus,
ait: Apud homines impossibile est, sed non apud
Deum: omnia enim possibilia sunt apud Deum.
28 *[a] Et coepit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisimus
29 omnia, et secuti sumus te. *Respondens Iesus, ait:
Amen dico vobis: Nemo est, qui reliquerit domum,
aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem,
aut filios, aut agros propter me, et propter Evan-
30 gelium, *qui non accipiat centies tantum, nunc in pauperes sunt beati
tempore hoc: domos, et fratres, et sorores, et ma-
tres, et filios, et agros, cum persecutionibus, et in
E 31 saeculo futuro vitam aeternam. *[b] Multi autem
erunt primi novissimi, et novissimi primi.

32 *Erant autem in via ascendentes Ierosolymam:
et praecedebat illos Iesus, et stupebant: et sequentes timebant. [c] Et assumens iterum duodecim,

---

[a] Matth. 19, 27; Luc. 18, 28. [b] Matth. 19, 30. [c] Luc. 18, 31.

33 coepit illis dicere quae essent ei eventura. * Quia ascendit Ierosolymam praedicens
ecce ascendimus Ierosolymam, et Filius hominis
tradetur principibus sacerdotum, et Scribis, et se-
nioribus, et damnabunt eum morte, et tradent eum
34 gentibus: * et illudent ei, et conspuent eum, et fla-
gellabunt eum, et interficient eum: et tertia die
resurget.
35 * [a] Et accedunt ad eum Iacobus, et Ioannes filii filiorum Zebedaei petitio
Zebedaei, dicentes: Magister, volumus ut quodcum-
36 que petierimus, facias nobis. * At ille dixit eis: Quid
F 37 vultis ut faciam vobis? * Et dixerunt: Da nobis ut
unus ad dexteram tuam, et alius ad sinistram tuam
38 sedeamus in gloria tua. * Iesus autem ait eis: Ne-
scitis quid petatis: potestis bibere calicem, quem
ego bibo: aut baptismo, quo ego baptizor, bapti-
39 zari? * At illi dixerunt ei: Possumus. Iesus autem
ait eis: Calicem quidem, quem ego bibo, bibetis;
40 et baptismo, quo ego baptizor, baptizabimini: * se-
dere autem ad dexteram meam, vel ad sinistram,
non est meum dare vobis, sed quibus paratum est.
41 * Et audientes decem coeperunt indignari de Iacobo, decem indignantes instituuntur
42 et Ioanne. * Iesus autem vocans eos, ait illis: [b] Scitis
quia hi, qui videntur principari gentibus, dominan-
tur eis: et principes eorum potestatem habent ipso-
43 rum. * Non ita est autem in vobis, sed quicumque
44 voluerit fieri maior, erit vester minister: * et qui-
cumque voluerit in vobis primus esse, erit omnium
G 45 servus. * Nam et Filius hominis non venit ut mini-
straretur ei, sed ut ministraret, et daret animam
suam redemptionem pro multis.

---

[a] Matth. 20, 20. [b] Luc. 22, 25.

46 *[a] Et veniunt Iericho: et proficiscente eo de Ie-
richo, et discipulis eius, et plurima multitudine, fi-
lius Timaei Bartimaeus caecus, sedebat iuxta viam Bartimaeus caecus
47 mendicans. *Qui cum audisset quia Iesus Naza-
renus est, coepit clamare, et dicere: Iesu fili David,
48 miserere mei. *Et comminabantur ei multi ut ta-
ceret. At ille multo magis clamabat: Fili David
49 miserere mei. *Et stans Iesus praecepit illum vo-
cari. Et vocant caecum dicentes ei: Animaequior
50 esto: surge, vocat te. *Qui proiecto vestimento
51 suo exiliens, venit ad eum. *Et respondens Iesus
dixit illi: Quid tibi vis faciam? Caecus autem dixit
52 ei: Rabboni, ut videam. *Iesus autem ait illi: Vade,
fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et se-
quebatur eum in via.

CAPUT XI.

A 1 Et [b] cum appropinquarent Ierosolymae, et Betha-
niae ad Montem olivarum, mittit duos ex di-
2 scipulis suis, *et ait illis: Ite in castellum, quod Triumphans Messias
contra vos est, et statim introeuntes illuc, invenietis
pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum
3 sedit: solvite illum, et adducite. *Et si quis vobis
dixerit: Quid facitis? dicite, quia Domino neces-
4 sarius est: et continuo illum dimittet huc. *Et ab-
euntes invenerunt pullum ligatum ante ianuam
5 foris in bivio: et solvunt eum. *Et quidam de illic
stantibus dicebant illis: Quid facitis solventes pul-

[a] Matth. 20, 29; Luc. 18, 35. [b] Matth. 21, 1; Luc. 19, 29.

6 lum? * Qui dixerunt eis sicut praeceperat illis
7 Iesus, et dimiserunt eis. * [a] Et duxerunt pullum ad
Iesum: et imponunt illi vestimenta sua, et sedit
8 super eum. * Multi autem vestimenta sua straverunt
in via: alii autem frondes caedebant de arboribus,
9 et sternebant in via. * Et qui praeibant, et qui se-
B 10 quebantur clamabant, dicentes: [b] Hosanna: * Bene-
dictus, qui venit in nomine Domini: benedictum
quod venit regnum patris nostri David: Hosanna
11 in excelsis. * [c] Et introivit Ierosolymam in templum: intrat Ierosolymam in templum
et circumspectis omnibus, cum iam vespera esset
hora, exiit in Bethaniam cum duodecim.
12 * Et alia die cum exirent a Bethania, esuriit.
13 * [d] Cumque vidisset a longe ficum habentem folia, imprecatur fico
venit si quid forte inveniret in ea. et cum venisset
ad eam, nihil invenit praeter folia: non enim erat
14 tempus ficorum. * Et respondens dixit ei: Iam non
amplius in aeternum ex te fructum quisquam man-
15 ducet. Et audiebant discipuli eius. * Et veniunt
Ierosolymam. Et cum introisset in templum, coepit
eiicere vendentes, et ementes in templo: et mensas purgat templum
numulariorum, et cathedras vendentium columbas
16 evertit. * et non sinebat ut quisquam transferret
C 17 vas per templum: * et docebat, dicens eis: Nonne
scriptum est: [e] Quia domus mea, domus orationis
vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis
18 eam speluncam latronum. * Quo audito principes
sacerdotum, et Scribae quaerebant quomodo eum
perderent: timebant enim eum, quoniam universa

[a] Ioan. 12, 14. [b] Ps. 117, 26; Matth. 21, 9; Luc. 19, 38.
[c] Matth. 21, 10. [d] Matth. 21, 19. [e] Is. 56, 7; Ier. 7, 11.

19 turba admirabatur super doctrina eius. *Et cum
vespera facta esset, egrediebatur de civitate.
20 *Et cum mane transirent, viderunt ficum aridam
21 factam a radicibus. *Et recordatus Petrus, dixit
22 ei: Rabbi, ecce ficus, cui maledixisti, aruit. *Et
respondens Iesus ait illis: [a] Habete fidem Dei.
23 *amen dico vobis, quia quicumque dixerit huic de virtute fidei
monti: Tollere, et mittere in mare, et non haesitaverit
verit in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque
24 dixerit, fiat, fiet ei. * [b] Propterea dico vobis, omnia
quaecumque orantes petitis, credite quia accipietis,
25 et evenient vobis. * [c] Et cum stabitis ad orandum,
dimittite si quid habetis adversus aliquem: ut et
Pater vester qui in caelis est, dimittat vobis pec-
D 26 cata vestra. *Quòd si vos non dimiseritis: nec
Pater vester, qui in caelis est, dimittet vobis pec-
cata vestra.
27 *Et veniunt rursus Ierosolymam. Et cum am-
bularet in templo, accedunt ad eum summi sacer-
28 dotes, et Scribae, et seniores: *et dicunt ei: [d] In
qua potestate haec facis? et quis dedit tibi hanc
29 potestatem ut ista facias? *Iesus autem respon-
dens, ait illis: Interrogabo vos et ego unum verbum,
et respondete mihi: et dicam vobis in qua potestate
30 haec faciam. *Baptismus Ioannis, de caelo erat, et baptismo Ioannis
31 an ex hominibus? Respondete mihi. *At illi cogi-
tabant secum, dicentes: Si dixerimus, De caelo,
32 dicet, Quare ergo non credidistis ei? *Si dixeri-
mus, Ex hominibus, timemus populum. omnes enim
33 habebant Ioannem quia vere propheta esset. *Et

[a] Matth. 21, 21. [b] Matth. 7, 7; 21, 22. [c] Matth. 6, 14; 18, 35; Luc. 11, 9. [d] Luc. 20, 2.

respondentes dicunt Iesu: Nescimus. Et respondens Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate haec faciam.

CAPUT XII.

A 1 Et [a] coepit illis in parabolis loqui: Vineam pasti-
navit homo, et circumdedit sepem, et fodit
lacum, et aedificavit turrim, et locavit eam agri-
2 colis, et peregre profectus est. * Et misit ad agri- Parabola agricolarum
colas in tempore servum ut ab agricolis acciperet
3 de fructu vineae. * Qui apprehensum eum cecide-
4 runt, et dimiserunt vacuum. * Et iterum misit ad
illos alium servum: et illum in capite vulneraverunt,
5 et contumeliis affecerunt. * Et rursum alium misit,
et illum occiderunt: et plures alios: quosdam cae-
6 dentes, alios vero occidentes. * Adhuc ergo unum
habens filium charissimum: et illum misit ad eos
novissimum, dicens: Quia reverebuntur filium
7 meum. * Coloni autem dixerunt ad invicem: Hic
est heres: venite, occidamus eum: et nostra erit
8 hereditas. * Et apprehendentes eum, occiderunt:
9 et eiecerunt extra vineam. * Quid ergo faciet Do-
minus vineae? Veniet, et perdet colonos: et dabit
10 vineam aliis. * Nec scripturam hanc legistis: [b] La-
pidem, quem reprobaverunt aedificantes, hic factus
11 est in caput anguli: * A Domino factum est istud,
12 et est mirabile in oculis nostris? * Et quaerebant
eum tenere: et timuerunt turbam. cognoverunt
enim quoniam ad eos parabolam hanc dixerit.

---

[a] Is. 5, 1; Ier. 2, 21; Matth. 21, 33; Luc. 20, 9. [b] Ps. 117, 22; Is. 28, 16; Matth. 21, 42; Act. 4, 11; Rom. 9, 33; 1 Petr. 2, 7.

13 Et relicto eo abierunt. * [a]Et mittunt ad eum
quosdam ex Pharisaeis, et Herodianis, ut eum ca-
B 14 perent in verbo. *Qui venientes dicunt ei: Magister,
scimus quia verax es, et non curas quemquam:
nec enim vides in faciem hominum, sed in veritate tributum cuique redden-dum
viam Dei doces. licet dari tributum Caesari, an non
15 dabimus? *Qui sciens versutiam illorum, ait illis:
Quid me tentatis? afferte mihi denarium ut videam.
16 *At illi attulerunt ei. Et ait illis: Cuius est imago
17 haec, et inscriptio? Dicunt ei: Caesaris. *Respon-
dens autem Iesus dixit illis: [b]Reddite igitur quae
sunt Caesaris, Caesari: et quae sunt Dei, Deo. Et
mirabantur super eo.

18 *[c]Et venerunt ad eum Sadducaei, qui dicunt
resurrectionem non esse: et interrogabant eum di-
19 centes: *Magister, Moyses nobis scripsit, [d]ut si casus septem virorum
cuius frater mortuus fuerit, et dimiserit uxorem, et
filios non reliquerit, accipiat frater eius uxorem
20 ipsius, et resuscitet semen fratri suo. *Septem ergo
fratres erant: et primus accepit uxorem, et mor-
21 tuus est non relicto semine. *Et secundus accepit
eam, et mortuus est: et nec iste reliquit semen.
22 Et tertius similiter. *Et acceperunt eam similiter
septem: et non reliquerunt semen. Novissima eiusdem mulieris.
23 omnium defuncta est et mulier. *In resurrectione
ergo cum resurrexerint, cuius de his erit uxor?
24 septem enim habuerunt eam uxorem. *Et respon-
dens Iesus, ait illis: Nonne ideo erratis, non scientes
25 Scripturas, neque virtutem Dei? *Cum enim a
mortuis resurrexerint, neque nubent, neque nuben-

[a] Matth. 22, 15; Luc. 20, 20. [b] Rom. 13, 7. [c] Matth. 22, 23; Luc. 20, 27. [d] Deut. 25, 5.

C 26 tur, sed sunt sicut angeli in caelis. *De mortuis
autem quòd resurgant, non legistis in libro Moysi,
super rubum quomodo dixerit illi Deus, inquiens:
[a]Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus
27 Iacob? *Non est Deus mortuorum, sed vivorum.
Vos ergo multum erratis.
28 *[b]Et accessit unus de Scribis, qui audierat illos
conquirentes, et videns quoniam bene illis respon-
derit, interrogavit eum quod esset primum omnium
29 mandatum. *Iesus autem respondit ei: Quia pri-
mum omnium mandatum est: [c]Audi Israel, Domi-
30 nus Deus tuus, Deus unus est: *et diliges Dominum
Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima
tua, et ex tota mente tua, et ex tota virtute
31 tua. Hoc est primum mandatum. *[d]Secundum *primum*
autem simile est illi: Diliges proximum tuum tam- *et secun-dum*
quam teipsum. Maius horum aliud mandatum non *manda-tum*
32 est. *Et ait illi Scriba: Bene Magister, in veritate
dixisti, quia unus est Deus, et non est alius praeter
33 eum. *Et ut diligatur ex toto corde, et ex toto in-
tellectu, et ex tota anima, et ex tota fortitudine: et
diligere proximum tamquam seipsum, maius est
34 omnibus holocautomatibus, et sacrificiis. *Iesus
autem videns quòd sapienter respondisset, dixit
illi: Non es longe a regno Dei. Et nemo iam aude-
bat eum interrogare.
35 *Et respondens Iesus dicebat, docens in templo:
Quomodo dicunt Scribae Christum filium esse David?
D 36 *Ipse enim David dicit in Spiritu sancto: [e]Dixit *Davidis*
Dominus Domino meo, sede a dextris meis, donec *dominus et filius*

---

[a] Ex. 3, 6; Matth. 22, 32. [b] Matth. 22, 35. [c] Deut. 6, 4. [d] Lev. 19, 18; Matth. 22, 39; Rom. 13, 9; Gal. 5, 14; Iac. 2, 8. [e] Ps. 109, 1; Matth. 22, 44; Luc. 20, 42.

ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
37 * Ipse ergo David dicit eum Dominum, et unde est
filius eius? Et multa turba eum libenter audivit.
38 * Et dicebat eis in doctrina sua: [a] Cavete a Scribis, caven-dum a scribis
qui volunt in stolis ambulare, et salutari in foro,
39 * et in primis cathedris sedere in synagogis, et
40 primos discubitus in coenis: * qui devorant domos
viduarum sub obtentu prolixae orationis: hi acci-
pient prolixius iudicium.
41 * [b] Et sedens Iesus contra gazophylacium, aspi-
ciebat quomodo turba iactaret aes in gazophyla-
42 cium, et multi divites iactabant multa. * Cum ve-
nisset autem vidua una pauper, misit duo minuta, viduae duo mi-nuta
43 quod est quadrans, * et convocans discipulos suos,
ait illis: Amen dico vobis, quoniam vidua haec
pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazo-
44 phylacium. * Omnes enim ex eo, quod abundabat
illis, miserunt: haec vero de penuria sua omnia
quae habuit misit totum victum suum.

CAPUT XIII.

A 1 Et [c] cum egrederetur de templo, ait illi unus ex
discipulis suis: Magister, aspice quales lapides,
2 et quales structurae. * Et respondens Iesus, ait illi:
Vides has omnes magnas aedificationes? [d] Non
relinquetur lapis super lapidem, qui non destruatur.
3 * Et cum sederet in Monte olivarum contra templum,
interrogabant eum separatim Petrus, et Iacobus, et Interro-gatio di-scipulo-rum
4 Ioannes, et Andreas: * Dic nobis, quando ista fient?
et quod signum erit, quando haec omnia incipient
consummari?

---

[a] Matth. 23, 5; Luc. 11, 43; 20, 46. [b] Luc. 21, 1.
[c] Matth. 24, 1. [d] Luc. 19, 44; 21, 6.

5 *Et respondens Iesus coepit dicere illis: [a] Videte
6 ne quis vos seducat: *multi enim venient in nomine
meo dicentes, quia ego sum: et multos seducent.
7 *Cum audieritis autem bella, et opiniones bellorum, opiniones bellorum
ne timueritis: oportet enim haec fieri: sed nondum
B 8 finis. *Exurget enim gens contra gentem, et regnum
super regnum, et erunt terraemotus per loca, et
9 fames. Initium dolorum haec. *Videte autem vos-
metipsos. Tradent enim vos in conciliis, et in syna-
gogis vapulabitis, et ante praesides, et reges stabitis
10 propter me, in testimonium illis. *Et in omnes
11 gentes primum oportet praedicari Evangelium. *[b] Et
cum duxerint vos tradentes, nolite praecogitare
quid loquamini: sed quod datum vobis fuerit in illa
hora, id loquimini. non enim vos estis loquentes, sed
12 Spiritus sanctus. *Tradet autem frater fratrem in
mortem, et pater filium: et consurgent filii in pa-
13 rentes, et morte afficient eos. *Et eritis odio om-
nibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit
in finem, hic salvus erit.

14 *[c] Cum autem videritis abominationem desola- abominatio de-
tionis stantem, ubi non debet, qui legit, intelligat: solationis
15 tunc qui in Iudaea sunt, fugiant in montes: *et qui
super tectum, ne descendat in domum, nec introeat
C 16 ut tollat quid de domo sua: *et qui in agro erit,
non revertatur retro tollere vestimentum suum.
17 *Vae autem praegnantibus, et nutrientibus in illis
18 diebus. *Orate vero ut hieme non fiant. *Erunt
19 enim dies illi tribulationes tales, quales non fuerunt
ab initio creaturae, quam condidit Deus usque nunc,

---

[a] Eph. 5, 6; 2 Thess. 2, 3. [b] Matth. 10, 19; Luc. 12, 11; 21, 14. [c] Dan. 9, 27; Matth. 24, 15; Luc. 21, 20.

20 neque fient. * Et nisi breviasset Dominus dies, non
fuisset salva omnis caro: sed propter electos, quos
elegit, breviavit dies.
21 *[a] Et tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est
22 Christus, ecce illic, ne credideritis. * Exurgent enim pseudo-
pseudochristi, et pseudoprophetae, et dabunt signa, christi et signa in
et portenta ad seducendos, si fieri potest, etiam caelo
23 electos. * Vos ergo videte: ecce praedixi vobis
24 omnia. *[b] Sed in illis diebus post tribulationem illam
sol contenebrabitur, et luna non dabit splendorem
25 suum: * et stellae caeli erunt decidentes, et virtutes,
26 quae in caelis sunt, movebuntur. * Et tunc vide-
bunt filium hominis venientem in nubibus cum vir- filius
D 27 tute multa, et gloria. *[c] Et tunc mittet angelos suos, hominis
et congregabit electos suos a quattuor ventis, a
28 summo terrae usque ad summum caeli. * A ficu
autem discite parabolam. Cum iam ramus eius
tener fuerit, et nata fuerint folia, cognoscitis quia
29 in proximo sit aestas: * sic et vos cum videritis
haec fieri, scitote quòd in proximo sit in ostiis.
30 * Amen dico vobis, quoniam non transibit generatio
31 haec, donec omnia ista fiant. * Caelum et terra
transibunt, verba autem mea non transibunt.
32 * De die autem illo, vel hora nemo scit, neque
33 angeli in caelo, neque Filius, nisi Pater. *[d] Videte,
vigilate, et orate: nescitis enim quando tempus sit. vigilan-
34 * Sicut homo, qui peregre profectus reliquit domum dum et orandum
suam, et dedit servis suis potestatem cuiusque

---

[a] Matth. 24, 23; Luc. 17, 23; 21, 8. [b] Is. 13, 10; Ez. 32, 7; Ioel. 2, 10. [c] Matth. 24, 31. [d] Matth. 24, 42.

35 operis, et ianitori praecepit ut vigilet. *Vigilate
ergo, (nescitis enim quando dominus domus veniat:
sero, an media nocte, an galli cantu, an mane)
36 *ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes.
37 *Quod autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate.

CAPUT XIV.

2. Sacerdotium

A 1 Erat autem Pascha et Azyma post biduum: [a] et
quaerebant summi sacerdotes, et Scribae quo- Synedrii consilium
2 modo eum dolo tenerent, et occiderent. *Dicebant
autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in
populo.
3 *[b] Et cum esset Bethaniae in domo Simonis
leprosi, et recumberet: venit mulier habens ala- mulier ungens
bastrum unguenti nardi spicati pretiosi, et fracto Iesum defendi-
4 alabastro, effudit super caput eius. *Erant autem tur
quidam indigne ferentes intra semetipsos, et dicen-
5 tes: Ut quid perditio ista unguenti facta est? *Po-
terat enim unguentum istud vaenundari plus quàm
trecentis denariis, et dari pauperibus. Et fremebant
6 in eam. *Iesus autem dixit: Sinite eam, quid illi
molesti estis? Bonum opus operata est in me.
7 *semper enim pauperes habetis vobiscum: et cum
volueritis, potestis illis benefacere: me autem non
8 semper habetis. *Quod habuit haec, fecit: prae-
9 vénit ungere corpus meum in sepulturam. *Amen
dico vobis: Ubicumque praedicatum fuerit Evan-
gelium istud in universo mundo, et quod fecit haec,
narrabitur in memoriam eius.
B 10 *[c] Et Iudas Iscariotes unus de duodecim abiit Iudae proditio
ad summos sacerdotes, ut proderet eum illis.

[a] Matth. 26, 2; Luc. 22, 1. [b] Matth. 26, 6; Ioan. 12, 1.
[c] Matth. 26, 14.

11 *Qui audientes gavisi sunt: et promiserunt ei pe-
cuniam se daturos. Et quaerebat quomodo illum
opportune traderet.
12 *[a]Et primo die Azymorum quando Pascha im- discipuli parant pascha
molabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus, et
13 paremus tibi ut manduces Pascha? *Et mittit duos
ex discipulis suis, et dicit eis: Ite in civitatem: et
occurret vobis homo lagenam aquae baiulans, se-
14 quimini eum: *et quocumque introierit, dicite do-
mino domus, quia magister dicit: Ubi est refectio
mea, ubi Pascha cum discipulis meis manducem?
15 *Et ipse vobis demonstrabit coenaculum grande,
16 stratum: et illic parate nobis. *Et abierunt disci-
puli eius, et venerunt in civitatem: et invenerunt
17 sicut dixerat illis, et paraverunt Pascha. *[b]Vespere coena Domini
18 autem facto, venit cum duodecim. *Et discum-
bentibus eis, et manducantibus, ait IESUS: Amen
dico vobis, [c]quia unus ex vobis tradet me, qui
19 manducat mecum. *At illi coeperunt contristari,
20 et dicere ei singulatim: Numquid ego? *Qui ait illis:
Unus ex duodecim, qui intingit mecum manum
C 21 in catino. *Et Filius quidem hominis vadit [d]sicut
scriptum est de eo: vae autem homini illi, per quem
Filius hominis tradetur. bonum erat ei, si non esset
22 natus homo ille. *[e]Et manducantibus illis, accepit eucharistiae institutio
Iesus panem: et benedicens fregit, et dedit eis, et
23 ait: Sumite, hoc est corpus meum. *Et accepto
calice, gratias agens dedit eis: et biberunt ex illo
24 omnes. *Et ait illis: Hic est sanguis meus novi

---

[a] Matth. 26, 17; Luc. 22, 7. [b] Matth. 26, 20; Luc. 22, 14.
[c] Ioan. 13, 21. [d] Ps. 40, 10; Act. 1, 16. [e] Matth. 26, 26;
1 Cor. 11, 24.

25 testamenti, qui pro multis effundetur. *Amen dico
vobis, quia iam non bibam de hoc genimine vitis
usque in diem illum, cum illud bibam novum in
regno Dei.
26 *Et hymno dicto exierunt in Montem olivarum. praedicitur
27 *Et ait eis Iesus: [a]Omnes scandalizabimini in me scandalum apo-
in nocte ista: quia scriptum est: [b]Percutiam pa- stolorum
28 storem, et dispergentur oves. *Sed postquam re-
29 surrexero, praecedam vos in Galilaeam. *Petrus
autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te:
30 sed non ego. *Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia
tu hodie in nocte hac, priusquam gallus vocem bis et negatio Petri
D 31 dederit, ter me es negaturus. *At ille amplius lo-
quebatur: Et si oportuerit me simul commori tibi,
non te negabo: Similiter autem et omnes dicebant.
32 *[c]Et veniunt in praedium, cui nomen Gethsemani.
33 Et ait discipulis suis: [d]Sedete hic donec orem. *Et
assumit Petrum, et Iacobum, et Ioannem secum:
34 et coepit pavere, et taedere. *Et ait illis: Tristis
est anima mea usque ad mortem: sustinete hic, et
35 vigilate. *Et cum processisset paululum, procidit
super terram: et orabat, ut si fieri posset, transiret oratio in monte
36 ab eo hora: *et dixit: Abba pater, omnia tibi pos- oliveti
sibilia sunt, transfer calicem hunc a me, sed non
37 quod ego volo, sed quod tu. *Et venit, et invenit
eos dormientes. Et ait Petro: Simon, dormis? non
38 potuisti una hora vigilare? *Vigilate, et orate ut
non intretis in tentationem. Spiritus quidem prom-

---

[a] Ioan. 16, 32. [b] Zach. 13, 7. [c] Matth. 26, 36. [d] Luc. 22, 40.

39 ptus est, caro vero infirma. * Et iterum abiens ora-
E 40 vit eumdem sermonem, dicens. * Et reversus, denuo
invenit eos dormientes, (erant enim oculi eorum
41 gravati) et ignorabant quid responderent ei. * Et
venit tertio, et ait illis: Dormite iam, et requiescite.
Sufficit: venit hora: ecce Filius hominis tradetur in
42 manus peccatorum. * Surgite, eamus. ecce qui me
tradet, prope est.

43 * Et, adhuc eo loquente, venit Iudas Iscariotes Domini compre-hensio
unus de duodecim, et [a] cum eo turba multa cum
gladiis, et lignis, a summis sacerdotibus, et Scribis,
44 et senioribus. * Dederat autem traditor eius signum
eis, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est,
45 tenete eum, et ducite caute. * Et cum venisset,
statim accedens ad eum, ait: Ave Rabbi: et oscu-
46 latus est eum. * At illi manus iniecerunt in eum,
47 et tenuerunt eum. * Unus autem quidam de cir-
cumstantibus educens gladium, percussit servum
48 summi sacerdotis: et amputavit illi auriculam. * Et
respondens Iesus, ait illis: Tamquam ad latronem
existis cum gladiis, et lignis comprehendere me?
49 * quotidie eram apud vos in templo docens, et
non me tenuistis. Sed ut impleantur Scripturae.
50 * [b] Tunc discipuli eius relinquentes eum, omnes fuga discipu-lorum
fugerunt.

51 * Adolescens autem quidam sequebatur eum adule-scens pro-fugiens
amictus sindone super nudo: et tenuerunt eum.
F 52 * At ille reiecta sindone, nudus profugit ab eis.

---

[a] Matth. 26, 47; Luc. 22, 47; Ioan. 18, 3. [b] Matth. 26, 56.

53 * [a] Et adduxerunt Iesum ad summum sacerdotem:
et convenerunt omnes sacerdotes, et Scribae, et
54 seniores. * Petrus autem a longe secutus est eum
usque intro in atrium summi sacerdotis: et sedebat
55 cum ministris ad ignem, et calefaciebat se. * [b] Summi Iesus a concilio
vero sacerdotes, et omne concilium quaerebant
adversus Iesum testimonium, ut eum morti trade-
56 rent, nec inveniebant. * Multi enim testimonium
falsum dicebant adversus eum: et convenientia
57 testimonia non erant. * Et quidam surgentes, fal-
sum testimonium ferebant adversus eum, dicentes:
58 * Quoniam nos audivimus eum dicentem: [c] Ego dis-
solvam templum hoc manu factum, et per triduum
59 aliud non manu factum aedificabo. * Et non erat
60 conveniens testimonium illorum. * Et exurgens sum-
mus sacerdos in medium, interrogavit Iesum, di-
cens: Non respondes quidquam ad ea, quae tibi
61 obiiciuntur ab his? * Ille autem tacebat, et nihil
respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat
eum, et dixit ei: Tu es Christus filius Dei benedicti?
G 62 * Iesus autem dixit illi: Ego sum: [d] et videbitis Fi-
lium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, et
63 venientem cum nubibus caeli. * Summus autem
sacerdos scindens vestimenta sua, ait: Quid adhuc
64 desideramus testes? * Audistis blasphemiam: quid condem-
vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum natur morte
65 esse reum mortis. * Et coeperunt quidam con-
spuere eum, et velare faciem eius, et colaphis eum
caedere, et dicere ei: Prophetiza: et ministri alapis
eum caedebant.

---

[a] Matth. 26, 57; Luc. 22, 54; Ioan. 18, 13. [b] Matth. 26, 59. [c] Ioan. 2, 19. [d] Matth. 24, 30; 26, 64.

66 *[a] Et cum esset Petrus in atrio deorsum, venit
67 una ex ancillis summi sacerdotis: * et cum vidisset
Petrum calefacientem se, aspiciens illum, ait: Et tu
68 cum Iesu Nazareno eras. * At ille negavit, dicens: a Petro ter negatur
Neque scio, neque novi quid dicas. Et exiit foras
69 ante atrium, et gallus cantavit. *[b] Rursus autem
cum vidisset illum ancilla, coepit dicere circumstan-
70 tibus: Quia hic ex illis est. * At ille iterum negavit.
[c] Et post pusillum rursus qui astabant, dicebant
71 Petro: Vere ex illis es: nam et Galilaeus es. * Ille
autem coepit anathematizare, et iurare: Quia nescio
72 hominem istum, quem dicitis. * Et statim gallus
iterum cantavit. [d] Et recordatus est Petrus verbi,
quod dixerat ei Iesus: Prius quàm gallus cantet bis,
ter me negabis. Et coepit flere.

CAPUT XV.

A 1 Et confestim, mane consilium facientes summi
sacerdotes [e] cum senioribus, et Scribis, et uni-
verso concilio, vincientes Iesum, duxerunt, et tradi- Iesus a Pilato interrogatur
2 derunt Pilato. * Et interrogavit eum Pilatus: Tu es
rex Iudaeorum? At ille respondens, ait illi: Tu
3 dicis. *[f] Et accusabant eum summi sacerdotes in
4 multis. *[g] Pilatus autem rursum interrogavit eum,
dicens: Non respondes quidquam? vide in quantis
5 te accusant. * Iesus autem amplius nihil respondit,
6 ita ut miraretur Pilatus. * Per diem autem festum
solebat dimittere illis unum ex vinctis, quemcum-
7 que petissent. * Erat autem qui dicebatur Barabbas,

[a] Matth. 26, 69; Luc. 22, 56; Ioan. 18, 17. [b] Matth. 26, 71. [c] Luc. 22, 59; Ioan. 18, 25. [d] Matth. 26, 75; Ioan. 13, 38. [e] Matth. 27, 1; Luc. 22, 66; Ioan. 18, 28. [f] Matth. 27, 12; Luc. 23, 2. [g] Ioan. 18, 33.

qui cum seditiosis erat vinctus, qui in seditione
8 fecerat homicidium. *Et cum ascendisset turba,
9 coepit rogare, sicut semper faciebat illis. *Pilatus
autem respondit eis, et dixit: Vultis dimittam vobis
10 regem Iudaeorum? *Sciebat enim quòd per invi-
B 11 diam tradidissent eum summi sacerdotes. *Ponti-
fices autem concitaverunt turbam, ut magis Ba-
12 rabbam dimitteret eis. *[a]Pilatus autem iterum
respondens, ait illis: Quid ergo vultis faciam regi
13 Iudaeorum? *[b]At illi iterum clamaverunt: Cruci-
14 fige eum. *Pilatus vero dicebat illis: Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabant: Crucifige eum.
15 *Pilatus autem volens populo satisfacere, dimisit et traditur
illis Barabbam, et tradidit Iesum flagellis caesum, caesus
ut crucifigeretur.

16 *[c]Milites autem duxerunt eum in atrium prae-
17 torii, et convocant totam cohortem, *et induunt
eum purpura, et imponunt ei plectentes spineam
18 coronam. *Et coeperunt salutare eum: Ave rex ac spinis
19 Iudaeorum. *Et percutiebant caput eius arundine: coronatus
et conspuebant eum, et ponentes genua, adorabant
20 eum. *Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum
purpura, et induerunt eum vestimentis suis: et edu-
cunt illum ut crucifigerent eum.

21 *[d]Et angariaverunt praetereuntem quempiam,
Simonem Cyrenaeum venientem de villa, patrem
22 Alexandri, et Rufi, ut tolleret crucem eius. *Et per-
ducunt illum in Golgotha locum: quod est inter-

---

[a] Matth. 27, 22; Luc. 23, 14. [b] Ioan. 18, 40. [c] Matth. 27, 27; Ioan. 19, 2. [d] Matth. 27, 32; Luc. 23, 26.

23 pretatum Calvariae locus. *Et dabant ei bibere
C 24 myrrhatum vinum: et non accepit. *[a]Et crucifi- crucifigitur inter
gentes eum, diviserunt vestimenta eius, mittentes latrones
25 sortem super eis, quis quid tolleret. *Erat autem
26 hora tertia: et crucifixerunt eum. *Et erat titulus
27 causae eius inscriptus: REX IUDAEORUM. *Et cum
eo crucifigunt duos latrones: unum a dextris, et
28 alium a sinistris eius. *[b]Et impleta est scriptura,
quae dicit: Et cum iniquis reputatus est.
29 *Et praetereuntes blasphemabant eum, moventes blasphematur a
capita sua, et dicentes: [c]Vah qui destruis templum plurimis
30 Dei, et in tribus diebus reaedificas: *salvum fac
31 temetipsum descendens de cruce. *Similiter et
summi sacerdotes illudentes, ad alterutrum cum
Scribis dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non
32 potest salvum facere. *Christus rex Israel descen-
dat nunc de cruce, ut videamus, et credamus. Et
qui cum eo crucifixi erant, convitiabantur ei.
33 *Et facta hora sexta, tenebrae factae sunt per
34 totam terram usque in horam nonam. *Et hora exclamat voce
nona exclamavit Iesus voce magna, dicens: [d]Eloi, magna
D eloi, lamma sabactháni? quod est interpretatum:
Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?
35 *Et quidam de circumstantibus audientes, dicebant:
36 Ecce Eliam vocat. *Currens autem unus, et implens
spongiam aceto, circumponensque calamo, potum
dabat ei, dicens: Sinite, videamus si veniat Elias
37 ad deponendum eum. *Iesus autem emissa voce et exspirat
magna expiravit.
38 *Et velum templi scissum est in duo, a summo
39 usque deorsum. *Videns autem Centurio, qui ex

[a] Matth. 27, 35; Luc. 23, 34; Ioan. 19, 23. [b] Is. 53, 12.
[c] Ioan. 2, 19. [d] Ps. 21, 2; Matth. 27, 46.

adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: glorificatur
40 Vere hic homo Filius Dei erat. * [a] Erant autem et mortuus
mulieres de longe aspicientes: inter quas erat Maria
Magdalene, et Maria Iacobi minoris, et Ioseph mater,
41 et Salome: * et cum esset in Galilaea, sequebantur
eum, [b] et ministrabant ei, et aliae multae, quae simul
cum eo ascenderant Ierosolymam.
42 * [c] Et cum iam sero esset factum (quia erat para-
43 sceve, quod est ante sabbatum) * venit Ioseph ab
Arimathaea nobilis decurio, qui et ipse erat expe-
ctans regnum Dei, et audacter introivit ad Pilatum,
44 et petiit corpus Iesu. * Pilatus autem mirabatur si
iam obiisset. Et accersito centurione, interrogavit
45 eum si iam mortuus esset. * Et cum cognovisset a
46 centurione, donavit corpus Ioseph. * Ioseph autem
mercatus sindonem, et deponens eum involvit sin-
done, et posuit eum in monumento, quod erat ex- ponitur in monumento novo
cisum de petra, et advolvit lapidem ad ostium mo-
47 numenti. * Maria autem Magdalene, et Maria Ioseph
aspiciebant ubi poneretur.

CAPUT XVI.

3. Imperium

Mulieres piae

A 1 Et [d] cum transisset sabbatum, Maria Magdalene,
et Maria Iacobi, et Salome emerunt aromata
2 ut venientes ungerent Iesum. * Et valde mane una
sabbatorum, veniunt ad monumentum, orto iam
3 sole. * Et dicebant ad invicem: Quis revolvet nobis
4 lapidem ab ostio monumenti? * Et respicientes vi-
derunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus

---

[a] Matth. 27, 55. [b] Luc. 8, 2. [c] Matth. 27, 57; Luc. 23, 50; Ioan. 19, 38. [d] Matth. 28, 1; Luc. 24, 1; Ioan. 20, 1.

5 valde. * [a] Et introeuntes in monumentum viderunt
iuvenem sedentem in dextris, coopertum stola can-
B 6 dida, et obstupuerunt. * Qui dicit illis: Nolite ex-
pavescere: Iesum quaeritis Nazarenum, crucifixum:
surrexit, non est hic, ecce locus ubi posuerunt eum.
7 * Sed ite, dicite discipulis eius, et Petro quia prae-
cedit vos in Galilaeam: ibi eum videbitis, [b] sicut
8 dixit vobis. * At illae exeuntes, fugerunt de monu- fugiunt de monumento
mento: invaserat enim eas tremor et pavor: et
nemini quidquam dixerunt: timebant enim.
9 * Surgens autem mane, [c] prima sabbati, apparuit
primo Mariae Magdalene, de qua eiecerat septem Iesus apparet Magdalene
10 daemonia. * Illa vadens nunciavit his, qui cum eo
11 fuerant, lugentibus, et flentibus. * Et illi audientes
quia viveret, et visus esset ab ea, non crediderunt.
C 12 * [d] Post haec autem duobus ex his ambulantibus duobus ambulantibus
13 ostensus est in alia effigie, euntibus in villam: * et
illi euntes nunciaverunt ceteris: nec illis credide-
runt.
14 * Novissime recumbentibus illis undecim appa- recumbentibus undecim
ruit: et exprobravit incredulitatem eorum et duri-
tiam cordis: quia iis, qui viderant eum resurrexisse,
15 non crediderunt. * Et dixit eis: Euntes in mundum
universum praedicate Evangelium omni creaturae.
D 16 * Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit:
17 qui vero non crediderit, condemnabitur. * Signa
autem eos, qui crediderint, haec sequentur: [e] In no-
mine meo daemonia eiicient: [f] linguis loquentur
18 novis: * [g] serpentes tollent: et si mortiferum quid

---

[a] Matth. 28, 5; Luc. 24, 4; Ioan. 20, 12. [b] Marc. 14, 28. [c] Ioan. 20, 16. [d] Luc. 24, 13. [e] Act. 16, 18. [f] Act. 2, 4; 10, 46. [g] Act. 28, 5.

biberint, non eis nocebit: [a]super aegros manus
imponent, et bene habebunt.
19 *Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est
eis, [b]assumptus est in caelum, et sedet a dextris assumitur in caelum
20 Dei. *Illi autem profecti praedicaverunt ubique
Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis.

---

[a] Act. 28, 8. [b] Luc. 24, 51.

SANCTUM

IESU CHRISTI

EVANGELIUM

SECUNDUM LUCAM.

Praefatio evangelii

CAPUT I.

A 1 QUONIAM quidem multi conati sunt ordinare Occasio, modus, finis
narrationem, quae in nobis completae sunt,
2 rerum: * sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi
3 viderunt, et ministri fuerunt sermonis: * visum est
et mihi, assecuto omnia a principio diligenter, ex
4 ordine tibi scribere, optime Theophile, * ut cogno-
scas eorum verborum, de quibus eruditus es, veri-
tatem.
5 * Fuit in diebus Herodis, regis Iudaeae, sacerdos Vita privata
quidam nomine Zacharias [a] de vice Abia, et uxor
illius de filiabus Aaron, et nomen eius Elisabeth.
6 * Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in Zacharias et Elisabeth
omnibus mandatis, et iustificationibus Domini sine
7 querela, * et non erat illis filius eo quòd esset Elisa-
beth sterilis, et ambo processissent in diebus suis.
8 * Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur
9 in ordine vicis suae ante Deum, * secundum con-
suetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum po-
10 neret, ingressus in templum Domini: * et [b] omnis

---

[a] 1 Par. 24, 10. [b] Ex. 30, 7; Lev. 16, 17.

multitudo populi erat orans foris hora incensi.
11 * Apparuit autem illi Angelus Domini, stans a dex-
12 tris altaris incensi. * Et Zacharias turbatus est
B 13 videns, et timor irruit super eum. * Ait autem ad
illum Angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam exau-
dita est deprecatio tua: et uxor tua Elisabeth pariet promittitur
14 tibi filium, et vocabis nomen eius Ioannem: * et
erit gaudium tibi, et exultatio, et multi in nativi-
15 tate eius gaudebunt: * erit enim magnus coram Do-
mino: et vinum, et siceram non bibet, et Spiritu
16 sancto replebitur adhuc ex utero matris suae: * et
multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum
17 ipsorum: * et ipse praecedet ante illum in spiritu, praecursor Domini
et virtute Eliae: [a] ut convertat corda patrum in
filios, et incredulos ad prudentiam iustorum, parare
18 Domino plebem perfectam. * Et dixit Zacharias ad
Angelum: Unde hoc sciam? ego enim sum senex,
19 et uxor mea processit in diebus suis. * Et respon-
dens Angelus dixit ei: Ego sum Gabriel, qui asto
ante Deum: et missus sum loqui ad te, et haec tibi
20 evangelizare. * Et ecce eris tacens, et non poteris
loqui usque in diem, quo haec fiant, pro eo quòd
non credidisti verbis meis, quae implebuntur in
21 tempore suo. * Et erat plebs expectans Zachariam:
C 22 et mirabantur quòd tardaret ipse in templo. * Egres-
sus autem non poterat loqui ad illos, et cognove-
runt quòd visionem vidisset in templo. Et ipse erat Zacharias permanet mutus
innuens illis, et permansit mutus.

---

[a] Mal. 4, 6; Matth. 11, 14.

23 *Et factum est, ut impleti sunt dies officii eius,
24 abiit in domum suam: *post hos autem dies con- Ioannes concipitur
cepit Elisabeth uxor eius, et occultabat se mensi-
25 bus quinque, dicens: *Quia sic fecit mihi Dominus
in diebus, quibus respexit auferre opprobrium meum
inter homines.

26 *In mense autem sexto, missus est Angelus Ga- Gabriel
briel a Deo in civitatem Galilaeae, cui nomen Na-
27 zareth, *ad Virginem desponsatam viro, cui nomen
erat Ioseph, de domo David, et nomen virginis Maria.
28 *Et ingressus Angelus ad eam dixit: Ave gratia salutat Mariam
plena: Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus.
29 *Quae cum audisset, turbata est in sermone eius,
30 et cogitabat qualis esset ista salutatio. *Et ait An-
gelus ei: Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam
31 apud Deum: *[a] ecce concipies in utero, et paries annuntiat conceptionem
32 filium, et [b] vocabis nomen eius IESUM. *hic erit ma-
gnus, et Filius Altissimi vocabitur, et dabit illi Do-
D minus Deus sedem David patris eius: [c] et regnabit
33 in domo Iacob in aeternum, *et regni eius non erit
34 finis. *Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo
35 fiet istud, quoniam virum non cognosco? *Et re-
spondens Angelus dixit ei: Spiritus sanctus super-
veniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.
Ideoque et quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur
36 Filius Dei. *Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa
concepit filium in senectute sua: et hic mensis sex-
37 tus est illi, quae vocatur sterilis: *quia non erit
38 impossibile apud Deum omne verbum. *Dixit autem

---

[a] Is. 7, 14. [b] Luc. 2, 21. [c] Dan. 7, 14. 27; Mich. 4, 7.

Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum ver- Dominus incarnatur
bum tuum. Et discessit ab illa Angelus.
39 *Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in
40 montana cum festinatione, in civitatem Iuda: *Et
intravit in domum Zachariae, et salutavit Elisabeth. Maria visitat Elisabeth
E 41 *Et factum est, ut audivit salutationem Mariae Eli-
sabeth, exultavit infans in utero eius: et repleta est
42 Spiritu sancto Elisabeth: *et exclamavit voce ma-
gna, et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et bene-
43 dictus fructus ventris tui. *Et unde hoc mihi ut
44 veniat mater Domini mei ad me? *Ecce enim ut
facta est vox salutationis tuae in auribus meis,
45 exultavit in gaudio infans in utero meo. *et beata,
quae credidisti, quoniam perficientur ea, quae dicta
46 sunt tibi a Domino. *Et ait Maria:

Magnificat anima mea Dominum: magnificat Dominum
47 *et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.
48 *Quia respexit humilitatem ancillae suae:
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.
49 *Quia fecit mihi magna qui potens est:
et sanctum nomen eius.
50 *Et misericordia eius a progenie in progenies
timentibus eum.
51 *Fecit potentiam in [a] brachio suo:
[b] dispersit superbos mente cordis sui.
52 *Deposuit potentes de sede,
et exaltavit humiles.

---

[a] Is. 51, 9. [b] Ps. 32, 10.

53 * [a] Esurientes implevit bonis:
et divites dimisit inanes.
54 * Suscepit Israel puerum suum,
recordatus misericordiae suae.
55 * Sicut locutus est ad patres nostros,
[b] Abraham, et semini eius in saecula.
56 * Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: et reversa est in domum suam. mansit
57 * Elisabeth autem impletum est tempus pariendi, praecursor nascitur
58 et peperit filium. * Et audierunt vicini, et cognati
eius quia magnificavit Dominus misericordiam suam
cum illa, et congratulabantur ei.
59 * Et factum est in die octavo, venerunt circum- circumciditur
cidere puerum, et vocabant eum nomine patris sui
60 Zachariam. * Et respondens mater eius, dixit: Ne-
61 quaquam, sed vocabitur Ioannes. * Et dixerunt ad
illam: Quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur
62 hoc nomine. * Innuebant autem patri eius, quem
63 vellet vocari eum. * Et postulans pugillarem scri-
psit, [c] dicens: Ioannes est nomen eius. Et mirati Ioannes nominatur
64 sunt universi. * Apertum est autem illico os eius,
65 et lingua eius, et loquebatur benedicens Deum. * Et
factus est timor super omnes vicinos eorum: et
super omnia montana Iudaeae divulgabantur omnia
66 verba haec: * et posuerunt omnes, qui audierant
in corde suo, dicentes: Quis, putas, puer iste erit?
67 Etenim manus Domini erat cum illo. * Et Zacharias Zacharias
pater eius repletus est Spiritu sancto: et prophe-
tavit, dicens:

---

[a] 1 Reg. 2, 5; Ps. 33, 11. [b] Gen. 17, 9; 22, 16; Ps. 131, 11; Is. 41, 8. [c] Luc. 1, 13.

68 * [a] Benedictus Dominus Deus Israel,
quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suae:
69 * [b] Et erexit cornu salutis nobis:
in domo David pueri sui.
70 * [c] Sicut locutus est per os
sanctorum, qui a saeculo sunt, prophetarum eius:
71 * Salutem ex inimicis nostris,
et de manu omnium, qui oderunt nos:
72 * Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris:
et memorari testamenti sui sancti.
73 * [d] Iusiurandum, quod iuravit ad Abraham patrem nostrum,
daturum se nobis:
74 * Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati,
serviamus illi.
75 * In sanctitate, et iustitia coram ipso,
omnibus diebus nostris.
76 * Et tu puer, propheta Altissimi vocaberis:
praeibis enim ante faciem Domini parare vias eius:
77 * [e] Ad dandam scientiam salutis plebi eius:
in remissionem peccatorum eorum:
78 * Per viscera misericordiae Dei nostri:
in quibus visitavit nos, [f] oriens ex alto:
79 * Illuminare his, qui in tenebris, et in umbra mortis sedent:
ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

---

[a] Ps. 73, 12. [b] Ps. 131, 17. [c] Ier. 23, 6; 30, 10. [d] Gen. 22, 16; Ier. 31, 33; Hebr. 6, 13. 17. [e] Mal. 4, 5; Luc. 1, 17. [f] Zach. 3, 8; 6, 12; Mal. 4, 2.

80 * Puer autem crescebat, et confortabatur spiritu: Ioannis vita privata
et erat in desertis usque in diem ostensionis suae
ad Israel.

CAPUT II.

1 Factum est autem in diebus illis, exiit edictum Edictum Caesaris
a Caesare Augusto ut describeretur universus
2 orbis. * Haec descriptio prima, facta est a praeside
3 Syriae Cyrino: * et ibant omnes ut profiterentur
singuli in suam civitatem.
4 * Ascendit autem et Ioseph a Galilaea de civi- Ioseph ascendit Bethlehem
tate Nazareth in Iudaeam in civitatem David, quae
vocatur [a] Bethlehem: eo quòd esset de domo, et
5 familia David, * ut profiteretur cum Maria despon-
sata sibi uxore praegnante.
6 * Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt Salvator nascitur
7 dies ut pareret. * Et peperit filium suum primo-
genitum, et pannis eum involvit, et reclinavit eum
in praesepio: quia non erat eis locus in diversorio.
8 * Et pastores erant in regione eadem vigilantes,
et custodientes vigilias noctis super gregem suum.
9 * Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos, et cla-
ritas Dei circumfulsit illos, et timuerunt timore
10 magno. * Et dixit illis angelus: Nolite timere: ecce
enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit evangelizatur ab angelis
11 omni populo: * quia natus est vobis hodie Salvator,
12 qui est Christus Dominus in civitate David. * Et hoc
vobis signum: Invenietis infantem pannis involutum,

---

[a] 1 Reg. 20, 6; Mich. 5, 2; Matth. 2, 6.

13 et positum in praesepio. *Et subito facta est cum an-
gelo multitudo militiae caelestis laudantium Deum,
et dicentium:
14 *Gloria in altissimis Deo,
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.
15 *Et factum est, ut discesserunt ab eis Angeli in
caelum: pastores loquebantur ad invicem: Trans-
eamus usque Bethlehem, et videamus hoc verbum,
quod factum est, quod Dominus ostendit nobis.
C 16 *Et venerunt festinantes: et invenerunt Mariam, et
17 Ioseph, et infantem positum in praesepio. *Viden-
tes autem cognoverunt de verbo, quod dictum erat
18 illis de puero hoc. *Et omnes, qui audierunt, mirati
sunt: et de his, quae dicta erant a pastoribus ad
19 ipsos. *Maria autem conservabat omnia verba
20 haec, conferens in corde suo. *Et reversi sunt pa-
stores glorificantes, et laudantes Deum in omnibus,
quae audierant, et viderant sicut dictum est ad
illos.
21 *[a]Et postquam consummati sunt dies octo ut
circumcideretur puer: vocatum est nomen eius
[b]Iesus, quod vocatum est ab angelo prius quàm in
utero conciperetur.
22 *Et postquam impleti sunt dies purgationis eius
[c]secundum legem Moysi, tulerunt illum in Ierusa-
D 23 lem, ut sisterent eum Domino, *sicut scriptum est
in lege Domini: [d]Quia omne masculinum adaperiens
24 vulvam, sanctum Domino vocabitur. *et ut darent
hostiam secundum quod dictum est [e]in lege Do-
mini par turturum, aut duos pullos columbarum.

[a] Gen. 17, 12; Lev. 12, 3. [b] Matth. 1, 21; Luc. 1, 31.
[c] Lev. 12, 6. [d] Ex. 13, 2; Num. 8, 16. [e] Lev. 12, 8.

25 *Et ecce homo erat in Ierusalem, cui nomen Simeon,
et homo iste iustus, et timoratus, expectans conso- Simeon iustus
26 lationem Israel, et Spiritus sanctus erat in eo. *Et
responsum acceperat a Spiritu sancto, non visurum
se mortem, nisi prius videret Christum Domini.
27 *Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent
puerum Iesum parentes eius, ut facerent secundum
28 consuetudinem legis pro eo: *et ipse accepit eum
in ulnas suas, et benedixit Deum, et dixit:
E 29 *Nunc dimittis servum tuum Domine, Nunc dimittis
secundum verbum tuum in pace:
30 *Quia viderunt oculi mei salutare tuum,
31 *Quod parasti ante faciem omnium populorum.
32 *Lumen ad revelationem gentium,
et gloriam plebis tuae Israel.
33 *Et erat pater eius et mater mirantes super his,
34 quae dicebantur de illo. *Et benedixit illis Simeon,
et dixit ad Mariam matrem eius: [a] Ecce positus est
hic in ruinam, et in resurrectionem multorum in
35 Israel: et in signum, cui contradicetur: *et tuam
ipsius animam pertransibit gladius ut revelentur
36 ex multis cordibus cogitationes. *Et erat Anna Anna prophetissa
prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser: haec pro-
cesserat in diebus multis, et vixerat cum viro suo
F 37 annis septem a virginitate sua. *Et haec vidua
usque ad annos octoginta quattuor: quae non dis-
cedebat de templo, ieiuniis, et obsecrationibus ser-
38 viens nocte, ac die. *Et haec, ipsa hora super-

---

[a] Is. 8, 14; Rom. 9, 33; 1 Petr. 2, 7.

veniens, confitebatur Domino: et loquebatur de illo
omnibus, qui expectabant redemptionem Israel.
39 *Et ut perfecerunt omnia secundum legem Do- revertuntur Nazareth
mini, reversi sunt in Galilaeam in civitatem suam
Nazareth.
40 *Puer autem crescebat, et confortabatur plenus puer crescit
sapientia: et gratia Dei erat in illo.
41 *Et ibant parentes eius per omnes annos in Ie- pascha
rusalem, [a] in die sollemni Paschae.
42 *Et cum factus esset annorum duodecim, ascen- duodennis remanet in templo
dentibus illis Ierosolymam secundum consuetudi-
43 nem diei festi, *consummatisque diebus, cum re-
dirent, remansit puer Iesus in Ierusalem, et non
G 44 cognoverunt parentes eius. *Existimantes autem
illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requi-
45 rebant eum inter cognatos, et notos. *Et non in-
venientes, regressi sunt in Ierusalem, requirentes
46 eum. *Et factum est, post triduum invenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum, audientem
47 illos, et interrogantem eos. *Stupebant autem
omnes, qui eum audiebant, super prudentia, et re-
48 sponsis eius. *Et videntes admirati sunt. Et dixit
mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic?
ecce pater tuus, et ego dolentes quaerebamus te.
49 *Et ait ad illos: Quid est quòd me quaerebatis?
nesciebatis quia in his, quae patris mei sunt, oportet
50 me esse? *Et ipsi non intellexerunt verbum, quod
locutus est ad eos.
51 *Et descendit cum eis, et venit Nazareth: et erat reliqua vita privata
subditus illis. Et mater eius conservabat omnia

---

a Ex. 23, 15; 34, 18; Deut. 16, 1.

52 verba haec in corde suo. * Et Iesus proficiebat sa-
pientia, et aetate, et gratia apud Deum, et homines.

Vita publica

CAPUT III.

1. Magisterium

A 1 Anno autem quintodecimo imperii Tiberii Cae-
saris; procurante Pontio Pilato Iudaeam, te-
trarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem
fratre eius tetrarcha Ituraeae, et Trachonitidis re-
2 gionis, et Lysania Abilinae tetrarcha, * [a] sub prin-
cipibus sacerdotum Anna, et Caipha: factum est
verbum Domini super Ioannem, Zachariae filium, Ioannes baptista venit
3 in deserto. * [b] Et venit in omnem regionem Ior-
danis, praedicans baptismum poenitentiae in remis-
B 4 sionem peccatorum, * sicut scriptum est in Libro
sermonum Isaiae prophetae: [c] Vox clamantis in de-
serto: Parate viam Domini: rectas facite semitas
5 eius: *omnis vallis implebitur: et omnis mons, et
collis humiliabitur: et erunt prava in directa: et
6 aspera in vias planas: * et videbit omnis caro salu-
tare Dei.
7 * Dicebat ergo ad turbas quae exibant ut bapti- praedicat turbis
zarentur ab ipso: [d] Genimina viperarum quis osten-
8 dit vobis fugere a ventura ira? * Facite ergo fructus
dignos poenitentiae, et ne coeperitis dicere: Patrem
habemus Abraham. Dico enim vobis quia potens
est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae.
9 * Iam enim securis ad radicem arborum posita
est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum,
excidetur, et in ignem mittetur.

---

[a] Act. 4, 6. [b] Matth. 3, 1; Marc. 1, 4. [c] Is. 40, 3; Ioan. 1, 23. [d] Matth. 3, 7; 23, 33.

10 *Et interrogabant eum turbae, dicentes: Quid ergo interrogantibus
C 11 faciemus? *Respondens autem dicebat illis: [a] Qui respondet
habet duas tunicas, det non habenti: et qui habet
12 escas, similiter faciat. *Venerunt autem et publicani
ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: Magister, quid
13 faciemus? *At ille dixit ad eos: Nihil amplius, quàm
14 quod constitutum est vobis, faciatis. *Interrogabant
autem eum et milites, dicentes: Quid faciemus et
nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calu-
mniam faciatis: et contenti estote stipendiis vestris.

D 15 *Existimante autem populo, et cogitantibus o- evangelizat Christum
mnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset
16 Christus: *respondit Ioannes, dicens omnibus:
[b] Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem for-
tior me, cuius non sum dignus solvere corigiam
calceamentorum eius: [c] ipse vos baptizabit in Spi-
17 ritu sancto, et igni: * [d] cuius ventilabrum in manu
eius, et purgabit aream suam, et congregabit triti-
cum in horreum suum, paleas autem comburet igni
18 inextinguibili. *Multa quidem, et alia exhortans
evangelizabat populo.

19 * [e] Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab
illo de Herodiade uxore fratris sui, et de omnibus
20 malis, quae fecit Herodes, *adiecit et hoc super includitur
omnia, et inclusit Ioannem in carcere.

E 21 * [f] Factum est autem cum baptizaretur omnis
populus, et Iesu baptizato, et orante, apertum est Iesus baptizatur
22 caelum: *et descendit Spiritus sanctus corporali
specie sicut columba in ipsum: et vox de caelo

---

[a] Iac. 2, 15; 1 Ioan. 3, 17. [b] Matth. 3, 11; Marc. 1, 8; Ioan. 1, 26. [c] Matth. 3, 11; Act. 1, 5; 11, 16; 19, 4. [d] Matth. 3, 12. [e] Matth. 14, 4; Marc. 6, 17. [f] Matth. 3, 16; Marc. 1, 10; Ioan. 1, 32.

facta est: [a] Tu es filius meus dilectus, in te com-
placui mihi.
23 * Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum tri- Iesu genealogia
ginta, ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli, qui
24 fuit Mathat, * qui fuit Levi, qui fuit Melchi, qui fuit
F 25 Ianne, qui fuit Ioseph, * qui fuit Mathathiae, qui fuit
Amos, qui fuit Nahum, qui fuit Hesli, qui fuit Nagge,
26 * qui fuit Mahath, qui fuit Mathathiae, qui fuit Se-
27 mei, qui fuit Ioseph, qui fuit Iuda, * qui fuit Ioanna,
qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, Zorobabel
28 qui fuit Neri, * qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit
29 Cosan, qui fuit Elmadam, qui fuit Her, * qui fuit
Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit Mathat,
30 qui fuit Levi, * qui fuit Simeon, qui fuit Iuda, qui
G 31 fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Eliakim, * qui fuit
Melea, qui fuit Menna, qui fuit Mathatha, qui fuit
32 Nathan, qui fuit David, * qui fuit Iesse, qui fuit Obed, David
qui fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naasson,
33 * qui fuit Aminadab, qui fuit Aram, qui fuit Esron,
34 qui fuit Phares, qui fuit Iudae, * qui fuit Iacob, qui
fuit Isaac, qui fuit Abrahae, qui fuit Thare, qui fuit Abraham
35 Nachor, * qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit
36 Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale, * qui fuit Cainan,
qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui
37 fuit Lamech, * qui fuit Mathusale, qui fuit Henoch,
qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui fuit Cainan,
38 * qui fuit Henos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui Adam
fuit Dei.

---

[a] Matth. 3, 17; 17, 5; Luc. 9, 35; 2 Petr. 1, 17.

CAPUT IV.

A 1 Iesus autem plenus Spiritu sancto regressus est
a Iordane: [a] et agebatur a Spiritu in desertum
2 * diebus quadraginta, et tentabatur a diabolo. Et Ieiunat
nihil manducavit in diebus illis: et consummatis
illis esuriit.
3 * Dixit autem illi diabolus: Si filius Dei es, dic et tentatur a diabolo
4 lapidi huic ut panis fiat. * Et respondit ad illum
Iesus: Scriptum est: [b] Quia non in solo pane vivit
5 homo, sed in omni verbo Dei. * Et duxit illum diabolus
in montem excelsum, et ostendit illi omnia
6 regna orbis terrae in momento temporis, * et ait
illi: Tibi dabo potestatem hanc universam, et gloriam
illorum: quia mihi tradita sunt: et cui volo
7 do illa. * Tu ergo si adoraveris coram me, erunt
B 8 tua omnia. * Et respondens Iesus, dixit illi: [c] Scriptum
est: Dominum Deum tuum adorabis, et illi
9 soli servies. * Et duxit illum in Ierusalem, et statuit
eum super pinnam templi, et dixit illi: Si filius Dei
10 es, mitte te hinc deorsum. * [d] Scriptum est enim
quòd Angelis suis mandavit de te, ut conservent te:
11 * et quia in manibus tollent te, ne forte offendas ad
12 lapidem pedem tuum. * Et respondens Iesus, ait
illi: Dictum est: [e] Non tentabis Dominum Deum
13 tuum. * Et consummata omni tentatione, diabolus
recessit ab illo, usque ad tempus.
14 * [f] Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in magnificatur in Galilaea
Galilaeam, et fama exiit per universam regionem

---

[a] Matth. 4, 1; Marc. 1, 12. [b] Deut. 8, 3; Matth. 4, 4. [c] Deut. 6, 13; 10, 20. [d] Ps. 90, 11. [e] Deut. 6, 16. [f] Matth. 4, 12; Marc. 1, 14; Ioan. 4, 45.

C 15 de illo. *Et ipse docebat in synagogis eorum, et
magnificabatur ab omnibus.
16 *[a] Et venit Nazareth, ubi erat nutritus, et intravit venit Ium
secundum consuetudinem suam die sabbati in syna- Nazareth
17 gogam, et surrexit legere. *Et traditus est illi Liber
Isaiae prophetae. Et ut revolvit librum, invenit lo-
18 cum ubi scriptum erat: *[b] Spiritus Domini super me
propter quod unxit me, evangelizare pauperibus
19 misit me, sanare contritos corde, *praedicare ca-
ptivis remissionem, et caecis visum, dimittere con-
fractos in remissionem, praedicare annum Domini
D 20 acceptum, et diem retributionis. *Et cum plicuisset
librum, reddidit ministro, et sedit. Et omnium in
21 synagoga oculi erant intendentes in eum. *Coepit et docet
autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est haec
22 scriptura in auribus vestris. *Et omnes testimonium
illi dabant: et mirabantur in verbis gratiae, quae
procedebant de ore ipsius, et dicebant: Nonne hic
23 est filius Ioseph? *Et ait illis: Utique dicetis mihi
hanc similitudinem: Medice cura teipsum: quanta
audivimus facta in Capharnaum, fac et hic in patria
24 tua. *Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo pro-
25 pheta acceptus est in patria sua. *In veritate dico
vobis, multae viduae erant in diebus Eliae in Israel,
quando clausum est caelum annis tribus, et men-
sibus sex: cum facta esset fames magna in omni
26 terra: *[c] et ad nullam illarum missus est Elias, nisi
27 in Sarepta Sidoniae, ad mulierem viduam. *[d] Et

[a] Matth. 13, 54; Marc. 6, 1. [b] Is. 61, 1. [c] 3 Reg. 17, 9.
[d] 4 Reg. 5, 14.

E multi leprosi erant in Israel sub Elisaeo propheta:
et nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus.
28 *Et repleti sunt omnes in synagoga ira, haec audien-
29 tes. *Et surrexerunt, et eiecerunt illum extra civi- eiicitur extra civitatem
tatem: et duxerunt illum usque ad supercilium
montis, super quem civitas illorum erat aedificata
30 ut praecipitarent eum. *Ipse autem transiens per
medium illorum, ibat.
31 *[a]Et descendit in Capharnaum civitatem Gali- descendit Capharnaum docens
32 laeae, ibique docebat illos sabbatis. *[b]Et stupe-
bant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo
ipsius.
33 *[c]Et in synagoga erat homo habens daemonium
F 34 immundum, et exclamavit voce magna, *dicens:
Sine, quid nobis, et tibi Iesu Nazarene? venisti per-
35 dere nos? scio te quis sis, Sanctus Dei. *Et incre-
pavit illum Iesus, dicens: Obmutesce, et exi ab eo.
Et cum proiecisset illum daemonium in medium, liberat daemoniacum
36 exiit ab illo, nihilque illum nocuit. *Et factus est
pavor in omnibus, et colloquebantur ad invicem.
dicentes: Quod est hoc verbum, quia in potestate
et virtute imperat immundis spiritibus, et exeunt?
37 *Et divulgabatur fama de illo in omnem locum re-
gionis.
38 *Surgens autem Iesus de synagoga, introivit in
G domum Simonis. [d]Socrus autem Simonis tenebatur sanat socrum Simonis
39 magnis febribus: et rogaverunt illum pro ea. *Et
stans super illam imperavit febri: et dimisit illam.
Et continuo surgens, ministrabat illis.

---

[a] Matth. 4, 13; Marc. 1, 21. [b] Matth. 7, 28. [c] Marc. 1, 23. [d] Matth. 8, 14; Marc. 1, 30.

40 *Cum autem sol occidisset: omnes, qui habe-
bant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad
eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos. aliosque multos curat
41 * [a]Exibant autem daemonia a multis clamantia,
et dicentia: Quia tu es filius Dei: et increpans non
sinebat ea loqui: quia sciebant ipsum esse Christum.
42 *Facta autem die egressus ibat in desertum lo-
cum, et turbae requirebant eum, et venerunt usque
ad ipsum: et detinebant illum ne discederet ab eis.
43 *Quibus ille ait: Quia et aliis civitatibus oportet praedicat in omni Galilaea
me evangelizare regnum Dei: quia ideo missus sum.
44 *Et erat praedicans in synagogis Galilaeae.

CAPUT V.

A 1 Factum est autem, cum turbae irruerent in eum, Docet de navicula Simonis
ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus
2 stagnum Genesareth. * [b]Et vidit duas naves stantes
secus stagnum: piscatores autem descenderant, et
3 lavabant retia. *Ascendens autem in unam navim,
quae erat Simonis, rogavit eum a terra reducere
pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas.
4 *Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc praecipit capturam piscium
5 in altum, et laxate retia vestra in capturam. *Et
respondens Simon, dixit illi: Praeceptor, per totam
noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo autem
B 6 tuo laxabo rete. *Et cum hoc fecissent, concluse-
runt piscium multitudinem copiosam, rumpebatur
7 autem rete eorum. *Et annuerunt sociis, qui erant
in alia navi ut venirent, et adiuvarent eos. Et ve-

[a] Marc. 1, 34. [b] Matth. 4, 18; Marc. 1, 16.

nerunt, et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene
8 mergerentur. * Quod cum videret Simon Petrus,
procidit ad genua Iesu, dicens: Exi a me, quia homo
9 peccator sum, Domine. * Stupor enim circumde-
derat eum, et omnes, qui cum illo erant, in captura
10 piscium, quam ceperant: * Similiter autem Iaco-
bum, et Ioannem, filios Zebedaei, qui erant socii disciputi relinquunt omnia
Simonis. Et ait ad Simonem Iesus: Noli timere: ex
C 11 hoc iam homines eris capiens. * Et subductis ad
terram navibus, relictis omnibus secuti sunt eum.
12 * [a] Et factum est, cum esset in una civitatum, et
ecce vir plenus lepra, et videns Iesum, et procidens leprosus mundatur
in faciem, rogavit eum, dicens: Domine, si vis, potes
13 me mundare. * Et extendens manum, tetigit eum
dicens: Volo: Mundare. Et confestim lepra discessit
14 ab illo. * et ipse praecepit illi ut nemini diceret:
sed, Vade, ostende te sacerdoti, et offer pro emun-
datione tua, [b] sicut praecepit Moyses, in testimo-
15 nium illis. * Perambulabat autem magis sermo de
illo: et conveniebant turbae multae ut audirent, et conveniunt turbae
16 curarentur ab infirmitatibus suis. * Ipse autem
secedebat in desertum, et orabat.
D 17 * Et factum est in una dierum, et ipse sedebat
docens. Et erant Pharisaei sedentes, et legis docto-
res, qui venerant ex omni castello Galilaeae, et
Iudaeae, et Ierusalem: et virtus Domini erat ad sa-
18 nandum eos. * [c] Et ecce viri portantes in lecto ho- paralytico remittuntur peccata
minem, qui erat paralyticus: et quaerebant eum

---

[a] Matth. 8, 2; Marc. 1, 40. [b] Lev. 14, 4. [c] Matth. 9, 2; Marc. 2, 3.

19 inferre, et ponere ante eum. * Et non invenientes
qua parte illum inferrent prae turba, ascenderunt
supra tectum, et per tegulas summiserunt eum cum
20 lecto in medium ante Iesum. * Quorum fidem ut
vidit, dixit: Homo remittuntur tibi peccata tua.
E 21 * Et coeperunt cogitare Scribae, et Pharisaei, dicen-
tes: Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis
22 potest dimittere peccata, nisi solus Deus? * Ut co-
gnovit autem Iesus cogitationes eorum, respondens,
dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris?
23 * Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata:
24 an dicere: Surge, et ambula? * Ut autem sciatis
quia Filius hominis habet potestatem in terra di-
mittendi peccata, (ait paralytico) Tibi dico, surge,
25 tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. * Et
confestim consurgens coram illis, tulit lectum, in
quo iacebat: et abiit in domum suam, magnificans
26 Deum. * Et stupor apprehendit omnes, et magnifi-
cabant Deum. Et repleti sunt timore, dicentes: omnes timent
Quia vidimus mirabilia hodie.
27 * [a] Et post haec exiit, et vidit publicanum nomine
Levi, sedentem ad Telonium, et ait illi: Sequere
28 me. * Et relictis omnibus, surgens secutus est eum.
F 29 * et fecit ei convivium magnum Levi in domo sua: vocat Levi
et erat turba multa publicanorum, et aliorum, qui
30 cum illis erant discumbentes. * Et murmurabant
Pharisaei, et Scribae eorum dicentes ad discipulos
eius: Quare cum publicanis, et peccatoribus man-
31 ducatis, et bibitis? * Et respondens Iesus, dixit ad respondet pharisaeis
illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male

---

[a] Matth. 9, 9; Marc. 2, 14.

32 habent. * Non veni vocare iustos, sed peccatores
33 ad poenitentiam. * At illi dixerunt ad eum: [a] Quare
discipuli Ioannis ieiunant frequenter, et obsecra- et discipulis
tiones faciunt, similiter et Pharisaeorum: tui autem Ioannis
34 edunt, et bibunt? * Quibus ipse ait: Numquid pot-
estis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere
G 35 ieiunare? * Venient autem dies: cum ablatus fuerit
ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus.
36 * Dicebat autem et similitudinem ad illos: Quia
nemo commissuram a novo vestimento immittit in
vestimentum vetus: alioquin et novum rumpit, et
37 veteri non convenit commissura a novo. * Et nemo
mittit vinum novum in utres veteres: alioquin rum-
pet vinum novum utres, et ipsum effundetur, et
38 utres peribunt. * sed vinum novum in utres novos
39 mittendum est. et utraque conservantur. * Et nemo
bibens vetus, statim vult novum, dicit enim: Vetus
melius est.

CAPUT VI.

A 1 Factum est autem in sabbato secundo, [b] primo, Discipuli vellunt spicas
cum transiret per sata, vellebant discipuli
eius spicas, et manducabant confricantes manibus.
2 * Quidam autem Pharisaeorum, dicebant illis: Quid
3 facitis quod non licet in sabbatis? * Et respondens
Iesus ad eos, dixit: Nec hoc legistis quod fecit et defenduntur
David, cum esurisset ipse, et qui cum illo erant?
4 * quomodo intravit in domum Dei, et panes pro-

---

[a] Marc. 2, 18. [b] Matth. 12, 1; Marc. 2, 23.

positionis sumpsit,[a] et manducavit, et dedit his, qui
cum ipso erant: quos non licet manducare [b] nisi
5 tantum sacerdotibus? *Et dicebat illis: Quia Do-
minus est Filius hominis, etiam sabbati.
6 *Factum est autem et in alio sabbato, ut intraret
in synagogam, et doceret. [c] Et erat ibi homo, et
B 7 manus eius dextra erat arida. *Observabant autem
Scribae, et Pharisaei si in sabbato curaret: ut in-
8 venirent unde accusarent eum. *Ipse vero sciebat
cogitationes eorum: et ait homini, qui habebat
manum aridam: Surge, et sta in medium. Et sur- restituitur manus arida
9 gens stetit. *Ait autem ad illos Iesus: Interrogo
vos si licet sabbatis benefacere, an male: animam
10 salvam facere, an perdere? *Et circumspectis
omnibus dixit homini: Extende manum tuam. Et
11 extendit: et restituta est manus eius. *Ipsi autem
repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad in-
vicem, quidnam facerent Iesu.
12 *Factum est autem in illis diebus, exiit in mon-
13 tem orare, et erat pernoctans in oratione Dei. *[d] Et
cum dies factus esset, vocavit discipulos suos: et
elegit duodecim ex ipsis (quos et Apostolos nomi- eliguntur duodecim apostoli
14 navit) *Simonem, quem cognominavit Petrum, et
Andream fratrem eius, Iacobum, et Ioannem, Phil-
C 15 ippum, et Bartholomaeum, *Matthaeum, et Tho-
mam, Iacobum Alphaei, et Simonem, qui vocatur
16 zelotes, *et Iudam Iacobi, et Iudam Iscariotem, qui
17 fuit proditor. *Et descendens cum illis, stetit in

---

[a] 1 Reg. 21, 6. [b] Ex. 29, 32; Lev. 24, 9. [c] Matth. 12, 10; Marc. 3, 1. [d] Matth. 10, 1; Marc. 3, 13.

loco campestri, et turba discipulorum eius, et multi-
tudo copiosa plebis ab omni Iudaea, et Ierusalem,
18 et maritima, et Tyri, et Sidonis, *qui venerant ut
audirent eum, et sanarentur a languoribus suis. Et
qui vexabantur a spiritibus immundis, curabantur.
19 * Et omnis turba quaerebat eum tangere: quia
20 virtus de illo exibat, et sanabat omnes. *[a] Et ipse
elevatis oculis in discipulos suos, dicebat:
Beati pauperes: quia vestrum est regnum Dei. quattuor beatitudines
21 *Beati, qui nunc esuritis: quia saturabimini. Beati,
22 qui nunc fletis: quia ridebitis. *[b] Beati eritis cum
vos oderint homines, et cum separaverint vos, et
exprobraverint, et eiecerint nomen vestrum tam-
D 23 quam malum propter Filium hominis. *Gaudete
in illa die, et exultate: ecce enim merces vestra
multa est in caelo: secundum haec enim faciebant
Prophetis patres eorum.
24 *[c] Verumtamen vae vobis divitibus, quia habetis quattuor vae
25 consolationem vestram. *[d] Vae vobis, qui saturati
estis: quia esurietis. Vae vobis, qui ridetis nunc:
26 quia lugebitis et flebitis. *Vae cum benedixerint
vobis homines: secundum haec enim faciebant
pseudoprophetis patres eorum.
27 *Sed vobis dico, qui auditis: [e] Diligite inimicos de caritate inimicorum
28 vestros, benefacite his, qui oderunt vos. *Benedicite
maledicentibus vobis, et orate pro calumniantibus
29 vos. *[f] Et qui te percutit in maxillam, praebe et
alteram. Et ab eo, qui aufert tibi vestimentum.

---

[a] Matth. 5, 2. [b] Matth. 5, 11. [c] Eccli. 31, 8; Am. 6, 1.
[d] Is. 65, 13. [e] Matth. 5, 44. [f] Matth. 5, 39; 1 Cor. 6, 7.

30 etiam tunicam noli prohibere. * Omni autem petenti
te, tribue: et qui aufert quae tua sunt, ne repetas.
31 * [a] Et prout vultis ut faciant vobis homines, et vos
32 facite illis similiter. * [b] Et si diligitis eos, qui vos
diligunt, quae vobis est gratia? nam et peccatores
E 33 diligentes se diligunt. * Et si benefeceritis his, qui
vobis benefaciunt; quae vobis est gratia? siquidem
34 et peccatores hoc faciunt. * [c] Et si mutuum de-
deritis his, a quibus speratis recipere; quae gratia
est vobis? nam et peccatores peccatoribus foene-
35 rantur, ut recipiant aequalia. * Verumtamen dili-
gite inimicos vestros: benefacite, et mutuum date,
nihil inde sperantes: et erit merces vestra multa,
et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super
36 ingratos et malos. * Estote ergo misericordes sicut
et Pater vester misericors est.
37 * [d] Nolite iudicare, et non iudicabimini: nolite de iudicio
condemnare, et non condemnabimini. Dimittite, et et eleemosyna
38 dimittemini. * Date, et dabitur vobis: mensuram
bonam, et confertam, et coagitatam, et supereffLu-
entem dabunt in sinum vestrum. [e] Eadem quippe
mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.
39 * Dicebat autem illis et similitudinem: Numquid
potest caecus caecum ducere? nonne ambo in fo-
F 40 veam cadunt? * [f] Non est discipulus super magi-
strum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut ma-
41 gister eius. * [g] Quid autem vides festucam in oculo
fratris tui, trabem autem, quae in oculo tuo est,
42 non consideras? * Aut quomodo potes dicere fratri

---

[a] Tob. 4, 16; Matth. 7, 12. [b] Matth. 5, 46. [c] Deut. 15, 8; Matth. 5, 42. [d] Matth. 7, 1. [e] Matth. 7, 2; Marc. 4, 24. [f] Matth. 10, 24; Ioan. 13, 16. [g] Matth. 7, 3.

tuo: Frater sine eiiciam festucam de oculo tuo:
ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita
eiice primum trabem de oculo tuo: et tunc per-
spicies ut educas festucam de oculo fratris tui.
43 *[a]Non est enim arbor bona, quae facit fructus arbor bona a mala
malos: neque arbor mala, faciens fructum bonum.
44 *Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognosci-
tur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque
G 45 de rubo vindemiant uvam. *Bonus homo de bono
thesauro cordis sui profert bonum: et malus homo
de malo thesauro profert malum. Ex abundantia
enim cordis os loquitur.
46 *Quid autem vocatis me [b]Domine, Domine: et
47 non facitis quae dico? *Omnis, qui venit ad me, vir sapien
et audit sermones meos, et facit eos: ostendam
48 vobis cui similis sit: *similis est homini aedificanti
domum, qui fodit in altum, et posuit fundamentum
super petram. inundatione autem facta, illisum est
flumen domui illi, et non potuit eam movere: fun-
49 data enim erat super petram. *Qui autem audit, vir stult
et non facit: similis est homini aedificanti domum
suam super terram sine fundamento: in quam illi-
sus est fluvius, et continuo cecidit: et facta est
ruina domus illius magna.

CAPUT VII.

A 1 Cum autem implesset omnia verba sua in aures
2 plebis, [c]intravit Capharnaum. *Centurionis
autem cuiusdam servus male habens, erat mori-

[a] Matth. 7, 18; 12, 33. [b] Matth. 7, 21; Rom. 2, 12; Iac. 1, 22. [c] Matth. 8, 5.

3 turus: qui illi erat pretiosus. *Et cum audisset de Fides et humilitas centurionis
Iesu, misit ad eum seniores Iudaeorum, rogans
4 eum ut veniret, et salvaret servum eius. *At illi
cum venissent ad Iesum, rogabant eum solicite,
dicentes ei: Quia dignus est ut hoc illi praestes.
5 *diligit enim gentem nostram: et synagogam ipse
6 aedificavit nobis. *Iesus autem ibat cum illis. Et
cum iam non longe esset a domo, misit ad eum
Centurio amicos, dicens: [a] Domine noli vexari: Non
enim sum dignus ut sub tectum meum intres.
7 *propter quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te: sed dic verbo, et sanabitur
B 8 puer meus. *nam et ego homo sum sub potestate
constitutus, habens sub me milites: et dico huic
vade, et vadit: et alii veni, et venit: et servo meo,
9 fac hoc, et facit. *Quo audito Iesus miratus est:
et conversus sequentibus se turbis, dixit: Amen
10 dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni. *Et
reversi, qui missi fuerant domum, invenerunt servum, qui languerat, sanum.

11 *Et factum est: deinceps ibat in civitatem, quae
vocatur Naim: et ibant cum eo discipuli eius, et
12 turba copiosa. *Cum autem appropinquaret portae
civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus filius naimensis suscitatur
matris suae: et haec vidua erat: et turba civitatis
13 multa cum illa. *Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere.
14 *Et accessit, et tetigit loculum. (Hi autem, qui portabant, steterunt) Et ait: Adolescens, tibi dico,
C 15 surge. *Et resedit qui erat mortuus, et coepit loqui.

---

[a] Matth. 8, 8.

16 Et dedit illum matri suae. *Accepit autem omnes
timor: et magnificabant Deum, dicentes: [a] Quia
propheta magnus surrexit in nobis: et quia Deus
17 visitavit plebem suam. *Et exiit hic sermo in uni-
versam Iudaeam de eo, et in omnem circà regio-
nem.
18 *Et nunciaverunt Ioanni discipuli eius de omni-
19 bus his. *[b] Et convocavit duos de discipulis suis
Ioannes, et misit ad Iesum, dicens: Tu es qui ven-
20 turus es, an alium expectamus? *Cum autem ve-
nissent ad eum viri, dixerunt: Ioannes Baptista
misit nos ad te dicens: Tu es, qui venturus es, an
21 alium expectamus? *(in ipsa autem hora multos
curavit a languoribus, et plagis, et spiritibus malis,
22 et caecis multis donavit visum.) *Et respondens,
dixit illis: Euntes renunciate Ioanni quae audistis,
D et vidistis: [c] Quia caeci vident, claudi ambulant,
leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resur-
23 gunt, pauperes evangelizantur: *et beatus est qui-
24 cumque non fuerit scandalizatus in me. *Et cum
discessissent nuncii Ioannis, coepit de Ioanne di-
cere ad turbas: Quid existis in desertum videre?
25 arundinem vento agitatam? *Sed quid existis vi-
dere? hominem mollibus vestimentis indutum?
Ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis, in domi-
26 bus regum sunt. *Sed quid existis videre? prophe-
tam? Utique dico vobis, et plusquam Prophetam:
27 *[d] hic est, de quo scriptum est: Ecce mitto ange-
lum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam

Ioannes baptista interrogans

a Domino maxime laudatur

---

[a] Luc. 24, 19; Ioan. 4, 19. [b] Matth. 11, 2. [c] Is. 35, 5.
[d] Mal. 3, 1; Matth. 11, 10; Marc. 1, 2.

28 tuam ante te. *Dico enim vobis: Maior inter natos
mulierum propheta Ioanne Baptista nemo est. qui
E 29 autem minor est in regno Dei, maior est illo. *Et
omnis populus audiens et publicani, iustificaverunt
30 Deum, baptizati baptismo Ioannis. * Pharisaei
autem, et legis periti consilium Dei spreverunt in
31 semetipsos, non baptizati ab eo. * Ait autem Do-
minus: [a] Cui ergo similes dicam homines genera- generatio ista vituperatur
32 tionis huius? et cui similes sunt? *Similes sunt
pueris sedentibus in foro, et loquentibus adinvicem,
et dicentibus: Cantavimus vobis tibiis, et non sal-
33 tastis: lamentavimus, et non plorastis. *[b] Venit
enim Ioannes Baptista, neque manducans panem,
neque bibens vinum, et dicitis: Daemonium habet.
34 *Venit Filius hominis manducans, et bibens, et
dicitis: Ecce homo devorator, et bibens vinum,
35 amicus publicanorum, et peccatorum. *Et iusti-
ficata est sapientia ab omnibus filiis suis.
F 36 *Rogabat autem illum quidam de Pharisaeis ut
manducaret cum illo. Et ingressus domum Pha-
37 risaei discubuit. *[c] Et ecce mulier, quae erat in mulieri peccatrici
civitate peccatrix, ut cognovit quòd accubuisset
in domo Pharisaei, attulit alabastrum unguenti:
38 *et stans retro secus pedes eius, lacrymis coepit
rigare pedes eius, et capillis capitis sui tergebat,
et osculabatur pedes eius, et unguento ungebat.
39 *Videns autem Pharisaeus, qui vocaverat eum,
ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret

---

[a] Matth. 11, 16. [b] Matth. 3, 4; 11, 18; Marc. 1, 6.
[c] Matth. 26, 7; Marc. 14, 3; Ioan. 12, 3.

utique, quae, et qualis est mulier, quae tangit
40 eum: quia peccatrix est. *Et respondens Iesus,
dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At in domo Simonis
41 ille ait: Magister, dic. *Duo debitores erant cui-
dam foeneratori: unus debebat denarios quingen-
42 tos, et alius quinquaginta. *Non habentibus illis
unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum
G 43 plus diligit? *Respondens Simon dixit: Aestimo
quia is, cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte
44 iudicasti. *Et conversus ad mulierem, dixit Simoni:
Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam,
aquam pedibus meis non dedisti: haec autem la-
crymis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit.
45 *Osculum mihi non dedisti: haec autem ex quo
46 intravit, non cessavit osculari pedes meos. *Oleo
caput meum non unxisti: haec autem unguento
47 unxit pedes meos. *Propter quod dico tibi: Remit-
tuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.
48 Cui autem minus dimittitur, minus diligit. *Dixit
49 autem ad illam: [a] Remittuntur tibi peccata. *Et multa peccata dimittuntur
coeperunt qui simul accumbebant, dicere intra se:
50 Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? *Dixit
autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit:
vade in pace.

CAPUT VIII.

A 1 Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per Iesus iter facit
civitates, et castella praedicans, et evangeli-
2 zans regnum Dei: et duodecim cum illo, *et mu-
lieres aliquae, quae erant curatae a spiritibus mali-

[a] Matth. 9, 2.

gnis, et infirmitatibus: [a] Maria, quae vocatur Mag-
3 dalene, de qua septem daemonia exierant, * et
Ioanna uxor Chusae procuratoris Herodis, et Su-
sanna, et aliae multae, quae ministrabant ei de
facultatibus suis.

4 * Cum autem turba plurima convenirent, et de
civitatibus properarent ad eum, dixit per similitu-
5 dinem: * [b] Exiit qui seminat, seminare semen suum: proponitur parabola seminantis
et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et con-
culcatum est, et volucres caeli comederunt illud.
6 * Et aliud cecidit supra petram: et natum aruit,
7 quia non habebat humorem. * Et aliud cecidit inter
spinas, et simul exortae spinae suffocaverunt illud.
8 * Et aliud cecidit in terram bonam: et ortum fecit
fructum centuplum. Haec dicens clamabat: Qui
habet aures audiendi, audiat.

9 * Interrogabant autem eum discipuli eius, quae discipulis explicatur
B 10 esset haec parabola. * Quibus ipse dixit: Vobis
datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem
in parabolis: [c] ut videntes non videant, et audientes
11 non intelligant. * Est autem haec parabola: Semen
12 est verbum Dei. * Qui autem secus viam, hi sunt
qui audiunt: deinde venit diabolus, et tollit verbum
13 de corde eorum, ne credentes salvi fiant. * Nam
qui supra petram: qui cum audierint, cum gaudio
suscipiunt verbum: et hi radices non habent: qui
ad tempus credunt, et in tempore tentationis rece-
14 dunt. * Quod autem in spinas cecidit: hi sunt, qui
audierunt, et a solicitudinibus, et divitiis, et volu-

[a] Marc. 16, 9. [b] Matth. 13, 3; Marc. 4, 3. [c] Is. 6, 9; Matth. 13, 14; Marc. 4, 12; Ioan. 12, 40; Act. 28, 26; Rom. 11, 8.

ptatibus vitae euntes, suffocantur, et non referunt
15 fructum. * Quod autem in bonam terram: hi sunt,
qui in corde bono et optimo audientes verbum reti-
16 nent, et fructum afferunt in patientia. * [a] Nemo
autem lucernam accendens, operit eam vase, aut
subtus lectum ponit: sed supra candelabrum ponit,
17 ut intrantes videant lumen. * [b] Non est enim occul-
tum, quod non manifestetur: nec absconditum,
C 18 quod non cognoscatur, et in palam veniat. * Videte
ergo quomodo audiatis? [c] Qui enim habet, dabitur
illi: et quicumque non habet, etiam quod putat se
habere, auferetur ab illo.
19 * [d] Venerunt autem ad illum mater, et fratres
20 eius, et non poterant adire eum prae turba. * Et mater et fratres Domini
nunciatum est illi: Mater tua, et fratres tui stant
21 foris, volentes te videre. * Qui respondens, dixit
ad eos: Mater mea, et fratres mei hi sunt, qui ver-
bum Dei audiunt, et faciunt.
22 * [e] Factum est autem in una dierum: et ipse
ascendit in naviculam, et discipuli eius, et ait ad
illos: Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt.
23 * Et navigantibus illis, obdormivit, et descendit pro-
cella venti in stagnum, et complebantur, et pericli-
24 tabantur. * Accedentes autem suscitaverunt eum, di-
centes: Praeceptor, perimus. At ille surgens, incre- increpat ventum et tempestatem
pavit ventum, et tempestatem aquae, et cessavit:
D 25 et facta est tranquillitas. * Dixit autem illis: Ubi est
fides vestra? Qui timentes, mirati sunt ad invicem,
dicentes: Quis putas hic est, quia et ventis, et mari
imperat, et obediunt ei?

[a] Matth. 5, 15; Marc. 4, 21. [b] Matth. 10, 26; Marc. 4, 22. [c] Matth. 13, 12; 25, 29. [d] Matth. 12, 46; Marc. 3, 32. [e] Matth. 8, 23; Marc. 4, 36.

26 *[a] Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum,
27 quae est contra Galilaeam. * Et cum egressus esset daemoniacus gerasenus
ad terram, occurrit illi vir quidam, qui habebat dae-
monium iam temporibus multis, et vestimento non
induebatur, neque in domo manebat, sed in monu-
28 mentis. * Is, ut vidit Iesum, procidit ante illum: et
exclamans voce magna, dixit: Quid mihi, et tibi est
Iesu Fili Dei Altissimi? obsecro te, ne me torqueas.
29 * Praecipiebat enim spiritui immundo ut exiret ab
homine. Multis enim temporibus arripiebat illum,
et vinciebatur catenis, et compedibus custoditus.
et ruptis vinculis agebatur a daemonio in deserta.
30 * Interrogavit autem illum Iesus, dicens: Quod tibi
nomen est? At ille dixit: Legio: quia intraverant
31 daemonia multa in eum. * Et rogabant illum ne liberatur a daemoniis
E 32 imperaret illis ut in abyssum irent. * Erat autem
ibi grex porcorum multorum pascentium in monte:
et rogabant eum, ut permitteret eis in illos ingredi.
33 Et permisit illis. * Exierunt ergo daemonia ab ho-
mine, et intraverunt in porcos: et impetu abiit grex quae suffocant porcos
34 per praeceps in stagnum, et suffocatus est. * Quod
ut viderunt factum qui pascebant, fugerunt, et nun-
35 ciaverunt in civitatem, et in villas. * Exierunt
autem videre quod factum est, et venerunt ad Ie-
sum: et invenerunt hominem sedentem, a quo
daemonia exierant, vestitum, ac sana mente ad
36 pedes eius, et timuerunt. * Nunciaverunt autem

[a] Matth. 8, 28; Marc. 5, 1.

illis et qui viderant, quomodo sanus factus esset a
37 legione: * et rogaverunt illum omnis multitudo re-
gionis Gerasenorum ut discederet ab ipsis: quia
magno timore tenebantur. Ipse autem ascendens Iesus navim ascendit
38 navim, reversus est. * Et rogabat illum vir, a quo
daemonia exierant, ut cum eo esset. Dimisit autem
39 eum Iesus, dicens: * Redi in domum tuam, et narra
quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civi-
tatem, praedicans quanta illi fecisset Iesus.
40 * Factum est autem cum rediisset Iesus, excepit
illum turba. erant enim omnes expectantes eum.
F 41 * [a] Et ecce venit vir, cui nomen Iairus, et ipse prin-
ceps synagogae erat: et cecidit ad pedes Iesu, ro-
42 gans eum ut intraret in domum eius, * quia unica
filia erat ei fere annorum duodecim, et haec morie-
batur. Et contigit, dum iret, a turbis comprime-
43 batur. * Et mulier quaedam erat in fluxu sanguinis
ab annis duodecim, quae in medicos erogaverat
omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit cu-
44 rari: * accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti sanat haemorrhoissam
45 eius: et confestim stetit fluxus sanguinis eius. * Et
ait Iesus: Quis est, qui me tetigit? Negantibus
autem omnibus, dixit Petrus, et qui cum illo erant:
Praeceptor, turbae te comprimunt, et affligunt, et
46 dicis: Quis me tetigit? * Et dixit Iesus: Tetigit me
aliquis. nam ego novi virtutem de me exiisse.
47 * Videns autem mulier, quia non latuit, tremens
venit, et procidit ante pedes eius: et ob quam cau-

---

[a] Matth. 9, 18; Marc. 5, 22.

G sam tetigerit eum, indicavit coram omni populo:
48 et quemadmodum confestim sanata sit. * At ipse
dixit ei: Filia, fides tua salvam te fecit: vade in
49 pace. * Adhuc illo loquente, venit quidam ad prin-
cipem synagogae, dicens ei: Quia mortua est filia
50 tua, noli vexare illum. * Iesus autem, audito hoc
verbo, respondit patri puellae: Noli timere, crede
51 tantum, et salva erit. * Et cum venisset domum,
non permisit intrare secum quemquam, nisi Petrum,
et Iacobum, et Ioannem, et patrem, et matrem
52 puellae. * Flebant autem omnes, et plangebant
illam. At ille dixit: Nolite flere, non est mortua
53 puella, sed dormit. * Et deridebant eum, scientes
54 quòd mortua esset. * Ipse autem tenens manum suscitat Iairi filiam
55 eius clamavit, dicens: Puella, surge. * Et reversus
est spiritus eius, et surrexit continuo. Et iussit illi
56 dari manducare. * Et stupuerunt parentes eius,
quibus praecepit ne alicui dicerent quod factum erat.

CAPUT IX.

A 1 Convocatis autem duodecim Apostolis, [a] dedit
illis virtutem, et potestatem super omnia dae- Duodecim mittuntur et instruuntur
2 monia, et ut languores curarent. * Et misit illos
3 praedicare regnum Dei, et sanare infirmos. * [b] Et
ait ad illos: Nihil tuleritis in via, neque virgam,
neque peram, neque panem, neque pecuniam, ne-
4 que duas tunicas habeatis. * Et in quamcumque
domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exeatis.
5 * Et quicumque non receperint vos: [c] exeuntes de
civitate illa, etiam pulverem pedum vestrorum ex-

[a] Matth. 10, 1; Marc. 3, 15. [b] Matth. 10, 9; Marc. 6, 8.
[c] Act. 13, 51.

6 cutite in testimonium supra illos. *Egressi autem
circuibant per castella evangelizantes, et curantes
ubique.
7 *a Audivit autem Herodes tetrarcha omnia, quae
8 fiebant ab eo, et haesitabat eo quòd diceretur *a
quibusdam: Quia Ioannes surrexit a mortuis: a Herodis opinio
quibusdam vero: Quia Elias apparuit: ab aliis
autem: Quia propheta unus de antiquis surrexit.
9 *Et ait Herodes: Ioannem ego decollavi: Quis est
autem iste, de quo ego talia audio? Et quaerebat
videre eum.
10 *Et reversi Apostoli, narraverunt illi quaecum- reversis apostolis
que fecerunt: et assumptis illis secessit seorsum
11 in locum desertum, qui est Bethsaidae. *Quod
cum cognovissent turbae, secutae sunt illum: et
excepit eos, et loquebatur illis de regno Dei, et eos,
B 12 qui cura indigebant, sanabat. *Dies autem coe-
perat declinare. Et accedentes duodecim dixerunt
illi: [b] Dimitte turbas, ut euntes in castella, villasque
quae circa sunt, divertant, et inveniant escas: quia
13 hic in loco deserto sumus. *Ait autem ad illos:
Vos date illis manducare. At illi dixerunt: [c] Non
sunt nobis plus quàm quinque panes, et duo pisces:
nisi forte nos eamus, et emamus in omnem hanc
14 turbam escas. *Erant autem fere viri quinque quinque milia virorum
millia. Ait autem ad discipulos suos: Facite illos
15 discumbere per convivia quinquagenos. *Et ita
16 fecerunt. Et discumbere fecerunt omnes. *Acce-
ptis autem quinque panibus, et duobus piscibus,
respexit in caelum, et benedixit illis: et fregit, et

[a] Matth. 14, 1; Marc. 6, 14. [b] Matth. 14, 15; Marc. 6, 36. [c] Ioan. 6, 9.

distribuit discipulis suis, ut ponerent ante turbas.
17 * Et manducaverunt omnes, et saturati sunt. Et saturantur
sublatum est quod superfuit illis, fragmentorum
cophini duodecim.
18 * [a] Et factum est cum solus esset orans, erant cum
illo et discipuli: et interrogavit illos, dicens: Quem
19 me dicunt esse turbae? * At illi responderunt, et
dixerunt: Ioannem Baptistam, alii autem Eliam,
alii vero quia unus Propheta de prioribus surrexit.
20 * Dixit autem illis: Vos autem quem me esse di- Petri confessio
citis? Respondens Simon Petrus dixit: Christum Dei.
21 * At ille increpans illos, praecepit ne cui dicerent Christus praedicit suam mortem
22 hoc, * dicens: [b] Quia oportet filium hominis multa
pati, et reprobari a senioribus, et principibus sacerdotum,
et Scribis, et occidi, et tertia die resurgere.
C 23 * [c] Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post
me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem
24 suam quotidie, et sequatur me. * [d] Qui enim voluerit
animam suam salvam facere, perdet illam:
nam qui perdiderit animam suam propter me, sal-
25 vam faciet illam. * quid enim proficit homo, si lu- docet abnegationis necessitatem
cretur universum mundum, se autem ipsum per-
26 dat, et detrimentum sui faciat? * [e] Nam qui me
erubuerit, et meos sermones: hunc Filius hominis
erubescet cum venerit in maiestate sua, et Patris,
27 et sanctorum angelorum. * [f] Dico autem vobis vere:
sunt aliqui hic stantes, qui non gustabunt mortem
donec videant regnum Dei.

---

[a] Matth. 16, 13; Marc. 8, 27. [b] Matth. 17, 21; Marc. 8, 31; 9, 30. [c] Matth. 10, 38; 16, 24; Marc. 8, 34; Luc. 14, 27. [d] Luc. 17, 33; Ioan. 12, 25. [e] Matth. 10, 33; Marc. 8, 38; 2 Tim. 2, 12. [f] Matth. 16, 28; Marc. 8, 39.

D 28 *[a]Factum est autem post haec verba fere dies
octo, et assumpsit Petrum, et Iacobum, et Ioannem,
29 et ascendit in montem ut oraret. *Et facta est, Domini Iesu
dum oraret, species vultus eius altera: et vestitus transfiguratio
30 eius albus et refulgens. *Et ecce duo viri loque-
bantur cum illo. Erant autem Moyses, et Elias,
31 *visi in maiestate: et dicebant excessum eius, quem
32 completurus erat in Ierusalem. *Petrus vero, et
qui cum illo erant, gravati erant somno. Et evigi-
lantes viderunt maiestatem eius, et duos viros, qui
33 stabant cum illo. *Et factum est cum discederent
ab illo, ait Petrus ad Iesum: Praeceptor, bonum est
nos hic esse: et faciamus tria tabernacula, unum
Tibi, et unum Moysi, et unum Eliae: nesciens quid
34 diceret. *Haec autem illo loquente, facta est nubes,
et obumbravit eos: et timuerunt, intrantibus illis
E 35 in nubem. *Et vox facta est de nube, dicens: [b]Hic
36 est Filius meus dilectus, ipsum audite. *Et dum
fieret vox, inventus est Iesus solus. Et ipsi tacue-
runt, et nemini dixerunt in illis diebus quidquam
ex his, quae viderant.

37 *Factum est autem in sequenti die, descenden- sanatur puer ha-
38 tibus illis de monte, occurrit illis turba multa. *[c]Et bens dae-
ecce vir de turba exclamavit, dicens: Magister, ob- monium
secro te, respice in filium meum quia unicus est
39 mihi: *et ecce spiritus apprehendit eum, et subito
clamat, et elidit, et dissipat eum cum spuma, et vix
40 discedit dilanians eum: *et rogavi discipulos tuos

---

[a] Matth. 17, 1; Marc. 9, 1. [b] 2 Petr. 1, 17. [c] Matth. 17, 14; Marc. 9, 16.

41 ut eiicerent illum, et non potuerunt. *Respondens
autem Iesus, dixit: O generatio infidelis, et perversa,
usquequo ero apud vos, et patiar vos? Adduc huc
42 filium tuum. *Et cum accederet, elisit illum dae-
43 monium, et dissipavit. *Et increpavit Iesus spiri-
tum immundum, et sanavit puerum, et reddidit
illum patri eius.

44 *Stupebant autem omnes in magnitudine Dei:
omnibusque mirantibus in omnibus, quae faciebat,
F dixit ad discipulos suos: Ponite vos in cordibus passio Domini
vestris sermones istos: Filius enim hominis futurum annuntiatur
45 est ut tradatur in manus hominum. *At illi igno-
rabant verbum istud, et erat velatum ante eos ut
non sentirent illud: et timebant eum interrogare
de hoc verbo.

46 *[a] Intravit autem cogitatio in eos, quis eorum
47 maior esset. *At Iesus videns cogitationes cordis qui sit maior
illorum, apprehendit puerum, et statuit illum secus
48 se, *et ait illis: Quicumque susceperit puerum istum
in nomine meo, me recipit: et quicumque me rece-
perit, recipit eum, qui me misit. Nam qui minor
est inter vos omnes, hic maior est.

49 *Respondens autem Ioannes dixit: Praeceptor,
vidimus quendam in nomine tuo eiicientem dae- in
monia, et prohibuimus eum: quia non sequitur nomine Christi
50 nobiscum. *Et ait ad illum Iesus: Nolite prohibere:
qui enim non est adversum vos, pro vobis est.

51 *Factum est autem dum complerentur dies as- complentur dies assumptionis

---

[a] Matth. 18, 1; Marc. 9, 33.

sumptionis eius, et ipse faciem suam firmavit ut
iret in Ierusalem.
52 *Et misit nuncios ante conspectum suum: et
euntes intraverunt in civitatem Samaritanorum ut
53 pararent illi. *Et non receperunt eum, quia facies Iesus non recipitur
G 54 eius erat euntis in Ierusalem. *Cum vidissent autem
disciputi eius Iacobus, et Ioannes, dixerunt: Domine,
vis dicimus ut ignis descendat de caelo, et consu-
55 mat illos? *Et conversus increpavit illos, dicens:
56 Nescitis cuius spiritus estis. *[a] Filius hominis non
venit animas perdere, sed salvare. Et abierunt in
aliud castellum.
57 *Factum est autem: ambulantibus illis in via, alium repellit
dixit quidam ad illum: Sequar te quocumque ieris.
58 *Dixit illi Iesus: [b] Vulpes foveas habent, et volucres
caeli nidos: Filius autem hominis non habet ubi
59 caput reclinet. *Ait autem ad alterum: Sequere
me. ille autem dixit: Domine permitte mihi primum
60 ire, et sepelire patrem meum. *Dixitque ei Iesus:
Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem alios vocat
61 vade, et annuncia regnum Dei. *Et ait alter: Se-
quar te Domine, sed permitte mihi primum renun-
62 tiare his, quae domi sunt. *Ait ad illum Iesus:
Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respi-
ciens retro, aptus est regno Dei.

CAPUT X.

A 1 Post haec autem designavit Dominus et alios Septuaginta duos
septuaginta duos. et misit illos binos ante fa-
ciem suam in omnem civitatem, et locum, quò erat

---

[a] Ioan. 3, 17; 12, 47. [b] Matth. 8, 20.

2 ipse venturus. * Et dicebat illis: [a] Messis quidem
multa, operarii autem pauci. Rogate ergo dominum
3 messis ut mittat operarios in messem suam. * Ite:
4 [b] ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. * [c] No-
lite portare sacculum, neque peram, neque calcea-
5 menta, [d] et neminem per viam salutaveritis. * In
quamcumque domum intraveritis, primum dicite:
6 pax huic domui: * et si ibi fuerit filius pacis, requi-
escet super illum pax vestra: sin autem, ad vos re-
B 7 vertetur. * In eadem autem domo manete edentes,
et bibentes quae apud illos sunt: [e] dignus est enim
operarius mercede sua. Nolite transire de domo
8 in domum. * Et in quamcumque civitatem intra- mittit et instruit
veritis, et susceperint vos, manducate quae appo-
9 nuntur vobis: * et curate infirmos, qui in illa sunt,
et dicite illis: Appropinquavit in vos regnum Dei.
10 * In quamcumque autem civitatem intraveritis, et
non susceperint vos, exeuntes in plateas eius, di-
11 cite: * [f] Etiam pulverem, qui adhaesit nobis de civi-
tate vestra, extergimus in vos: tamen hoc scitote,
12 quia appropinquavit regnum Dei. * Dico vobis, quia
Sodomis in die illa remissius erit, quàm illi civitati.
C 13 * [g] Vae tibi Corozain, vae tibi Bethsaida: quia si væ tribus civitatibus
in Tyro, et Sidone factae fuissent virtutes, quae
factae sunt in vobis, olim in cilicio, et cinere se-
14 dentes poeniterent. * Verumtamen Tyro, et Sidoni
15 remissius erit in iudicio, quàm vobis. * Et tu Ca-
pharnaum usque ad caelum exaltata, usque ad in-
16 fernum demergéris. * [h] Qui vos audit, me audit: et

[a] Matth. 9, 37. [b] Matth. 10, 16. [c] Matth. 10, 10; Marc. 6, 8. [d] 4 Reg. 4, 29. [e] Deut. 24, 14; Matth. 10, 10; 1 Tim. 5, 18. [f] Act. 13, 51. [g] Matth. 11, 21. [h] Matth. 10, 40; Ioan. 13, 20.

qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit,
spernit eum, qui misit me.
17 *Reversi sunt autem septuaginta duo cum gau- septuaginta duo
dio, dicentes: Domine, etiam daemonia subiiciuntur gaudentes
18 nobis in nomine tuo. *Et ait illis: Videbam sata-
D 19 nam sicut fulgur de caelo cadentem. *Ecce dedi
vobis potestatem calcandi supra serpentes, et
scorpiones, et super omnem virtutem inimici: et
20 nihil vobis nocebit. *Verumtamen in hoc nolite
gaudere quia spiritus vobis subiiciuntur: gaudete
autem, quòd nomina vestra scripta sunt in caelis.
21 *[a]In ipsa hora exultavit Spiritu sancto, et dixit: exsultans Dominus
Confiteor tibi pater, Domine caeli et terrae, quòd
abscondisti haec a sapientibus, et prudentibus, et
revelasti ea parvulis. Etiam Pater: quoniam sic
22 placuit ante te. *Omnia mihi tradita sunt a Patre
meo. Et nemo scit quis sit Filius, nisi Pater: et
quis sit Pater, nisi Filius, et cui voluerit Filius re-
23 velare. *Et conversus ad discipulos suos, dixit:
E 24 [b]Beati oculi, qui vident quae vos videtis. *Dico
enim vobis, quòd multi prophetae, et reges volue- discipulos beatos dicit
runt videre quae vos videtis, et non viderunt: et
audire quae auditis, et non audierunt.
25 *[c]Et ecce quidam Legisperitus surrexit tentans tentanti legisperito
illum, et dicens: Magister, quid faciendo vitam
26 aeternam possidebo? *At ille dixit ad eum: In
27 lege quid scriptum est? quomodo legis? *Ille re-
spondens dixit: [d]Diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omni-

---

[a] Matth. 11, 25. [b] Matth. 13, 16. [c] Matth. 22, 35; Marc. 12, 28. [d] Deut. 6, 5.

bus viribus tuis, et ex omni mente tua: et proxi-
28 mum tuum sicut teipsum. *Dixitque illi: Recte re-
29 spondisti: hoc fac, et vives. *Ille autem volens
iustificare seipsum, dixit ad Iesum: Et quis est
30 meus proximus? *Suscipiens autem Iesus, dixit:
Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho,
et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum:
F 31 et plagis impositis abierunt semivivo relicto. *Ac-
cidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem
32 via: et viso illo praeterivit. *Similiter et Levita,
cum esset secus locum, et videret eum, pertransiit.
33 *Samaritanus autem quidam iter faciens, venit parabola samari-
secus eum: et videns eum, misericordia motus est. tani proponitur
34 *Et appropians alligavit vulnera eius, infundens
oleum, et vinum: et imponens illum in iumentum
35 suum, duxit in stabulum, et curam eius egit. *Et
altera die protulit duos denarios, et dedit stabulario,
et ait: Curam illius habe: et quodcumque super-
G 36 erogaveris, ego cum rediero reddam tibi. *Quis
horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui
37 incidit in latrones? *At ille dixit: Qui fecit miseri-
cordiam in illum. Et ait illi Iesus: Vade, et tu fac
similiter.

38 *Factum est autem, dum irent, et ipse intravit
in quoddam castellum: et mulier quaedam Martha Martha sollicita
39 nomine, excepit illum in domum suam, *et [a] huic
erat soror nomine Maria, quae etiam sedens secus
40 pedes Domini, audiebat verbum illius. *Martha
autem satagebat circa frequens ministerium: quae
stetit, et ait: Domine, non est tibi curae quòd soror

---

[a] Ioan. 11, 1. 2; 12, 2. 3.

mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi, ut
41 me adiuvet. * Et respondens dixit illi Dominus:
Martha, Martha, solicita es, et turbaris erga plurima.
42 * Porro unum est necessarium. Maria optimam et Maria beata
partem elegit, quae non auferetur ab ea.

CAPUT XI.

A 1 Et factum est: cum esset in quodam loco orans,
ut cessavit, dixit unus ex discipulis eius ad
eum: Domine, doce nos orare, sicut docuit et Io-
2 annes discipulos suos. * Et ait illis: Cum oratis, Orationis modus
dicite: [a] Pater, sanctificetur nomen tuum. Adveniat
3 regnum tuum. * Panem nostrum quotidianum da
4 nobis hodie. * Et dimitte nobis peccata nostra, si-
quidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et
ne nos inducas in tentationem.
5 * Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum, et
ibit ad illum media nocte, et dicet illi: Amice, com-
6 moda mihi tres panes, * quoniam amicus meus venit
de via ad me, et non habeo quod ponam ante illum:
7 * et ille deintus respondens dicat: Noli mihi molestus
esse, iam ostium clausum est, et pueri mei mecum
B 8 sunt in cubili: non possum surgere, et dare tibi. * Et
si ille perseveraverit pulsans: dico vobis, etsi non da-
bit illi surgens eo quòd amicus eius sit, propter im-
probitatem tamen eius surget, et dabit illi quotquot
9 habet necessarios. * [b] Et ego dico vobis: Petite, et da- et efficacia
bitur vobis: quaerite, et invenietis: pulsate, et aperie-
10 tur vobis. * Omnis enim, qui petit, accipit: et qui quae-

---

[a] Matth. 6, 9. [b] Matth. 7, 7; 21, 22; Marc. 11, 24; Ioan. 14, 13; Iac. 1, 5.

11 rit, invenit: et pulsanti aperietur. *[a] Quis autem ex
vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit
illi? Aut piscem: numquid pro pisce serpentem
12 dabit illi? * Aut si petierit ovum: numquid porriget
13 illi scorpionem? * Si ergo vos cum sitis mali, nostis
bona data dare filiis vestris: quanto magis Pater
vester de caelo dabit spiritum bonum petentibus se?
14 *[b] Et erat eiiciens daemonium, et illud erat mu- eiciens daemo-
tum. Et cum eiecisset daemonium, locutus est mu- nium blasphe-
15 tus, et admiratae sunt turbae. * Quidam autem ex matur
eis dixerunt: [c] In Beelzebub principe daemoniorum
16 eiicit daemonia. * Et alii tentantes, signum de caelo
17 quaerebant ab eo. * Ipse autem ut vidit cogitationes
eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum divisum
18 desolabitur, et domus supra domum cadet. * Si
autem et Satanas in seipsum divisus est, quomodo
stabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me
C 19 eiicere daemonia. * Si autem ego in Beelzebub
eiicio daemonia: filii vestri in quo eiiciunt? Ideo
20 ipsi iudices vestri erunt. * Porro si in digito Dei defendit se
eiicio daemonia: profecto pervenit in vos regnum
21 Dei. * Cum fortis armatus custodit atrium suum,
22 in pace sunt ea, quae possidet. * Si autem fortior
eo superveniens vicerit eum, universa arma eius
auferet, in quibus confidebat, et spolia eius distri-
23 buet. * Qui non est mecum, contra me est: et qui
24 non colligit mecum, dispergit. * Cum immundus
spiritus exierit de homine, ambulat per loca in-

---

[a] Matth. 7, 9. [b] Matth. 9, 32; 12, 22. [c] Matth. 9, 34; Marc. 3, 22.

aquosa, quaerens requiem: et non inveniens dicit:
25 Revertar in domum meam unde exivi. *Et cum
venerit, invenit eam scopis mundatam, et ornatam.
26 *Tunc vadit, et assumit septem alios spiritus secum, septem spiritus
nequiores se, et ingressi habitant ibi. Et fiunt no- nequiores
D 27 vissima hominis illius peiora prioribus. *Factum
est autem, cum haec diceret: extollens vocem quae-
dam mulier de turba dixit illi: Beatus venter, qui mulier de turba
28 te portavit, et ubera, quae suxisti. *At ille dixit:
Quinimmo beati, qui audiunt verbum Dei, et custo-
diunt illud.

29 *Turbis autem concurrentibus coepit dicere:
[a]Generatio haec, generatio nequam est: signum generatio nequam
quaerit, et signum non dabitur ei, nisi signum Ionae
30 prophetae. *[b]Nam sicut fuit Ionas signum Nini-
vitis: ita erit et Filius hominis generationi isti.
31 *[c]Regina Austri surget in iudicio cum viris gene-
rationis huius, et condemnabit illos: quia venit a
finibus terrae audire sapientiam Salomonis: et ecce
32 plus quàm Salomon hic. *Viri Ninivitae surgent
in iudicio cum generatione hac, et condemnabunt
illam: [d]quia poenitentiam egerunt ad praedicatio-
E 33 nem Ionae, et ecce plus quàm Ionas hic. *[e]Nemo
lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque
sub modio: sed supra candelabrum, ut qui ingre-
34 diuntur, lumen videant. *[f]Lucerna corporis tui,
est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, to- oculus simplex
tum corpus tuum lucidum erit: si autem nequam
35 fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit. *Vide

---

[a] Matth. 12, 39. [b] Ion. 2, 1. [c] 3 Reg. 10, 1; 2 Par. 9, 1. [d] Ion. 3, 5. [e] Matth. 5, 15; Marc. 4, 21. [f] Matth. 6, 22.

36 ergo ne lumen, quod in te est, tenebrae sint. *Si
ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non ha-
bens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum to-
tum, et sicut lucerna fulgoris illuminabit te.
37 *Et cum loqueretur, rogavit illum quidam Pha-
risaeus ut pranderet apud se. Et ingressus recu- Dominus prandens
38 buit. *Pharisaeus autem coepit intra se reputans
dicere, quare non baptizatus esset ante prandium.
39 *Et ait Dominus ad illum: [a]Nunc vos Pharisaei
quod déforis est calicis, et catini, mundatis: quod
autem intus est vestrum, plenum est rapina, et ini-
40 quitate. *Stulti nonne qui fecit quod déforis est,
F 41 etiam id, quod deintus est, fecit? *Verumtamen
quod superest, date eleemosynam: et ecce omnia
42 munda sunt vobis. *Sed vae vobis Pharisaeis, quia vae dicit
decimatis mentham, et rutam, et omne olus, et
praeteritis iudicium, et charitatem Dei: haec autem
43 oportuit facere, et illa non omittere. *[b]Vae vobis
Pharisaeis, quia diligitis primas cathedras in syna-
44 gogis, et salutationes in foro. *Vae vobis, quia
estis ut monumenta, quae non apparent, et homi-
45 nes ambulantes supra, nesciunt. *Respondens
autem quidam ex Legisperitis, ait illi: Magister,
46 haec dicens etiam contumeliam nobis facis. *At
ille ait: Et vobis Legisperitis vae: [c]quia oneratis pharisaeis ac
homines oneribus, quae portare non possunt, et legisperitis
47 ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas. *Vae
vobis, qui aedificatis monumenta Prophetarum:
G 48 patres autem vestri occiderunt illos. *Profecto te-
stificamini quòd consentitis operibus patrum vestro-

[a] Matth. 23, 25. [b] Matth. 23, 6; Marc. 12, 39; Luc. 20, 46. [c] Matth. 23, 4.

rum: quoniam ipsi quidem eos occiderunt, vos
49 autem aedificatis eorum sepulchra. * Propterea et
sapientia Dei dixit: Mittam ad illos Prophetas, et
50 Apostolos, et ex illis occident, et persequentur: * ut
inquiratur sanguis omnium Prophetarum, qui ef-
fusus est a constitutione mundi a generatione ista,
51 * [a] a sanguine Abel, usque ad sanguinem [b] Zacha-
riae, qui periit inter altare, et aedem. Ita dico vo-
52 bis, requiretur ab hac generatione. * Vae vobis
Legisperitis, quia tulistis clavem scientiae, ipsi non
53 introistis, et eos, qui introibant, prohibuistis. * Cum
autem haec ad illos diceret, coeperunt Pharisaei,
et Legisperiti graviter insistere, et os eius oppri-
54 mere de multis, * insidiantes ei, et quaerentes ali-
quid capere de ore eius, ut accusarent eum.

CAPUT XII.

A 1 Multis autem turbis circumstantibus, ita ut se invicem conculcarent, coepit dicere ad disci- De fermento pharisaeorum
pulos suos: [c] Attendite a fermento Pharisaeorum,
2 quod est hypocrisis. * [d] Nihil autem opertum est, quod
non reveletur: neque absconditum, quod non sciatur.
3 * Quoniam quae in tenebris dixistis, in lumine dicen-
tur: et quod in aurem locuti estis in cubiculis, prae-
4 dicabitur in tectis. * Dico autem vobis amicis meis:
Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, et post
5 haec non habent amplius quid faciant. * Ostendam
autem vobis quem timeatis: timete eum, qui, post-

---

[a] Gen. 4, 8. [b] 2 Par. 24, 22. [c] Matth. 16, 6; Marc. 8, 15. [d] Matth. 10, 26; Marc. 4, 22.

quam occiderit, habet potestatem mittere in gehen-
6 nam. ita dico vobis, hunc timete. *Nonne quinque
passeres vaeneunt dipondio, et unus ex illis non est
B 7 in oblivione coram Deo? *Sed et capilli capitis vestri
omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis
8 passeribus pluris estis vos: *Dico autem vobis:
[a]Omnis, quicumque confessus fuerit me coram ho- confessione ac negatione
minibus, et Filius hominis confitebitur illum coram
9 Angelis Dei: *qui autem negaverit me coram ho-
10 minibus, negabitur coram Angelis Dei. *[b]Et omnis,
qui dicit verbum in Filium hominis, remittetur illi:
ei autem, qui in Spiritum sanctum blasphemaverit,
11 non remittetur. *Cum autem inducent vos in syna-
gogas, et ad magistratus, et potestates, nolite soli-
citi esse qualiter, aut quid respondeatis, aut quid
12 dicatis. *Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa
hora quid oporteat vos dicere.
13 *Ait autem ei quidam de turba: Magister, dic
14 fratri meo ut dividat mecum hereditatem. *At ille
dixit illi: Homo, quis me constituit iudicem, aut
C 15 divisorem super vos? *Dixitque ad illos: Videte,
et cavete ab omni avaritia: quia non in abundantia avaritia vitanda
16 cuiusquam vita eius est ex his quae possidet. *Di-
xit autem similitudinem ad illos, dicens: Hominis
17 cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit: *et
cogitabat intra se dicens: Quid faciam, quia non
18 habeo quo congregem fructus meos? *Et dixit:
Hoc faciam: Destruam horrea mea, et maiora fa-
ciam: et illuc congregabo omnia, quae nata sunt
19 mihi, et bona mea, *et dicam animae meae:[c]Anima,

---

[a] Matth. 10, 32; Marc. 8, 38; 2 Tim. 2, 12. [b] Matth. 12, 32; Marc. 3, 29. [c] Eccli. 11, 19.

habes multa bona posita in annos plurimos: requi-
20 esce, comede, bibe, epulare. *Dixit autem illi Deus:
Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te: quae
21 autem parasti, cuius erunt? *Sic est qui sibi the-
saurizat, et non est in Deum dives.
22 *Dixitque ad discipulos suos: Ideo dico vobis:
[a] Nolite soliciti esse animae vestrae quid mandu- sollicitudine
23 cetis: neque corpori quid induamini. *Anima plus superflua
est quàm esca, et corpus plus quàm vestimentum.
24 *Considerate corvos quia non seminant, neque
metunt, quibus non est cellarium, neque horreum,
et Deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis
D 25 illis? *Quis autem vestrum cogitando potest ad-
26 iicere ad staturam suam cubitum unum? *Si ergo
neque quod minimum est potestis, quid de ceteris
27 soliciti estis? *Considerate lilia quomodo crescunt:
non laborant, neque nent: dico autem vobis, nec
Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum
28 ex istis. *Si autem foenum, quod hodie est in agro,
et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quanto
29 magis vos pusillae fidei? *Et vos nolite quaerere
quid manducetis, aut quid bibatis: et nolite in sub-
30 lime tolli: *haec enim omnia gentes mundi quae-
runt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis.
31 *Verumtamen quaerite primum regnum Dei, et cura christiana
iustitiam eius: et haec omnia adiicientur vobis.
32 *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri
33 vestro dare vobis regnum. *[b] Vendite quae possi-
detis, et date eleemosynam. Facite vobis sacculos,
E qui non veterascunt, [c] thesaurum non deficientem

---

[a] Ps. 54, 23; Matth. 6, 25; 1 Petr. 5, 7. [b] Matth. 19, 21.
[c] Matth. 6, 20.

in caelis: quo fur non appropiat, neque tinea cor-
34 rumpit. *Ubi enim thesaurus vester est, ibi et cor
vestrum erit.
35 *Sint lumbi vestri praecincti, et lucernae arden- de vigilantia
36 tes in manibus vestris, *et vos similes hominibus
expectantibus dominum suum quando revertatur
a nuptiis: ut, cum venerit, et pulsaverit, confestim
37 aperiant ei. *Beati servi illi, quos cum venerit do-
minus, invenerit vigilantes: amen dico vobis, quòd
praecinget se, et faciet illos discumbere, et trans-
38 iens ministrabit illis. *Et si venerit in secunda vi-
gilia, et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit,
39 beati sunt servi illi. *[a]Hoc autem scitote, quoniam
si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigi-
laret utique, et non sineret perfodi domum suam.
40 *Et vos estote parati: [b]quia qua hora non putatis,
Filius hominis veniet.
F 41 *Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis hanc
42 parabolam: an et ad omnes? *Dixit autem Domi- fideli dispensatore
nus: Quis, putas, est fidelis dispensator, et prudens,
quem constituit Dominus supra familiam suam, ut
43 det illis in tempore tritici mensuram? *Beatus ille
servus, quem cum venerit Dominus, invenerit ita
44 facientem. *Vere dico vobis, quoniam supra omnia,
45 quae possidet, constituet illum. *Quòd si dixerit
servus ille in corde suo: Moram facit dominus meus et servo malo
venire: et coeperit percutere servos, et ancillas, et
46 edere, et bibere, et inebriari: *veniet dominus servi
illius in die, qua non sperat, et hora, qua nescit,

---

[a] Matth. 24, 43. [b] Apoc. 16, 15.

et dividet eum, partemque eius cum infidelibus
47 ponet. * Ille autem servus, qui cognovit volun-
tatem domini sui, et non praeparavit, et non fecit
48 secundum voluntatem eius, vapulabit multis: * qui
autem non cognovit, et fecit digna plagis, vapula-
bit paucis. Omni autem, cui multum datum est,
multum quaeretur ab eo: et cui commendaverunt
49 multum, plus petent ab eo. * Ignem veni mittere in
G 50 terram, et quid volo nisi ut accendatur? * Bapti-
smo autem habeo baptizari: et quomodo coarctor
51 usquedum perficiatur? * [a] Putatis quia pacem veni
dare in terram? Non, dico vobis, sed separatio-
52 nem: * erunt enim ex hoc quinque in domo una
53 divisi, tres in duos, et duo in tres * dividentur:
pater in filium, et filius in patrem suum, mater in
filiam, et filia in matrem, socrus in nurum suam,
et nurus in socrum suam.

54 * [b] Dicebat autem et ad turbas: Cum videritis
nubem orientem ab occasu, statim dicitis: Nimbus
55 venit: et ita fit. * et cum austrum flantem, dicitis:
56 Quia aestus erit: et fit. * Hypocritae faciem caeli,
et terrae nostis probare: hoc autem tempus quo- probatione
57 modo non probatis? * Quid autem et a vobis ipsis temporis
58 non iudicatis quod iustum est? * [c] Cum autem va-
dis cum adversario tuo ad principem, in via da
operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad iudi-
cem, et iudex tradat te exactori, et exactor mittat
59 te in carcerem. * Dico tibi, non exies inde, donec
etiam novissimum minutum reddas.

---

[a] Matth. 10, 34. [b] Matth. 16, 2. [c] Matth. 5, 25.

CAPUT XIII.

A 1 Aderant autem quidam ipso in tempore, nun-
ciantes illi de Galilaeis, quorum sanguinem
2 Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. *Et respon-
dens dixit illis: Putatis quòd hi Galilaei prae omni-
bus Galilaeis peccatores fuerint, quia talia passi
3 sunt? *Non, dico vobis: sed nisi poenitentiam ha- Poenitentia
4 bueritis, omnes similiter peribitis. *Sicut illi decem agenda
et octo, supra quos cecidit turris in Siloe, et occidit
eos: putatis quia et ipsi debitores fuerint praeter
5 omnes homines habitantes in Ierusalem? *Non,
dico vobis: sed si poenitentiam non egeritis, omnes
6 similiter peribitis. *Dicebat autem et hanc simili-
tudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam
in vinea sua, et venit quaerens fructum in illa, et
B 7 non invenit. *Dixit autem ad cultorem vineae:
Ecce anni tres sunt ex quo venio quaerens fructum
in ficulnea hac, et non invenio: succide ergo illam:
8 ut quid etiam terram occupat? *At ille respondens,
dicit illi: Domine dimitte illam et hoc anno, usque
9 dum fodiam circa illam, et mittam stercora: *et
siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum
succides eam.
10 *Erat autem docens in synagoga eorum sabba-
11 tis. *Et ecce mulier, quae habebat spiritum infir- mulier inclinata
mitatis annis decem et octo: et erat inclinata, nec
C 12 omnino poterat sursum respicere. *Quam cum vi-
deret Iesus, vocavit eam ad se, et ait illi: Mulier,
13 dimissa es ab infirmitate tua. *Et imposuit illi
manus, et confestim erecta est, et glorificabat Deum.
14 *Respondens autem archisynagogus, indignans quia

sabbato curasset Iesus: dicebat turbae: Sex dies sabbato erigitur
sunt, in quibus oportet operari: in his ergo venite,
15 et curamini, et non in die sabbati. *Respondens
autem ad illum Dominus dixit: Hypocritae, unus-
quisque vestrum sabbato non solvit bovem suum,
16 aut asinum a praesepio, et ducit adaquare? *Hanc
autem filiam Abrahae, quam alligavit satanas, ecce
decem et octo annis non oportuit solvi a vinculo
D 17 isto die sabbati? *Et cum haec diceret, erubesce-
bant omnes adversarii eius: et omnis populus gau-
debat in universis, quae gloriose fiebant ab eo.
18 *Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, et cui
19 simile aestimabo illud? *[a] Simile est grano sinapis, parabola sinapis
quod acceptum homo misit in hortum suum, et cre-
vit, et factum est in arborem magnam: et volucres
20 caeli requieverunt in ramis eius. *Et iterum dixit:
21 Cui simile aestimabo regnum Dei? *[b] Simile est
fermento, quod acceptum mulier abscondit in fa- et fermenti
rinae sata tria, donec fermentaretur totum.
22 *Et ibat per civitates, et castella docens, et iter iter in Ierusalem
faciens in Ierusalem.
E 23 *Ait autem illi quidam: Domine, si pauci sunt,
24 qui salvantur? Ipse autem dixit ad illos: *[c] Con-
tendite intrare per angustam portam: quia multi, angusta porta
dico vobis, quaerent intrare, et non poterunt.
25 *[d] Cum autem intraverit paterfamilias, et clauserit
ostium, incipietis foris stare, et pulsare ostium, di-
centes: Domine, aperi nobis: et respondens dicet
F 26 vobis: Nescio vos unde sitis: *tunc incipietis di-

---

[a] Matth. 13, 31; Marc. 4, 31. [b] Matth. 13, 33. [c] Matth. 7, 13. [d] Matth. 25, 10.

cere: Manducavimus coram te, et bibimus, et in
27 plateis nostris docuisti. * Et dicet vobis: [a] Nescio
vos unde sitis: [b] discedite a me omnes operarii ini-
28 quitatis. * Ibi erit fletus, et stridor dentium: cum
videritis Abraham, et Isaac, et Iacob, et omnes
Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras.
29 * Et venient ab Oriente, et Occidente, et Aquilone,
30 et Austro, et accumbent in regno Dei. * [c] Et ecce
sunt novissimi qui erunt primi, et sunt primi qui novissimi et primi
erunt novissimi.

31 * In ipsa die accesserunt quidam Pharisaeorum,
dicentes illi: Exi, et vade hinc: quia Herodes vult
G 32 te occidere. * Et ait illis: Ite, et dicite vulpi illi:
Ecce eiicio daemonia, et sanitates perficio hodie,
33 et cras, et tertia die consummor. * Verumtamen
oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare:
quia non capit prophetam perire extra Ierusalem.
34 * [d] Ierusalem, Ierusalem, quae occidis Prophetas, et Ierusalem plangitur
lapidas eos, qui mittuntur ad te, quoties volui con-
gregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum
35 sub pennis, et noluisti? * Ecce relinquetur vobis
domus vestra deserta. Dico autem vobis, quia non
videbitis me donec veniat cum dicetis: Benedictus,
qui venit in nomine Domini.

---

[a] Matth. 7, 23. [b] Ps. 6, 9; Matth. 25, 41. [c] Matth. 19, 30; 20, 16; Marc. 10, 31. [d] Matth. 23, 37.

CAPUT XIV.

A 1 Et factum est cum intraret Iesus in domum cuius-
dam principis Pharisaeorum sabbato mandu-
2 care panem, et ipsi observabant eum. *Et ecce
3 homo quidam hydropicus erat ante illum. *Et re- Hydropicus
spondens Iesus dixit ad Legisperitos, et Pharisaeos, sabbato curatur
4 dicens: Si licet sabbato curare? *At illi tacuerunt.
Ipse vero apprehensum sanavit eum, ac dimisit.
B 5 *Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus,
aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet
6 illum die sabbati? *Et non poterant ad haec re-
spondere illi.
7 *Dicebat autem et ad invitatos parabolam, in- in novissimo loco
tendens quomodo primos accubitus eligerent, di- recumbendum
8 cens ad illos: *Cum invitatus fueris ad nuptias,
non discumbas in primo loco, ne forte honoratior
9 te sit invitatus ab illo, *et veniens is, qui te et illum
vocavit, dicat tibi: Da huic locum: et tunc incipias
10 cum rubore novissimum locum tenere. *sed cum
vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco:
ut, cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: [a] Amice,
ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram si-
11 mul discumbentibus: *[b] quia omnis, qui se exaltat,
C 12 humiliabitur: et qui se humiliat, exaltabitur. *Di-
cebat autem et ei, qui se invitaverat: [c] Cum facis
prandium, aut coenam, noli vocare amicos tuos,
neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos
divites: ne forte te et ipsi reinvitent, et fiat tibi re-
13 tributio. *sed cum facis convivium, voca pauperes, pauperes invitandi

---

[a] Prov. 25, 7. [b] Matth. 23, 12; Luc. 18, 14. [c] Tob. 4, 7; Prov. 3, 9.

14 debiles, claudos, et caecos: *et beatus eris, quia
non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi
in resurrectione iustorum.
D 15 *Haec cum audisset quidam de simul discum-
bentibus, dixit illi: Beatus, qui manducabit panem
16 in regno Dei. *At ipse dixit ei: [a]Homo quidam
17 fecit coenam magnam, et vocavit multos. *Et misit
servum suum hora coenae dicere invitatis ut veni-
18 rent, quia iam parata sunt omnia. *Et coeperunt
simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam emi,
et necesse habeo exire, et videre illam: rogo te
19 habe me excusatum. *Et alter dixit: Iuga boum
emi quinque, et eo probare illa: rogo te habe me
20 excusatum. *Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo
E 21 non possum venire. *Et reversus servus nunciavit
haec domino suo. Tunc iratus paterfamilias, dixit
servo suo: Exi cito in plateas, et vicos civitatis: et
pauperes, ac debiles, et caecos, et claudos introduc
22 huc. *Et ait servus: Domine, factum est ut impe-
23 rasti, et adhuc locus est. *Et ait dominus servo:
Exi in vias, et sepes: et compelle intrare, ut im-
24 pleatur domus mea. *Dico autem vobis quòd nemo
virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit coenam
meam.

ad coenam magnam

compelluntur multi

25 *Ibant autem turbae multae cum eo: et con-
F 26 versus dixit ad illos: *[b]Si quis venit ad me, et non
odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios,
et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam,

---

[a] Matth. 22, 2; Apoc. 19, 9. [b] Matth. 10, 37.

27 non potest meus esse discipulus. * [a] Et qui non
baiulat crucem suam, et venit post me, non potest
28 meus esse discipulus. * Quis enim ex vobis volens
turrim aedificare, non prius sedens computat sum-
ptus, qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum,
29 * ne, posteaquàm posuerit fundamentum, et non
potuerit perficere, omnes, qui vident, incipiant illu-
G 30 dere ei, * dicentes: Quia hic homo coepit aedifi-
31 care, et non potuit consummare? * Aut quis rex
iturus committere bellum adversus alium regem,
non sedens prius cogitat, si possit cum decem mil-
libus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit
32 ad se? * alioquin adhuc illo longe agente, legatio-
33 nem mittens rogat ea, quae pacis sunt. * Sic ergo
omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quae omnibus renun-
34 possidet, non potest meus esse discipulus. * [b] Bonum tiandum
est sal. Si autem sal evanuerit, in quo condietur?
35 * Neque in terram, neque in sterquilinium utile
est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi,
audiat.

CAPUT XV.

A 1 Erant autem appropinquantes ei publicani, et
2 peccatores ut audirent illum. * Et murmura-
bant Pharisaei, et Scribae, dicentes: Quia hic pec-
3 catores recipit, et manducat cum illis. * Et ait ad
4 illos parabolam istam, dicens: * [c] Quis ex vobis Parabola ovis
homo, qui habet centum oves: et si perdiderit unam
ex illis, nonne dimittit nonagintanovem in deserto,
et vadit ad illam, quae perierat, donec inveniat

---

[a] Matth. 10, 38; 16, 24; Marc. 8, 34. [b] Matth. 5, 13; Marc. 9, 49. [c] Matth. 18, 12.

5 eam? *Et cum invenerit eam, imponit in humeros
B 6 suos gaudens: *et veniens domum convocat ami-
cos, et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi
7 quia inveni ovem meam, quae perierat? *Dico
vobis quòd ita gaudium erit in caelo super uno
peccatore poenitentiam agente, quàm super no-
nagintanovem iustis, qui non indigent poenitentia.
8 *Aut quae mulier habens drachmas decem, si per- et drachmae
diderit drachmam unam, nonne accendit lucernam, amissae
et everrit domum, et quaerit diligenter, donec in-
9 veniat? *Et cum invenerit, convocat amicas, et
vicinas, dicens: Congratulamini mihi quia inveni
C 10 drachmam, quam perdideram? *Ita dico vobis,
gaudium erit coram angelis Dei super uno pecca-
tore poenitentiam agente.
11 *Ait autem: Homo quidam habuit duos filios:
12 *et dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi filii prodigi
portionem substantiae, quae me contingit. Et di-
13 visit illis substantiam. *Et non post multos dies,
congregatis omnibus, adolescentior filius peregre
profectus est in regionem longinquam, et ibi dissi-
14 pavit substantiam suam vivendo luxuriose. *Et
postquam omnia consummasset, facta est fames
D 15 valida in regione illa, et ipse coepit egere. *Et
abiit, et adhaesit uni civium regionis illius. Et
16 misit illum in villam suam ut pasceret porcos. *Et
cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas
17 porci manducabant: et nemo illi dabat. *In se
autem reversus, dixit: Quanti mercenarii in domo
patris mei abundant panibus, ego autem hic fame
18 pereo! *Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam
19 ei: Pater, peccavi in caelum, et coram te: *iam

non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut
E 20 unum de mercenariis tuis. *Et surgens venit ad
patrem suum. Cum autem adhuc longe esset, vidit
illum pater ipsius, et misericordia motus est, et benign
accurrens cecidit super collum eius, et osculatus suscep
21 est eum. *Dixitque ei filius: Pater, peccavi in cae-
lum, et coram te, iam non sum dignus vocari filius
22 tuus. *Dixit autem pater ad servos suos: Cito pro-
ferte stolam primam, et induite illum, et date an-
nulum in manum eius, et calceamenta in pedes
F 23 eius: *et adducite vitulum saginatum, et occidite,
24 et manducemus, et epulemur: *quia hic filius meus
mortuus erat, et revixit: perierat, et inventus est.
25 Et coeperunt epulari. *Erat autem filius eius senior
in agro: et cum veniret, et appropinquaret domui,
26 audivit symphoniam, et chorum: *et vocavit unum
27 de servis, et interrogavit quid haec essent. *Isque
dixit illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus
G 28 vitulum saginatum, quia salvum illum recepit. *In-
dignatus est autem, et nolebat introire. Pater ergo
29 illius egressus, coepit rogare illum. *At ille respon-
dens, dixit patri suo: Ecce tot annis servio tibi, et
numquam mandatum tuum praeterivi, et numquam
dedisti mihi hoedum ut cum amicis meis epularer:
30 *sed postquam filius tuus hic, qui devoravit sub-
stantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti
31 illi vitulum saginatum. *At ipse dixit illi: Fili, tu
32 semper mecum es, et omnia mea tua sunt: *epu-
lari autem, et gaudere oportebat, quia frater tuus
hic, mortuus erat, et revixit: perierat, et inven-
tus est.

CAPUT XVI.

A 1 Dicebat autem et ad discipulos suos: Homo qui- Parabola villici iniqui
dam erat dives, qui habebat villicum: et hic
diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona
2 ipsius. * Et vocavit illum, et ait illi: Quid hoc audio
de te? redde rationem villicationis tuae: iam enim
3 non poteris villicare. * Ait autem villicus intra se:
Quid faciam quia dominus meus aufert a me villi-
cationem? fodere non valeo, mendicare erubesco.
4 * Scio quid faciam, ut, cum amotus fuero a villica-
B 5 tione, recipiant me in domos suas. * Convocatis
itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat pri-
6 mo: Quantum debes domino meo? * At ille dixit:
Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem
7 tuam: et sede cito, scribe quinquaginta. * Deinde
alii dixit: Tu vero quantum debes? Qui ait: Cen-
tum coros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas, et
8 scribe octoginta. * Et laudavit dominus villicum
iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filii huius sed prudentis
saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua
9 sunt. * Et ego vobis dico: facite vobis amicos de
mammona iniquitatis: ut, cum defeceritis, recipiant
C 10 vos in aeterna tabernacula. * Qui fidelis est in
minimo, et in maiori fidelis est: et qui in modico
11 iniquus est, et in maiori iniquus est. * Si ergo in
iniquo mammona fideles non fuistis: quod verum
12 est, quis credet vobis? * Et si in alieno fideles non
13 fuistis: quod vestrum est, quis dabit vobis? * [a] Nemo

[a] Matth. 6, 24.

servus potest duobus dominis servire: aut enim
unum odiet, et alterum diliget: aut uni adhaerebit,
et alterum contemnet: non potestis Deo servire, et
mammonae.
D 14 *Audiebant autem omnia haec Pharisaei, qui pharisaei
15 erant avari: et deridebant illum. *Et ait illis: Vos arguuntur
estis, qui iustificatis vos coram hominibus: Deus
autem novit corda vestra: quia quod hominibus
16 altum est, abominatio est ante Deum. *[a] Lex, et
prophetae usque ad Ioannem: ex eo regnum Dei
E 17 evangelizatur, et omnis in illud vim facit. *[b] Facilius
est autem caelum, et terram praeterire, quàm
18 de Lege unum apicem cadere. *[c] Omnis, qui dimittit
uxorem suam, et alteram ducit, moechatur:
et qui dimissam a viro ducit, moechatur.
19 *Homo quidam erat dives, qui induebatur pur- parabola epulonis
pura, et bysso: et epulabatur quotidie splendide.
20 *Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui
21 iacebat ad ianuam eius, ulceribus plenus, *cupiens
saturari de micis, quae cadebant de mensa divitis,
et nemo illi dabat: sed et canes veniebant, et lin-
F 22 gebant ulcera eius. *Factum est autem ut more-
retur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum
Abrahae. Mortuus est autem et dives, et sepultus
23 est in inferno. *Elevans autem oculos suos, cum
esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et La-
24 zarum in sinu eius: *et ipse clamans dixit: Pater
Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intin-
gat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret lin-

---

[a] Matth. 11, 12. [b] Matth. 5, 18. [c] Matth. 5, 32; Marc. 10, 11; 1 Cor. 7, 10.

G 25 guam meam, quia crucior in hac flamma. *Et di-
xit illi Abraham: Fili, recordare quia recepisti bona
in vita tua, et Lazarus similiter mala: nunc autem et mendici Lazari
26 hic consolatur, tu vero cruciaris. *et in his omni-
bus inter nos, et vos chaos magnum firmatum est:
ut hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint,
27 neque inde huc transmeare. *Et ait: Rogo ergo
te pater ut mittas eum in domum patris mei.
28 *habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne et
29 ipsi veniant in hunc locum tormentorum. *Et ait
illi Abraham: Habent Moysen, et prophetas: audiant
30 illos. *At ille dixit: Non, pater Abraham: sed si
quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent.
31 *Ait autem illi: Si Moysen, et prophetas non audi-
unt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

CAPUT XVII.

A 1 Et ait ad discipulos suos: [a]Impossibile est ut
non veniant scandala: vae autem illi, per De scandalo
2 quem veniunt. *Utilius est illi si lapis molaris im-
ponatur circa collum eius, et proiiciatur in mare,
3 quàm ut scandalizet unum de pusillis istis. *Atten-
dite vobis: [b]Si peccaverit in te frater tuus, increpa et reconciliatione
4 illum: et si poenitentiam egerit, dimitte illi. *Et si
septies in die peccaverit in te, et septies in die con-
versus fuerit ad te, dicens: Poenitet me, dimitte
illi.

---

[a] Matth. 18, 7; Marc. 9, 41. [b] Lev. 19, 17; Eccli. 19, 13; Matth. 18, 15.

B 5 *Et dixerunt Apostoli Domino: Adauge nobis
6 fidem. *[a]Dixit autem Dominus: Si habueritis fidem, de fide firma
sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moro:
Eradicare, et transplantare in mare: et obediet
7 vobis. *Quis autem vestrum habens servum aran-
tem aut pascentem, qui regresso de agro dicat illi:
8 Statim transi, recumbe: *et non dicat ei: Para
quod coenem, et praecinge te, et ministra mihi
donec manducem, et bibam, et post haec tu man-
C 9 ducabis, et bibes? *Numquid gratiam habet servo
10 illi, quia fecit quae ei imperaverat? *Non puto.
Sic et vos cum feceritis omnia, quae praecepta
sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus: quod de- servis inutilibus
buimus facere, fecimus.
11 *Et factum est, dum iret in Ierusalem, transibat iter in Ierusalem
per mediam Samariam, et Galilaeam.
12 *Et cum ingrederetur quoddam castellum, occur-
rerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe: decem leprosorum
13 *et levaverunt vocem, dicentes: Iesu praeceptor,
D 14 miserere nostri. *Quos ut vidit, dixit: [b]Ite, osten-
dite vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent,
15 mundati sunt. *Unus autem ex illis, ut vidit quia
mundatus est, regressus est, cum magna voce ma-
16 gnificans Deum, *et cecidit in faciem ante pedes
17 eius, gratias agens: et hic erat Samaritanus. *Re- unus gratias agens
spondens autem Iesus, dixit: Nonne decem mun-
18 dati sunt? et novem ubi sunt? *Non est inventus
qui rediret, et daret gloriam Deo, nisi hic alie-
19 nigena. *Et ait illi: Surge, vade: quia fides tua te
salvum fecit.

---

[a] Matth. 17, 19. [b] Lev. 14, 2.

20 * Interrogatus autem a Pharisaeis: Quando venit Domini secundus
E regnum Dei? respondens eis, dixit: Non venit re- adventus
21 gnum Dei cum observatione: * neque dicent: Ecce
hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra vos
22 est. * Et ait ad discipulos suos: Venient dies quando
desideretis videre unum diem Filii hominis, et non
23 videbitis. * [a]Et dicent vobis: Ecce hic, et ecce illic.
24 Nolite ire, neque sectemini. * nam, sicut fulgur co-
ruscans de sub caelo in ea, quae sub caelo sunt,
25 fulget: ita erit Filius hominis in die sua. * Primum post passionem
autem oportet illum multa pati, et reprobari a ge-
F 26 neratione hac. * [b]Et sicut factum est in diebus
27 Noe, ita erit et in diebus Filii hominis. * Edebant,
et bibebant: uxores ducebant, et dabantur ad nu-
ptias, usque in diem, qua intravit Noe in arcam:
28 et venit diluvium, et perdidit omnes. * [c]Similiter
sicut factum est in diebus Lot: Edebant, et bibe-
bant: emebant, et vendebant: plantabant, et aedi-
29 ficabant: * qua die autem exiit Lot a Sodomis, pluit
ignem, et sulphur de caelo, et omnes perdidit:
30 * secundum haec erit qua die Filius hominis reve- plurimis inopinatus
G 31 labitur. * In illa hora qui fuerit in tecto, et vasa
eius in domo, ne descendat tollere illa: et qui in
32 agro, similiter non redeat retro. * Memores estote
33 uxoris Lot. * [d]Quicumque quaesierit animam suam
salvam facere, perdet illam: et quicumque perdi-
34 derit illam, vivificabit eam. * Dico vobis: [e]in illa

[a] Matth. 24, 23; Marc. 13, 21. [b] Gen. 7, 7; Matth. 24, 37. [c] Gen. 19, 25. [d] Matth. 10, 39; Marc. 8, 35; Luc. 9, 24; Ioan. 12, 25. [e] Matth. 24, 40.

nocte erunt duo in lecto uno: unus assumetur, et
35 alter relinquetur: *duae erunt molentes in unum: una
assumetur, et altera relinquetur: duo in agro: unus
36 assumetur, et alter relinquetur. * Respondentes di-
37 cunt illi: Ubi Domine? *Qui dixit illis: Ubicumque
fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilae.

CAPUT XVIII.

A 1 Dicebat autem et parabolam ad illos, quoniam
2 [a]oportet semper orare et non deficere, *di- Parabola iudicis iniqui
cens: Iudex quidam erat in quadam civitate, qui
Deum non timebat, et hominem non reverebatur.
3 *Vidua autem quaedam erat in civitate illa, et ve-
niebat ad eum, dicens: Vindica me de adversario
4 meo. *Et nolebat per multum tempus. Post haec
autem dixit intra se: Etsi Deum non timeo, nec
5 hominem revereor: *tamen quia molesta est mihi
haec vidua, vindicabo illam, ne in novissimo ve-
6 niens sugillet me. *Ait autem Dominus: Audite vindicantis
B 7 quid iudex iniquitatis dicit: *Deus autem non faciet viduam
vindictam electorum suorum clamantium ad se die
8 ac nocte, et patientiam habebit in illis? *Dico
vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verum-
tamen Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem
in terra?

9 *Dixit autem et ad quosdam, qui in se confide-
bant tamquam iusti, et aspernabantur ceteros, pa-
10 rabolam istam: *Duo homines ascenderunt in tem-
plum ut orarent: unus Pharisaeus, et alter publi-
C 11 canus. *Pharisaeus stans, haec apud se orabat: pharisaei
Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri et publicani

[a] Eccli. 18, 22; 1 Thess. 5, 17.

hominum: raptores, iniusti, adulteri: velut etiam
12 hic publicanus. *ieiuno bis in sabbato: decimas
13 do omnium, quae possideo. *Et publicanus a longe
stans, nolebat nec oculos ad caelum levare: sed
percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius
14 esto mihi peccatori. * Dico vobis, descendit hic
iustificatus in domum suam ab illo, [a] quia omnis,
qui se exaltat, humiliabitur: et qui se humiliat, exal-
tabitur.

15 * [b] Afferebant autem ad illum et infantes, ut eos benedicit parvulis
tangeret. Quod cum viderent discipuli, increpabant
16 illos. *Iesus autem convocans illos, dixit: Sinite
pueros venire ad me, et nolite vetare eos. talium est
17 enim regnum Dei. *Amen dico vobis: Quicumque
non acceperit regnum Dei sicut puer, non intrabit
in illud.

D 18 * [c] Et interrogavit eum quidam princeps, dicens: principem divitem
Magister bone, quid faciens vitam aeternam possi-
19 debo? *Dixit autem ei Iesus: Quid me dicis bo-
20 num? nemo bonus nisi solus Deus. * Mandata
nosti: [d] Non occides: Non moechaberis: Non furtum
facies: Non falsum testimonium dices: Honora pa-
21 trem tuum, et matrem. *Qui ait: Haec omnia cu-
22 stodivi a iuventute mea. *Quo audito, Iesus ait ei:
Adhuc unum tibi deest: omnia quaecumque habes ad perfectionem vocat
vende, et da pauperibus, et habebis thesaurum in
23 caelo: et veni, sequere me. *His ille auditis, con-
tristatus est: quia dives erat valde.

E 24 * Videns autem Iesus illum tristem factum, dixit:
Quàm difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei

---

[a] Matth. 23, 12; Luc. 14, 11. [b] Matth. 19, 13; Marc. 10, 13. [c] Matth. 19. 16. [d] Ex. 20, 13.

25 intrabunt. *Facilius est enim camelum per fora- divites difficul-
men acus transire, quàm divitem intrare in regnum ter sal- vantur
26 Dei. *Et dixerunt qui audiebant: Et quis potest
27 salvus fieri? *Ait illis: Quae impossibilia sunt apud
28 homines, possibilia sunt apud Deum. *Ait autem
Petrus: Ecce nos dimisimus omnia, et secuti su-
F 29 mus te. *Qui dixit eis: Amen dico vobis, nemo
est, qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres,
30 aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, *et non paupertatis
recipiat multo plura in hoc tempore, et in saeculo remuneratio
venturo vitam aeternam.

31 *[a]Assumpsit autem Iesus duodecim, et ait illis:
Ecce ascendimus Ierosolymam, et consummabuntur ascendit Ierosoly-
omnia, quae scripta sunt per prophetas de Filio mam
32 hominis. *tradetur enim Gentibus, et illudetur, et praedicens
33 flagellabitur, et conspuetur: *et postquam flagella-
34 verint, occident eum, et tertia die resurget. *Et
ipsi nihil horum intellexerunt, et erat verbum istud
absconditum ab eis, et non intelligebant quae dice-
bantur.

35 *[b]Factum est autem, cum appropinquaret Ie-
richo, caecus quidam sedebat secus viam, mendi- caecus
36 cans. *Et cum audiret turbam praetereuntem, in- secus viam
37 terrogabat quid hoc esset. *Dixerunt autem ei,
G 38 quòd Iesus Nazarenus transiret. *Et clamavit, di-
39 cens: Iesu fili David miserere mei. *Et qui prae-
ibant, increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo
40 magis clamabat: Fili David miserere mei. *Stans
autem Iesus iussit illum adduci ad se. Et cum ap-
41 propinquasset, interrogavit illum, *dicens: quid tibi

[a] Matth. 20, 17; Marc. 10, 32. [b] Matth. 20, 29; Marc. 10, 46.

42 vis faciam? At ille dixit: Domine ut videam. *Et
Iesus dixit illi: Respice, fides tua te salvum fecit.
43 *Et confestim vidit, et sequebatur illum magnifi-
cans Deum. Et omnis plebs ut vidit, dedit laudem
Deo.

CAPUT XIX.

A 1 Et ingressus perambulabat Iericho. *Et ecce vir
2 nomine Zachaeus: et hic princeps erat publi- Zachaeus publica-
3 canorum, et ipse dives: *et quaerebat videre Iesum, nus
quis esset: et non poterat prae turba, quia statura
4 pusillus erat. *Et praecurrens ascendit in arborem
sycomorum ut videret eum: quia inde erat transi-
5 turus. *Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus
vidit illum, et dixit ad eum: Zachaee festinans de-
scende: quia hodie in domo tua oportet me manere.
6 *Et festinans descendit, et excepit illum gaudens.
7 *Et cum viderent omnes, murmurabant, dicentes
B 8 quòd ad hominem peccatorem divertisset. *Stans
autem Zachaeus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium
bonorum meorum, Domine, do pauperibus: et si
9 quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. *Ait
Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta
10 est: eo quòd et ipse filius sit Abrahae. *[a] Venit filius Abrahae
enim Filius hominis quaerere, et salvum facere
quod perierat.
11 *Haec illis audientibus adiiciens, dixit para-
bolam, eo quòd esset prope Ierusalem: et quia
existimarent quod confestim regnum Dei mani- parabola hominis
12 festaretur. *Dixit ergo: [b] Homo quidam nobilis nobilis

[a] Matth. 18, 11. [b] Matth. 25, 14.

abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum,
13 et reverti. *Vocatis autem decem servis suis, dedit
eis decem mnas, et ait ad illos: Negotiamini dum
C 14 venio. *Cives autem eius oderant eum: et mise-
runt legationem post illum, dicentes: Nolumus hunc
15 regnare super nos. *Et factum est ut rediret ac-
cepto regno: et iussit vocari servos, quibus dedit mnas datas
pecuniam, ut sciret quantum quisque negotiatus
16 esset. *Venit autem primus dicens: Domine, mna
17 tua decem mnas acquisivit. *Et ait illi: Euge bone
serve, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem
18 habens super decem civitates. *Et alter venit, di-
19 cens: Domine, mna tua fecit quinque mnas. *Et
20 huic ait: Et tu esto super quinque civitates. *Et
alter venit, dicens: Domine, ecce mna tua, quam
D 21 habui repositam in sudario: *timui enim te, quia
homo austerus es: tollis quod non posuisti, et metis
22 quod non seminasti. *Dicit ei: De ore tuo te iudico
serve nequam. sciebas quòd ego homo austerus
sum, tollens quod non posui, et metens quod non
23 seminavi: *et quare non dedisti pecuniam meam
ad mensam, ut ego veniens cum usuris utique exe- cum usuris exigentis
24 gissem illam? *Et astantibus dixit: Auferte ab illo
25 mnam, et date illi, qui decem mnas habet. *Et di-
26 xerunt ei: Domine, habet decem mnas. *[a]Dico
autem vobis, quia omni habenti dabitur, et abun-
dabit: ab eo autem, qui non habet, et quod habet,
E 27 auferetur ab eo. *Verumtamen inimicos meos illos,
qui noluerunt me regnare super se, adducite huc:
et interficite ante me.

[a] Matth. 13, 12; 25, 29; Marc. 4, 25; Luc. 8, 18.

28 *Et his dictis, praecedebat ascendens Ierosoly- ascendit Ierosolymam
mam.
29 *Et factum est, [a] cum appropinquasset ad Beth-
phage, et Bethaniam ad montem, qui vocatur Oli-
30 veti, misit duos discipulos suos, *dicens: Ite in ca-
stellum, quod contra est: in quod introeuntes, in- et triumphans ingreditur
venietis pullum asinae alligatum, cui nemo umquam
31 hominum sedit: solvite illum, et adducite. *Et si
quis vos interrogaverit: Quare solvitis? sic dicetis
32 ei: Quia Dominus operam eius desiderat. *Abie-
runt autem qui missi erant: et invenerunt, sicut di-
33 xit illis, stantem pullum. *Solventibus autem illis
pullum, dixerunt domini eius ad illos: Quid solvitis
34 pullum? *At illi dixerunt: Quia Dominus eum ne-
F 35 cessarium habet. *[b]Et duxerunt illum ad Iesum. Et
iactantes vestimenta sua supra pullum, imposuerunt
36 Iesum. *Eunte autem illo, substernebant vestimenta
37 sua in via. *Et cum appropinquaret iam ad descen-
sum Montis oliveti, coeperunt omnes turbae discipu-
lorum gaudentes laudare Deum voce magna super
38 omnibus, quas viderant, virtutibus, *dicentes: Bene-
dictus, qui venit rex in nomine Domini, pax in
39 caelo, et gloria in excelsis. *Et quidam Pharisaeo-
rum de turbis, dixerunt ad illum: Magister, increpa
40 discipulos tuos. *Quibus ipse ait: Dico vobis, quia
41 si hi tacuerint, lapides clamabunt. *Et ut appro-
pinquavit, videns civitatem flevit super illam, dicens: flens civitatem
42 *Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die
tua, quae ad pacem tibi, nunc autem abscondita
43 sunt ab oculis tuis. *Quia venient dies in te: et

---

[a] Matth. 21, 1; Marc. 11, 1. [b] Ioan. 12, 14.

circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt
G 44 te: et coangustabunt te undique: *et ad terram
prosternent te, et filios tuos, qui in te sunt, [a] et non
relinquent in te lapidem super lapidem: eo quòd
non cognoveris tempus visitationis tuae.
45 *[b] Et ingressus in templum, coepit eiicere ven- purgat templum
46 dentes in illo, et ementes, *dicens illis: Scriptum
est: [c] Quia domus mea domus orationis est. Vos
47 autem fecistis illam speluncam latronum. *Et erat
docens quotidie in templo. Principes autem sacer-
dotum, et Scribae, et Principes plebis quaerebant
48 illum perdere: *et non inveniebant quid facerent illi.
Omnis enim populus suspensus erat, audiens illum.

CAPUT XX.

A 1 Et factum est in una dierum, [d] docente illo popu-
lum in templo, et evangelizante, convenerunt
principes sacerdotum, et Scribae cum senioribus,
2 *et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis, in qua pote- De baptismo
state haec facis? aut: Quis est, qui dedit tibi hanc Ioannis
3 potestatem? *Respondens autem Iesus, dixit ad
illos: Interrogabo vos et ego unum verbum. Re-
4 spondete mihi: *Baptismus Ioannis de caelo erat,
5 an ex hominibus? *At illi cogitabant intra se, di-
centes: Quia si dixerimus, De caelo, dicet, Quare
6 ergo non credidistis illi? *Si autem dixerimus, Ex
hominibus, plebs universa lapidabit nos: certi sunt
7 enim, Ioannem prophetam esse. *Et responderunt
8 se nescire unde esset. *Et Iesus ait illis: Neque
ego dico vobis in qua potestate haec facio.

---

[a] Matth. 24, 2; Marc. 13, 2; Luc. 21, 6. [b] Matth. 21, 12; Marc. 11, 15. [c] Is. 56, 7; Ier. 7, 11. [d] Matth. 21, 23; Marc. 11, 27.

B 9 * Coepit autem dicere ad plebem parabolam parabola agricolarum
hanc: [a] Homo plantavit vineam, et locavit eam co-
10 lonis: et ipse peregre fuit multis temporibus. * Et
in tempore misit ad cultores servum, ut de fructu
vineae darent illi. Qui caesum dimiserunt eum in-
11 anem. * Et addidit alterum servum mittere. Illi
autem hunc quoque caedentes, et afficientes con-
12 tumelia, dimiserunt inanem. * Et addidit tertium
13 mittere: qui et illum vulnerantes eiecerunt. * Dixit
autem dominus vineae: Quid faciam? mittam filium
meum dilectum: forsitan, cum hunc viderint, vere-
14 buntur. * Quem cum vidissent coloni, cogitaverunt
intra se, dicentes: Hic est heres, occidamus illum,
C 15 ut nostra fiat hereditas. * Et eiectum illum extra
vineam, occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus
16 vineae? * veniet, et perdet colonos istos, et dabit
17 vineam aliis. Quo audito, dixerunt illi: Absit. * Ille
autem aspiciens eos ait: Quid est ergo hoc, quod
scriptum est: [b] Lapidem, quem reprobaverunt aedi-
18 ficantes, hic factus est in caput anguli? * Omnis,
qui ceciderit super illum lapidem, conquassabitur:
19 super quem autem ceciderit, comminuet illum. * Et
quaerebant principes sacerdotum, et Scribae mit-
tere in illum manus illa hora: et timuerunt popu-
lum: cognoverunt enim quòd ad ipsos dixerit simi-
litudinem hanc.

D 20 * [c] Et observantes miserunt insidiatores, qui se
iustos simularent, ut caperent eum in sermone, ut
traderent illum principatui, et potestati praesidis.

---

[a] Is. 5, 1; Ier. 2, 21; Matth. 21, 33; Marc. 12, 1. [b] Ps. 117, 22; Is. 28, 16; Matth. 21, 42; Act. 4, 11; Rom. 9, 33; 1 Petr. 2, 7. [c] Matth. 22, 15; Marc. 12, 13.

21 * Et interrogaverunt eum, dicentes: Magister, sci-
mus quia recte dicis, et doces: et non accipis per-
22 sonam, sed viam Dei in veritate doces: * licet nobis
23 tributum dare Caesari, an non? * Considerans *tributum cuique*
autem dolum illorum, dixit ad eos: Quid me ten- *reddendum*
24 tatis? * Ostendite mihi denarium: Cuius habet ima-
ginem, et inscriptionem? Respondentes dixerunt
25 ei: Caesaris. * Et ait illis: [a] Reddite ergo quae sunt
26 Caesaris, Caesari: et quae sunt Dei, Deo. * Et non
potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe:
E et mirati in responso eius, tacuerunt.

27 * [b] Accesserunt autem quidam Sadducaeorum,
qui negant esse resurrectionem, et interrogaverunt
28 eum, * dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis: *casus septem*
[c] Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem, *virorum*
et hic sine liberis fuerit, ut accipiat eam frater eius
29 uxorem, et suscitet semen fratri suo: * septem ergo
fratres erant: et primus accepit uxorem, et mortuus
30 est sine filiis. * Et sequens accepit illam, et ipse
31 mortuus est sine filio. * Et tertius accepit illam.
Similiter et omnes septem, et non reliquerunt se-
32 men, et mortui sunt. * Novissime omnium mortua *eiusdem*
33 est et mulier. * In resurrectione ergo, cuius eorum *mulieris*
erit uxor? siquidem septem habuerunt eam uxo-
F 34 rem. * Et ait illis Iesus: Filii huius saeculi nubunt,
35 et traduntur ad nuptias: * illi vero, qui digni habe-
buntur saeculo illo, et resurrectione ex mortuis,
36 neque nubent, neque ducent uxores: * neque enim
ultra mori poterunt: aequales enim Angelis sunt,
37 et filii sunt Dei: cum sint filii resurrectionis. * Quia

---

[a] Rom. 13, 7. [b] Matth. 22, 23; Marc. 12, 18. [c] Deut. 25, 5.

vero resurgant mortui, et Moyses ostendit secus
rubum, [a] sicut dicit Dominum, Deum Abraham, et
38 Deum Isaac, et Deum Iacob. * Deus autem non est solvitur scribis
mortuorum, sed vivorum: omnes enim vivunt ei. plaudentibus
39 * Respondentes autem quidam Scribarum, dixerunt
40 ei: Magister, bene dixisti. * Et amplius non audebant eum quidquam interrogare.
41 * Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt Christum,
G 42 filium esse David? * et ipse David dicit in libro Davidis dominus
Psalmorum: [b] Dixit Dominus Domino meo, sede a et filius
43 dextris meis, * donec ponam inimicos tuos, scabel-
44 lum pedum tuorum? * David ergo Dominum illum
vocat: et quomodo filius eius est?
45 * Audiente autem omni populo, dixit discipulis attendendum
46 suis: * [c] Attendite a Scribis, qui volunt ambulare in a scribis
stolis, et amant salutationes in foro, et primas cathedras in synagogis, et primos discubitus in con-
47 viviis: * qui devorant domos viduarum, simulantes
longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem.

CAPUT XXI.

A 1 Respiciens autem [d] vidit eos, qui mittebant mu-
2 nera sua in gazophylacium, divites. * Vidit Viduae duo
autem et quandam viduam pauperculam mittentem minuta
3 aera minuta duo. * Et dixit: Vere dico vobis, quia
4 vidua haec pauper, plus quàm omnes misit. * Nam
omnes hi ex abundanti sibi miserunt in munera
Dei: haec autem ex eo, quod deest illi, omnem
victum suum, quem habuit, misit.

---

[a] Ex. 3, 6. [b] Ps. 109, 1; Matth. 22, 44; Marc. 12, 36.
[c] Matth. 23, 6; Marc. 12, 38; Luc. 11, 43. [d] Marc. 12, 41.

5 *Et quibusdam dicentibus de templo quòd bonis
B 6 lapidibus, et donis ornatum esset, dixit: *Haec, quae
videtis, [a] venient dies, in quibus non relinquetur lapis
7 super lapidem, qui non destruatur. *Interrogave- discipulorum
runt autem illum, dicentes: Praeceptor, quando interrogatio
haec erunt, et quod signum cum fieri incipient?
8 *Qui dixit: Videte ne seducamini: multi enim
venient in nomine meo, dicentes quia ego sum: et
tempus appropinquavit: nolite ergo ire post eos.
C 9 *Cum autem audieritis praelia, et seditiones, nolite praelia et seditiones
terreri: oportet primum haec fieri, sed nondum
10 statim finis. *Tunc dicebat illis: Surget gens contra
11 gentem, et regnum adversus regnum. *Et terraemotus magni erunt per loca, et pestilentiae, et fames,
12 terroresque de caelo, et signa magna erunt. *Sed
ante haec omnia iniicient vobis manus suas, et persequentur tradentes in synagogas, et custodias, trahentes ad reges, et praesides propter nomen meum:
13 *contingent autem vobis in testimonium. *Ponite
14 ergo in cordibus vestris non praemeditari quemad-
D 15 modum respondeatis. *ego enim dabo vobis os, et
sapientiam, cui non poterunt resistere, et contradi-
16 cere omnes adversarii vestri. *Trademini autem a
parentibus, et fratribus, et cognatis, et amicis, et
17 morte afficient ex vobis: *et eritis odio omnibus
18 propter nomen meum: *et capillus de capite vestro
19 non peribit. *In patientia vestra possidebitis animas vestras.
20 *[b] Cum autem videritis circumdari ab exercitu
Ierusalem, tunc scitote quia appropinquavit deso- desolatio Ierusalem

[a] Matth. 24, 2; Marc. 13, 2; Luc. 19, 44. [b] Dan. 9, 27; Matth. 24, 15; Marc. 13, 14.

21 latio eius: *tunc qui in Iudaea sunt, fugiant ad
montes: et qui in medio eius, discedant: et qui in
22 regionibus, non intrent in eam. *quia dies ultionis
hi sunt, ut impleantur omnia, quae scripta sunt.
E 23 *Vae autem praegnantibus, et nutrientibus in illis
diebus. erit enim pressura magna super terram, et
24 ira populo huic. *Et cadent in ore gladii: et captivi
ducentur in omnes Gentes. et Ierusalem calcabitur
a Gentibus: donec impleantur tempora nationum.
25 *[a] Et erunt signa in sole, et luna, et stellis, et in signa in caelis et in terris
terris pressura Gentium prae confusione sonitus
26 maris, et fluctuum: *arescentibus hominibus prae
timore, et expectatione, quae supervenient universo
F 27 orbi: nam virtutes caelorum movebuntur: *et tunc
videbunt filium hominis venientem in nube cum filius hominis
28 potestate magna, et maiestate. *His autem fieri
incipientibus, respicite, et levate capita vestra:
29 [b] quoniam appropinquat redemptio vestra. *Et di-
xit illis similitudinem: Videte ficulneam, et omnes
30 arbores: *cum producunt iam ex se fructum, scitis
31 quoniam prope est aestas. *Ita et vos cum vide-
ritis haec fieri, scitote quoniam prope est regnum
32 Dei. *Amen dico vobis, quia non praeteribit ge-
33 neratio haec, donec omnia fiant. *Caelum, et terra
transibunt: verba autem mea non transibunt.
G 34 *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vigilandum et orandum
vestra in crapula, et ebrietate, et curis huius vitae:

---

[a] Is. 13, 10; Ez. 32, 7; Ioel 2, 10. 31; 3, 15; Matth. 24, 29; Marc. 13, 24. [b] Rom. 8, 23.

35 et superveniat in vos repentina dies illa: *tamquam
laqueus enim superveniet in omnes, qui sedent su-
36 per faciem omnis terrae. *Vigilate itaque, omni
tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista
omnia, quae futura sunt, et stare ante Filium ho-
minis.
37 *Erat autem diebus docens in templo: noctibus Iesus docens in templo
vero exiens, morabatur in monte, qui vocatur Oli-
38 veti. *Et omnis populus manicabat ad eum in
templo audire eum.

CAPUT XXII.

2. Sacerdotium

A 1 Appropinquabat autem dies festus Azymorum,
2 [a] qui dicitur Pascha: *et quaerebant prin- Synedrii consilium
cipes sacerdotum, et Scribae, quomodo Iesum inter-
ficerent: timebant vero plebem.
3 *Intravit [b] autem satanas in Iudam, qui cognomi- Iudae proditio
4 nabatur Iscariotes, unum de duodecim. *et abiit, et
locutus est cum principibus sacerdotum, et magi-
5 stratibus, quemadmodum illum traderet eis. *Et
6 gavisi sunt, et pacti sunt pecuniam illi dare. *Et
spopondit. Et quaerebat opportunitatem ut traderet
illum sine turbis.
7 *Venit autem dies Azymorum, in qua necesse
8 erat occidi pascha. *Et misit Petrum, et Ioannem, discipuli parant pascha
dicens: Euntes parate nobis pascha, ut manduce-
9 mus. *At illi dixerunt: Ubi vis paremus? *Et dixit
10 ad eos: Ecce introeuntibus vobis in civitatem, oc-
B curret vobis homo quidam amphoram aquae por-
tans: sequimini eum in domum, in quam intrat,

[a] Matth. 26, 2; Marc. 14, 1. [b] Matth. 26, 14; Marc. 14, 10.

11 * et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi Magister:
Ubi est diversorium, ubi pascha cum discipulis meis
12 manducem? * Et ipse ostendet vobis coenaculum
13 magnum stratum, et ibi parate. * Euntes autem
invenerunt sicut dixit illis, et paraverunt pascha.
14 * [a] Et cum facta esset hora, discubuit, et duodecim coena Domini
15 Apostoli cum eo. * et ait illis: Desiderio desideravi
hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar.
16 * Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo
17 illud, donec impleatur in regno Dei. * Et accepto
calice gratias egit, et dixit: Accipite, et dividite inter
18 vos. * dico enim vobis quòd non bibam de gene-
19 ratione vitis, donec regnum Dei veniat. * [b] Et ac-
cepto pane gratias egit, et fregit, et dedit eis, dicens: eucharistiae
c Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc institutio
20 facite in meam commemorationem. * Similiter et
calicem, postquam coenavit, dicens: Hic est calix
novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis
21 fundetur. * [c] Verumtamen ecce manus tradentis
22 me, mecum est in mensa. * Et quidem Filius ho-
minis, [d] secundum quod definitum est, vadit: verum-
23 tamen vae homini illi, per quem tradetur. * Et ipsi
coeperunt quaerere inter se, quis esset ex eis, qui
hoc facturus esset.
24 * Facta est autem et contentio inter eos, quis contendentes
25 eorum videretur esse maior. * Dixit autem eis: apostoli
[e] Reges Gentium dominantur eorum: et qui pote- docentur

---

[a] Matth. 26, 20; Marc. 14, 17. [b] 1 Cor. 11, 24. [c] Matth. 26, 21; Marc. 14, 20; Ioan. 13, 18. [d] Ps. 40, 10. [e] Matth. 20, 25; Marc. 10, 42.

26 statem habent super eos, benefici vocantur. * Vos
autem non sic: sed qui maior est in vobis, fiat sicut
minor: et qui praecessor est, sicut ministrator.
27 * Nam quis maior est, qui recumbit, an qui mini-
strat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio
28 vestrum sum, sicut qui ministrat: * vos autem estis,
29 qui permansistis mecum in tentationibus meis: * Et
ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus
30 regnum, * ut edatis, et bibatis super mensam meam
in regno meo: et sedeatis super thronos iudicantes
duodecim tribus Israel.
31 * Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce sata- Simonis fides confirmans
D 32 nas expetivit vos ut cribraret sicut triticum: * ego
autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua: et tu
33 aliquando conversus confirma fratres tuos. * Qui
dixit ei: Domine, tecum paratus sum et in carcerem,
34 et in mortem ire. * [a] At ille dixit: Dico tibi Petre,
non cantabit hodie gallus, donec ter abneges nosse
35 me. Et dixit eis: * [b] Quando misi vos sine sacculo,
et pera, et calceamentis, numquid aliquid defuit
36 vobis? * At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed
nunc qui habet sacculum, tollat similiter et peram:
et qui non habet, vendat tunicam suam, et emat
37 gladium. * Dico enim vobis, quoniam adhuc hoc,
quod scriptum est, oportet impleri in me: [c] Et cum
iniquis deputatus est. Etenim ea, quae sunt de me,
38 finem habent. * At illi dixerunt: Domine, ecce duo
gladii hic. At ille dixit eis: Satis est.
39 * [d] Et egressus ibat secundum consuetudinem in
Montem olivarum. Secuti sunt autem illum et di-

---

[a] Matth. 26, 34; Marc. 14, 30. [b] Matth. 10, 9. [c] Is. 53, 12. [d] Matth. 26, 36; Marc. 14, 32; Ioan. 18, 1.

E 40 scipuli. * Et cum pervenisset ad locum, dixit illis:
41 Orate ne intretis in tentationem. * [a] Et ipse avulsus
est ab eis quantum iactus est lapidis: et positis ge-
42 nibus orabat, * dicens: Pater si vis, transfer calicem oratio in monte
istum a me: Verumtamen non mea voluntas, sed olivarum
43 tua fiat. * Apparuit autem illi Angelus de caelo,
confortans eum. Et factus in agonia, prolixius ora-
44 bat. * Et factus est sudor eius, sicut guttae sanguinis
45 decurrentis in terram. * Et cum surrexisset ab ora-
tione, et venisset ad discipulos suos, invenit eos
46 dormientes prae tristitia. * Et ait illis: Quid dor-
mitis? surgite, orate, ne intretis in tentationem.
47 * [b] Adhuc eo loquente ecce turba: et qui voca- Domini com-
batur Iudas, unus de duodecim, antecedebat eos, et prehensio
48 appropinquavit Iesu ut oscularetur eum. * Iesus
autem dixit illi: Iuda, osculo Filium hominis tradis?
49 * Videntes autem hi, qui circa ipsum erant, quod
futurum erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in
F 50 gladio? * Et percussit unus ex illis servum prin-
cipis sacerdotum, et amputavit auriculam eius dex-
51 teram. * Respondens autem Iesus, ait: Sinite usque
huc. Et cum tetigisset auriculam eius, sanavit eum.
52 * Dixit autem Iesus ad eos, qui venerant ad se, prin-
cipes sacerdotum, et magistratus templi, et seniores:
Quasi ad latronem existis cum gladiis, et fustibus?
53 * Cum quotidie vobiscum fuerim in templo, non
extendistis manus in me: sed haec est hora vestra,
et potestas tenebrarum.

---

[a] Matth. 26, 39; Marc. 14, 35. [b] Matth. 26, 47; Marc. 14, 43; Ioan. 18, 3.

54 * [a] Comprehendentes autem eum, duxerunt ad
domum principis sacerdotum: Petrus vero seque-
55 batur a longe. * [b] Accenso autem igne in medio — Petri negatio
atrii, et circumsedentibus illis, erat Petrus in medio
56 eorum. * Quem cum vidisset ancilla quaedam se-
dentem ad lumen, et eum fuisset intuita, dixit: Et
57 hic cum illo erat. * At ille negavit eum, dicens:
58 Mulier, non novi illum. * Et post pusillum alius
videns eum, dixit: Et tu de illis es. Petrus vero
59 ait: O homo, non sum. * [c] Et intervallo facto quasi
G horae unius, alius quidam affirmabat, dicens: Vere
60 et hic cum illo erat: nam et Galilaeus est. * Et ait
Petrus: Homo, nescio, quid dicis. Et continuo ad-
61 huc illo loquente cantavit gallus. * Et conversus
Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus
verbi Domini, sicut dixerat: [d] Quia prius quàm gallus
62 cantet, ter me negabis. * Et egressus foras Petrus
flevit amare. — ac poenitentia

63 * Et viri, qui tenebant illum, illudebant ei, cae-
64 dentes. * Et velaverunt eum, et percutiebant faciem — Domini illusio
eius: et interrogabant eum, dicentes: Prophetiza,
65 quis est, qui te percussit? * Et alia multa blasphe-
mantes dicebant in eum.

66 * [e] Et ut factus est dies, convenerunt seniores — synedrii iudicium matutinum
plebis, et principes sacerdotum, et Scribae, et du-
xerunt illum in concilium suum, dicentes: Si tu es
67 Christus, dic nobis. * Et ait illis: Si vobis dixero,
68 non credetis mihi: * si autem et interrogavero, non

---

[a] Matth. 26, 57; Marc. 14, 53; Ioan. 18, 24. [b] Matth. 26, 69; Marc. 14, 66; Ioan. 18, 25. [c] Ioan. 18, 26. [d] Matth. 26, 34; Marc. 14, 30; Ioan. 13, 38. [e] Matth. 27, 1; Marc. 15, 1; Ioan. 18, 28.

69 respondebitis mihi, neque dimittetis. *Ex hoc autem
erit Filius hominis sedens a dextris virtutis Dei.
70 *Dixerunt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei?
71 Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum. *At illi dixe-
runt: Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi
enim audivimus de ore eius.

CAPUT XXIII.

A 1 Et surgens omnis multitudo eorum, duxerunt Iesus a Pilato interrogatur
2 illum ad Pilatum. *Coeperunt autem illum
accusare, dicentes: Hunc invenimus subvertentem
gentem nostram, [a] et prohibentem tributa dare
Caesari, et dicentem se Christum regem esse.
3 *[b] Pilatus autem interrogavit eum, dicens: Tu es rex
4 Iudaeorum? At ille respondens ait: Tu dicis. *Ait
autem Pilatus ad principes sacerdotum, et turbas:
5 Nihil invenio causae in hoc homine. *At illi inva-
lescebant, dicentes: Commovet populum docens
per universam Iudaeam, incipiens a Galilaea usque
6 huc. *Pilatus autem audiens Galilaeam, interro-
7 gavit si homo Galilaeus esset. *Et ut cognovit
quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad
Herodem, qui et ipse Ierosolymis erat illis diebus.
B 8 *Herodes autem viso Iesu, gavisus est valde. ab Herode illuditur
erat enim cupiens ex multo tempore videre eum,
eo quòd audierat multa de eo, et sperabat signum
9 aliquod videre ab eo fieri. *Interrogabat autem
eum multis sermonibus. At ipse nihil illi respon-

---

[a] Matth. 22, 21; Marc. 12, 17. [b] Matth. 27, 11; Marc. 15, 2; Ioan. 18, 33.

10 debat. *Stabant autem principes sacerdotum, et
11 Scribae constanter accusantes eum. *Sprevit autem
illum Herodes cum exercitu suo: et illusit indutum
12 veste alba, et remisit ad Pilatum. *Et facti sunt
amici Herodes et Pilatus in ipsa die: nam antea
inimici erant ad invicem.
13 *Pilatus autem convocatis principibus sacerdo-
14 tum, et magistratibus, et plebe, *dixit ad illos:
Obtulistis mihi hunc hominem, quasi avertentem
populum, et ecce ego coram vobis interrogans,
[a] nullam causam inveni in homine isto ex his,
C 15 in quibus eum accusatis. *Sed neque Herodes:
nam remisi vos ad illum, et ecce nihil dignum
16 morte actum est ei. *Emendatum ergo illum di- a Pilato emendatus
17 mittam. *Necesse autem habebat dimittere eis per
18 diem festum, unum. *Exclamavit autem simul uni-
versa turba, dicens: Tolle hunc, et dimitte nobis
19 Barabbam, *qui erat propter seditionem quandam
factam in civitate et homicidium, missus in car-
20 cerem. *Iterum autem Pilatus locutus est ad eos,
21 volens dimittere Iesum. *At illi succlamabant, di-
22 centes: Crucifige, crucifige eum. *Ille autem tertio
dixit ad illos: [b] Quid enim mali fecit iste? nullam
causam mortis invenio in eo: corripiam ergo illum,
D 23 et dimittam. *At illi instabant vocibus magnis po-
stulantes ut crucifigeretur: et invalescebant voces
24 eorum. *Et Pilatus adiudicavit fieri petitionem
25 eorum. *Dimisit autem illis eum, qui propter ho-
micidium, et seditionem missus fuerat in car-

---

[a] Ioan. 18, 38; 19, 4. [b] Matth. 27, 23; Marc. 15, 14.

cerem, quem petebant, Iesum vero tradidit voluntati traditur Iudaeis
eorum.
26 * [a] Et cum ducerent eum, apprehenderunt Simo-
nem quendam Cyrenensem venientem de villa: et
27 imposuerunt illi crucem portare post Iesum. * Se-
quebatur autem illum multa turba populi, et mulie- plangitur a mulieribus
rum: quae plangebant, et lamentabantur eum.
28 * Conversus autem ad illas Iesus, dixit: Filiae Ieru-
salem, nolite flere super me, sed super vos ipsas
29 flete, et super filios vestros. * Quoniam ecce venient
dies, in quibus dicent: Beatae steriles, et ventres,
qui non genuerunt, et ubera, quae non lactaverunt.
E 30 * Tunc incipient dicere montibus: [b] Cadite super
31 nos. et collibus: Operite nos. * Quia si in viridi
32 ligno haec faciunt, in arido quid fiet? * Ducebantur
autem et alii duo nequam cum eo, ut interficeren-
33 tur. * [c] Et postquam venerunt in locum, qui voca-
tur Calvariae, ibi crucifixerunt eum: et latrones, crucifigitur inter latrones
34 unum a dextris, et alterum a sinistris. * Iesus autem
dicebat: Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid
faciunt. Dividentes vero vestimenta eius, miserunt
sortes.
35 * Et stabat populus spectans, et deridebant eum
principes cum eis, dicentes: Alios salvos fecit, se illuditur a pluribus
36 salvum faciat, si hic est Christus Dei electus. * Il-
ludebant autem ei et milites accedentes, et acetum
37 offerentes ei, * et dicentes: Si tu es rex Iudaeorum,
F 38 salvum te fac. * Erat autem et superscriptio scripta
super eum litteris Graecis, et Latinis, et Hebraicis:
39 Hic est rex Iudaeorum. * Unus autem de his, qui

[a] Matth. 27, 32; Marc. 15, 21. [b] Is. 2, 19; Os. 10, 8; Apoc. 6, 16. [c] Matth. 27, 33; Marc. 15, 22; Ioan. 19, 17.

pendebant, latronibus, blasphemabat eum, dicens:
Si tu es Christus, salvum fac temetipsum, et nos.
40 *Respondens autem alter increpabat eum, dicens:
Neque tu times Deum, quòd in eadem damnatione
41 es. *Et nos quidem iuste, nam digna factis reci-
42 pimus: hic vero nihil mali gessit. *Et dicebat ad
Iesum: Domine, memento mei, cum veneris in re- adoratur a latrone
43 gnum tuum. *Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi:
Hodie mecum eris in paradiso.

44 *Erat autem fere hora sexta, et tenebrae factae
sunt in universam terram usque in horam nonam.
45 *Et obscuratus est sol: et velum templi scissum
46 est medium. *Et clamans voce magna Iesus ait: clamans exspirat
[a]Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.
Et haec dicens, expiravit.

G 47 *videns autem Centurio quod factum fuerat, glo-
rificavit Deum, dicens: Vere hic homo iustus erat.
48 *Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spe- glorificatur mortuus
ctaculum istud, et videbant quae fiebant, percutien-
49 tes pectora sua revertebantur. *Stabant autem
omnes noti eius a longe: et mulieres, quae secutae
eum erant a Galilaea haec videntes.

50 *[b]Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat decurio,
51 vir bonus, et iustus: *hic non consenserat consilio,
et actibus eorum, ab Arimathaea civitate Iudaeae,
52 qui expectabat et ipse regnum Dei. *hic accessit
53 ad Pilatum, et petiit corpus Iesu: *et depositum
involvit sindone, et posuit eum in monumento ex- ponitur in monumento novo

[a] Ps. 30, 6. [b] Matth. 27, 57; Marc. 15, 43; Ioan. 19, 38.

54 ciso, in quo nondum quisquam positus fuerat. *Et
dies erat parasceves, et sabbatum illucescebat.
55 *Subsecutae autem mulieres, quae cum eo vene-
rant de Galilaea, viderunt monumentum, et quem-
56 admodum positum erat corpus eius. *Et revertentes
paraverunt aromata, et unguenta: et sabbato qui-
dem siluerunt secundum mandatum.

CAPUT XXIV.

3. Imperium

A 1 Una [a] autem sabbati valde diluculo venerunt ad
monumentum, portantes, quae paraverant, Mulieres piae
2 aromata: *et invenerunt lapidem revolutum a mo-
3 numento. *Et ingressae non invenerunt corpus
4 Domini Iesu. *Et factum est, dum mente conster-
natae essent de isto, ecce duo viri steterunt secus
5 illas in veste fulgenti. *Cum timerent autem, et
declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas:
6 Quid quaeritis viventem cum mortuis? *non est
hic, sed surrexit: recordamini qualiter locutus est
7 vobis, cum adhuc in Galilaea esset, *dicens: [b] Quia
oportet filium hominis tradi in manus hominum
8 peccatorum, et crucifigi, et die tertia resurgere. *Et ad monumentum
recordatae sunt verborum eius.
9 *Et regressae a monumento nunciaverunt haec
B 10 omnia illis undecim, et ceteris omnibus. *Erat
autem Maria Magdalene, et Ioanna, et Maria Iacobi,
et ceterae, quae cum eis erant, quae dicebant ad
11 Apostolos haec. *Et visa sunt ante illos, sicut de-
liramentum verba ista: et non crediderunt illis.

---

[a] Matth. 28, 1; Marc. 16, 2; Ioan. 20, 1. [b] Matth. 16, 21; 17, 21; Marc. 8, 31; 9, 30; Luc. 9, 22.

12 *Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: Petrus mirans
et procumbens vidit linteamina sola posita, et abiit
secum mirans quod factum fuerat.
13 *[a]Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum,
quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ieru-
14 salem, nomine Emmaus. *et ipsi loquebantur ad
15 invicem de his omnibus, quae acciderant. *Et fa-
ctum est, dum fabularentur, et secum quaererent: Dominus peregrinus
16 et ipse Iesus appropinquans ibat cum illis: *oculi
autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent.
C 17 *Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones, quos con-
18 fertis ad invicem ambulantes, et estis tristes? *Et
respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu
solus peregrinus es in Ierusalem, et non cognovisti
19 quae facta sunt in illa his diebus? *Quibus ille
dixit: Quae? Et dixerunt: De Iesu Nazareno, qui
fuit vir propheta, potens in opere, et sermone co-
20 ram Deo, et omni populo: *Et quomodo eum tra-
diderunt summi sacerdotes, et principes nostri in
21 damnationem mortis, et crucifixerunt eum. *nos
autem sperabamus quia ipse esset redempturus
Israel: et nunc super haec omnia, tertia dies est
D 22 hodie quòd haec facta sunt. *Sed et mulieres
quaedam ex nostris terruerunt nos, quae ante lucem
23 fuerunt ad monumentum, *et, non invento corpore
eius, venerunt, dicentes se etiam visionem ange-
24 lorum vidisse, qui dicunt eum vivere. *Et abierunt
quidam ex nostris ad monumentum: et ita invene-
runt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non invene-

---

[a] Marc. 16, 12

25 runt. * Et ipse dixit ad eos: O stulti, et tardi corde duos discipulos
ad credendum in omnibus, quae locuti sunt Pro-
26 phetae! * Nonne haec oportuit pati Christum, et
27 ita intrare in gloriam suam? * Et incipiens à Moyse,
et omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omni-
28 bus scripturis, quae de ipso erant. * Et appropin-
quaverunt castello quo ibant: et ipse se finxit
E 29 longius ire. * Et coegerunt illum, dicentes: Mane
nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata est
30 iam dies. Et intravit cum illis. * Et factum est, dum
recumberet cum eis, accepit panem, et benedixit,
31 ac fregit, et porrigebat illis. * Et aperti sunt oculi docet et illuminat
eorum, et cognoverunt eum: et ipse evanuit ex
32 oculis eorum. * Et dixerunt ad invicem: Nonne cor
nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in
33 via, et aperiret nobis Scripturas? * Et surgentes
eadem hora regressi sunt in Ierusalem: et invene-
runt congregatos undecim, et eos, qui cum illis
34 erant, * dicentes: Quòd surrexit Dominus vere, et
35 apparuit Simoni. * Et ipsi narrabant quae gesta
erant in via: et quomodo cognoverunt eum in
fractione panis.

36 * [a] Dum autem haec loquuntur, stetit Iesus in apparet conturbatis
medio eorum, et dicit eis: Pax vobis: ego sum,
37 nolite timere. * Conturbati vero, et conterriti, exi-
F 38 stimabant se spiritum videre. * Et dixit eis: Quid
turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda
39 vestra? * Videte manus meas, et pedes, quia ego
ipse sum: palpate, et videte: quia spiritus carnem,

---

[a] Marc. 16, 14; Ioan. 20, 19.

40 et ossa non habet, sicut me videtis habere. * Et
cum hoc dixisset, ostendit eis manus, et pedes.
41 * Adhuc autem illis non credentibus, et mirantibus
prae gaudio, dixit: Habetis hic aliquid, quod man-
42 ducetur? * At illi obtulerunt ei partem piscis assi,
43 et favum mellis. * Et cum manducasset coram eis,
sumens reliquias dedit eis.
44 * Et dixit ad eos: Haec sunt verba, quae locutus
sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam
necesse est impleri omnia, quae scripta sunt in lege
45 Moysi, et Prophetis, et Psalmis de me. * Tunc ape-
G 46 ruit illis sensum ut intelligerent Scripturas. * et interpretans scri-
dixit eis: [a] Quoniam sic scriptum est, et sic oporte- pturas
bat Christum pati, et resurgere a mortuis tertia
47 die: * et praedicari in nomine eius poenitentiam,
et remissionem peccatorum in omnes gentes, inci-
48 pientibus ab Ierosolyma. * [b] Vos autem testes estis
49 horum. * [c] Et ego mitto promissum Patris mei in
vos. vos autem sedete in civitate, quoadusque in-
duamini virtute ex alto.
50 * Eduxit autem eos foras in Bethaniam: et ele-
51 vatis manibus suis benedixit eis. * [d] Et factum est, benedicens fer-
dum benediceret illis, recessit ab eis, et ferebatur tur in
52 in caelum. * Et ipsi adorantes regressi sunt in Ie- caelum
53 rusalem cum gaudio magno: * et erant semper in
templo, laudantes, et benedicentes Deum. Amen.

---

[a] Ps. 18, 6. [b] Act. 1, 8. [c] Ioan. 14, 26. [d] Marc. 16, 19; Act. 1, 9.

SANCTUM

IESU CHRISTI

EVANGELIUM

SECUNDUM IOANNEM.

CAPUT I.

Prologus evangelii

A 1 IN principio erat verbum, et verbum erat apud *Verbum aeternum*
2 Deum, et Deus erat verbum. * Hoc erat in prin-
3 cipio apud Deum. * Omnia per ipsum facta sunt:
4 et sine ipso factum est nihil, quod factum est, * in
5 ipso vita erat, et vita erat lux hominum: * et lux in *vita et lux*
tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehende-
6 runt. * [a] Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat
7 Ioannes. * Hic venit in testimonium ut testimonium
perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum.
8 * non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet
9 de lumine. * [b] Erat lux vera, quae illuminat omnem
B 10 hominem venientem in hunc mundum. * in mundo
erat, [c] et mundus per ipsum factus est, et mundus
11 eum non cognovit. * In propria venit, et sui eum
12 non receperunt. * quotquot autem receperunt eum,
dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt *dedit nobis*
13 in nomine eius: * qui non ex sanguinibus, neque
ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex

---

[a] Matth. 3, 1; Marc. 1, 2. [b] Ioan. 3, 19. [c] Hebr. 11, 3.

14 Deo nati sunt. [a] Et verbum caro factum est, et caro factum
habitavit in nobis: et vidimus gloriam eius, gloriam
quasi unigeniti a patre plenum gratiae, et veritatis.
15 * Ioannes testimonium perhibet de ipso, et clamat
dicens: Hic erat, quem dixi: Qui post me venturus
16 est, ante me factus est: quia prior me erat. * [b] Et
de plenitudine eius nos omnes accepimus, et gra- gratiam pro gratia
C 17 tiam pro gratia. * quia lex per Moysen data est,
gratia, et veritas per Iesum Christum facta est.
18 * [c] Deum nemo vidit umquam: unigenitus filius, qui
est in sinu patris, ipse enarravit.

19 * Et hoc est testimonium Ioannis, quando mise- Vita publica
runt Iudaei ab Ierosolymis sacerdotes et Levitas *1. Magisterium*
20 ad eum ut interrogarent eum: Tu quis es? * Et
confessus est, et non negavit: et confessus est:
21 Quia non sum ego Christus. * Et interrogaverunt
eum: Quid ergo? Elias es tu? Et dixit: Non sum.
22 Propheta es tu? Et respondit: Non. * Dixerunt
ergo ei: Quis es ut responsum demus his, qui mise-
23 runt nos? quid dicis de teipso? * Ait: [d] Ego vox
clamantis in deserto: Dirigite viam Domini, sicut Ioannis testimonium primum
24 dixit Isaias propheta. * Et qui missi fuerant, erant
D 25 ex Pharisaeis. * Et interrogaverunt eum, et dixe-
runt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus,
26 neque Elias, neque Propheta? * Respondit eis
Ioannes, dicens: [e] Ego baptizo in aqua: medius
27 autem vestrum stetit, quem vos nescitis. * [f] Ipse
est, qui post me venturus est, qui ante me factus
est: cuius ego non sum dignus ut solvam eius cori-

[a] Matth. 1, 16; Luc. 2, 7. [b] 1 Tim. 6, 17. [c] 1 Tim. 6, 16; 1 Ioan. 4, 12. [d] Is. 40, 3; Matth. 3, 3; Marc. 1, 3; Luc. 3, 4. [e] Matth. 3, 11; Act. 1, 5; 11, 16; 19, 4. [f] Marc. 1, 7; Luc. 3, 16; Act. 1, 5; 11, 16; 19, 4.

28 giam calceamenti. *Haec in Bethania facta sunt
trans Iordanem, ubi erat Ioannes baptizans.
29 *Altera die vidit Ioannes Iesum venientem ad se,
et ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum testimonium secundum
30 mundi. *Hic est, de quo dixi: Post me venit vir,
31 qui ante me factus est: quia prior me erat. *et
ego nesciebam eum, sed ut manifestetur in Israel,
32 propterea veni ego in aqua baptizans. *Et testimonium perhibuit Ioannes, dicens: [a] Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam de caelo, et
E 33 mansit super eum. *Et ego nesciebam eum: sed
qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit:
Super quem videris Spiritum descendentem, et
manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spi-
34 ritu sancto. *Et ego vidi: et testimonium perhibui
quia hic est Filius Dei.
35 *Altera die iterum stabat Ioannes, et ex disci- testimonium tertium
36 pulis eius duo. *Et respiciens Iesum ambulantem,
dicit: Ecce agnus Dei.
37 *Et audierunt eum duo discipuli loquentem, et
38 secuti sunt Iesum. *Conversus autem Iesus, et videns eos sequentes se, dicit eis: Quid quaeritis? vocantur Andreas et alius
Qui dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur interpretatum
F 39 Magister) ubi habitas? *Dicit eis: Venite, et videte.
Venerunt, et viderunt ubi maneret, et apud eum
manserunt die illo: hora autem erat quasi decima.
40 *Erat autem Andreas frater Simonis Petri unus ex
duobus, qui audierant a Ioanne, et secuti fuerant eum.
41 *Invenit hic primum fratrem suum Simonem, et
dicit ei: Invenimus Messiam. (quod est interpreta-

[a] Matth. 3, 16; Marc. 1, 10; Luc. 3, 22.

42 tum Christus.) *Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus
autem eum Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona: Simon vocatur Cephas
tu vocaberis Cephas. quod interpretatur Petrus.
43 *In crastinum voluit exire in Galilaeam, et in-
venit Philippum. Et dicit ei Iesus: Sequere me. Philippus
44 *Erat autem Philippus a Bethsaida, civitate An-
G 45 dreae, et Petri. *Invenit Philippus Nathanael, et
dicit ei: Quem scripsit [a] Moyses in lege, et [b] Pro-
phetae, invenimus Iesum filium Ioseph a Nazareth.
46 *Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid
47 boni esse? Dicit ei Philippus: Veni, et vide. *Vidit Nathanael vere Israelita
Iesus Nathanael venientem ad se, et dicit de eo:
48 Ecce vere Israelita, in quo dolus non est. *Dicit
ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit Iesus,
et dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret, cum
49 esses sub ficu, vidi te. *Respondit ei Nathanael,
et ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel.
50 *Respondit Iesus, et dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi
51 te sub ficu, credis: maius his videbis. *Et dicit ei:
Amen, amen dico vobis, videbitis caelum apertum,
et Angelos Dei ascendentes, et descendentes supra
Filium hominis.

CAPUT II.

A 1 Et die tertia nuptiae factae sunt in Cana Gali- Nuptiae canenses
2 laeae: et erat mater Iesu ibi. *Vocatus est
3 autem et Iesus, et discipuli eius ad nuptias. *Et
deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinum

[a] Gen. 49, 10; Deut. 18, 18. [b] Is. 40, 10; 45, 8; Ier. 23, 5; Ez. 34, 23; 37, 24; Dan 9, 24. 25.

4 non habent. *Et dicit ei Iesus: Quid mihi, et tibi
5 est mulier? nondum venit hora mea. *Dicit mater
eius ministris: Quodcumque dixerit vobis, facite.
6 *Erant autem ibi lapideae hydriae sex positae se-
cundum purificationem Iudaeorum, capientes sin-
7 gulae metretas binas vel ternas. *Dicit eis Iesus: initium
Implete hydrias aqua. Et impleverunt eas usque signorum
8 ad summum. *Et dicit eis Iesus: Haurite nunc,
B 9 et ferte architriclino. Et tulerunt. *Ut autem gu-
stavit architriclinus aquam vinum factam, et non
sciebat unde esset, ministri autem sciebant, qui
hauserant aquam: vocat sponsum architriclinus,
10 *et dicit ei: Omnis homo primum bonum vinum
ponit: et cum inebriati fuerint, tunc id, quod de-
terius est: Tu autem servasti bonum vinum usque
11 adhuc. *Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana
Galilaeae: et manifestavit gloriam suam, et credi-
derunt in eum discipuli eius.
C 12 *Post hoc descendit Capharnaum ipse, et mater descendit Capharnaum
eius, et fratres eius, et discipuli eius: et ibi manse-
runt non multis diebus.
13 *Et prope erat Pascha Iudaeorum, et ascendit pascha
14 Iesus Ierosolymam: *et invenit in templo venden-
tes boves, et oves, et columbas, et numularios se-
15 dentes. *Et cum fecisset quasi flagellum de funi-
culis, omnes eiecit de templo, oves quoque, et bo- prima templi purgatio
ves, et numulariorum effudit aes, et mensas sub-
16 vertit. *Et his, qui columbas vendebant, dixit:

Auferte ista hinc, et nolite facere domum patris
17 mei, domum negotiationis. *Recordati sunt vero
discipuli eius quia scriptum est: [a] Zelus domus tuae
18 comedit me. *Responderunt ergo Iudaei, et dixe-
runt ei: Quod signum ostendis nobis quia haec
19 facis? *Respondit Iesus, et dixit eis: [b] Solvite tem- signum potestatis
D 20 plum hoc, et in tribus diebus excitabo illud. *Di-
xerunt ergo Iudaei: Quadraginta et sex annis aedi-
ficatum est templum hoc, et tu in tribus diebus ex-
21 citabis illud? *Ille autem dicebat de templo cor-
22 poris sui. *Cum ergo resurrexisset a mortuis, re-
cordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat, et
[c] crediderunt scripturae, et sermoni, quem dixit
Iesus.

23 *Cum autem esset Ierosolymis in pascha in die
festo, multi crediderunt in nomine eius, videntes multi credunt
24 signa eius, quae faciebat. *Ipse autem Iesus non cre-
debat semetipsum eis, eo quòd ipse nosset omnes,
25 *et quia opus ei non erat ut quis testimonium per-
hiberet de homine: ipse enim sciebat quid esset in
homine.

CAPUT III.

A 1 Erat autem homo ex Pharisaeis, Nicodemus no- Nicodemus pharisaeus
2 mine, princeps Iudaeorum. *Hic venit ad Ie-
sum nocte, et dixit ei: Rabbi, scimus quia a Deo
venisti magister, nemo enim potest haec signa
facere, quae tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.
3 *Respondit Iesus, et dixit ei: Amen, amen dico
tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre
4 regnum Dei. *Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo

[a] Ps. 68, 10. [b] Matth. 26, 61; 27, 40; Marc. 14, 58; 15, 29. [c] Ps. 3, 6; 56, 9.

potest homo nasci, cum sit senex? numquid potest
in ventrem matris suae iterato introire, et renasci?
5 *Respondit Iesus: Amen, amen dico tibi, nisi quis
renatus fuerit ex aqua, et Spiritu sancto, non potest
6 introire in regnum Dei. *Quod natum est ex carne,
caro est: et quod natum est ex spiritu, spiritus est.
7 *Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci de-
8 nuo. *Spiritus ubi vult spirat: et vocem eius audis,
[a]sed nescis unde veniat, aut quo vadat: sic est
9 omnis, qui natus est ex spiritu. *Respondit Nico-
demus, et dixit ei: Quomodo possunt haec fieri?
B 10 *Respondit Iesus, et dixit ei: Tu es magister in
11 Israel, et haec ignoras? *Amen, amen dico tibi, ignorans a Domino
quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testa- docetur
12 mur, et testimonium nostrum non accipitis. *Si
terrena dixi vobis, et non creditis: quomodo, si di-
13 xero vobis caelestia, credetis? *Et nemo ascendit
in caelum, nisi qui descendit de caelo, Filius homi-
14 nis, qui est in caelo. *[b]Et sicut Moyses exaltavit
serpentem in deserto; ita exaltari oportet Filium
15 hominis: *ut omnis, qui credit in ipsum, non pe-
16 reat, sed habeat vitam aeternam. *[c]Sic enim Deus
dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret:
ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat
17 vitam aeternam. *Non enim misit Deus Filium
suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salve-
C 18 tur mundus per ipsum. *Qui credit in eum, non
iudicatur: qui autem non credit, iam iudicatus est:

---

[a] Ps. 134, 7. [b] Num. 21, 9. [c] 1 Ioan. 4, 9.

19 quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei. *Hoc
est autem iudicium: [a] quia lux venit in mundum, et
dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem:
20 erant enim eorum mala opera. *Omnis enim, qui
male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut
21 non arguantur opera eius: *qui autem facit veri-
tatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius,
quia in Deo sunt facta.
22 *Post haec venit Iesus, et discipuli eius in terram Iesus iuxta Ioannem
Iudaeam: et illic demorabatur cum eis, [b] et bapti-
23 zabat. *Erat autem et Ioannes baptizans in Aennon,
iuxta Salim: quia aquae multae erant illic, et venie-
24 bant, et baptizabantur. *Nondum enim missus
fuerat Ioannes in carcerem.
25 *Facta est autem quaestio ex discipulis Ioannis
26 cum Iudaeis de Purificatione. *Et venerunt ad Io-
annem, et dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans
Iordanem, [c] cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic
D 27 baptizat, et omnes veniunt ad eum. *Respondit
Ioannes, et dixit: Non potest homo accipere quid-
28 quam, nisi fuerit ei datum de caelo. *Ipsi vos mihi
testimonium perhibetis, [d] quòd dixerim: Non sum
ego Christus: sed quia missus sum ante illum.
29 *Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem amicus sponsi gaudet
sponsi, qui stat, et audit eum, gaudio gaudet propter
vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum
30 est. *Illum oportet crescere, me autem minui.
31 *Qui desursum venit, super omnes est. Qui est
de terra, de terra est, et de terra loquitur. Qui de

[a] Ioan. 1, 9. [b] Ioan. 4, 1. [c] Ioan. 1, 19. [d] Ioan. 1, 20.

32 caelo venit, super omnes est. *Et quod vidit, et
audivit, hoc testatur: et testimonium eius nemo
33 accipit. *Qui accepit eius testimonium, signavit
34 quia [a] Deus verax est. *Quem enim misit Deus,
verba Dei loquitur: non enim ad mensuram dat
35 Deus spiritum. * Pater diligit Filium: et omnia
36 dedit in manu eius. * [b] Qui credit in Filium, habet
vitam aeternam: qui autem incredulus est Filio,
non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

CAPUT IV.

A 1 Ut ergo cognovit Iesus quia audierunt Pharisaei
quòd Iesus plures discipulos facit, [c] et bapti-
2 zat, quàm Ioannes, *(quamquam Iesus non bapti- Iesus secedit
3 zaret, sed discipuli eius) *reliquit Iudaeam, et abiit
iterum in Galilaeam.
4 *oportebat autem eum transire per Samariam.
5 *Venit ergo in civitatem Samariae, quae dicitur
Sichar: iuxta praedium, [d] quod dedit Iacob Ioseph
6 filio suo. *Erat autem ibi fons Iacob. Iesus ergo
fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora
7 erat quasi sexta. *Venit mulier de Samaria haurire mulier samaritana
8 aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. (*Discipuli
enim eius abierant in civitatem ut cibos emerent.)
B 9 *Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu
Iudaeus cum sis, bibere a me poscis, quae sum
mulier Samaritana? non enim coutuntur Iudaei
10 Samaritanis. * Respondit Iesus, et dixit ei: Si

---

[a] Rom. 3, 4. [b] 1 Ioan. 5, 10. [c] Ioan. 3, 22. [d] Gen. 33, 19; 48, 22; Ios. 24, 32.

scires donum Dei, et quis est, qui dicit tibi: Da mihi
bibere: tu forsitan petisses ab eo, et dedisset tibi
11 aquam vivam. *Dicit ei mulier: Domine, neque in quo
haurias habes, et puteus altus est: unde ergo habes
12 aquam vivam? *Numquid tu maior es patre nostro
Iacob, qui dedit nobis puteum, et ipse ex eo bibit,
13 et filii eius, et pecora eius? *Respondit Iesus, et
dixit ei: Omnis, qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum:
qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non
14 sitiet in aeternum: *sed aqua, quam ego dabo ei,
fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam.
c 15 *Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc
aquam, ut non sitiam: neque veniam huc haurire.
16 *Dicit ei Iesus: Vade, voca virum tuum, et veni
17 huc. *Respondit mulier, et dixit: Non habeo virum. non habens virum
Dicit ei Iesus: Bene dixisti, quia non habeo virum:
18 *quinque enim viros habuisti, et nunc, quem habes,
19 non est tuus vir: hoc vere dixisti. *Dicit ei mulier:
20 Domine, video quia Propheta es tu. *Patres nostri
in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis, [a] quia Ie-
21 rosolymis est locus, ubi adorare oportet. *Dicit ei [a] Messia docetur
Iesus: Mulier crede mihi, quia venit hora, quando
neque in monte hoc, neque in Ierosolymis adora-
22 bitis Patrem. *[b] Vos adoratis quod nescitis: nos ado-
23 ramus quod scimus, quia salus ex Iudaeis est. *Sed
venit hora, et nunc est, quando veri adoratores
adorabunt Patrem in spiritu et veritate. Nam et Pater

---

[a] Deut. 12, 5. [b] 4 Reg. 17, 41.

D 24 tales quaerit, qui adorent eum. *[a] Spiritus est
Deus: et eos, qui adorant eum, in spiritu et veritate
25 oportet adorare. *Dicit ei mulier: Scio quia Messias
venit, (qui dicitur Christus.) cum ergo venerit ille,
26 nobis annunciabit omnia. *Dicit ei Iesus: Ego sum,
27 qui loquor tecum. *Et continuo venerunt discipuli
eius: et mirabantur quia cum muliere loquebatur.
Nemo tamen dixit: Quid quaeris, aut quid loqueris
28 cum ea? *Reliquit ergo hydriam suam mulier, et vocat Samaritanos
29 abiit in civitatem, et dicit illis hominibus: *Venite,
et videte hominem, qui dixit mihi omnia quaecum-
30 que feci: numquid ipse est Christus? *Exierunt
ergo de civitate, et veniebant ad eum.
31 *Interea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi,
32 manduca. *Ille autem dicit eis: Ego cibum habeo
E 33 manducare, quem vos nescitis. *Dicebant ergo
discipuli ad invicem: Numquid aliquis attulit ei
34 manducare? *Dicit eis Iesus: Meus cibus est ut disciPuli docentur
faciam voluntatem eius, qui misit me, ut perficiam
35 opus eius. *Nonne vos dicitis, quòd adhuc quattuor
menses sunt, et messis venit? Ecce dico vobis:
Levate oculos vestros, et videte regiones, [b] quia al-
36 bae sunt iam ad messem. *Et qui metit, mercedem
accipit, et congregat fructum in vitam aeternam:
37 ut, et qui seminat, simul gaudeat, et qui metit. *In
hoc enim est verbum verum: quia alius est qui se-
38 minat, et alius est qui metit. *Ego misi vos metere
quod vos non laborastis: alii laboraverunt, et vos
in labores eorum introistis.

---

[a] 1 Cor. 3, 17. [b] Matth. 9, 37; Luc. 10, 2.

39 * Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum
Samaritanorum, propter verbum mulieris testimo- multi Sicharenses credunt
nium perhibentis: Quia dixit mihi omnia quae-
F 40 cumque feci. * Cum venissent ergo ad illum Sama-
ritani, rogaverunt eum ut ibi maneret. Et mansit
41 ibi duos dies. * Et multo plures crediderunt in eum
42 propter sermonem eius. * Et mulieri dicebant: Quia
iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi
enim audivimus, et scimus quia hic est vere Sal-
vator mundi.

43 * Post duos autem dies exiit inde: et abiit in
44 Galilaeam. * [a] Ipse enim Iesus testimonium perhi-
buit quia Propheta in sua patria honorem non
45 habet. * [b] Cum ergo venisset in Galilaeam, excepe- excipitur a Galilaeis
runt eum Galilaei, cum omnia vidissent quae fece-
rat Ierosolymis in die festo: et ipsi enim venerant
ad diem festum.

46 * Venit ergo iterum in Cana Galilaeae, [c] ubi fecit
aquam vinum. Et erat quidam regulus, cuius filius sanat filium reguli
G 47 infirmabatur Capharnaum. * Hic cum audisset quia
Iesus adveniret a Iudaea in Galilaeam, abiit ad eum,
et rogabat eum ut descenderet, et sanaret filium
48 eius: incipiebat enim mori. * Dixit ergo Iesus ad
eum: Nisi signa, et prodigia videritis, non creditis.
49 * Dicit ad eum regulus: Domine, descende prius
50 quàm moriatur filius meus. * Dicit ei Iesus: Vade,
filius tuus vivit. Credidit homo sermoni, quem dixit
51 ei Iesus, et ibat. * Iam autem eo descendente, servi
occurrerunt ei, et nunciaverunt dicentes, quia filius
52 eius viveret. * Interrogabat ergo horam ab eis, in

---

[a] Matth. 13, 57; Marc. 6, 4; Luc. 4, 24. [b] Matth. 4, 12; Marc. 1, 14; Luc. 4, 14. [c] Ioan. 2, 9.

qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia heri
53 hora septima reliquit eum febris. *Cognovit ergo
pater, quia illa hora erat, in qua dixit ei Iesus:
Filius tuus vivit: et credidit ipse, et domus eius
54 tota. *Hoc iterum secundum signum fecit Iesus, secundum signum
cum venisset a Iudaea in Galilaeam.

CAPUT V.

A 1 Post haec erat dies festus Iudaeorum, [a] et ascen- Dies festus Iudaeorum
2 dit Iesus Ierosolymam. *Est autem Ierosoly-
mis Probatica piscina, quae cognominatur Hebraice
3 Bethsaida, quinque porticus habens. *In his iace-
bat multitudo magna languentium, caecorum, clau-
4 dorum, aridorum expectantium aquae motum. *An-
gelus autem Domini descendebat secundum tempus
in piscinam: et movebatur aqua. Et qui prior de-
scendisset in piscinam post motionem aquae, sanus
5 fiebat a quacumque detinebatur infirmitate. *Erat
autem quidam homo ibi triginta et octo annos ha- triginta et octo annos habens
B 6 bens in infirmitate sua. *Hunc cum vidisset Iesus
iacentem, et cognovisset quia iam multum tempus
7 haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? *Respondit ei
languidus: Domine, hominem non habeo, ut cum
turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum
8 venio enim ego, alius ante me descendit. *Dicit
ei Iesus: Surge, tolle grabatum tuum, et ambula. tollit grabatum suum
9 *Et statim sanus factus est homo ille: et sustulit
grabatum suum, et ambulabat. Erat autem sab-
10 batum in die illo. *Dicebant ergo Iudaei illi,

[a] Lev. 23, 5; Deut. 16, 1.

qui sanatus fuerat: [a] Sabbatum est, non licet
11 tibi tollere grabatum tuum. * Respondit eis: Qui
me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum
12 tuum, et ambula. * Interrogaverunt ergo eum:
Quis est ille homo, qui dixit tibi, Tolle grabatum
13 tuum, et ambula? * Is autem, qui sanus fuerat
effectus, nesciebat quis esset. Iesus enim declina-
C 14 vit a turba constituta in loco. * Postea invenit eum
Iesus in templo, et dixit illi: Ecce sanus factus es:
iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.
15 * Abiit ille homo, et nunciavit Iudaeis quia Iesus
esset, qui fecit eum sanum.
16 * Propterea persequebantur Iudaei Iesum, quia Iudaei persequuntur Iesum
17 haec faciebat in sabbato. * Iesus autem respondit
eis: Pater meus usque modo operatur, et ego operor.
18 * Propterea ergo magis quaerebant eum Iudaei
interficere: quia non solum solvebat sabbatum,
sed et patrem suum dicebat Deum, aequalem se
faciens Deo. Respondit itaque Iesus, et dixit eis:
19 * Amen, amen dico vobis: non potest Filius a se qui se dicit Filium Dei
facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facien-
tem: quaecumque enim ille fecerit, haec et Filius
D 20 similiter facit. * Pater enim diligit Filium, et omnia
demonstrat ei, quae ipse facit: et maiora his de-
21 monstrabit ei opera, ut vos miremini. * Sicut enim et iudicem omnium suscitatorum
Pater suscitat mortuos, et vivificat: sic et Filius,
22 quos vult, vivificat. * Neque enim Pater iudicat
23 quemquam: sed omne iudicium dedit Filio, * ut
omnes honorificent Filium, sicut honorificant Pa-
trem: qui non honorificat Filium, non honorificat

---

[a] Ex. 20, 11; Ier. 17, 24.

24 Patrem, qui misit illum. * Amen, amen dico vobis,
quia qui verbum meum audit, et credit ei, qui misit
me, habet vitam aeternam, et in iudicium non
25 venit, sed transiit a morte in vitam. * Amen, amen
dico vobis, quia venit hora, et nunc est, quando
mortui audient vocem Filii Dei: et qui audierint,
E 26 vivent. * Sicut enim Pater habet vitam in semetipso:
27 sic dedit et Filio habere vitam in semetipso: * et
potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius
28 hominis est. * Nolite mirari hoc, quia venit hora,
in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient
29 vocem Filii Dei: * [a] et procedent qui bona fecerunt,
in resurrectionem vitae: qui vero mala egerunt, in
30 resurrectionem iudicii. * Non possum ego a me-
ipso facere quidquam. Sicut audio, iudico: et iu-
dicium meum iustum est: quia non quaero volun- ipsius testi-
tatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me. monium verum
31 * Si ego testimonium perhibeo de meipso, testi-
32 monium meum non est verum. * [b] Alius est, qui
testimonium perhibet de me: et scio quia verum
F 33 est testimonium, quod perhibet de me. * Vos mi-
sistis ad Ioannem: et testimonium perhibuit veri-
34 tati. * Ego autem non ab homine testimonium
35 accipio: sed haec dico ut vos salvi sitis. * Ille erat
lucerna ardens, et lucens. Vos autem voluistis ad
36 horam exultare in luce eius. * Ego autem habeo
testimonium maius Ioanne. Opera enim, quae de-
dit mihi Pater ut perficiam ea: ipsa opera, quae
ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater
37 misit me: * et qui misit me Pater, [c] ipse testimo-

---

[a] Matth. 25, 46. [b] Matth. 3, 17; Ioan. 1, 15. [c] Matth. 3, 17; 17, 5.

nium perhibuit de me: neque vocem eius umquam
38 audistis, [a] neque speciem eius vidistis. * et verbum
eius non habetis in vobis manens: quia quem misit
G 39 ille, huic vos non creditis. * Scrutamini Scripturas,
quia vos putatis in ipsis vitam aeternam habere:
et illae sunt, quae testimonium perhibent de me:
40 * et non vultis venire ad me ut vitam habeatis.
41 * Claritatem ab hominibus non accipio. * Sed co-
42 gnovi vos, quia dilectionem Dei non habetis in
43 vobis. * Ego veni in nomine Patris mei, et non
accipitis me: si alius venerit in nomine suo, illum
44 accipietis. * Quomodo vos potestis credere, qui
gloriam abinvicem accipitis: et gloriam, quae a
45 solo Deo est, non quaeritis? * Nolite putare quia
ego accusaturus sim vos apud Patrem. est qui Moyses accusat Iudaeos
46 accusat vos Moyses, in quo vos speratis. * Si enim
crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi: [b] de
47 me enim ille scripsit. * Si autem illius litteris non
creditis: quomodo verbis meis credetis?

CAPUT VI.

A 1 Post haec abiit Iesus trans mare Galilaeae, [c] quod
2 est Tiberiadis: * et sequebatur eum multitudo ma- Quinque milia virorum
gna, quia videbant signa, quae faciebat super his, qui
3 infirmabantur. * Subiit ergo in montem Iesus: et
4 ibi sedebat cum discipulis suis. * Erat autem pro-
5 ximum Pascha dies festus Iudaeorum. * Cum sub-
levasset ergo oculos Iesus, et vidisset quia multi-
tudo maxima venit ad eum, dixit ad Philippum:
6 Unde ememus panes, ut manducent hi? * Hoc

[a] Deut. 4, 12. [b] Gen. 3, 15; 22, 18; 49, 10; Deut. 18, 15. [c] Matth. 14, 13; Marc. 6, 32; Luc. 9, 10.

autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat quid
7 esset facturus. *Respondit ei Philippus: Ducen-
torum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unus-
8 quisque modicum quid accipiat. *Dicit ei unus ex
9 discipulis eius, Andreas frater Simonis Petri: *Est
puer unus hic, qui habet quinque panes ordeaceos,
et duos pisces: sed haec quid sunt inter tantos?
B 10 *Dixit ergo Iesus: Facite homines discumbere. Erat
autem foenum multum in loco. Discubuerunt ergo
11 viri, numero quasi quinque millia. *Accepit ergo
Iesus panes: et cum gratias egisset, distribuit dis-
cumbentibus: similiter et ex piscibus quantum vo-
12 lebant. *Ut autem impleti sunt, dixit discipulis saturantur
suis: Colligite quae superaverunt fragmenta, ne
13 pereant. *Collegerunt ergo, et impleverunt duo-
decim cophinos fragmentorum ex quinque panibus
ordeaceis, quae superfuerunt his, qui manducave-
14 rant. *Illi ergo homines cum vidissent quod Iesus
fecerat signum, dicebant: Quia hic est vere pro-
15 pheta, qui venturus est in mundum. *Iesus ergo
cum cognovisset quia venturi essent ut raperent
eum, et facerent eum regem, [a] fugit iterum in mon-
tem ipse solus.

16 *Ut autem sero factum est, descenderunt disci-
17 puli eius ad mare. *Et cum ascendissent navim,
venerunt trans mare in Capharnaum: et tenebrae
iam factae erant: et non venerat ad eos Iesus. Iesus
18 * Mare autem, vento magno flante, exurgebat. ambulat supra
C 19 *Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quin- mare
que aut triginta, vident Iesum ambulantem supra

---

[a] Matth. 14, 23; Marc. 6, 46.

20 mare, et proximum navi fieri, et timuerunt. *Ille
21 autem dicit eis: Ego sum, nolite timere. *Voluerunt
ergo accipere eum in navim: et statim navis fuit
ad terram, in quam ibant.

22 *Altera die, turba, quae stabat trans mare, vidit
quia navicula alia non erat ibi nisi una, et quia
non introisset cum discipulis suis Iesus in navim,
23 sed soli discipuli eius abiissent: *aliae vero super-
venerunt naves a Tiberiade iuxta locum ubi man-
24 ducaverant panem, gratias agente Domino. *Cum
ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi, neque turbam supervenientem
discipuli eius, ascenderunt in naviculas, et vene-
runt Capharnaum quaerentes Iesum.

25 *Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt
26 ei: Rabbi, quando huc venisti? *Respondit eis
Iesus, et dixit: Amen, amen dico vobis: quaeritis
me non quia vidistis signa, sed quia manducastis
D 27 ex panibus, et saturati estis. *Operamini non ci-
bum, qui perit, sed qui permanet in vitam aeter-
nam, quem Filius hominis dabit vobis. [a] Hunc
28 enim Pater signavit Deus. *Dixerunt ergo ad eum:
29 Quid faciemus ut operemur opera Dei? *Respon- docet ut credant
dit Iesus, et dixit eis: [b] Hoc est opus Dei, ut cre-
30 datis in eum quem misit ille. *Dixerunt ergo ei:
Quod ergo tu facis signum ut videamus, et creda-
31 mus tibi? quid operaris? *Patres nostri manduca-
verunt manna in deserto, sicut scriptum est: [c] Pa-
32 nem de caelo dedit eis manducare. *Dixit ergo eis
Iesus: Amen, amen dico vobis: Non Moyses dedit
vobis panem de caelo, sed Pater meus dat vobis

---

[a] Matth. 3, 17; 17, 5; Ioan. 1, 32. [b] 1 Ioan. 3, 23.
[c] Ex. 16, 14; Num. 11, 7; Ps. 77, 24; Sap. 16, 20.

33 panem de caelo verum. * Panis enim Dei est, qui
34 de caelo descendit, et dat vitam mundo. * Dixe-
runt ergo ad eum: Domine, semper da nobis panem
35 hunc. * Dixit autem eis Iesus: Ego sum panis vitae:
[a] qui venit ad me, non esuriet: et qui credit in me,
36 non sitiet umquam. * Sed dixi vobis quia et vidi-
37 stis me, et non creditis. * Omne, quod dat mihi
Pater, ad me veniet: et eum, qui venit ad me, non
38 eiiciam foras: * quia descendi de caelo, non ut faciam
voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit
E 39 me. * Haec est autem voluntas eius, qui misit me,
Patris: ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex
40 eo, sed resuscitem illud in novissimo die. * Haec
est autem voluntas Patris mei, qui misit me: ut
omnis, qui videt Filium, et credit in eum, habeat
vitam aeternam, et ego resuscitabo eum in novis-
41 simo die. * Murmurabant ergo Iudaei de illo, quia
dixisset: Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi,
42 * et dicebant: [b] Nonne hic est Iesus filius Ioseph,
cuius nos novimus patrem, et matrem? Quomodo
43 ergo dicit hic: Quia de caelo descendi? * Respondit
ergo Iesus, et dixit eis: Nolite murmurare in invi- neve murmurent
44 cem: * nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui
misit me, traxerit eum: et ego resuscitabo eum in
45 novissimo die. * Est scriptum in Prophetis: [c] Et
erunt omnes docibiles Dei. Omnis, qui audivit a
46 Patre, et didicit, venit ad me. * [d] Non quia Patrem
vidit quisquam, nisi is, qui est a Deo, hic vidit Pa-
F 47 trem. * Amen, amen dico vobis: Qui credit in me,

---

[a] Eccli. 24, 29. [b] Matth. 13, 55; Marc. 6, 3. [c] Is. 54, 13
[d] Matth. 11, 27.

48 habet vitam aeternam. * Ego sum panis vitae.
49 * [a] Patres vestri manducaverunt manna in deserto,
50 et mortui sunt. * Hic est panis de caelo descendens:
ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur.
51 * Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi. * Si
52 quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum:
et panis, quem ego dabo, caro mea est pro
53 mundi vita. * Litigabant ergo Iudaei ad invicem,
dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam
54 dare ad manducandum? * Dixit ergo eis Iesus: sed sumant
Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis eius sanguinem, non
55 habebitis vitam in vobis. * Qui manducat meam
carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam
aeternam: et ego resuscitabo eum in novissimo die.
56 * [b] Caro enim mea, vere est cibus: et sanguis meus,
57 vere est potus. * qui manducat meam carnem, et
bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo. carnem et sanguinem eius
58 * Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter
Patrem: et qui manducat me, et ipse vivet propter
59 me. * Hic est panis, qui de caelo descendit. Non
sicut manducaverunt patres vestri manna, et mortui
sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in aeter-
60 num. * Haec dixit in synagoga docens, in Capharnaum.

G 61 * Multi ergo audientes ex discipulis eius, dixerunt: Durus est hic sermo, et quis potest eum
62 audire? * Sciens autem Iesus apud semetipsum
quia murmurarent de hoc discipuli eius, dixit eis:

---

[a] Ex. 16, 13. [b] 1 Cor. 11, 27.

63 Hoc vos scandalizat? * Si ergo videritis Filium ho-
64 minis ascendentem ubi erat prius? * Spiritus est,
qui vivificat: caro non prodest quidquam. verba,
quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt.
65 * Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt. quidam non credunt
Sciebat enim ab initio Iesus qui essent non cre-
66 dentes, et quis traditurus esset eum. * Et dicebat:
Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad
67 me, nisi fuerit ei datum a Patre meo. * Ex hoc
multi discipulorum eius abierunt retro: et iam non
68 cum illo ambulabant. * Dixit ergo Iesus ad duo-
69 decim: Numquid et vos vultis abire? * Respondit
ergo ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus?
70 verba vitae aeternae habes. * [a] et nos credidimus,
71 et cognovimus quia tu es Christus Filius Dei. * Re-
spondit eis Iesus: Nonne ego vos duodecim elegi:
72 et ex vobis unus diabolus est? * Dicebat autem
Iudam Simonis Iscariotem: hic enim erat tradi-
turus eum, cum esset unus ex duodecim.

CAPUT VII.

A 1 Post haec autem ambulabat Iesus in Galilaeam,
non enim volebat in Iudaeam ambulare: quia
2 quaerebant eum Iudaei interficere. * Erat autem
in proximo dies festus Iudaeorum, [b] Scenopegia. Ad festum scenopegiae
3 * Dixerunt autem ad eum fratres eius: Transi hinc,
et vade in Iudaeam, ut et discipuli tui videant opera
4 tua, quae facis. * Nemo quippe in occulto quid
facit, et quaerit ipse in palam esse: si haec facis,
5 manifesta teipsum mundo. * Neque enim fratres

---

[a] Matth. 16, 16; Marc. 8, 29; Luc. 9, 20. [b] Lev. 23, 34.

6 eius credebant in eum. *Dicit ergo eis Iesus: Tem-
pus meum nondum advenit: tempus autem vestrum
7 semper est paratum. *Non potest mundus odisse
vos: me autem odit: quia ego testimonium perhibeo
B 8 de illo quòd opera eius mala sunt. *Vos ascendite
ad diem festum hunc, ego autem non ascendo ad
diem festum istum: quia meum tempus nondum
9 impletum est. *Haec cum dixisset, ipse mansit in
Galilaea.

10 *Ut autem ascenderunt fratres eius, tunc et ipse
ascendit ad diem festum non manifeste, sed quasi ascendit Iesus in occulto
11 in occulto. *Iudaei ergo quaerebant eum in die
12 festo, et dicebant: Ubi est ille? *Et murmur mul-
tum erat in turba de eo. Quidam enim dicebant:
Quia bonus est. Alii autem dicebant: Non, sed se-
13 ducit turbas. *Nemo tamen palam loquebatur de
illo propter metum Iudaeorum.

14 *Iam autem die festo mediante, ascendit Iesus
15 in templum, et docebat. *Et mirabantur Iudaei, et in templo
dicentes: Quomodo hic litteras scit, cum non didi-
C 16 cerit? *Respondit eis Iesus, et dixit: Mea doctrina
17 non est mea, sed eius, qui misit me. *Si quis vo-
luerit voluntatem eius facere: cognoscet de doctrina, de doctrina sua
18 utrum ex Deo sit, an ego a me ipso loquar. *Qui
a semetipso loquitur, gloriam propriam quaerit.
qui autem quaerit gloriam eius, qui misit eum, hic
19 verax est, et iniustitia in illo non est. *[a] Nonne Moyses
dedit vobis legem: et nemo ex vobis facit legem?
20 *[b] Quid me quaeritis interficere? Respondit turba,
et dixit: Daemonium habes: quis te quaerit inter-
21 ficere? *Respondit Iesus, et dixit eis: Unum opus

[a] Ex. 24, 3. [b] Ioan. 5, 18.

22 feci, et omnes miramini. * Propterea [a] Moyses dedit
vobis circumcisionem: (non quia ex [b] Moyse est,
sed ex patribus) et in sabbato circumciditis homi-
D 23 nem. * Si circumcisionem accipit homo in sabbato,
ut non solvatur lex Moysi: mihi indignamini quia
24 totum hominem sanum feci in sabbato? * [c] Nolite
iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iu-
25 dicate. * Dicebant ergo quidam ex Ierosolymis·
26 Nonne hic est, quem quaerunt interficere? * Et
ecce palam loquitur, et nihil ei dicunt. Numquid palam loquitur
vere cognoverunt principes quia hic est Christus?
27 * Sed hunc scimus unde sit: Christus autem cum
28 venerit, nemo scit unde sit. * Clamabat ergo Iesus
in templo docens, et dicens: Et me scitis, et unde
sim scitis: et a me ipso non veni, sed est verus,
29 qui misit me, quem vos nescitis. * Ego scio eum:
quia ab ipso sum, et ipse me misit.
E 30 * Quaerebant ergo eum apprehendere: et nemo apprehendi
misit in illum manus, quia nondum venerat hora non potest
31 eius. * De turba autem multi crediderunt in eum,
et dicebant: Christus cum venerit, numquid plura
32 signa faciet quàm quae hic facit? * Audierunt Pha-
risaei turbam murmurantem de illo haec: et mise-
runt principes, et Pharisaei ministros ut apprehen-
33 derent eum. * Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum
tempus vobiscum sum: et vado ad eum, qui me
34 misit. * [d] Quaeretis me, et non invenietis: et ubi ego
35 sum, vos non potestis venire. * Dixerunt ergo Iudaei
ad semetipsos: Quò hic iturus est, quia non inve-

---

[a] Lev. 12, 3. [b] Gen. 17, 10. [c] Deut. 1, 16. [d] Ioan. 13, 33.

niemus eum? numquid in dispersionem Gentium
F 36 iturus est, et docturus Gentes? * Quis est hic sermo,
quem dixit: Quaeretis me, et non invenietis: et ubi
sum ego, vos non potestis venire?
37 * In novissimo autem [a] die magno festivitatis sta- ultimo docet de Spiritu
bat Iesus, et clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat
38 ad me, et bibat. * [b] Qui credit in me, sicut dicit
Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquae vi-
39 vae. * Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi
erant credentes in eum: nondum enim erat Spiritus
datus, quia Iesus nondum erat glorificatus.
40 * Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones turbae dissensio
41 eius, dicebant: Hic est vere propheta. * Alii dice-
bant: Hic est Christus. Quidam autem dicebant:
42 Numquid a Galilaea venit Christus? * [c] Nonne
Scriptura dicit: Quia ex semine David, et de Beth-
lehem castello, ubi erat David, venit Christus?
43 * Dissensio itaque facta est in turba propter eum.
G 44 * Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere
eum: sed nemo misit super eum manus.
45 * Venerunt ergo ministri ad Pontifices, et Phari-
saeos. Et dixerunt eis illi: Quare non adduxistis
46 illum? * Responderunt ministri: Numquam sic lo-
47 cutus est homo, sicut hic homo. * Responderunt
ergo eis Pharisaei: Numquid et vos seducti estis?
48 * Numquid ex principibus aliquis credidit in eum,
49 aut ex Pharisaeis? * sed turba haec, quae non
50 novit legem, maledicti sunt. * Dixit Nicodemus ad Nicodemi sententia
eos, [d] ille, qui venit ad eum nocte, qui unus erat ex
51 ipsis: * Numquid lex nostra iudicat hominem, nisi

---

[a] Lev. 23, 27. [b] Is. 44, 3; 58, 11; Ioel 2, 28; Act. 2, 17.
[c] Mich. 5, 2; Matth. 2, 6. [d] Ioan. 3, 2.

prius audierit ab ipso, [a] et cognoverit quid faciat?
52 * Responderunt, et dixerunt ei: Numquid et tu Gali-
laeus es? Scrutare Scripturas, et vide quia a Ga-
53 lilaea propheta non surgit. * Et reversi sunt unus-
quisque in domum suam.

CAPUT VIII.

A 1 Iesus autem perrexit in montem Oliveti:
2 * et diluculo iterum venit in templum, et omnis Mulier adultera
3 populus venit ad eum, et sedens docebat eos. * Ad-
ducunt autem Scribae, et Pharisaei mulierem in
adulterio deprehensam: et statuerunt eam in medio,
4 * et dixerunt ei: Magister, haec mulier modo de-
5 prehensa est in adulterio. * [b] In lege autem Moyses
mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid
6 dicis? * Hoc autem dicebant tentantes eum, ut pos-
sent accusare eum. Iesus autem inclinans se deor-
7 sum, digito scribebat in terra. * Cum ergo perse-
verarent interrogantes eum, erexit se, et dixit eis:
[c] Qui sine peccato est vestrum, primus in illam la-
8 pidem mittat. * Et iterum se inclinans, scribebat in
9 terra. * Audientes autem unus post unum exibant,
incipientes a senioribus: et remansit solus Iesus,
10 et mulier in medio stans. * Erigens autem se Iesus,
dixit ei: Mulier, ubi sunt, qui te accusabant? nemo
B 11 te condemnavit? * Quae dixit: Nemo, Domine. non condemnatur
Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo: Vade,
et iam amplius noli peccare.
12 * Iterum ergo locutus est eis Iesus, dicens: [d] Ego
sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in

[a] Deut. 17, 8; 19, 15. [b] Lev. 20, 10. [c] Deut. 17, 7.
[d] I Ioan. 1, 5.

13 tenebris, sed habebit lumen vitae. * Dixerunt ergo
ei Pharisaei: Tu de te ipso testimonium perhibes: testimonium Iesu
14 testimonium tuum non est verum. * Respondit Ie-
sus, et dixit eis: Et si ego testimonium perhibeo de
meipso, verum est testimonium meum: quia scio
unde veni, et quò vado: vos autem nescitis unde
15 venio, aut quò vado. * Vos secundum carnem iu-
16 dicatis: ego non iudico quemquam: * et si iudico
ego, iudicium meum verum est, quia solus non
17 sum: sed ego, et qui misit me, Pater. * Et in lege
vestra scriptum est, [a] quia duorum hominum testi-
18 monium verum est. * Ego sum, qui testimonium
perhibeo de me ipso: et testimonium perhibet de
19 me, qui misit me, Pater. * Dicebant ergo ei: Ubi
est Pater tuus? Respondit Iesus: Neque me scitis,
neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan et
C 20 Patrem meum sciretis. * Haec verba locutus est
Iesus in gazophylacio, docens in templo: et nemo
apprehendit eum, quia necdum venerat hora eius.
21 * Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vado, et quae-
retis me, et in peccato vestro moriemini. Quò ego
22 vado, vos non potestis venire. * Dicebant ergo Iu- alii non credunt
daei: Numquid interficiet semetipsum, quia dixit:
23 Quò ego vado, vos non potestis venire? * Et dice-
bat eis: Vos de deorsum estis, ego de supernis
sum. Vos de mundo hoc estis, ego non sum de
24 hoc mundo: * Dixi ergo vobis quia moriemini in
peccatis vestris: si enim non credideritis quia ego
25 sum, moriemini in peccato vestro. * Dicebant ergo
ei: Tu quis es? Dixit eis Iesus: Principium, qui et
26 loquor vobis. * Multa habeo de vobis loqui, et iu-

---

[a] Deut. 17, 6; 19, 15; Matth. 18, 16; 2 Cor. 13, 1; Hebr. 10, 28.

dicare. sed qui me misit, [a] verax est: et ego quae
27 audivi ab eo, haec loquor in mundo. *Et non co-
28 gnoverunt quia Patrem eius dicebat Deum. *Dixit
ergo eis Iesus: Cum exaltaveritis Filium hominis,
tunc cognoscetis quia ego sum, et a meipso facio
D 29 nihil, sed sicut docuit me Pater, haec loquor: *et
qui me misit, mecum est, et non reliquit me solum:
quia ego quae placita sunt ei, facio semper.
30 *Haec illo loquente, multi crediderunt in eum. alii credunt
31 *Dicebat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei, Iu-
daeos: Si vos manseritis in sermone meo, vere di-
32 scipuli mei eritis: *et cognoscetis veritatem, et veri-
33 tas liberabit vos. *Responderunt ei: Semen Abra-
hae sumus, et nemini servivimus umquam: quo-
34 modo tu dicis: Liberi eritis? *Respondit eis Iesus:
Amen, amen dico vobis: [b] quia omnis, qui facit
35 peccatum, servus est peccati. *servus autem non
manet in domo in aeternum: filius autem manet in
36 aeternum. *si ergo vos filius liberaverit, vere liberi
E 37 eritis. *Scio quia filii Abrahae estis: sed quaeritis
me interficere, quia sermo meus non capit in vobis.
38 *Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor: et vos
39 quae vidistis apud patrem vestrum, facitis. *Re-
sponderunt, et dixerunt ei: Pater noster Abraham
est. Dicit eis Iesus: Si filii Abrahae estis, opera filii Abrahae
40 Abrahae facite. *Nunc autem quaeritis me inter-
ficere, hominem, qui veritatem vobis locutus sum,
41 quam audivi a Deo: hoc Abraham non fecit. *Vos
facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos

[a] Rom. 3, 4. [b] Rom. 6, 15. 16; 2 Petr. 2, 19.

ex fornicatione non sumus nati: unum patrem ha-
42 bemus Deum. *Dixit ergo eis Iesus: Si Deus pater
vester esset: diligeretis utique me. ego enim ex
Deo processi, et veni: neque enim a me ipso veni,
43 sed ille me misit. *Quare loquelam meam non
cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem
44 meum. *[a] Vos ex patre diabolo estis: et desideria filii diaboli
patris vestri vultis facere. ille homicida erat ab
F initio, et in veritate non stetit: quia non est veritas
in eo: cum loquitur mendacium, ex propriis loqui-
45 tur, quia mendax est, et pater eius. *Ego autem
46 si veritatem dico, non creditis mihi. *Quis ex vobis
arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis,
47 quare non creditis mihi? *[b] Qui ex Deo est, verba
Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo
non estis.

48 *Responderunt ergo Iudaei, et dixerunt ei: Nonne
bene dicimus nos quia Samaritanus es tu, et dae-
49 monium habes? *Respondit Iesus: Ego daemo-
nium non habeo: sed honorifico Patrem meum, et
50 vos inhonorastis me. *Ego autem non quaero glo-
51 riam meam: est qui quaerat, et iudicet. *Amen,
amen dico vobis: si quis sermonem meum serva- Filius Dei
G 52 verit, mortem non videbit in aeternum. *Dixerunt
ergo Iudaei: Nunc cognovimus quia daemonium
habes. Abraham mortuus est, et Prophetae: et tu
dicis: Si quis sermonem meum servaverit, non
53 gustabit mortem in aeternum. *Numquid tu maior
es patre nostro Abraham, qui mortuus est? et Pro-
54 phetae mortui sunt. Quem te ipsum facis? *Re-
spondit Iesus: Si ego glorifico me ipsum, gloria

[a] 1 Ioan. 3, 8. [b] 1 Ioan. 4, 6.

mea nihil est: est Pater meus, qui glorificat me,
55 quem vos dicitis quia Deus vester est, * et non co-
gnovistis eum: ego autem novi eum: Et si dixero
quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. Sed
56 scio eum, et sermonem eius servo. * Abraham pater
vester exultavit ut videret diem meum: vidit, et
57 gavisus est. * Dixerunt ergo Iudaei ad eum: Quin-
quaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti?
58 * Dixit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, antequam
59 Abraham fieret, ego sum. * Tulerunt ergo lapides,
ut iacerent in eum: Iesus autem abscondit se, et
exivit de templo.

CAPUT IX.

A 1 Et praeteriens Iesus vidit hominem caecum a
2 nativitate: * et interrogaverunt eum discipuli Caecus a nativitate
eius: Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes eius,
3 ut caecus nasceretur? * Respondit Iesus: Neque
hic peccavit, neque parentes eius: sed ut mani-
4 festentur opera Dei in illo. * Me oportet operari
opera eius, qui misit me, donec dies est: venit nox,
5 quando nemo potest operari. * quamdiu sum in
6 mundo, lux sum mundi. * Haec cum dixisset, expuit
in terram, et fecit lutum ex sputo, et linivit lutum
B 7 super oculos eius, * et dixit ei: Vade, lava in nata-
toria Siloe (quod interpretatur Missus.) Abiit ergo, lavat et videt
et lavit, et venit videns.

8 * Itaque vicini, et qui viderant eum prius quia
mendicus erat, dicebant: Nonne hic est, qui sede-
bat, et mendicabat? Alii dicebant: Quia hic est.
9 * Alii autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille interro-
10 vero dicebat: Quia ego sum. * Dicebant ergo ei: gatur a turba

11 Quomodo aperti sunt tibi oculi? *Respondit: Ille
homo, qui dicitur Iesus, lutum fecit: et unxit oculos
meos, et dixit mihi: Vade ad natatoria Siloe, et
12 lava. Et abii, et lavi, et video. *Et dixerunt ei:
13 Ubi est ille? Ait: Nescio. *Adducunt eum ad Pha-
C 14 risaeos, qui caecus fuerat. *Erat autem sabbatum
quando lutum fecit Iesus, et aperuit oculos eius.
15 *Iterum ergo interrogabant eum Pharisaei quo- atque a pharisaeis
modo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum mihi
16 posuit super oculos, et lavi, et video. *Dicebant
ergo ex Pharisaeis quidam: Non est hic homo a
Deo, qui sabbatum non custodit. Alii autem dice-
bant: Quomodo potest homo peccator haec signa
17 facere? Et schisma erat inter eos. *Dicunt ergo
caeco iterum: Tu quid dicis de illo, qui aperuit
oculos tuos? Ille autem dixit: Quia propheta est.
18 *Non crediderunt ergo Iudaei de illo, quia caecus
fuisset et vidisset, donec vocaverunt parentes eius,
D 19 qui viderat: *et interrogaverunt eos, dicentes: Hic
est filius vester, quem vos dicitis quia caecus natus
20 est? Quomodo ergo nunc videt? *Responderunt
eis parentes eius, et dixerunt: Scimus quia hic est agnoscitur a parentibus
21 filius noster, et quia caecus natus est: *quomodo
autem nunc videat, nescimus: aut quis eius aperuit
oculos, nos nescimus: ipsum interrogate: aetatem
E 22 habet, ipse de se loquatur. *Haec dixerunt paren-
tes eius, quoniam timebant Iudaeos: iam enim con-
spiraverant Iudaei, ut si quis eum confiteretur esse
23 Christum, extra synagogam fieret. *Propterea pa-

rentes eius dixerunt: Quia aetatem habet, ipsum
interrogate.
24 *Vocaverunt ergo rursum hominem, qui fuerat
caecus, et dixerunt ei: Da gloriam Deo. nos scimus
25 quia hic homo peccator est. *Dixit ergo eis ille:
Si peccator est, nescio: unum scio, quia caecus
26 cum essem, modo video. *Dixerunt ergo illi: Quid
27 fecit tibi? quomodo aperuit tibi oculos? *Respon-
dit eis: Dixi vobis iam, et audistis: quid iterum docens phari-
vultis audire? numquid et vos vultis discipuli eius saeos
28 fieri? *Maledixerunt ergo ei, et dixerunt: Tu di-
scipulus illius sis: nos autem Moysi discipuli sumus.
F 29 *Nos scimus quia Moysi locutus est Deus: hunc
30 autem nescimus unde sit. *Respondit ille homo,
et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos ne-
31 scitis unde sit, et aperuit meos oculos: *scimus
autem quia peccatores Deus non audit: sed si quis
Dei cultor est, et voluntatem eius facit, hunc ex-
32 audit. *A saeculo non est auditum quia quis ape-
33 ruit oculos caeci nati. *Nisi esset hic a Deo, non
34 poterat facere quidquam. *Responderunt, et dixe- eicitur foras
runt ei: In peccatis natus es totus, et tu doces nos?
Et eiecerunt eum foras.
G 35 *Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras: et cum
invenisset eum, dixit ei: Tu credis in Filium Dei?
36 *Respondit ille, et dixit: Quis est, Domine, ut cre-
37 dam in eum? *Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum, et assumi-
38 qui loquitur tecum, ipse est. *At ille ait: Credo tur a Do-
39 Domine. Et procidens adoravit eum. *Et dixit mino

Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni: ut indice mundi
qui non vident videant, et qui vident caeci fiant.
40 *Et audierunt quidam ex Pharisaeis, qui cum ipso
erant, et dixerunt ei: Numquid et nos caeci sumus?
41 *Dixit eis Iesus: Si caeci essetis, non haberetis pec-
catum. nunc vero dicitis: Quia videmus. Peccatum
vestrum manet.

CAPUT X.

A 1 Amen, amen dico vobis: qui non intrat per
ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde: Pastor bonus
2 ille fur est, et latro. *Qui autem intrat per ostium,
3 pastor est ovium. *Huic ostiarius aperit, et oves
vocem eius audiunt, et proprias oves vocat nomi-
4 natim, et educit eas. *Et cum proprias oves emi-
serit, ante eas vadit: et oves illum sequuntur, quia
5 sciunt vocem eius. *Alienum autem non sequuntur,
sed fugiunt ab eo: quia non noverunt vocem alie-
B 6 norum. *Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi
7 autem non cognoverunt quid loqueretur eis. *Dixit
ergo eis iterum Iesus: Amen, amen dico vobis, quia
8 ego sum ostium ovium. *Omnes quotquot vene-
runt, fures sunt, et latrones, et non audierunt eos
9 oves. *Ego sum ostium. Per me si quis introierit,
salvabitur: et ingredietur, et egredietur, et pascua
10 inveniet. *Fur non venit nisi ut furetur, et mactet,
et perdat. Ego veni ut vitam habeant, et abundan-
C 11 tius habeant. *Ego sum pastor bonus. [a] Bonus

[a] Is. 40, 11; Ez. 34, 23; 37, 24.

12 pastor animam suam dat pro ovibus suis. * Mer-
cenarius autem, et qui non est pastor, cuius non
sunt oves propriae, videt lupum venientem, et di-
mittit oves, et fugit: et lupus rapit, et dispergit
13 oves: * mercenarius autem fugit, quia mercenarius
14 est, et non pertinet ad eum de ovibus. * Ego sum
pastor bonus: et cognosco meas, et cognoscunt me
15 meae. * [a] Sicut novit me Pater, et ego agnosco
Patrem: et animam meam pono pro ovibus meis.
D 16 * Et alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili:
et illas oportet me adducere, et vocem meam au-
17 dient, et fiet unum ovile, et unus pastor. * Pro- unum ovile
pterea mė diligit Pater: [b] quia ego pono animam
18 meam, ut iterum sumam eam. * Nemo tollit eam
a me: sed ego pono eam a meipso, et potestatem
habeo ponendi eam: et potestatem habeo iterum
sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre meo.
19 * Dissensio iterum facta est inter Iudaeos propter dissensio inter
20 sermones hos. * Dicebant autem multi ex ipsis: Iudaeos
Daemonium habet, et insanit: quid eum auditis?
21 * Alii dicebant: Haec verba non sunt daemonium
habentis: numquid daemonium potest caecorum
oculos aperire?
22 * [c] Facta sunt autem Encaenia in Ierosolymis: festum encae-
23 et hiems erat. * Et ambulabat Iesus in templo, in niorum
porticu Salomonis.
E 24 * Circumdederunt ergo eum Iudaei, et dicebant
ei: Quousque animam nostram tollis? si tu es Chri-
25 stus, dic nobis palam. * Respondit eis Iesus: Lo-
quor vobis, et non creditis. opera, quae ego facio

---

[a] Matth. 11, 27; Luc. 10, 22. [b] Is. 53, 7. [c] 1 Mach. 4, 56. 59.

in nomine Patris mei, haec testimonium perhibent
26 de me: *sed vos non creditis, quia non estis ex
27 ovibus meis. *Oves meae vocem meam audiunt:
28 et ego cognosco eas, et sequuntur me: *et ego vi-
tam aeternam do eis: et non peribunt in aeternum,
29 et non rapiet eas quisquam de manu mea. *Pater
meus quod dedit mihi, maius omnibus est: et nemo
F 30 potest rapere de manu Patris mei. *Ego, et Pater Iesus consubstantialis Patri
31 unum sumus. *Sustulerunt ergo lapides Iudaei,
32 ut lapidarent eum. *Respondit eis Iesus: Multa
bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter
33 quod eorum opus me lapidatis? *Responderunt
ei Iudaei: De bono opere non lapidamus te, sed de
blasphemia: et quia tu homo cum sis, facis teipsum
34 Deum. *Respondit eis Iesus: Nonne scriptum est
35 in lege vestra: [a] quia Ego dixi, dii estis? *Si illos
dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, et non
G 36 potest solvi scriptura: *quem Pater sanctificavit,
et misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas:
37 quia dixi, Filius Dei sum? *Si non facio opera
38 Patris mei, nolite credere mihi. *Si autem facio:
et si mihi non vultis credere, operibus credite, ut
cognoscatis, et credatis quia Pater in me est, et ego
39 in Patre. *Quaerebant ergo eum apprehendere:
et exivit de manibus eorum.
40 *Et abiit iterum trans Iordanem in eum locum, abit trans Iordanem
ubi erat Ioannes baptizans primum: et mansit illic:
41 *et multi venerunt ad eum, et dicebant: Quia

---

[a] Ps. 81, 6.

42 Ioannes quidem signum fecit nullum. * Omnia au-
tem quaecumque dixit Ioannes de hoc, vera erant.
Et multi crediderunt in eum.

CAPUT XI.

A 1 Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania, Lazarus infirmus
de castello Mariae, et Marthae sororis eius.
2 * (Maria autem erat, [a] quae unxit Dominum un-
guento, et extersit pedes eius capillis suis: cuius
3 frater Lazarus infirmabatur.) * Miserunt ergo so-
rores eius ad eum dicentes: Domine, ecce quem
4 amas infirmatur. * Audiens autem Iesus dixit eis:
Infirmitas haec non est ad mortem, sed pro gloria
5 Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam. * Diligebat
autem Iesus Martham, et sororem eius Mariam, et
6 Lazarum. * Ut ergo audivit quia infirmabatur, tunc
quidem mansit in eodem loco duobus diebus.
7 * deinde post haec dixit discipulis suis: Eamus
8 in Iudaeam iterum. * Dicunt ei discipuli: Rabbi,
nunc quaerebant te Iudaei lapidare, et iterum vadis
B 9 illuc? * Respondit Iesus: Nonne duodecim sunt
horae diei? Si quis ambulaverit in die, non offen-
10 dit, quia lucem huius mundi videt: * si autem am-
bulaverit in nocte, offendit, quia lux non est in eo.
11 * Haec ait, et post haec dixit eis: Lazarus amicus atque mortuus
noster dormit: sed vado ut a somno excitem eum.
12 * Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit,
13 salvus erit. * Dixerat autem Iesus de morte eius:
illi autem putaverunt quia de dormitione somni di-
14 ceret. * Tunc ergo Iesus dixit eis manifeste: Lazarus

[a] Matth. 26, 7; Luc. 7, 37; Ioan. 12, 3.

15 mortuus est: *et gaudeo propter vos, ut credatis,
16 quoniam non eram ibi. sed eamus ad eum. *Dixit
ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos:
Eamus et nos, ut moriamur cum eo.
C 17 *Venit itaque Iesus: et invenit eum quattuor dies
18 iam in monumento habentem. *(Erat autem Bethania
iuxta Ierosolymam quasi stadiis quindecim.)
19 *Multi autem ex Iudaeis venerant ad Martham, et
20 Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo. *Martha
ergo ut audivit quia Iesus venit, occurrit illi: Maria
21 autem domi sedebat. *Dixit ergo Martha ad Iesum:
Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mor- frater Marthae
22 tuus: *sed et nunc scio quia quaecumque popo-
23 sceris a Deo, dabit tibi Deus. *Dicit illi Iesus: Re-
24 surget frater tuus. *Dicit ei Martha: Scio quia re-
25 surget [a]in resurrectione in novissimo die. *Dixit
ei Iesus: Ego sum resurrectio, et vita: [b]qui credit
26 in me, etiam si mortuus fuerit, vivet: *et omnis,
qui vivit, et credit in me, non morietur in aeter-
D 27 num. Credis hoc? *Ait illi: Utique Domine, ego
credidi, quia tu es Christus filius Dei vivi, qui in
hunc mundum venisti.
28 *Et cum haec dixisset, abiit, et vocavit Mariam
sororem suam silentio, dicens: Magister adest, et
29 vocat te. *Illa ut audivit, surgit cito, et venit ad
30 eum: *nondum enim venerat Iesus in castellum:
sed erat adhuc in illo loco, ubi occurrerat ei Martha.
31 *Iudaei ergo, qui erant cum ea in domo, et consolabantur
eam, cum vidissent Mariam quia cito sur-

---

[a] Luc. 14, 14; Ioan. 5, 29. [b] Ioan. 6, 40.

rexit, et exiit, secuti sunt eam dicentes: Quia vadit
32 ad monumentum, ut ploret ibi. * Maria ergo, cum
venisset ubi erat Iesus, videns eum, cecidit ad pedes
eius, et dicit ei: Domine, si fuisses hic, non esset et Mariae
33 mortuus frater meus. * Iesus ergo, ut vidit eam
plorantem, et Iudaeos, qui venerant cum ea, plo-
E 34 rantes, infremuit spiritu, et turbavit seipsum, * et
dixit: Ubi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni,
35 et vide. * Et lacrymatus est Iesus. * Dixerunt ergo
36 Iudaei: Ecce quomodo amabat eum. * Quidam
37 autem ex ipsis dixerunt: [a] Non poterat hic, qui
aperuit oculos caeci nati, facere ut hic non more-
retur?

38 * Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit
ad monumentum. erat autem spelunca: et lapis
39 superpositus erat ei. * Ait Iesus: Tollite lapidem.
Dicit ei Martha soror eius, qui mortuus fuerat: Do-
40 mine, iam foetet, quatriduanus est enim. * Dicit ei
Iesus: Nonne dixi tibi quoniam si credideris, vide-
41 bis gloriam Dei? * Tulerunt ergo lapidem: Iesus
autem elevatis sursum oculis, dixit: Pater gratias
F 42 ago tibi quoniam audisti me. * ego autem sciebam
quia semper me audis, sed propter populum, qui
circumstat, dixi: ut credant quia tu me misisti.
43 * Haec cum dixisset, voce magna clamavit: Lazare e monu-
44 veni foras. * Et statim prodiit qui fuerat mortuus, mento vocatur
ligatus pedes, et manus institis, et facies illius su-
dario erat ligata. Dixit eis Iesus: Solvite eum, et
45 sinite abire. * Multi ergo ex Iudaeis, qui venerant

[a] Ioan. 9, 6.

ad Mariam, et Martham, et viderant quae fecit Iesus,
46 crediderunt in eum. *Quidam autem ex ipsis abie-
runt ad Pharisaeos, et dixerunt eis quae fecit Iesus.
47 *Collegerunt ergo Pontifices et Pharisaei con-
cilium, et dicebant: Quid facimus, quia hic homo
48 multa signa facit? *Si dimittimus eum sic, omnes
credent in eum: et venient Romani, et tollent no-
49 strum locum, et gentem. *[a] Unus autem ex ipsis
Caiphas nomine, cum esset Pontifex anni illius, dixit — Caipha[s] prophe[tat]
50 eis: Vos nescitis quidquam, *nec cogitatis quia ex-
pedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, et
G 51 non tota gens pereat. *Hoc autem a semetipso
non dixit: sed cum esset Pontifex anni illius, pro-
52 phetavit, quòd Iesus moriturus erat pro gente, *et
non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant
53 dispersi, congregaret in unum. *Ab illo ergo die
cogitaverunt ut interficerent eum.
54 *Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud
Iudaeos, sed abiit in regionem iuxta desertum, in
civitatem, quae dicitur Ephrem, et ibi morabatur — Iesus i[n] Ephrem
cum discipulis suis.
55 *Proximum autem erat Pascha Iudaeorum: et
ascenderunt multi Ierosolymam de regione ante
56 Pascha, ut sanctificarent se ipsos. *Quaerebant — quaeritu[r] a Iudaei[s]
ergo Iesum: et colloquebantur ad invicem, in templo
stantes: Quid putatis, quia non venit ad diem fe-
stum? Dederant autem Pontifices, et Pharisaei
mandatum, ut si quis cognoverit ubi sit, indicet, ut
apprehendant eum.

---

[a] Ioan. 18, 14.

CAPUT XII.

A 1 Iesus ergo ante sex dies Paschae venit Bethaniam, Bethaniam veniens
[a]ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit
Iesus.
2 *Fecerunt autem ei coenam ibi: et Martha mini-
strabat, Lazarus vero unus erat ex discumbentibus
3 cum eo. *Maria ergo accepit libram unguenti nardi
pistici, pretiosi, et unxit pedes Iesu, et extersit pedes
eius capillis suis: et domus impleta est ex odore ungitur a Maria
4 unguenti. *Dixit ergo unus ex discipulis eius, Iudas
5 Iscariotes, qui erat eum traditurus: *Quare hoc
unguentum non vaeniit trecentis denariis, et datum
6 est egenis? *Dixit autem hoc, non quia de egenis
pertinebat ad eum, sed quia fur erat, et loculos
B 7 habens, ea, quae mittebantur, portabat. *Dixit ergo
Iesus: Sinite illam ut in diem sepulturae meae ser-
8 vet illud. *Pauperes enim semper habetis vobiscum:
me autem non semper habetis.
9 *Cognovit ergo turba multa ex Iudaeis quia illic
est: et venerunt, non propter Iesum tantum, sed ut visitatur a pluri-mis
10 Lazarum viderent, quem suscitavit a mortuis. *Co-
gitaverunt autem principes sacerdotum ut et La-
11 zarum interficerent: *quia multi propter illum ab-
ibant ex Iudaeis, et credebant in Iesum.
12 *In crastinum autem turba multa, quae venerat
ad diem festum, cum audissent quia venit Iesus Ie-
13 rosolymam: *acceperunt ramos palmarum, et pro-
cesserunt obviam ei, et clamabant: Hosanna, bene-
dictus, qui venit in nomine Domini, Rex Israel. rex Israel salutatur

---

[a] Matth. 26, 6; Marc. 14, 3.

14 * [a] Et invenit Iesus asellum, et sedit super eum, si-
C 15 cut scriptum est: * Noli timere filia Sion: ecce rex
16 tuus venit sedens super pullum asinae. * Haec non
cognoverunt discipuli eius primum: sed quando
glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt quia haec
17 erant scripta de eo: et haec fecerunt ei. * Testi-
monium ergo perhibebat turba, quae erat cum eo
quando Lazarum vocavit de monumento, et susci-
18 tavit eum a mortuis. * Propterea et obviam venit
ei turba: quia audierunt eum fecisse hoc signum.
19 * Pharisaei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis lugenti-
quia nihil proficimus? ecce mundus totus post eum bus pha-
abiit. risaeis

20 * Erant autem quidam Gentiles ex his, qui ascen-
21 derant ut adorarent in die festo. * Hi ergo acces-
serunt ad Philippum, qui erat a Bethsaida Galilaeae,
et rogabant eum, dicentes: Domine, volumus Iesum
22 videre. * Venit Philippus, et dicit Andreae: Andreas
D 23 rursum, et Philippus dixerunt Iesu. * Iesus autem
respondit eis, dicens: Venit hora, ut clarificetur
24 Filius hominis. * Amen, amen dico vobis, nisi gra- filius
num frumenti cadens in terram, mortuum fuerit; hominis
25 * ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit,
multum fructum affert. [b] Qui amat animam suam,
perdet eam: et qui odit animam suam in hoc mundo,
26 in vitam aeternam custodit eam. * Si quis mihi
ministrat, me sequatur: et ubi sum ego, illic et mi-
nister meus erit. Si quis mihi ministraverit, hono-
27 rificabit eum Pater meus. * Nunc anima mea turbata
est. Et quid dicam? Pater, salvifica me ex hac hora.

---

[a] Zach. 9, 9; Matth. 21, 7; Marc. 11, 7; Luc. 19, 35.
[b] Matth. 10, 39; 16, 25; Marc. 8, 35; Luc. 9, 24; 17, 33.

28 Sed propterea veni in horam hanc. *Pater, clari-
fica nomen tuum. Venit ergo vox de caelo: Et clari-
29 ficavi, et iterum clarificabo. *Turba ergo, quae clarificatur voce caelesti
stabat, et audierat, dicebat tonitruum esse factum.
E 30 Alii dicebant: Angelus ei locutus est. *Respondit
Iesus, et dixit: Non propter me haec vox venit, sed
31 propter vos. *Nunc iudicium est mundi: nunc prin-
32 ceps huius mundi eiicietur foras. *Et ego si exal-
tatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. exaltandus in cruce
33 *(hoc autem dicebat, significans qua morte esset
34 moriturus.) *Respondit ei turba: Nos audivimus
[a] ex lege, quia Christus manet in aeternum: et quo-
modo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis?
35 Quis est iste Filius hominis? *Dixit ergo eis Iesus:
Adhuc modicum, lumen in vobis est. Ambulate
dum lucem habetis, ut non vos tenebrae compre-
hendant: et qui ambulat in tenebris, nescit quo
36 vadat. *Dum lucem habetis, credite in lucem, ut
filii lucis sitis. Haec locutus est Iesus: et abiit, et
abscondit se ab eis.
37 *Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non
F 38 credebant in eum: *ut sermo Isaiae prophetae im- aliis non credentibus
pleretur, quem dixit: [b] Domine, quis credidit auditui
nostro? et brachium Domini cui revelatum est?
39 *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit
40 Isaias: *[c] Excaecavit oculos eorum, et induravit
cor eorum: ut non videant oculis, et non intelligant
41 corde, et convertantur, et sanem eos. *Haec dixit
Isaias, quando vidit gloriam eius, et locutus est de

---

[a] Ps. 109, 4; 116, 2; Is. 40, 8; Ez. 37, 25. [b] Is. 53, 1; Rom. 10, 16. [c] Is. 6, 9; Matth. 13, 14; Marc. 4, 12; Luc. 8, 10; Act. 28, 26; Rom. 11, 8.

42 eo. * Verumtamen et ex principibus multi credi-
derunt in eum: sed propter Pharisaeos non con-
43 fitebantur, ut e synagoga non eiicerentur. * dile-
xerunt enim gloriam hominum magis, quàm gloriam
44 Dei. * Iesus autem clamavit, et dixit: Qui credit in **aliis vero credentibus**
me, non credit in me, sed in eum, qui misit me.
45 * Et qui videt me, videt eum, qui misit me. * Ego
G 46 lux in mundum veni: ut omnis, qui credit in me,
47 in tenebris non maneat. * Et si quis audierit verba
mea, et non custodierit: ego non iudico eum. non
enim veni ut iudicem mundum, sed ut salvificem
48 mundum. * Qui spernit me, et non accipit verba
mea: habet qui iudicet eum. [a] sermo, quem locutus
49 sum, ille iudicabit eum in novissimo die. * Quia
ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me
Pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam, et
50 quid loquar. * Et scio quia mandatum eius vita
aeterna est. Quae ergo ego loquor, sicut dixit mihi **verbum Patris**
Pater, sic loquor.

CAPUT XIII.

2. Sacerdotium.

A 1 Ante diem festum Paschae, [b] sciens Iesus quia
venit hora eius ut transeat ex hoc mundo ad
Patrem: cum dilexisset suos, qui erant in mundo,
2 in finem dilexit eos. * Et coena facta, cum diabolus Coena facta
iam misisset in cor ut traderet eum Iudas Simonis
3 Iscariotae: * sciens quia omnia dedit ei Pater in
manus, et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit:
4 * surgit a coena, et ponit vestimenta sua: et cum
5 accepisset linteum, praecinxit se. * Deinde mittit
aquam in pelvim, et coepit lavare pedes discipu-

[a] Marc. 16, 16. [b] Matth. 26, 2; Marc. 14, 1; Luc. 22, 1.

lorum, et extergere linteo, quo erat praecinctus.
6 * Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Pe-
7 trus: Domine, tu mihi lavas pedes? * Respondit
Iesus, et dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo,
8 scies autem postea. * Dicit ei Petrus: Non lavabis
mihi pedes in aeternum. Respondit ei Iesus: Si
9 non lavero te, non habebis partem mecum. * Dicit
ei Simon Petrus: Domine, non tantum pedes meos,
B 10 sed et manus, et caput. * Dicit ei Iesus: Qui lotus
est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus lavat pedes
11 totus. Et vos mundi estis, sed non omnes. * Scie-
bat enim quisnam esset qui traderet eum: propterea
12 dixit: Non estis mundi omnes. * Postquàm ergo
lavit pedes eorum, et accepit vestimenta sua: cum
recubuisset iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim
13 vobis? * Vos vocatis me Magister, et Domine: et
14 bene dicitis: sum etenim. * Si ergo ego lavi pedes
vestros, Dominus, et Magister: et vos debetis alter
15 alterius lavare pedes. * Exemplum enim dedi vobis, et exemplum declarat
ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis.
16 * [a] Amen, amen dico vobis: Non est servus maior
Domino suo: neque apostolus maior est eo, qui
17 misit illum. * Si haec scitis, beati eritis si feceritis
18 ea. * Non de omnibus vobis dico: ego scio quos
elegerim: sed ut adimpleatur Scriptura: [b] Qui man-
ducat mecum panem, levabit contra me calcaneum
C 19 suum. * Amodo dico vobis, priusquàm fiat: ut cum
20 factum fuerit, credatis, quia ego sum. * [c] Amen,
amen dico vobis: Qui accipit si quem misero, me

---

[a] Matth. 10, 24; Luc. 6, 40; Ioan. 15, 20. [b] Ps. 40, 10.
[c] Matth. 10, 40; Luc. 10, 16.

accipit: qui autem me accipit, accipit eum, qui me
misit.
21 *Cum haec dixisset Iesus, turbatus est spiritu: turbatus significat
et protestatus est, et dixit: [a] Amen, amen dico vobis:
22 Quia unus ex vobis tradet me. *Aspiciebant ergo
ad invicem discipuli, haesitantes de quo diceret.
23 *Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in
24 sinu Iesu, quem diligebat Iesus. *Innuit ergo huic
Simon Petrus, et dixit ei: Quis est, de quo dicit?
25 *Itaque cum recubuisset ille supra pectus Iesu,
26 dicit ei: Domine quis est? *Respondit Iesus: Ille
est, cui ego intinctum panem porrexero. Et cum
intinxisset panem, dedit Iudae Simonis Iscariotae. Iudam proditorem
27 *Et post buccellam, introivit in eum satanas. Et
28 dixit ei Iesus: Quod facis, fac citius. *Hoc autem
nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei.
29 *Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iu-
D das, quòd dixisset ei Iesus: Eme ea, quae opus sunt
nobis ad diem festum: aut egenis ut aliquid daret.
30 *Cum ergo accepisset ille buccellam, exivit conti-
nuo. Erat autem nox.
31 *Cum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc clarificatus
est filius hominis: et Deus clarificatus est in eo.
32 *Si Deus clarificatus est in eo, et Deus clarificabit
eum in semetipso: et continuo clarificabit eum.
33 *Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. [b] Quae-
retis me: et sicut dixi Iudaeis: Quò ego vado, vos
34 non potestis venire: et vobis dico modo. *[c] Man- dat mandatum novum
datum novum do vobis: Ut diligatis invicem, sicut

---

[a] Matth. 26, 21; Marc. 14, 18; Luc. 22, 21. [b] Ioan. 7, 34.
[c] Lev. 19, 18; Matth. 22, 39; Ioan. 15, 12.

35 dilexi vos, ut et vos diligatis invicem. * In hoc co-
gnoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectio-
nem habueritis ad invicem.
36 * Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis?
Respondit Iesus: Quò ego vado, non potes me modo
37 sequi: sequéris autem postea. * Dicit ei Petrus:
Quare non possum te sequi modo? [a] animam
38 meam pro te ponam. * Respondit ei Iesus: Ani- praedicit negationem Petri
mam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi:
Non cantabit gallus, donec ter me neges.

CAPUT XIV.

A 1 Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, et
2 in me credite. * In domo Patris mei man-
siones multae sunt. si quo minus dixissem vobis:
3 Quia vado parare vobis locum. * Et si abiero, et Vadit parare locum
praeparavero vobis locum: iterum venio, et acci-
piam vos ad meipsum, ut ubi sum ego, et vos sitis.
4 * Et quò ego vado scitis, et viam scitis. * Dicit ei
5 Thomas: Domine, nescimus quò vadis: et quo
6 modo possumus viam scire? * Dicit ei Iesus: Ego
sum via, et veritas, et vita. nemo venit ad Patrem, ad Patrem
7 nisi per me. * Si cognovissetis me, et Patrem
meum utique cognovissetis: et amodo cognoscetis
8 eum, et vidistis eum. * Dicit ei Philippus: Do-
mine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis.
9 * Dicit ei Iesus: Tanto tempore vobiscum sum:
et non cognovistis me? Philippe, qui videt me,
videt et Patrem. Quomodo tu dicis: Ostende

[a] Matth. 26, 35; Marc. 14, 29; Luc. 22, 33.

B 10 nobis Patrem? *Non creditis quia ego in Patre,
et Pater in me est? Verba, quae ego loquor vobis,
a me ipso non loquor. Pater autem in me manens, in ipso manentem
11 ipse facit opera. *Non creditis quia ego in Patre,
12 et Pater in me est? *Alioquin propter opera ipsa
credite. Amen, amen dico vobis, qui credit in me,
opera, quae ego facio, et ipse faciet, et maiora ho-
13 rum faciet: quia ego ad Patrem vado. *[a] Et quod-
cumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc fa-
14 ciam: ut glorificetur Pater in Filio. *Si quid petie-
ritis me in nomine meo, hoc faciam.
15 *Si diligitis me: mandata mea servate. *Et ego
16 rogabo Patrem, et alium paraclitum dabit vobis, paraclitum missurus
17 ut maneat vobiscum in aeternum, *Spiritum veri-
tatis, quem mundus non potest accipere, quia non
videt eum, nec scit eum. vos autem cognoscetis
18 eum: quia apud vos manebit, et in vobis erit. *Non
C 19 relinquam vos orphanos: veniam ad vos. *Adhuc
modicum: et mundus me iam non videt. Vos autem
20 videtis me: quia ego vivo, et vos vivetis. *In illo
die vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo, et
21 vos in me, et ego in vobis. *Qui habet mandata
mea, et servat ea: ille est, qui diligit me. Qui autem
diligit me, diligetur a Patre meo: et ego diligam
eum, et manifestabo ei me ipsum.
22 *Dicit ei Iudas, non ille Iscariotes: Domine, quid
factum est, quia manifestaturus es nobis teipsum, et seipsum manifestaturus
23 et non mundo? *Respondit Iesus, et dixit ei: Si
quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater

[a] Matth. 7, 7; 21, 22; Marc. 11, 24; Ioan. 16, 23.

meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansio-
D 24 nem apud eum faciemus: * qui non diligit me, ser-
mones meos non servat. Et sermonem, quem audi-
stis, non est meus: sed eius, qui misit me, Patris.
25 * Haec locutus sum vobis apud vos manens. * Pa-
26 raclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater
in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret
27 vobis omnia, quaecumque dixero vobis. * Pacem pacem relinquens discipulis
relinquo vobis, pacem meam do vobis: non quo-
modo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor
28 vestrum, neque formidet. * Audistis quia ego dixi
vobis: Vado, et venio ad vos. Si diligeretis me,
gauderetis utique, quia vado ad Patrem: quia Pater
29 maior me est. * Et nunc dixi vobis prius quàm
30 fiat: ut cum factum fuerit, credatis. * Iam non multa
loquar vobiscum. venit enim princeps mundi huius,
31 et in me non habet quidquam. * Sed ut cognoscat
mundus quia diligo Patrem, et [a] sicut mandatum
dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.

CAPUT XV.

A 1 Ego sum vitis vera: et Pater meus agricola est. Vitis vera
2 * Omnem palmitem in me non ferentem fru-
ctum, tollet eum: et omnem, qui fert fructum, pur-
3 gabit eum, et fructum plus afferat. * [b] Iam vos
mundi estis propter sermonem, quem locutus sum
4 vobis. * Manete in me: et ego in vobis. Sicut pal-
mes non potest ferre fructum a semetipso, nisi
manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis.
5 * Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, et et palmites

---

[a] Act. 2, 23. [b] Ioan. 13, 10.

ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me
6 nihil potestis facere. * Si quis in me non manserit:
mittetur foras sicut palmes, et arescet, et colligent
7 eum, et in ignem mittent, et ardet. * Si manseritis
in me, et verba mea in vobis manserint: quodcum-
8 que volueritis petetis, et fiet vobis. * In hoc clari-
ficatus est Pater meus, ut fructum plurimum affe-
B 9 ratis, et efficiamini mei discipuli. * Sicut dilexit me
Pater, et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea.
10 * Si praecepta mea servaveritis, manebitis in dile-
ctione mea, sicut et ego Patris mei praecepta ser-
11 vavi, et maneo in eius dilectione. * Haec locutus
sum vobis: ut gaudium meum in vobis sit, et gau-
dium vestrum impleatur.
12 * [a] Hoc est praeceptum meum ut diligatis invicem, praeceptum dilectionis
13 sicut dilexi vos. * Maiorem hac dilectionem nemo
habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.
14 * Vos amici mei estis, si feceritis quae ego prae-
C 15 cipio vobis. * Iam non dicam vos servos: quia ser-
vus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem
dixi amicos: quia omnia quaecumque audivi a Patre
16 meo, nota feci vobis. * [b] Non vos me elegistis: sed
ego elegi vos, et posui vos ut eatis, et fructum affe-
ratis: et fructus vester maneat: ut quodcumque
17 petieritis Patrem in nomine meo, det vobis. * [c] Haec
mando vobis, ut diligatis invicem.
18 * Si mundus vos odit: scitote quia me priorem mundi odium
19 vobis odio habuit. * Si de mundo fuissetis: mundus
quod suum erat diligeret: quia vero de mundo non
estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit

---

[a] Ioan. 13, 34; Eph. 5, 2; 1 Thess. 4, 9. [b] Matth. 28, 19.
[c] 1 Ioan. 3, 11; 4, 7.

20 vos mundus. *Mementote sermonis mei, quem ego
dixi vobis: [a]Non est servus maior domino suo. Si
me persecuti sunt, [b]et vos persequentur: si ser-
monem meum servaverunt, et vestrum servabunt.
21 * Sed haec omnia facient vobis propter nomen
D 22 meum: quia nesciunt eum, qui misit me. *Si non
venissem, et locutus fuissem eis, peccatum non ha-
berent: nunc autem excusationem non habent de
23 peccato suo. *Qui me odit: et Patrem meum odit.
24 * Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius fecit,
peccatum non haberent: nunc autem et viderunt,
25 et oderunt et me, et Patrem meum. *Sed ut adim-
pleatur sermo, qui in lege eorum scriptus est: [c]Quia
26 odio habuerunt me gratis. *[d]Cum autem venerit
Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, spiritum Spiritus veritatis
veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium per-
27 hibebit de me: *et vos testimonium perhibebitis,
quia ab initio mecum estis.

CAPUT XVI.

A 1 Haec locutus sum vobis, ut non scandalizemini.
2 *Absque synagogis facient vos: sed venit hora, Persecutiones discipulorum
ut omnis, qui interficit vos, arbitretur obsequium
3 se praestare Deo. *et haec facient vobis, quia non
4 noverunt Patrem, neque me. *Sed haec locutus
sum vobis: ut cum venerit hora eorum, reminisca-
5 mini, quia ego dixi vobis. *Haec autem vobis ab
initio non dixi, quia vobiscum eram: Et nunc vado
ad eum, qui misit me; et nemo ex vobis interrogat
6 me, Quò vadis? *Sed quia haec locutus sum vobis,

---

[a] Ioan. 13, 16; Matth. 10, 24. [b] Matth. 24, 9. [c] Ps. 24, 19. [d] Luc. 24, 49.

7 tristitia implevit cor vestrum. *Sed ego veritatem
dico vobis: expedit vobis ut ego vadam: si enim
non abiero, Paraclitus non veniet ad vos: si autem
8 abiero, mittam eum ad vos. *Et cum venerit ille,
arguet mundum de peccato, et de iustitia, et de
9 iudicio. *de peccato quidem: quia non crediderunt
10 in me: *de iustitia vero: quia ad Patrem vado: et
B 11 iam non videbitis me: *De iudicio autem: quia prin-
12 ceps huius mundi iam iudicatus est. *Adhuc multa
habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo.
13 *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit Spiritus paraclitus
vos omnem veritatem. non enim loquetur a semet-
ipso: sed quaecumque audiet loquetur, et quae
14 ventura sunt annunciabit vobis. *Ille me clarifi-
cabit: quia de meo accipiet, et annunciabit vobis.
15 *Omnia quaecumque habet Pater, mea sunt. Pro-
pterea dixi: quia de meo accipiet, et annunciabit
vobis.
16 *Modicum, et iam non videbitis me: et iterum
17 modicum, et videbitis me: quia vado ad Patrem. *Di-
xerunt ergo ex discipulis eius ad invicem: Quid est
hoc, quod dicit nobis: Modicum, et non videbitis
me: et iterum modicum, et videbitis me, et quia
C 18 vado ad Patrem? *Dicebant ergo: Quid est hoc,
19 quod dicit, Modicum? nescimus quid loquitur. *Co-
gnovit autem Iesus, quia volebant eum interrogare,
et dixit eis: De hoc quaeritis inter vos quia dixi,
Modicum, et non videbitis me: et iterum modicum,
20 et videbitis me. *Amen, amen dico vobis: quia
plorabitis, et flebitis vos, mundus autem gaudebit: discipuli plorabunt
vos autem contristabimini, sed tristitia vestra ver-
21 tetur in gaudium. *Mulier cum parit, tristitiam

habet, quia venit hora eius: cum autem pepererit
puerum, iam non meminit pressurae propter gau-
22 dium: quia natus est homo in mundum. *Et vos
igitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem
videbo vos, et gaudebit cor vestrum: et gaudium atque gaudebunt
23 vestrum nemo tollet a vobis. *Et in illo die me
non rogabitis quidquam. [a] Amen, amen dico vobis:
siquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.
24 *Usque modo non petistis quidquam in nomine
meo: Petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit
plenum.

D 25 *Haec in proverbiis locutus sum vobis. Venit Iesus palam loquitur
hora cum iam non in proverbiis loquar vobis, sed
26 palam de Patre annunciabo vobis. *in illo die in
nomine meo petetis: et non dico vobis quia ego
27 rogabo Patrem de vobis: *Ipse enim Pater amat
vos, quia vos me amastis, et credidistis, quia ego
28 a Deo exivi. *Exivi a Patre, et veni in mundum:
29 iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem. *Di-
cunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris,
30 et proverbium nullum dicis. *nunc scimus quia
scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interro-
31 get: in hoc credimus quia a Deo existi. *Respondit
32 eis Iesus: Modo creditis? *[b] Ecce venit hora, et
iam venit, ut dispergamini unusquisque in propria,
et me solum relinquatis: et non sum solus, quia
33 Pater mecum est. *Haec locutus sum vobis, ut in
me pacem habeatis. In mundo pressuram habe-
bitis: sed confidite, ego vici mundum. vicit mundum

[a] Matth. 7, 7; 21, 22; Marc. 11, 24; Luc. 11, 9; Ioan. 14, 13; Iac. 1, 5. [b] Matth. 26, 31; Marc. 14, 27.

CAPUT XVII.

A 1 Haec locutus est Iesus: et sublevatis oculis in Summus sacerdos
caelum, dixit: Pater venit hora, clarifica filium
2 tuum, ut filius tuus clarificet te: * a Sicut dedisti ei
potestatem omnis carnis, ut omne, quod dedisti ei,
3 det eis vitam aeternam. * Haec est autem vita
aeterna: Ut cognoscant te, solum Deum verum, et
4 quem misisti Iesum Christum. * Ego te clarificavi
super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi
5 ut faciam: * et nunc clarifica me tu Pater apud te- orat pro se
metipsum, claritate, quam habui prius, quàm mun-
dus esset, apud te.
6 * Manifestavi nomen tuum hominibus, quos de-
disti mihi de mundo: Tui erant, et mihi eos dedisti:
7 et sermonem tuum servaverunt. * Nunc cognove-
runt quia omnia, quae dedisti mihi, abs te sunt:
8 * quia verba, quae dedisti mihi, dedi eis: et ipsi
B acceperunt, et cognoverunt vere quia a te exivi, et
9 crediderunt quia tu me misisti. * Ego pro eis rogo:
Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti
10 mihi: quia tui sunt: * et mea omnia tua sunt, et
11 tua mea sunt: et clarificatus sum in eis: * Et iam
non sum in mundo, et hi in mundo sunt, et ego ad
te venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo, pro discipulis
quos dedisti mihi: ut sint unum, sicut et nos.
12 * Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine
tuo. b Quos dedisti mihi, custodivi: et nemo ex eis
periit, nisi filius perditionis, c ut Scriptura im-
C 13 pleatur. * Nunc autem ad te venio: et haec lo-

---

a Matth. 28, 18. b Ioan. 18, 9. c Ps. 108, 8.

quor in mundo, ut habeant gaudium meum imple-
14 tum in semetipsis. *Ego dedi eis sermonem tuum,
et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mun-
15 do, sicut et ego non sum de mundo. *Non rogo
ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo.
16 *De mundo non sunt, sicut et ego non sum de
17 mundo. *Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus
18 veritas est. *Sicut tu me misisti in mundum, et
19 ego misi eos in mundum. *Et pro eis ego sancti-
fico meipsum: ut sint et ipsi sanctificati in veritate.
20 *Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro eis,
21 qui credituri sunt per verbum eorum in me: *ut et omnibus credentibus
omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in
te, ut et ipsi in nobis unum sint: ut credat mundus,
D 22 quia tu me misisti. *Et ego claritatem, quam de-
disti mihi, dedi eis: ut sint unum, sicut et nos unum
23 sumus. *Ego in eis, et tu in me: ut sint consum-
mati in unum: et cognoscat mundus quia tu me
24 misisti, et dilexisti eos, sicut et me dilexisti. *Pater,
quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint
mecum: ut videant claritatem meam, quam dedisti
mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi.
25 *Pater iuste, mundus te non cognovit. ego autem
te cognovi: et hi cognoverunt, quia tu me misisti.
26 *Et notum feci eis nomen tuum, et notum faciam:
ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, et ego in
ipsis.

CAPUT XVIII.

A 1 Haec cum dixisset Iesus, [a] egressus est cum di- Iesus in horto
scipulis suis trans Torrentem Cedron, ubi
erat hortus, in quem introivit ipse, et discipuli eius.
2 *Sciebat autem et Iudas, qui tradebat eum, locum:
quia frequenter Iesus convenerat illuc cum disci-
pulis suis.
3 *[b] Iudas ergo cum accepisset cohortem, et a
Pontificibus, et Pharisaeis ministros, venit illuc cum
4 laternis, et facibus, et armis. *Iesus itaque sciens
omnia, quae ventura erant super eum, processit,
5 et dixit eis: Quem quaeritis? *Responderunt ei:
Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Sta-
bat autem et Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis.
B 6 *Ut ergo dixit eis: Ego sum: abierunt retrorsum,
7 et ceciderunt in terram. *Iterum ergo interrogavit inter-rogat
eos: Quem quaeritis? Illi autem dixerunt: Iesum turbam
8 Nazarenum. *Respondit Iesus: Dixi vobis, quia
ego sum: si ergo me quaeritis, sinite hos abire.
9 *Ut impleretur sermo, quem dixit: [c] Quia quos de-
10 disti mihi, non perdidi ex eis quemquam. *Simon
ergo Petrus habens gladium eduxit eum: et per-
cussit pontificis servum: et abscidit auriculam eius
C 11 dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. *Di-
xit ergo Iesus Petro: Mitte gladium tuum in vagi- respon-det Petro
nam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam
illum?
12 *Cohors ergo, et tribunus, et ministri Iudaeorum
13 comprehenderunt Iesum, et ligaverunt eum: *Et

---

[a] 2 Reg. 15, 23; Matth. 26, 36; Marc. 14, 32; Luc. 22, 39.
[b] Matth. 26, 47; Marc. 14, 43; Luc. 22, 47. [c] Ioan. 17, 12.

adduxerunt eum ad [a] Annam primum, erat enim adducitur ad Annam
14 socer Caiphae, qui erat pontifex anni illius. * Erat
autem Caiphas, [b] qui consilium dederat Iudaeis:
Quia expedit, unum hominem mori pro populo.
15 * Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, et alius
discipulus. Discipulus autem ille erat notus pon-
16 tifici, et introivit cum Iesu in atrium pontificis. * Pe-
trus autem stabat ad ostium foris. [c] Exivit ergo
discipulus alius, qui erat notus pontifici, et dixit
17 ostiariae: et introduxit Petrum. * Dicit ergo Petro negatur a Petro
ancilla ostiaria: Numquid et tu ex discipulis es
D 18 hominis istius? Dicit ille: Non sum. * Stabant
autem servi, et ministri ad prunas: quia frigus erat,
et calefaciebant se: erat autem cum eis et Petrus
19 stans, et calefaciens se. * Pontifex ergo interro-
gavit Iesum de discipulis suis, et de doctrina eius.
20 * Respondit ei Iesus: Ego palam locutus sum mundo:
ego semper docui in synagoga, et in templo, quo
omnes Iudaei conveniunt: et in occulto locutus
21 sum nihil. * Quid me interrogas? interroga eos,
qui audierunt quid locutus sim ipsis: ecce hi sciunt
22 quae dixerim ego. * Haec autem cum dixisset, unus
assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens:
23 Sic respondes pontifici? * Respondit ei Iesus: Si
male locutus sum, testimonium perhibe de malo:
si autem bene, quid me caedis?
24 * [d] Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pon- mittitur ad Caipham
E 25 tificem. * Erat autem Simon Petrus stans, et ca-
lefaciens se. [e] Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex

---

[a] Luc. 3, 2. [b] Ioan. 11, 49. [c] Matth. 26, 58; Marc. 14, 54; Luc. 22, 55. [d] Matth. 26, 57; Marc. 14, 53; Luc. 22, 54. [e] Matth. 26, 69; Marc. 14, 67; Luc. 22, 56.

discipulis eius es? Negavit ille, et dixit: Non sum.
26 *Dicit ei unus ex servis pontificis, cognatus eius,
cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi
27 in horto cum illo? *Iterum ergo negavit Petrus: iterum negatur
et statim gallus cantavit.
28 *[a] Adducunt ergo Iesum a Caipha in praetorium. adducitur in praetorium
Erat autem mane: et ipsi non introierunt in prae-
torium, [b] ut non contaminarentur, sed ut mandu-
29 carent Pascha. *Exivit ergo Pilatus ad eos foras,
et dixit: Quam accusationem affertis adversus ho-
F 30 minem hunc? *Responderunt, et dixerunt ei: Si
non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus
31 eum. *Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, et
secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt
ergo ei Iudaei: Nobis non licet interficere quem-
32 quam. *[c] Ut sermo Iesu impleretur, quem dixit,
significans qua morte esset moriturus.
33 *[d] Introivit ergo iterum in praetorium Pilatus, et
vocavit Iesum, et dixit ei: Tu es rex Iudaeorum?
34 *Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii
35 dixerunt tibi de me? *Respondit Pilatus: Num-
quid ego Iudaeus sum? Gens tua, et pontifices tra-
G 36 diderunt te mihi: quid fecisti? *Respondit Iesus: respondet Pilato
Regnum meum non est de hoc mundo. si ex hoc
mundo esset regnum meum, ministri mei utique
decertarent ut non traderer Iudaeis: nunc autem
37 regnum meum non est hinc. *Dixit itaque ei Pi-
latus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis
quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, et ad

[a] Matth. 27, 2; Marc. 15, 1; Luc. 23, 1. [b] Act. 10, 28; 11, 3. [c] Matth. 20, 19. [d] Matth. 27, 11; Marc. 15, 2; Luc. 23, 3.

hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam
veritati: omnis, qui est ex veritate, audit vocem
38 meam. * Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?
Et cum hoc dixisset, iterum exivit ad Iudaeos, et
39 dicit eis: Ego nullam invenio in eo causam. *[a] Est
autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis
in Pascha: vultis ergo dimittam vobis regem Iu-
40 daeorum? * Clamaverunt ergo rursum omnes, di-
centes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Ba- postponitur Barabbae
rabbas latro.

CAPUT XIX.

A 1 Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, [b] et flagel- Flagellatur et coronatur
2 lavit. * Et milites plectentes coronam de spinis,
imposuerunt capiti eius: et veste purpurea circum-
3 dederunt eum. * Et veniebant ad eum, et dicebant:
Ave rex Iudaeorum: et dabant ei alapas.
4 * Exivit ergo iterum Pilatus foras, et dicit eis:
Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia
5 nullam invenio in eo causam. (* Exivit ergo Iesus
portans coronam spineam, et purpureum vestimen-
6 tum:) Et dicit eis: Ecce homo. * Cum ergo vidis- ecce homo
sent eum Pontifices, et ministri, clamabant, dicen-
tes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus:
Accipite eum vos, et crucifigite: ego enim non
B 7 invenio in eo causam. * Responderunt ei Iudaei:

---

[a] Matth. 27, 15; Marc. 15, 6; Luc. 23, 17. [b] Matth. 27, 26; Marc. 15, 16.

Nos legem habemus, et secundum legem debet
mori, quia filium Dei se fecit.
8 * Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem,
9 magis timuit. * Et ingressus est praetorium iterum:
et dixit ad Iesum: Unde es tu? Iesus autem re- non dat respon-
10 sponsum non dedit ei. * Dicit ergo ei Pilatus: Mihi sum
non loqueris? nescis quia potestatem habeo cruci-
11 figere te, et potestatem habeo dimittere te? * Re-
spondit Iesus: Non haberes potestatem adversum
me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea
qui me tradidit tibi, maius peccatum habet.
12 * Et exinde quaerebat Pilatus dimittere eum.
Iudaei autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis,
non es amicus Caesaris. omnis enim, qui se regem
C 13 facit, contradicit Caesari. * Pilatus autem cum au-
disset hos sermones, adduxit foras Iesum: et sedit traditur a Pilato
pro tribunali, in loco, qui dicitur Lithóstrotos, He-
14 braice autem Gabbatha. * Erat autem parasceve
Paschae, hora quasi sexta, et dicit Iudaeis: Ecce
15 rex vester. * Illi autem clamabant: Tolle, tolle, cru-
cifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum cruci-
figam? Responderunt Pontifices: Non habemus
16 Regem, nisi Caesarem. * Tunc ergo tradidit eis illum
ut crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum, et edu-
xerunt.
17 * [a] Et baiulans sibi crucem exivit in eum, qui di-
citur Calvariae, locum, Hebraice autem Golgotha:
18 * ubi crucifixerunt eum, et cum eo alios duos hinc crucifi-
D 19 et hinc, medium autem Iesum. * Scripsit autem et gitur
titulum Pilatus: et posuit super crucem. Erat autem

[a] Matth. 27, 33; Marc. 15, 22; Luc. 23, 33.

20 scriptum: Iesus Nazarenus, Rex Iudaeorum. *Hunc
ergo titulum multi Iudaeorum legerunt: quia prope
civitatem erat locus, ubi crucifixus est Iesus: Et
21 erat scriptum Hebraice, Graece, et Latine. *Dice-
bant ergo Pilato Pontifices Iudaeorum: Noli scri-
bere, Rex Iudaeorum: sed quia ipse dixit: Rex sum rex Iudaeorum
22 Iudaeorum. *Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.
23 *Milites ergo cum crucifixissent eum, [a] acceperunt
vestimenta eius, (et fecerunt quattuor partes: uni-
cuique militi partem) et tunicam. Erat autem tunica
24 inconsutilis, desuper contexta per totum. *Dixerunt
ergo ad invicem: Non scindamus eam, sed sortia-
E mur de illa cuius sit. Ut Scriptura impleretur, di-
cens: [b] Partiti sunt vestimenta mea sibi: et in ve-
stem meam miserunt sortem. Et milites quidem
haec fecerunt.
25 *Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius,
et soror matris eius, Maria Cleophae, et Maria
26 Magdalene. *Cum vidisset ergo Iesus matrem, et
discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri
27 suae: Mulier, ecce filius tuus. *Deinde dicit disci-
pulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam
F 28 discipulus in sua. *Postea sciens Iesus quia omnia
consummata sunt, [c] ut consummaretur Scriptura, tradit spiritum
29 dixit: Sitio. *Vas ergo erat positum aceto plenum.
Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo cir-
30 cumponentes, obtulerunt ori eius. *Cum ergo ac-
cepisset Iesus acetum, dixit: Consummatum est.
Et inclinato capite tradidit spiritum.

---

[a] Matth. 27, 35; Marc. 15, 24; Luc. 23, 34. [b] Ps. 21, 19.
[c] Ps. 68, 22.

31 *Iudaei ergo, (quoniam Parasceve erat) ut non
remanerent in cruce corpora sabbato, (erat enim
magnus dies ille Sabbati) rogaverunt Pilatum ut
32 frangerentur eorum crura, et tollerentur. *Vene-
runt ergo milites: et primi quidem fregerunt crura,
33 et alterius, qui crucifixus est cum eo. *Ad Iesum
autem cum venissent, ut viderunt eum iam mor-
34 tuum, non fregerunt eius crura, *sed unus militum a milite trans-
lancea latus eius aperuit, et continuo exivit san- figitur
35 guis, et aqua. *Et qui vidit, testimonium perhibuit:
G et verum est testimonium eius. Et ille scit quia
36 vera dicit: ut et vos credatis. *Facta sunt enim
haec ut Scriptura impleretur: [a] Os non comminuetis
37 ex eo. *Et iterum alia Scriptura dicit: [b] Videbunt
in quem transfixerunt.
38 *[c] Post haec autem rogavit Pilatum Ioseph ab
Arimathaea, (eo quòd esset discipulus Iesu, occul-
tus autem propter metum Iudaeorum) ut tolleret
corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo, et
39 tulit corpus Iesu. *Venit autem et Nicodemus, [d] qui
venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam
40 myrrhae, et aloes, quasi libras centum. *Accepe-
runt ergo corpus Iesu, et ligaverunt illud linteis sepelitur
cum aromatibus, sicut mos est Iudaeis sepelire. in monumento novo
41 *Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus: et
in horto monumentum novum, in quo nondum
42 quisquam positus erat. *Ibi ergo propter Para-
sceven Iudaeorum, quia iuxta erat monumentum,
posuerunt Iesum.

---

[a] Ex. 12, 46; Num. 9, 12. [b] Zach. 12, 10. [c] Matth. 27, 57; Marc. 15, 43; Luc. 23, 50. [d] Ioan. 3, 2.

CAPUT XX.

3. *Imperium*

Maria Magdalene nuntiat

A 1 Una autem sabbati, Maria Magdalene venit mane,
cum adhuc tenebrae essent, ad monumentum:
2 [a]et vidit lapidem sublatum a monumento. *Cucurrit ergo, et venit ad Simonem Petrum, et ad
alium discipulum, quem amabat Iesus, et dicit illis:
Tulerunt Dominum de monumento, et nescimus
ubi posuerunt eum.

Petrus et Ioannes currunt

3 *Exiit ergo Petrus, et ille alius discipulus, et ve-
4 nerunt ad monumentum. *Currebant autem duo
simul, et ille alius discipulus praecucurrit citius
5 Petro, et venit primus ad monumentum. *Et cum
se inclinasset, vidit posita linteamina, non tamen
B 6 introivit. *Venit ergo Simon Petrus sequens eum,
et introivit in monumentum, et vidit linteamina
7 posita, *et sudarium, quod fuerat super caput eius,
non cum linteaminibus positum, sed separatim in-
8 volutum in unum locum. *Tunc ergo introivit et
ille discipulus, qui venerat primus ad monumentum:
9 et vidit, et credidit: *nondum enim sciebant Scri-
pturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere.
10 *Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
C 11 *[b]Maria autem stabat ad monumentum foris,
plorans: Dum ergo fleret, inclinavit se, et prospexit
12 in monumentum: *et vidit duos angelos in albis,
sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi
13 positum fuerat corpus Iesu. *Dicunt ei illi: Mulier,
quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum
14 meum: et nescio ubi posuerunt eum. *Haec cum
dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Iesum

Maria videt Dominum

[a] Matth. 28, 1; Marc. 16, 1; Luc. 24, 1. [b] Matth. 28, 1; Marc. 16, 4; Luc. 24, 4.

D 15 stantem: et non sciebat quia Iesus est. * Dicit ei
Iesus: Mulier, quid ploras? quem quaeris? Illa exi-
stimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si
tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum: et
16 ego eum tollam. * Dicit ei Iesus: Maria. Conversa
E 17 illa, dicit ei: Rabboni (quod dicitur Magister.) * Di-
cit ei Iesus: Noli me tangere, nondum enim ascendi
ad Patrem meum: vade autem ad fratres meos, et
dic eis: Ascendo ad Patrem meum, et Patrem ve-
18 strum, Deum meum, et Deum vestrum. * Venit
Maria Magdalene annuncians discipulis: Quia vidi
Dominum, et haec dixit mihi.

19 * [a] Cum ergo sero esset die illo, una sabbatorum,
et fores essent clausae, ubi erant discipuli congre-
gati propter metum Iudaeorum: venit Iesus, et stetit
20 in medio, et dixit eis: Pax vobis. * Et cum hoc di- Iesus apparet discipulis
xisset, ostendit eis manus, et latus. Gavisi sunt
21 ergo discipuli, viso Domino. * Dixit ergo eis iterum:
Pax vobis. Sicut misit me Pater, et ego mitto vos.
22 * Haec cum dixisset, insufflavit: et dixit eis: Acci-
F 23 pite Spiritum sanctum: * [b] quorum remiseritis pec-
cata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, re-
tenta sunt.

24 * Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur
Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus.
25 * Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Dominum.
Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fi-
xuram clavorum, et mittam digitum meum in locum
clavorum, et mittam manum meam in latus eius,

---

[a] Marc. 16, 14; Luc. 24, 36; 1 Cor. 15, 5. [b] Matth. 18, 18.

26 non credam. * Et post dies octo, iterum erant di-
scipuli eius intus: et Thomas cum eis. Venit Iesus
ianuis clausis, et stetit in medio, et dixit: Pax vobis.
G 27 * Deinde dicit Thomae: Infer digitum tuum huc, et Thomae incredulo
vide manus meas, et affer manum tuam, et mitte
in latus meum: et noli esse incredulus, sed fidelis.
28 * Respondit Thomas, et dixit ei: Dominus meus, et
29 Deus meus. * Dixit ei Iesus: Quia vidisti me Thoma,
credidisti: beati, qui non viderunt, et crediderunt.
30 * [a] Multa quidem, et alia signa fecit Iesus in con-
spectu discipulorum suorum, quae non sunt scripta
31 in libro hoc. * Haec autem scripta sunt ut credatis,
quia Iesus est Christus Filius Dei: et ut credentes, Filius Dei
vitam habeatis in nomine eius.

CAPUT XXI.

A 1 Postea manifestavit se iterum Iesus discipulis
ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic: Ad mare Ti-
2 * Erant simul Simon Petrus, et Thomas, qui dicitur beriadis
Didymus, et Nathanael, qui erat a Cana Galilaeae,
et filii Zebedaei, et alii ex discipulis eius duo.
3 * Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei:
Venimus et nos tecum. Et exierunt, et ascenderunt
4 in navim: et illa nocte nihil prendiderunt. * Mane
autem facto stetit Iesus in littore: non tamen co- stans in littore
5 gnoverunt discipuli quia Iesus est. * Dixit ergo eis
Iesus: Pueri numquid pulmentarium habetis? Re-
6 sponderunt ei: Non. * Dicit eis: Mittite in dexteram
navigii rete: et invenietis. Miserunt ergo: et iam

---

[a] Ioan. 21, 25.

non valebant illud trahere prae multitudine piscium.
B 7 *Dixit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus,
Petro: Dominus est. Simon Petrus cum audisset
quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim
8 nudus) et misit se in mare. *Alii autem discipuli
navigio venerunt: (non enim longe erant a terra,
sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium.
9 *Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas
10 positas, et piscem superpositum, et panem. *Dicit
eis Iesus: Afferte de piscibus, quos prendidistis
11 nunc. *Ascendit Simon Petrus, et traxit rete in
terram, plenum magnis piscibus centum quinqua-
ginta tribus. Et cum tanti essent, non est scissum
C 12 rete. *Dicit eis Iesus: Venite, prandete. Et nemo
audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis
13 es? scientes, quia Dominus est. *Et venit Iesus, et
14 accipit panem, et dat eis, et piscem similiter. *Hoc
iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis cum tertio manifestat se
resurrexisset a mortuis.

15 *Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Iesus:
Simon Ioannis diligis me plus his? Dicit ei: Etiam
Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos pastor agnorum et ovium
16 meos. *Dicit ei iterum: Simon Ioannis, diligis me?
Ait illi: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit
17 ei: Pasce agnos meos. *Dicit ei tertio: Simon
Ioannis, amas me? Contristatus est Petrus, quia
dixit ei tertio, Amas me? et dixit ei: Domine tu
omnia nosti: tu scis quia amo te. Dixit ei Pasce

18 oves meas. *[a] Amen, amen dico tibi: cum esses
iunior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum
autem senueris, extendes manus tuas, et alius te
D 19 cinget, et ducet quò tu non vis. *Hoc autem dixit
significans qua morte clarificaturus esset Deum.
Et cum hoc dixisset, dicit ei: Sequere me.
20 *Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem
diligebat Iesus, sequentem, [b] qui et recubuit in coena
super pectus eius, et dixit: Domine quis est qui
21 tradet te? *Hunc ergo cum vidisset Petrus, dixit
22 Iesu: Domine hic autem quid? *Dicit ei Iesus: Sic Ioannes sic
eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu manens
23 me sequere. *Exiit ergo sermo iste inter fratres
quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei
Iesus: Non moritur. sed: Sic eum volo manere do-
nec veniam, quid ad te?
24 *Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet
de his, et scripsit haec: et scimus, quia verum est
25 testimonium eius. *[c] Sunt autem et alia multa, quae evangelii conclusio
fecit Iesus: quae si scribantur per singula, nec ipsum
arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi
sunt, libros.

---

[a] 2 Petr. 1, 14. [b] Ioan. 13, 23. [c] Ioan. 20, 30.

ACTUS APOSTOLORUM.

CAPUT I.

A 1 PRIMUM quidem sermonem feci de omnibus o *Praefa-*
Theophile, quae coepit Iesus facere, et docere *tio apo-*
2 * usque in diem, qua praecipiens Apostolis per Spi- *stolici*
ritum sanctum, quos elegit, assumptus est:
3 * quibus et praebuit seipsum vivum post passio- **I. Eccle-**
nem suam in multis argumentis, per dies quadra- **sia apud**
4 ginta apparens eis, et loquens de regno Dei. * Et **Iudaeos**
convescens, [a] praecepit eis ab Ierosolymis ne disce- *1. Prae-*
derent, sed expectarent promissionem Patris, [b] quam *paratio*
5 audistis (inquit) per os meum: * quia Ioannes qui-
dem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spi-
6 ritu sancto non post multos hos dies. * Igitur qui
convenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine
B 7 si in tempore hoc restitues regnum Israel? * Dixit
autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel mo-
8 menta, quae Pater posuit in sua potestate: * [c] sed
accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti
in vos, [d] et eritis mihi testes in Ierusalem, et in
omni Iudaea, et Samaria, et usque ad ultimum

[a] Luc. 24, 49; Ioan. 14, 26. [b] Matth. 3, 11; Marc. 1, 8; Luc. 3, 16; Ioan. 1, 26. [c] Act. 2, 2. [d] Luc. 24, 48.

9 terrae. * Et cum haec dixisset, videntibus illis, ele- ascensio Iesu Christi
vatus est: et nubes suscepit eum ab oculis eorum.
10 * Cumque intuerentur in caelum euntem illum, ecce
11 duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, * qui
et dixerunt: Viri Galilaei quid statis aspicientes in
caelum? hic Iesus, qui assumptus est a vobis in
caelum, sic veniet quemadmodum vidistis eum eun-
tem in caelum.
12 * Tunc reversi sunt Ierosolymam a monte, qui
vocatur Oliveti, qui est iuxta Ierusalem, sabbati
C 13 habens iter. * Et cum introissent in coenaculum,
ascenderunt ubi manebant Petrus, et Ioannes, Ia-
cobus, et Andreas, Philippus, et Thomas, Bartholo-
maeus, et Matthaeus, Iacobus Alphaei, et Simon apostoli cum Maria
14 Zelotes, et Iudas Iacobi. * hi omnes erant perse-
verantes unanimiter in oratione cum mulieribus,
et Maria matre Iesu, et fratribus eius.
15 * In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum
dixit (erat autem turba hominum simul, fere centum
16 viginti.) * Viri fratres, oportet impleri Scripturam,
[a] quam praedixit Spiritus sanctus per os David de
Iuda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Ie-
17 sum: * qui connumeratus erat in nobis, et sortitus
18 est sortem ministerii huius. * [b] Et hic quidem pos-
sedit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus
crepuit medius: et diffusa sunt omnia viscera eius.
19 * Et notum factum est omnibus habitantibus Ieru-

---

[a] Ps. 40, 10; Ioan. 13, 18. [b] Matth. 27, 7.

salem, ita ut appellaretur ager ille, lingua eorum,
D 20 Haceldama, hoc est, ager sanguinis. *Scriptum est
enim in libro Psalmorum: [a] Fiat commoratio eorum
deserta, et non sit qui inhabitet in ea: [b] et episco-
21 patum eius accipiat alter. *Oportet ergo ex his
viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tem- electio Matthiae apostoli
pore, quo intravit et exivit inter nos Dominus Ie-
22 sus, *incipiens a baptismate Ioannis usque in diem,
qua assumptus est a nobis, testem resurrectionis
23 eius nobiscum fieri unum ex istis. *Et statuerunt
duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabas, qui cogno-
24 minatus est Iustus: et Mathiam. *Et orantes dixe-
runt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende,
25 quem elegeris ex his duobus unum *accipere locum
ministerii huius, et apostolatus, de quo praevari-
26 catus est Iudas ut abiret in locum suum. *Et de-
derunt sortes eis, et cecidit sors super Mathiam, et
annumeratus est cum undecim Apostolis.

CAPUT II.

A 1 Et cum complerentur dies Pentecostes, erant *2. Fundatio*
2 omnes pariter in eodem loco: *et factus est
repente de caelo sonus, tamquam advenientis spi-
ritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant
3 sedentes. *Et apparuerunt illis dispertitae linguae
tamquam ignis, seditque supra singulos eorum:
4 *[c] et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et coepe- Spiritus sancti adventus
runt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus da-
5 bat eloqui illis. *Erant autem in Ierusalem habi-
tantes Iudaei, viri religiosi ex omni natione, quae
6 sub caelo est. *Facta autem hac voce, convenit

[a] Ps. 68, 26. [b] Ps. 108, 8. [c] Matth. 3, 11; Marc. 1, 8; Luc. 3, 16; Ioan. 7, 39; Act. 1, 8; 11, 16; 19, 6.

multitudo, et mente confusa est, quoniam audiebat
7 unusquisque lingua sua illos loquentes. * Stupebant
autem omnes, et mirabantur, dicentes: Nonne ecce
B 8 omnes isti, qui loquuntur, Galilaei sunt, * et quomodo
nos audivimus unusquisque linguam nostram,
9 in qua nati sumus? * Parthi, et Medi, et Aelamitae,
et qui habitant Mesopotamiam, Iudaeam, et Cappa-
10 dociam, Pontum, et Asiam, * Phrygiam, et Pam-
phyliam, Aegyptum, et partes Libyae, quae est circa
11 Cyrenen, et advenae Romani, * Iudaei quoque, et
Proselyti, Cretes, et Arabes: audivimus eos loquen-
12 tes nostris linguis magnalia Dei. * Stupebant autem
omnes, et mirabantur ad invicem dicentes: Quid-
13 nam vult hoc esse? * Alii autem irridentes dice-
bant: Quia musto pleni sunt isti.
14 * Stans autem Petrus cum undecim levavit vocem sermo Petri
suam, et locutus est eis: Viri Iudaei, et qui habi-
tatis Ierusalem universi, hoc vobis notum sit, et
15 auribus percipite verba mea. * Non enim, sicut
vos aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei ter-
16 tia: * sed hoc est, quod dictum est per prophetam
C 17 Ioel: * [a] Et erit in novissimis diebus (dicit Dominus)
effundam de Spiritu meo super omnem carnem: de effuso Spiritu
et prophetabunt filii vestri, et filiae vestrae, et iu-
venes vestri visiones videbunt, et seniores vestri
18 somnia somniabunt. * Et quidem super servos
meos, et super ancillas meas in diebus illis
19 effundam de Spiritu meo, et prophetabunt: * et
dabo prodigia in caelo sursum, et signa in terra
deorsum, sanguinem, et ignem, et vaporem fumi:

[a] Is. 44, 3; Ioel 2, 28.

20 * Sol convertetur in tenebras, et luna in sanguinem,
antequam veniat dies Domini magnus et manifestus.
21 * [a] Et erit: omnis, quicumque invocaverit nomen
22 Domini, salvus erit. * Viri Israelitae, audite verba
haec: Iesum Nazarenum, virum approbatum a Deo
in vobis, virtutibus, et prodigiis, et signis, quae fecit
Deus per illum in medio vestri, sicut et vos scitis:
23 * hunc definito consilio, et praescientia Dei tradi-
tum, per manus iniquorum affligentes interemistis:
D 24 * quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni, et Iesu exaltato
iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.
25 * David enim dicit in eum: [b] Providebam Dominum
in conspectu meo semper: quoniam a dextris est
26 mihi ne commovear: * Propter hoc laetatum est
cor meum, et exultavit lingua mea, insuper et caro
27 mea requiescet in spe: * Quoniam non derelinques
animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum
28 videre corruptionem. * Notas mihi fecisti vias vitae:
29 et replebis me iucunditate cum facie tua. * Viri
fratres, liceat audenter dicere ad vos de patriarcha
David [c] quoniam defunctus est, et sepultus: et se-
pulchrum eius est apud nos usque in hodiernum
E 30 diem. * Propheta igitur cum esset, et sciret quia
iureiurando [d] iurasset illi Deus de fructu lumbi eius
31 sedere super sedem eius: * providens locutus est
de resurrectione Christi, quia [e] neque derelictus est
in inferno, neque caro eius vidit corruptionem.
32 * Hunc Iesum resuscitavit Deus, cuius omnes nos
33 testes sumus. * Dextera igitur Dei exaltatus, et

---

[a] Ioel 2, 32; Rom. 10, 13. [b] Ps. 15, 8. [c] 3 Reg. 2, 10.
[d] Ps. 131, 11. [e] Ps. 15, 10; Act. 13, 35.

promissione Spiritus sancti accepta a Patre, effudit
34 hunc, quem vos videtis, et auditis. * Non enim Da-
vid ascendit in caelum: dixit autem ipse: [a]Dixit
35 Dominus Domino meo, sede a dextris meis * donec
ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
36 * Certissime sciat ergo omnis domus Israel, quia et
Dominum eum, et Christum fecit Deus, hunc Iesum,
quem vos crucifixistis.
F 37 * His autem auditis, compuncti sunt corde, et di- conversio trium
xerunt ad Petrum, et ad reliquos Apostolos: Quid milium
38 faciemus, viri fratres? * Petrus vero ad illos: Poeni-
tentiam (inquit) agite, et baptizetur unusquisque ve-
strum in nomine Iesu Christi in remissionem pec-
catorum vestrorum: et accipietis donum Spiritus
39 sancti. * Vobis enim est repromissio, et filiis vestris,
et omnibus, qui longe sunt, quoscumque advoca-
40 verit Dominus Deus noster. * Aliis etiam verbis
plurimis testificatus est, et exhortabatur eos, dicens:
41 Salvamini a generatione ista prava. * Qui ergo re-
ceperunt sermonem eius, baptizati sunt: et appo-
sitae sunt in die illa animae circiter tria millia.
42 * Erant autem perseverantes in doctrina Aposto- et vita fidelium
lorum, et communicatione fractionis panis, et ora-
G 43 tionibus. * Fiebat autem omni animae timor: multa
quoque prodigia, et signa per Apostolos in Ierusa-
lem fiebant, et metus erat magnus in universis.
44 * Omnes etiam, qui credebant, erant pariter, et ha-
45 bebant omnia communia. * Possessiones et sub-
stantias vendebant, et dividebant illa omnibus, prout

---

[a] Ps. 109, 1.

46 cuique opus erat. *Quotidie quoque perdurantes
unanimiter in templo, et frangentes circa domos
panem, sumebant cibum cum exultatione, et sim-
47 plicitate cordis, *collaudantes Deum, et habentes
gratiam ad omnem plebem. Dominus autem auge-
bat qui salvi fierent quotidie in idipsum.

CAPUT III.

A 1 Petrus autem, et Ioannes ascendebant in templum *3. Confirmatio*
2 ad horam orationis nonam. *Et quidam vir,
qui erat claudus ex utero matris suae, baiulabatur: claudus sanatur
quem ponebant quotidie ad portam templi, quae
dicitur Speciosa, ut peteret eleemosynam ab intro-
3 euntibus in templum. *Is cum vidisset Petrum, et
Ioannem incipientes introire in templum, rogabat
4 ut eleemosynam acciperet. *Intuens autem in eum
5 Petrus cum Ioanne, dixit: Respice in nos. *At ille
intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum
6 ab eis. *Petrus autem dixit: Argentum et aurum
non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In
nomine Iesu Christi Nazareni surge, et ambula.
7 *Et apprehensa manu eius dextera, allevavit eum,
et protinus consolidatae sunt bases eius, et plantae.
8 *Et exiliens stetit, et ambulabat: et intravit cum
illis in templum ambulans, et exiliens, et laudans
9 Deum. *Et vidit omnis populus eum ambulantem,
B 10 et laudantem Deum. *Cognoscebant autem illum,
quòd ipse erat, qui ad eleemosynam sedebat ad
Speciosam portam templi: et impleti sunt stupore
et extasi in eo, quod contigerat illi.
11 *Cum teneret autem Petrum, et Ioannem, cucur-
rit omnis populus ad eos ad porticum, quae appel-

12 latur Salomonis, stupentes. * Videns autem Petrus, Petrus praedicat
respondit ad populum: Viri Israelitae quid miramini
in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute
13 aut potestate fecerimus hunc ambulare? * Deus
Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob, Deus pa-
trum nostrorum glorificavit filium suum Iesum,
quem vos quidem tradidistis, et negastis ante faciem
14 Pilati, iudicante illo dimitti. * [a] Vos autem sanctum,
et iustum negastis, et petistis virum homicidam
15 donari vobis: * auctorem vero vitae interfecistis,
quem Deus suscitavit a mortuis, cuius nos testes Iesum glorificatum
C 16 sumus. * Et in fide nominis eius, hunc, quem vos
vidistis, et nostis, confirmavit nomen eius: et fides,
quae per eum est, dedit integram sanitatem istam
17 in conspectu omnium vestrum. * Et nunc fratres
scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes
18 vestri. * Deus autem, quae praenunciavit per os
omnium prophetarum, pati Christum suum, sic
19 implevit. * Poenitemini igitur, et convertimini ut poenitentiam ac fidem
20 deleantur peccata vestra: * ut cum venerint tem-
pora refrigerii a conspectu Domini, et miserit eum,
21 qui praedicatus est vobis, Iesum Christum, * quem
oportet quidem caelum suscipere usque in tempora
restitutionis omnium, quae locutus est Deus per os
D 22 sanctorum suorum a saeculo Prophetarum. * Moyses
quidem dixit: [b] Quoniam Prophetam suscitabit vobis
Dominus Deus vester de fratribus vestris, tamquam
me, ipsum audietis iuxta omnia quaecumque locu-
23 tus fuerit vobis. * Erit autem: omnis anima, quae
non audierit Prophetam illum, exterminabitur de

---

[a] Matth. 27, 20; Marc. 15, 11; Luc. 23, 18; Ioan. 18, 40.
[b] Deut. 18, 15.

24 plebe. * Et omnes prophetae a Samuel, et deinceps,
25 qui locuti sunt, annunciaverunt dies istos. * Vos
estis filii prophetarum et testamenti, quod disposuit
Deus ad patres nostros, dicens ad Abraham: [a] Et
in semine tuo benedicentur omnes familiae terrae.
26 * Vobis primum Deus suscitans Filium suum, misit
eum benedicentem vobis: ut convertat se unusquisque a nequitia sua.

CAPUT IV.

A 1 Loquentibus autem illis ad populum, supervenerunt sacerdotes, et magistratus templi, et Sad-
2 ducaei, * dolentes quòd docerent populum, et an- Petrus et Ioannes in custodia
3 nunciarent in Iesu resurrectionem ex mortuis: * et
iniecerunt in eos manus, et posuerunt eos in custo-
4 diam in crastinum: erat enim iam vespera. * Multi
autem eorum, qui audierant verbum, crediderunt:
et factus est numerus virorum quinque millia.
5 * Factum est autem in crastinum, ut congregarentur principes eorum, et seniores, et scribae in
B 6 Ierusalem. * et Annas princeps sacerdotum, et Caiphas, et Ioannes, et Alexander, et quotquot erant
7 de genere sacerdotali. * Et statuentes eos in medio,
interrogabant: In qua virtute, aut in quo nomine
8 fecistis hoc vos? * Tunc repletus Spiritu sancto
Petrus, dixit ad eos: Principes populi, et seniores
9 audite: * Si nos hodie diiudicamur in benefacto
10 hominis infirmi, in quo iste salvus factus est, * notum sit omnibus vobis, et omni plebi Israel: quia

---

[a] Gen. 12, 3.

in nomine Domini nostri Iesu Christi Nazareni,
quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit a mor-
11 tuis, in hoc iste astat coram vobis sanus. *[a] Hic
est lapis, qui reprobatus est a vobis aedificantibus,
C 12 qui factus est in caput anguli: * et non est in alio
aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub caelo
datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.
13 * Videntes autem Petri constantiam, et Ioannis, ante synedrium constantes
comperto quòd homines essent sine litteris, et idio-
tae, admirabantur, et cognoscebant eos quoniam
14 cum Iesu fuerant: * hominem quoque videntes
stantem cum eis, qui curatus fuerat, nihil pote-
15 rant contradicere. * Iusserunt autem eos foras
extra concilium secedere: et conferebant ad in-
16 vicem, * dicentes: Quid faciemus hominibus istis?
quoniam quidem notum signum factum est per eos,
omnibus habitantibus Ierusalem: manifestum est,
17 et non possumus negare. * Sed ne amplius divul-
getur in populum, comminemur eis, ne ultra lo-
D 18 quantur in nomine hoc ulli hominum. * Et vocan-
tes eos, denunciaverunt ne omnino loquerentur,
19 neque docerent in nomine Iesu. * Petrus vero, et
Ioannes respondentes, dixerunt ad eos: Si iustum
est in conspectu Dei, vos potius audire quàm Deum,
20 iudicate. * non enim possumus quae vidimus et
21 audivimus non loqui. * At illi comminantes dimi-
serunt eos: non invenientes quomodo punirent eos
propter populum, quia omnes clarificabant id, quod
E 22 factum fuerat in eo quod acciderat. * Annorum

---

[a] Ps. 117, 22; Is. 28, 16; Matth. 21, 42; Marc. 12, 10; Luc. 20, 17; Rom. 9, 33; 1 Petr. 2, 7.

enim erat amplius quadraginta homo, in quo factum
fuerat signum istud sanitatis.
23 * Dimissi autem venerunt ad suos: et annuncia-
verunt eis quanta ad eos principes sacerdotum, et
24 seniores dixissent. * Qui cum audissent, unanimiter
levaverunt vocem ad Deum, et dixerunt: Domine, fidelium oratio
tu es qui fecisti caelum, et terram, mare, et omnia,
25 quae in eis sunt: * qui Spiritu sancto per os patris
nostri David, pueri tui, dixisti: [a] Quare fremuerunt
26 Gentes, et populi meditati sunt inania? * Astite-
runt reges terrae, et principes convenerunt in unum
adversus Dominum, et adversus Christum eius?
F 27 * convenerunt enim vere in civitate ista adversus
sanctum puerum tuum Iesum, quem unxisti, Hero-
des, et Pontius Pilatus cum Gentibus, et populis
28 Israel, * facere quae manus tua, et consilium tuum
29 decreverunt fieri. * Et nunc Domine respice in
minas eorum, et da servis tuis cum omni fiducia
30 loqui verbum tuum, * in eo quòd manum tuam
extendas ad sanitates, et signa, et prodigia fieri per
31 nomen sancti filii tui Iesu. * Et cum orassent, mo-
tus est locus, in quo erant congregati: et repleti
sunt omnes Spiritu sancto, et loquebantur verbum
Dei cum fiducia.
32 * Multitudinis autem credentium erat cor unum,
et anima una: nec quisquam eorum, quae possíde-
bat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia
G 33 communia. * Et virtute magna reddebant Apostoli bonorum commu-nio
testimonium resurrectionis Iesu Christi Domini no-

---

[a] Ps. 2, 1.

34 stri: et gratia magna erat in omnibus illis. * Neque
enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot
enim possessores agrorum, aut domorum erant
vendentes afferebant pretia eorum, quae vendebant,
35 * et ponebant ante pedes Apostolorum. Divideba-
36 tur autem singulis prout cuique opus erat. * Ioseph
autem, qui cognominatus est Barnabas ab Aposto-
lis, (quod est interpretatum Filius consolationis)
37 Levites, Cyprius genere, * cum haberet agrum, ven-
didit eum, et attulit pretium, et posuit ante pedes
Apostolorum.

CAPUT V.

A 1 Vir autem quidam nomine Ananias, cum Saphira Ananiae et Saphirae
2 uxore sua vendidit agrum, * et fraudavit de
pretio agri, conscia uxore sua: et afferens partem
3 quamdam, ad pedes Apostolorum posuit. * Dixit
autem Petrus: Anania, cur tentavit satanas cor
tuum, mentiri te Spiritui sancto, et fraudare de
4 pretio agri? * Nonne manens tibi manebat, et ve-
nundatum in tua erat potestate? Quare posuisti
in corde tuo hanc rem? Non es mentitus homini-
5 bus, sed Deo. * Audiens autem Ananias haec verba,
cecidit, et expiravit. Et factus est timor magnus
6 super omnes, qui audierunt. * Surgentes autem
iuvenes amoverunt eum, et efferentes sepelierunt.
B 7 * Factum est autem quasi horarum trium spatium,
et uxor ipsius, nesciens quod factum fuerat, introi-
8 vit. * Dixit autem ei Petrus: Dic mihi mulier, si
tanti agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam tanti.
9 * Petrus autem ad eam: Quid utique convenit vobis
tentare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum, qui poena formidolosa
sepelierunt virum tuum ad ostium, et efferent te.

10 *Confestim cecidit ante pedes eius, et expiravit.
Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam: et extulerunt, et sepelierunt ad virum suum.
11 *Et factus est timor magnus in universa ecclesia,
et in omnes, qui audierunt haec.

12 *Per manus autem Apostolorum fiebant signa,
et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter
C 13 omnes in porticu Salomonis. *Ceterorum autem
nemo audebat se coniungere illis: sed magnificabat
14 eos populus. *Magis autem augebatur credentium
15 in Domino multitudo virorum, ac mulierum, *ita prodigia et incrementum ecclesiae
ut in plateas eiicerent infirmos, et ponerent in
lectulis ac grabatis, ut, veniente Petro, saltem umbra
illius obumbraret quemquam illorum, et liberaren-
16 tur ab infirmitatibus suis. *Concurrebat autem et
multitudo vicinarum civitatum Ierusalem, afferentes aegros, et vexatos a spiritibus immundis: qui
curabantur omnes.

17 *Exurgens autem princeps sacerdotum, et omnes, *4. Persecutio*
qui cum illo erant, (quae est haeresis Sadducaeo-
D 18 rum) repleti sunt zelo: *et iniecerunt manus in
Apostolos, et posuerunt eos in custodia publica. apostoli e custodia liberati
19 *Angelus autem Domini per noctem aperiens ia-
20 nuas carceris, et educens eos, dixit: *Ite, et stantes
loquimini in templo plebi omnia verba vitae huius.
21 *Qui cum audissent, intraverunt diluculo in templum, et docebant. Adveniens autem princeps sacerdotum, et qui cum eo erant, convocaverunt
concilium, et omnes seniores filiorum Israel: et
22 miserunt ad carcerem ut adducerentur. *Cum autem venissent ministri, et aperto carcere non inve-

23 nissent illos, reversi nunciaverunt, * dicentes: Carcerem quidem invenimus clausum cum omni diligentia, et custodes stantes ante ianuas: aperientes
E 24 autem neminem intus invenimus. * Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi, et principes sacerdotum ambigebant de illis quidnam
25 fieret. * Adveniens autem quidam nunciavit eis: Quia ecce viri, quos posuistis in carcerem, sunt in templo stantes, et docentes populum.
26 * Tunc abiit magistratus cum ministris, et adduxit illos sine vi: timebant enim populum ne lapida-
27 rentur. * Et cum adduxissent illos, statuerunt in concilio: Et interrogavit eos princeps sacerdotum,
28 * dicens: Praecipiendo praecepimus vobis ne doceretis in nomine isto: et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra: et vultis inducere super nos san-
F 29 guinem hominis istius. * Respondens autem Petrus, constantes ante synedrium
et Apostoli, dixerunt: Obedire oportet Deo magis,
30 quàm hominibus. * Deus patrum nostrorum suscitavit Iesum, quem vos interemistis, suspendentes
31 in ligno. * Hunc principem, et salvatorem Deus exaltavit dextera sua ad dandam poenitentiam Israeli,
32 et remissionem peccatorum. * et nos sumus testes horum verborum, et Spiritus sanctus, quem dedit
33 Deus omnibus obedientibus sibi. * Haec cum audissent, dissecabantur, et cogitabant interficere illos.
34 * Surgens autem quidam in concilio Pharisaeus, nomine Gamaliel, legisdoctor honorabilis univer- Gamaliele suadente
sae plebi, iussit foras ad breve homines fieri.
35 * dixitque ad illos: Viri Israelitae attendite vobis
36 super hominibus istis quid acturi sitis. * Ante hos

enim dies extitit Theodas, dicens se esse aliquem,
G cui consensit numerus virorum circiter quadrin-
gentorum: qui occisus est: et omnes, qui credebant
37 ei, dissipati sunt, et redacti ad nihilum. *Post hunc
extitit Iudas Galilaeus in diebus professionis, et
avertit populum post se, et ipse periit: et omnes,
38 quotquot consenserunt ei, dispersi sunt. *Et nunc
itaque dico vobis, discedite ab hominibus istis, et
sinite illos: quoniam si est ex hominibus consilium
39 hoc, aut opus, dissolvetur: *si vero ex Deo est, non
poteritis dissolvere illud, ne forte et Deo repugnare
40 inveniamini. Consenserunt autem illi. *Et convo-
cantes Apostolos, caesis denunciaverunt ne omnino
41 loquerentur in nomine Iesu, et dimiserunt eos. *Et caesi dimittuntur
illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii,
quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contu-
42 meliam pati. *Omni autem die non cessabant in
templo, et circa domos docentes, et evangelizantes
Christum Iesum.

CAPUT VI.

A 1 In diebus autem illis, crescente numero discipu-
lorum, factum est murmur Graecorum adversus
Hebraeos, eo quòd despicerentur in ministerio quo-
2 tidiano viduae eorum. *Convocantes autem duo-
decim multitudinem discipulorum dixerunt: Non est
aequum nos derelinquere verbum Dei, et ministrare
3 mensis. *Considerate ergo fratres, viros ex vobis
boni testimonii septem, plenos Spiritu sancto, et Eliguntur septem diaconi
B 4 sapientia, quos constituamus super hoc opus. *Nos
vero orationi, et ministerio verbi instantes erimus.

5 * Et placuit sermo coram omni multitudine. Et ele-
gerunt Stephanum, virum plenum fide, et Spiritu
sancto, et Philippum, et Prochorum, et Nicanorem,
et Timonem, et Parmenam, et Nicolaum advenam
6 Antiochenum. * Hos statuerunt ante conspectum
Apostolorum: et orantes [a] imposuerunt eis manus.
7 * Et verbum Domini crescebat, et multiplicabatur
numerus discipulorum in Ierusalem valde: multa
etiam turba sacerdotum obediebat fidei.
8 * Stephanus autem plenus gratia, et fortitudine
9 faciebat prodigia, et signa magna in populo. * Sur-
rexerunt autem quidam de synagoga, quae appel-
C latur Libertinorum, et Cyrenensium, et Alexandri-
norum, et eorum qui erant a Cilicia, et Asia, dis-
10 putantes cum Stephano: * et non poterant resistere
11 sapientiae, et Spiritui, qui loquebatur. * Tunc sum-
miserunt viros, qui dicerent se audivisse eum di-
centem verba blasphemiae in Moysen, et in Deum.
D 12 * Commoverunt itaque plebem, et seniores, et Scri- Stephanus in concilio
bas: et concurrentes rapuerunt eum, et adduxerunt
13 in concilium, * et statuerunt falsos testes, qui dice-
rent: Homo iste non cessat loqui verba adversus
14 locum sanctum, et legem. * audivimus enim eum
dicentem: quoniam Iesus Nazarenus hic, destruet
locum istum, et mutabit traditiones, quas tradidit
15 nobis Moyses. * Et intuentes eum omnes, qui sede-
bant in concilio, viderunt faciem eius tamquam fa-
ciem Angeli.

---

[a] Act. 13. 3; 1 Tim. 4, 14; 5, 22; 2 Tim. 1, 6.

CAPUT VII.

Sermocinatur de aetat prophetarum

A 1 Dixit autem princeps sacerdotum: Si haec ita
2 se habent? *Qui ait: Viri fratres, et patres
audite: Deus gloriae apparuit patri nostro Abrahae
cum esset in Mesopotamia, prius quàm moraretur
3 in Charan, *et dixit ad illum: [a] Exi de terra tua, et
de cognatione tua, et veni in terram, quam mon-
4 stravero tibi. *Tunc exiit de terra Chaldaeorum,
et habitavit in Charan. Et inde, postquam mortuus
est pater eius, transtulit illum in terram istam, in
5 qua nunc vos habitatis. *Et non dedit illi heredi-
tatem in ea nec passum pedis: sed repromisit dare
illi eam in possessionem, et semini eius post ipsum,
6 cum non haberet filium. *Locutus est autem ei
Deus: [b] Quia erit semen eius accola in terra aliena,
et servituti eos subiicient, et male tractabunt eos
7 annis quadringentis: *et gentem, cui servierint,
iudicabo ego, dixit Dominus. et post haec exibunt,
8 et servient mihi in loco isto. *[c] Et dedit illi testa-
mentum circumcisionis: [d] et sic genuit Isaac, et cir-
cumcidit eum die octavo: et [e] Isaac, Iacob: et [f] Iacob,
B 9 duodecim Patriarchas. *Et Patriarchae aemulantes,
[g] Ioseph vendiderunt in Aegyptum. et erat Deus
10 cum eo: *et eripuit eum ex omnibus tribulationibus
eius: et [h] dedit ei gratiam, et sapientiam in con-
spectu Pharaonis regis Aegypti, et constituit eum
praepositum super Aegyptum, et super omnem do-
11 mum suam. *Venit autem fames in universam

---

[a] Gen. 12, 1. [b] Gen. 15, 13. [c] Gen. 17, 10. [d] Gen. 21, 2. 4. [e] Gen. 25, 25. [f] Gen. 29, 32; 35, 22. [g] Gen. 37, 28. [h] Gen. 41, 37.

Aegyptum, et Chanaan, et tribulatio magna: et non
12 inveniebant cibos patres nostri. *[a] Cum audisset
autem Iacob esse frumentum in Aegypto: misit
13 patres nostros primum: *[b] et in secundo cognitus
est Ioseph a fratribus suis, et manifestatum est Pha-
14 raoni genus eius. * Mittens autem Ioseph accersivit
Iacob patrem suum, et omnem cognationem suam
15 in animabus septuagintaquinque. *[c] Et descendit
Iacob in Aegyptum: et [d] defunctus est ipse, et patres
16 nostri. * Et translati sunt in Sichem, et positi sunt
in sepulchro, [e] quod emit Abraham pretio argenti
C 17 a filiis Hemor filii Sichem. * Cum autem appropin-
quaret tempus promissionis, quam confessus erat
Deus Abrahae, [f] crevit populus, et multiplicatus est
18 in Aegypto, * quoadusque surrexit alius rex in
19 Aegypto, qui non sciebat Ioseph. * Hic circum-
veniens genus nostrum, afflixit patres nostros ut
exponerent infantes suos, ne vivificarentur.
20 *[g] Eodem tempore natus est Moyses, et fuit gratus de Moyse
Deo, qui nutritus est tribus mensibus in domo patris
21 sui. * Exposito autem illo, sustulit eum filia Pha-
22 raonis, et nutrivit eum sibi in filium. * Et eruditus
est Moyses omni sapientia Aegyptiorum, et erat
23 potens in verbis, et in operibus suis. * Cum autem
impleretur ei quadraginta annorum tempus, ascen-
dit in cor eius ut visitaret fratres suos filios Israel.
24 *[h] Et cum vidisset quendam iniuriam patientem,
vindicavit illum: et fecit ultionem ei, qui iniuriam
25 sustinebat, percusso Aegyptio. * Existimabat autem

[a] Gen. 42, 2. [b] Gen. 45, 3. [c] Gen. 46, 5. [d] Gen. 49, 32.
[e] Gen. 23, 16; 50, 5. 13; Ios. 24, 32. [f] Ex. 1, 7. [g] Ex. 2, 2;
Hebr. 11, 23. [h] Ex. 2, 12.

intelligere fratres, quoniam Deus per manum ipsius
26 daret salutem illis: at illi non intellexerunt. *[a] Se-
quenti vero die apparuit illis litigantibus: et recon-
ciliabat eos in pace, dicens: Viri, fratres estis, ut
D 27 quid nocetis alterutrum? *Qui autem iniuriam fa-
ciebat proximo, repulit eum, dicens: Quis te con-
28 stituit principem, et iudicem super nos? *numquid
interficere me tu vis, quemadmodum interfecisti
29 heri Aegyptium? *Fugit autem Moyses in verbo
isto: et factus est advena in terra Madian, ubi ge-
30 neravit filios duos. *Et expletis annis quadraginta,
[b] apparuit illi in deserto montis Sina Angelus in
31 igne flammae rubi. *Moyses autem videns, admi-
ratus est visum. Et accedente illo ut consideraret,
32 facta est ad eum vox Domini, dicens: *Ego sum eiusque tempore
Deus patrum tuorum, Deus Abraham, Deus Isaac,
et Deus Iacob. Tremefactus autem Moyses, non
33 audebat considerare. *Dixit autem illi Dominus:
Solve calceamentum pedum tuorum: locus enim,
34 in quo stas, terra sancta est. *Videns vidi affli-
ctionem populi mei, qui est in Aegypto, et gemitum
eorum audivi, et descendi liberare eos. Et nunc
35 veni, et mittam te in Aegyptum. *Hunc Moysen,
quem negaverunt, dicentes: Quis te constituit prin-
cipem, et iudicem? hunc Deus principem, et redem-
ptorem misit, cum manu Angeli, qui apparuit illi in
E 36 rubo. *[c] Hic eduxit illos faciens prodigia, et signa in
terra Aegypti, et in rubro mari, et in deserto annis
37 quadraginta. *Hic est Moyses, qui dixit filiis Israel:
[d] Prophetam suscitabit vobis Deus de fratribus

---

[a] Ex. 2, 13. [b] Ex. 3, 2. [c] Ex. 7. 8. 9. 10. 11. 14.
[d] Deut. 18, 15.

38 vestris, tamquam me, ipsum audietis. *[a] Hic est,
qui fuit in Ecclesia in solitudine cum Angelo, qui
loquebatur ei in monte Sina, et cum patribus no-
39 stris: qui accepit verba vitae dare nobis. * Cui no-
luerunt obedire patres nostri: sed repulerunt, et
40 aversi sunt cordibus suis in Aegyptum, * dicentes
ad Aaron: [b] Fac nobis deos, qui praecedant nos:
Moyses enim hic, qui eduxit nos de terra Aegypti,
41 nescimus quid factum sit ei. * Et vitulum fecerunt
in diebus illis, et obtulerunt hostiam simulachro, et
42 laetabantur in operibus manuum suarum. * Con-
vertit autem Deus, et tradidit eos servire militiae
caeli, sicut scriptum est in Libro Prophetarum:
[c] Numquid victimas, et hostias obtulistis mihi annis
43 quadraginta in deserto, domus Israel? * Et susce-
pistis tabernaculum Moloch, et sidus Dei vestri
Rempham, figuras, quas fecistis, adorare eas. Et
transferam vos trans Babylonem.

F 44 * Tabernaculum testimonii fuit cum patribus no- de sequentibus saeculis
stris in deserto, sicut disposuit illis Deus, [d] loquens
ad Moysen, ut faceret illud secundum formam, quam
45 viderat. *[e] Quod et induxerunt, suscipientes patres
nostri cum Iesu in possessionem Gentium, quas ex-
pulit Deus a facie patrum nostrorum, usque in die-
46 bus David, *[f] qui invenit gratiam ante Deum, [g] et
47 petiit ut inveniret tabernaculum Deo Iacob. *[h] Sa-
48 lomon autem aedificavit illi domum. *[i] Sed non
Excelsus in manufactis habitat, sicut Propheta di-
49 cit: *[k] Caelum mihi sedes est: terra autem scabellum

[a] Ex. 19, 3. [b] Ex. 32, 1. [c] Am. 5, 25. [d] Ex. 25, 40.
[e] Ios. 3, 14; Hebr. 8, 9. [f] 1 Reg. 16, 13. [g] Ps. 131, 5.
[h] 3 Reg. 6, 1; 1 Par. 17, 12. [i] Act. 17, 24. [k] Is. 66, 1.

pedum meorum. Quam domum aedificabitis mihi,
dicit Dominus? aut quis locus requietionis meae
50 est? *Nonne manus mea fecit haec omnia?
51 *Dura cervice, et incircumcisis cordibus, et auri- de pervicacia Iudaeorum
bus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut Pa-
G 52 tres vestri, ita et vos. *Quem Prophetarum non
sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos,
qui praenunciabant de adventu Iusti, cuius vos nunc
53 proditores, et homicidae fuistis: *qui [a]accepistis
legem in dispositione Angelorum, et non custodistis.
54 *Audientes autem haec dissecabantur cordibus
55 suis, et stridebant dentibus in eum. *Cum autem
esset plenus Spiritu sancto, intendens in caelum,
vidit gloriam Dei, et Iesum stantem a dextris Dei.
56 *Et ait: Ecce video caelos apertos, et filium homi-
57 nis stantem a dextris Dei. *Exclamantes autem
voce magna continuerunt aures suas, et impetum
58 fecerunt unanimiter in eum. *Et eiicientes eum
extra civitatem lapidabant: et testes deposuerunt lapidatur protomartyr
vestimenta sua secus pedes adolescentis, qui voca-
59 batur Saulus. *Et lapidabant Stephanum invocan-
tem, et dicentem: Domine Iesu suscipe spiritum
60 meum. *Positis autem genibus, clamavit voce
magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc pecca-
tum. Et cum hoc dixisset, obdormivit in Domino.
Saulus autem erat consentiens neci eius.

CAPUT VIII.

A 1 Facta est autem in illa die persecutio magna in Persecutio magna
Ecclesia, quae erat Ierosolymis, et omnes di-
spersi sunt per regiones Iudaeae, et Samariae prae-

---

[a] Gal. 3, 19; Hebr. 2, 2.

2 ter Apostolos. * Curaverunt autem Stephanum viri
timorati, et fecerunt planctum magnum super eum.
3 * Saulus autem [a] devastabat Ecclesiam per domos
intrans, et trahens viros, ac mulieres, tradebat in
custodiam.

II. Ecclesia transiens ad Gentes

1. Conversio Samaritanorum

4 * Igitur qui dispersi erant pertransibant, evan-
5 gelizantes verbum Dei. * Philippus autem descen-
dens in civitatem Samariae, praedicabat illis Chri-
6 stum. * Intendebant autem turbae his, quae a Phil-
ippo dicebantur unanimiter audientes, et videntes
B 7 signa quae faciebat. * Multi enim eorum, qui habe-
bant spiritus immundos, clamantes voce magna,
exibant. Multi autem paralytici, et claudi curati
8 sunt. * Factum est ergo gaudium magnum in illa
9 civitate. * Vir autem quidam nomine Simon, qui
ante fuerat in civitate magus, seducens gentem
10 Samariae, dicens se esse aliquem magnum: * cui
auscultabant omnes a minimo usque ad maximum,
dicentes: Hic est virtus Dei, quae vocatur magna.
11 * Attendebant autem eum: propter quod multo tem-
12 pore magiis suis dementasset eos. * Cum vero cre-
didissent Philippo evangelizanti de regno Dei, in Philippus baptizat
nomine Iesu Christi baptizabantur viri, ac mulieres.
C 13 * Tunc Simon et ipse credidit: et cum baptizatus
esset, adhaerebat Philippo. Videns etiam signa, et
virtutes maximas fieri, stupens admirabatur.
14 * Cum autem audissent Apostoli, qui erant Iero-
solymis, quòd recepisset Samaria verbum Dei, mi-

[a] Act. 9, 1; 22, 4; 26, 9; Gal. 1, 13.

15 serunt ad eos Petrum, et Ioannem: *Qui cum ve-
nissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum apostoli confirmant
16 sanctum: *Nondum enim in quemquam illorum
venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Do-
17 mini Iesu. *Tunc [a] imponebant manus super illos,
18 et accipiebant Spiritum sanctum. *Cum vidisset
autem Simon quia per impositionem manus Apo-
stolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecu-
D 19 niam, *dicens: Date et mihi hanc potestatem, ut
cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum Simon magus
20 sanctum. Petrus autem dixit ad eum: *Pecunia
tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei
21 existimasti pecunia possideri. *Non est tibi pars,
neque sors in sermone isto. cor enim tuum non
22 est rectum coram Deo. *Poenitentiam itaque age
ab hac nequitia tua: et roga Deum, si forte remit-
23 tatur tibi haec cogitatio cordis tui. *In felle enim
amaritudinis, et obligatione iniquitatis video te esse.
24 *Respondens autem Simon, dixit: Precamini vos
pro me ad Dominum, ut nihil veniat super me ho-
E 25 rum, quae dixistis. *Et illi quidem testificati, et lo-
cuti verbum Domini, redibant Ierosolymam, et mul-
tis regionibus Samaritanorum evangelizabant.
26 *Angelus autem Domini locutus est ad Philippum, *2. Baptismus Aethiopis*
dicens: Surge, et vade contra meridianum ad viam,
quae descendit ab Ierusalem in Gazam: haec est
27 deserta. *Et surgens abiit. Et ecce vir Aethiops,
eunuchus, potens Candacis Reginae Aethiopum,
qui erat super omnes gazas eius: venerat adorare
28 in Ierusalem: *et revertebatur sedens super cur-

[a] Act. 19, 6.

29 rum suum, legensque Isaiam prophetam. *Dixit
autem Spiritus Philippo: Accede, et adiunge te ad
F 30 currum istum. *Accurrens autem Philippus, audivit
eum legentem Isaiam prophetam, et dixit: Putasne
31 intelligis quae legis? *Qui ait: Et quomodo possum,
si non aliquis ostenderit mihi? Rogavitque Phil-
32 ippum ut ascenderet, et sederet secum. *Locus
autem Scripturae, quam legebat, erat hic: [a] Tam-
quam ovis ad occisionem ductus est: et sicut agnus
coram tondente se, sine voce, sic non aperuit os
33 suum. *In humilitate iudicium eius sublatum est.
Generationem eius quis enarrabit, quoniam tolletur
34 de terra vita eius? *Respondens autem eunuchus
Philippo, dixit: Obsecro te, de quo Propheta dicit
35 hoc? de se, an de alio aliquo? *Aperiens autem
Philippus os suum, et incipiens a Scriptura ista, Philippus evan-
36 evangelizavit illi Iesum. *Et dum irent per viam, gelizat eunucho
venerunt ad quandam aquam: et ait Eunuchus:
G 37 Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? *Dixit
autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et
respondens ait: Credo, Filium Dei esse Iesum Chri-
38 stum. *Et iussit stare currum: et descenderunt
uterque in aquam, Philippus, et Eunuchus, et bapti-
39 zavit eum. *Cum autem ascendissent de aqua,
Spiritus Domini rapuit Philippum, et amplius non
vidit eum Eunuchus. Ibat autem per viam suam
40 gaudens. *Philippus autem inventus est in Azoto,
et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis,
donec veniret Caesaream.

[a] Is. 53, 7.

CAPUT IX.

3. Gentium apostolus

A 1 Saulus [a] autem adhuc spirans minarum, et caedis
in discipulos Domini, accessit ad principem
2 Sacerdotum, * et petiit ab eo epistolas in Damascum
ad synagogas: ut si quos invenisset huius viae viros,
3 ac mulieres, vinctos perduceret in Ierusalem. * [b] Et
cum iter faceret, contigit ut appropinquaret Dama-
4 sco: et subito circumfulsit eum lux de caelo. * Et
cadens in terram audivit vocem dicentem sibi:
5 Saule, Saule, quid me persequeris? * Qui dixit: Saulus conversus
Quis es Domine? Et ille: Ego sum Iesus, quem tu
persequeris. durum est tibi contra stimulum calci-
6 trare. * Et tremens, ac stupens dixit: Domine, quid
me vis facere? Et Dominus ad eum: Surge, et in-
gredere civitatem, et ibi dicetur tibi quid te opor-
B 7 teat facere. * Viri autem illi, qui comitabantur cum
eo, stabant stupefacti, audientes quidem vocem, ne-
8 minem autem videntes. * Surrexit autem Saulus
de terra, apertisque oculis nihil videbat. Ad manus
autem illum trahentes, introduxerunt Damascum.
9 * Et erat ibi tribus diebus non videns, et non man-
ducavit, neque bibit.
10 * Erat autem quidam discipulus Damasci, nomine
Ananias: et dixit ad illum in visu Dominus: Anania. ab Anania baptizatur
11 At ille ait: Ecce ego, Domine. * Et Dominus ad
eum: Surge, et vade in vicum, qui vocatur rectus:
et quaere in domo Iudae Saulum nomine Tarsen-
12 sem: ecce enim orat. (* Et vidit virum Ananiam
nomine, introeuntem, et imponentem sibi manus
C 13 ut visum recipiat.) * Respondit autem Ananias:

---

[a] Gal. 1, 13. [b] Act. 22, 6; 1 Cor. 15, 8; 2 Cor. 12, 2.

Domine, audivi a multis de viro hoc, quanta mala
14 fecerit sanctis tuis in Ierusalem: * et hic habet po-
testatem a principibus sacerdotum alligandi omnes,
15 qui invocant nomen tuum. * Dixit autem ad eum
Dominus: Vade, quoniam vas electionis est mihi
iste, ut portet nomen meum coram gentibus, et re-
16 gibus, et filiis Israel. * Ego enim ostendam illi
17 quanta oporteat eum pro nomine meo pati. * Et
abiit Ananias, et introivit in domum: et imponens
ei manus, dixit: Saule frater, Dominus misit me
Iesus, qui apparuit tibi in via, qua veniebas, ut vi-
18 deas, et implearis Spiritu sancto. * Et confestim
ceciderunt ab oculis eius tamquam squamae, et
D 19 visum recepit: et surgens baptizatus est. * Et cum
accepisset cibum, confortatus est.

Fuit autem cum discipulis, qui erant Damasci,
20 per dies aliquot. * Et continuo in synagogis prae-
21 dicabat Iesum, quoniam hic est Filius Dei. * Stu- praedicat Damasci
pebant autem omnes, qui audiebant, et dicebant:
Nonne hic est, qui expugnabat in Ierusalem eos,
qui invocabant nomen istud: et huc ad hoc venit
ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum?
22 * Saulus autem multo magis convalescebat, et con-
fundebat Iudaeos, qui habitabant Damasci, affirmans
23 quoniam hic est Christus. * Cum autem impleren-
tur dies multi, consilium fecerunt in unum Iudaei
24 ut eum interficerent. * Notae autem factae sunt
Saulo insidiae eorum. [a] Custodiebant autem et por-
25 tas die ac nocte, ut eum interficerent. * Accipien-
tes autem eum discipuli nocte, per murum dimise-
runt eum, submittentes in sporta.

[a] 2 Cor. 11, 32.

E 26 * Cum autem venisset in Ierusalem, tentabat
se iungere discipulis, et omnes timebant eum,
27 non credentes quòd esset discipulus. * Barnabas
autem apprehensum illum duxit ad Apostolos: et
narravit illis quomodo in via vidisset Dominum,
et quia locutus est ei, et quomodo in Damasco
28 fiducialiter egerit in nomine Iesu. * Et erat cum venit Ierosolymam et Tarsum
illis intrans, et exiens in Ierusalem, et fiducialiter
29 agens in nomine Domini. * Loquebatur quoque
Gentibus, et disputabat cum Graecis: illi autem
30 quaerebant occidere eum. * Quod cum cognovissent fratres, deduxerunt eum Caesaream, et dimiserunt Tarsum.

F 31 * Ecclesia quidem per totam Iudaeam, et Gali- *4. Baptismus Gentium*
laeam, et Samariam habebat pacem, et aedificabatur ambulans in timore Domini, et consolatione
32 sancti Spiritus replebatur. * Factum est autem, ut
Petrus dum pertransiret universos, deveniret ad Petrus visitans
33 sanctos, qui habitabant Lyddae. * Invenit autem
ibi hominem quendam, nomine Aeneam, ab annis
34 octo iacentem in grabato, qui erat paralyticus. * Et
ait illi Petrus: Aenea, sanat te Dominus Iesus Christus: surge, et sterne tibi. Et continuo surrexit.
35 * Et viderunt eum omnes, qui habitabant Lyddae,
36 et Saronae: qui conversi sunt ad Dominum. * In
Ioppe autem fuit quaedam discipula, nomine Tabitha, quae interpretata dicitur Dorcas. Haec erat
plena operibus bonis, et eleemosynis, quas faciebat.
37 * Factum est autem in diebus illis, ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent, posuerunt eam in
G 38 coenaculo. * Cum autem prope esset Lydda ad
Ioppen, discipuli audientes quia Petrus esset in ea,

miserunt duos viros ad eum, rogantes: Ne pigri- in Lydda et Ioppe
39 teris venire usque ad nos. * Exurgens autem Petrus
venit cum illis. Et cum advenisset, duxerunt illum
in coenaculum: et circumsteterunt illum omnes
viduae flentes, et ostendentes ei tunicas, et vestes,
40 quas faciebat illis Dorcas. * Eiectis autem omnibus
foras: Petrus ponens genua oravit: et conversus
ad corpus, dixit: Tabitha, surge. At illa aperuit
41 oculos suos: et viso Petro, resedit. * Dans autem
illi manum, erexit eam. Et cum vocasset sanctos,
42 et viduas, assignavit eam vivam. * Notum autem
factum est per universam Ioppen: et crediderunt
43 multi in Domino. * Factum est autem ut dies mul-
tos moraretur in Ioppe, apud Simonem quendam
coriarium.

CAPUT X.

A 1 Vir autem quidam erat in Caesarea, nomine
Cornelius, Centurio cohortis, quae dicitur
2 Italica, * religiosus, ac timens Deum cum omni
domo sua, faciens eleemosynas multas plebi, et de-
3 precans Deum semper: * is vidit in visu manifeste,
quasi hora diei nona, Angelum Dei introeuntem ad Cornelius videt angelum
4 se, et dicentem sibi, Corneli. * At ille intuens eum,
timore correptus, dixit: Quid est, Domine? Dixit
autem illi: Orationes tuae, et eleemosynae tuae
5 ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. * Et
nunc mitte viros in Ioppen, et accersi Simonem
6 quendam, qui cognominatur Petrus: * hic hospita-
tur apud Simonem quendam coriarium, cuius est

domus iuxta mare: hic dicet tibi quid te oporteat
7 facere. *Et cum discessisset Angelus, qui loque-
batur illi, vocavit duos domesticos suos, et militem
metuentem Dominum ex his, qui illi parebant.
B 8 *Quibus cum narrasset omnia, misit illos in Ioppen.
9 *Postera autem die iter illis facientibus, et ap-
propinquantibus civitati, ascendit Petrus in supe-
10 riora ut oraret circa horam sextam. *Et cum esu-
riret, voluit gustare. Parantibus autem illis, cecidit
11 super eum mentis excessus: *et vidit caelum aper-
tum, et descendens vas quoddam, velut linteum Petrus videt
magnum, quattuor initiis submitti de caelo in terram, linteum
12 *in quo erant omnia quadrupedia, et serpentia
13 terrae, et volatilia caeli. *Et facta est vox ad eum:
14 Surge Petre, occide, et manduca. *Ait autem Pe-
trus: Absit Domine, quia numquam manducavi
15 omne commune, et immundum. *Et vox iterum
secundo ad eum: Quod Deus purificavit, tu com-
16 mune ne dixeris. *Hoc autem factum est per ter:
et statim receptum est vas in caelum.
C 17 *Et dum intra se haesitaret Petrus quidnam
esset visio, quam vidisset: ecce viri, qui missi erant
a Cornelio, inquirentes domum Simonis, astiterunt
18 ad ianuam. *Et cum vocassent, interrogabant, si
Simon, qui cognominatur Petrus, illic haberet ho-
19 spitium. *Petro autem cogitante de visione, dixit
20 Spiritus ei: Ecce viri tres quaerunt te. *Surge ita- mittitur a Spiritu
que, descende, et vade cum eis nihil dubitans: quia
21 ego misi illos. *Descendens autem Petrus ad viros,
dixit: Ecce ego sum, quem quaeritis: quae causa
22 est, propter quam venistis? *Qui dixerunt: Corne-

lius Centurio, vir iustus, et timens Deum, et testi-
monium habens ab universa gente Iudaeorum, re-
sponsum accepit ab Angelo sancto accersire te in
23 domum suam, et audire verba abs te. *Introducens
ergo eos, recepit hospitio. Sequenti autem die sur-
D gens profectus est cum illis: et quidam ex fratribus
ab Ioppe comitati sunt eum.
24 *Altera autem die introivit Caesaream. Cornelius atque in Caesarea
vero expectabat illos, convocatis cognatis suis, et
25 necessariis amicis. *Et factum est cum introisset
Petrus, obvius venit ei Cornelius, et procidens ad
26 pedes eius adoravit. *Petrus vero elevavit eum,
27 dicens: Surge, et ego ipse homo sum. *Et loquens
cum illo intravit, et invenit multos, qui convene-
28 rant: *dixitque ad illos: Vos scitis quomodo abo-
minatum sit viro Iudaeo coniungi, aut accedere ad
alienigenam: sed mihi ostendit Deus, neminem
29 communem aut immundum dicere hominem. *Pro-
pter quod sine dubitatione veni accersitus. Inter-
E 30 rogo ergo, quam ob causam accersistis me? *Et
Cornelius ait: A nudiusquarta die usque ad hanc
horam, orans eram hora nona in domo mea, et
ecce vir stetit ante me in veste candida, et ait:
31 *Corneli, exaudita est oratio tua, et eleemosynae
32 tuae commemoratae sunt in conspectu Dei. *Mitte
ergo in Ioppen, et accersi Simonem, qui cognomi-
natur Petrus: hic hospitatur in domo Simonis co-
33 riarii iuxta mare. *Confestim ergo misi ad te: et
tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in
conspectu tuo adsumus audire omnia quaecumque

34 tibi praecepta sunt a Domino. * Aperiens autem
Petrus os suum, dixit: In veritate comperi [a] quia
35 non est personarum acceptor Deus, * sed in omni
gente qui timet eum, et operatur iustitiam, acceptus
F 36 est illi. * Verbum misit Deus filiis Israel, annuncians
pacem per Iesum Christum: (hic est omnium Do-
37 minus.) * Vos scitis quod factum est verbum per
universam Iudaeam: incipiens enim a [b] Galilaea post
38 baptismum, quod praedicavit Ioannes, * Iesum a evangelizat
Nazareth: quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto, Gentibus
et virtute, qui pertransiit benefaciendo, et sanando
omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat
39 cum illo. * Et nos testes sumus omnium, quae fecit
in regione Iudaeorum, et Ierusalem, quem occide-
40 runt suspendentes in ligno. * Hunc Deus suscitavit
41 tertia die, et dedit eum manifestum fieri * non omni
populo, sed testibus praeordinatis a Deo: nobis, qui
manducavimus, et bibimus cum illo postquam re-
42 surrexit a mortuis. * Et praecepit nobis praedicare
G populo, et testificari quia ipse est, qui constitutus
43 est a Deo iudex vivorum, et mortuorum. * [c] Huic
omnes Prophetae testimonium perhibent remissio-
nem peccatorum accipere per nomen eius omnes,
qui credunt in eum.

44 * Adhuc loquente Petro verba haec, cecidit Spi-
ritus sanctus super omnes, qui audiebant verbum.
45 * Et obstupuerunt ex circumcisione fideles, qui ve-
nerant cum Petro: quia et in nationes gratia Spi-

---

[a] Deut. 10, 17; 2 Par. 19, 7: Iob 34, 19: Sap. 6, 8; Eccli. 35, 15; Rom. 2, 11; Gal. 2, 6; Eph. 6, 9; Col. 3, 25; 1 Petr. 1, 17. [b] Luc. 4, 14. [c] Ier. 31, 34; Mich. 7, 18.

46 ritus sancti effusa est. * Audiebant enim illos lo- Spiritu sancto adveniente
47 quentes linguis, et magnificantes Deum. * Tunc re-
spondit Petrus: Numquid aquam quis prohibere
potest ut non baptizentur hi, qui Spiritum sanctum
48 acceperunt sicut et nos? * Et iussit eos baptizari
in nomine Domini Iesu Christi. Tunc rogaverunt
eum ut maneret apud eos aliquot diebus.

CAPUT XI.

A 1 Audierunt autem Apostoli, et fratres, qui erant
in Iudaea: quoniam et Gentes receperunt
2 verbum Dei. * Cum autem ascendisset Petrus Iero- Petrus Ierosolymis
solymam, disceptabant adversus illum, qui erant
3 ex circumcisione, * dicentes: Quare introisti ad
viros praeputium habentes, et manducasti cum illis?
4 * Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem,
5 dicens: * Ego eram in civitate Ioppe orans, et vidi
in excessu mentis visionem, descendens vas quod-
dam velut linteum magnum quattuor initiis summitti
6 de caelo, et venit usque ad me. * In quod intuens
considerabam, et vidi quadrupedia terrae, et be-
7 stias, et reptilia, et volatilia caeli. * Audivi autem
et vocem dicentem mihi: Surge Petre, occide, et
8 manduca. * Dixi autem: Nequaquam Domine: quia
commune aut immundum numquam introivit in os
9 meum. * Respondit autem vox secundo de caelo:
B 10 Quae Deus mundavit, tu ne commune dixeris. * Hoc
autem factum est per ter: et recepta sunt omnia
11 rursum in caelum. * Et ecce viri tres confestim
astiterunt in domo, in qua eram, missi a Caesarea
12 ad me. * Dixit autem Spiritus mihi ut irem cum exponit factum
illis, nihil haesitans. Venerunt autem mecum et

sex fratres isti, et ingressi sumus in domum viri.
13 *Narravit autem nobis, quomodo vidisset Angelum
in domo sua, stantem et dicentem sibi: Mitte in
Ioppen, et accersi Simonem, qui cognominatur Pe-
14 trus, *qui loquetur tibi verba, in quibus salvus eris
15 tu, et universa domus tua. *Cum autem coepissem
loqui, cecidit Spiritus sanctus super eos, sicut et in
16 nos in initio. *Recordatus sum autem verbi Domini,
sicut dicebat: [a] Ioannes quidem baptizavit aqua,
17 vos autem baptizabimini Spiritu sancto. *Si ergo
eandem gratiam dedit illis Deus, sicut et nobis, qui
credidimus in Dominum Iesum Christum: ego quis
C 18 eram, qui possem prohibere Deum? *His auditis,
tacuerunt: et glorificaverunt Deum, dicentes: Ergo fratribus glorificantibus
et Gentibus poenitentiam dedit Deus ad vitam.
19 *Et illi quidem, qui dispersi fuerant a tribula- *5. Ecclesia Gentium*
tione, quae facta fuerat sub Stephano, perambula-
verunt usque Phoenicen, et Cyprum, et Antiochiam,
20 nemini loquentes verbum, nisi solis Iudaeis. *Erant
autem quidam ex eis viri Cyprii, et Cyrenaei, qui
cum introissent Antiochiam, loquebantur et ad Antiochiae
21 Graecos, annunciantes Dominum Iesum. *Et erat convertuntur
manus Domini cum eis: multusque numerus cre- Graeci
22 dentium conversus est ad Dominum. *Pervenit
autem sermo ad aures ecclesiae, quae erat Ieroso-
lymis super istis: et miserunt Barnabam usque ad
D 23 Antiochiam. *Qui cum pervenisset, et vidisset gra-
tiam Dei, gavisus est: et hortabatur omnes in pro-
24 posito cordis permanere in Domino: *quia erat
vir bonus, et plenus Spiritu sancto, et fide. Et ap-

---

[a] Matth. 3, 11; Marc. 1, 8; Luc. 3, 16; Ioan. 1, 26; Act. 1, 5; 19, 4.

25 posita est multa turba Domino. *Profectus est
autem Barnabas Tarsum, ut quaereret Saulum:
26 quem cum invenisset, perduxit Antiochiam. *Et
annum totum conversati sunt ibi in Ecclesia: et
docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur cognominantur
27 primum Antiochiae discipuli, Christiani. *In his Christiani
autem diebus supervenerunt ab Ierosolymis pro-
28 phetae Antiochiam: *et surgens unus ex eis nomine
Agabus, significabat per spiritum famem magnam
futuram in universo orbe terrarum, quae facta est
29 sub Claudio. *Discipuli autem, prout quis habebat,
proposuerunt singuli in ministerium mittere habi-
30 tantibus in Iudaea fratribus: *quod et fecerunt, communicant
mittentes ad seniores per manus Barnabae, et cum
Sauli. Iudaeis

CAPUT XII.

A 1 Eodem autem tempore misit Herodes rex manus, *6. Petrus egrediens*
2 ut affligeret quosdam de Ecclesia. *Occidit
3 autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. *Videns Iacobus occiditur
autem quia placeret Iudaeis, apposuit ut apprehen-
deret et Petrum. Erant autem dies Azymorum.
4 *Quem cum apprehendisset, misit in carcerem, tra-
dens quattuor quaternionibus militum custodien-
5 dum, volens post Pascha producere eum populo. *Et
Petrus quidem servabatur in carcere. Oratio autem
fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro
6 eo. *Cum autem producturus eum esset Herodes,
in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos mi-
lites, vinctus catenis duabus: et custodes ante osti-
7 um custodiebant carcerem. *Et ecce Angelus Do-

mini astitit: et lumen refulsit in habitaculo: per-
cussoque latere Petri, excitavit eum, dicens: Surge
B velociter. Et ceciderunt catenae de manibus eius.
8 * Dixit autem Angelus ad eum: Praecingere, et cal-
cea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Cir-
9 cumda tibi vestimentum tuum, et sequere me. * Et
exiens sequebatur eum, et nesciebat quia verum
est, quod fiebat per angelum: existimabat autem se
10 visum videre. * Transeuntes autem primam et se-
cundam custodiam, venerunt ad portam ferream,
quae ducit ad civitatem: quae ultro aperta est eis.
Et exeuntes processerunt vicum unum: et continuo
11 discessit Angelus ab eo. * Et Petrus ad se rever- Petrus liberatus
sus, dixit: Nunc scio vere quia misit Dominus An-
gelum suum, et eripuit me de manu Herodis, et de
12 omni expectatione plebis Iudaeorum. * Conside-
ransque venit ad domum Mariae matris [a] Ioannis, qui
cognominatus est Marcus, ubi erant multi congre-
C 13 gati, et orantes. * Pulsante autem eo ostium ianuae,
14 processit puella ad audiendum, nomine Rhode. * Et
ut cognovit vocem Petri, prae gaudio non aperuit
ianuam, sed intro currens nunciavit stare Petrum
15 ante ianuam. * At illi dixerunt ad eam: Insanis.
Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dice-
16 bant: Angelus eius est. * Petrus autem persevera-
bat pulsans. Cum autem aperuissent, viderunt eum,
17 et obstupuerunt. * Annuens autem eis manu ut
tacerent, narravit quomodo Dominus eduxisset eum
de carcere, dixitque: Nunciate Iacobo, et fratribus

---

a Act. 13, 5. 13; 15, 37.

18 haec. Et egressus abiit in alium locum. *Facta abit in alium locum
autem die, erat non parva turbatio inter milites,
D 19 quidnam factum esset de Petro. *Herodes autem
cum requisisset eum, et non invenisset, inquisitione
facta de custodibus, iussit eos duci: descendensque
a Iudaea in Caesaream, ibi commoratus est.
20 *Erat autem iratus Tyriis, et Sidoniis. At illi unanimes
venerunt ad eum, et persuaso Blasto, qui erat
super cubiculum regis, postulabant pacem, eo quòd
21 alerentur regiones eorum ab illo. *Statuto autem
die Herodes vestitus veste regia, sedit pro tribunali,
22 et concionabatur ad eos. *Populus autem acclama-
23 bat: Dei voces, et non hominis. *Confestim autem
percussit eum Angelus Domini, eo quòd non de-
disset honorem Deo: et consumptus a vermibus,
24 expiravit. *Verbum autem Domini crescebat, et Herodes exspirat
25 multiplicabatur. *Barnabas autem et Saulus re-
versi sunt ab Ierosolymis [a] expleto ministerio, as-
sumpto Ioanne, qui cognominatus est Marcus.

CAPUT XIII.

III. Ecclesia apud Gentes

1. Primum missionis iter

A 1 Erant autem in Ecclesia, quae erat Antiochiae,
prophetae, et doctores, in quibus Barnabas, et
Simon, qui vocabatur Niger, et Lucius Cyrenensis,
et Manahen, qui erat Herodis Tetrarchae collacta-
2 neus, et Saulus. *Ministrantibus autem illis Domino,
et ieiunantibus, dixit illis Spiritus sanctus: Segre-
gate mihi Saulum, et Barnabam in opus, ad quod Saulus et Barnabas segregantur
3 assumpsi eos. *Tunc ieiunantes, et orantes, impo-
nentesque eis manus, dimiserunt illos.

[a] Act. 11. 29.

4 *Et ipsi quidem missi a Spiritu sancto abierunt
5 Seleuciam; et inde navigaverunt Cyprum. *Et cum
venissent Salaminam, praedicabant verbum Dei in
synagogis Iudaeorum. Habebant autem et Ioannem
B 6 in ministerio. *Et cum perambulassent universam
insulam usque Paphum, invenerunt quendam virum
magum pseudoprophetam, Iudaeum, cui nomen
7 erat Bariesu, *qui erat cum Proconsule Sergio praedicant
Paulo viro prudente. Hic, accersitis Barnaba, et Sergio Paulo
8 Saulo, desiderabat audire verbum Dei. *Resistebat
autem illis Elymas magus, (sic enim interpretatur
nomen eius) quaerens avertere Proconsulem a fide.
9 *Saulus autem, qui et Paulus, repletus Spiritu sancto,
10 intuens in eum, *dixit: O plene omni dolo, et omni
fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitiae, non de-
11 sinis subvertere vias Domini rectas. *Et nunc ecce
manus Domini super te, et eris caecus, non videns
solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in
eum caligo, et tenebrae, et circuiens quaerebat qui
12 ei manum daret. *Tunc Proconsul cum vidisset
factum, credidit admirans super doctrina Domini.
13 *Et cum a Papho navigassent Paulus, et qui cum
eo erant, venerunt Pergen Pamphyliae. Ioannes
autem [a]discedens ab eis, reversus est Ierosolymam.
C 14 *Illi vero pertranseuntes Pergen, venerunt Antio-
chiam Pisidiae: et ingressi synagogam die sabba- et Antiochiae
15 torum, sederunt. *Post lectionem autem legis, et Pisidiae
Prophetarum, miserunt principes synagogae ad eos,

---

[a] Act. 15, 38.

dicentes: Viri fratres, si quis est in vobis sermo
exhortationis ad plebem, dicite.
16 * Surgens autem Paulus, et manu silentium in-
dicens, ait: Viri Israelitae, et qui timetis Deum,
17 audite: * Deus plebis Israel elegit patres nostros,
et plebem exaltavit cum essent incolae [a] in terra
Aegypti, [b] et in brachio excelso eduxit eos ex ea,
18 * [c] et per quadraginta annorum tempus mores eorum
19 sustinuit in deserto. * Et destruens gentes septem
in terra Chanaan, [d] sorte distribuit eis terram eorum,
20 * quasi post quadringentos et quinquaginta annos: de historia Israel
[e] et post haec dedit iudices, usque ad Samuel Pro-
21 phetam. * Et exinde [f] postulaverunt regem: et de-
dit illis Deus Saul filium Cis, virum de tribu Ben-
D 22 iamin, annis quadraginta. * et amoto illo, [g] susci-
tavit illis David regem: cui testimonium perhibens,
dixit: [h] Inveni David filium Iesse, virum secundum
cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.
23 * Huius Deus ex semine [i] secundum promissionem
24 eduxit Israel salvatorem Iesum, * [k] praedicante Io-
anne ante faciem adventus eius baptismum poeni-
25 tentiae omni populo Israel. * Cum impleret autem
Ioannes cursum suum, dicebat: Quem me arbitra-
mini esse, [l] non sum ego, sed ecce venit post me,
cuius non sum dignus calceamenta pedum solvere.
26 * Viri fratres, filii generis Abraham, et qui in
vobis timent Deum, vobis verbum salutis huius
27 missum est. * Qui enim habitabant Ierusalem, et
principes eius hunc ignorantes, et voces prophe-

[a] Ex. 1, 1. [b] Ex. 13, 21. 22. [c] Ex. 16, 3. [d] Ios. 14, 2. [e] Iudic. 3, 9. [f] 1 Reg. 8, 5; 9, 16; 10, 1. [g] 1 Reg. 13, 14; 16, 13. [h] Ps. 88, 21. [i] Is. 11, 1. [k] Matth. 3, 1; Marc. 1, 4; Luc. 3, 3. [l] Matth. 3, 11; Marc. 1, 7; Ioan. 1, 27.

tarum, quae per omne sabbatum leguntur, iudi-
E 28 cantes impleverunt, * et nullam causam mortis in-
venientes in eo, [a] petierunt a Pilato, ut interficerent
29 eum. * Cumque consummassent omnia, quae de
eo scripta erant, deponentes eum de ligno, posue-
30 runt eum in monumento. * [b] Deus vero suscitavit
eum a mortuis tertia die: qui visus est per dies de occiso et suscitato Iesu
31 multos his, * qui simul ascenderant cum eo de Ga-
lilaea in Ierusalem: qui usque nunc sunt testes eius
32 ad plebem. * Et nos vobis annunciamus eam, quae
33 ad patres nostros repromissio facta est: * quoniam
hanc Deus adimplevit filiis nostris resuscitans Ie-
sum, sicut et in Psalmo secundo scriptum est:
34 [c] Filius meus es tu, ego hodie genui te. * Quòd
autem suscitavit eum a mortuis, amplius iam
non reversurum in corruptionem, ita dixit: [d] Quia
35 dabo vobis sancta David fidelia. * Ideoque et alias
dicit: [e] Non dabis Sanctum tuum videre corruptio-
F 36 nem. * David enim in sua generatione cum admi-
nistrasset, voluntati Dei [f] dormivit: et appositus est
37 ad patres suos, et vidit corruptionem. * Quem vero
Deus suscitavit a mortuis, non vidit corruptionem.
38 * Notum igitur sit vobis viri fratres, quia per
hunc vobis remissio peccatorum annunciatur, et
ab omnibus, quibus non potuistis in lege Moysi iu-
39 stificari, * in hoc omnis, qui credit, iustificatur.
40 * Videte ergo ne superveniat vobis quod dictum est
41 in Prophetis: * [g] Videte contemptores, et admira- et fide in Salvatorem
mini, et disperdimini: quia opus operor ego in die-

---

[a] Matth. 27, 20. 23; Marc. 15, 13; Luc. 23, 21. 23; Ioan. 19, 15. [b] Matth. 28; Marc. 16; Luc. 24; Ioan. 20. [c] Ps. 2, 7. [d] Is. 55, 3. [e] Ps. 15, 10. [f] 3 Reg. 2, 10. [g] Hab. 1, 5.

bus vestris, opus quod non credetis, siquis enarra-
verit vobis.
42 * Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti
43 sabbato loquerentur sibi verba haec. * Cumque di-
missa esset synagoga, secuti sunt multi Iudaeorum,
et colentium advenarum, Paulum, et Barnabam:
qui loquentes suadebant eis ut permanerent in
44 gratia Dei. * Sequenti vero sabbato pene universa
45 civitas convenit audire verbum Dei. * Videntes
autem turbas Iudaei, repleti sunt zelo, et contra-
dicebant his, quae a Paulo dicebantur, blasphe-
46 mantes. * Tunc constanter Paulus, et Barnabas
dixerunt: Vobis oportebat primum loqui verbum
Dei: sed quoniam repellitis illud, et indignos vos
iudicatis aeternae vitae, ecce convertimur ad Gen-
47 tes. * sic enim praecepit nobis Dominus: [a] Posui convertuntur ad Gentes
te in lucem Gentium, ut sis in salutem usque ad
48 extremum terrae. * Audientes autem Gentes ga-
visae sunt, et glorificabant verbum Domini: et
crediderunt quotquot erant praeordinati ad vitam
49 aeternam. * Disseminabatur autem verbum Domini
50 per universam regionem. * Iudaei autem concita-
verunt mulieres religiosas, et honestas, et primos
civitatis, et excitaverunt persecutionem in Paulum,
51 et Barnabam: et eiecerunt eos de finibus suis. * [b] At
illi excusso pulvere pedum in eos, venerunt Iconium.
52 * Discipuli quoque replebantur gaudio, et Spiritu
sancto.

---

[a] Is. 49, 6. [b] Matth. 10, 14; Marc. 6, 11; Luc. 9, 5.

CAPUT XIV.

A 1 Factum est autem Iconii, ut simul introirent in Iconii demorantur
synagogam Iudaeorum, et loquerentur, ita ut
crederet Iudaeorum, et Graecorum copiosa mul-
2 titudo. * Qui vero increduli fuerunt Iudaei, susci-
taverunt, et ad iracundiam concitaverunt animas
3 Gentium adversus fratres. * Multo igitur tempore
demorati sunt, fiducialiter agentes in Domino, testi-
monium perhibente verbo gratiae suae, dante signa,
4 et prodigia fieri per manus eorum. * Divisa est
autem multitudo civitatis: et quidam quidem erant
5 cum Iudaeis, quidam vero cum Apostolis. * Cum
autem factus esset impetus Gentilium, et Iudaeorum
cum principibus suis, ut contumeliis afficerent, et
6 lapidarent eos, * intelligentes confugerunt ad civi-
tates Lycaoniae Lystram, et Derben, et universam
B in circuitu regionem, et ibi evangelizantes erant.
7 * Et quidam vir Lystris infirmus pedibus sedebat,
claudus ex utero matris suae, qui numquam ambu-
8 laverat. * Hic audivit Paulum loquentem. Qui in-
tuitus eum, et videns quia fidem haberet ut salvus
9 fieret, * dixit magna voce: Surge super pedes tuos
10 rectus. Et exilivit, et ambulabat. * Turbae autem
cum vidissent quod fecerat Paulus, levaverunt vo-
cem suam Lycaonicè dicentes: Dii similes facti ho-
11 minibus, descenderunt ad nos. * Et vocabant Bar-
nabam Iovem, Paulum vero Mercurium: quoniam
12 ipse erat dux verbi. * Sacerdos quoque Iovis, qui Lystris adorantur
erat ante civitatem, tauros, et coronas ante ia-
nuas afferens, cum populis volebat sacrificare.

C 13 *Quod ubi audierunt Apostoli, Barnabas, et Paulus,
conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes,
14 *et dicentes: Viri, quid haec facitis? et nos mor-
tales sumus, similes vobis homines, annunciantes
vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, [a] qui
fecit caelum, et terram, et mare, et omnia, quae in
15 eis sunt: *qui in praeteritis generationibus dimisit
16 omnes gentes ingredi vias suas. *Et quidem non
sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de
caelo, dans pluvias, et tempora fructifera, implens
17 cibo, et laetitia corda nostra. *Et haec dicentes,
18 vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent. *Super-
venerunt autem quidam ab Antiochia, et Iconio
Iudaei: et persuasis turbis lapidantesque Paulum,
traxerunt extra civitatem, existimantes eum mor-
D 19 tuum esse. *Circumdantibus autem eum discipulis,
surgens intravit civitatem, et postera die profectus proficiscuntur Derben
est cum Barnaba in Derben.

20 *Cumque evangelizassent civitati illi, et docuis-
sent multos, reversi sunt Lystram, et Iconium, et
21 Antiochiam, *confirmantes animas discipulorum,
exhortantesque ut permanerent in fide: et quoniam
per multas tribulationes oportet nos intrare in re-
22 gnum Dei. *Et cum constituissent illis per singulas
ecclesias presbyteros, et orassent cum ieiunationi-
bus, commendaverunt eos Domino, in quem credi-
23 derunt. *Transeuntesque Pisidiam, venerunt in
24 Pamphyliam, *et loquentes verbum Domini in Perge,
25 descenderunt in Attaliam: *[b] et inde navigaverunt
Antiochiam, unde erant traditi gratiae Dei in opus, revertuntur Antiochiam

[a] Gen. 1, 1; Ps. 145, 6; Apoc. 14, 7. [b] Act. 13, 1.

26 quod compleverunt. *Cum autem venissent, et
congregassent Ecclesiam, retulerunt quanta fecisset
Deus cum illis, et quia aperuisset Gentibus ostium
27 fidei. *Morati sunt autem tempus non modicum
cum discipulis.

CAPUT XV.

A 1 Et quidam descendentes de Iudaea, docebant fratres: [a] Quia nisi circumcidamini secundum *2. Concilium apostolorum occasio*
2 morem Moysi, non potestis salvari. *Facta ergo
seditione non minima Paulo, et Barnabae adversus
illos, statuerunt ut ascenderent Paulus, et Barnabas, et quidam alii ex aliis ad Apostolos, et pre-
3 sbyteros in Ierusalem super hac quaestione. *Illi
ergo deducti ab Ecclesia pertransibant Phoenicem,
et Samariam, narrantes conversionem Gentium:
et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus.
4 *Cum autem venissent Ierosolymam, suscepti sunt
ab Ecclesia, et ab Apostolis, et senioribus, annun-
B 5 ciantes quanta Deus fecisset cum illis. *Surrexerunt autem quidam de haeresi Pharisaeorum, qui
crediderunt, dicentes: Quia oportet circumcidi eos,
praecipere quoque servare legem Moysi.
6 *Conveneruntque Apostoli, et seniores videre
7 de verbo hoc. *Cum autem magna conquisitio
fieret, surgens Petrus dixit ad eos: [b] Viri fratres,
vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis
elegit, per os meum audire Gentes verbum Evan-
8 gelii, et credere. *Et qui novit corda Deus, testi-

[a] Gal. 5, 2. [b] Act. 10, 20.

monium perhibuit, [a] dans illis Spiritum sanctum,
9 sicut et nobis, * et nihil discrevit inter nos et illos,
10 fide purificans corda eorum. * Nunc ergo quid ten-
tatis Deum, imponere iugum super cervices disci-
pulorum, quod neque patres nostri, neque nos por-
C 11 tare potuimus? * Sed per gratiam Domini Iesu
Christi credimus salvari, quemadmodum et illi.
12 * Tacuit autem omnis multitudo: et audiebant Bar-
nabam, et Paulum narrantes quanta Deus fecisset
13 signa, et prodigia in Gentibus per eos. * Et post-
quam tacuerunt, respondit Iacobus, dicens: Viri
14 fratres, audite me. * Simon narravit quemadmodum
primum Deus visitavit sumere ex Gentibus populum
15 nomini suo. * Et huic concordant verba Prophe-
16 tarum, sicut scriptum est: * [b] Post haec revertar,
et reaedificabo tabernaculum David, quod decidit:
D 17 et diruta eius reaedificabo, et erigam illud: * ut re-
quirant ceteri hominum Dominum, et omnes gentes,
super quas invocatum est nomen meum, dicit Do-
18 minus faciens haec. * Notum a saeculo est Domino
19 opus suum. * Propter quod ego iudico non inquie-
tari eos, qui ex Gentibus convertuntur ad Deum,
20 * sed scribere ad eos ut abstineant se a contamina-
tionibus simulachrorum, et fornicatione, et suffo-
21 catis, et sanguine. * Moyses enim a temporibus
antiquis habet in singulis civitatibus qui eum prae-
dicent in synagogis, ubi per omne sabbatum legitur.

---

[a] Act. 10, 45. [b] Am. 9, 11.

22 * Tunc placuit Apostolis, et senioribus cum omni
Ecclesia, eligere viros ex eis, et mittere Antiochiam
cum Paulo, et Barnaba, Iudam, qui cognominabatur
E 23 Barsabas, et Silam viros primos in fratribus, * scri-
bentes per manus eorum. APOSTOLI et seniores definitio
fratres, his, qui sunt Antiochiae, et Syriae, et Cili-
24 ciae fratribus ex Gentibus, salutem. * Quoniam
audivimus quia quidam ex nobis exeuntes, turba-
verunt vos verbis, evertentes animas vestras, qui-
25 bus non mandavimus: * placuit nobis collectis in
unum, eligere viros, et mittere ad vos cum charis-
26 simis nostris Barnaba, et Paulo, * hominibus, qui
tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri
27 Iesu Christi. * Misimus ergo Iudam, et Silam, qui
F 28 et ipsi vobis verbis referent eadem. * Visum est
enim Spiritui sancto, et nobis nihil ultra imponere
29 vobis oneris quàm haec necessaria: * ut abstineatis
vos [a] ab immolatis simulachrorum, et sanguine, et
suffocato, et fornicatione, a quibus custodientes
vos, bene agetis. Valete.

30 * Illi ergo dimissi, descenderunt Antiochiam:
et congregata multitudine tradiderunt epistolam.
31 * Quam cum legissent, gavisi sunt super consola- promulgatio
32 tione. * Iudas autem, et Silas, et ipsi cum essent
Prophetae, verbo plurimo consolati sunt fratres,
33 et confirmaverunt. * Facto autem ibi aliquanto
tempore, dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos,
34 qui miserant illos. * Visum est autem Silae ibi re-
G 35 manere: Iudas autem solus abiit Ierusalem. * Paulus
autem, et Barnabas demorabantur Antiochiae do-

---

[a] Act. 15, 20; 21, 25.

centes: et evangelizantes cum aliis pluribus verbum
Domini.
36 *Post aliquot autem dies, dixit ad Barnabam *3. Secundum missionis iter*
Paulus: Revertentes visitemus fratres per universas
civitates, in quibus praedicavimus verbum Domini,
37 quomodo se habeant. *Barnabas autem volebat
secum assumere et Ioannem, qui cognominabatur
38 Marcus. *Paulus autem rogabat eum (ut qui dis-
cessisset ab eis de Pamphylia, et non isset cum
39 eis in opus) non debere recipi. *Facta est autem
dissensio, ita ut discederent ab invicem, et Bar- dissensio apostolorum
nabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum.
40 *Paulus vero electo Sila profectus est, traditus
41 gratiae Dei a fratribus. *Perambulabat autem
Syriam, et Ciliciam, confirmans Ecclesias: praeci-
piens custodire praecepta Apostolorum, et seniorum.

CAPUT XVI.

A 1 Pervenit autem Derben, et Lystram. Et ecce
discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus,
2 filius mulieris Iudaeae fidelis, patre Gentili. *Huic
testimonium bonum reddebant qui in Lystris erant,
3 et Iconio fratres. *Hunc voluit Paulus secum pro- Paulus assumit Timotheum
ficisci: et assumens circumcidit eum propter Iudaeos,
qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quòd
pater eius erat Gentilis.
4 *Cum autem pertransirent civitates, tradebant
eis custodire dogmata, quae erant decreta ab Apo-
5 stolis et senioribus, qui erant Ierosolymis. *Et
Ecclesiae quidem confirmabantur fide, et abunda-
6 bant numero quotidie. *Transeuntes autem Phry-

giam, et Galatiae regionem, vetati sunt a Spiritu
B 7 sancto loqui verbum Dei in Asia. *Cum venissent
autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam: et
8 non permisit eos Spiritus Iesu. *Cum autem per-
9 transissent Mysiam, descenderunt Troadem: *et
visio per noctem Paulo ostensa est: Vir Macedo
quidam erat stans, et deprecans eum, et dicens:
10 Transiens in Macedoniam, adiuva nos. *Ut autem
visum vidit, statim quaesivimus proficisci in Mace- atque Lucam
doniam, certi facti quòd vocasset nos Deus evan-
gelizare eis.

11 *Navigantes autem a Troade, recto cursu veni-
12 mus Samothraciam, et sequenti die Neapolim: *et
inde Philippos, quae est prima partis Macedoniae Philippis praedicat
civitas, colonia. Eramus autem in hac Urbe diebus
C 13 aliquot, conferentes. *Die autem sabbatorum egressi
sumus foras portam iuxta flumen, ubi videbatur
oratio esse: et sedentes loquebamur mulieribus,
14 quae convenerant. *Et quaedam mulier nomine
Lydia, purpuraria civitatis Thyatirenorum, colens
Deum, audivit: cuius Dominus aperuit cor intendere
15 his, quae dicebantur a Paulo. *Cum autem bapti-
zata esset, et domus eius, deprecata est dicens: Si
iudicastis me fidelem Domino esse, introite in do-
mum meam, et manete. Et coegit nos.

16 *Factum est autem euntibus nobis ad orationem,
puellam quandam habentem spiritum pythonem
obviare nobis, quae quaestum magnum praestabat
D 17 dominis suis divinando. *Haec subsecuta Paulum,
et nos, clamabat dicens: Isti homines servi Dei
excelsi sunt, qui annunciant vobis viam salutis.

18 * Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem
Paulus, et conversus, spiritui dixit: Praecipio tibi spiritum
in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem pythonem eicit
19 hora. * Videntes autem domini eius quia exivit
spes quaestus eorum, apprehendentes Paulum, et
20 Silam perduxerunt in forum ad principes: * et offe-
rentes eos magistratibus, dixerunt: Hi homines con-
21 turbant civitatem nostram, cum sint Iudaei: * et
annunciant morem, quem non licet nobis suscipere,
22 neque facere, cum simus Romani. * Et cucurrit cum Sila caeditur
plebs adversus eos: et magistratus, scissis tunicis
E 23 eorum, [a] iusserunt eos virgis caedi. * Et cum mul-
tas plagas eis imposuissent, miserunt eos in car-
cerem, praecipientes custodi ut diligenter custodiret
24 eos. * Qui cum tale praeceptum accepisset, misit
eos in interiorem carcerem, et pedes eorum strinxit
25 ligno. * Media autem nocte Paulus, et Silas orantes,
laudabant Deum: et audiebant eos, qui in custodia
26 erant. * Subito vero terraemotus factus est magnus,
ita ut moverentur fundamenta carceris. Et statim
aperta sunt omnia ostia: et universorum vincula
27 soluta sunt. * Expergefactus autem custos carceris,
et videns ianuas apertas carceris, evaginato gla-
dio volebat se interficere, aestimans fugisse vinctos.
28 *Clamavit autem Paulus voce magna, dicens:
Nihil tibi mali feceris: universi enim hic sumus.
F 29 * Petitoque lumine, introgressus est: et treme-
30 factus procidit Paulo et Silae ad pedes: *et pro-
ducens eos foras, ait: Domini, quid me oportet

---

[a] 2 Cor. 11, 25; Phil. 1, 13; 1 Thess. 2, 2.

31 facere, ut salvus fiam? * At illi dixerunt: Crede in
Dominum Iesum: et salvus eris tu, et domus tua.
32 * Et locuti sunt ei verbum Domini cum omnibus,
33 qui erant in domo eius. * Et tollens eos in illa
hora noctis, lavit plagas eorum: et baptizatus est baptizat in carcere
34 ipse, et omnis domus eius continuo. * Cumque per-
duxisset eos in domum suam, apposuit eis mensam,
et laetatus est cum omni domo sua credens Deo.
35 * Et cum dies factus esset, miserunt magistratus
6 36 lictores, dicentes: Dimitte homines illos. * Nunciavit
autem custos carceris verba haec Paulo: Quia
miserunt magistratus ut dimittamini, nunc igitur
37 exeuntes, ite in pace. * Paulus autem dixit eis:
Caesos nos publice, indemnatos, homines Roma-
nos miserunt in carcerem, et nunc occulte nos
38 eiiciunt? Non ita: sed veniant, * et ipsi nos eiiciant.
Nunciaverunt autem magistratibus lictores verba
haec. Timueruntque audito quòd Romani essent:
39 * et venientes deprecati sunt eos, et educentes ro-
40 gabant ut egrederentur de Urbe. * Exeuntes autem proficiscitur remanente Luca
de carcere, introierunt ad Lydiam: et visis fratri-
bus consolati sunt eos, et profecti sunt.

CAPUT XVII.

A 1 Cum autem perambulassent Amphipolim, et Apol- Apostolus Thessalonicae disserit
loniam, venerunt [a] Thessalonicam, ubi erat
2 synagoga Iudaeorum. * Secundum consuetudinem

[a] 1 Thess. 2, 1; Phil. 4, 16.

autem Paulus introivit ad eos, et per sabbata tria
3 disserebat eis de Scripturis, * adaperiens et insi-
nuans quia Christum oportuit pati, et resurgere a
mortuis: et quia hic est Iesus Christus, quem ego
4 annuncio vobis. * Et quidam ex eis crediderunt,
et adiuncti sunt Paulo, et Silae, et de colentibus,
Gentilibusque multitudo magna, et mulieres nobiles
B 5 non paucae. * Zelantes autem Iudaei, assumentes-
que de vulgo viros quosdam malos, et turba facta,
concitaverunt civitatem: et assistentes domui Ia-
6 sonis quaerebant eos producere in populum. * Et
cum non invenissent eos, trahebant Iasonem, et
quosdam fratres ad principes civitatis, clamantes:
Quoniam hi, qui Urbem concitant, et huc venerunt,
7 * quos suscepit Iason, et hi omnes contra decreta
Caesaris faciunt, regem alium dicentes esse, Iesum.
8 * Concitaverunt autem plebem, et principes civita-
9 tis audientes haec. * Et accepta satisfactione a
Iasone, et a ceteris, dimiserunt eos.
10 * Fratres vero confestim per noctem dimiserunt
C Paulum, et Silam in Beroeam. Qui cum venissent, Beroeae praedicat
11 in synagogam Iudaeorum introierunt. * Hi autem
erant nobiliores eorum, qui sunt Thessalonicae, qui
susceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie
12 scrutantes Scripturas, si haec ita se haberent. * Et
multi quidem crediderunt ex eis, et mulierum Gen-
13 tilium honestarum, et viri non pauci. * Cum autem
cognovissent in Thessalonica Iudaei, quia et Be-
roeae praedicatum est a Paulo verbum Dei, vene-
runt et illuc commoventes, et turbantes multitudi-
14 nem. * Statimque tunc Paulum dimiserunt fratres,

ut iret usque ad mare: Silas autem, et Timotheus
15 remanserunt ibi. * Qui autem deducebant Paulum,
perduxerunt eum usque Athenas, et accepto man-
D dato ab eo ad Silam, et Timotheum ut quàm cele-
riter venirent ad illum, profecti sunt.
16 * Paulus autem cum Athenis eos expectaret, in-
citabatur spiritus eius in ipso, videns idololatriae
17 deditam civitatem. * Disputabat igitur in synagoga Athenis disputat
cum Iudaeis, et colentibus, et in foro, per omnes
18 dies ad eos, qui aderant. * Quidam autem Epicurei,
et Stoici philosophi disserebant cum eo, et quidam
dicebant: Quid vult seminiverbius hic, dicere? Alii
vero: Novorum daemoniorum videtur annunciator
esse: quia Iesum, et resurrectionem annunciabat
E 19 eis. * Et apprehensum eum ad Areopagum duxe-
runt, dicentes: Possumus scire quae est haec nova,
20 quae a te dicitur, doctrina? * nova enim quaedam
infers auribus nostris: Volumus ergo scire quidnam
21 velint haec esse. (* Athenienses autem omnes, et
advenae hospites, ad nihil aliud vacabant nisi aut
22 dicere, aut audire aliquid novi.) * Stans autem
Paulus in medio Areopagi, ait: Viri Athenienses in medio Areopagi
23 per omnia quasi superstitiosiores vos video. * Prae-
teriens enim, et videns simulachra vestra, inveni et
aram, in qua scriptum erat: IGNOTO DEO. Quod
ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis.
24 * [a] Deus, qui fecit mundum, et omnia quae in eo
sunt, hic caeli et terrae cum sit Dominus, [b] non in
25 manufactis templis habitat, * nec manibus humanis

---

[a] Gen. 1, 1. [b] Act. 7, 48.

colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam,
F 26 et inspirationem, et omnia: * fecitque ex uno omne
genus hominum inhabitare super universam faciem
terrae, definiens statuta tempora, et terminos habi-
27 tationis eorum, * quaerere Deum si forte attrectent
eum, aut inveniant, quamvis non longe sit ab uno-
28 quoque nostrum. * In ipso enim vivimus, et move-
mur, et sumus: sicut et quidam vestrorum Poeta-
29 rum dixerunt: Ipsius enim et genus sumus. * Genus
ergo cum simus Dei, non debemus aestimare auro,
aut argento, aut lapidi, sculpturae artis, et cogita-
G 30 tionis hominis, Divinum esse simile. * Et tempora
quidem huius ignorantiae despiciens Deus, nunc
annunciat hominibus ut omnes ubique poenitentiam
31 agant, * eo quòd statuit diem, in quo iudicaturus
est orbem in aequitate, in viro, in quo statuit, fidem
32 praebens omnibus, suscitans eum a mortuis. * Cum
audissent autem resurrectionem mortuorum, qui-
dam quidem irridebant, quidam vero dixerunt:
33 Audiemus te de hoc iterum. * Sic Paulus exivit de
34 medio eorum. * Quidam vero viri adhaerentes ei,
crediderunt: in quibus et Dionysius Areopagita, et
mulier nomine Damaris, et alii cum eis.

CAPUT XVIII.

A 1 Post haec egressus ab Athenis, venit Corinthum: Corinthi operatur
2 * et inveniens quendam Iudaeum nomine Aqui-
lam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia,
et Priscillam uxorem eius, (eo quòd praecepisset
Claudius discedere omnes Iudaeos a Roma) acces-

3 sit ad eos. * Et quia eiusdem erat artis, manebat
apud eos, et operabatur: (erant autem scenofacto-
4 riae artis.) * Et disputabat in synagoga per omne
sabbatum, interponens nomen Domini Iesu, suade-
batque Iudaeis, et Graecis.

B 5 * Cum venissent autem de Macedonia Silas et
Timotheus, instabat verbo Paulus, testificans Iu- et instat verbo
6 daeis esse Christum Iesum. * Contradicentibus
autem eis, et blasphemantibus, excutiens vesti-
menta sua, dixit ad eos: Sanguis vester super
caput vestrum: mundus ego, ex hoc ad Gentes va-
7 dam. * Et migrans inde, intravit in domum cuius-
dam, nomine Titi Iusti, colentis Deum, cuius domus
C 8 erat coniuncta synagogae. * Crispus autem archi-
synagogus [a] credidit Domino cum omni domo sua:
et multi Corinthiorum audientes credebant, et ba-
9 ptizabantur. * Dixit autem Dominus nocte per vi-
sionem Paulo: Noli timere, sed loquere, et ne taceas:
10 * propter quod ego sum tecum: et nemo apponetur
tibi ut noceat te: quoniam populus est mihi multus
11 in hac civitate. * Sedit autem ibi annum et sex
menses, docens apud eos verbum Dei.

D 12 * Gallione autem proconsule Achaiae, insurrexe- Gallione minante Iudaeos
runt uno animo Iudaei in Paulum, et adduxerunt
13 eum ad tribunal, * dicentes: Quia contra legem hic
14 persuadet hominibus colere Deum. * Incipiente
autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudaeos:
Si quidem esset iniquum aliquid, aut facinus pessi-
15 mum o viri Iudaei, recte vos sustinerem. * Si vero

---

[a] 1 Cor. 1, 14.

quaestiones sunt de verbo, et nominibus, et lege
vestra, vos ipsi videritis: Iudex ego horum nolo
16 esse. *Et minavit eos a tribunali. *Apprehenden-
E 17 tes autem omnes Sosthenem principem synagogae,
percutiebant eum ante tribunal: et nihil eorum
Gallioni curae erat.

18 *Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies mul- descendit per Ierusalem Antiochiam
tos, fratribus valefaciens, navigavit in Syriam, (et
cum eo Priscilla, et Aquila) qui sibi [a] totonderat in
19 Cenchris caput: habebat enim votum. *Devenitque
Ephesum, et illos ibi reliquit. Ipse vero ingressus
20 synagogam, disputabat cum Iudaeis. *Rogantibus
autem eis ut ampliori tempore maneret, non con-
21 sensit, *sed valefaciens, et dicens, Iterum revertar
F 22 ad vos Deo volente, profectus est ab Epheso. *Et
descendens Caesaream, ascendit, et salutavit Eccle-
siam, et descendit Antiochiam.

23 *Et facto ibi aliquanto tempore profectus est, *4. Tertium missionis iter*
perambulans ex ordine Galaticam regionem, et
Phrygiam, confirmans omnes discipulos.

24 *Iudaeus autem quidam, Apollo nomine, Alexan-
drinus genere, vir eloquens, devenit Ephesum, po-
25 tens in scripturis. *Hic erat edoctus viam Domini:
et fervens spiritu loquebatur, et docebat diligenter
ea, quae sunt Iesu, sciens tantum baptisma Ioannis.
G 26 *Hic ergo coepit fiducialiter agere in synagoga. Apollo docet ac docetur
Quem cum audissent Priscilla et Aquila, assumpse-
runt eum, et diligentius exposuerunt ei viam Domini.
27 *Cum autem vellet ire Achaiam, exhortati fratres,
scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum

[a] Num. 6, 18; Act. 21, 24.

venisset, contulit multum his, qui crediderant.
28 * Vehementer enim Iudaeos revincebat publice,
ostendens per Scripturas, esse Christum Iesum.

CAPUT XIX.

A 1 Factum est autem, cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus discipulos Ioannis
Paulus peragratis superioribus partibus veniret
2 Ephesum, et inveniret quosdam Discipulos: * dixit-
que ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis cre-
dentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spi-
3 ritus sanctus est, audivimus. * Ille vero ait: In quo
ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In Ioannis ba-
4 ptismate. * Dixit autem Paulus: [a] Ioannes baptiza-
vit baptismo poenitentiae populum, dicens: In eum,
qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc
5 est, in Iesum. * His auditis, baptizati sunt in nomine
B 6 Domini Iesu. * Et cum imposuisset illis manus Pau- baptizatos confirmat
lus, venit Spiritus sanctus super eos, et loqueban-
7 tur linguis, et prophetabant. * Erant autem omnes
viri fere duodecim.

8 * Introgressus autem synagogam, cum fiducia
loquebatur per tres menses, disputans, et suadens
9 de regno Dei. * Cum autem quidam indurarentur,
et non crederent, maledicentes viam Domini coram Ephesi disputat
multitudine, discedens ab eis, segregavit discipulos,
10 quotidie disputans in schola tyranni cuiusdam. * Hoc
autem factum est per biennium, ita ut omnes, qui
habitabant in Asia, audirent verbum Domini, Iudaei
11 atque Gentiles. * Virtutesque non quaslibet facie-
C 12 bat Deus per manum Pauli: * ita ut etiam super

---

[a] Matth. 3, 11; Marc. 1, 8; Luc. 3, 16; Ioan. 1, 26; Act. 1, 5; 11, 16.

languidos deferrentur a corpore eius sudaria, et semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur. et mirabilia efficit

13 *Tentaverunt autem quidam et de circumeuntibus Iudaeis exorcistis, invocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen Domini Iesu, dicentes: Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prae-
14 dicat. *Erant autem quidam Iudaei Scevae principis sacerdotum septem filii, qui hoc faciebant. exorcistae vulnerantur
15 *Respondens autem spiritus nequam dixit eis: Iesum novi, et Paulum scio: vos autem qui estis?
16 *Et insiliens in eos homo, in quo erat daemonium pessimum, et dominatus amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi, et vulnerati effugerent de domo
D 17 illa. *Hoc autem notum factum est omnibus Iudaeis, atque Gentilibus, qui habitabant Ephesi: et cecidit timor super omnes illos, et magnificabatur
18 nomen Domini Iesu. *Multique credentium venie-
19 bant confitentes, et annunciantes actus suos. *Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, et combusserunt coram omnibus: et computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam libri comburuntur
20 denariorum quinquaginta millium. *Ita fortiter crescebat verbum Dei, et confirmabatur.

21 *His autem expletis, proposuit Paulus in Spiritu, transita Macedonia et Achaia ire [a] Ierosolymam, dicens: quoniam postquam fuero ibi, oportet me et propositum apostoli
E 22 Romam videre. *Mittens autem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi, Timotheum, et Erastum, ipse remansit ad tempus in Asia.

---

[a] Act. 24, 17; Rom. 15, 25; 1 Cor. 16, 5.

23 * Facta est autem illo tempore turbatio non tumultus Ephesiorum
24 minima de via Domini. *Demetrius enim quidam
nomine, argentarius, faciens aedes argenteas Dia-
nae, praestabat artificibus non modicum quaestum:
25 *quos convocans, et eos, qui huiusmodi erant opi-
fices, dixit: Viri, scitis quia de hoc artificio est
26 nobis acquisitio: *et videtis, et auditis quia non
solum Ephesi, sed pene totius Asiae, Paulus hic
suadens avertit multam turbam, dicens: Quoniam
27 non sunt dii, qui manibus fiunt. *Non solum autem
haec periclitabitur nobis pars in redargutionem
venire, sed et magnae Dianae templum in nihilum
reputabitur, sed et destrui incipiet maiestas eius,
F 28 quam tota Asia, et orbis colit. *His auditis, repleti
sunt ira, et exclamaverunt dicentes: Magna Diana
29 Ephesiorum. *Et impleta est civitas confusione, et
impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto
Gaio, et Aristarcho Macedonibus, comitibus Pauli.
30 *Paulo autem volente intrare in populum, non per- propter Paulum factus
31 miserunt discipuli. *Quidam autem et de Asiae
principibus, qui erant amici eius, miserunt ad eum
32 rogantes ne se daret in theatrum: *alii autem aliud
clamabant. Erat enim Ecclesia confusa: et plures
33 nesciebant qua ex causa convenissent. *De turba
autem detraxerunt Alexandrum, propellentibus eum
Iudaeis. Alexander autem manu silentio postulato,
34 volebat reddere rationem populo. *Quem ut co-
gnoverunt Iudaeum esse, vox facta una est omnium,
quasi per horas duas clamantium: Magna Diana
35 Ephesiorum. *Et cum sedasset scriba turbas, dixit:

Viri Ephesii, quis enim est hominum, qui nesciat
Ephesiorum civitatem cultricem esse magnae Dia-
G 36 nae, Iovisque prolis? *Cum ergo his contradici
non possit, oportet vos sedatos esse, et nihil temere
37 agere. *Adduxistis enim homines istos, neque sacri-
38 legos, neque blasphemantes deam vestram. *Quòd
si Demetrius, et qui cum eo sunt artifices, habent
adversus aliquem causam, conventus forenses agun-
39 tur, et proconsules sunt, accusent invicem. *Si
quid autem alterius rei quaeritis: in legitima Eccle-
40 sia poterit absolvi. *Nam et periclitamur argui
seditionis hodiernae: cum nullus obnoxius sit (de
quo possimus reddere rationem) concursus istius.
Et cum haec dixisset, dimisit Ecclesiam.

CAPUT XX.

A 1 Postquam autem cessavit tumultus, vocatis Pau-
lus discipulis, et exhortatus eos, valedixit, et
2 profectus est ut iret in Macedoniam. *Cum autem
perambulasset partes illas, et exhortatus eos fuisset
3 multo sermone, venit ad Graeciam: *ubi cum fe-
cisset menses tres, factae sunt illi insidiae a Iudaeis
navigaturo in Syriam: habuitque consilium ut re-
4 verteretur per Macedoniam. *Comitatus est autem
eum Sopater Pyrrhi Beroeensis, Thessalonicensium
vero Aristarchus, et Secundus, et Gaius Derbeus,
et Timotheus: Asiani vero Tychicus, et Trophimus.
5 *Hi cum praecessissent, sustinuerunt nos Troade:
B 6 *nos vero navigavimus post dies Azymorum a Phil-

Paulus perambulat Macedoniam et Graeciam

ippis, et venimus ad eos Troadem in diebus quin-
que, ubi demorati sumus diebus septem.
7 * Una autem Sabbati cum convenissemus ad fran- Troade resuscitat Eutychum
gendum panem, Paulus disputabat cum eis profe-
cturus in crastinum, protraxitque sermonem usque
8 in mediam noctem. * Erant autem lampades co-
9 piosae in coenaculo, ubi eramus congregati. * Se-
dens autem quidam adolescens nomine Eutychus
super fenestram, cum mergeretur somno gravi, dis-
putante diu Paulo, ductus somno cecidit de tertio
C 10 coenaculo deorsum, et sublatus est mortuus. * Ad
quem cum descendisset Paulus, incubuit super eum:
et complexus dixit: Nolite turbari, anima enim
11 ipsius in ipso est. * Ascendens autem, frangensque
panem, et gustans, satisque allocutus usque in lucem,
12 sic profectus est. * Adduxerunt autem puerum vi-
ventem, et consolati sunt non minimè.
13 * Nos autem ascendentes navem, navigavimus
in Asson, inde suscepturi Paulum: sic enim dispo-
14 suerat ipse per terram iter facturus. * Cum autem
convenisset nos in Asson, assumpto eo, venimus
15 Mitylenen. * Et inde navigantes, sequenti die veni- venit Miletum
mus contra Chium, et alia applicuimus Samum, et
16 sequenti die venimus Miletum. * proposuerat enim
Paulus transnavigare Ephesum, nequa mora illi
D fieret in Asia. Festinabat enim, si possibile sibi
esset, ut diem Pentecostes faceret Ierosolymis.
17 * A Mileto autem mittens Ephesum, vocavit ma-
18 iores natu Ecclesiae. * Qui cum venissent ad eum, maioribus natu
et simul essent, dixit eis: [a] Vos scitis a prima die,

---

[a] Act. 19, 9.

qua ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum per
19 omne tempus fuerim, * serviens Domino cum omni
humilitate, et lacrymis, et tentationibus, quae mihi
20 acciderunt ex insidiis Iudaeorum: * quomodo nihil
subtraxerim utilium, quo minus annunciarem vobis,
21 et docerem vos publice, et per domos, * testificans
Iudaeis, atque Gentilibus in Deum poenitentiam, et
E 22 fidem in Dominum nostrum Iesum Christum. * Et
nunc ecce alligatus ego spiritu, vado in Ierusalem:
23 quae in ea ventura sint mihi, ignorans: * nisi quòd
Spiritus sanctus per omnes civitates mihi protestatur, dicens: quoniam vincula, et tribulationes
24 Ierosolymis me manent. * Sed nihil horum vereor:
nec facio animam meam pretiosiorem quàm me,
dummodo consummem cursum meum, et ministerium verbi, quod accepi a Domino Iesu, testifi-
25 cari Evangelium gratiae Dei. * Et nunc ecce ego vale dicit decedens
scio quia amplius non videbitis faciem meam vos
omnes, per quos transivi praedicans regnum Dei.
26 * Quapropter contestor vos hodierna die, quia mun-
27 dus sum a sanguine omnium. * Non enim subterfugi, quominus annunciarem omne consilium Dei
F 28 vobis. * Attendite vobis, et universo gregi, in quo
vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere Eccle-
29 siam Dei, quam acquisivit sanguine suo. * Ego scio
quoniam intrabunt post discessionem meam lupi
30 rapaces in vos, non parcentes gregi. * Et ex vobis
ipsis exurgent viri loquentes perversa, ut abducant
31 discipulos post se. * Propter quod vigilate memoria
retinentes: quoniam per [a] triennium nocte et die non

[a] Act. 19, 8. 10.

cessavi, cum lacrymis monens unumquemque ve-
32 strum. * Et nunc commendo vos Deo, et verbo gra-
tiae ipsius, qui potens est aedificare, et dare here-
33 ditatem in sanctificatis omnibus. * Argentum, et
34 aurum, aut vestem nullius concupivi, sicut * ipsi
scitis: [a] quoniam ad ea, quae mihi opus erant, et
his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istae.
G 35 * Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes,
oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Do-
mini Iesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis
36 dare, quàm accipere. * Et cum haec dixisset, positis
37 genibus suis oravit cum omnibus illis. * Magnus
autem fletus factus est omnium: et procumbentes
38 super collum Pauli, osculabantur eum * dolentes
maxime in verbo, quod dixerat, quoniam amplius
faciem eius non essent visuri. Et deducebant eum
ad navem.

CAPUT XXI.

A 1 Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti
ab eis, recto cursu venimus Coum, et sequenti
2 die Rhodum, et inde Pataram. * Et cum invenisse-
mus navem transfretantem in Phoenicen, ascen-
3 dentes navigavimus. * Cum apparuissemus autem
Cypro, relinquentes eam ad sinistram, navigavimus
in Syriam, et venimus Tyrum: ibi enim navis ex-
4 positura erat onus. * Inventis autem discipulis,
mansimus ibi diebus septem: qui Paulo dicebant
5 per Spiritum ne ascenderet Ierosolymam. * Et ex-

---

[a] 1 Cor. 4, 12; 1 Thess. 2, 9; 2 Thess. 3, 8.

pletis diebus profecti ibamus, deducentibus nos
omnibus cum uxoribus, et filiis usque foras civi-
B 6 tatem: et positis genibus in littore, oravimus. *Et
cum valefecissemus invicem, ascendimus navem:
7 illi autem redierunt in sua. *Nos vero navigatione
expleta a Tyro descendimus Ptolemaidam: et salu-
8 tatis fratribus, mansimus die una apud illos. *Alia
autem die profecti, venimus Caesaream. Et intran-
tes domum Philippi evangelistae, [a] qui erat unus de
9 septem, mansimus apud eum. *Huic autem erant
10 quattuor filiae virgines prophetantes. *Et cum mo-
raremur per dies aliquot, supervenit quidam a Iu-
11 daea propheta, nomine Agabus. *Is cum venisset Agabus praedicit
ad nos, tulit zonam Pauli: et alligans sibi pedes, et compre-
manus dixit: Haec dicit Spiritus sanctus: Virum, hensionem
cuius est zona haec, sic alligabunt in Ierusalem Iu-
C 12 daei, et tradent in manus Gentium. *Quod cum
audissemus, rogabamus nos, et qui loci illius erant,
13 ne ascenderet Ierosolymam. *Tunc respondit Pau-
lus, et dixit: Quid facitis flentes, et affligentes cor
meum? Ego enim non solum alligari, sed et mori
in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini
14 Iesu. *Et cum ei suadere non possemus, quievimus,
15 dicentes: Domini voluntas fiat. *Post dies autem
16 istos praeparati, ascendebamus in Ierusalem. *Ve-
nerunt autem et ex discipulis a Caesarea nobiscum,
adducentes secum apud quem hospitaremur Mna-
sonem quendam Cyprium, antiquum discipulum.
D 17 *Et cum venissemus Ierosolymam, libenter ex- *5. Captivitas*
18 ceperunt nos fratres. *Sequenti autem die introi- *doctoris Gentium*

---

[a] Act. 6, 5.

bat Paulus nobiscum ad Iacobum, omnesque col-
19 lecti sunt seniores. * Quos cum salutasset, narrabat
per singula, quae Deus fecisset in Gentibus per
20 ministerium ipsius. * At illi cum audissent, magni-
ficabant Deum, dixeruntque ei: Vides frater, quot Paulus cum fratribus
millia sunt in Iudaeis, qui crediderunt, et omnes
21 aemulatores sunt legis. * Audierunt autem de te
quia discessionem doceas a Moyse eorum, qui per
Gentes sunt, Iudaeorum: dicens non debere eos
circumcidere filios suos, neque secundum consue-
22 tudinem ingredi. * Quid ergo est? utique oportet
convenire multitudinem: audient enim te super-
23 venisse. * Hoc ergo fac quod tibi dicimus: Sunt
24 nobis viri quattuor, votum habentes super se. * His
assumptis, sanctifica te cum illis: et impende in illis
[a] ut radant capita: et scient omnes quia quae de te
audierunt, falsa sunt, sed ambulas et ipse custo-
E 25 diens legem. * De his autem, qui crediderunt ex
Gentibus, [b] nos scripsimus, iudicantes ut abstineant
se ab idolis, immolato, et sanguine, et suffocato, et
fornicatione.
26 * Tunc Paulus, assumptis viris, postera die puri-
ficatus cum illis intravit in templum, annuncians
expletionem dierum purificationis, donec offerretur
27 pro unoquoque eorum oblatio. * Dum autem septem
dies consummarentur, hi, qui de Asia erant, Iudaei,
cum vidissent eum in templo, concitaverunt omnem in templo apprehenditur
28 populum, et iniecerunt ei manus, clamantes: * Viri
Israelitae, adiuvate: hic est homo, qui adversus
populum, et legem, et locum hunc, omnes ubique

---

[a] Num. 6, 18; Act. 18, 18. [b] Act. 15, 20. 29.

docens, insuper et Gentiles induxit in templum, et
F 29 violavit sanctum locum istum. * Viderant enim
[a] Trophimum Ephesium in civitate cum ipso, quem
aestimaverunt quoniam in templum introduxisset
30 Paulus. *Commotaque est civitas tota, et facta est
concursio populi. Et apprehendentes Paulum, trahe-
bant eum extra templum: et statim clausae sunt
31 ianuae. *Quaerentibus autem eum occidere, nun-
ciatum est tribuno cohortis: Quia tota confunditur
32 Ierusalem. *Qui statim assumptis militibus, et cen-
turionibus, decurrit ad illos. Qui cum vidissent
tribunum, et milites, cessaverunt percutere Paulum.
33 *Tunc accedens tribunus apprehendit eum, et iussit et ligatur a tribuno
eum alligari catenis duabus: et interrogabat quis
G 34 esset, et quid fecisset. *Alii autem aliud clama-
bant in turba. Et cum non posset certum cogno-
35 scere prae tumultu, iussit duci eum in castra. *Et
cum venisset ad gradus, contigit ut portaretur a
36 militibus propter vim populi. *Sequebatur enim
37 multitudo populi, clamans: Tolle eum. *Et cum
coepisset induci in castra Paulus, dicit tribuno: Si
licet mihi loqui aliquid ad te? Qui dixit: Graecè
38 nosti? *Nonne tu es Aegyptius, qui ante hos dies
tumultum concitasti, et eduxisti in desertum quat-
39 tuor millia virorum sicariorum? *Et dixit ad eum
Paulus: Ego [b] homo sum quidem Iudaeus a Tarso
Ciliciae, non ignotae civitatis municeps. Rogo autem
40 te, permitte mihi loqui ad populum. *Et cum ille
permisisset, Paulus stans in gradibus, annuit manu

[a] Act. 20, 4. [b] Act. 22, 3.

ad plebem, et magno silentio facto, allocutus est lingua Hebraea, dicens:

CAPUT XXII.

A 1 Viri fratres, et patres, audite quam ad vos nunc
2 reddo rationem. *Cum audissent autem quia Loquitur de sua aemulatione
Hebraea lingua loqueretur ad illos, magis praesti-
3 terunt silentium. *Et dicit: Ego sum vir Iudaeus,
natus in Tarso Ciliciae, nutritus autem in ista civitate, secus pedes Gamaliel eruditus iuxta veritatem paternae legis, aemulator legis, sicut et vos omnes
4 estis hodie: *[a] qui hanc viam persecutus sum usque
ad mortem, alligans et tradens in custodias viros
5 ac mulieres, *sicut princeps sacerdotum mihi testi-
monium reddit, et omnes maiores natu, [b] a quibus
B et epistolas accipiens ad fratres Damascum perge-
bam, ut adducerem inde vinctos in Ierusalem ut
6 punirentur. *Factum est autem, eunte me, et ap-
propinquante Damasco media die, subito de caelo mira conversione
7 circumfulsit me lux copiosa: *et decidens in terram,
audivi vocem dicentem mihi: Saule, Saule, quid
8 me persequeris? *Ego autem respondi: Quis es
Domine? Dixitque ad me: Ego sum Iesus Naza-
C 9 renus, quem tu persequeris. *Et qui mecum erant,
lumen quidem viderunt, vocem autem non audie-
10 runt eius, qui loquebatur mecum. *Et dixi: Quid
faciam, Domine? Dominus autem dixit ad me:
Surgens vade Damascum: et ibi tibi dicetur de
11 omnibus, quae te oporteat facere. *Et cum non

---

[a] Act. 8, 3. [b] Act. 9, 2.

viderem prae claritate luminis illius, ad manum
12 deductus a comitibus, veni Damascum. * Ananias
autem quidam, vir secundum legem testimonium
D 13 habens ab omnibus cohabitantibus Iudaeis, * ve-
niens ad me, et astans dixit mihi: Saule frater re-
14 spice. Et ego eadem hora respexi in eum. * At
ille dixit: Deus patrum nostrorum praeordinavit
te, ut cognosceres voluntatem eius, et videres iu-
15 stum, et audires vocem ex ore eius: * quia eris
testis illius ad omnes homines eorum, quae vidisti,
16 et audisti. * Et nunc quid moraris? Exurge, et
baptizare, et ablue peccata tua invocato nomine christiano baptismo
17 ipsius. * Factum est autem revertenti mihi in Ie-
rusalem, et oranti in templo, fieri me in stupore
E 18 mentis, * et videre illum dicentem mihi: Festina, et
exi velociter ex Ierusalem: quoniam non recipient
19 testimonium tuum de me. * Et ego dixi: Domine
ipsi sciunt [a] quia ego eram concludens in carcerem,
et caedens per synagogas eos, qui credebant in te:
20 * et cum funderetur sanguis Stephani testis tui,
[b] ego astabam, et consentiebam, et custodiebam
21 vestimenta interficientium illum. * Et dixit ad me: divina revelatione
Vade quoniam ego in nationes longe mittam te.
22 * Audiebant autem eum usque ad hoc verbum,
et levaverunt vocem suam dicentes: Tolle de terra
F 23 huiusmodi: non enim fas est eum vivere. * Voci-
ferantibus autem eis, et proiicientibus vestimenta
24 sua, et pulverem iactantibus in aerem, * iussit tri-
bunus induci eum in castra, et flagellis caedi, et flagellandus in castris
torqueri eum, ut sciret propter quam causam sic
25 acclamarent ei. * Et cum astrinxissent eum loris,

[a] Act. 8, 3. [b] Act. 7, 58.

dicit astanti sibi Centurioni Paulus: Si hominem
Romanum et indemnatum licet vobis flagellare?
26 *Quo audito, Centurio accessit ad tribunum, et
nunciavit ei, dicens: Quid acturus es? hic enim
27 homo civis Romanus est. *Accedens autem tribu-
nus, dixit illi: Dic mihi si tu Romanus es? At ille
G 28 dixit: Etiam. *Et respondit tribunus: Ego multa
summa civilitatem hanc consecutus sum. Et Paulus
29 ait: Ego autem et natus sum. *Protinus ergo dis-
cesserunt ab illo, qui eum torturi erant. Tribunus
quoque timuit postquam rescivit, quia civis Roma-
nus esset, et quia alligasset eum.

30 *Postera autem die volens scire diligentius qua
ex causa accusaretur a Iudaeis, solvit eum, et iussit
sacerdotes convenire, et omne concilium, et pro-
ducens Paulum, statuit inter illos.

CAPUT XXIII.

A 1 Intendens autem in concilium Paulus ait: Viri Stans in concilio
fratres, ego omni conscientia bona conversatus
2 sum ante Deum usque in hodiernum diem. *Prin-
ceps autem sacerdotum Ananias praecepit astan-
3 tibus sibi percutere os eius. *Tunc Paulus dixit ad
eum: Percutiet te Deus, paries dealbate. Et tu
sedens iudicas me secundum legem, et contra legem
4 iubes me percuti? *Et qui astabant dixerunt: Sum-
B 5 mum sacerdotem Dei maledicis? *Dixit autem
Paulus: Nesciebam fratres quia princeps est sacer-
dotum. Scriptum est enim: [a] Principem populi tui
6 non maledices. *Sciens autem Paulus quia una
pars esset Sadducaeorum, et altera Pharisaeorum,

[a] Ex. 22, 28.

exclamavit in concilio: Viri fratres, [a] ego Pharisaeus
sum, filius Pharisaeorum, de spe et resurrectione
7 mortuorum ego iudicor. *Et cum haec dixisset, facit dissensionem magnam
facta est dissensio inter Pharisaeos, et Sadducaeos,
8 et soluta est multitudo. * [b] Sadducaei enim dicunt,
non esse resurrectionem, neque Angelum, neque
Spiritum: Pharisaei autem utraque confitentur.
9 * Factus est autem clamor magnus. Et surgentes
quidam Pharisaeorum, pugnabant, dicentes: Nihil
mali invenimus in homine isto: quid si Spiritus
C 10 locutus est ei, aut Angelus? *Et cum magna dis-
sensio facta esset, timens tribunus ne discerperetur
Paulus ab ipsis, iussit milites descendere, et rapere
eum de medio eorum, ac deducere eum in castra.
11 * Sequenti autem nocte assistens ei Dominus, confirmatur a Deo
ait: Constans esto: sicut enim testificatus es de me
in Ierusalem, sic te oportet et Romae testificari.
12 * Facta autem die collegerunt se quidam ex Iudaeis,
et devoverunt se dicentes, neque manducaturos,
D 13 neque bibituros donec occiderent Paulum. *Erant
autem plus quàm quadraginta viri, qui hanc con-
14 iurationem fecerant: * qui accesserunt ad principes
sacerdotum, et seniores, et dixerunt: Devotione
devovimus nos nihil gustaturos, donec occidamus
15 Paulum. * Nunc ergo vos notum facite tribuno cum
concilio, ut producat illum ad vos, tamquam aliquid
certius cognituri de eo. Nos vero prius quàm ap- a Iudaeis interficiendus
16 propiet, parati sumus interficere illum. * Quòd cum
audisset filius sororis Pauli insidias, venit, et intra-

---

[a] Phil. 3, 5. [b] Matth. 22, 23.

17 vit in castra, nunciavitque Paulo. *Vocans autem
Paulus ad se unum ex Centurionibus, ait: Adole-
scentem hunc perduc ad tribunum, habet enim ali-
18 quid indicare illi. *Et ille quidem assumens eum
duxit ad tribunum, et ait: Vinctus Paulus rogavit
me hunc adolescentem perducere ad te, habentem
E 19 aliquid loqui tibi. *Apprehendens autem tribunus
manum illius, secessit cum eo seorsum, et interro-
gavit illum: Quid est, quod habes indicare mihi?
20 *Ille autem dixit: Iudaeis convenit rogare te, ut
crastina die producas Paulum in concilium, quasi
21 aliquid certius inquisituri sint de illo: *tu vero ne
credideris illis, insidiantur enim ei ex eis viri am-
plius quàm quadraginta, qui se devoverunt non
manducare, neque bibere donec interficiant eum:
et nunc parati sunt, expectantes promissum tuum.
F 22 *Tribunus igitur dimisit adolescentem, praecipiens
ne cui loqueretur quoniam haec nota sibi fecisset.
23 *Et vocatis duobus Centurionibus, dixit illis: Pa- a tribuno mittitur Caesaream
rate milites ducentos ut eant usque Caesaream, et
equites septuaginta, et lancearios ducentos a tertia
24 hora noctis: *et iumenta praeparate ut imponentes
Paulum, salvum perducerent ad Felicem praesidem,
25 (*Timuit enim ne forte raperent eum Iudaei, et
occiderent, et ipse postea calumniam sustineret,
26 tamquam accepturus pecuniam) *scribens episto-
lam continentem haec: CLAUDIUS Lysias optimo
27 Praesidi, Felici salutem. *Virum hunc comprehen-
sum a Iudaeis, et incipientem interfici ab eis, super-
veniens cum exercitu eripui, cognito quia Romanus
G 28 est: *Volensque scire causam, quam obiiciebant

29 illi, deduxi eum in concilium eorum. * Quem inveni
accusari de quaestionibus legis ipsorum, nihil vero
30 dignum morte aut vinculis habentem criminis. * Et
cum mihi perlatum esset de insidiis, quas parave-
rant illi, misi eum ad te denuncians: et accusato-
31 ribus ut dicant apud te, Vale. * Milites ergo secun-
dum praeceptum sibi, assumentes Paulum, duxe-
32 runt per noctem in Antipatridem. * Et postera die
dimissis equitibus ut cum eo irent, reversi sunt ad
33 castra. * Qui cum venissent Caesaream, et tradi- statuitur ante Felicem
dissent epistolam praesidi, statuerunt ante illum et
34 Paulum. * Cum legisset autem, et interrogasset de
qua provincia esset: et cognoscens quia de Cilicia,
35 * Audiam te, inquit, cum accusatores tui venerint.
Iussitque in praetorio Herodis custodiri eum.

CAPUT XXIV.

A 1 Post quinque autem dies descendit princeps sacer-
dotum, Ananias, cum senioribus quibusdam,
et Tertullo quodam oratore, qui adierunt praesidem
2 adversus Paulum. * Et citato Paulo coepit accusare Accusatur per Tertullum
Tertullus, dicens: Cum in multa pace agamus per
te, et multa corrigantur per tuam providentiam;
3 * semper et ubique suscipimus, optime Felix, cum
B 4 omni gratiarum actione. * Ne diutius autem te pro-
traham, oro, breviter audias nos pro tua clementia.
5 * Invenimus hunc hominem pestiferum, et conci-
tantem seditiones omnibus Iudaeis in universo orbe,

6 et auctorem seditionis sectae Nazarenorum: *qui
etiam templum violare conatus est, quem et appre-
hensum voluimus secundum legem nostram iudi-
7 care. *Superveniens autem tribunus Lysias, cum
C 8 vi magna eripuit eum de manibus nostris, *iubens
accusatores eius ad te venire: a quo poteris ipse
iudicans, de omnibus istis cognoscere, de quibus
9 nos accusamus eum. *Adiecerunt autem et Iudaei,
dicentes haec ita se habere.
10 *Respondit autem Paulus, (annuente sibi Prae- respondet ad criminationes
side dicere) Ex multis annis te esse iudicem genti
11 huic sciens, bono animo pro me satisfaciam. *Po-
tes enim cognoscere quia non plus sunt mihi dies
quàm duodecim, ex quo ascendi adorare in Ieru-
D 12 salem: *et neque in templo invenerunt me cum
aliquo disputantem, aut concursum facientem tur-
13 bae, neque in synagogis, *neque in civitate: neque
probare possunt tibi de quibus nunc me accusant.
14 *Confiteor autem hoc tibi, quòd secundum sectam,
quam dicunt haeresim, sic deservio Patri, et Deo
meo, credens omnibus, quae in Lege, et Prophetis
15 scripta sunt: *spem habens in Deum, quam et hi
ipsi expectant, resurrectionem futuram iustorum,
16 et iniquorum. *In hoc et ipse studeo sine offen-
diculo conscientiam habere ad Deum, et ad homi-
E 17 nes semper. *Post annos autem plures eleemosy-
nas facturus in gentem meam, veni, et oblationes,
18 et vota. *[a] in quibus invenerunt me purificatum
in templo: non cum turba, neque cum tumultu.
19 *Quidam autem ex Asia Iudaei, quos oportebat
apud te praesto esse, et accusare siquid haberent

[a] Act. 21, 26.

20 adversum me: *aut hi ipsi dicant siquid invene-
F 21 runt in me iniquitatis cum stem in concilio, *nisi
de una hac solummodo voce, qua clamavi inter
eos stans: [a] Quoniam de resurrectione mortuorum
ego iudicor hodie a vobis.
22 *Distulit autem illos Felix, certissime sciens de
via hac, dicens: Cum Tribunus Lysias descenderit,
23 audiam vos. *Iussitque Centurioni custodire eum,
et habere requiem, nec quemquam de suis prohi-
24 bere ministrare ei. *Post aliquot autem dies ve-
niens Felix cum Drusilla uxore sua, quae erat Iu-
daea, vocavit Paulum, et audivit ab eo fidem, quae
G 25 est in Christum Iesum. *Disputante autem illo de per biennium
iustitia, et castitate, et de iudicio futuro, treme- manet
factus Felix respondit: Quod nunc attinet, vade: vinctus
26 tempore autem opportuno accersam te: *simul et
sperans, quòd pecunia ei daretur a Paulo, propter
quod et frequenter accersens eum, loquebatur cum
27 eo. *Biennio autem expleto, accepit successorem
Felix Portium Festum. Volens autem gratiam
praestare Iudaeis Felix, reliquit Paulum vinctum.

CAPUT XXV.

A 1 Festus ergo cum venisset in provinciam, post
triduum ascendit Ierosolymam a Caesarea. Festus
2 *Adieruntque eum principes sacerdotum, et primi vocat
Iudaeorum adversus Paulum: et rogabant eum, Iudaeos
3 *postulantes gratiam adversus eum, ut iuberet per-
duci eum in Ierusalem, insidias tendentes ut inter-
4 ficerent eum in via. *Festus autem respondit ser-

[a] Act. 23, C.

vari Paulum in Caesarea: se autem maturius pro-
B 5 fecturum. *Qui ergo in vobis (ait) potentes sunt,
descendentes simul, si quod est in viro crimen, ac-
cusent eum.

6 *Demoratus autem inter eos dies non amplius
quàm octo, aut decem, descendit Caesaream, et
altera die sedit pro tribunali, et iussit Paulum ad-
7 duci. *Qui cum perductus esset, circumsteterunt
eum, qui ab Ierosolyma descenderant Iudaei, multas,
et graves causas obiicientes, quas non poterant
8 probare, *Paulo rationem reddente: Quoniam ne-
que in legem Iudaeorum, neque in templum, neque
C 9 in Caesarem quidquam peccavi. *Festus autem
volens gratiam praestare Iudaeis, respondens Paulo,
dixit: Vis Ierosolymam ascendere, et ibi de his iu-
10 dicari apud me? *Dixit autem Paulus: Ad tribunal — Pauli appellationem probat
Caesaris sto, ibi me oportet iudicari: Iudaeis non
11 nocui, sicut tu melius nosti. *Si enim nocui, aut
dignum morte aliquid feci, non recuso mori: si vero
nihil est eorum, quae hi accusant me, nemo potest
12 me illis donare. [a] Caesarem appello. *Tunc Festus
cum concilio locutus, respondit: Caesarem appel-
lasti? ad Caesarem ibis.

13 *Et cum dies aliquot transacti essent: Agrippa
rex, et Bernice descenderunt Caesaream ad salu-
D 14 tandum Festum. *Et cum dies plures ibi demora-
rentur, Festus regi indicavit de Paulo, dicens: Vir
15 quidam est derelictus a Felice vinctus, *de quo
cum essem Ierosolymis, adierunt me principes sa-

---

[a] Act. 22, 26; 23, 27.

cerdotum, et seniores Iudaeorum, [a]postulantes ad-
16 versus illum damnationem. * Ad quos respondi:
Quia non est Romanis consuetudo damnare ali-
quem hominem prius quàm is, qui accusatur, prae-
sentes habeat accusatores, locumque defendendi
E 17 accipiat ad abluenda crimina. * Cum ergo huc con- causam exponit
venissent sine ulla dilatione, sequenti die sedens Agrippae
18 pro tribunali, iussi adduci virum. * De quo, cum
stetissent accusatores, nullam causam deferebant,
19 de quibus ego suspicabar malum: * Quaestiones
vero quasdam de sua superstitione habebant ad-
versus eum, et de quodam Iesu defuncto, quem
F 20 affirmabat Paulus vivere. * Haesitans autem ego
de huiusmodi quaestione, dicebam si vellet ire Ie-
21 rosolymam, et ibi iudicari de istis. * Paulo autem
appellante ut servaretur ad Augusti cognitionem,
iussi servari eum, donec mittam eum ad Caesarem.
22 * Agrippa autem dixit ad Festum: Volebam et ipse
hominem audire. Cras, inquit, audies eum.
23 * Altera autem die cum venisset Agrippa, et Ber-
nice cum multa ambitione, et introissent in audi- producit vinctum
torium cum tribunis, et viris principalibus civitatis,
24 iubente Festo, adductus est Paulus. * Et dicit Fe-
stus: Agrippa rex, et omnes, qui simul adestis no-
biscum viri, videtis hunc, de quo omnis multitudo
Iudaeorum interpellavit me Ierosolymis, petentes
et acclamantes non oportere eum vivere amplius.
G 25 * Ego vero comperi nihil dignum morte eum ad-
misisse. Ipso autem hoc appellante ad Augustum,

---

[a] Act. 25, 2.

26 iudicavi mittere. *De quo quid certum scribam
domino, non habeo. Propter quod produxi eum ad
vos, et maxime ad te rex Agrippa, ut interrogatione
27 facta habeam quid scribam. *Sine ratione enim
mihi videtur mittere vinctum, et causas eius non
significare.

CAPUT XXVI.

A 1 Agrippa vero ad Paulum ait: Permittitur tibi
loqui pro temetipso. Tunc Paulus extenta Paulus rationem reddit
2 manu coepit rationem reddere. *De omnibus, qui-
bus accusor a Iudaeis, rex Agrippa, aestimo me
beatum, apud te cum sim defensurus me hodie,
3 *maxime te sciente omnia, et quae apud Iudaeos
sunt consuetudines, et quaestiones: propter quod
4 obsecro patienter me audias. *Et quidem vitam
meam a iuventute, quae ab initio fuit in gente mea
B 5 in Ierosolymis, noverunt omnes Iudaei: *praescien-
tes me ab initio (si velint testimonium perhibere)
quoniam secundum certissimam sectam nostrae conversationis
6 religionis vixi Pharisaeus. *Et nunc in spe, quae
ad patres nostros repromissionis facta est a Deo,
7 sto iudicio subiectus: *in quam duodecim tribus
nostrae nocte ac die deservientes, sperant devenire.
8 De qua spe accusor a Iudaeis, rex. *Quid incre-
dibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos susci-
9 tat? *Et ego quidem existimaveram, me adversus
nomen Iesu Nazareni debere multa contraria agere.
C 10 *[a] quod et feci Ierosolymis, et multos sanctorum
ego in carceribus inclusi, a principibus sacerdotum
potestate accepta: et cum occiderentur, detuli sen-

[a] Act. 8, 3.

11 tentiam. * Et per omnes synagogas frequenter pu-
niens eos, compellebam blasphemare: et amplius
insaniens in eos, persequebar usque in exteras ci-
12 vitates. * In quibus [a] dum irem Damascum cum po-
13 testate, et permissu principum sacerdotum, * die
media in via, vidi, rex, de caelo supra splendorem
solis circumfulsisse me lumen, et eos, qui mecum
D 14 simul erant. * Omnesque nos cum decidissemus in
terram, audivi vocem loquentem mihi Hebraica lin-
gua: Saule, Saule, quid me persequeris? durum est
15 tibi contra stimulum calcitrare. * Ego autem dixi:
Quis es Domine? Dominus autem dixit: Ego sum
16 Iesus, quem tu persequeris. * Sed exurge, et sta conver-
super pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi, ut con- sionis
stituam te ministrum, et testem eorum, quae vidisti,
17 et eorum, quibus apparebo tibi, * eripiens te de po-
E 18 pulo, et gentibus, in quas nunc ego mitto te, * ape-
rire oculos eorum, ut convertantur a tenebris ad
lucem, et de potestate satanae ad Deum, ut acci-
piant remissionem peccatorum, et sortem inter
19 sanctos per fidem, quae est in me. * Unde rex
20 Agrippa, non fui incredulus caelesti visioni: * [b] sed
his, qui sunt Damasci primum, et Ierosolymis, et in muneris
omnem regionem Iudaeae, et Gentibus annuncia- delecti
bam, ut poenitentiam agerent, et converterentur
F 21 ad Deum, digna poenitentiae opera facientes. * Hac
ex causa me Iudaei, cum essem in templo, [c] com-
22 prehensum tentabant interficere. * Auxilio autem
adiutus Dei usque in hodiernum diem sto, testifi-
cans minori, atque maiori, nihil extra dicens quàm
ea, quae Prophetae locuti sunt futura esse, et

[a] Act. 9, 2. [b] Act. 13, 14. [c] Act. 21, 31.

23 Moyses, * si passibilis Christus, si primus ex resur-
rectione mortuorum, lumen annunciaturus est po-
pulo, et Gentibus.
24 * Haec loquente eo, et rationem reddente, Festus
magna voce dixit: Insanis Paule: multae te litterae
25 ad insaniam convertunt. * Et Paulus: Non insanio
(inquit) optime Feste, sed veritatis, et sobrietatis
26 verba loquor. * Scit enim de his rex, ad quem et
constanter loquor: latere enim eum nihil horum
arbitror. Neque enim in angulo quidquam horum
27 gestum est. * Credis rex Agrippa prophetis? Scio
G 28 quia credis. * Agrippa autem ad Paulum: In modico
29 suades me Christianum fieri. * Et Paulus: Opto apud
Deum, et in modico, et in magno, non tantum te,
sed etiam omnes, qui audiunt, hodie fieri tales,
30 qualis et ego sum, exceptis vinculis his. * Et exur-
rexit rex, et praeses, et Bernice, et qui assidebant
31 eis. * Et cum secessissent, loquebantur ad invicem,
dicentes: Quia nihil morte, aut vinculis dignum quid declaratur innocens
32 fecit homo iste. * Agrippa autem Festo dixit: Di-
mitti poterat homo hic, si non appellasset Caesarem.

CAPUT XXVII.

A 1 Ut autem iudicatum est navigare eum in Italiam,
et tradi Paulum cum reliquis custodiis cen-
2 turioni nomine Iulio cohortis Augustae, * [a] ascen-
dentes navem Adrumetinam, incipientes navigare
circa Asiae loca, sustulimus, perseverante nobiscum

---

[a] Act. 19, 29; 20, 4.

3 Aristarcho Macedone Thessalonicensi. * Sequenti Navigant Cretam
autem die devenimus Sidonem. Humane autem
tractans Iulius Paulum, permisit ad amicos ire, et
4 curam sui agere. * Et inde cum sustulissemus, sub-
navigavimus Cyprum, propterea quòd essent venti
B 5 contrarii. * Et pelagus Ciliciae, et Pamphyliae navi-
6 gantes, venimus Lystram, quae est Lyciae: * et ibi
inveniens centurio navem Alexandrinam navigan-
7 tem in Italiam, transposuit nos in eam. * Et cum
multis diebus tarde navigaremus, et vix devenisse-
mus contra Gnidum, prohibente nos vento, adnavi-
8 gavimus Cretae iuxta Salmónem: * et vix iuxta navi-
gantes, venimus in locum quendam, qui vocatur
9 Boniportus, cui iuxta erat civitas Thalassa. * Multo
autem tempore peracto, et cum iam non esset tuta
navigatio, eo quòd et ieiunium iam praeteriisset,
10 consolabatur eos Paulus, * dicens eis: Viri, video
quoniam cum iniuria, et multo damno non solum
oneris, et navis, sed etiam animarum nostrarum
C 11 incipit esse navigatio. * Centurio autem gubernatori
et nauclero magis credebat, quàm his, quae a Paulo
12 dicebantur. * Et cum aptus portus non esset ad
hiemandum, plurimi statuerunt consilium navigare
inde, si quomodo possent, devenientes Phoenicen,
hiemare, portum Cretae respicientem ad Africum,
13 et ad Corum. * Aspirante autem Austro, aestiman-
tes propositum se tenere, cum sustulissent de As-
son, legebant Cretam.

14 * Non post multum autem misit se contra ipsam
15 ventus Typhonicus, qui vocatur Euroaquilo. * Cum-

que arrepta esset navis, et non posset conari in
16 ventum, data nave flatibus, ferebamur. * In insulam
autem quandam decurrentes, quae vocatur Cauda,
D 17 potuimus vix obtinere scapham. * Qua sublata, ad-
iutoriis utebantur, accingentes navem, timentes ne
in Syrtim inciderent, summisso vase sic ferebantur.
18 * Valida autem nobis tempestate iactatis, sequenti tempestate iactantur
19 die iactum fecerunt: * et tertia die suis manibus
20 armamenta navis proiecerunt. * Neque autem sole,
neque sideribus apparentibus per plures dies, et
tempestate non exigua imminente, iam ablata erat
21 spes omnis salutis nostrae. * Et cum multa ieiu-
natio fuisset, tunc stans Paulus in medio eorum,
dixit: Oportebat quidem, o viri, audito me, non
tollere a Creta, lucrique facere iniuriam hanc, et
22 iacturam. * Et nunc suadeo vobis bono animo esse.
amissio enim nullius animae erit ex vobis, praeter-
23 quàm navis. * Astitit enim mihi hac nocte Angelus
24 Dei, cuius sum ego, et cui deservio, * dicens: Ne
timeas Paule, Caesari te oportet assistere: et ecce
donavit tibi Deus omnes, qui navigant tecum.
25 * Propter quod bono animo estote viri: credo enim
Deo, quia sic erit, quemadmodum dictum est mihi.
E 26 * In insulam autem quandam oportet nos devenire.
27 * Sed posteaquàm quartadecima nox supervenit,
navigantibus nobis in Adria circa mediam noctem,
suspicabantur nautae apparere sibi aliquam regio-
28 nem. * Qui et summittentes bolidem, invenerunt
passus viginti: et pusillum inde separati, invenerunt
29 passus quindecim. * Timentes autem ne in aspera
loca incideremus, de puppi mittentes anchoras quat-

30 tuor, optabant diem fieri. * Nautis vero quaeren-
tibus fugere de navi, cum misissent scapham in
mare, sub obtentu quasi inciperent a prora an-
31 choras extendere, * dixit Paulus Centurioni, et mili-
tibus: Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri non
32 potestis. * Tunc absciderunt milites funes scaphae,
F 33 et passi sunt eam excidere. * Et cum lux inciperet
fieri, rogabat Paulus omnes sumere cibum, dicens:
Quartadecima die hodie expectantes ieiuni perma-
34 netis, nihil accipientes. * Propter quod rogo vos
accipere cibum pro salute vestra: quia nullius ve-
35 strum capillus de capite peribit. * Et cum haec di- naufragium et salus
xisset, sumens panem, gratias egit Deo in conspectu
36 omnium: et cum fregisset, coepit manducare. * Ani-
maequiores autem facti omnes, et ipsi sumpserunt
37 cibum. * Eramus vero universae animae in navi
38 ducentae septuaginta sex. * Et satiati cibo allevia-
G 39 bant navem, iactantes triticum in mare. * Cum
autem dies factus esset, terram non agnoscebant:
sinum vero quendam considerabant habentem lit-
tus, in quem cogitabant, si possent, eiicere navem.
40 * Et cum anchoras sustulissent, committebant se
mari, simul laxantes iuncturas gubernaculorum:
et levato artemone secundum aurae flatum tende-
41 bant ad littus. * [a] Et cum incidissemus in locum
dithalassum, impegerunt navem: et prora quidem
fixa manebat immobilis, puppis vero solvebatur a
42 vi maris. * Militum autem consilium fuit ut custo-
dias occiderent: nequis cum enatasset, effugeret.
43 * Centurio autem volens servare Paulum, prohibuit

[a] 2 Cor. 11, 25.

fieri: iussitque eos, qui possent natare, emittere se
44 primos, et evadere, et ad terram exire: * et ceteros
alios in tabulis ferebant: quosdam super ea, quae
de navi erant. Et sic factum est, ut omnes animae
evaderent ad terram.

CAPUT XXVIII.

A 1 Et cum evasissemus, tunc [a] cognovimus quia Me-
lita insula vocabatur. Barbari vero praesta- Paulus Melitae
2 bant non modicam humanitatem nobis. * Accensa
enim pyra, reficiebant nos omnes propter imbrem,
3 qui imminebat, et frigus. * Cum congregasset autem
Paulus sarmentorum aliquantam multitudinem, et
imposuisset super ignem, vipera a calore cum pro-
4 cessisset, invasit manum eius. * Ut vero viderunt
B Barbari pendentem bestiam de manu eius, ad in-
vicem dicebant: Utique homicida est homo hic, qui
cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere.
5 * Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil
6 mali passus est. * At illi existimabant eum in tu-
morem convertendum, et subito casurum, et mori.
Diu autem illis expectantibus, et videntibus nihil
mali in eo fieri, convertentes se, dicebant eum esse
7 Deum. * In locis autem illis erant praedia prin-
cipis insulae, nomine Publii, qui nos suscipiens,
8 triduo benigne exhibuit. * Contigit autem, patrem operatur mirabilia
Publii febribus, et dysenteria vexatum iacere. Ad
quem Paulus intravit: et cum orasset, et imposuisset
C 9 ei manus, salvavit eum. * Quo facto, omnes, qui in

[a] Act. 27, 27. 39.

insula habebant infirmitates, accedebant, et cura-
10 bantur: *qui etiam multis honoribus nos honora-
verunt, et navigantibus imposuerunt quae neces-
saria erant.
11 *Post menses autem tres navigavimus in navi
Alexandrina, quae in insula hiemaverat, cui erat in- venit Romam
12 signe Castorum. *Et cum venissemus Syracusam,
13 mansimus ibi triduo. *Inde circumlegentes deveni-
mus Rhegium: et post unum diem flante Austro,
14 secunda die venimus Puteolos; *ubi inventis fra-
tribus rogati sumus manere apud eos dies septem:
D 15 et sic venimus Romam. *Et inde cum audissent
fratres, occurrerunt nobis usque ad Appii forum,
ac tres Tabernas. Quos cum vidisset Paulus, gratias
16 agens Deo, accepit fiduciam. *Cum autem venisse-
mus Romam, permissum est Paulo manere sibimet
cum custodiente se milite.
17 *Post tertium autem diem convocavit primos convocat Iudaeos
Iudaeorum. Cumque convenissent, dicebat eis: Ego,
viri fratres, nihil adversus plebem faciens, aut mo-
rem paternum, vinctus ab Ierosolymis [a] traditus sum
18 in manus Romanorum, *qui cum interrogationem
de me habuissent, voluerunt me dimittere, eo quòd
E 19 nulla esset causa mortis in me. *Contradicentibus
autem Iudaeis, coactus sum appellare Caesarem,
non quasi gentem meam habens aliquid accusare.
20 *Propter hanc igitur causam rogavi vos videre, et
alloqui. Propter spem enim Israel catena hac cir-
21 cumdatus sum. *At illi dixerunt ad eum: Nos ne-
que litteras accepimus de te a Iudaea, neque ad-

---

[a] Act. 23. 24. 25.

veniens aliquis fratrum nunciavit, aut locutus est
22 quid de te malum. *Rogamus autem a te audire
quae sentis: nam de secta hac notum est nobis
quia ubique ei contradicitur.
23 *Cum constituissent autem illi diem, venerunt
ad eum in hospitium plurimi, quibus exponebat
testificans regnum Dei, suadensque eis de Iesu ex
F Lege Moysi, et Prophetis a mane usque ad vespe-
24 ram. *Et quidam credebant his, quae dicebantur:
25 quidam vero non credebant. *Cumque invicem
non essent consentientes, discedebant dicente Paulo
unum verbum: Quia bene Spiritus sanctus locutus convertitur ad Gentes
26 est per Isaiam prophetam ad Patres nostros, *dicens: [a]Vade ad populum istum, et dic ad eos:
Aure audietis, et non intelligetis: et videntes vide-
G 27 bitis, et non perspicietis. *Incrassatum est enim
cor populi huius, et auribus graviter audierunt, et
oculos suos compresserunt: ne forte videant oculis,
et auribus audiant, et corde intelligant, et conver-
28 tantur, et sanem eos. *Notum ergo sit vobis, quon-
iam Gentibus missum est hoc salutare Dei, et ipsi
29 audient. *Et cum haec dixisset, exierunt ab eo
Iudaei, multam habentes inter se quaestionem.
30 *Mansit autem biennio toto in suo conducto: et biennio toto praedicat
suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum,
31 *praedicans regnum Dei, et docens quae sunt de
Domino Iesu Christo cum omni fiducia, sine pro-
hibitione.

[a] Is. 6, 9; Matth. 13, 14; Marc. 4, 12; Luc. 8, 10; Ioan. 12, 40; Rom. 11, 8.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD ROMANOS.

CAPUT I.

Exordium
A 1 PAULUS, servus Iesu Christi, vocatus Apostolus, apostolica salutatio
2 [a]segregatus in Evangelium Dei, *quod ante
promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis
3 *de Filio suo, qui factus est ei ex semine David
4 secundum carnem, *qui praedestinatus est Filius
Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis
ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini
5 nostri: *per quem accepimus gratiam, et Apostolatum ad obediendum fidei in omnibus Gentibus
6 pro nomine eius, *in quibus estis et vos vocati
7 Iesu Christi: *omnibus qui sunt Romae, dilectis
Dei, vocatis sanctis. Gratia vobis, et pax a Deo
Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
8 *Primum quidem gratias ago Deo meo per Iesum captatio benevolentiae
Christum pro omnibus vobis: quia fides vestra an-
B 9 nunciatur in universo mundo. *Testis enim mihi
est Deus, cui servio in spiritu meo in Evangelio
filii eius, quòd sine intermissione memoriam vestri
10 facio *semper in orationibus meis: obsecrans, si

---

[a] Act. 13, 2.

quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam
11 in voluntate Dei veniendi ad vos. *Desidero enim
videre vos: ut aliquid impertiar vobis gratiae spiri-
12 tualis ad confirmandos vos: *id est, simul consolari
in vobis per eam, quae invicem est, fidem vestram,
13 atque meam. *Nolo autem vos ignorare fratres:
quia saepe proposui venire ad vos, (et prohibitus
sum usque adhuc) ut aliquem fructum habeam et
14 in vobis, sicut et in ceteris gentibus. *Graecis, ac
Barbaris, sapientibus, et insipientibus debitor sum:
15 *ita (quod in me) promptum est et vobis, qui Romae
estis, evangelizare.

16 *Non enim erubesco Evangelium. Virtus enim propositio
Dei est in salutem omni credenti, Iudaeo primum,
17 et Graeco. *Iustitia enim Dei in eo revelatur ex
fide in fidem: sicut scriptum est: [a] Iustus autem ex
fide vivit.

I. De fide theoretica

C 18 *Revelatur enim ira Dei de caelo super omnem *1. Evangelium revelat iustitiam*
impietatem, et iniustitiam hominum eorum, qui ve-
19 ritatem Dei in iniustitia detinent: *quia quod notum a) Iustitia non ex philosophia
est Dei, manifestum est in illis. Deus enim illis
20 manifestavit. *Invisibilia enim ipsius, a creatura
mundi, per ea quae facta sunt, intellecta, conspi-
ciuntur: sempiterna quoque eius virtus, et divini-
21 tas: ita ut sint inexcusabiles. *[b] Quia cum cogno-
vissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut
gratias egerunt: sed evanuerunt in cogitationibus
22 suis, et obscuratum est insipiens cor eorum: *di- Gentium culpa
centes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.

---

[a] Hab. 2, 4; Gal. 3, 11; Hebr. 10, 38. [b] Eph. 4, 17.

23 * [a] Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in si-
militudinem imaginis corruptibilis hominis, et volu-
crum, et quadrupedum, et serpentium.
24 * Propter quod tradidit illos Deus in desideria
cordis eorum, [b] in immunditiam: ut contumeliis af-
25 ficiant corpora sua in semetipsis: * qui commuta-
verunt veritatem Dei in mendacium: et coluerunt,
et servierunt creaturae potius quàm Creatori, qui
26 est benedictus in saecula. Amen. * Propterea tra- atque poena
didit illos Deus in passiones ignominiae. Nam fe-
minae eorum immutaverunt naturalem usum in
D 27 eum usum, qui est contra naturam. * Similiter
autem et masculi, relicto naturali usu feminae, ex-
arserunt in desideriis suis in invicem, masculi in
masculos turpitudinem operantes, et mercedem,
quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes.
28 * Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia:
tradidit illos Deus in reprobum sensum: ut faciant
29 ea, quae non conveniunt, * repletos omni iniqui-
tate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos
invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate,
30 susurrones, * detractores, Deo odibiles, contumelio-
sos, superbos, elatos, inventores malorum, paren-
31 tibus non obedientes, * insipientes, incompositos,
sine affectione, absque foedere, sine misericordia.
32 * Qui cum iustitiam Dei cognovissent, non intelle-
xerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt morte:
et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui con-
sentiunt facientibus.

---

[a] Ps. 105, 20; Ier. 11, 10. [b] Rom. 1, 27; 6, 19; Eph. 4, 19.

CAPUT II.

A 1 Propter quod inexcusabilis es o homo omnis, qui b) Iustiti non ex lege
iudicas. [a]In quo enim iudicas alterum, teipsum
2 condemnas: eadem enim agis quae iudicas. * Sci-
mus enim quoniam iudicium Dei est secundum ve-
3 ritatem in eos, qui talia agunt. * Existimas autem
hoc o homo, qui iudicas eos, qui talia agunt, et
4 facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? * An divi-
tias bonitatis eius, et patientiae, et longanimitatis
contemnis? [b]ignoras quoniam benignitas Dei ad
5 poenitentiam te adducit? * Secundum autem duri-
tiam tuam, et impoenitens cor, thesaurizas tibi iram
6 in die irae, et revelationis iusti iudicii Dei, * [c]qui
B 7 reddet unicuique secundum opera eius: * iis qui-
dem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam,
et honorem, et incorruptionem quaerunt, vitam
8 aeternam: * iis autem, qui sunt ex contentione, et
qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniqui-
9 tati, ira, et indignatio. * Tribulatio, et angustia in
omnem animam hominis operantis malum, Iudaei
10 primum, et Graeci: * gloria autem, et honor, et pax
omni operanti bonum, Iudaeo primum, et Graeco:
11 * [d]non enim est acceptio personarum apud Deum.
12 * Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine Dei aequitas
lege peribunt: et quicumque in lege peccaverunt,
C 13 per legem iudicabuntur: * [e]Non enim auditores
legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iusti-
14 ficabuntur. * Cum enim Gentes, quae legem non

---

[a] Matth. 7, 2. [b] Sap. 11, 24; 12, 2; 2 Petr. 3, 9. [c] Matth. 16, 27. [d] Deut. 10, 17; 2 Par. 19, 7; Iob. 34, 19; Sap. 6, 8; Eccli. 35, 15; Act. 10, 34; Gal. 2, 6; Col. 3 ,25. [e] Matth. 7, 21; Iac. 1, 22.

habent, naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt, eius-
15 modi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex: * qui
ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, te-
stimonium reddente illis conscientia ipsorum, et
inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut
16 etiam defendentibus, * in die, cum iudicabit Deus
occulta hominum, secundum Evangelium meum
per Iesum Christum.
17 * Si autem tu Iudaeus cognominaris, et requiescis
18 in lege, et gloriaris in Deo, * et nosti voluntatem
19 eius, et probas utiliora, instructus per legem, * con-
fidis teipsum esse ducem caecorum, lumen eorum,
20 qui in tenebris sunt, * eruditorem insipientium,
magistrum infantium, habentem formam scientiae,
21 et veritatis in lege. * Qui ergo alium doces, teipsum Iudaeorum culpa
non doces: qui praedicas non furandum, furaris:
22 * qui dicis non moechandum, moecharis: qui abo-
D 23 minaris idola, sacrilegium facis: * qui in lege glo-
riaris, per praevaricationem legis Deum inhonoras.
24 * ([a] Nomen enim Dei per vos blasphematur inter
Gentes, sicut scriptum est.)
25 * Circumcisio quidem prodest, si legem observes:
si autem praevaricator legis sis, circumcisio tua
26 praeputium facta est. * Si igitur praeputium iusti- et praeputium
tias legis custodiat: nonne praeputium illius in cir-
27 cumcisionem reputabitur? * et iudicabit id, quod
ex natura est praeputium, legem consummans, te,
qui per litteram, et circumcisionem praevaricator
28 legis es? * Non enim qui in manifesto, Iudaeus est:
neque quae in manifesto, in carne, est circumcisio:

---

[a] Is. 52, 5; Ez. 36, 20.

29 * sed qui in abscondito, Iudaeus est: et circumcisio
cordis in spiritu, non littera: cuius laus non ex hominibus, sed ex Deo est.

CAPUT III.

A 1 Quid ergo amplius Iudaeo est? aut quae utilitas objectiones
2 circumcisionis? * Multum per omnem modum.
Primum quidem quia [a] credita sunt illis eloquia
3 Dei. * quid enim si quidam illorum non crediderunt? [b] Numquid incredulitas illorum fidem Dei
4 evacuabit? Absit. * [c] Est autem Deus verax: [d] omnis
autem homo mendax, sicut scriptum est: [e] Ut iustificeris in sermonibus tuis: et vincas cum iudicaris.
5 * Si autem iniquitas nostra iustitiam Dei commendat, quid dicemus? Numquid iniquus est Deus, qui
6 infert iram? (secundum hominem dico.) * Absit.
alioquin quomodo iudicabit Deus hunc mundum?
7 * Si enim veritas Dei in meo mendacio abundavit
in gloriam ipsius: quid adhuc et ego tamquam pec-
8 cator iudicor? * et non (sicut blasphemamur, et
sicut aiunt quidam nos dicere) faciamus mala ut
veniant bona: quorum damnatio iusta est.
B 9 * Quid ergo? praecellimus eos? Nequaquam. conclusio firmata
[f] Causati enim sumus Iudaeos, et Graecos omnes
10 sub peccato esse, * sicut scriptum est: [g] Quia
11 non est iustus quisquam: * non est intelligens,
12 non est requirens Deum. * Omnes declinaverunt,
simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum,
13 non est usque ad unum. * [h] Sepulchrum patens
est guttur eorum, linguis suis dolose agebant:

---

[a] Rom. 9, 4. [b] 2 Tim. 2, 13. [c] Ioan. 3, 33. [d] Ps. 115, 11.
[e] Ps. 50, 6. [f] Gal. 3, 22. [g] Ps. 13, 3; 52, 4. [h] Ps. 5, 11.

14 [a]Venenum aspidum sub labiis eorum: *[b]Quorum
15 os maledictione, et amaritudine plenum est: *[c]Ve-
loces pedes eorum ad effundendum sanguinem:
16 *Contritio, et infelicitas in viis eorum: *et viam
17 pacis non cognoverunt: *[d]Non est timor Dei ante
18 oculos eorum. *[e]Scimus autem quoniam quaecum-
C 19 que lex loquitur, iis, qui in lege sunt, loquitur:
ut omne os obstruatur, et subditus fiat omnis
20 mundus Deo: *quia ex operibus legis non iustifi-
cabitur omnis caro coram illo. Per legem enim
cognitio peccati.
21 *Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata c) Iustitia ex fide
22 est: testificata a lege et Prophetis. *Iustitia autem evangelica
Dei per fidem Iesu Christi in omnes, et super omnes,
23 qui credunt in eum: non enim est distinctio. *Om-
24 nes enim peccaverunt, et egent gloria Dei. *Iusti-
ficati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem,
25 quae est in Christo Iesu, *quem proposuit Deus
propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad
ostensionem iustitiae suae propter remissionem
26 praecedentium delictorum *in sustentatione Dei,
ad ostensionem iustitiae eius in hoc tempore: ut
sit ipse iustus, et iustificans eum, qui est ex fide
Iesu Christi.
D 27 *Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per Deo digna
quam legem? Factorum? Non: sed per legem fidei.
28 *Arbitramur enim iustificari hominem per fidem
29 sine operibus legis. *An Iudaeorum Deus tantum?
30 nonne et Gentium? Immo et Gentium. *quoniam
quidem unus est Deus, qui iustificat circumcisionem

---

[a] Ps. 139, 4; Iac. 3, 8. [b] Ps. 9, 7. [c] Is. 59, 7; Prov. 1, 16.
[d] Ps. 35, 2. [e] Gal. 2, 16.

31 ex fide, et praeputium per fidem. *Legem ergo de- legi non contraria
struimus per fidem? Absit: sed legem statuimus.

CAPUT IV.

A 1 Quid ergo dicemus invenisse Abraham patrem Abraham non ex operibus
2 nostrum secundum carnem? *Si enim Abra-
ham ex operibus iustificatus est, habet gloriam,
3 sed non apud Deum. *Quid enim dicit Scriptura?
[a]Credidit Abraham Deo: et reputatum est illi ad
4 iustitiam. *Ei autem, qui operatur, merces non
imputatur secundum gratiam, sed secundum debi-
5 tum. *Ei vero, qui non operatur, credenti autem
in eum, qui iustificat impium, reputatur fides eius
ad iustitiam secundum propositum gratiae Dei.
6 *Sicut et David dicit beatitudinem hominis, cui
B 7 Deus accepto fert iustitiam sine operibus: *[b]Beati,
quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta
8 sunt peccata. *Beatus vir, cui non imputavit Do-
minus peccatum.

9 *Beatitudo ergo haec in circumcisione tantum neque ex circumcisione
manet, an etiam in praeputio? Dicimus enim quia
10 reputata est Abrahae fides ad iustitiam. *Quomodo
ergo reputata est? in circumcisione, an in prae-
putio? Non in circumcisione, sed in praeputio.
11 *[c]Et signum accepit circumcisionis, signaculum
iustitiae fidei, quae est in praeputio: ut sit pater
omnium credentium per praeputium, ut reputetur
12 et illis ad iustitiam: *et sit pater circumcisionis
non iis tantum, qui sunt ex circumcisione, sed et
iis, qui sectantur vestigia fidei, quae est in prae-
putio patris nostri Abrahae.

---

[a] Gen. 15, 6; Gal. 3, 6; Iac. 2, 23. [b] Ps. 31, 1. [c] Gen. 17, 10. 11.

C 13 * [a] Non enim per legem promissio Abrahae, aut neque ex lege
semini eius ut heres esset mundi: sed per iustitiam
14 fidei. * Si enim qui ex lege, heredes sunt: exina-
15 nita est fides, abolita est promissio. * Lex enim
iram operatur. Ubi enim non est lex: nec praeva-
16 ricatio. * Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma
sit promissio omni semini, non ei, qui ex lege est
solum, sed et ei qui ex fide est Abrahae, qui pater
17 est omnium nostrum (* sicut scriptum est: [b] Quia
patrem multarum gentium posui te) ante Deum,
cui credidit, qui vivificat mortuos, et vocat ea quae
non sunt, tamquam ea quae sunt.

18 * qui contra spem in spem credidit, ut fieret pater sed ex fide iustificatus
multarum gentium secundum quod dictum est ei:
D 19 [c] Sic erit semen tuum. * Et non infirmatus est fide,
nec consideravit corpus suum emortuum, cum iam
fere centum esset annorum: et emortuam vulvam
20 Sarae: * In repromissione etiam Dei non haesitavit
diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam
21 Deo: * plenissime sciens quia quaecumque promisit,
22 potens est et facere. * Ideo et reputatum est illi ad
iustitiam.

23 * Non est autem scriptum tantum propter ipsum exemplar omnium
24 quia reputatum est illi ad iustitiam: * sed et propter
nos, quibus reputabitur credentibus in eum, [d] qui
suscitavit Iesum Christum Dominum nostrum a
25 mortuis, * qui traditus est propter delicta nostra,
et resurrexit propter iustificationem nostram.

---

[a] Gal. 3, 18; Hebr. 11, 9. [b] Gen. 17, 4. [c] Gen. 15, 5.
[d] 1 Petr. 1, 21.

CAPUT V.

A 1 Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum *2. Evan-*
2 per Dominum nostrum Iesum Christum: * [a] per *gelium est virtus*
quem et habemus accessum per fidem in gratiam *in salutem*
istam, in qua stamus, et gloriamur in spe gloriae a) Confert bona
3 filiorum Dei. * Non solum autem, sed et gloriamur
in tribulationibus: [b] scientes quòd tribulatio patien-
4 tiam operatur: * patientia autem probationem, pro-
5 batio vero spem, * spes autem non confundit: quia
charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spi-
B 6 ritum sanctum, qui datus est nobis. * Ut quid enim pacem et
Christus, cum adhuc infirmi essemus secundum triplicem gloria-
7 tempus [c] pro impiis mortuus est? * Vix enim pro tionem
iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis
8 audeat mori. * Commendat autem charitatem suam
Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores
9 essemus, secundum tempus * Christus pro nobis
mortuus est: multo igitur magis nunc iustificati in
10 sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum. * Si
enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo
per mortem filii eius: multo magis reconciliati, salvi
C 11 erimus in vita ipsius. * Non solum autem: sed et
gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum
Christum, per quem nunc reconciliationem acce-
pimus.

12 * Propterea sicut per unum hominem peccatum b) Liberat a malis
in hunc mundum intravit, et per peccatum mors,
et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo
13 omnes peccaverunt: * Usque ad legem enim pecca-
tum erat in mundo: peccatum autem non imputaba-
14 tur, cum lex non esset. * Sed regnavit mors ab Adam

[a] Eph. 2, 18. [b] Iac. 1, 3. [c] Hebr. 9, 14; 1 Petr. 3, 18.

usque ad Moysen etiam in eos, qui non peccaverunt
in similitudinem praevaricationis Adae, qui est forma
15 futuri. *Sed non sicut delictum, ita et donum. si enim
unius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia
Dei et donum in gratia unius hominis Iesu Christi in
D 16 plures abundavit. *Et non sicut per unum peccatum,
ita et donum. nam iudicium quidem ex uno in con-
demnationem: gratia autem ex multis delictis in
17 iustificationem. *Si enim unius delicto mors regna-
vit per unum: multo magis abundantiam gratiae,
et donationis, et iustitiae accipientes, in vita regna-
18 bunt per unum Iesum Christum. *Igitur sicut per α) a peccato originali
unius delictum in omnes homines in condemna-
tionem: sic et per unius iustitiam in omnes homi-
19 nes in iustificationem vitae. *Sicut enim per inobe-
dientiam unius hominis, peccatores constituti sunt
multi: ita et per unius obeditionem, iusti consti-
20 tuentur multi. *Lex autem [a] subintravit ut abundaret
delictum. Ubi autem abundavit delictum, super-
21 abundavit gratia. *ut sicut regnavit peccatum in
mortem: ita et gratia regnet per iustitiam in vitam
aeternam, per Iesum Christum Dominum nostrum.

CAPUT VI.

A 1 Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato β) a peccato actuali
2 ut gratia abundet? *Absit. Qui enim mortui
sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo?
3 *An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in

---

[a] Gal. 3, 19.

Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? mortui peccato
4 * [a] Consepulti enim sumus cum illo per baptismum
in mortem: ut quomodo Christus surrexit a mor-
tuis per gloriam Patris, [b] ita et nos in novitate vitae
B 5 ambulemus. * Si enim complantati facti sumus si-
militudini mortis eius: simul et resurrectionis eri-
6 mus. * Hoc scientes, quia vetus homo noster simul
crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, et ultra
7 non serviamus peccato. * Qui enim mortuus est,
8 iustificatus est a peccato. * Si autem mortui sumus
cum CHRISTO: credimus quia simul etiam vive-
9 mus cum Christo: * scientes quòd Christus resur-
gens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra
10 non dominabitur. * Quòd enim mortuus est pec-
cato, mortuus est semel: quòd autem vivit, vivit
11 Deo. * Ita et vos existimate, vos mortuos qui- Deo viventes
dem esse peccato, viventes autem Deo, in Christo
12 Iesu Domino nostro. * Non ergo regnet peccatum
in vestro mortali corpore ut obediatis concupi-
13 scentiis eius. * Sed neque exhibeatis membra vestra
arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos Deo,
tamquam ex mortuis viventes: et membra vestra
C 14 arma iustitiae Deo. * Peccatum enim vobis non
dominabitur: non enim sub lege estis, sed sub gratia.
15 * Quid ergo? peccabimus, quoniam non sumus
16 sub lege, sed sub gratia? Absit. * [c] Nescitis quo-
niam cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi
estis eius, cui obeditis, sive peccati ad mortem, sive
17 obeditionis ad iustitiam? * Gratias autem Deo quòd
fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in

---

[a] Gal. 3, 27; Col. 2, 12. [b] Eph. 4, 23; Hebr. 12, 1; 1 Petr. 2, 1; 4, 2. [c] Ioan. 8, 34; 2 Petr. 2, 19.

18 eam formam doctrinae, in quam traditi estis. * Li- servientes iustitiae
berati autem a peccato, servi facti estis iustitiae.
19 * Humanum dico, propter infirmitatem carnis ve-
strae: sicut enim exhibuistis membra vestra servire
immunditiae, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc
exhibete membra vestra servire iustitiae in sancti-
20 ficationem. * Cum enim servi essetis peccati, liberi
21 fuistis iustitiae. * Quem ergo fructum habuistis tunc
in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illo-
22 rum mors est. * Nunc vero liberati a peccato, servi
autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sancti-
23 ficationem, finem vero vitam aeternam. * Stipendia
enim peccati, mors. Gratia autem Dei, vita aeterna,
in Christo Iesu Domino nostro.

CAPUT VII.

A 1 An ignoratis fratres (scientibus enim legem lo- γ) a servitute legis
quor) quia lex in homine dominatur quanto
2 tempore vivit? * [a] Nam quae sub viro est mulier,
vivente viro, alligata est legi: si autem mortuus
3 fuerit vir eius, soluta est a lege viri. * Igitur, vivente
viro, vocabitur adultera si fuerit cum alio viro: si
autem mortuus fuerit vir eius, liberata est a lege
viri: ut non sit adultera si fuerit cum alio viro.
4 * Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi per
corpus Christi: ut sitis alterius, qui ex mortuis re-
5 surrexit, ut fructificemus Deo. * Cum enim esse-
mus in carne, passiones peccatorum, quae per legem
erant, operabantur in membris nostris, ut fructifi-
6 carent morti. * nunc autem soluti sumus a lege

[a] 1 Cor. 7, 39.

mortis, in qua detinebamur, ita ut serviamus in
novitate spiritus, et non in vetustate litterae.
B 7 *Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. lex prohibet peccatum
Sed peccatum non cognovi, nisi per legem: nam
concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: [a] Non
8 concupisces. *Occasione autem accepta, peccatum
per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.
Sine lege enim peccatum mortuum
9 erat. *Ego autem vivebam sine lege aliquando.
Sed cum venisset mandatum, peccatum revixit.
10 *Ego autem mortuus sum: et inventum est mihi
mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mor-
11 tem. *Nam peccatum occasione accepta per man-
C 12 datum, seduxit me, et per illud occidit. *[b] Itaque
lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et iustum,
13 et bonum. *Quod ergo bonum est, mihi factum
est mors? Absit. Sed peccatum, ut appareat peccatum,
per bonum operatum est mihi mortem: ut
fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.
14 *Scimus enim quia lex spiritualis est: ego autem sed homini carnali
15 carnalis sum venundatus sub peccato. *Quod enim
operor, non intelligo. non enim quod volo bonum,
16 hoc ago: sed quod odi malum, illud facio. *Si
autem quod nolo, illud facio: consentio legi, quo-
17 niam bona est. *Nunc autem iam non ego operor
18 illud, sed quod habitat in me peccatum. *Scio enim
quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum.
Nam velle, adiacet mihi: perficere autem
D 19 bonum, non invenio. *Non enim quod volo bonum,
20 hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago. *Si

---

[a] Ex. 20, 17; Deut. 5, 21. [b] 1 Tim. 1, 8.

autem quod nolo, illud facio: iam non ego operor
illud, sed quod habitat in me, peccatum.
21 *Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum, non dat faculta-
22 quoniam mihi malum adiacet: *condelector enim tem
23 legi Dei secundum interiorem hominem: *video
autem aliam legem in membris meis, repugnantem
legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati,
24 quae est in membris meis. *Infelix ego homo, quis
25 me liberabit de corpore mortis huius? *Gratia Dei
per Iesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego
ipse mente servio legi Dei: carne autem, legi peccati.

CAPUT VIII.

A 1 Nihil ergo nunc damnationis est iis, qui sunt in δ) a damnatione
Christo Iesu: qui non secundum carnem am- mortis
2 bulant. *Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu
3 liberavit me a lege peccati et mortis. *Nam quod
impossibile erat legi, in quo infirmabatur per car-
nem: Deus filium suum mittens [a] in similitudinem
carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in
4 carne, *ut iustificatio legis impleretur in nobis, qui
non secundum carnem ambulamus, sed secundum
5 spiritum. *Qui enim secundum carnem sunt: quae
carnis sunt, sapiunt. qui vero secundum spiritum
B 6 sunt: quae sunt spiritus, sentiunt. *Nam prudentia
carnis, mors est: prudentia autem spiritus, vita, et
7 pax. *quoniam sapientia carnis inimica est Deo:
legi enim Dei non est subiecta: nec enim potest.

---

[a] Phil. 2, 7.

8 *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.
9 *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu: si
tamen spiritus Dei habitat in vobis. Siquis autem
10 Spiritum Christi non habet: hic non est eius. *Si
autem Christus in vobis est: corpus quidem mortuum
est propter peccatum, spiritus vero vivit
C 11 propter iustificationem. *Quòd si Spiritus eius, qui
suscitavit Iesum a mortuis, habitat in vobis: qui
suscitavit Iesum Christum a mortuis, vivificabit et
mortalia corpora vestra, propter inhabitantem Spiritum
eius in vobis.

12 *Ergo fratres debitores sumus non carni, ut se-
13 cundum carnem vivamus. *Si enim secundum vita spiritualis
carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta
14 carnis mortificaveritis, vivetis. *Quicumque enim
15 spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei. *[a]Non enim
accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed
accepistis spiritum [b]adoptionis filiorum, in quo
16 clamamus: Abba (Pater.) *Ipse enim Spiritus te-
stimonium reddit spiritui nostro quòd sumus filii
17 Dei. *Si autem filii, et heredes: heredes quidem
Dei, coheredes autem Christi: si tamen compatimur,
ut et conglorificemur.

D 18 *Existimo enim quòd non sunt condignae pas-
siones huius temporis ad futuram gloriam, quae futura gloria
19 revelabitur in nobis. *Nam expectatio creaturae,
20 revelationem filiorum Dei expectat. *Vanitati enim
creatura subiecta est non volens, sed propter eum,
21 qui subiecit eam in spe: *quia et ipsa creatura
liberabitur a servitute corruptionis in libertatem

---

[a] 2 Tim. 1, 7. [b] Gal. 4, 5.

22 gloriae filiorum Dei. *Scimus enim quòd omnis
23 creatura ingemiscit, et parturit usque adhuc. *Non
solum autem illa, sed et nos ipsi primitiàs spiritus
habentes: et ipsi intra nos gemimus adoptionem
filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis
E 24 nostri. *Spe enim salvi facti sumus. Spes autem,
quae videtur, non est spes: nam quod videt quis,
25 quid sperat? *Si autem quod non videmus, spera-
mus: per patientiam expectamus.
26 *Similiter autem et Spiritus adiuvat infirmitatem adiutorium Spiritus
nostram: nam quid oremus, sicut oportet, nesci-
mus: sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus
27 inenarrabilibus. *Qui autem scrutatur corda, scit
quid desideret Spiritus: quia secundum Deum po-
28 stulat pro sanctis. *Scimus autem quoniam dili-
gentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis,
29 qui secundum propositum vocati sunt sancti. *Nam
quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri
imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis
F 30 fratribus. *Quos autem praedestinavit, hos et vo-
cavit: et quos vocavit, hos et iustificavit: quos autem
iustificavit, illos et glorificavit.
31 *Quid ergo dicemus ad haec? si Deus pro nobis, egregia conclusio
32 quis contra nos? *Qui etiam proprio Filio suo
non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum:
quo modo non etiam cum illo omnia nobis donavit?
33 *Quis accusabit adversus electos Dei? Deus qui
34 iustificat, *quis est qui condemnet? Christus Iesus,
qui mortuus est, immo qui et resurrexit, qui est
ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.
35 *Quis ergo nos separabit a charitate Christi? tri-
bulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an

G 36 periculum? an persecutio? an gladius? *(sicut
scriptum est: [a] Quia propter te mortificamur tota
37 die: aestimati sumus sicut oves occisionis.) *Sed
in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit
38 nos. *Certus sum enim quia neque mors, neque
vita, neque angeli, neque principatus, neque virtu-
tes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo,
39 *neque altitudo, neque profundum, neque creatura
alia poterit nos separare a charitate Dei, quae est
in Christo Iesu Domino nostro.

CAPUT IX.

3. Evangelium est virtus Dei credenti

Captatio benevolentiae

A 1 Veritatem dico in Christo, non mentior: testi-
monium mihi perhibente conscientia mea in
2 Spiritu sancto: *quoniam tristitia mihi magna est,
3 et continuus dolor cordi meo. *[b] Optabam enim
ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis,
4 qui sunt cognati mei secundum carnem, *qui sunt
Israelitae, quorum adoptio est filiorum, et gloria,
et testamentum, et legislatio, et obsequium, et pro-
B 5 missa: *quorum patres, et ex quibus est Christus
secundum carnem, qui est super omnia Deus bene-
dictus in saecula. Amen.

Dei promissio non vana

6 *Non autem quòd exciderit verbum Dei. Non
enim omnes qui ex Israel sunt, ii sunt Israelitae:
7 *neque qui semen sunt Abrahae, omnes filii: [c] sed
8 in Isaac vocabitur tibi semen: *id est, non qui filii
carnis, hi filii Dei: sed [d] qui filii sunt promissionis,
C 9 aestimantur in semine. *Promissionis enim ver-
bum hoc est: [e] Secundum hoc tempus veniam: et

---

[a] Ps. 43, 22. [b] Act. 9, 2; 1 Cor. 15, 9. [c] Gen. 21, 12.
[d] Gal. 4, 28. [e] Gen. 18, 10.

10 erit Sarae filius. *Non solum autem illa: [a]sed et
Rebecca ex uno concubitu habens, Isaac patris
11 nostri. *Cum enim nondum nati fuissent, aut ali-
quid boni egissent, aut mali, (ut secundum electio-
12 nem propositum Dei maneret) *non ex operibus,
sed ex vocante dictum est ei: [b]Quia maior serviet
13 minori, *sicut scriptum est: [c]Iacob dilexi, Esau
autem odio habui.
14 *Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud electio non iniqua
D 15 Deum? Absit. *Moysi enim dicit: [d]Miserebor cuius
misereor: et misericordiam praestabo cuius mise-
16 rebor. *Igitur non volentis, neque currentis, sed
17 miserentis est Dei. *Dicit enim Scriptura Pharaoni:
[e]Quia in hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te
virtutem meam: et ut annuncietur nomen meum
18 in universa terra. *Ergo cuius vult miseretur, et
19 quem vult indurat. *Dicis itaque mihi: Quid adhuc
E 20 queritur? voluntati enim eius quis resistit? *O
homo, tu quis es, qui respondeas Deo? [f]Numquid
dicit figmentum ei, qui se finxit: Quid me fecisti
21 sic? *An non habet potestatem figulus luti ex
eadem massa facere aliud quidem vas in honorem,
22 aliud vero in contumeliam? *Quòd si Deus volens
ostendere iram, et notam facere potentiam suam,
sustinuit in multa patientia, vasa irae, apta in in-
23 teritum, *ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa
24 misericordiae, quae praeparavit in gloriam. *Quos
et vocavit nos non solum ex Iudaeis, sed etiam ex
F 25 Gentibus, *sicut in Osee dicit: [g]Vocabo non ple-

---

[a] Gen. 25, 24. [b] Gen. 25, 23. [c] Mal. 1, 2. [d] Ex. 33, 19. [e] Ex. 9, 16. [f] Sap. 15, 7; Is. 45, 9; Ier. 18, 6. [g] Os. 2, 24; 1 Petr. 2, 10.

bem meam, plebem meam: et non dilectam, dile-
ctam: et non misericordiam consecutam, miseri-
26 cordiam consecutam. *[a] Et erit: in loco, ubi dictum
est eis: Non plebs mea vos: ibi vocabuntur filii Dei
27 vivi. *Isaias autem clamat pro Israel: [b] Si fuerit
numerus filiorum Israel tamquam arena maris, re-
28 liquiae salvae fient. *Verbum enim consummans,
et abbrevians in aequitate: quia verbum breviatum
G 29 faciet Dominus super terram. *et sicut praedixit
Isaias: [c] Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis
semen, sicut Sodoma facti essemus, et sicut Go-
morrha similes fuissemus.

30 *Quid ergo dicemus? Quòd gentes, quae non
sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam:
31 iustitiam autem, quae ex fide est. *Israel vero se-
ctando legem iustitiae, in legem iustitiae non per-
32 venit. *Quare? Quia non ex fide, sed quasi ex
operibus: offenderunt enim in lapidem offensionis,
33 *sicut scriptum est: [d] Ecce pono in Sion lapidem
offensionis, et petram scandali: et omnis, qui credit
in eum, non confundetur.

a) Gentes propter fidem salvati

CAPUT X.

A 1 Fratres, voluntas quidem cordis mei, et obse-
2 cratio ad Deum, fit pro illis in salutem. *Te-
stimonium enim perhibeo illis quòd aemulationem
3 Dei habent, sed non secundum scientiam. *Igno-
rantes enim iustitiam Dei, et suam quaerentes sta-
4 tuere, iustitiae Dei non sunt subiecti. *Finis enim
legis, Christus, ad iustitiam omni credenti.

b) Iudaei reiecti

---

[a] Os. 1, 10. [b] Is. 10,22 [c] Is. 1, 9. [d] Is. 8, 14; 28, 16; 1 Petr. 2, 7.

5 * Moyses enim scripsit, quoniam iustitiam, quae evangelio promisso
B 6 ex lege est, [a] qui fecerit homo, vivet in ea. * Quae
autem ex fide est iustitia, sic dicit: [b] Ne dixeris in
corde tuo: quis ascendet in caelum? id est, Chri-
7 stum deducere: * Aut quis descendet in abyssum?
8 hoc est, Christum a mortuis revocare. * Sed quid
dicit Scriptura? [c] Prope est verbum in ore tuo, et
in corde tuo: hoc est verbum fidei, quod praedi-
9 camus. * Quia si confitearis in ore tuo Dominum
Iesum, et in corde tuo credideris quòd Deus illum
10 suscitavit a mortuis, salvus eris. * Corde enim cre-
ditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salu-
11 tem. * Dicit enim Scriptura: [d] Omnis, qui credit in
C 12 illum, non confundetur. * Non enim est distinctio
Iudaei, et Graeci: nam idem Dominus omnium, di-
13 ves in omnes, qui invocant illum. * [e] Omnis enim,
quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.
14 * Quomodo ergo invocabunt, in quem non credi- ac praedicato
derunt? Aut quomodo credent ei, quem non au-
dierunt? Quomodo autem audient sine praedicante?
15 * Quomodo vero praedicabunt nisi mittantur? sicut
scriptum est: [f] Quàm speciosi pedes evangelizan-
16 tium pacem, evangelizantium bona! * Sed non
omnes obediunt Evangelio. Isaias enim dicit: [g] Do-
17 mine quis credidit auditui nostro? * Ergo fides ex
D 18 auditu, auditus autem per verbum Christi. * Sed
dico: Numquid non audierunt? [h] Et quidem in
omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis

---

[a] Lev. 18, 5; Ez. 20, 11. [b] Deut. 30, 12. [c] Deut. 30, 14.
[d] Is. 28, 16. [e] Ioel 2, 32; Act. 2, 21. [f] Is. 52, 7; Nah. 1, 15.
[g] Is. 53, 1; Ioan. 12, 38. [h] Ps. 18, 5.

19 terrae verba eorum. *Sed dico: Numquid Israel
non cognovit? Primus Moyses dicit: [a] Ego ad aemu-
lationem vos adducam in non gentem: in gentem
20 insipientem, in iram vos mittam. *Isaias autem
audet, et dicit: [b] Inventus sum a non quaerentibus
me: palam apparui iis, qui me non interrogabant.
21 *Ad Israel autem dicit: [c] Tota die expandi manus
meas ad populum non credentem, et contradi- contra-dixerunt
centem.

CAPUT XI.

A 1 Dico ergo: Numquid Deus repulit populum suum? c) Credentes Iudaei salvati sunt
Absit. Nam et ego Israelita sum ex semine
2 Abraham, de tribu Beniamin: *Non repulit Deus
plebem suam, quam praescivit. An nescitis in Elia
quid dicit Scriptura: quemadmodum interpellat
3 Deum adversum Israel? *[d] Domine, Prophetas tuos
occiderunt, altaria tua suffoderunt: et ego relictus
4 sum solus, et quaerunt animam meam. *Sed quid
dicit illi divinum responsum? [e] Reliqui mihi septem
millia virorum, qui non curvaverunt genua ante
5 Baal. *Sic ergo et in hoc tempore reliquiae secun-
B 6 dum electionem gratiae salvae factae sunt. *Si
autem gratia, iam non ex operibus: alioquin gratia
7 iam non est gratia. *Quid ergo? quod quaerebat
Israel, hoc non est consecutus: electio autem
8 consecuta est; ceteri vero excaecati sunt: *sicut
scriptum est: [f] Dedit illis Deus spiritum com-
punctionis: oculos ut non videant, et aures ut non
9 audiant, usque in hodiernum diem. *Et David

[a] Deut. 32, 21. [b] Is 65, 1. [c] Is. 65, 2. [d] 3 Reg. 19, 10. [e] 3 Reg. 19, 18. [f] Is. 6, 9; Matth. 13, 14; Ioan. 12, 40; Act. 28, 26.

dicit: [a] Fiat mensa eorum in laqueum, et in captio-
nem, et in scandalum, et in retributionem illis.
10 * Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum
eorum semper incurva.
11 * Dico ergo: Numquid sic offenderunt ut cade-
rent? Absit. Sed illorum delicto, salus est Gentibus excaecati
12 ut illos aemulentur. * Quòd si delictum illorum in salutem Gentium
divitiae sunt mundi, et diminutio eorum divitiae
13 Gentium: quanto magis plenitudo eorum? * Vobis
enim dico Gentibus: Quamdiu quidem ego sum
Gentium Apostolus, ministerium meum honorifi-
14 cabo, * si quomodo ad aemulandum provocem
carnem meam, et salvos faciam aliquos ex illis.
15 * Si enim amissio eorum, reconciliatio est mundi:
16 quae assumptio, nisi vita ex mortuis? * Quòd si
delibatio sancta est, et massa: et si radix sancta,
c 17 et rami. * Quòd si aliqui ex ramis fracti sunt, tu
autem cum oleaster esses, insertus es in illis, et
18 socius radicis, et pinguedinis olivae factus es, * noli
gloriari adversus ramos. Quòd si gloriaris: non tu
19 radicem portas, sed radix te. * Dices ergo: Fracti
20 sunt rami ut ego inserar. * Bene: propter incredu-
litatem fracti sunt. Tu autem fide stas: noli altum
21 sapere, sed time. * Si enim Deus naturalibus ramis
22 non pepercit: ne forte nec tibi parcat. * Vide ergo
bonitatem, et severitatem Dei: in eos quidem, qui
ceciderunt, severitatem: in te autem bonitatem Dei,
si permanseris in bonitate, alioquin et tu excideris.
23 * Sed et illi, si non permanserint in incredulitate,
inserentur: potens est enim Deus iterum inserere
24 illos. * Nam si tu ex naturali excisus es oleastro,

---

[a] Ps. 68, 23.

et contra naturam insertus es in bonam olivam:
quanto magis ii, qui secundum naturam, inserentur
suae olivae?
D 25 *Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc: salvabuntur
(ut non sitis vobisipsis sapientes) quia caecitas ex per fidem
parte contigit in Israel, donec plenitudo Gentium
26 intraret, *et sic omnis Israel salvus fieret, sicut
scriptum est: [a] Veniet ex Sion, qui eripiat, et avertat
27 impietatem a Iacob. *Et hoc illis a me testamen-
28 tum: cum abstulero peccata eorum. *Secundum
Evangelium quidem, inimici propter vos: secundum
29 electionem autem, charissimi propter patres. *Sine
30 poenitentia enim sunt dona, et vocatio Dei. *Sicut
enim aliquando et vos non credidistis Deo, nunc
autem misericordiam consecuti estis propter incre-
31 dulitatem illorum: *ita et isti nunc non crediderunt
in vestram misericordiam: ut et ipsi misericordiam
32 consequantur. *Conclusit enim Deus omnia in in-
credulitate: ut omnium misereatur.
33 *O altitudo divitiarum sapientiae, et scientiae praeclara
Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, et peroratio
34 investigabiles viae eius! *[b]Quis enim cognovit
sensum Domini? Aut quis consiliarius eius fuit?
35 *Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? *Quo-
36 niam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia:
ipsi gloria in saecula. Amen.

CAPUT XII.

II. De fide practica

A 1 Obsecro itaque vos fratres per misericordiam
Dei, [c]ut exhibeatis corpora vestra hostiam *1. De morali in*
viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile ob- *genere*

[a] Is. 59, 20. [b] Sap. 9, 13; Is. 40, 13; 1 Cor. 2, 16.
[c] Phil. 4, 18.

2 sequium vestrum. *Et nolite conformari huic sae- a) Officia erga Deum
culo, sed reformamini in novitate sensus vestri:
[a]ut probetis quae sit voluntas Dei bona, et bene-
3 placens, et perfecta. *Dico enim per gratiam quae
data est mihi, omnibus qui sunt inter vos: Non
plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad
sobrietatem: [b]et unicuique sicut Deus divisit men-
B 4 suram fidei. *Sicut enim in uno corpore multa
membra habemus, omnia autem membra non eun-
5 dem actum habent: *ita multi unum corpus sumus
in Christo, singuli autem alter alterius membra.
6 *Habentes autem donationes secundum gratiam,
quae data est nobis, differentes: sive prophetiam
7 secundum rationem fidei, *sive ministerium in mi-
8 nistrando, sive qui docet in doctrina, *qui exhor-
tatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui
praeest in solicitudine, qui miseretur in hilaritate.
9 *Dilectio sine simulatione. [c]Odientes malum, ad- b) Officia erga proximum
10 haerentes bono: *[d]Charitate fraternitatis invicem
C 11 diligentes: Honore invicem praevenientes: *Soli- α) in vita privata
citudine non pigri: Spiritu ferventes: Domino ser-
12 vientes: *Spe gaudentes: In tribulatione patientes:
13 Orationi instantes: *Necessitatibus sanctorum com-
14 municantes: [e]Hospitalitatem sectantes. *Benedi-
cite persequentibus vos: benedicite, et nolite male-
15 dicere. *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flen-
D 16 tibus: *Idipsum invicem sentientes: Non alta sa- interne et externe
pientes, sed humilibus consentientes. *Nolite esse
17 prudentes apud vosmetipsos: *Nulli malum pro
malo reddentes: [f]providentes bona non tantum

---

[a] Eph. 5, 17; 1 Thess. 4, 3. [b] 1 Cor 12, 11; Eph. 4, 7.
[c] Am. 5, 15. [d] Eph. 4, 3; 1 Petr. 2, 17. [e] Hebr. 13, 2;
1 Petr. 4, 9. [f] 2 Cor. 8, 21.

coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.
18 * [a] Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus
19 hominibus pacem habentes: * [b] Non vosmetipsos
defendentes charissimi, sed date locum irae. scri-
ptum est enim: [c] Mihi vindicta: ego retribuam, dicit
20 Dominus. * [d] Sed si esurierit inimicus tuus, ciba
illum: si sitit, potum da illi: hoc enim faciens, car-
21 bones ignis congeres super caput eius. * Noli vinci
a malo, sed vince in bono malum.

CAPUT XIII.

A 1 Omnis [e] anima potestatibus sublimioribus subdita β) in vita publica
sit: Non est enim potestas nisi a Deo: quae
2 autem sunt, a Deo ordinatae sunt. * Itaque qui re- erga principes
sistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem
3 resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt: * nam
principes non sunt timori boni operis, sed mali.
Vis autem non timere potestatem? Bonum fac: et
B 4 habebis laudem ex illa: * Dei enim minister est tibi
in bonum. Si autem malum feceris, time: non enim
sine causa gladium portat. Dei enim minister est:
5 vindex in iram ei, qui malum agit. * Ideo necessi-
tate subditi estote non solum propter iram, sed
6 etiam propter conscientiam. * Ideo enim et tributa
praestatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum
7 servientes. * [f] Reddite ergo omnibus debita: cui tri-
butum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timo-
rem, timorem: cui honorem, honorem.
C 8 * Nemini quidquam debeatis: nisi ut invicem di- erga omnes
ligatis: qui enim diligit proximum, legem implevit.

---

[a] Hebr. 12, 14. [b] Eccli. 28, 1. 2. 3; Matth. 5, 39. [c] Deut. 32, 35; Hebr. 10, 30. [d] Prov. 25, 21. [e] Sap. 6, 4; 1 Petr. 2, 13. [f] Matth. 22, 21.

9 *Nam: [a] Non adulterabis: Non occides: Non fura-
beris: Non falsum testimonium dices: Non concu-
pisces: et si quod est aliud mandatum, in hoc verbo
instauratur: [b] Diliges proximum tuum sicut teipsum.
10 *Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo
ergo legis est dilectio,
D 11 *Et hoc scientes tempus: quia hora est iam nos c) Officia erga semetipsum
de somno surgere. Nunc enim propior est nostra
12 salus, quàm cum credidimus. *Nox praecessit, dies
autem appropinquavit. Abiiciamus ergo opera tene-
13 brarum, et induamur arma lucis. *Sicut in die
honeste ambulemus: [c] non in comessationibus, et
ebrietatibus, non in cubilibus, et impudicitiis, non
14 in contentione, et aemulatione: *[d] sed induimini
Dominum Iesum Christum, et carnis curam ne fe-
ceritis in desideriis.

CAPUT XIV.

A 1 Infirmum autem in fide assumite, non in discepta- *2. De morali in specie*
2 tionibus cogitationum. *Alius enim credit se
manducare omnia: qui autem infirmus est, olus
3 manducet. *Is, qui manducat non manducantem
non spernat: et qui non manducat, manducantem
4 non iudicet: Deus enim illum assumpsit. *[e] Tu quis a) Nemo iudicandus
es, qui iudicas alienum servum? Domino suo stat,
aut cadit: stabit autem: potens est enim Deus sta-
5 tuere illum. *Nam alius iudicat diem inter diem:
alius autem iudicat omnem diem: unusquisque in
B 6 suo sensu abundet. *Qui sapit diem, Domino sapit:

---

[a] Ex. 20, 14; Deut. 5, 18. [b] Lev. 19, 18; Matth. 22, 39; Marc. 12, 31; Gal. 5, 14; Iac. 2, 8. [c] Luc. 21, 34. [d] Gal. 5, 16; 1 Petr. 2, 11. [e] Iac. 4, 13.

Et qui manducat, Domino manducat: gratias enim
agit Deo. Et qui non manducat, Domino non man-
7 ducat, et gratias agit Deo. * Nemo enim nostrum
8 sibi vivit, et nemo sibi moritur. * Sive enim vivi-
mus, Domino vivimus: sive morimur, Domino mori-
mur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini
9 sumus. * In hoc enim Christus mortuus est, et re-
surrexit: ut et mortuorum et vivorum dominetur.
10 * Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare
spernis fratrem tuum? [a] Omnes enim stabimus ante
11 tribunal Christi. * scriptum est enim: [b] Vivo ego,
dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu:
C 12 et omnis lingua confitebitur Deo. * Itaque unus-
quisque nostrum pro se rationem reddet Deo.
13 * Non ergo amplius invicem iudicemus: sed hoc b) Scandalum
iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel pusillorum
14 scandalum. * Scio, et confido in Domino Iesu, quia vitandum
nihil commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid
15 commune esse, illi commune est. * Si enim propter
cibum frater tuus contristatur: iam non secundum
charitatem ambulas. [c] Noli cibo tuo illum perdere,
16 pro quo Christus mortuus est. * Non ergo blasphe-
17 metur bonum nostrum. * Non est enim regnum
Dei esca, et potus: sed iustitia, et pax, et gaudium
18 in Spiritu sancto: * qui enim in hoc servit Christo,
D 19 placet Deo, et probatus est hominibus. * Itaque
quae pacis sunt, sectemur: et quae aedificationis
20 sunt, in invicem custodiamus. * Noli propter escam
destruere opus Dei. [d] omnia quidem sunt munda:
sed malum est homini, qui per offendiculum man-

---

[a] 2 Cor. 5, 10. [b] Is. 45, 24; Phil. 2, 10. [c] 1 Cor. 8, 11.
[d] Tit. 1, 15.

21 ducat. * [a] Bonum est non manducare carnem, et
non bibere vinum, neque in quo frater tuus offen-
22 ditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. * Tu fidem
habes? penes temetipsum habe coram Deo: Beatus,
qui non iudicat semetipsum in eo, quod probat.
23 * Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus
est: quia non ex fide. Omne autem, quod non est
ex fide, peccatum est.

CAPUT XV.

A 1 Debemus autem nos firmiores imbecillitates in- c) Infirmitates pusillorum sustinendae
firmorum sustinere, et non nobis placere.
2 * Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bo-
3 num, ad aedificationem. * Etenim Christus non sibi
placuit, sed sicut scriptum est: [b] Improperia impro-
4 perantium tibi ceciderunt super me. * Quaecum-
que enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta
sunt: ut per patientiam, et consolationem Scriptu-
5 rarum, spem habeamus. * Deus autem patientiae,
et solatii [c] det vobis idipsum sapere in alterutrum
B 6 secundum Iesum Christum: * ut unanimes, uno ore
honorificetis Deum, et patrem Domini nostri Iesu
7 Christi. * Propter quod suscipite invicem, sicut et
8 Christus suscepit vos in honorem Dei. * Dico enim
Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis
propter veritatem Dei, ad confirmandas promissio-
C 9 nes patrum: * Gentes autem super misericordia
honorare Deum, sicut scriptum est: [d] Propterea con-
fitebor tibi in Gentibus Domine, et nomini tuo can-
10 tabo. * Et iterum dicit: Laetamini Gentes cum plebe

---

[a] 1 Cor. 8, 13. [b] Ps. 68, 10. [c] 1 Cor. 1, 10. [d] 2 Reg. 22, 50; Ps. 17, 50.

11 eius. *Et iterum: [a]Laudate omnes Gentes Domi-
12 num: et magnificate eum omnes populi: *Et rursus
Isaias ait: [b]Erit radix Iesse, et qui exurget regere
13 Gentes, in eum Gentes sperabunt. *Deus autem
spei repleat vos omni gaudio, et pace in credendo:
ut abundetis in spe, et virtute Spiritus sancti.

14 *Certus sum autem fratres mei et ego ipse de Epilogus
vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti
omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere.
D 15 *Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte, apostoli excusatio
tamquam in memoriam vos reducens: propter gra-
16 tiam, quae data est mihi a Deo, *ut sim minister
Christi Iesu in Gentibus: sanctificans Evangelium
Dei, ut fiat oblatio Gentium accepta, et sanctificata
17 in Spiritu sancto. *Habeo igitur gloriam in Christo
18 Iesu ad Deum. *Non enim audeo aliquid loqui
eorum, quae per me non efficit Christus in obe-
19 dientiam Gentium, verbo et factis: *in virtute si-
gnorum, et prodigiorum, in virtute Spiritus sancti:
ita ut ab Ierusalem per circuitum usque ad Illyri-
E 20 cum repleverim Evangelium Christi. *Sic autem
praedicavi Evangelium hoc, non ubi nominatus est
Christus, ne super alienum fundamentum aedifi-
21 carem: sed sicut scriptum est: *[c]Quibus non est
annunciatum de eo, videbunt: et qui non audierunt,
intelligent.
22 *Propter quod et impediebar plurimum venire
23 ad vos, et prohibitus sum usque adhuc. *Nunc

[a] Ps. 116, 1. [b] Is. 11, 10. [c] Is. 52, 15.

vero ulterius locum non habens in his regionibus,
cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex
F 24 multis iam praecedentibus annis: *cum in Hispa- atque propositum
niam proficisci coepero, spero quòd praeteriens
videam vos, et a vobis deducar illuc, si vobis pri-
25 mum ex parte fruitus fuero. *Nunc igitur profi-
26 ciscar in Ierusalem ministrare sanctis. *Proba-
verunt enim Macedonia, et Achaia collationem
aliquam facere in pauperes sanctorum, qui sunt
27 in Ierusalem. *Placuit enim eis: et debitores sunt
eorum. [a] Nam si spiritualium eorum participes
facti sunt Gentiles: debent et in carnalibus mini-
28 strare illis. *Hoc igitur cum consummavero, et
assignavero eis fructum hunc: per vos proficiscar
G 29 in Hispaniam. *Scio autem quoniam veniens ad
vos, in abundantia benedictionis Evangelii Christi
30 veniam. *Obsecro ergo vos fratres per Dominum
nostrum Iesum Christum, et per charitatem sancti
Spiritus, ut adiuvetis me in orationibus vestris pro
31 me ad Deum, *ut liberer ab infidelibus, qui sunt in
Iudaea, et obsequii mei oblatio accepta fiat in Ie-
32 rusalem sanctis, *ut veniam ad vos in gaudio per
33 voluntatem Dei, et refrigerer vobiscum. *Deus
autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen.

CAPUT XVI.

A 1 Commendo autem vobis Phoeben sororem no- Phoebes commendatio
stram, quae est in ministerio Ecclesiae, quae
2 est in Cenchris: *ut eam suscipiatis in Domino
digne sanctis: et assistatis ei in quocumque negotio

[a] 1 Cor. 9, 11.

vestri indiguerit: etenim ipsa quoque astitit multis,
et mihi ipsi.
3 *Salutate [a] Priscam, et Aquilam adiutores meos salutantur multi
4 in Christo Iesu; (*qui pro anima mea suas cervices
supposuerunt: quibus non solus ego gratias ago,
5 sed et cunctae ecclesiae Gentium) *et domesticam
Ecclesiam eorum. Salutate Epaenetum dilectum
6 mihi, qui est primitivus Asiae in Christo. *Salutate
7 Mariam, quae multum laboravit in vobis. *Salutate
Andronicum, et Iuniam cognatos, et concaptivos
meos: qui sunt nobiles in Apostolis, qui et ante me
8 fuerunt in Christo. *Salutate Ampliatum dilectissi-
B 9 mum mihi in Domino. *Salutate Urbanum adiu-
torem nostrum in Christo Iesu, et Stachyn dile-
10 ctum meum. *Salutate Apellen probum in Christo.
11 *Salutate eos, qui sunt ex Aristoboli domo. Salutate
Herodionem cognatum meum. Salutate eos, qui
12 sunt ex Narcissi domo, qui sunt in Domino. *Sa-
lutate Tryphaenam, et Tryphosam: quae laborant
in Domino. Salutate Persidem charissimam, quae
13 multum laboravit in Domino. *Salutate Rufum ele-
14 ctum in Domino, et matrem eius, et meam. *Salutate
Asyncritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Her-
C 15 men: et qui cum eis sunt, fratres. *Salutate Philo-
logum, et Iuliam, Nereum, et sororem eius, et Olym-
16 piadem, et omnes, qui cum eis sunt, sanctos. *Sa-
lutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes
Ecclesiae Christi.
17 *Rogo autem vos fratres, ut observetis eos, qui haeretici vitandi
dissensiones, et offendicula praeter doctrinam, quam

---

[a] Act. 18, 2. 26.

18 vos didicistis, faciunt, et declinate ab illis. *Huiusce-
modi enim Christo Domino nostro non serviunt,
sed suo ventri: et per dulces sermones, et bene-
19 dictiones seducunt corda innocentium. * Vestra
enim obedientia in omnem locum divulgata est.
Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos sapientes esse
20 in bono, et simplices in malo. *Deus autem pacis
conterat Satanam sub pedibus vestris velociter.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.
D 21 *[a] Salutat vos Timotheus adiutor meus, et Lu- aliorum salutationes
22 cius, et Iason, et Sosipater cognati mei. *Saluto
vos ego Tertius, qui scripsi epistolam, in Domino.
23 *Salutat vos Caius hospes meus, et universa Eccle-
sia. Salutat vos Erastus arcarius civitatis, et Quar-
24 tus, frater. *Gratia Domini nostri Iesu Christi cum
omnibus vobis. Amen.
25 *Ei autem, qui potens est vos confirmare iuxta doxologia magna
Evangelium meum, et praedicationem Iesu Christi,
secundum revelationem mysterii temporibus aeter-
26 nis taciti, (*quod nunc patefactum est per Scri-
pturas Prophetarum secundum praeceptum aeterni
Dei, ad obeditionem fidei) in cunctis Gentibus
27 cogniti, *soli sapienti Deo, per Iesum Christum,
cui honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

---

[a] Act. 16, 1.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD CORINTHIOS

PRIMA.

CAPUT I.

Exordium

A 1 PAULUS vocatus Apostolus Iesu Christi per vo- salutati
2 luntatem Dei, et Sosthenes frater, *Ecclesiae
Dei, quae est Corinthi, sanctificatis in Christo Iesu,
vocatis sanctis, cum omnibus, qui invocant nomen
Domini nostri Iesu Christi, in omni loco ipsorum,
3 et nostro. *Gratia vobis, et pax a Deo Patre no-
stro, et Domino Iesu Christo.
4 *Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gra- gratiarum acti
5 tia Dei, quae data est vobis in Christo Iesu: *quòd
in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo,
6 et in omni scientia: *sicut testimonium Christi con-
7 firmatum est in vobis: *ita ut nihil vobis desit in
ulla gratia, expectantibus revelationem Domini no-
B 8 stri Iesu Christi, *qui et confirmabit vos usque in
finem sine crimine, in die adventus Domini nostri
9 Iesu Christi. *[a] Fidelis Deus: per quem vocati estis
in societatem filii eius Iesu Christi Domini nostri.

---

[a] 1 Thess. 5, 24.

I. Correctiones morum

10 *Obsecro autem vos fratres per nomen Domini
nostri Iesu Christi: ut idipsum dicatis omnes, et non
1. Reprehensio dissensionis
sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eo-
11 dem sensu, et in eadem sententia. *Significatum
est enim mihi de vobis fratres mei ab iis, qui sunt
12 Chloes, quia contentiones sunt inter vos. *Hoc
autem dico, quòd unusquisque vestrum dicit: Ego
quidem sum Pauli: ego autem [a] Apollo: ego vero
a) Unum baptisma
13 Cephae: ego autem Christi. *Divisus est Christus?
Numquid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in
C 14 nomine Pauli baptizati estis? *Gratias ago Deo,
quòd neminem vestrum baptizavi, [b] nisi Crispum,
15 et Caium: *nequis dicat quòd in nomine meo ba-
16 ptizati estis. *Baptizavi autem et Stephanae do-
mum: ceterum nescio si quem alium baptizaverim.
b) Una doctrina
17 *Non enim misit me Christus baptizare, sed evan-
gelizare: [c] non in sapientia verbi, ut non evacuetur
α) in genere humana sapientia reiecta
18 crux Christi. *Verbum enim crucis pereuntibus
quidem stultitia est: iis autem, qui salvi fiunt, id
19 est nobis, [d] Dei virtus est. *Scriptum est enim:
[e] Perdam sapientiam sapientium, et prudentiam
20 prudentium reprobabo. *[f] Ubi sapiens? ubi scriba?
ubi conquisitor huius saeculi? Nonne stultam fecit
21 Deus sapientiam huius mundi? *Nam quia in Dei
sapientia non cognovit mundus per sapientiam
Deum: placuit Deo per stultitiam praedicationis
22 salvos facere credentes. *Quoniam et Iudaei signa
23 petunt, et Graeci sapientiam quaerunt: *nos autem
praedicamus Christum crucifixum: Iudaeis quidem
D 24 scandalum, Gentibus autem stultitiam, *ipsis autem

[a] Act. 18, 24. [b] Act. 18, 8. [c] 2 Petr. 1, 16; 1 Cor. 2, 1.
[d] Rom. 1, 16. [e] Is. 29, 14. [f] Is. 33, 18.

vocatis Iudaeis, atque Graecis Christum Dei vir-
25 tutem, et Dei sapientiam: *quia quod stultum est
Dei, sapientius est hominibus: et quod infirmum est
Dei, fortius est hominibus.
26 *Videte enim vocationem vestram fratres, quia
non multi sapientes secundum carnem, non multi
27 potentes, non multi nobiles: *sed quae stulta sunt humana stultitia electa
mundi elegit Deus, ut confundat sapientes: et infirma
28 mundi elegit Deus, ut confundat fortia: *et igno-
bilia mundi, et contemptibilia elegit Deus, et ea,
29 quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret: *ut non
30 glorietur omnis caro in conspectu eius. *Ex ipso
autem vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis
sapientia a Deo, et [a]iustitia, et sanctificatio, et re-
31 demptio: *ut quemadmodum scriptum est: [b]Qui
gloriatur, in Domino glorietur.

CAPUT II.

A 1 Et ego, cum venissem ad vos, fratres, veni [c]non β) in specie
in sublimitate sermonis, aut sapientiae, an-
2 nuncians vobis testimonium Christi. *Non enim
iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Chri-
3 stum, et hunc crucifixum. *[d]Et ego in infirmitate, praedicatio in virtute
4 et timore, et tremore multo fui apud vos: *et sermo
meus, et praedicatio mea [e]non in persuasibilibus
humanae sapientiae verbis, sed in ostensione spi-
B 5 ritus, et virtutis: *ut fides vestra non sit in sapien-
tia hominum, sed in virtute Dei.
6 *Sapientiam autem loquimur inter perfectos:
sapientiam vero non huius saeculi, neque princi-

[a] Ier. 23, 5. [b] Ier. 9, 23. 24; 2 Cor. 10, 17. [c] 1 Cor. 1, 17. [d] Act. 18, 1. [e] 2 Petr. 1, 16.

7 pum huius saeculi, qui destruuntur: * sed loquimur sapiens spiritualibus
Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est,
quam praedestinavit Deus ante saecula in gloriam
8 nostram, * quam nemo principum huius saeculi
cognovit: si enim cognovissent, numquam Dominum
C 9 gloriae crucifixissent. * Sed sicut scriptum est:
[a] Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in
cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis,
10 qui diligunt illum: * nobis autem revelavit Deus
per spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur,
11 etiam profunda Dei. * Quis enim hominum scit
quae sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso
est? ita et quae Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spi-
12 ritus Dei. * Nos autem non spiritum huius mundi
accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est, ut scia-
D 13 mus quae a Deo donata sunt nobis: * [b] quae et loqui-
mur non in doctis humanae sapientiae verbis, sed
in doctrina Spiritus, spiritualibus spiritualia com-
14 parantes. * Animalis autem homo non percipit ea,
quae sunt Spiritus Dei: stultitia enim est illi, et non
potest intelligere: quia spiritualiter examinatur.
15 * Spiritualis autem iudicat omnia: et ipse a nemine
16 iudicatur. * [c] Quis enim cognovit sensum Domini,
qui instruat eum? Nos autem sensum Christi habe-
mus.

CAPUT III.

A 1 Et ego, fratres, non potui vobis loqui quasi spi- simplex carnalibus
ritualibus, sed quasi carnalibus. Tamquam
2 parvulis in Christo, * lac vobis potum dedi, non

---

[a] Is. 64, 4. [b] 1 Cor. 1, 17; 2, 1. 4; 2 Petr. 1, 16. [c] Sap. 9, 13; Is. 40, 13; Rom. 11, 34.

escam: nondum enim poteratis: sed nec nunc qui-
3 dem potestis: adhuc enim carnales estis. * Cum
enim sit inter vos zelus, et contentio: nonne car-
4 nales estis, et secundum hominem ambulatis? * Cum
enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli. Alius
autem: Ego Apollo: nonne homines estis?
5 Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? * Mi- c) Unus Dominus
nistri eius, cui credidistis, et unicuique sicut Domi-
6 nus dedit. * Ego plantavi, Apollo rigavit: sed Deus
B 7 incrementum dedit. * Itaque neque qui plantat est in Dei ministris
aliquid, neque qui rigat: sed, qui incrementum dat,
8 Deus. * Qui autem plantat, et qui rigat, unum sunt.
[a] Unusquisque autem propriam mercedem accipiet
9 secundum suum laborem. * Dei enim sumus ad-
iutores: Dei agricultura estis, Dei aedificatio estis.
10 * Secundum gratiam Dei, quae data est mihi, ut
sapiens architectus fundamentum posui: alius autem
superaedificat. Unusquisque autem videat quomodo
C 11 superaedificet. * Fundamentum enim aliud nemo
potest ponere praeter id, quod positum est, quod
12 est Christus Iesus. * Si quis autem superaedificat
super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides
13 pretiosos, ligna, foenum, stipulam, * uniuscuiusque fundantibus et
opus manifestum erit: Dies enim Domini declara- superaedificantibus
bit, quia in igne revelabitur: et uniuscuiusque opus
14 quale sit, ignis probabit. * Si cuius opus manserit
15 quod superaedificavit, mercedem accipiet. * Si cuius
opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem sal-
16 vus erit: sic tamen quasi per ignem. * Nescitis quia
templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis?
D 17 * Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet

[a] Ps. 61, 13; Matth. 16, 27; Rom. 2, 6; Gal. 6, 5.

illum Deus. [a] Templum enim Dei sanctum est, quod
estis vos.
18 *Nemo se seducat: si quis videtur inter vos sa-
piens esse in hoc saeculo, stultus fiat ut sit sapiens.
19 *Sapientia enim huius mundi, stultitia est apud
Deum. Scriptum est enim: [b] Comprehendam sa-
20 pientes in astutia eorum. *Et iterum: [c] Dominus
novit cogitationes sapientium quoniam vanae sunt.
21 * Nemo itaque glorietur in hominibus. * Omnia nemo
22 enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Ce- glorietur
phas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive prae-
23 sentia, sive futura: omnia enim vestra sunt: *vos
autem Christi: Christus autem Dei.

CAPUT IV.

A 1 Sic nos existimet homo ut ministros Christi: [d] et
2 dispensatores mysteriorum Dei. *Hic iam quae-
ritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. dispensatores
3 *Mihi autem pro minimo est ut a vobis iudicer, non iudicandi
aut ab humano die: sed neque meipsum iudico.
4 *Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc
iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus
5 est. *Itaque nolite ante tempus iudicare, quoad-
usque veniat Dominus: qui et illuminabit abscon-
dita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium:
et tunc laus erit unicuique a Deo.
B 6 *Haec autem, fratres, transfiguravi in me et
Apollo, propter vos: ut in nobis discatis, ne supra
quàm scriptum est, unus adversus alterum infletur
7 pro alio. *Quis enim te discernit? Quid autem

[a] 1 Cor. 6, 19; 2 Cor. 6, 16. [b] Iob 5, 13. [c] Ps. 93, 11.
[d] 2 Cor. 6, 4.

habes quod non accepisti? Si autem accepisti,
8 quid gloriaris quasi non acceperis? * Iam saturati neque contemnendi
estis, iam divites facti estis: sine nobis regnatis: et
utinam regnetis, ut et nos vobiscum regnemus.
9 * Puto enim quòd Deus nos Apostolos novissimos
ostendit, tamquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, et Angelis, et hominibus.
10 * Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes
C in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos no-
11 biles, nos autem ignobiles. * Usque in hanc horam
et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis
12 caedimur, et instabiles sumus, * et [a] laboramus ope-
rantes manibus nostris: maledicimur, et benedici-
13 mus: persecutionem patimur, et sustinemus: * blas-
phemamur, et obsecramus: tamquam purgamenta
huius mundi facti sumus, omnium peripsema usque
adhuc.
14 * Non ut confundam vos, haec scribo, sed ut filios monitio non negligenda
D 15 meos charissimos moneo. * Nam si decem millia
paedagogorum habeatis in Christo: sed non multos
patres. Nam in Christo Iesu per Evangelium ego
16 vos genui. * Rogo ergo vos, imitatores mei estote,
17 sicut et ego Christi. * Ideo misi ad vos Timotheum,
qui est filius meus charissimus, et fidelis in Domino:
qui vos commonefaciet vias meas, quae sunt in
Christo Iesu, sicut ubique in omni Ecclesia doceo.
18 * Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati
19 sunt quidam. * Veniam autem ad vos cito, si Do-
minus voluerit: et cognoscam non sermonem eorum,
20 qui inflati sunt, sed virtutem. * Non enim in ser-

[a] Act. 20, 34; 1 Thess. 2, 9; 2 Thess. 3, 8.

21 mone est regnum Dei, sed in virtute. *Quid vultis?
in virga veniam ad vos, an in charitate, et spiritu
mansuetudinis?

CAPUT V.

A 1 Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis for- *2. Reprehensio toleranticae*
nicatio, [a] qualis nec inter Gentes, ita ut uxo-
2 rem patris sui aliquis habeat. *Et vos inflati estis: excommunicatur vir incestus
et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio
3 vestrum qui hoc opus fecit. * [b] Ego quidem absens
corpore, praesens autem spiritu, iam iudicavi ut
B 4 praesens, eum, qui sic operatus est, *in nomine
Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis et
5 meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu, *tra-
dere huiusmodi satanae in interitum carnis, ut spi-
ritus salvus sit in die Domini nostri Iesu Christi.
6 * Non est bona gloriatio vestra. [c] Nescitis quia
modicum fermentum totam massam corrumpit?
C 7 *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova con-
spersio, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum
8 immolatus est Christus. *Itaque epulemur: non
in fermento veteri, neque in fermento malitiae, et
nequitiae: sed in azymis sinceritatis, et veritatis.

9 *Scripsi vobis in epistola: Ne commisceamini fratres fornicariis vitandi
10 fornicariis. *non utique fornicariis huius mundi,
aut avaris, aut rapacibus, aut idolis servientibus:
D 11 alioquin debueratis de hoc mundo exiisse. *Nunc
autem scripsi vobis non commisceri: si is, qui frater
nominatur, est fornicator, aut avarus, aut idolis
serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax:

[a] Lev. 18, 7. 8; 20, 11. [b] Col. 2, 5. [c] Gal. 5, 9.

12 cum eiusmodi nec cibum sumere. * Quid enim mihi
de iis, qui foris sunt, iudicare? Nonne de iis, qui
13 intus sunt, vos iudicatis? * nam eos, qui foris sunt,
Deus iudicabit. Auferte malum ex vobisipsis.

CAPUT VI.

A 1 Audet aliquis vestrum habens negotium adver- *3. Reprehensio iudiciorum*
sus alterum, iudicari apud iniquos, et non
2 apud sanctos? * An nescitis quoniam sancti de hoc
mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mun-
3 dus, indigni estis qui de minimis iudicetis? * Ne-
scitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis
4 saecularia? * Saecularia igitur iudicia si habueri-
tis: contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos con-
5 stituite ad iudicandum. * Ad verecundiam vestram
dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui
B 6 possit iudicare inter fratrem suum? * Sed frater
cum fratre iudicio contendit: et hoc apud infideles?
7 * [a] Iam quidem omnino delictum est in vobis, quòd
iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam
8 accipitis? quare non magis fraudem patimini? * Sed
vos iniuriam facitis, et fraudatis: et hoc fratribus.
9 * An nescitis quia iniqui regnum Dei non posside-
bunt? Nolite errare: Neque fornicarii, neque idolis
10 servientes, neque adulteri, * neque molles, neque
masculorum concubitores, neque fures, neque avari,
neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces re-
C 11 gnum Dei possidebunt. * Et haec quidam fuistis:
sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati
estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, et in
Spiritu Dei nostri.

---

[a] Matth. 5, 39; Luc. 6, 29; Rom. 12, 17; 1 Thess. 4, 6.

12 *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: *4. Reprehensio fornicationis*
Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar po-
13 testate. *Esca ventri, et venter escis: Deus autem
et hunc, et has destruet: corpus autem non forni-
14 cationi, sed Domino: et Dominus corpori. *Deus
vero et Dominum suscitavit: et nos suscitabit per
15 virtutem suam. *Nescitis quoniam corpora vestra
membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi,
D 16 faciam membra meretricis? Absit. *An nescitis
quoniam qui adhaeret meretrici, unum corpus effi-
citur? [a]Erunt enim (inquit) duo in carne una.
17 *Qui autem adhaeret Domino, unus spiritus est.
18 *Fugite fornicationem. Omne peccatum, quodcum-
que fecerit homo, extra corpus est: qui autem
19 fornicatur, in corpus suum peccat. *An nescitis
quoniam [b]membra vestra, templum sunt Spiritus
sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non
20 estis vestri? *[c]Empti enim estis pretio magno.
Glorificate, et portate Deum in corpore vestro.

CAPUT VII.

II. Enodationes quaestionum

A 1 De quibus autem scripsistis mihi: Bonum est
2 homini mulierem non tangere: *propter for- *1. De statibus diversis*
nicationem autem unusquisque suam uxorem ha-
3 beat, et unaquaeque suum virum habeat. *[d]Uxori a) Matrimonii usus
vir debitum reddat: similiter autem et uxor viro.
4 *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir.
Similiter autem et vir sui corporis potestatem non
5 habet, sed mulier. *Nolite fraudare invicem, nisi

---

a Gen. 2, 24; Matth. 19, 5; Marc. 10, 8; Eph. 5, 31.
b 1 Cor. 3, 17; 2 Cor. 6, 16. c 1 Cor. 7, 23; 1 Petr. 1, 18.
d 1 Petr. 3, 7.

forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi:
et iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos Sa-
6 tanas propter incontinentiam vestram. *Hoc autem
dico secundum indulgentiam, non secundum im-
B 7 perium. *Volo enim omnes vos esse sicut meipsum:
sed unusquisque proprium donum habet ex Deo:
8 alius quidem sic, alius vero sic. *Dico autem non
nuptis, et viduis: bonum est illis si sic permaneant,
9 sicut et ego. *Quòd si non se continent, nubant.
Melius est enim nubere, quàm uri.
10 *Iis autem, qui matrimonio iuncti sunt, praecipio atque dissolutio
non ego, sed Dominus, [a] uxorem a viro non disce-
11 dere: *quòd si discesserit, manere innuptam, aut
viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat.
12 *Nam ceteris ego dico, non Dominus. Si quis fra-
ter uxorem habet infidelem, et haec consentit ha-
13 bitare cum illo, non dimittat illam. *Et si qua
mulier fidelis habet virum infidelem, et hic con-
C 14 sentit habitare cum illa, non dimittat virum: *san-
ctificatus est enim vir infidelis per mulierem fide-
lem, et sanctificata est mulier infidelis per virum
fidelem: alioquin filii vestri immundi essent, nunc
15 autem sancti sunt. *Quòd si infidelis discedit, di-
scedat: non enim servituti subiectus est frater, aut
soror in huiusmodi: in pace autem vocavit nos
16 Deus. *Unde enim scis mulier, si virum salvum
facies? aut unde scis vir, si mulierem salvam facies?
17 *nisi unicuique sicut divisit Dominus, unumquem- b) Condicionis
que sicut vocavit Deus, ita ambulet, et sicut in stabilitas
D 18 omnibus Ecclesiis doceo. *Circumcisus aliquis vo-

---

[a] Matth. 5, 32; 19, 9; Marc. 10, 9; Luc. 16, 18.

catus est? non adducat praeputium. In praeputio
19 aliquis vocatus est? non circumcidatur. *Circum-
cisio nihil est, et praeputium nihil est: sed obser-
20 vatio mandatorum Dei. *[a] Unusquisque in qua vo-
21 catione vocatus est, in ea permaneat. *Servus
vocatus es? non sit tibi curae: sed et si potes fieri
22 liber, magis utere. *Qui enim in Domino vocatus
est servus, libertus est Domini: similiter qui liber
23 vocatus est, servus est Christi. *[b] Pretio empti
E 24 estis, nolite fieri servi hominum. *Unusquisque in
quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud
Deum.

25 *De virginibus autem praeceptum Domini non c) Virginitatis praestantia
habeo: consilium autem do, tamquam misericor-
26 diam consecutus a Domino, ut sim fidelis. *Exi-
stimo ergo hoc bonum esse propter instantem ne-
cessitatem, quoniam bonum est homini sic esse.
27 *Alligatus es uxori? noli quaerere solutionem. So-
28 lutus es ab uxore? noli quaerere uxorem. *Si autem
acceperis uxorem: non peccasti. Et si nupserit
virgo, non peccavit: tribulationem tamen carnis
29 habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. *Hoc
itaque dico, fratres: Tempus breve est: reliquum
est, ut et qui habent uxores, tamquam non haben-
30 tes sint: *et qui flent, tamquam non flentes: et qui
gaudent, tamquam non gaudentes: et qui emunt,
F 31 tamquam non possidentes: *et qui utuntur hoc
mundo, tamquam non utantur: praeterit enim fi-
32 gura huius mundi. *Volo autem vos sine solici-
tudine esse. Qui sine uxore est, solicitus est quae
33 Domini sunt, quomodo placeat Deo. *Qui autem

[a] Eph. 4, 1. [b] 1 Cor. 6, 20; 1 Petr. 1, 18.

cum uxore est, solicitus est quae sunt mundi, quo-
34 modo placeat uxori, et divisus est. * Et mulier
innupta, et virgo cogitat quae Domini sunt, ut sit
sancta corpore, et spiritu. Quae autem nupta est,
cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat viro.
35 * Porro hoc ad utilitatem vestram dico: non ut la-
queum vobis iniiciam, sed ad id, quod honestum
est, et quod facultatem praebeat sine impedimento
G 36 Dominum obsecrandi. * Si quis autem turpem se
videri existimat super virgine sua, quòd sit super-
adulta, et ita oportet fieri: quod vult faciat: non
37 peccat, si nubat. * Nam qui statuit in corde suo
firmus, non habens necessitatem, potestatem autem
habens suae voluntatis, et hoc iudicavit in corde
38 suo, servare virginem suam, bene facit. * Igitur et
qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit:
39 et qui non iungit, melius facit. * [a] Mulier alligata
est legi quanto tempore vir eius vivit. quòd si dor-
mierit vir eius, liberata est: cui vult nubat: tantùm
40 in Domino. * Beatior autem erit si sic permanserit viduitatis commendatio
secundum meum consilium: puto autem quòd et
ego Spiritum Dei habeam.

CAPUT VIII.

2. De idolothytis

a) Theoretica tractatio

A 1 De iis autem, quae idolis sacrificantur, scimus
quia omnes scientiam habemus. Scientia in-
2 flat, charitas vero aedificat. * Si quis autem se exi-
stimat scire aliquid, nondum cognovit quemadmo-
3 dum oporteat eum scire. * Si quis autem diligit
B 4 Deum, hic cognitus est ab eo. * De escis autem,

[a] Rom. 7, 2.

quae idolis immolantur, scimus quia nihil est idolum idolothyta
5 in mundo, et quòd nullus est Deus, nisi unus. * Nam possunt comedi
etsi sunt qui dicantur dii sive in caelo, sive in terra
6 (siquidem sunt dii multi, et domini multi:) * nobis
tamen unus est Deus, Pater, ex quo omnia, et nos
in illum: et unus Dominus Iesus Christus, per quem
omnia, et nos per ipsum.
C 7 * Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem sed scandala
cum conscientia usque nunc idoli, quasi idolothy- debent vitari
tum manducant: et conscientia ipsorum cum sit
8 infirma, polluitur. * Esca autem nos non commen-
dat Deo. Neque enim si manducaverimus, abun-
dabimus: neque si non manducaverimus, deficie-
9 mus. * Videte autem ne forte haec licentia vestra
10 offendiculum fiat infirmis. * Si enim quis viderit
eum, qui habet scientiam, in idolio recumbentem:
D nonne conscientia eius, cum sit infirma, aedifica-
11 bitur ad manducandum idolothyta? * [a] Et peribit
infirmus in tua scientia frater, propter quem Chri-
12 stus mortuus est? * Sic autem peccantes in fratres,
et percutientes conscientiam eorum infirmam, in
13 Christum peccatis. * [b] Quapropter si esca scanda-
lizat fratrem meum: non manducabo carnem in
aeternum, ne fratrem meum scandalizem.

CAPUT IX.

A 1 Non sum liber? Non sum Apostolus? Nonne α) ad exemplum
Christum Iesum Dominum nostrum vidi? Pauli
2 Nonne opus meum vos estis in Domino? * Et si
aliis non sum Apostolus, sed tamen vobis sum: nam
signaculum Apostolatus mei vos estis in Domino.

[a] Rom. 14, 15. [b] Rom. 14, 21.

3 * mea defensio apud eos, qui me interrogant, haec
4 est. * Numquid non habemus potestatem mandu-
5 candi, et bibendi? * Numquid non habemus pote-
statem mulierem sororem circumducendi sicut et
6 ceteri Apostoli, et fratres Domini, et Cephas? * Aut apostoli Corinthiorum
ego solus, et Barnabas, non habemus potestatem
7 hoc operandi? * Quis militat suis stipendiis um-
quam? Quis plantat vineam, et de fructu eius
non edit? Quis pascit gregem, et de lacte gregis
8 non manducat? * Numquid secundum hominem
B 9 haec dico? An et lex haec non dicit? * Scriptum
est enim in lege Moysi: [a]Non alligabis os bovi
10 trituranti. Numquid de bobus cura est Deo? * An
propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos
scripta sunt. quoniam debet in spe qui arat, arare:
11 et qui triturat, in spe fructus percipiendi. * [b]Si
nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est
12 si nos carnalia vestra metamus? * Si alii pote-
statis vestrae participes sunt, quare non potius
nos? Sed non usi sumus hac potestate: sed omnia
sustinemus, ne quod offendiculum demus Evan-
13 gelio Christi. * [c]Nescitis quoniam qui in sacrario
operantur, quae de sacrario sunt, edunt: et qui al-
14 tari deserviunt, cum altari participant? * Ita et
Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant,
C 15 de Evangelio vivere. * Ego autem nullo horum
usus sum. Non autem scripsi haec ut ita fiant in
me: bonum est enim mihi magis mori, quàm ut
16 gloriam meam quis evacuet. * Nam si evangelizà-
vero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi in-

---

[a] Deut. 25, 4; 1 Tim. 5,18. [b] Rom. 15,27. [c] Deut. 18, 1.

cumbit: vae enim mihi est, si non evangelizavero.
17 *Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: si
18 autem invitus, dispensatio mihi credita est. *Quae
est ergo merces mea? Ut Evangelium praedicans,
sine sumptu ponam Evangelium, ut non abutar
potestate mea in Evangelio.
19 *Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me et omnium
20 servum feci, ut plures lucrifacerem. *Et factus sum servi
21 Iudaeis tamquam Iudaeus, ut Iudaeos lucrarer. *iis
qui sub lege sunt, quasi sub lege essem (cum ipse
D non essem sub lege) ut eos, qui sub lege erant, lucri-
facerem. iis, qui sine lege erant, tamquam sine lege
essem (cum sine lege Dei non essem: sed in lege
essem Christi) ut lucrifacerem eos, qui sine lege
22 erant. *Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos
lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes
23 facerem salvos. *Omnia autem facio propter Evan-
gelium: ut particeps eius efficiar.
24 *Nescitis quòd ii, qui in stadio currunt, omnes β) ob coronam
quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic incorruptam
25 currite ut comprehendatis. *Omnis autem, qui in
agone contendit, ab omnibus se abstinet, et illi qui-
dem ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem
26 incorruptam. *Ego igitur sic curro, non quasi in
incertum: sic pugno, non quasi aërem verberans:
27 *sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo:
ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobus
efficiar.

CAPUT X.

A 1 Nolo enim vos ignorare fratres quoniam patres
nostri omnes [a]sub nube fuerunt, et omnes
2 [b]mare transierunt, *et omnes in Moyse baptizati
3 sunt in nube, et in mari: *[c]et omnes eandem escam
4 spiritalem manducaverunt, *[d]et omnes eundem potum
spiritalem biberunt: (bibebant autem de spiritali,
consequente eos, petra: petra autem erat
5 Christus) *sed non in pluribus eorum beneplacitum abstinendo accipiendam
B 6 est Deo: [e]nam prostrati sunt in deserto. *Haec
autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes
malorum, [f]sicut et illi concupierunt.
7 *neque idololatrae efficiamini, sicut quidam ex
ipsis: quemadmodum scriptum est: [g]Sedit populus
8 manducare, et bibere, et surrexerunt ludere. *Neque
fornicemur, [h]sicut quidam ex ipsis fornicati
9 sunt, et ceciderunt una die viginti tria millia. *Neque
tentemus Christum: sicut [i]quidam eorum ten-
C 10 taverunt, et a serpentibus perierunt. *[k]Neque murmuraveritis,
sicut quidam eorum murmuraverunt,
11 et perierunt ab exterminatore. *Haec autem omnia
in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad
correptionem nostram, in quos fines saeculorum
12 devenerunt. *Itaque qui se existimat stare, videat
13 ne cadat. *Tentatio vos non apprehendat nisi humana:
fidelis autem Deus est, qui non patietur vos
tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum
tentatione proventum ut possitis sustinere.

---

[a] Ex. 13, 21; Num. 9, 21. [b] Ex. 14, 22. [c] Ex. 16, 15. [d] Ex. 17, 6; Num. 20, 11. [e] Num. 26, 64. 65. [f] Ps. 105, 14. [g] Ex. 32, 6. [h] Num. 25, 1. [i] Num. 21, 5. 6. [k] Num. 11, 1; 14, 1.

14 *Propter quod charissimi mihi, fugite ab idolo- b) Practica institutio
15 rum cultura: *Ut prudentibus loquor, vos ipsi iudi-
D 16 cate quod dico. *Calix benedictionis, cui benedi-
cimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?
et panis, quem frangimus, nonne participatio cor-
17 poris Domini est? *Quoniam unus panis, unum
corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane parti-
18 cipamus. *Videte Israel secundum carnem: nonne
19 qui edunt hostias, participes sunt altaris? *Quid α) epulae sacrificales fugiendae
ergo? dico quòd idolis immolatum sit aliquid? aut
E 20 quòd idolum, sit aliquid? *Sed quae immolant
Gentes, daemoniis immolant, et non Deo. Nolo
autem vos socios fieri daemoniorum: non potestis
calicem Domini bibere, et calicem daemoniorum:
21 *non potestis mensae Domini participes esse, et
22 mensae daemoniorum. *An aemulamur Dominum?
Numquid fortiores illo sumus?
[a] Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. β) idolothyta manducanda
23 *Omnia mihi licent, sed non omnia aedificant.
24 *Nemo quod suum est quaerat, sed quod alterius.
F 25 *Omne, quod in macello vaenit, manducate, nihil
26 interrogantes propter conscientiam. *[b] Domini est
27 terra, et plenitudo eius. *Si quis vocat vos infide-
lium, et vultis ire: omne, quod vobis apponitur,
manducate, nihil interrogantes propter conscien-
28 tiam. *Si quis autem dixerit: Hoc immolatum est
idolis: nolite manducare propter illum, qui indica-
G 29 vit, et propter conscientiam: *conscientiam autem sed sine offensione
dico non tuam, sed alterius. Ut quid enim libertas
30 mea iudicatur ab aliena conscientia? *Si ego cum
gratia participo, quid blasphemor pro eo quòd gra-

[a] 1 Cor. 6, 12. [b] Ps. 23, 1; Eccli. 17, 31.

31 tias ago? * [a] Sive ergo manducatis, sive bibitis,
sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.
32 * Sine offensione estote Iudaeis, et Gentibus, et Ec-
33 clesiae Dei: * sicut et ego per omnia omnibus pla-
ceo, non quaerens quod mihi utile est, sed quod
multis: ut salvi fiant.

CAPUT XI.

A 1 Imitatores mei estote, sicut et ego Christi.
2 * Laudo autem vos fratres quòd per omnia mei *3. De cultu religioso*
memores estis: et sicut tradidi vobis, praecepta
3 mea tenetis. * Volo autem vos scire [b] quòd omnis a) Modus conventuum
viri caput, Christus est: caput autem mulieris, vir:
4 caput vero Christi, Deus. * Omnis vir orans, aut
prophetans velato capite, deturpat caput suum.
5 * Omnis autem mulier orans, aut prophetans non mulier oret velata
velato capite, deturpat caput suum: unum enim est
B 6 ac si decalvetur. * Nam si non velatur mulier, ton-
deatur. Si vero turpe est mulieri tonderi, aut de-
7 calvari, velet caput suum. * Vir quidem non debet
velare caput suum: quoniam [c] imago et gloria Dei
8 est, mulier autem gloria viri est. * Non enim vir
9 ex muliere est, sed mulier ex viro. * [d] Etenim non
est creatus vir propter mulierem, sed mulier pro-
10 pter virum. * Ideo debet mulier potestatem habere
C 11 supra caput propter Angelos. * Verumtamen neque
vir sine muliere: neque mulier sine viro in Domino.
12 * Nam sicut mulier de viro, ita et vir per mulierem:
13 omnia autem ex Deo. * Vos ipsi iudicate: decet
14 mulierem non velatam orare Deum? * Nec ipsa

---

[a] Col. 3, 17. [b] Eph. 5, 23. [c] Gen. 1, 26. [d] Gen. 2, 23.

natura docet vos, quòd vir quidem si comam nutriat,
15 ignominia est illi: *mulier vero si comam nutriat,
gloria est illi: quoniam capilli pro velamine ei dati
D 16 sunt. *Si quis autem videtur contentiosus esse: nos
talem consuetudinem non habemus, neque Eccle-
sia Dei.
17 *Hoc autem praecipio: non laudans quòd non
18 in melius, sed in deterius convenitis. *Primum
quidem convenientibus vobis in Ecclesiam, audio
19 scissuras esse inter vos, et ex parte credo. *Nam
oportet et haereses esse, ut et qui probati sunt,
20 manifesti fiant in vobis. *Convenientibus ergo vo- agapae rite cele-
bis in unum, iam non est Dominicam coenam man- brentur
21 ducare. *Unusquisque enim suam coenam prae-
sumit ad manducandum. Et alius quidem esurit:
E 22 alius autem ebrius est. *Numquid domos non ha-
betis ad manducandum, et bibendum? aut Eccle-
siam Dei contemnitis, et confunditis eos, qui non
habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc
23 non laudo. *Ego enim accepi a Domino quod et
tradidi vobis, quoniam Dominus Iesus in qua nocte
24 tradebatur, accepit panem, *et gratias agens fregit,
et dixit: [a]Accipite, et manducate: hoc est corpus
meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam
F 25 commemorationem. *Similiter et calicem, post-
quam coenavit, dicens: Hic calix novum testamen-
tum est in meo sanguine. hoc facite quotiescumque
26 bibetis, in meam commemorationem. *Quoties-
cumque enim manducabitis panem hunc, et calicem
bibetis: mortem Domini annunciabitis donec veniat.
27 *[b]Itaque quicumque manducaverit panem hunc,

---

[a] Matth. 26, 26; Marc. 14, 22; Luc. 22, 19. [b] Ioan. 6, 59.

vel biberit calicem Domini indigne: reus erit cor-
28 poris, et sanguinis Domini. *[a] Probet autem se-
ipsum homo: et sic de pane illo edat, et de calice
G 29 bibat. * Qui enim manducat, et bibit indigne, iudi-
cium sibi manducat, et bibit: non diiudicans cor-
30 pus Domini. * Ideo inter vos multi infirmi et im-
31 becilles, et dormiunt multi. * Quòd si nosmetipsos
32 diiudicaremus, non utique iudicaremur. * Dum iu-
dicamur autem, a Domino corripimur, ut non cum
33 hoc mundo damnemur. * Itaque fratres mei, cum
convenitis ad manducandum, invicem expectate.
34 * Si quis esurit, domi manducet: ut non in iudicium
conveniatis. Cetera autem, cum venero, disponam.

CAPUT XII.

A 1 De spiritualibus autem, nolo vos ignorare fratres. b) Ordo
2 * Scitis quoniam cum Gentes essetis, ad si- gratiarum
3 mulachra muta prout ducebamini euntes. * Ideo α) de
notum vobis facio, [b] quòd nemo in Spiritu Dei lo- charismatibus in genere
quens, dicit anathema Iesu. Et nemo potest dicere,
4 Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto. * Divisiones
5 vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus: * Et di-
visiones ministrationum sunt, idem autem Domi-
6 nus: * Et divisiones operationum sunt, idem vero variae
7 Deus, qui operatur omnia in omnibus. * Unicuique gratiae
autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem.
8 * Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiae:
alii autem sermo scientiae secundum eundem Spi-
B 9 ritum: * alteri fides in eodem Spiritu: alii gratia
10 sanitatum in uno Spiritu, * alii operatio virtutum,
alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera

[a] 2 Cor. 13, 5. [b] Marc, 9, 38.

11 linguarum, alii interpretatio sermonum. *[a]Haec sed idem Spiritus
autem omnia operatur unus atque idem Spiritus,
dividens singulis prout vult.
12 *Sicut enim corpus unum est, et membra habet sicut unum corpus
multa, omnia autem membra corporis cum sint
multa, unum tamen corpus sunt: ita et Christus.
13 *Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus
baptizati sumus, sive Iudaei, sive Gentiles, sive servi,
sive liberi: et omnes in uno Spiritu potati sumus.
14 *Nam et corpus non est unum membrum, sed
15 multa. *Si dixerit pes: Quoniam non sum manus,
non sum de corpore: num ideo non est de corpore?
C 16 *Et si dixerit auris: Quoniam non sum oculus, non
sum de corpore: num ideo non est de corpore?
17 *Si totum corpus oculus: ubi auditus? Si totum
18 auditus: ubi odoratus? *Nunc autem posuit Deus
membra, unumquodque eorum in corpore sicut
19 voluit. *Quòd si essent omnia unum membrum,
20 ubi corpus? *Nunc autem multa quidem membra,
21 unum autem corpus. *Non potest autem oculus
dicere manui: Opera tua non indigeo: aut iterum
22 caput pedibus: Non estis mihi necessarii. *Sed
multo magis quae videntur membra corporis infir-
23 miora esse, necessariora sunt: *et quae putamus
ignobiliora membra esse corporis, his honorem
abundantiorem circumdamus: et quae inhonesta
sunt nostra, abundantiorem honestatem habent.
24 *Honesta autem nostra nullius egent: sed Deus
temperavit corpus, ei, cui deerat, abundantiorem
25 tribuendo honorem, *ut non sit schisma in corpore,
sed idipsum pro invicem solicita sint membra.

[a] Rom. 12, 3. 6; Eph. 4, 7.

D 26 * Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur sed diversa membra
omnia membra: sive gloriatur unum membrum,
27 congaudent omnia membra. * Vos autem estis cor-
28 pus Christi, et membra de membro. * [a] Et quosdam
quidem posuit Deus in Ecclesia primùm Apostolos,
secundò Prophetas, tertiò Doctores, deinde virtu-
tes, exinde gratias curationum, opitulationes, guber-
nationes, genera linguarum, interpretationes ser-
29 monum. * Numquid omnes Apostoli? numquid
omnes Prophetae? numquid omnes Doctores?
30 * numquid omnes virtutes? numquid omnes gra-
tiam habent curationum? numquid omnes lin-
guis loquuntur? numquid omnes interpretantur?
31 * Aemulamini autem charismata meliora. Et adhuc
excellentiorem viam vobis demonstro.

CAPUT XIII

β) de caritate

A 1 Si linguis hominum loquar, et angelorum, chari-
tatem autem non habeam, factus sum velut aes
2 sonans, aut cymbalum tinniens. * Et si habuero necessaria
prophetiam, et noverim mysteria omnia, et omnem
scientiam: et si habuero omnem fidem ita ut mon-
tes transferam, charitatem autem non habuero,
B 3 nihil sum. * Et si distribuero in cibos pauperum
omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum
ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil
4 mihi prodest. * Charitas patiens est, benigna est: utili
Charitas non aemulatur, non agit perperam, non
5 inflatur, * non est ambitiosa, non quaerit quae sua
6 sunt, non irritatur, non cogitat malum, * non gaudet
C 7 super iniquitate, congaudet autem veritati: * omnia

[a] Eph. 4, 11.

suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.
8 *Charitas numquam excidit: sive prophetiae eva- perpetua
cuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia de-
9 struetur. *Ex parte enim cognoscimus, et ex parte
10 prophetamus. *Cum autem venerit quod perfectum
D 11 est, evacuabitur quod ex parte est. *Cum essem
parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut par-
vulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus
12 sum vir, evacuavi quae erant parvuli. *Videmus
nunc per speculum in aenigmate: tunc autem facie
ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc autem
13 cognoscam sicut et cognitus sum. *Nunc autem
manent, fides, spes, charitas: tria haec. maior
autem horum est charitas.

CAPUT XIV.

A 1 Sectamini charitatem, aemulamini spiritualia: ma- γ) de charis-
2 gis autem ut prophetetis. *Qui enim loquitur matibus in specie
lingua, non hominibus loquitur, sed Deo: nemo
3 enim audit. Spiritu autem loquitur mysteria. *nam
qui prophetat, hominibus loquitur ad aedificatio- prophetia magis
4 nem, et exhortationem, et consolationem. *Qui appetenda
loquitur lingua, semetipsum aedificat: qui autem
5 prophetat, Ecclesiam Dei aedificat. *Volo autem
omnes vos loqui linguis: magis autem prophetare.
Nam maior est qui prophetat, quàm qui loquitur
linguis: nisi forte interpretetur ut Ecclesia aedifi-
B 6 cationem accipiat. *Nunc autem, fratres, si venero
ad vos linguis loquens: quid vobis prodero, nisi
vobis loquar aut in revelatione, aut in scientia, aut
7 in prophetia, aut in doctrina? *Tamen quae sine

anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara:
nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo
scietur id, quod canitur, aut quod citharizatur?
8 *Etenim si incertam vocem det tuba, quis parabit
C 9 se ad bellum? *Ita et vos per linguam nisi mani-
festum sermonem dederitis: quomodo scietur id,
10 quod dicitur? eritis enim in aëra loquentes. *Tam
multa, utputa genera linguarum sunt in hoc mundo:
11 et nihil sine voce est. *Si ergo nesciero virtutem
vocis, ero ei, cui loquor, barbarus: et qui loquitur,
12 mihi barbarus. *Sic et vos, quoniam aemulatores
estis spirituum, ad aedificationem Ecclesiae quae-
13 rite ut abundetis. *Et ideo qui loquitur lingua: oret
14 ut interpretetur. *Nam si orem lingua, spiritus
15 meus orat, mens autem mea sine fructu est. *Quid
ergo est? Orabo spiritu, orabo et mente: psallam
16 spiritu, psallam et mente. *Ceterum si benedixeris
spiritu: qui supplet locum idiotae, quomodo dicet,
Amen, super tuam benedictionem? quoniam quid
D 17 dicas, nescit. *nam tu quidem bene gratias agis:
18 sed alter non aedificatur. *Gratias ago Deo meo,
19 quòd omnium vestrum lingua loquor. *Sed in Ec-
clesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut et quam donum
alios instruam: quàm decem millia verborum in lingua-rum
20 lingua. *Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed
malitia parvuli estote: sensibus autem perfecti
21 estote. *In lege scriptum est: [a]Quoniam in aliis
linguis et labiis aliis loquar populo huic: et nec sic
E 22 exaudient me, dicit Dominus. *Itaque linguae in
signum sunt non fidelibus, sed infidelibus: prophe-

---

[a] Is. 28, 11.

23 tiae autem non infidelibus, sed fidelibus. * Si ergo
conveniat universa Ecclesia in unum, et omnes
linguis loquantur, intrent autem idiotae, aut infi-
24 deles: nonne dicent quòd insanitis? * Si autem
omnes prophetent, intret autem quis infidelis, vel
idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab om-
25 nibus: * occulta cordis eius manifesta fiunt: et ita
cadens in faciem adorabit Deum, pronuncians quòd
vere Deus in vobis sit.

F 26 * Quid ergo est, fratres? cum convenitis, unus- rectus charismatum usus
quisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet,
apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem
27 habet: omnia ad aedificationem fiant. * Sive lin-
gua quis loquitur, secundum duos, aut ut multum
28 tres, et per partes, et unus interpretetur. * Si autem
non fuerit interpres, taceat in Ecclesia, sibi autem
29 loquatur, et Deo. * Prophetae autem duo, aut tres
30 dicant, et ceteri diiudicent. * Quòd si alii revela-
31 tum fuerit sedenti, prior taceat. * Potestis enim
omnes per singulos prophetare: ut omnes discant,
32 et omnes exhortentur: * et spiritus prophetarum
G 33 prophetis subiecti sunt. * Non enim est dissensio-
nis Deus, sed pacis: sicut et in omnibus Ecclesiis
34 sanctorum doceo. * Mulieres in Ecclesiis taceant,
non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse,
35 sicut [a] et lex dicit. * Si quid autem volunt discere,
domi viros suos interrogent. Turpe est enim mu-
36 lieri loqui in Ecclesia. * An a vobis verbum Dei
37 processit? aut in vos solos pervenit? * Si quis vi-
detur propheta esse, aut spiritualis, cognoscat quae

[a] Gen. 3, 16.

38 scribo vobis, quia Domini sunt mandata. *Si quis
39 autem ignorat, ignorabitur. *Itaque fratres aemu-
lamini prophetare: et loqui linguis nolite prohibere.
40 *Omnia autem honeste, et secundum ordinem fiant.

CAPUT XV.

A 1 Notum [a] autem vobis facio, fratres, Evangelium, *4. De resurrectione mortuorum*
quod praedicavi vobis, quod et accepistis, in
2 quo et statis, *per quod et salvamini: qua ratione
praedicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credi-
3 distis. *Tradidi enim vobis in primis quod et ac-
cepi: quoniam Christus mortuus est pro peccatis a) Veritas demonstratur
4 nostris [b] secundum Scripturas: * [c] et quia sepultus
est, et quia resurrexit tertia die secundum Scri-
5 pturas: *et quia visus est Cephae, et post hoc [d] un-
6 decim: *Deinde visus est plus quàm quingentis
fratribus simul: ex quibus multi manent usque ad-
7 huc, quidam autem dormierunt: *Deinde visus est
B 8 Iacobo, deinde Apostolis omnibus: *Novissime
autem omnium tamquam abortivo, [e] visus est et
9 mihi. * [f] Ego enim sum minimus Apostolorum, qui
non sum dignus vocari Apostolus, quoniam perse-
10 cutus sum Ecclesiam Dei. *Gratia autem Dei sum
id, quod sum, et gratia eius in me vacua non fuit,
sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego
11 autem, sed gratia Dei mecum: *Sive enim ego, sive
12 illi: sic praedicamus, et sic credidistis. *Si autem
Christus praedicatur quòd resurrexit a mortuis,
quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam resur-

[a] Gal. 1, 11. [b] Is. 53, 5. [c] Ion. 2, 1. [d] Ioan. 20, 19.
[e] Act. 9, 3. [f] Eph. 3, 8.

13 rectio mortuorum non est? * Si autem resurrectio resurre-
14 mortuorum non est: neque Christus resurrexit. * Si ctione Christi
autem Christus non resurrexit, inanis est ergo
C 15 praedicatio nostra, inanis est et fides vestra: * in-
venimur autem et falsi testes Dei: quoniam testi-
monium diximus adversus Deum quòd suscitaverit
Christum, quem non sucitavit, si mortui non resur-
16 gunt. * Nam si mortui non resurgunt, neque Chri-
17 stus resurrexit. * Quòd si Christus non resurrexit,
vana est fides vestra, adhuc enim estis in peccatis
18 vestris. * Ergo et qui dormierunt in Christo, perie-
19 runt. * Si in hac vita tantum in Christo sperantes
sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus.
20 * Nunc autem Christus resurrexit a mortuis [a] primi-
21 tiae dormientium, * quoniam quidem per hominem
22 mors, et per hominem resurrectio mortuorum. * Et
sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo
23 omnes vivificabuntur. * [b] Unusquisque autem in suo
ordine, primitiae Christus: deinde ii, qui sunt Christi,
24 qui in adventu eius crediderunt. * Deinde finis: cum
tradiderit regnum Deo et Patri, cum evacuaverit
omnem principatum, et potestatem, et virtutem.
D 25 * Oportet autem illum regnare [c] donec ponat omnes
26 inimicos sub pedibus eius. * Novissima autem ini-
mica destruetur mors: [d] Omnia enim subiecit sub
27 pedibus eius. Cum autem dicat: * Omnia subiecta
sunt ei, sine dubio praeter eum, qui subiecit ei
28 omnia. * Cum autem subiecta fuerint illi omnia:
tunc et ipse Filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi
omnia, ut sit Deus omnia in omnibus.

---

[a] Col. 1, 18; Apoc. 1, 5. [b] 1 Thess. 4, 15. [c] Ps. 109, 1; Hebr. 1, 13; 10, 13. [d] Ps. 8, 8; Hebr. 2, 8.

29 * Alioquin quid facient qui baptizantur pro mor- aliisque argumentis
tuis, si omnino mortui non resurgunt? ut quid et
30 baptizantur pro illis? * ut quid et nos periclitamur
31 omni hora? * Quotidie morior per vestram gloriam,
fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.
32 * Si (secundum hominem) ad bestias pugnavi Ephesi,
quid mihi prodest, si mortui non resurgunt? [a] man-
33 ducemus, et bibamus, cras enim moriemur. * No-
lite seduci: Corrumpunt mores bonos colloquia
E 34 mala. * Evigilate iusti, et nolite peccare: ignoran-
tiam enim Dei quidam habent, ad reverentiam vobis
loquor.
35 * Sed dicet aliquis: Quomodo resurgunt mortui? b) Modus declaratur
36 qualive corpore venient? * Insipiens, tu quod se-
37 minas non vivificatur, nisi prius moriatur. * Et quod
seminas, non corpus, quod futurum est, seminas,
sed nudum granum, ut puta tritici, aut alicuius
38 ceterorum. * Deus autem dat illi corpus sicut vult:
39 et unicuique seminum proprium corpus. * Non
omnis caro, eadem caro: sed alia quidem homi-
num, alia vero pecorum, alia volucrum, alia autem
40 piscium. * Et corpora caelestia, et corpora terre- similitudinibus variis
stria: sed alia quidem caelestium gloria, alia autem
F 41 terrestrium: * Alia claritas solis, alia claritas lunae,
et alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt
42 in claritate: * sic et resurrectio mortuorum. Semi-
43 natur in corruptione, surget in incorruptione. * Se-
minatur in ignobilitate, surget in gloria: Seminatur
44 in infirmitate, surget in virtute: * Seminatur corpus
animale, surget corpus spiritale. Si est corpus ani-
45 male, est et spiritale, sicut scriptum est: * [b] Factus

---

[a] Sap. 2, 6; Is. 22, 13; 56, 12. [b] Gen. 2, 7.

est primus homo Adam in animam viventem, no-
46 vissimus Adam in spiritum vivificantem. * Sed non
prius quod spiritale est, sed quod animale: deinde
47 quod spiritale. * Primus homo de terra, terrenus:
48 secundus homo de caelo, caelestis. * Qualis terre-
nus, tales et terreni: et qualis caelestis, tales et
49 caelestes. * Igitur, sicut portavimus imaginem ter-
50 reni, portemus et imaginem caelestis. * Hoc autem
dico, fratres: quia caro et sanguis regnum Dei pos-
sidere non possunt: neque corruptio incorruptelam
possidebit.

G 51 * Ecce mysterium vobis dico: Omnes quidem re- et narratione
52 surgemus, sed non omnes immutabimur. * In mo- mysterii
mento, in ictu oculi, in novissima tuba: canet enim
tuba, et mortui resurgent incorrupti: et nos immu-
53 tabimur. * Oportet enim corruptibile hoc induere
incorruptionem: et mortale hoc induere immorta-
54 litatem. * Cum autem mortale hoc induerit im-
mortalitatem, tunc fiet sermo, qui scriptus est:
55 [a] Absorpta est mors in victoria. * Ubi est mors
56 victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? * Stimu-
lus autem mortis peccatum est: virtus vero peccati
57 lex. * [b] Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam
58 per Dominum nostrum Iesum Christum. * Itaque
fratres mei dilecti, stabiles estote, et immobiles:
abundantes in opere Domini semper, scientes quòd
labor vester non est inanis in Domino.

---

[a] Os. 13, 14; Hebr. 2, 14. [b] 1 Ioan. 5, 5.

CAPUT XVI.

Epilogus

collectae pro sanctis
A 1 De collectis autem, quae fiunt in sanctos, sicut
ordinavi Ecclesiis Galatiae, ita et vos facite.
2 *Per unam sabbati unusquisque vestrum apud se
seponat, recondens quod ei bene placuerit: ut non,
3 cum venero, tunc collectae fiant. *Cum autem prae-
sens fuero: quos probaveritis per epistolas, hos
mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem.
4 *Quòd si dignum fuerit ut et ego eam, mecum
ibunt.

adventus apostoli
5 *Veniam autem ad vos, cum Macedoniam per-
B 6 transiero: nam Macedoniam pertransibo. *Apud
vos autem forsitan manebo, vel etiam hiemabo: ut
7 vos me deducatis quocumque iero. *Nolo enim
vos modo in transitu videre, spero enim me ali-
quantulum temporis manere apud vos, si Dominus
8 permiserit. *Permanebo autem Ephesi usque ad
9 Pentecosten. *Ostium enim mihi apertum est ma-
gnum, et evidens: et adversarii multi.

commendationes
10 *Si autem venerit Timotheus, videte ut sine ti-
more sit apud vos: opus enim Domini operatur,
11 sicut et ego. *Nequis ergo illum spernat: deducite
autem illum in pace, ut veniat ad me: expecto enim
C 12 illum cum fratribus. *De Apollo autem fratre vobis
notum facio, quoniam multum rogavi eum ut ve-
niret ad vos cum fratribus: et utique non fuit vo-
luntas ut nunc veniret: veniet autem, cum ei va-
13 cuum fuerit. *Vigilate, state in fide, viriliter agite,
14 et confortamini. *omnia vestra in charitate fiant.
15 *Obsecro autem vos fratres, nostis domum Ste-
phanae, et Fortunati, et Achaici: quoniam sunt
primitiae Achaiae, et in ministerium sanctorum

16 ordinaverunt seipsos: *ut et vos subditi sitis eius-
D 17 modi, et omni cooperanti, et laboranti. *Gaudeo
autem in praesentia Stephanae, et Fortunati, et
Achaici: quoniam id, quod vobis deerat, ipsi sup-
18 pleverunt: *refecerunt enim et meum spiritum, et
vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt.
19 *Salutant vos Ecclesiae Asiae. Salutant vos in salutationes et benedictio
Domino multum, Aquila, et Priscilla cum domestica
20 sua ecclesia: apud quos et hospitor. *Salutant vos
omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto.
21 *Salutatio, mea manu Pauli. *Si quis non amat
22 Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema,
23 Maran Atha. *Gratia Domini nostri Iesu Christi
24 vobiscum. *Charitas mea cum omnibus vobis in
Christo Iesu. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD CORINTHIOS

SECUNDA.

CAPUT I.

Exordium

A 1 PAULUS Apostolus Iesu Christi per voluntatem salutatio
Dei, et Timotheus frater, Ecclesiae Dei, quae apostolica
est Corinthi cum omnibus sanctis, qui sunt in uni-
2 versa Achaia. * Gratia vobis, et pax a Deo Patre
nostro, et Domino Iesu Christo.
3 * [a] Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu gratiarum actio
Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius con-
4 solationis, * qui consolatur nos in omni tribulatione
nostra: ut possimus et ipsi consolari eos, qui in
omni pressura sunt, per exhortationem, qua exhor-
5 tamur et ipsi a Deo. * Quoniam sicut abundant
passiones Christi in nobis: ita et per Christum
B 6 abundat consolatio nostra. * Sive autem tribula-
mur pro vestra exhortatione et salute, sive conso-
lamur pro vestra consolatione, sive exhortamur
pro vestra exhortatione et salute, quae operatur
tolerantiam earundem passionum, quas et nos pa-

---

[a] Eph. 1, 3; 1 Petr. 1, 3.

7 timur: * ut spes nostra firma sit pro vobis: scientes
quòd sicut socii passionum estis, sic eritis et con-
solationis.
8 * Non enim volumus ignorare vos fratres de tri- aditus ad causam
bulatione nostra, quae facta est in Asia, quoniam
supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut
9 taederet nos etiam vivere. * Sed ipsi in nobismet-
ipsis responsum mortis habuimus, ut non simus
fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitat mortuos:
10 * qui de tantis periculis nos eripuit, et eruit: in quem
11 speramus quoniam et adhuc eripiet, * adiuvantibus
et vobis in oratione pro nobis: ut ex multorum per-
sonis, eius quae in nobis est donationis, per multos
12 gratiae agantur pro nobis. * Nam gloria nostra
haec est, testimonium conscientiae nostrae, quòd
c in simplicitate cordis et sinceritate Dei: et non in
sapientia carnali, sed in gratia Dei conversati sumus
13 in hoc mundo: abundantius autem ad vos. * Non
enim [a] alia scribimus vobis, quàm quae legistis, et
cognovistis. Spero autem quòd usque in finem co-
14 gnoscetis, * sicut et cognovistis nos ex parte, quòd
gloria vestra sumus, sicut et vos nostra, in die Do-
mini nostri Iesu Christi.

I. Oratio apologetica

15 * Et hac confidentia volui prius venire ad vos, ut
16 secundam gratiam haberetis: * et per vos transire
in Macedoniam, et iterum a [b] Macedonia venire ad
17 vos, et a vobis deduci in Iudaeam. * Cum ergo hoc

---

[a] 2 Cor. 10, 10. 11. [b] 1 Cor. 16, 5.

hoc voluissem, numquid levitate usus sum? Aut *1. Adventus dilati*
quae cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud
D 18 me EST, et NON? * Fidelis autem Deus, quia sermo
noster, qui fuit apud vos, non est in illo EST, et
19 NON. * Dei enim filius Iesus Christus, qui in vobis
per nos praedicatus est, per me, et Silvanum, et
Timotheum, non fuit EST et NON, sed EST in illo
20 fuit. * Quotquot enim promissiones Dei sunt, in illo
EST: ideo et per ipsum Amen Deo ad gloriam
21 nostram. * Qui autem confirmat nos vobiscum in
22 Christo, et qui unxit nos Deus: * qui et signavit
nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.
23 * Ego autem testem Deum invoco in animam
meam, quòd parcens vobis, non veni ultra Corin- iuxta tristem Corinthiorum statum
thum: non quia dominamur fidei vestrae, sed ad-
iutores sumus gaudii vestri: nam fide statis.

CAPUT II.

A 1 Statui autem hoc ipsum apud me, ne iterum in
2 tristitia venirem ad vos. * Si enim ego con-
tristo vos: et quis est, qui me laetificet, nisi qui
3 contristatur ex me? * Et hoc ipsum scripsi vobis,
ut non cum venero, tristitiam super tristitiam ha-
beam, de quibus oportuerat me gaudere: confidens
in omnibus vobis, quia meum gaudium, omnium
4 vestrum est. * Nam ex multa tribulatione, et an-
gustia cordis scripsi vobis per multas lacrymas:
non ut contristemini: sed ut sciatis, quam chari-
B 5 tatem habeam abundantius in vobis. * Si quis autem
contristavit, non me contristavit: sed ex parte, ut
6 non onerem omnes vos. * Sufficit illi, qui eiusmodi

7 est, obiurgatio haec, quae fit a pluribus: *ita ut
econtrario magis donetis, et consolemini, ne forte
abundantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est.
8 *Propter quod obsecro vos, ut confirmetis in illum
C 9 charitatem. *Ideo enim et scripsi, ut cognoscam
experimentum vestrum, an in omnibus obedientes
10 sitis. *Cui autem aliquid donastis, et ego: nam et
ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in
11 persona Christi, *ut non circumveniamur a satana:
non enim ignoramus cogitationes eius.
12 *Cum venissem autem Troadem propter Evan- ratio itineris Pauli
gelium Christi, et ostium mihi apertum esset in Do-
D 13 mino, *non habui requiem spiritui meo, eo quòd
non invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens
14 eis, profectus sum in Macedoniam. *Deo autem
gratias, qui semper triumphat nos in Christo Iesu,
et odorem notitiae suae manifestat per nos in omni
15 loco: *quia Christi bonus odor sumus Deo in iis,
16 qui salvi fiunt, et in iis, qui pereunt: *aliis quidem
odor mortis in mortem: aliis autem odor vitae in
17 vitam. Et ad haec quis tam idoneus? *Non enim
sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed
ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in
Christo loquimur.

CAPUT III.

A 1 Incipimus iterum nosmetipsos commendare? aut *2. Licentiae suae*
numquid egemus (sicut quidam) commendatitiis
2 epistolis ad vos, aut ex vobis? *Epistola nostra
vos estis, scripta in cordibus nostris, quae scitur, et
B 3 legitur ab omnibus hominibus: *manifestati quòd

epistola estis Christi, ministrata a nobis, et scripta
non atramento, sed spiritu Dei vivi: non in tabulis
lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.
4 *Fiduciam autem talem habemus per Christum fiduciam habet
5 ad Deum: *non quòd sufficientes simus cogitare
aliquid a nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia
6 nostra ex Deo est: *qui et idoneos nos fecit mini-
stros novi testamenti: non littera, sed Spiritu: lit-
7 tera enim occidit, Spiritus autem vivificat. *Quòd
si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus,
fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel
in faciem Moysi propter gloriam vultus eius, quae
8 evacuatur: *quomodo non magis ministratio Spi-
C 9 ritus erit in gloria? *Nam si ministratio damna-
tionis gloria est: multo magis abundat ministerium
10 iustitiae in gloria. *Nam nec glorificatum est, quod
claruit in hac parte, propter excellentem gloriam.
11 *Si enim quod evacuatur, per gloriam est: multo
12 magis quod manet, in gloria est. *Habentes igitur
13 talem spem, multa fiducia utimur: *[a] et non sicut
Moyses ponebat velamen super faciem suam, ut
non intenderent filii Israel in faciem eius, quod eva-
14 cuatur, *sed obtusi sunt sensus eorum. Usque in
hodiernum enim diem, idipsum velamen in lectione
veteris testamenti manet non revelatum, (quoniam
D 15 in Christo evacuatur) *sed usque in hodiernum
diem, cum legitur Moyses, velamen positum est
16 super cor eorum. *Cum autem conversus fuerit
17 ad Dominum, auferetur velamen. *[b] Dominus autem
Spiritus est: Ubi autem Spiritus Domini: ibi libertas.

---

[a] Ex. 34, 33. [b] Ioan. 4, 24.

18 * Nos vero omnes, revelata facie gloriam Domini
speculantes, in eandem imaginem [a] transformamur
a claritate in claritatem, tamquam a Domini Spiritu.

CAPUT IV.

A 1 Ideo habentes administrationem, iuxta quod [b] mi- propter
sericordiam consecuti sumus, non deficimus, apostolatum
2 * sed abdicamus occulta dedecoris, [c] non ambulan-
tes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed
in manifestatione veritatis commendantes nosmeti-
psos ad omnem conscientiam hominum coram Deo.
3 * Quòd si etiam opertum est Evangelium nostrum:
4 in iis, qui pereunt, est opertum: * in quibus Deus
huius saeculi excaecavit mentes infidelium, ut non
fulgeat illis illuminatio Evangelii gloriae Christi,
B 5 qui est [d] imago Dei. * Non enim nosmetipsos prae-
dicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum:
6 nos autem servos vestros per Iesum: * quoniam
Deus, qui [e] dixit de tenebris lucem splendescere,
ipse [f] illuxit in cordibus nostris ad illuminationem
scientiae claritatis Dei, in facie Christi Iesu.
7 * Habemus autem thesaurum istum in vasis in corpore fragili
fictilibus: ut sublimitas sit virtutis Dei, et non ex
C 8 nobis. * In omnibus tribulationem patimur, sed
non angustiamur: aporiamur, sed non destituimur:
9 * persecutionem patimur, sed non derelinquimur:
10 deiicimur, sed non perimus: * semper mortificatio-
nem Iesu in corpore nostro circumferentes, ut et

---

[a] Rom. 8, 11; Gal. 4, 19. [b] 1 Cor. 15, 10. [c] 1 Thess. 2, 3.
[d] Col. 1, 15; Hebr. 1, 3. [e] Gen. 1, 3. [f] Eph. 3, 9; 5, 8.

11 vita Iesu manifestetur in corporibus nostris. * Sem-
per enim nos, qui vivimus, in mortem tradimur
propter Iesum: ut et vita Iesu manifestetur in carne
12 nostra mortali. * Ergo mors in nobis operatur,
13 vita autem in vobis. * Habentes autem eundem
spiritum fidei, sicut scriptum est: [a] Credidi, Propter
quod locutus sum: et nos credimus, propter quod
14 et loquimur: * scientes quoniam qui suscitavit Ie-
sum, et nos cum Iesu suscitabit, et constituet vo-
D 15 biscum. * Omnia enim propter vos: ut gratia abun-
dans, per multos in gratiarum actione, abundet in
16 gloriam Dei. * Propter quod non deficimus: sed
licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur:
tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.
17 * Id enim, quod in praesenti est momentaneum et
leve tribulationis nostrae, supra modum in subli-
mitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis,
18 * non contemplantibus nobis quae videntur, sed
quae non videntur. Quae enim videntur, tempo-
ralia sunt: quae autem non videntur, aeterna sunt.

CAPUT V.

A 1 Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra sed reformando
huius habitationis dissolvatur, quòd aedifica-
tionem ex Deo habemus, domum non manufactam,
2 aeternam in caelis. * Nam et in hoc ingemiscimus,
habitationem nostram, quae de caelo est, superindui
3 cupientes: * [b] si tamen vestiti, non nudi inveniamur.
4 * Nam et qui sumus in hoc tabernaculo, ingemisci-
mus gravati: eo quòd nolumus expoliari, sed super-
vestiri, ut absorbeatur quod mortale est, a vita.

---

[a] Ps. 115, 10. [b] Apoc. 16, 15.

5 * Qui autem efficit nos in hoc ipsum, Deus, qui de-
B 6 dit nobis pignus spiritus. * Audentes igitur semper,
scientes quoniam dum sumus in corpore, peregri-
7 namur a Domino: (* per fidem enim ambulamus, et
8 non per speciem) * audemus autem, et bonam vo-
luntatem habemus magis peregrinari a corpore, et
9 praesentes esse ad Dominum. * Et ideo contendi-
mus sive absentes, sive praesentes placere illi.
10 * [a] Omnes enim nos manifestari oportet ante Tri-
bunal Christi, ut referat unusquisque propria cor-
poris, prout gessit, sive bonum, sive malum.
C 11 * Scientes ergo timorem Domini hominibus sua- *3. Sinceritatis et veritatis*
demus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem
et in conscientiis vestris manifestos nos esse.
12 * Non iterum commendamus nos vobis, sed occa-
sionem damus vobis gloriandi pro nobis: ut habea-
tis ad eos, qui in facie gloriantur, et non in corde.
13 * Sive enim mente excedimus, Deo: sive sobrii su-
14 mus, vobis. * Charitas enim Christi urget nos: aesti- caritas Christi
mantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus
15 est, ergo omnes mortui sunt: * et pro omnibus
mortuus est Christus: ut, et qui vivunt, iam non
sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et re-
D 16 surrexit. * Itaque nos ex hoc neminem novimus
secundum carnem. Et si cognovimus secundum
carnem Christum: sed nunc iam non novimus.
17 * Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera trans-
18 ierunt: [b] ecce facta sunt omnia nova. * Omnia
autem ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Chri-
stum: et dedit nobis ministerium reconciliationis.
19 * quoniam quidem Deus erat in Christo mundum

---

[a] Rom. 14, 10. [b] Is. 43, 19; Apoc. 21, 5

reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum,
20 et posuit in nobis verbum reconciliationis. *Pro
Christo ergo legatione fungimur, tamquam Deo ex-
hortante per nos. Obsecramus pro Christo, recon-
21 ciliamini Deo. *Eum, qui non noverat peccatum,
pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iusti-
tia Dei in ipso.

CAPUT VI.

A 1 Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum
2 gratiam Dei recipiatis. *Ait enim: [a]Tempore
accepto exaudivi te, et in die salutis adiuvi te.
Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies sa-
3 lutis. *[b]nemini dantes ullam offensionem, ut non urget Paulum
4 vituperetur ministerium nostrum: *sed in omnibus
exhibeamus nosmetipsos [c]sicut Dei ministros in
multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus,
B 5 in angustiis, *in plagis, in carceribus, in seditioni-
6 bus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, *in casti-
tate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in
7 Spiritu sancto, in charitate non ficta, *in verbo
veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiae a dextris,
8 et a sinistris, *per gloriam, et ignobilitatem, per
infamiam, et bonam famam: ut seductores, et ve-
9 races, sicut qui ignoti, et cogniti: *quasi morientes,
et ecce vivimus: ut castigati, et non mortificati:
C 10 *quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egen-
tes, multos autem locupletantes: tamquam nihil
habentes, et omnia possidentes.
11 *Os nostrum patet ad vos o Corinthii, cor no-
12 strum dilatatum est. *Non angustiamini in nobis:

---

[a] Is. 49, 8. [b] 1 Cor. 10, 32. [c] 1 Cor. 4, 1.

13 angustiamini autem in visceribus vestris: * eandem urgeat
autem habentes remunerationem, tamquam filiis Corinthios
14 dico: dilatamini et vos. * Nolite iugum ducere quoque
cum infidelibus. Quae enim participatio iustitiae
cum iniquitate? Aut quae societas luci ad tene-
15 bras? * Quae autem conventio Christi ad Belial?
D 16 Aut quae pars fideli cum infideli? * Qui autem
consensus templo Dei cum idolis? [a] Vos enim estis
templum Dei vivi, sicut dicit Deus: [b] Quoniam in-
habitabo in illis, et inambulabo inter eos, et ero
17 illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus. * [c] Propter
quod exite de medio eorum, et separamini, dicit
18 Dominus, et immundum ne tetigeritis: * et ego re-
cipiam vos: [d] et ero vobis in patrem, et vos eritis
mihi in filios, et filias, dicit Dominus omnipotens.

CAPUT VII.

A 1 Has ergo habentes promissiones charissimi,
mundemus nos ab omni inquinamento carnis,
et spiritus perficientes sanctificationem in timore
Dei.
2 * Capite nos. Neminem laesimus, neminem cor- *4. Epistolae*
3 rupimus, neminem circumvenimus. * Non ad con- *prioris*
demnationem vestram dico. praediximus enim quòd
in cordibus nostris estis ad commoriendum, et ad
4 convivendum. * Multa mihi fiducia est apud vos,
multa mihi gloriatio pro vobis, repletus sum con-
solatione, superabundo gaudio in omni tribulatione
B 5 nostra. * Nam et cum venissemus in Macedoniam,

---

[a] 1 Cor. 3, 16. 17; 6, 19. [b] Lev. 26, 12. [c] Is. 52, 11.
[d] Ier. 31, 9.

nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem
tribulationem passi sumus: foris pugnae, intus ti-
6 mores. *Sed qui consolatur humiles, consolatus
7 est nos Deus in adventu Titi. *Non solum autem
in adventu eius, sed etiam in consolatione, qua
consolatus est in vobis, referens nobis vestrum de-
siderium, vestrum fletum, vestram aemulationem
8 pro me, ita ut magis gauderem. *Quoniam etsi
contristavi vos in epistola, non me poenitet: etsi
poeniteret, videns quòd epistola illa (etsi ad horam) causae et eventus
C 9 vos contristavit; *nunc gaudeo: non quia contri-
stati estis, sed quia contristati estis ad poeniten-
tiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut
10 in nullo detrimentum patiamini ex nobis. *[a] Quae
enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam in
salutem stabilem operatur: saeculi autem tristitia
11 mortem operatur. *Ecce enim hoc ipsum, secun-
dum Deum contristari vos, quantam in vobis ope-
ratur solicitudinem: sed defensionem, sed indigna-
tionem, sed timorem, sed desiderium, sed aemula-
tionem, sed vindictam. in omnibus exhibuistis vos,
12 incontaminatos esse negotio. *Igitur, etsi scripsi
vobis, non propter eum, qui fecit iniuriam, nec pro-
pter eum, qui passus est: sed ad manifestandam
D solicitudinem nostram, quam habemus pro vobis
13 *coram Deo: ideo consolati sumus. In consolatione
autem nostra, abundantius magis gavisi sumus su-
per gaudio Titi, quia refectus est spiritus eius ab
14 omnibus vobis. *et si quid apud illum de vobis
gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia
vobis in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra,

[a] 1 Petr. 2, 19.

15 quae fuit ad Titum, veritas facta est, *et viscera
eius abundantius in vobis sunt: reminiscentis om-
nium vestrum obedientiam: quomodo cum timore,
16 et tremore excepistis illum. *Gaudeo quòd in omni-
bus confido in vobis.

CAPUT VIII.

II. Oratio admonens

A 1 Notam autem facimus vobis, fratres, gratiam Eleemosyna danda
Dei, quae data est in Ecclesiis Macedoniae:
2 *quòd in multo experimento tribulationis abun-
dantia gaudii ipsorum fuit, et altissima paupertas
eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum:
3 *quia secundum virtutem testimonium illis reddo, iuxta exemplum Macedonum
4 et supra virtutem voluntarii fuerunt, *cum multa
exhortatione obsecrantes nos gratiam, et commu-
5 nicationem ministerii, quod fit in Sanctos. *Et non
sicut speravimus, sed semetipsos dederunt primùm
B 6 Domino, deinde nobis per voluntatem Dei, *ita ut
rogaremus Titum: ut quemadmodum coepit, ita et
perficiat in vobis etiam gratiam istam.
7 *Sed sicut in omnibus abundatis fide, et ser- et bonam voluntatem
mone, et scientia, et omni solicitudine, insuper et
charitate vestra in nos, ut et in hac gratia abun-
8 detis. *Non quasi imperans dico: sed per aliorum
solicitudinem, etiam vestrae charitatis ingenium
9 bonum comprobans. *Scitis enim gratiam Domini
nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus
factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos di-
10 vites essetis. *Et consilium in hoc do: hoc enim
vobis utile est, qui non solum facere, sed et velle
11 coepistis ab anno priore: *nunc vero et facto per-
ficite: ut quemadmodum promptus est animus vo-

luntatis, ita sit et perficiendi ex eo, quod habetis.
C 12 *Si enim voluntas prompta est, secundum id, quod
habet, accepta est, non secundum id, quod non
13 habet. *Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem
14 tribulatio, sed ex aequalitate. *In praesenti tempore
vestra abundantia illorum inopiam suppleat: ut et
illorum abundantia vestrae inopiae sit supplemen-
15 tum, ut fiat aequalitas, sicut scriptum est: *[a] Qui
multum non abundavit: et qui modicum, non mi-
noravit.

16 *Gratias autem Deo, qui dedit eandem solicitu- et gravitatem le-
17 dinem pro vobis in corde Titi, *quoniam exhorta- gatorum
tionem quidem suscepit: sed cum solicitior esset,
D 18 sua voluntate profectus est ad vos. *Misimus etiam
cum illo fratrem, cuius laus est in Evangelio per
19 omnes Ecclesias: *non solum autem, sed et ordi-
natus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostrae
in hanc gratiam, quae ministratur a nobis ad Do-
mini gloriam, et destinatam voluntatem nostram:
20 *devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac ple-
21 nitudine, quae ministratur a nobis. *[b] Providemus
enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram
22 hominibus. *Misimus autem cum illis et fratrem
nostrum, quem probavimus in multis saepe solici-
tum esse: nunc autem multo solicitiorem, confi-
23 dentia multa in vos, *sive pro Tito, qui est socius
meus, et in vos adiutor, sive fratres nostri, Apo-
24 stoli Ecclesiarum, gloria Christi. *Ostensionem
ergo, quae est charitatis vestrae, et nostrae gloriae
pro vobis, in illos ostendite in faciem Ecclesiarum.

[a] Ex. 16, 18. [b] Rom. 12, 17.

CAPUT IX.

A 1 Nam de ministerio, quod fit in sanctos ex abun- prompte et abundanter et hilariter
2 danti est mihi scribere vobis. *Scio enim
promptum animum vestrum: pro quo de vobis
glorior apud Macedones. Quoniam et Achaia pa-
rata est ab anno praeterito, et vestra aemulatio
3 provocavit plurimos. *Misi autem fratres: ut ne
quod gloriamur de vobis, evacuetur in hac parte,
B 4 ut (quemadmodum dixi) parati sitis: *ne cum ve-
nerint Macedones mecum, et invenerint vos impa-
ratos, erubescamus nos (ut non dicamus vos) in
5 hac substantia. *Necessarium ergo existimavi ro-
gare fratres, ut praeveniant ad vos, et praeparent
repromissam benedictionem hanc paratam esse sic,
6 quasi benedictionem, non tamquam avaritiam. *Hoc
autem dico: Qui parce seminat, parce et metet: et
qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus
7 et metet. *Unusquisque prout destinavit in corde
suo, non ex tristitia, aut ex necessitate: [a] hilarem
enim datorem diligit Deus.

C 8 *Potens est autem Deus omnem gratiam abun- ob Dei benedictionem
dare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem
sufficientiam habentes, abundetis in omne opus
9 bonum, *sicut scriptum est: [b] Dispersit, dedit pau-
peribus: iustitia eius manet in saeculum saeculi.
10 *Qui autem administrat semen seminanti: et panem
ad manducandum praestabit, et multiplicabit se-
men vestrum, et augebit incrementa frugum iusti-
D 11 tiae vestrae: *ut in omnibus locupletati abundetis
in omnem simplicitatem, quae operatur per nos

[a] Eccli. 35, 11. [b] Ps. 111, 9.

12 gratiarum actionem Deo. *Quoniam ministerium
huius officii non solum supplet ea, quae desunt
sanctis, sed etiam abundat per multas gratiarum
13 actiones in Domino, *per probationem ministerii
huius, glorificantes Deum in obedientia confessionis
vestrae, in Evangelium Christi, et simplicitate com-
14 municationis in illos, et in omnes, *et in ipsorum
obsecratione pro vobis, desiderantium vos propter
15 eminentem gratiam Dei in vobis. *Gratias Deo
super inenarrabili dono eius.

CAPUT X.

III. Oratio polemica

1. Potestas apostolica

A 1 Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansue-
tudinem, et modestiam Christi, qui in facie qui-
dem humilis sum inter vos, absens autem confido
2 in vobis. *Rogo autem vos ne praesens audeam
per eam confidentiam, qua existimor audere in
quosdam, qui arbitrantur nos tamquam secundum
3 carnem ambulemus. *In carne enim ambulantes,
B 4 non secundum carnem militamus. *Nam arma
militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia
Deo ad destructionem munitionum, consilia de-
5 struentes, *et omnem altitudinem extollentem se
adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigen-
6 tes omnem intellectum in obsequium Christi, *et
in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam,
7 cum impleta fuerit vestra obedientia. *Quae secun-
dum faciem sunt, videte. Si quis confidit sibi Christi
se esse, hoc cogitet iterum apud se: quia sicut ipse
8 Christi est, ita et nos. *Nam, et si amplius aliquid
gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit
nobis Dominus in aedificationem, et non in destru-

9 ctionem vestram: non erubescam. * Ut autem non
C 10 existimer tamquam terrere vos per epistolas: * quo-
niam quidem epistolae, inquiunt, graves sunt et
fortes: praesentia autem corporis infirma, et sermo
11 contemptibilis: * hoc cogitet qui eiusmodi est, quia
quales sumus verbo per epistolas absentes, tales et
praesentes in facto.
12 * Non enim audemus inserere, aut comparare *2. Gloria apostolica*
nos quibusdam, qui seipsos commendant: sed ipsi
in nobis nosmetipsos metientes, et comparantes
D 13 nosmetipsos nobis. * Nos autem non in immensum
gloriabimur, [a] sed secundum mensuram regulae,
qua mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi
14 usque ad vos. * Non enim quasi non pertingentes
ad vos, superextendimus nos: usque ad vos enim
15 pervenimus in Evangelio Christi. * non in immen-
sum gloriantes in alienis laboribus: spem autem a) Non in alienis
habentes crescentis fidei vestrae, in vobis magni-
ficari secundum regulam nostram in abundantiam,
16 * etiam in illa, quae ultra vos sunt, evangelizare,
non in aliena regula in iis quae praeparata sunt
17 gloriari. * [b] Qui autem gloriatur, in Domino glo-
18 rietur. * Non enim qui seipsum commendat, ille
probatus est: sed quem Deus commendat.

CAPUT XI.

A 1 Utinam sustineretis modicum quid insipientiae sed in propriis
2 meae, sed et supportate me: * Aemulor enim
vos Dei aemulatione. Despondi enim vos uni viro
3 virginem castam exhibere Christo. * Timeo autem

[a] Eph. 4, 7. [b] Ier. 9, 23; 1 Cor. 1, 31.

ne [a] sicut serpens Hevam seduxit astutia sua, ita
corrumpantur sensus vestri, et excidant a simpli-
4 citate, quae est in Christo. *Nam si is, qui venit,
alium Christum praedicat, quem non praedicavi-
mus, aut alium spiritum accipitis, quem non acce-
pistis: aut aliud Evangelium, quod non recepistis:
5 recte pateremini. *Existimo enim nihil me minus
B 6 fecisse a magnis Apostolis. *Nam etsi imperitus
sermone, sed non scientia, in omnibus autem mani-
festati sumus vobis.

7 *Aut numquid peccatum feci, me ipsum humi- a) in gratuita praedicatione
lians, ut vos exaltemini? quoniam gratis Evange-
8 lium Dei evangelizavi vobis? *Alias Ecclesias ex-
poliavi, accipiens stipendium ad ministerium ve-
9 strum. *Et cum essem apud vos, et egerem; nulli
onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt
fratres, qui venerunt a Macedonia: et in omnibus
C 10 sine onere me vobis servavi, et servabo. *Est ve-
ritas Christi in me, quoniam haec gloriatio non in-
11 fringetur in me in regionibus Achaiae. *Quare?
12 quia non diligo vos? Deus scit. *Quod autem facio,
et faciam: ut amputem occasionem eorum, qui vo-
lunt occasionem, ut in quo gloriantur, inveniantur
13 sicut et nos. *Nam eiusmodi pseudoapostoli, sunt
operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos
14 Christi. *Et non mirum: ipse enim satanas trans-
D 15 figurat se in angelum lucis. *non est ergo ma-
gnum, si ministri eius transfigurentur velut mi-
nistri iustitiae: quorum finis erit secundum opera
ipsorum.

---

[a] Gen. 3, 4.

16 *Iterum dico, (ne quis me putet insipientem esse, β) in meritis variis
alioquin velut insipientem accipite me, ut et ego
17 modicum quid glorier) *quod loquor, non loquor
secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac
18 substantia gloriae. *Quoniam multi gloriantur se-
E 19 cundum carnem: et ego gloriabor. *Libenter enim
20 suffertis insipientes: cum sitis ipsi sapientes. *Su-
stinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si
quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si
21 quis in faciem vos caedit. *Secundum ignobilita-
tem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte.
In quo quis audet (in insipientia dico) audeo et ego:
22 *Hebraei sunt, et ego: Israelitae sunt, et ego: Se-
23 men Abrahae sunt, et ego: *Ministri Christi sunt,
(ut minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plu-
rimis, in carceribus abundantius, in plagis supra
F 24 modum, in mortibus frequenter. *A Iudaeis quin-
25 quies, [a] quadragenas, una minus, accepi. *[b] Ter
virgis caesus sum, [c] semel lapidatus sum, [d] ter nau-
fragium feci, nocte et die in profundo maris fui,
26 *in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis la-
tronum, periculis ex genere, periculis ex Gentibus,
periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis
27 in mari, periculis in falsis fratribus: *in labore, et
aerumna, in vigiliis multis, in fame, et siti, in ieiu-
28 niis multis, in frigore, et nuditate, *praeter illa, quae
extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, solici-
G 29 tudo omnium Ecclesiarum. *Quis infirmatur, et
ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non
30 uror? *Si gloriari oportet: quae infirmitatis meae

---

[a] Deut. 25, 3. [b] Act. 16, 22. [c] Act. 14, 18. [d] Act. 27, 41.

31 sunt, gloriabor. * Deus et Pater Domini nostri Iesu
Christi, qui est benedictus in saecula, scit quòd non
32 mentior. * [a] Damasci praepositus Gentis Aretae
regis, custodiebat civitatem Damascenorum ut me
33 comprehenderet: * et per fenestram in sporta di-
missus sum per murum, et sic effugi manus eius.

CAPUT XII.

A 1 Si gloriari oportet (non expedit quidem:) veniam γ) in revelationibus
2 autem ad visiones, et revelationes Domini. * [b] Scio
hominem in Christo ante annos quattuordecim, sive
in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus
scit, raptum huiusmodi usque ad tertium caelum.
3 * Et scio huiusmodi hominem sive in corpore, sive
B 4 extra corpus nescio, Deus scit: * quoniam raptus
est in Paradisum: et audivit arcana verba, quae
5 non licet homini loqui. * Pro huiusmodi gloriabor:
pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus
6 meis. * Nam, et si voluero gloriari, non ero insi-
piens: veritatem enim dicam: parco autem, ne quis
me existimet supra id, quod videt in me, aut aliquid
audit ex me.

C 7 * Et ne magnitudo revelationum extollat me, da- δ) in infirmitatibus
tus est mihi stimulus carnis meae angelus satanae,
8 qui me colaphizet. * Propter quod ter Dominum
9 rogavi ut discederet a me: * et dixit mihi: Sufficit
tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.
Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut
10 inhabitet in me virtus Christi. * Propter quod pla-

---

[a] Act. 9, 24. [b] Act. 9, 3.

ceo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in
necessitatibus, in persequutionibus, in angustiis pro
D Christo: Cum enim infirmor, tunc potens sum.
11 *Factus sum insipiens, vos me coegistis. Ego b) Propter necessitatem
enim a vobis debui commendari: nihil enim minus
fui ab iis, qui sunt supra modum Apostoli: tametsi
12 nihil sum: *signa tamen Apostolatus mei facta
sunt super vos in omni patientia, in signis, et pro-
13 digiis, et virtutibus. *Quid est enim, quod minus
habuistis prae ceteris Ecclesiis, nisi quòd ego ipse
non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam.
14 *Ecce tertiò hoc paratus sum venire ad vos: et
non ero gravis vobis. Non enim quaero quae vestra
sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus the-
E 15 saurizare, sed parentes filiis. *Ego autem libentis-
sime impendam, et superimpendar ipse pro anima-
bus vestris: licet plus vos diligens, minus diligar.
16 *Sed esto: ego vos non gravavi: sed cum essem
17 astutus, dolo vos cepi. *Numquid per aliquem
F 18 eorum, quos misi ad vos, circumveni vos? *Rogavi
Titum, et misi cum illo fratrem. Numquid Titus
vos circumvenit? nonne eodem spiritu ambulavi-
mus? nonne iisdem vestigiis?

Epilogus

19 *Olim putatis quòd excusemus nos apud vos?
Coram Deo in Christo loquimur: omnia autem cha-
G 20 rissimi propter aedificationem vestram. *Timeo
enim ne forte cum venero, non quales volo, inve- mores Corinthiorum mutandi
niam vos: et ego inveniar a vobis, qualem non
vultis: ne forte contentiones, aemulationes, animo-
sitates, dissensiones, detractiones, susurrationes,
21 inflationes, seditiones sint inter vos: *ne iterum

cum venero, humiliet me Deus apud vos, et lugeam multos ex iis, qui ante peccaverunt, et non egerunt poenitentiam super immunditia, et fornicatione, et impudicitia, quam gesserunt.

CAPUT XIII.

A 1 Ecce tertiò hoc venio ad vos: [a] In ore duorum,
2 vel trium testium stabit omne verbum. * Prae-
dixi, et praedico, ut praesens, et nunc absens iis, ne durius
qui ante peccaverunt, et ceteris omnibus, quoniam corrigantur
3 si venero iterum, non parcam. * An experimentum
quaeritis eius, qui in me loquitur Christus, qui in
B 4 vobis non infirmatur, sed potens est in vobis? * Nam
etsi crucifixus est ex infirmitate: sed vivit ex vir-
tute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo: sed vi-
5 vemus cum eo ex virtute Dei in vobis. * Vosmeti-
psos tentate si estis in fide: ipsi vos probate. An
non cognoscitis vosmetipsos quia Christus Iesus in
6 vobis est? nisi forte reprobi estis. * Spero autem
quòd cognoscetis, quia nos non sumus reprobi.
C 7 * Oramus autem Deum ut nihil mali faciatis, non
ut nos probati appareamus, sed ut vos quod bonum
8 est faciatis: nos autem ut reprobi simus. * Non
enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro
9 veritate. * Gaudemus enim, quoniam nos infirmi
sumus, vos autem potentes estis. Hoc et oramus
10 vestram consummationem. * Ideo haec absens
scribo, ut non praesens durius agam secundum po-
testatem, quam Dominus dedit mihi in aedificatio-
nem, et non in destructionem.

---

[a] Deut. 19, 15; Matth. 18, 16; Ioan. 8, 17; Hebr. 10, 28.

D 11 *De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote, ex- salutatio et benedictio
hortamini, idem sapite, pacem habete, et Deus pa-
12 cis, et dilectionis erit vobiscum. *Salutate invicem
13 in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. *Gra-
tia Domini nostri Iesu Christi, et charitas Dei, et
communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus
vobis. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD GALATAS.

CAPUT I.

Exordium

A 1 PAULUS Apostolus non ab hominibus, neque apostolica salutatio
per hominem, sed per Iesum Christum, et
2 Deum Patrem, qui suscitavit eum a mortuis: * et
qui mecum sunt omnes fratres, Ecclesiis Galatiae.
3 * Gratia vobis, et pax a Deo Patre, et Domino no-
4 stro Iesu Christo, * qui dedit semetipsum pro pec-
catis nostris, ut eriperet nos de praesenti saeculo
nequam, secundum voluntatem Dei et Patris nostri,
5 * cui est gloria in saecula saeculorum: Amen.
B 6 * Miror quòd sic tam cito transferimini ab eo, qui et admiratio
vos vocavit in gratiam Christi in aliud Evangelium:
7 * quod non est aliud, nisi sunt aliqui, qui vos con-
turbant, et volunt convertere Evangelium Christi.
8 * Sed licet nos, aut Angelus de caelo evangelizet
vobis praeterquàm quod evangelizavimus vobis,
9 anathema sit. * Sicut praediximus, et nunc iterum
dico: Si quis vobis evangelizaverit praeter id, quod
10 accepistis, anathema sit. * Modo enim hominibus
suadeo, an Deo? An quaero hominibus placere?

Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non
essem.

I. Sermo apologeticus

11 * [a] Notum enim vobis facio, fratres, Evangelium,
quod evangelizatum est a me, quia non est secun-
C 12 dum hominem: * [b] neque enim ego ab homine accepi
illud, neque didici, sed per revelationem Iesu Christi.
13 * Audistis enim conversationem meam aliquando *1. Veri apostolatus*
in Iudaismo: quoniam supra modum persequebar
14 Ecclesiam Dei, et expugnabam illam, * et proficie-
bam in Iudaismo supra multos coaetaneos meos in
genere meo, abundantius aemulator existens pater-
15 narum mearum traditionum. * Cum autem placuit
ei, qui me segregavit ex utero matris meae, et vo-
16 cavit per gratiam suam, * ut revelaret Filium suum
in me, ut evangelizarem illum in Gentibus: con-
D 17 tinuo non acquievi carni et sanguini, * neque veni ex conversatione
Ierosolymam ad antecessores meos Apostolos: sed
abii in Arabiam: et iterum reversus sum Dama-
18 scum: * deinde post annos tres veni Ierosolymam
videre Petrum, et mansi apud eum diebus quin-
19 decim: * alium autem Apostolorum vidi neminem,
20 nisi Iacobum fratrem Domini. * Quae autem scribo
21 vobis, ecce coram Deo quia non mentior. * Deinde
22 veni in partes Syriae, et Ciliciae. * Eram autem
ignotus facie Ecclesiis Iudaeae, quae erant in Chri-
23 sto: * tantùm autem auditum habebant: Quoniam
qui persequebatur nos aliquando, nunc evangelizat
24 fidem, quam aliquando expugnabat: * et in me cla-
rificabant Deum.

---

[a] 1 Cor. 15, 1. [b] Eph. 3, 3.

CAPUT II.

A 1 Deinde post annos quattuordecim, iterum ascendi *2. Veri evangelii*
Ierosolymam cum Barnaba, assumpto et Tito.
2 *Ascendi autem secundum revelationem: et contuli cum illis Evangelium, quod praedico in Gentibus, seorsum autem iis, qui videbantur aliquid esse: ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem.
3 *Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset Gen-
4 tilis, compulsus est circumcidi: *sed propter subintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo
5 Iesu, ut nos in servitutem redigerent. *Quibus neque ad horam cessimus subiectione, ut veritas
B 6 Evangelii permaneat apud vos: *ab iis autem, qui videbantur esse aliquid, (quales aliquando fuerint, nihil mea interest. [a]Deus personam hominis non accipit) mihi enim qui videbantur esse aliquid, nihil
7 contulerunt. *Sed econtra cum vidissent quòd cre- **approbati Ierosolymis**
ditum est mihi Evangelium praeputii, sicut et Petro
8 circumcisionis: (*qui enim operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis, operatus est et mihi
9 inter Gentes) *et cum cognovissent gratiam, quae data est mihi, Iacobus, et Cephas, et Ioannes, qui videbantur columnae esse, dextras dederunt mihi, et Barnabae societatis: ut nos in Gentes, ipsi autem
10 in circumcisionem: *tantum ut pauperum memores essemus, quòd etiam solicitus fui hoc ipsum facere.

---

[a] Deut. 10, 17; Iob 34, 19; Sap. 6, 8; Eccli. 35, 15; Act. 10, 34; Rom. 2, 11; Eph. 6, 9; Col. 3, 25; 1 Petr. 1, 17.

11 *Cum autem venisset Cephas Antiochiam: in et Antiochiae
C 12 faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. *Prius
enim quàm venirent quidam a Iacobo, cum Genti-
bus edebat: cum autem venissent, subtrahebat, et
segregabat se timens eos, qui ex circumcisione
13 erant. *Et simulationi eius consenserunt ceteri
Iudaei, ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam
14 simulationem. *Sed cum vidissem quòd non recte
ambularent ad veritatem Evangelii, dixi Cephae
coram omnibus: Si tu, cum Iudaeus sis, gentiliter
vivis, et non Iudaice: quomodo Gentes cogis Iudai-
15 zare? *Nos natura Iudaei, et non ex Gentibus
16 peccatores. *Scientes autem quòd non iustificatur
homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi:
D et nos in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex
fide Christi, et non ex operibus legis: [a] propter quod
ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.
17 *Quòd si quaerentes iustificari in Christo, inventi
sumus et ipsi peccatores, numquid Christus peccati
18 minister est? Absit. *Si enim quae destruxi, ite-
rum haec aedifico: praevaricatorem me constituo.
19 *Ego enim per legem, legi mortuus sum, ut Deo
20 vivam: Christo confixus sum cruci. *Vivo autem,
iam non ego: vivit vero in me Christus. Quòd autem
nunc vivo in carne: in fide vivo filii Dei, qui dilexit
21 me, et tradidit semetipsum pro me. *Non abiicio
gratiam Dei. Si enim per legem iustitia, ergo gratis
Christus mortuus est.

---

[a] Rom. 3, 20.

CAPUT III.

II. Sermo dogmaticus
1. De iustitia fidei
a) experientia Galatarum

A 1 O insensati Galatae, quis vos fascinavit non
obedire veritati, ante quorum oculos Iesus
2 Christus praescriptus est, in vobis crucifixus? * Hoc
solum a vobis volo discere: Ex operibus legis Spi-
3 ritum accepistis, an ex auditu fidei? * Sic stulti
estis, ut cum spiritu coeperitis, nunc carne consum-
4 memini? * Tanta passi estis sine causa? si tamen
5 sine causa. * Qui ergo tribuit vobis Spiritum, et
operatur virtutes in vobis: ex operibus legis, an ex
auditu fidei?

b) exemplum Abrahae

6 * Sicut scriptum est: [a] Abraham credidit Deo, et
B 7 reputatum est illi ad iustitiam. * Cognoscite ergo
8 quia qui ex fide sunt, ii sunt filii Abrahae. * Pro-
videns autem Scriptura quia ex fide iustificat Gen-
tes Deus, praenunciavit Abrahae: [b] Quia benedi-
9 centur in te omnes Gentes. * Igitur qui ex fide
sunt, benedicentur cum fideli Abraham.

c) natura legis

10 * Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub
maledicto sunt. Scriptum est enim: [c] Maledictus
omnis, qui non permanserit in omnibus, quae
11 scripta sunt in Libro legis ut faciat ea. * Quoniam
autem in lege nemo iustificatur apud Deum, mani-
12 festum est: [d] quia iustus ex fide vivit. * Lex autem
non est ex fide, sed, [e] Qui fecerit ea, vivet in illis.
13 * Christus nos redemit de maledicto legis, factus
pro nobis maledictum: quia scriptum est: [f] Male-
14 dictus omnis qui pendet in ligno: * ut in Gentibus

---

[a] Gen. 15, 6; Rom. 4, 3; Iac. 2, 23. [b] Gen. 12, 3; Eccli. 44, 20. [c] Deut. 27, 26. [d] Hab. 2, 4; Rom. 1, 17. [e] Lev. 18, 5. [f] Deut. 21, 23.

benedictio Abrahae fieret in Christo Iesu, ut polli-
citationem Spiritus accipiamus per fidem.
C 15 *Fratres (secundum hominem dico) [a]tamen ho- d) promissio Dei
minis confirmatum testamentum nemo spernit, aut
16 superordinat. *Abrahae dictae sunt promissiones,
et semini eius. Non dicit: Et seminibus, quasi in
multis: sed quasi in uno: Et semini tuo, qui est
17 Christus. *Hoc autem dico, testamentum confir-
matum a Deo: quae post quadringentos et triginta
annos facta est Lex, non irritum facit ad evacuan-
18 dam promissionem. *Nam si ex lege hereditas, iam
non ex promissione. Abrahae autem per repromis-
sionem donavit Deus.
19 *Quid igitur lex? Propter transgressiones posita e) finis legis
est donec veniret semen, cui promiserat, ordinata
20 per angelos in manu mediatoris. *Mediator autem
21 unius non est: Deus autem unus est. *Lex ergo
adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset
lex, quae posset vivificare, vere ex lege esset iusti-
D 22 tia. *[b]Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato,
ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credenti-
23 bus. *Prius autem quàm veniret fides, sub lege
custodiebamur conclusi in eam fidem, quae reve-
24 landa erat. *Itaque lex paedagogus noster fuit in
25 Christo, ut ex fide iustificemur. *At ubi venit fides,
26 iam non sumus sub paedagogo. *Omnes enim filii
27 Dei estis per fidem, quae est in Christo Iesu. *[c]Qui-
cumque enim in Christo baptizati estis, Christum
28 induistis. *Non est Iudaeus, neque Graecus: non
est servus, neque liber: non est masculus, neque

---

[a] Hebr. 9, 17. [b] Rom. 3, 9. [c] Rom. 6, 3.

femina. Omnes enim vos unum estis in Christo
29 Iesu. * Si autem vos Christi: ergo semen Abrahae
estis, secundum promissionem heredes.

CAPUT IV.

2. De libertate evangelii

A 1 Dico autem: Quanto tempore heres parvulus est
nihil differt a servo, cum sit dominus omnium:
2 * sed sub tutoribus, et actoribus est usque ad prae-
3 finitum tempus a patre: * ita et nos cum essemus
parvuli, sub elementis mundi eramus servientes.
4 * At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium
5 suum factum ex muliere, factum sub lege, * ut eos,
qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filio- filii liberae
6 rum reciperemus. * Quoniam autem estis filii, misit
Deus Spiritum filii sui in corda vestra clamantem:
7 Abba, Pater. * Itaque iam non est servus, sed
filius: Quod si filius: et heres per Deum.
8 * Sed tunc quidem ignorantes Deum, iis, qui na-
B 9 tura non sunt dii, serviebatis. * Nunc autem cum
cognoveritis Deum, immo cogniti sitis a Deo: quo-
modo convertimini iterum ad infirma, et egena ele-
10 menta, quibus denuo servire vultis? * Dies obser- ne fiant
11 vatis, et menses, et tempora, et annos. * Timeo
vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis.
12 * Estote sicut ego, quia et ego sicut vos: fratres
13 obsecro vos: Nihil me laesistis. * Scitis autem quia
per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iampri-
14 dem: et tentationem vestram in carne mea * non
sprevistis, neque respuistis: sed sicut Angelum Dei
15 excepistis me, sicut Christum Iesum. * Ubi est ergo
beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vo-

bis, quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis,
16 et dedissetis mihi. * Ergo inimicus vobis factus
17 sum, verum dicens vobis? * Aemulantur vos non
bene: sed excludere vos volunt, ut illos aemule-
C 18 mini. * Bonum autem aemulamini in bono semper:
19 et non tantum cum praesens sum apud vos. * Fi-
lioli mei, quos iterum parturio, donec formetur
20 Christus in vobis. * Vellem autem esse apud vos
modo, et mutare vocem meam: quoniam confun-
dor in vobis.
21 * Dicite mihi qui sub lege vultis esse: legem non
22 legistis? * Scriptum est enim: Quoniam Abraham
duos filios habuit: [a] unum de ancilla, [b] et unum de filii ancillae
23 libera. * Sed qui de ancilla, secundum carnem na-
tus est: qui autem de libera, per repromissionem:
D 24 * quae sunt per allegoriam dicta. Haec enim sunt
duo testamenta. Unum quidem in monte Sina, in
25 servitutem generans: quae est Agar: * Sina enim
mons est in Arabia, qui coniunctus est ei, quae
26 nunc est Ierusalem, et servit cum filiis suis. * Illa
autem, quae sursum est Ierusalem, libera est, quae
27 est mater nostra. * Scriptum est enim: [c] Laetare
sterilis, quae non paris: erumpe, et clama, quae
non parturis: quia multi filii desertae, magis quàm
28 eius, quae habet virum. * [d] Nos autem fratres se-
29 cundum Isaac promissionis filii sumus. * Sed quo-
modo tunc is, qui secundum carnem natus fuerat,
persequebatur eum, qui secundum spiritum: ita et
30 nunc. * Sed quid dicit Scriptura? [e] Eiice ancillam,
et filium eius: non enim heres erit filius ancillae

[a] Gen. 16, 15. [b] Gen. 21, 2. [c] Is. 54, 1. [d] Rom. 9, 8.
[e] Gen. 21, 10.

31 cum filio liberae. * Itaque, fratres, non sumus an-
cillae filii, sed liberae: qua libertate Christus nos
liberavit.

CAPUT V. III. Sermo moralis

A 1 State, et nolite iterum iugo servitutis contineri. a) generatim
2 * [a] Ecce ego Paulus dico vobis: quoniam si cir- servitus
3 cumcidamini, Christus vobis nihil proderit. * Testi- non subeunda
ficor autem rursus omni homini circumcidenti se,
quoniam debitor est universae legis faciendae.
4 * Evacuati estis a Christo, qui in lege iustificamini:
5 a gratia excidistis. * Nos enim spiritu ex fide, spem
6 iustitiae expectamus. * Nam in Christo Iesu neque
circumcisio aliquid valet, neque praeputium: sed
fides, quae per charitatem operatur.
B 7 * Currebatis bene: quis vos impedivit veritati non libertas servanda
8 obedire? * Persuasio haec non est ex eo, qui vocat
9 vos. * [b] Modicum fermentum totam massam cor-
10 rumpit. * Ego confido in vobis in Domino, quòd
nihil aliud sapietis: qui autem conturbat vos, por-
11 tabit iudicium, quicumque est ille. * Ego autem,
fratres, si circumcisionem adhuc praedico: quid
adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est
12 scandalum crucis. * Utinam et abscindantur qui
vos conturbant.
13 * Vos enim in libertatem vocati estis fratres:
tantùm ne libertatem in occasionem detis carnis, sed non male ad-
C 14 sed per charitatem Spiritus servite invicem. * Omnis hibenda
enim lex in uno sermone impletur: [c] Diliges proxi-
15 mum tuum sicut te ipsum. * Quòd si invicem mor-

---

[a] Act. 15, 1. [b] 1 Cor. 5, 6. [c] Lev. 19, 18; Matth. 22, 39; Rom. 13, 8.

detis, et comeditis: videte ne ab invicem consu-
16 mamini. *Dico autem: [a] Spiritu ambulate, et desi-
17 deria carnis non perficietis. *Caro enim concupi-
scit adversus spiritum: spiritus autem adversus
carnem: haec enim sibi invicem adversantur: ut
18 non quaecumque vultis, illa faciatis. *Quòd si spi-
19 ritu ducimini, non estis sub lege. *Manifesta sunt
autem opera carnis: quae sunt fornicatio, immun-
20 ditia, impudicitia, luxuria, *idolorum servitus, ve-
neficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae,
D 21 rixae, dissensiones, sectae, *invidiae, homicidia,
ebrietates, comessationes, et his similia, quae prae-
dico vobis, sicut praedixi: quoniam qui talia agunt,
22 regnum Dei non consequentur. *Fructus autem
Spiritus est: charitas, gaudium, pax, patientia, beni-
23 gnitas, bonitas, longanimitas, *mansuetudo, fides,
modestia, continentia, castitas. Adversus huius-
24 modi non est lex. *Qui autem sunt Christi, carnem
suam crucifixerunt cum vitiis, et concupiscentiis.
25 *Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus.
26 *Non efficiamur inanis gloriae cupidi, invicem b) speciatim
provocantes, invicem invidentes.

CAPUT VI.

A 1 Fratres, et si praeoccupatus fuerit homo in ali-
quo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi
instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum,
2 ne et tu tenteris. *Alter alterius onera portate, et caritas exercenda
3 sic adimplebitis legem Christi. *Nam si quis exi-
stimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.

[a] 1 Petr. 2, 11.

B 4 *Opus autem suum probet unusquisque, et sic in
semetipso tantùm gloriam habebit, et non in altero.
5 *[a] Unusquisque enim onus suum portabit. *Com-
6 municet autem is, qui catechizatur verbo, ei, qui
7 se catechizat, in omnibus bonis. *Nolite errare:
8 Deus non irridetur. *Quae enim seminaverit homo,
haec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua,
de carne et metet corruptionem: qui autem semi-
nat in spiritu, de spiritu metet vitam aeternam.
9 *[b] Bonum autem facientes, non deficiamus: tem-
C 10 pore enim suo metemus non deficientes. *Ergo
dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes,
maxime autem ad domesticos fidei.

Epilogus

11 *Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu.
12 *Quicumque enim volunt placere in carne, hi co-
gunt vos circumcidi, tantùm ut crucis Christi per-
13 secutionem non patiantur. *Neque enim qui cir-
cumciduntur, legem custodiunt: sed volunt vos cir- pseudo-apostoli
D 14 cumcidi, ut in carne vestra glorientur. *Mihi autem
absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi: et Paulus
per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo.
15 *In Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid
16 valet, neque praeputium, sed nova creatura. *Et
quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super
17 illos, et misericordia, et super Israel Dei. *De cetero
nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Domini
18 Iesu in corpore meo porto. *Gratia Domini nostri benedictio
Iesu Christi, cum spiritu vestro, fratres. Amen. apostolica

[a] 1 Cor. 3, 8. [b] 2 Thess. 3, 13.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD EPHESIOS.

CAPUT I.

Exordium

A 1 PAULUS Apostolus Iesu Christi per voluntatem salutatio Pauli
Dei, omnibus sanctis, qui sunt Ephesi, et fide-
2 libus in Christo Iesu. * Gratia vobis, et pax a Deo
Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
3 * a Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu et gratiarum actio
Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spi-
4 rituali in caelestibus in Christo, * sicut elegit nos
in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus
sancti et immaculati in conspectu eius in charitate.
B 5 * Qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per
Iesum Christum in ipsum: secundum propositum
6 voluntatis suae, * in laudem gloriae gratiae suae,
7 in qua gratificavit nos in dilecto filio suo. * In quo
habemus redemptionem per sanguinem eius, remis-
sionem peccatorum secundum divitias gratiae eius,
8 * quae superabundavit in nobis in omni sapientia,
9 et prudentia: * ut notum faceret nobis sacramen-

---

a 2 Cor. 1, 3; 1 Petr. 1, 3.

tum voluntatis suae, secundum beneplacitum eius,
10 quod proposuit in eo, * in dispensatione plenitudi- *pro salute christiana*
nis temporum, instaurare omnia in Christo, quae
11 in caelis, et quae in terra sunt, in ipso: * In quo
etiam et nos sorte vocati sumus praedestinati se-
cundum propositum eius, qui operatur omnia se-
12 cundum consilium voluntatis suae: * ut simus in
laudem gloriae eius nos, qui ante speravimus in
C 13 Christo: * In quo et vos, cum audissetis verbum
veritatis, (Evangelium salutis vestrae) in quo et
credentes signati estis Spiritu promissionis sancto,
14 * qui est pignus hereditatis nostrae, in redemptio-
nem acquisitionis, in laudem gloriae ipsius.

I. Institutio theoretica

1. Ecclesiae unum cuput

15 * Propterea et ego audiens fidem vestram, quae
est in Domino Iesu, et dilectionem in omnes sanctos,
16 * non cesso gratias agens pro vobis, memoriam
17 vestri faciens in orationibus meis: * ut Deus, Domini
nostri Iesu Christi pater gloriae, det vobis spiritum
18 sapientiae et revelationis, in agnitione eius: * illu-
minatos oculos cordis vestri, ut sciatis quae sit
spes vocationis eius, et quae divitiae gloriae here-
D 19 ditatis eius in sanctis, * et quae sit supereminens
magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus [a] se-
20 cundum operationem potentiae virtutis eius, * quam
operatus est in Christo, suscitans illum a mortuis,
et constituens ad dexteram suam in caelestibus:
21 * supra omnem principatum et potestatem, et vir-
tutem, et dominationem, et omne nomen, quod no-
minatur non solum in hoc saeculo, sed etiam in

[a] Eph. 3, 7.

22 futuro. * [a] Et omnia subiecit sub pedibus eius: et
23 ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, * quae
est corpus ipsius, et plenitudo eius, qui omnia in
omnibus adimpletur.

CAPUT II.

2. Ecclesiae unum corpus

A 1 Et [b] vos, cum essetis mortui delictis, et peccatis
2 vestris, * in quibus aliquando ambulastis se-
cundum saeculum mundi huius, secundum princi-
pem potestatis aeris huius, spiritus, qui nunc ope-
3 ratur in filios diffidentiae, * in quibus et nos omnes
aliquando conversati sumus in desideriis carnis
nostrae, facientes voluntatem carnis, et cogitatio-
num, et eramus natura filii irae, sicut et ceteri:
4 * Deus autem, qui dives est in misericordia, propter
B 5 nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, * et cum
essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Chri-
6 sto, (cuius gratia estis salvati) * et conresuscitavit,
et consedere fecit in caelestibus in Christo Iesu:
7 * ut ostenderet in saeculis supervenientibus abun-
dantes divitias gratiae suae, in bonitate super nos
8 in Christo Iesu. * Gratia enim estis salvati per
fidem, et hoc non ex vobis: Dei enim donum est,
9 * non ex operibus, ut nequis glorietur. * Ipsius enim
10 sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus
bonis, quae praeparavit Deus ut in illis ambulemus.

Gentes et Iudaei reconciliati

C 11 * Propter quod memores estote, quòd aliquando
vos Gentes in carne, qui dicimini praeputium ab
ea, quae dicitur circumcisio in carne, manu facta:
12 * quia eratis illo in tempore sine Christo, alienati a

in unum novum hominem

[a] Ps. 8, 8. [b] Col. 2, 13.

conversatione Israel, et hospites testamentorum,
promissionis spem non habentes, et sine Deo in
13 hoc mundo. * Nunc autem in Christo Iesu vos, qui
aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine
14 Christi. * Ipse enim est pax nostra, qui fecit utra-
que unum, et medium parietem maceriae solvens,
15 inimicitias in carne sua: * legem mandatorum de-
cretis evacuans, ut duos condat in semetipso in
D 16 unum novum hominem, faciens pacem, * et recon-
ciliet ambos in uno corpore, Deo per crucem, inter-
17 ficiens inimicitias in semetipso. * Et veniens evan-
gelizavit pacem vobis, qui longe fuistis, et pacem
18 iis, qui prope. * [a] quoniam per ipsum habemus
19 accessum ambo in uno Spiritu ad Patrem. * Ergo
iam non estis hospites, et advenae: sed estis cives
20 sanctorum, et domestici Dei: * superaedificati super
fundamentum Apostolorum, et Prophetarum, ipso
21 summo angulari lapide Christo Iesu: * in quo omnis
aedificatio constructa crescit in templum sanctum
22 in Domino, * in quo et vos coaedificamini in habi-
taculum Dei in Spiritu.

CAPUT III.

3. Ecclesiae unus spiritus

A 1 Huius rei gratia, ego Paulus vinctus Christi Iesu,
2 pro vobis Gentibus, * si tamen audistis dispen-
sationem gratiae Dei, quae data est mihi in vobis:
3 * quoniam secundum revelationem notum mihi fa-
ctum est sacramentum, sicut supra scripsi in brevi:
4 * prout potestis legentes intelligere prudentiam
5 meam in mysterio Christi: * quod aliis generatio-

[a] Rom. 5, 2.

nibus non est agnitum filiis hominum, sicuti nunc
revelatum est sanctis Apostolis eius, et Prophetis
6 in Spiritu, * Gentes esse coheredes, et concorpo-
rales, et comparticipes promissionis eius in Christo
B 7 Iesu per Evangelium: * Cuius factus sum minister
secundum donum gratiae Dei, quae data est mihi
8 [a] secundum operationem virtutis eius. * [b] Mihi om-
nium sanctorum minimo data est gratia haec, In
Gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi, Gentium apostolus
9 * et illuminare omnes, quae sit dispensatio sacra-
menti absconditi a saeculis in Deo, qui omnia cre-
10 avit: * ut innotescat principatibus, et potestatibus
in caelestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia
11 Dei, * secundum praefinitionem saeculorum, quam
C 12 fecit in Christo Iesu Domino nostro: * In quo habe-
mus fiduciam, et accessum in confidentia per fidem
13 eius. * Propter quod peto ne deficiatis in tribula-
tionibus meis pro vobis: quae est gloria vestra.
14 * Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem orat fidem et
15 Domini nostri Iesu Christi, * ex quo omnis pater- caritatem
16 nitas in caelis, et in terra nominatur, * ut det vobis
secundum divitias gloriae suae, virtute corroborari
17 per Spiritum eius in interiorem hominem, * Chri-
stum habitare per fidem in cordibus vestris: in cha-
18 ritate radicati, et fundati, * ut possitis comprehen-
dere cum omnibus sanctis, quae sit latitudo, et lon-
D 19 gitudo, et sublimitas, et profundum: * scire etiam
supereminentem scientiae charitatem Christi, ut
20 impleamini in omnem plenitudinem Dei. * Ei autem,

---

[a] Eph. 1, 19. [b] 1 Cor. 15, 9.

qui potens est omnia facere superabundanter quàm
petimus, aut intelligimus, secundum virtutem, quae
21 operatur in nobis: * Ipsi gloria in Ecclesia, et in
Christo Iesu in omnes generationes saeculi saeculorum. Amen.

CAPUT IV.

II Institutio practica
1. Praecepta generalia

A 1 Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, [a] ut
digne ambuletis vocatione, qua vocati estis,
2 * cum omni humilitate, et mansuetudine, cum pa-
3 tientia, supportantes invicem in charitate, * [b] soli-
citi servare unitatem Spiritus in vinculo pacis.
4 * Unum corpus, et unus Spiritus sicut vocati estis
5 in una spe vocationis vestrae. * Unus Dominus,
B 6 una fides, unum baptisma. * [c] Unus Deus et Pater servanda unitas spiritus
omnium, qui est super omnes, et per omnia, et in
7 omnibus nobis. * [d] Unicuique autem nostrum data
est gratia secundum mensuram donationis Christi.
8 * Propter quod dicit: [e] Ascendens in altum captivam
9 duxit captivitatem: dedit dona hominibus. * Quòd
autem ascendit, quid est, nisi quia et descendit pri-
10 mùm in inferiores partes terrae? * Qui descendit,
ipse est et qui ascendit super omnes caelos, ut im-
11 pleret omnia. * Et ipse dedit quosdam quidem
[f] Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero
C 12 Evangelistas, alios autem pastores, et doctores * ad
consummationem sanctorum in opus ministerii, in
13 aedificationem corporis Christi: * donec occurramus
omnes in unitatem fidei, et agnitionis filii Dei, in

---

[a] 1 Cor. 7, 20; Phil. 1, 27. [b] Rom. 12, 10. [c] Mal. 2, 10.
[d] Rom. 12, 3; 1 Cor. 12, 11; 2 Cor. 10, 13. [e] Ps. 67, 19.
[f] 1 Cor. 12, 28.

virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis
14 Christi: *ut iam non simus parvuli fluctuantes, et
circumferamur omni vento doctrinae in nequitia
hominum, in astutia ad circumventionem erroris.
15 *Veritatem autem facientes in charitate, crescamus
D 16 in illo per omnia, qui est caput Christus: *ex quo
totum corpus compactum, et connexum per omnem
iuncturam subministrationis, secundum operatio-
nem in mensuram uniuscuiusque membri, augmen-
tum corporis facit in aedificationem sui in charitate.

17 *[a] Hoc igitur dico, et testificor in Domino, ut iam et sanctitas vitae
non ambuletis, sicut et Gentes ambulant in vanitate
18 sensus sui, *tenebris obscuratum habentes intelle-
ctum, alienati a vita Dei per ignorantiam, quae est
E 19 in illis, propter caecitatem cordis ipsorum, *qui
desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiae,
in operationem immunditiae omnis in avaritiam.
20 *Vos autem non ita didicistis Christum, *si tamen
21 illum audistis, et in ipso edocti estis, sicut est veritas
22 in Iesu. *[b] deponere vos secundum pristinam con-
versationem veterem hominem, qui corrumpitur
23 secundum desideria erroris. *[c] Renovamini autem
24 spiritu mentis vestrae, *[d] et induite novum homi-
nem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, et
sanctitate veritatis.

25 *[e] Propter quod deponentes mendacium, [f] loqui- α) erga alios
mini veritatem unusquisque cum proximo suo: quo-
F 26 niam sumus invicem membra. *[g] Irascimini, et no-
lite peccare: sol non occidat super iracundiam ve-
27 stram. *[h] Nolite locum dare diabolo: *qui fura-

[a] Rom. 1, 21. [b] Col. 3, 8. [c] Rom. 6, 4. [d] Col. 3, 12.
[e] 1 Petr. 2, 1. [f] Zach. 8, 16. [g] Ps. 4, 5. [h] Iac. 4, 7.

28 batur, iam non furetur: magis autem laboret, ope-
rando manibus suis, quod bonum est, ut habeat
29 unde tribuat necessitatem patienti. * Omnis sermo
malus ex ore vestro non procedat: sed siquis bonus
ad aedificationem fidei ut det gratiam audientibus.
G 30 * Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei: in
31 quo signati estis in diem redemptionis. * Omnis
amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blas-
32 phemia tollatur a vobis cum omni malitia. * [a] Estote
autem invicem benigni, misericordes, donantes in-
vicem sicut et Deus in Christo donavit vobis.

CAPUT V.

A 1 Estote ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi:
2 * [b] et ambulate in dilectione, sicut et Christus
dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis obla-
tionem, et hostiam Deo in odorem suavitatis.
3 * [c] Fornicatio autem, et omnis immunditia, aut β) erga semetipsum
avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos:
4 * aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas,
quae ad rem non pertinet: sed magis gratiarum
B 5 actio. * Hoc enim scitote intelligentes: quòd omnis
fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est
idolorum servitus, non habet hereditatem in regno
6 Christi, et Dei. * [d] Nemo vos seducat inanibus ver-
bis: propter haec enim venit ira Dei in filios dif-
7 fidentiae. * Nolite ergo effici participes eorum.
8 * Eratis enim aliquando tenebrae: nunc autem lux

---

[a] Col. 3, 13. [b] Ioan. 13, 34.; 15, 12; 1 Ioan. 4, 21. [c] Col. 3, 5. [d] Matth. 24, 4; Marc. 13, 5; Luc. 21, 8; 2 Thess. 2, 3.

C 9 in Domino. Ut filii lucis ambulate: *fructus enim
lucis est in omni bonitate, et iustitia, et veritate:
10 *probantes quid sit beneplacitum Deo: *et nolite
11 communicare operibus infructuosis tenebrarum,
12 magis autem redarguite. *Quae enim in occulto
13 fiunt ab ipsis, turpe est et dicere. *Omnia autem,
quae arguuntur, a lumine manifestantur: omne
14 enim, quod manifestatur, lumen est. *Propter quod
D dicit: Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et
15 illuminabit te Christus. *Videte itaque fratres, quo-
modo caute ambuletis: [a] non quasi insipientes,
16 *sed ut sapientes: redimentes tempus, quoniam
17 dies mali sunt. *[b] Propterea nolite fieri impruden-
18 tes: sed intelligentes quae sit voluntas Dei. *Et
nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed imple-
19 mini Spiritu sancto, *loquentes vobismetipsis in
psalmis, et hymnis, et canticis spiritualibus, can-
tantes, et psallentes in cordibus vestris Domino,
20 *gratias agentes semper pro omnibus, in nomine
Domini nostri Iesu Christi Deo et Patri.
21 *Subiecti invicem in timore Christi. *[c] Mulieres *2. Praecepta*
E 22 viris suis subditae sint, sicut Domino: *[d] quoniam *specialia*
23 vir caput est mulieris: sicut Christus caput est
24 Ecclesiae: Ipse, salvator corporis eius. *Sed sicut
Ecclesia subiecta est Christo, ita et mulieres viris
25 suis in omnibus. *[e] Viri diligite uxores vestras,
sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tra- pro coniugibus
26 didit pro ea, *ut illam sanctificaret, mundans la-

---

[a] Col. 4, 5. [b] Rom. 12, 2; 1 Thess. 4, 3. [c] Gen. 3, 16; Col. 3, 18; 1 Petr. 3, 1. [d] 1 Cor. 11, 3. [e] Col. 3, 19.

F 27 vacro aquae in verbo vitae, * ut exhiberet ipse sibi
gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut
rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et
28 immaculata. * Ita et viri debent diligere uxores
suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit, se-
29 ipsum diligit. * Nemo enim umquam carnem suam
odio habuit: sed nutrit, et fovet eam, sicut et Chri-
G 30 stus Ecclesiam: * quia membra sumus corporis eius,
31 de carne eius, et de ossibus eius. * [a] Propter hoc
relinquet homo patrem, et matrem suam, et adhae-
rebit uxori suae: et [b] erunt duo in carne una.
32 * Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico
33 in Christo et in Ecclesia. * Verumtamen et vos sin-
guli, unusquisque uxorem suam sicut seipsum dili-
gat: uxor autem timeat virum suum.

CAPUT VI.

A 1 Filii, obedite parentibus vestris in Domino: hoc filiis et parentibus
2 enim iustum est. * [c] Honora patrem tuum, et
matrem tuam. quod est mandatum primum in pro-
3 missione: * ut bene sit tibi, et sis longaevus super
4 terram. * Et vos patres nolite ad iracundiam pro-
vocare filios vestros: sed educate illos in disciplina,
et correptione Domini.

5 * [d] Servi obedite dominis carnalibus cum timore servis et dominis
et tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Chri-
6 sto: * non ad oculum servientes, quasi hominibus
placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem

---

[a] Gen. 2, 24; Matth. 19, 5; Marc. 10, 7. [b] 1 Cor. 6, 16. [c] Ex. 20, 12; Deut. 5, 16; Eccli. 3, 9; Matth. 15, 4; Marc. 7, 10; Col. 3, 20. [d] Col. 3, 22; Tit. 2, 9; 1 Petr. 2, 18.

7 Dei ex animo, * cum bona voluntate servientes,
B 8 sicut Domino, et non hominibus: * scientes quoniam
unusquisque quodcumque fecerit bonum, hoc reci-
9 piet a Domino, sive servus, sive liber. * Et vos do-
mini eadem facite illis, remittentes minas: scientes
quia et illorum, et vester Dominus est in caelis:
[a] et personarum acceptio non est apud eum.

10 * De cetero fratres confortamini in Domino, et Epilogus
11 in potentia virtutis eius. * Induite vos armaturam
Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli.
12 * quoniam non est nobis colluctatio adversus car-
nem et sanguinem: sed adversus principes, et po-
testates, adversus mundi rectores tenebrarum ha-
rum, contra spiritualia nequitiae, in caelestibus.
C 13 * Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis re-
sistere in die malo, et in omnibus perfecti stare.
14 * State ergo succincti lumbos vestros in veritate, et
15 induti loricam iustitiae, * et calceati pedes in prae-
16 paratione Evangelii pacis: * in omnibus sumentes
scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi
17 ignea extinguere: * [b] et galeam salutis assumite: et pugnandum
D 18 gladium spiritus (quod est verbum Dei) * per omnem et orandum
orationem, et obsecrationem orantes omni tempore
in spiritu: et in ipso [c] vigilantes in omni instantia,
19 et obsecratione pro omnibus sanctis: * [d] et pro me,
ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum
20 fiducia, notum facere mysterium Evangelii: * pro

---

[a] Deut. 10, 17; 2 Par. 19, 7; Iob 34, 19; Sap. 6, 8; Eccli. 35, 15; Act. 10, 34; Rom. 2, 11; Col. 3, 25; 1 Petr. 1, 17. [b] Is. 59, 17; 1 Thess. 5, 8. [c] Col. 4, 2. [d] Col. 4, 3; 2 Thess. 3, 1.

quo legatione fungor in catena, ita ut in ipso audeam,
prout oportet me, loqui.
21 * Ut autem et vos sciatis quae circa me sunt, conclusio epistolaris
quid agam: omnia vobis nota faciet Tychicus, cha-
22 rissimus frater, et fidelis minister in Domino: * quem
misi ad vos in hoc ipsum, ut cognoscatis quae circa
23 nos sunt, et consoletur corda vestra. * Pax fratri-
bus, et charitas cum fide a Deo Patre, et Domino
24 Iesu Christo. * Gratia cum omnibus, qui diligunt
Dominum nostrum Iesum Christum in incorruptione.
Amen.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD PHILIPPENSES.

CAPUT I.

Exordium

A 1 PAULUS, et Timotheus servi Iesu Christi, omni-
bus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, salutatio apostolica
2 cum episcopis, et diaconibus. * Gratia vobis, et pax
a Deo Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
3 * Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri, gratiarum actio
4 * semper in cunctis orationibus meis pro omnibus
5 vobis, cum gaudio deprecationem faciens, * super
communicatione vestra in Evangelio Christi a prima
6 die usque nunc. * confidens hoc ipsum, quia [a] qui
coepit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem
B 7 Christi Iesu. * sicut est mihi iustum hoc sentire
pro omnibus vobis: eo quòd habeam vos in corde,
et in vinculis meis, et in defensione, et confirma-
tione Evangelii, socios gaudii mei omnes vos esse.
8 * Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam
9 omnes vos in visceribus Iesu Christi. * Et hoc oro et precatio

---

[a] 1 Cor. 1, 8; 2 Tim. 4, 8.

ut charitas vestra magis ac magis abundet in scien-
10 tia, et in omni sensu: *ut probetis potiora, ut sitis
11 sinceri, et sine offensa in diem Christi, *repleti
fructu iustitiae per Iesum Christum, in gloriam et
laudem Dei.

12 *Scire autem vos volo fratres, quia quae circa
me sunt, magis ad profectum venerunt Evangelii:
13 *ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in
14 omni praetorio, et in ceteris omnibus, *et plures e
fratribus in Domino confidentes vinculis meis, abun-
dantius auderent sine timore verbum Dei loqui.
C 15 *Quidam quidem et propter invidiam, et conten-
tionem: quidam autem et propter bonam volunta-
16 tem Christum praedicant: *quidam ex charitate:
scientes quoniam in defensionem Evangelii positus
17 sum. *Quidam autem ex contentione Christum
annunciant non sincere, existimantes pressuram se
18 suscitare vinculis meis. *Quid enim? Dum omni
modo sive per occasionem, sive per veritatem Chri-
stus annuncietur: et in hoc gaudeo, sed et gaudebo.
19 *Scio enim quia hoc mihi proveniet ad salutem, per
vestram orationem, et subministrationem Spiritus
20 Iesu Christi *secundum expectationem, et spem
meam, quia in nullo confundar: sed in omni fiducia
sicut semper, et nunc magnificabitur Christus in
corpore meo, sive per vitam, sive per mortem.
21 *Mihi enim vivere Christus est, et mori lucrum.
D 22 *Quòd si vivere in carne, hic mihi fructus operis
23 est, et quid eligam ignoro. *Coarctor autem e duo-
bus: desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo,
24 multo magis melius: *permanere autem in carne,

Tractatio epistolaris
1. De apostoli causa

profectus evangelii

25 necessarium propter vos. *Et hoc confidens scio
quia manebo, et permanebo omnibus vobis ad pro-
26 fectum vestrum, et gaudium fidei: *ut gratulatio
vestra abundet in Christo Iesu in me, per meum
adventum iterum ad vos.
27 *[a] Tantum digne Evangelio Christi conversamini: *2. De*
ut sive cum venero, et videro vos, sive absens *Philippensium*
audiam de vobis quia statis in uno spiritu unani- *conversatione*
28 mes, collaborantes fidei Evangelii: *et in nullo
terreamini ab adversariis: quae illis est causa per-
29 ditionis, vobis autem salutis, et hoc a Deo: *quia digne
vobis donatum est pro Christo, non solum ut in conversentur
30 eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini: *idem
certamen habentes, quale et vidistis in me, et nunc
audistis de me.

CAPUT II.

A 1 Si qua ergo consolatio in Christo, si quod sola- in caritate et
tium charitatis, si qua societas spiritus, si qua humilitate
2 viscera miserationis: *implete gaudium meum ut
idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unani-
3 mes, idipsum sentientes, *nihil per contentionem,
neque per inanem gloriam: sed in humilitate supe-
4 riores sibi invicem arbitrantes, *non quae sua sunt
singuli considerantes, sed ea, quae aliorum.
5 *Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo
6 Iesu: *qui cum in forma Dei esset, non rapinam ad Christi
7 arbitratus est esse se aequalem Deo: *sed semet- exemplum
ipsum exinanivit formam servi accipiens, in simi-

---

[a] Eph. 4, 1; Col. 1, 10; 1 Thess. 2, 12.

litudinem hominum factus, et habitu inventus ut
8 homo. * [a] Humiliavit semetipsum factus obediens
B 9 usque ad mortem, mortem autem crucis. * Propter
quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen,
10 quod est super omne nomen: * [b] ut in nomine Iesu
omne genu flectatur caelestium, terrestrium, et in-
11 fernorum, * et omnis lingua confiteatur quia Domi-
nus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.
12 * Itaque charissimi mei (sicut semper obedistis:) cum
non ut in praesentia mei tantum, sed multo magis metu et tremore
nunc in absentia mea, cum metu et tremore ve-
13 stram salutem operamini. * Deus est enim, qui ope-
ratur in vobis et velle, et perficere pro bona volun-
14 tate. * [c] Omnia autem facite sine murmurationibus,
15 et haesitationibus: * ut sitis sine querela, et sim-
plices filii Dei, sine reprehensione in medio nationis
pravae, et perversae: inter quos lucetis sicut lumi-
C 16 naria in mundo, * verbum vitae continentes ad
gloriam meam in die Christi, quia non in vacuum
17 cucurri, neque in vacuum laboravi. * Sed et si im-
molor supra sacrificium, et obsequium fidei vestrae,
18 gaudeo, et congratulor omnibus vobis. * Idipsum
autem et vos gaudete, et congratulamini mihi.
19 * Spero autem in Domino Iesu, [d] Timotheum me *3. De missione*
cito mittere ad vos: ut et ego bono animo sim, *legatorum*
20 cognitis quae circa vos sunt. * Neminem enim ha- Timothei
beo tam unanimem, qui sincera affectione pro vo- atque
21 bis solicitus sit. * [e] Omnes enim quae sua sunt quae-
22 runt, non quae sunt Iesu Christi. * Experimentum
autem eius cognoscite, quia sicut patri filius, mecum

[a] Hebr. 2, 9. [b] Is. 45, 24; Rom. 14, 11. [c] 1 Petr. 4, 9.
[d] Act. 16, 1. [e] 1 Cor. 13, 5.

23 servivit in Evangelio. * Hunc igitur spero me mit-
tere ad vos, mox ut videro quae circa me sunt.
24 * Confido autem in Domino quoniam et ipse veniam
D 25 ad vos cito. * Necessarium autem existimavi Epa- Epaphroditi
phroditum fratrem, et cooperatorem, et commili-
tonem meum, vestrum autem apostolum, et mini-
26 strum necessitatis meae, mittere ad vos: * quoniam
quidem omnes vos desiderabat: et moestus erat, pro-
27 pterea quòd audieratis illum infirmatum. * Nam et
infirmatus est usque ad mortem: sed Deus misertus
est eius: non solum autem eius, verum etiam et
28 mei, ne tristitiam super tristitiam haberem. * Festi-
nantius ergo misi illum, ut viso eo iterum gaudea-
29 tis, et ego sine tristitia sim. * Excipite itaque illum
cum omni gaudio in Domino, et eiusmodi cum ho-
30 nore habetote. * quoniam propter opus Christi usque
ad mortem accessit, tradens animam suam ut im-
pleret id, quod ex vobis deerat erga meum obse-
quium.

CAPUT III.

A 1 De cetero fratres mei gaudete in Domino. Eadem *4. De iudaizantium fuga*
vobis scribere, mihi quidem non pigrum, vobis
2 autem necessarium. * Videte canes, videte malos
operarios, videte concisionem.
3 * Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu servi-
mus Deo, et gloriamur in Christo Iesu, et non in
4 carne fiduciam habentes, * quamquam ego habeam
confidentiam et in carne. Si quis alius videtur con-
5 fidere in carne, ego magis, * circumcisus octavo die,
ex [a] genere Israel, de tribu Beniamin, Hebraeus ex

[a] Act. 23, 6; Rom. 11, 1.

6 Hebraeis, [a] secundum legem Pharisaeus, * secundum aemulationem persequens Ecclesiam Dei, secundum iustitiam, quae in lege est, conversatus sine
B 7 querela: * Sed quae mihi fuerunt lucra, haec arbi- Paulus lucra arbitratus est detrimenta
8 tratus sum propter Christum detrimenta. * Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut
9 stercora, ut Christum lucrifaciam, * et inveniar in illo non habens meam iustitiam, quae ex lege est, sed illam, quae ex fide est Christi Iesu: quae ex
C 10 Deo est iustitia in fide * ad cognoscendum illum, et virtutem resurrectionis eius, et societatem passio-
11 num illius: configuratus morti eius: * si quo modo occurram ad resurrectionem, quae est ex mortuis:
12 * non quòd iam acceperim, aut iam perfectus sim: sequor autem, si quomodo comprehendam in quo
13 et comprehensus sum a Christo Iesu. * Fratres, ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem: quae quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero,
14 quae sunt priora, extendens meipsum, * ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis
15 Dei in Christo Iesu. * Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: et siquid aliter sapitis, et hoc
D 16 vobis Deus revelabit. * Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus, et in eadem permaneamus regula.

17 * Imitatores mei estote fratres, et observate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram. ipse imitandus
18 * [b] Multi enim ambulant, quos saepe dicebam vobis (nunc autem et flens dico) inimicos crucis Christi:

[a] Act. 23, 6. [b] Rom. 16, 17.

19 *quorum finis interitus: quorum Deus venter est:
et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.
20 *Nostra autem conversatio in caelis est: unde etiam
Salvatorem expectamus Dominum nostrum Iesum
21 Christum, *qui reformabit corpus humilitatis no-
strae, configuratum corpori claritatis suae, secun-
dum operationem, qua etiam possit subiicere sibi
omnia.

CAPUT IV.

A 1 Itaque fratres mei charissimi, et desideratissimi, a fratribus carissimis
gaudium meum, et corona mea: sic state in Do-
2 mino, charissimi: *Evodiam rogo, et Syntychen
3 deprecor idipsum sapere in Domino. *Etiam rogo
et te germane compar, adiuva illas, quae mecum
laboraverunt in Evangelio cum Clemente, et ceteris
adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitae.
4 *Gaudete in Domino semper: iterum dico gaudete.
5 *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Do-
B 6 minus prope est. *Nihil soliciti sitis: sed in omni
oratione, et obsecratione, cum gratiarum actione
7 petitiones vestrae innotescant apud Deum. *Et pax
Dei, quae exuperat omnem sensum, custodiat corda
vestra, et intelligentias vestras in Christo Iesu.

8 *De cetero fratres, quaecumque sunt vera, quae- Epilogus.
cumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque
sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae
famae, siqua virtus, siqua laus disciplinae, haec
C 9 cogitate. *Quae et didicistis, et accepistis, et audi-
stis, et vidistis in me, haec agite: et Deus pacis erit
vobiscum.

10 * Gavisus sum autem in Domino vehementer, gaudium vehemens
quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sen-
tire, sicut et sentiebatis: occupati autem eratis.
11 * Non quasi propter penuriam dico: ego enim di-
12 dici, in quibus sum, sufficiens esse. * Scio et humi-
liari, scio et abundare: (ubique et in omnibus in-
stitutus sum) et satiari, et esurire, et abundare, et
13 penuriam pati: * omnia possum in eo, qui me con-
14 fortat. * Verumtamen bene fecistis, communicantes
D 15 tribulationi meae. * Scitis autem et vos Philippen-
ses, quòd in principio Evangelii, quando profectus
sum a Macedonia, nulla mihi Ecclesia communi-
16 cavit in ratione dati et accepti, nisi vos soli: * quia
et Thessalonicam semel et bis in usum mihi misi-
17 stis. * Non quia quaero datum, sed requiro fructum
18 abundantem in ratione vestra. * Habeo autem de acceptis eleemosynis
omnia, et abundo: repletus sum, acceptis ab Epa-
phrodito quae misistis odorem suavitatis, [a] hostiam
19 acceptam, placentem Deo. * Deus autem meus im-
pleat omne desiderium vestrum secundum divitias
20 suas in gloria in Christo Iesu. * Deo autem et Patri
nostro gloria in saecula saeculorum: Amen.
21 * Salutate omnem sanctum in Christo Iesu. * Sa- salutationes et benedictio
22 lutant vos, qui mecum sunt, fratres. Salutant vos
omnes sancti, maxime autem qui de Caesaris domo
23 sunt. * Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spi-
ritu vestro. Amen.

---

[a] Rom. 12, 1.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD COLOSSENSES.

CAPUT I.

Exordium

salutatio apostolica

A 1 PAULUS Apostolus Iesu Christi per voluntatem
2 Dei, et Timotheus frater: * eis, qui sunt Co-
lossis, sanctis, et fidelibus fratribus in Christo Iesu.
3 * Gratia vobis, et pax a Deo Patre nostro, et Domino
Iesu Christo.

gratiarum actio

Gratias agimus Deo, et Patri Domini nostri Iesu
4 Christi semper pro vobis orantes: * audientes fidem
vestram in Christo Iesu, et dilectionem, quam ha-
5 betis in sanctos omnes * propter spem, quae repo-
sita est vobis in caelis: quam audistis in verbo veri-
6 tatis Evangelii: * quod pervenit ad vos, sicut et in
universo mundo est, et fructificat, et crescit sicut in
vobis, ex ea die, qua audistis, et cognovistis gratiam
7 Dei in veritate, * sicut didicistis ab [a] Epaphra charis-
simo conservo nostro, qui est fidelis pro vobis mi-
B 8 nister Christi Iesu, * qui etiam manifestavit nobis
dilectionem vestram in spiritu:

---

[a] Col. 4, 12.

9 * ideo et nos ex qua die audivimus, non cessa- I. Institutio theoretica
mus pro vobis orantes, et postulantes ut impleamini
agnitione voluntatis eius, in omni sapientia et intel-
10 lectu spiritali: * ut ambuletis digne Deo per omnia
placentes: in omni opere bono fructificantes, et cre-
11 scentes in scientia Dei: * in omni virtute confortati *1. Christi redemptoris excellentiae*
secundum potentiam claritatis eius in omni patien-
12 tia, et longanimitate cum gaudio * gratias agentes
Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis
13 sanctorum in lumine: * qui eripuit nos de potestate
tenebrarum, et transtulit in regnum filii dilectionis
14 suae, * in quo habemus redemptionem per san-
15 guinem eius, remissionem peccatorum: * qui est
imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturae:
c 16 * [a] quoniam in ipso condita sunt universa in caelis,
et in terra, visibilia, et invisibilia, sive throni, sive
dominationes, sive principatus, sive potestates:
17 omnia per ipsum, et in ipso creata sunt: * et ipse
18 est ante omnes, et omnia in ipso constant. * Et
ipse est caput corporis Ecclesiae, [b] qui est princi-
pium, primogenitus ex mortuis: ut sit in omnibus
19 ipse primatum tenens. * quia in ipso complacuit,
20 omnem plenitudinem inhabitare: * et per eum re-
concilare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem
crucis eius, sive quae in terris, sive quae in caelis
21 sunt. * Et vos cum essetis aliquando alienati, et
22 inimici sensu in operibus malis: * nunc autem re-
conciliavit in corpore carnis eius per mortem, ex-
hibere vos sanctos, et immaculatos, et irreprehen-

---

[a] Ioan. 1, 3. [b] 1 Cor. 15, 20; Apoc. 1, 5.

23 sibiles coram ipso: *si tamen permanetis in fide
fundati, et stabiles, et immobiles a spe Evangelii,
quod audistis, quod praedicatum est in universa
D creatura, quae sub caelo est, cuius factus sum ego
Paulus minister.

2. Pauli apostoli sollicitudo

24 *Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, et
adimpleo ea, quae desunt passionum Christi, in
carne mea pro corpore eius, quod est Ecclesia:
25 *cuius factus sum ego minister secundum dispen-
sationem Dei, quae data est mihi in vos, ut impleam
26 verbum Dei: *mysterium, quod absconditum fuit a
saeculis, et generationibus, nunc autem manifesta-
27 tum est sanctis eius, *quibus voluit Deus notas fa-
cere divitias gloriae sacramenti huius in Gentibus,
28 quod est Christus, in vobis spes gloriae, *quem
nos annunciamus, corripientes omnem hominem,
et docentes omnem hominem, in omni sapientia,
ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Chri-
29 sto Iesu. *in quo et laboro, certando secundum
operationem eius, quam operatur in me in virtute.

CAPUT II.

A 1 Volo enim vos scire qualem solicitudinem ha-
beam pro vobis, et pro iis, qui sunt [a] Laodiciae,
et quicumque non viderunt faciem meam in carne:
2 *ut consolentur corda ipsorum, instructi in chari-
tate, et in omnes divitias plenitudinis intellectus, in
3 agnitionem mysterii Dei Patris et Christi Iesu: *in
quo sunt omnes thesauri sapientiae, et scientiae
absconditi.

---

[a] Col. 4, 13.

4 * Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in subli-
5 mitate sermonum. * [a] Nam etsi corpore absens
sum, sed spiritu vobiscum sum: gaudens, et videns
ordinem vestrum, et firmamentum eius, quae in
6 Christo est, fidei vestrae. * Sicut ergo accepistis
B 7 Iesum Christum Dominum, in ipso ambulate, * ra-
dicati, et superaedificati in ipso, et confirmati fide,
sicut et didicistis, abundantes in illo in gratiarum
8 actione: * Videte ne quis vos decipiat per philoso-
phiam, et inanem fallaciam secundum traditionem
hominum, secundum elementa mundi, et non se-
9 cundum Christum: * quia in ipso inhabitat omnis
10 plenitudo divinitatis corporaliter: * et estis in illo
repleti, qui est caput omnis principatus, et potesta-
11 tis: * in quo et circumcisi estis circumcisione non
C manu facta in expoliatione corporis carnis, sed in
12 circumcisione Christi: * consepulti ei in baptismo,
in quo et resurrexistis per fidem operationis Dei,
13 qui suscitavit illum a mortuis. * [b] Et vos cum mor-
tui essetis in delictis, et praeputio carnis vestrae,
convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta:
14 * delens quod adversus nos erat chirographum de-
creti, quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de
15 medio, affigens illud cruci: * et expolians principa-
tus, et potestates traduxit confidenter, palam trium-
16 phans illos in semetipso. * Nemo ergo vos iudicet
in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut neo-
17 meniae, aut sabbatorum: * quae sunt umbra futuro-

3. Haere ticorum vario- rum fa laciae

[a] 1 Cor. 5, 3. [b] Eph. 2, 1.

18 rum: corpus autem Christi. * [a] Nemo vos seducat,
volens in humilitate, et religione angelorum, quae
non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis
D 19 suae, * et non tenens caput, ex quo totum corpus
per nexus, et coniunctiones subministratum, et con-
20 structum crescit in augmentum Dei. * Si ergo mor-
tui estis cum Christo ab elementis huius mundi:
quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis?
21 * Ne tetigeritis, neque gustaveritis, neque contrecta-
22 veritis: * quae sunt omnia in interitum ipso usu,
23 secundum praecepta, et doctrinas hominum: * quae
sunt rationem quidem habentia sapientiae in super-
stitione, et humilitate, et non ad parcendum corpori,
non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

CAPUT III.

II Institutio practica

1. Praecepta generalia

caelestia sapienda

A 1 Igitur, si consurrexistis cum Christo: quae sursum
sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei
2 sedens: * quae sursum sunt sapite, non quae super
3 terram. * Mortui enim estis, et vita vestra est ab-
4 scondita cum Christo in Deo. * Cum Christus ap-
paruerit, vita vestra: tunc et vos apparebitis cum
ipso in gloria.

vetus homo exspoliandus

5 * Mortificate ergo membra vestra, quae sunt super
terram: [b] fornicationem, immunditiam, libidinem,
concupiscentiam malam, et avaritiam, quae est si-
6 mulacrorum servitus: * propter quae venit ira Dei
7 super filios incredulitatis: * in quibus et vos ambu-
B 8 lastis aliquando, cum viveretis in illis. * [c] Nunc
autem deponite et vos omnia: iram, indignationem,

---

[a] Matth. 24, 4. [b] Eph. 5, 3. [c] Rom. 6, 4; Eph. 4, 22; Hebr. 12, 1; 1 Petr. 2, 1; 4, 2.

malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore
9 vestro. *Nolite mentiri invicem, expoliantes vos
10 veterem hominem cum actibus suis, *et induentes
novum eum, qui renovatur in agnitionem secundum
11 [a]imaginem eius, qui creavit illum. *ubi non est
Gentilis, et Iudaeus, circumcisio, et praeputium,
Barbarus, et Scytha, servus, et liber: sed omnia, et
in omnibus Christus.

12 *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, et di- novus induendus
lecti, viscera misericordiae, benignitatem, humili-
C 13 tatem, modestiam, patientiam: *supportantes in-
vicem, et donantes vobismetipsis si quis adversus
aliquem habet querelam: sicut et Dominus donavit
14 vobis, ita et vos. *Super omnia autem haec, cha-
ritatem habete, quod est vinculum perfectionis:
15 *et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua
16 et vocati estis in uno corpore: et grati estote. *Ver-
bum Christi habitet in vobis abundanter, in omni
sapientia, docentes, et commonentes vosmetipsos,
psalmis, hymnis, et canticis spiritualibus, in gratia
17 cantantes in cordibus vestris Deo. *[b]Omne, quod-
cumque facitis in verbo aut in opere, omnia in no-
mine Domini Iesu Christi, gratias agentes Deo et
Patri per ipsum.

18 *[c]Mulieres subditae estote viris, sicut oportet, in *2. Praecepta specialia pro coniugibus et filiis, servis et dominis*
19 Domino. *Viri diligite uxores vestras, et nolite
D 20 amari esse ad illas. *[d]Filii obedite parentibus per
21 omnia: hoc enim placitum est in Domino. *[e]Patres,
nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut
22 non pusillo animo fiant. *[f]Servi obedite per omnia

[a] Gen. 1, 26. [b] 1 Cor. 10, 31. [c] Eph. 5, 22; 1 Petr. 3, 1.
[d] Eph. 6, 1. [e] Eph. 6, 4. [f] Tit. 2, 9; 1 Petr. 2, 18.

dominis carnalibus, non ad oculum servientes, quasi
hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, ti-
23 mentes Deum. * Quodcumque facitis, ex animo
24 operamini sicut Domino, et non hominibus: * scien-
tes quòd a Domino accipietis retributionem here-
25 ditatis. Domino Christo servite. * [a] qui enim in-
iuriam facit, recipiet id, quod inique gessit: et non
est personarum acceptio apud Deum.

CAPUT IV.

A 1 Domini, quod iustum est et aequum, servis prae-
state: scientes quòd et vos Dominum habetis
in caelo.

Epilogus orandum et vigilandum

2 * [b] Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum
3 actione: * [c] orantes simul et pro nobis, ut Deus ape-
riat nobis ostium sermonis ad loquendum myste-
4 rium Christi (propter quod etiam vinctus sum) * ut
5 manifestem illud ita ut oportet me loqui. * [d] In sa-
pientia ambulate ad eos, qui foris sunt: tempus
B 6 redimentes. * Sermo vester semper in gratia sale
sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos uni-
cuique respondere.

7 * Quae circa me sunt, omnia vobis nota faciet
Tychicus charissimus frater, et fidelis minister, et
8 conservus in Domino: * quem misi ad vos ad hoc
ipsum ut cognoscat, quae circa vos sunt, et conso-
9 letur corda vestra, * cum Onesimo charissimo, et
fideli fratre, qui ex vobis est. Omnia, quae hic agun-
C 10 tur, nota facient vobis. * Salutat vos Aristarchus

[a] Rom. 2, 6. [b] Luc. 18, 1; 1 Thess. 5, 17. [c] Eph. 6, 19;
2 Thess. 3, 1. [d] Eph. 5, 15

concaptivus meus, et Marcus consobrinus Barna- conclusio epistolaris
bae, de quo accepistis mandata: si venerit ad vos,
11 excipite illum: *et Iesus, qui dicitur Iustus: qui
sunt ex circumcisione: hi soli sunt adiutores mei
12 in regno Dei, qui mihi fuerunt solatio. *Salutat
vos Epaphras, qui ex vobis est, servus Christi Iesu,
semper solicitus pro vobis in orationibus, ut stetis
13 perfecti, et pleni in omni voluntate Dei. *Testimo-
nium enim illi perhibeo quòd habet multum labo-
D rem pro vobis, et pro iis, qui sunt Laodiciae, et qui
14 Hierapoli. *Salutat vos [a] Lucas medicus charissi-
15 mus, et Demas. *Salutate fratres, qui sunt Laodi-
ciae, et Nympham, et quae in domo eius est, Eccle-
16 siam. *Et cum lecta fuerit apud vos epistola haec,
facite ut et in Laodicensium Ecclesia legatur: et
17 eam, quae Laodicensium est, vos legatis. *Et dicite
Archippo: Vide ministerium, quod accepisti in Do-
18 mino, ut illud impleas. *Salutatio, mea manu Pauli.
Memores estote vinculorum meorum. Gratia vobis-
cum. Amen.

a 2 Tim. 4, 11.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD THESSALONICENSES

PRIMA.

CAPUT I.

Exordium salutatio et gratiarum actio

A 1 PAULUS, et [a] Silvanus, et Timotheus Ecclesiae
Thessalonicensium in Deo Patre, et Domino
2 Iesu Christo. * Gratia vobis, et pax. Gratias agi-
B mus Deo semper pro omnibus vobis, memoriam
vestri facientes in orationibus nostris sine inter-
3 missione, * memores operis fidei vestrae, et laboris,
et charitatis, et sustinentiae spei Domini nostri Iesu
4 Christi, ante Deum et Patrem nostrum: * scientes
fratres, dilecti a Deo, electionem vestram:

transitus ad rem

C 5 * quia Evangelium nostrum non fuit ad vos in
sermone tantum, sed et in virtute, et in Spiritu
sancto, et in plenitudine multa, sicut scitis quales
6 fuerimus in vobis propter vos. * Et vos imitatores
nostri facti estis, et Domini, excipientes verbum in

---

[a] Act. 15, 22. 40; 2 Cor. 1, 19; 2 Thess. 1, 1; 1 Petr. 5, 12.

7 tribulatione multa, cum gaudio Spiritus sancti: *ita
ut facti sitis forma omnibus credentibus in Mace-
8 donia, et in Achaia. *A vobis enim diffamatus est
D sermo Domini, non solum in Macedonia, et in Achaia,
sed et in omni loco fides vestra, quae est ad Deum,
profecta est, ita ut non sit nobis necesse quidquam
9 loqui. *Ipsi enim de nobis annunciant qualem in-
troitum habuerimus ad vos: et quomodo conversi
estis ad Deum a simulacris, servire Deo vivo, et
10 vero, *et expectare Filium eius de caelis (quem
suscitavit ex mortuis) Iesum, qui eripuit nos ab ira
ventura.

CAPUT II.

I. Historica tractatio *1. In praesentia* quid egerit Paulus

A 1 Nam ipsi scitis, fratres, introitum nostrum ad
2 vos, quia non inanis fuit: *sed ante passi,
et [a] contumeliis affecti (sicut scitis) in Philippis,
fiduciam habuimus in Deo nostro loqui ad vos
3 Evangelium Dei in multa solicitudine. *Exhor-
tatio enim nostra non de errore, neque de immun-
4 ditia, neque in dolo, *sed sicut probati sumus a
Deo ut crederetur nobis Evangelium: ita loquimur
non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui pro-
5 bat corda nostra. *Neque enim aliquando fuimus
in sermone adulationis, sicut scitis: neque in occa-
B 6 sione avaritiae: Deus testis est: *nec quaerentes
ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab
7 aliis. *Cum possemus vobis oneri esse ut Christi
Apostoli: sed facti sumus parvuli in medio vestrum,
8 tamquam si nutrix foveat filios suos. *Ita deside-

[a] Act. 16, 19.

rantes vos, cupide volebamus tradere vobis non
solum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras:
9 quoniam charissimi nobis facti estis. *Memores
enim estis fratres laboris nostri, et fatigationis:
[a] nocte ac die operantes, ne quem vestrum grava-
remus, praedicavimus in vobis Evangelium Dei.
C 10 *Vos testes estis, et Deus, quàm sancte, et iuste,
11 et sine querela, vobis, qui credidistis, fuimus: *sic-
ut scitis, qualiter unumquemque vestrum (sicut
12 pater filios suos) *deprecantes vos, et consolantes,
testificati sumus, ut ambularetis digne Deo, qui vo-
cavit vos in suum regnum, et gloriam.

13 *Ideo et nos gratias agimus Deo sine intermis- quid Thessalonicenses
sione: quoniam cum accepissetis a nobis verbum
auditus Dei, accepistis illud, non ut verbum homi-
num, sed (sicut est vere) verbum Dei, qui operatur
14 in vobis, qui credidistis. *vos enim imitatores facti
estis fratres Ecclesiarum Dei, quae sunt in Iudaea
in Christo Iesu: quia eadem passi estis et vos a
D 15 contribulibus vestris, sicut et ipsi a Iudaeis: *qui
et Dominum occiderunt Iesum, et Prophetas, et nos
persecuti sunt, et Deo non placent, et omnibus ho-
16 minibus adversantur, *prohibentes nos Gentibus
loqui ut salvae fiant, ut impleant peccata sua sem-
per: pervenit enim ira Dei super illos usque in
finem.

17 *Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus *2. In absentia* quid apostolus
horae, aspectu, non corde, abundantius festinavi-
mus faciem vestram videre cum multo desiderio:
18 *quoniam voluimus venire ad vos: ego quidem
Paulus, et semel, et iterum, sed impedivit nos sata-

---

[a] Act. 20, 34; 1 Cor. 4, 12; 2 Thess. 3, 8.

19 nas. *Quae est enim nostra spes, aut gaudium, aut
corona gloriae? Nonne vos ante Dominum nostrum
20 Iesum Christum estis in adventu eius? *vos enim
estis gloria nostra et gaudium.

CAPUT III.

A 1 Propter quod non sustinentes amplius, placuit fecerit
2 nobis remanere Athenis, solis: *[a] et misimus
Timotheum fratrem nostrum, et ministrum Dei in
Evangelio Christi ad confirmandos vos, et exhor-
3 tandos pro fide vestra: *ut nemo moveatur in tri-
bulationibus istis: ipsi enim scitis quòd in hoc po-
B 4 siti sumus. *Nam et cum apud vos essemus, prae-
dicebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut
5 et factum est, et scitis. *Propterea et ego amplius
non sustinens, misi ad cognoscendam fidem vestram:
ne forte tentaverit vos is, qui tentat, et inanis fiat
labor noster.

6 *Nunc autem veniente Timotheo ad nos a vobis, quid Thessalonicenses
et annunciante nobis fidem et charitatem vestram,
et quia memoriam nostri habetis bonam semper,
desiderantes nos videre, sicut et nos quoque vos:
C 7 *ideo consolati sumus fratres in vobis in omni ne-
cessitate, et tribulatione nostra per fidem vestram,
8 *quoniam nunc vivimus, si vos statis in Domino.
9 *Quam enim gratiarum actionem possumus Deo
retribuere pro vobis in omni gaudio, quo gaudemus
10 propter vos ante Deum nostrum, *nocte ac die
abundantius orantes, ut videamus faciem vestram,
D 11 et compleamus ea, quae desunt fidei vestrae? *Ipse
autem Deus, et Pater noster, et Dominus noster

[a] Act. 16, 1.

12 Iesus Christus dirigat viam nostram ad vos. * Vos
autem Dominus multiplicet, et abundare faciat cha-
ritatem vestram in invicem, et in omnes, quemad-
13 modum et nos in vobis: * ad confirmanda corda
vestra sine querela in sanctitate, ante Deum et
Patrem nostrum, in adventu Domini nostri Iesu
Christi cum omnibus sanctis eius. Amen.

IV.

II. Doctrinalis tractatio

1. De voluntate Dei

A 1 De cetero ergo, fratres, rogamus vos et obsecra-
mus in Domino Iesu, ut quemadmodum acce-
pistis a nobis quomodo oporteat vos ambulare, et
placere Deo, sic et ambuletis ut abundetis magis.
2 * Scitis enim quae praecepta dederim vobis per
3 Dominum Iesum. * [a] Haec est enim voluntas Dei,
sanctificatio vestra: ut abstineatis vos a fornica- castitas
4 tione, * ut sciat unusquisque vestrum vas suum pos-
5 sidere in sanctificatione, et honore: * non in pas-
sione desiderii, sicut et Gentes, quae ignorant Deum:
B 6 * et nequis supergrediatur, neque circumveniat in
negotio fratrem suum: quoniam vindex est Domi-
nus de his omnibus, sicut praediximus vobis, et te-
7 stificati sumus. * non enim vocavit nos Deus in
8 immunditiam, sed in sanctificationem. * Itaque qui
haec spernit, non hominem spernit, sed Deum: qui
9 etiam dedit Spiritum suum sanctum in nobis. * De caritas
charitate autem fraternitatis non necesse habemus
scribere vobis: [b] ipsi enim vos a Deo didicistis ut

---

[a] Rom. 12, 2; Eph. 5, 17. [b] Ioan. 13, 34; 15, 12. 17; 1 Ioan. 2, 10; 4, 12.

10 diligatis invicem. * Etenim illud facitis in omnes
fratres in universa Macedonia. Rogamus autem vos
C 11 fratres ut abundetis magis, * et operam detis ut qui-
eti sitis, et ut vestrum negotium agatis, et opere-
12 mini manibus vestris, sicut praecepimus vobis: * et
ut honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt: et nul-
lius aliquid desideretis.

13 * Nolumus autem vos ignorare fratres de dor- *2. De secundo Christi adventu*
mientibus, ut non contristemini sicut et ceteri, qui
14 spem non habent. * Si enim credimus quòd Iesus
mortuus est, et resurrexit: ita et Deus eos, qui dor-
15 mierunt per Iesum, adducet cum eo. * Hoc enim certe futuro
vobis dicimus in verbo Domini, [a] quia nos, qui vivi-
mus, qui residui sumus in adventum Domini, non
D 16 praeveniemus eos, qui dormierunt. * Quoniam ipse
Dominus in iussu, et in voce Archangeli, et in tuba
Dei descendet de caelo: et mortui, qui in Christo
17 sunt, resurgent primi. * Deinde nos, qui vivimus,
qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubi-
bus obviam Christo in aera, et sic semper cum Do-
18 mino erimus. * Itaque consolamini invicem in ver-
bis istis.

CAPUT V.

A 1 De temporibus autem, et momentis fratres non incerto tempore
2 indigetis ut scribamus vobis. * [b] Ipsi enim di-
ligenter scitis quia dies Domini, sicut fur in nocte,
3 ita veniet. * cum enim dixerint pax, et securitas:
tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut do-
lor in utero habenti, et non effugient.

---

[a] 1 Cor. 15, 23. [b] 2 Petr. 3, 10; Apoc. 3, 3; 16, 15.

4 * Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos *ergo vigilandum*
5 dies illa tamquam fur comprehendat: * omnes enim
vos filii lucis estis, et filii diei: non sumus noctis,
6 neque tenebrarum. * Igitur non dormiamus sicut
7 et ceteri, sed vigilemus, et sobrii simus. * Qui enim
dormiunt, nocte dormiunt: et qui ebrii sunt, nocte
B 8 ebrii sunt. * Nos autem, qui diei sumus, sobrii si-
mus, [a] induti loricam fidei, et charitatis, et galeam
9 spem salutis: * quoniam non posuit nos Deus in
iram, sed in acquisitionem salutis per Dominum
10 nostrum Iesum Christum, * qui mortuus est pro
nobis: ut sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum
11 illo vivamus. * Propter quod consolamini invicem:
et aedificate alterutrum, sicut et facitis.

C 12 * Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos, *3. De voluntate Dei iterum*
qui laborant inter vos, et praesunt vobis in Domino,
13 et monent vos, * ut habeatis illos abundantius in
charitate propter opus illorum: pacem habete cum
14 eis. * Rogamus autem vos fratres, corripite inquie-
tos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos,
15 patientes estote ad omnes. * [b] Videte ne quis malum
pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum
16 est sectamini in invicem, et in omnes. * Semper
17 gaudete. * [c] Sine intermissione orate. * In omnibus *varia praecepta*
18 gratias agite: haec est enim voluntas Dei in Christo
19 Iesu in omnibus vobis. * Spiritum nolite extinguere.
20 21 * Prophetias nolite spernere. * Omnia autem pro-
22 bate: quod bonum est tenete. * Ab omni specie
D 23 mala abstinete vos: * Ipse autem Deus pacis sancti-

---

[a] Is. 59, 17; Eph. 6, 14. 17. [b] Prov. 17, 13; 20, 22; Rom. 12, 17; 1 Petr. 3, 9. [c] Eccli. 18, 22; Luc. 18, 1; Col. 4, 2.

ficet vos per omnia: ut integer spiritus vester, et
anima, et corpus sine querela in adventu Domini
24 nostri Iesu Christi servetur. * [a] Fidelis est, qui vo-
cavit vos: qui etiam faciet.

Epilogus salutatio et benedictio

25 26 * Fratres orate pro nobis. * Salutate fratres omnes
27 in osculo sancto. * Adiuro vos per Dominum ut
legatur epistola haec omnibus sanctis fratribus.
28 * Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.

---

[a] 1 Cor. 1, 9.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD THESSALONICENSES

SECUNDA.

CAPUT I.

Exordium
A 1 PAULUS, et [a] Silvanus, et Timotheus: Ecclesiae salutatio
Thessalonicensium in Deo Patre nostro, et
2 Domino Iesu Christo. * Gratia vobis, et pax a Deo
Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
3 * Gratias agere debemus semper Deo pro vobis, gratiarum actio
fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrescit
fides vestra, et abundat charitas uniuscuiusque ve-
B 4 strum in invicem: * ita ut et nos ipsi in vobis glo-
riemur in Ecclesiis Dei, pro patientia vestra, et fide,
et in omnibus persecutionibus vestris, et tribula-
5 tionibus, quas sustinetis * in exemplum iusti iudicii
Dei, ut digni habeamini in regno Dei, pro quo et
6 patimini. * si tamen iustum est apud Deum retri-
C 7 buere tribulationem iis, qui vos tribulant: * et vobis,
qui tribulamini, requiem nobiscum in revelatione
8 Domini Iesu de caelo cum angelis virtutis eius, * in

---

[a] Act. 15, 22. 40; 2 Cor. 1, 19; 1 Thess. 1, 1; 1 Petr. 5, 12.

flamma ignis dantis vindictam iis, qui non nove-
runt Deum, et qui non obediunt Evangelio Domini
9 nostri Iesu Christi. * qui poenas dabunt in interitu
aeternas a facie Domini, et a gloria virtutis eius:
10 * cum venerit glorificari in sanctis suis, et admira-
D bilis fieri in omnibus, qui crediderunt, quia creditum
11 est testimonium nostrum super vos in die illo. * In et precatio
quo etiam oramus semper pro vobis: ut dignetur
vos vocatione sua Deus noster, et impleat omnem
12 voluntatem bonitatis, et opus fidei in virtute, * ut
clarificetur nomen Domini nostri Iesu Christi in
vobis, et vos in illo secundum gratiam Dei nostri,
et Domini Iesu Christi.

CAPUT II.

I. Doctrinalis tractatio adventus Domini

A 1 Rogamus autem vos fratres per adventum Do-
mini nostri Iesu Christi, et nostrae congre-
2 gationis in ipsum: * ut non cito moveamini a vestro
sensu, neque terreamini, neque per spiritum, neque
per sermonem, neque per epistolam tamquam per
nos missam, quasi instet dies Domini.
3 * [a] Nequis vos seducat ullo modo: quoniam nisi duo signa
venerit discessio primùm, et revelatus fuerit homo
B 4 peccati, filius perditionis, * qui adversatur, et extol-
litur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod co-
litur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se tam-
5 quam sit Deus. * Non retinetis quòd cum adhuc
6 essem apud vos, haec dicebam vobis? * Et nunc

[a] Eph. 5, 6.

quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore.
7 *Nam mysterium iam operatur iniquitatis: tantum
8 ut qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat. *Et
tunc revelabitur ille iniquus, [a] quem Dominus Iesus Anti-christus
interficiet spiritu oris sui, et destruet illustratione descri-bitur
C 9 adventus sui eum: *cuius est adventus secundum
operationem satanae in omni virtute, et signis, et
10 prodigiis mendacibus, *et in omni seductione ini-
quitatis iis, qui pereunt: eo quòd charitatem veri-
11 tatis non receperunt ut salvi fierent. *ideo mittet
illis Deus operationem erroris ut credant mendacio,
12 *ut iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati,
sed consenserunt iniquitati.

13 *Nos autem debemus gratias agere Deo semper perseve-randum in fide
pro vobis fratres dilecti a Deo, quòd elegerit vos
Deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus,
D 14 et in fide veritatis: *in qua et vocavit vos per Evan-
gelium nostrum in acquisitionem gloriae Domini
15 nostri Iesu Christi. *Itaque fratres state: et tenete
traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive
16 per epistolam nostram. *Ipse autem Dominus no-
ster Iesus Christus, et Deus et Pater noster, qui di-
lexit nos, et dedit consolationem aeternam, et spem
17 bonam in gratia, *exhortetur corda vestra, et con-
firmet in omni opere, et sermone bono.

CAPUT III.

II. Moralis tractatio de suffragiis

A 1 De cetero fratres orate pro nobis [b] ut sermo Dei
2 currat, et clarificetur, sicut et apud vos: *et
ut liberemur ab importunis, et malis hominibus:

---

[a] Is. 11, 4. [b] Eph. 6, 19; Col. 4, 3.

3 non enim omnium est fides. *Fidelis autem Deus
4 est, qui confirmabit vos, et custodiet a malo. *Con-
fidimus autem de vobis, in Domino, quoniam quae
B 5 praecipimus, et facitis, et facietis. *Dominus autem
dirigat corda vestra in charitate Dei, et patientia
Christi.

6 *Denunciamus autem vobis fratres in nomine otiositate et curiositate
Domini nostri Iesu Christi, ut subtrahatis vos ab
omni fratre ambulante inordinate, et non secun-
7 dum traditionem, quam acceperunt a nobis. *Ipsi
enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos:
8 quoniam non inquieti fuimus inter vos: *[a] neque
gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in la-
bore, et in fatigatione, nocte et die operantes, ne
9 quem vestrum gravaremus. *Non quasi non ha-
buerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam
C 10 daremus vobis ad imitandum nos. *Nam et cum
essemus apud vos, hoc denunciabamus vobis:
quoniam si quis non vult operari, nec manducet.
11 *Audivimus enim inter vos quosdam ambulare in-
12 quiete, nihil operantes, sed curiose agentes. *Iis
autem, qui eiusmodi sunt, denunciamus, et obse-
cramus in Domino Iesu Christo, ut cum silentio
13 operantes, suum panem manducent. *[b] Vos autem
D 14 fratres nolite deficere benefacientes. *Quòd si quis
non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate,
15 et ne commisceamini cum illo ut confundatur: *et
nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut
fratrem.

---

[a] Act. 20, 34; 1 Cor. 4, 12; 1 Thess. 2, 9. [b] Gal. 6, 9.

16 * Ipse autem Dominus pacis det vobis pacem Epilogus benedictio
sempiternam in omni loco. Dominus sit cum omni-
17 bus vobis. * Salutatio, mea manu Pauli: quod est
18 signum in omni epistola. ita scribo. * Gratia Domini
nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD TIMOTHEUM

PRIMA.

CAPUT I.

Exordium

salutatio

A 1 PAULUS Apostolus Iesu Christi secundum im-
perium Dei Salvatoris nostri, et Christi Iesu
2 spei nostrae: * [a] Timotheo dilecto filio in fide. Gratia,
misericordia, et pax a Deo Patre, et Christo Iesu
Domino nostro.

Tractatio

1. De falsis doctoribus

3 * Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem
in Macedoniam, ut denunciares quibusdam ne aliter
B 4 docerent, * neque [b] intenderent fabulis, et genealo-
giis interminatis: quae quaestiones praestant magis
quàm aedificationem Dei, quae est in fide.

finis praecepti

5 * Finis autem praecepti est charitas de corde
6 puro, et conscientia bona, et fide non ficta. * A qui-
bus quidam aberrantes, conversi sunt in vanilo-
7 quium, * volentes esse legis doctores, non intelli-
gentes neque quae loquuntur, neque de quibus af-

---

[a] Act. 16, 1. [b] 1 Tim. 4, 7; 2 Tim. 2, 23; Tit. 3, 9.

8 firmant. *[a] Scimus autem quia bona est lex, si
9 quis ea legitime utatur: *sciens hoc quia lex iusto qui non intellegunt
non est posita, sed iniustis, et non subditis, impiis, quae lo-
et peccatoribus, sceleratis, et contaminatis, parri- quuntur
10 cidis, et matricidis, homicidis, *fornicariis, mascu-
lorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, et
periuris, et si quid aliud sanae doctrinae adversa-
C 11 tur, *quae est secundum Evangelium gloriae beati
12 Dei, quod creditum est mihi. *Gratias ago ei, qui
me confortavit Christo Iesu Domino nostro, quia
13 fidelem me existimavit, ponens in ministerio: *qui
prius blasphemus fui, et persecutor, et contumelio-
sus: sed misericordiam Dei consecutus sum, quia
14 ignorans feci in incredulitate. *Superabundavit
autem gratia Domini nostri cum fide, et dilectione,
15 quae est in Christo Iesu. *Fidelis sermo, et omni
acceptione dignus: [b] quòd Christus Iesus venit in
hunc mundum peccatores salvos facere, quorum
D 16 primus ego sum: *Sed ideo misericordiam conse-
cutus sum: ut in me primo ostenderet Christus
Iesus omnem patientiam ad informationem eorum,
17 qui credituri sunt illi, in vitam aeternam. *Regi
autem saeculorum immortali, invisibili, soli Deo
honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

18 *Hoc praeceptum commendo tibi fili Timothee, oppugnandis
secundum praecedentes in te prophetias, ut milites
19 in illis bonam militiam, *habens fidem, et bonam
conscientiam, quam quidam repellentes, circa fidem
20 naufragaverunt: *ex quibus est Hymenaeus, et Ale-
xander: quos tradidi Satanae, ut discant non blas-
phemare.

---

[a] Rom. 7, 12. [b] Matth. 9, 13; Marc. 2, 17.

CAPUT II.

2. De oratione publica

A 1 Obsecro igitur primùm omnium fieri obsecratio-
nes, orationes, postulationes, gratiarum actio-
2 nes pro omnibus hominibus: * pro regibus, et omni-
bus, qui in sublimitate sunt, ut quietam, et tran- *finis eius*
quillam vitam agamus in omni pietate, et castitate.
3 * hoc enim bonum est, et acceptum coram Salva-
B 4 tore nostro Deo, * qui omnes homines vult salvos
5 fieri, et ad agnitionem veritatis venire. * Unus enim
Deus, unus et mediator Dei et hominum homo
6 Christus Iesus: * qui dedit redemptionem semet-
ipsum pro omnibus, testimonium temporibus suis:
C 7 * in quo positus sum ego praedicator, et Apostolus
(veritatem dico, non mentior) doctor Gentium in
fide, et veritate.
8 * Volo ergo viros orare in omni loco, levantes *et modus*
9 puras manus sine ira, et disceptatione. * [a] Similiter
et mulieres in habitu ornato, cum verecundia, et
sobrietate ornantes se, et non in tortis crinibus,
10 aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa: * sed
quod decet mulieres, promittentes pietatem per
11 opera bona. * Mulier in silentio discat cum omni
D 12 subiectione. * [b] Docere autem mulieri non permitto,
neque dominari in virum: sed esse in silentio.
13 * [c] Adam enim primus formatus est: deinde Heva.
14 * [d] et Adam non est seductus: mulier autem seducta
15 in praevaricatione fuit. * Salvabitur autem per fi-
liorum generationem, si permanserit in fide, et di-
lectione, et sanctificatione cum sobrietate.

---

[a] 1 Petr. 3, 3. [b] 1 Cor. 14, 34. [c] Gen. 1, 27. [d] Gen. 3, 6.

CAPUT III.

3. De ordinatione ministrorum virtutes episcoporum

A 1 Fidelis sermo: Si quis episcopatum desiderat,
2 bonum opus desiderat. * [a] Oportet ergo episco-
pum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum,
sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem,
3 doctorem, * non vinolentum, non percussorem, sed
B 4 modestum: non litigiosum, non cupidum, sed * suae
domui bene praepositum: filios habentem subditos
5 cum omni castitate. * Si quis autem domui suae
praeesse nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam
6 habebit? * Non neophytum: ne in superbiam ela-
7 tus, in iudicium incidat diaboli. * Oportet autem
illum et testimonium habere bonum ab iis, qui foris
sunt, ut non in opprobrium incidat, et in laqueum
diaboli.

8 * Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non — et diaconorum
multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes:
C 9 * habentes mysterium fidei in conscientia pura. * Et
10 hi autem probentur primùm: et sic ministrent, nul-
11 lum crimen habentes. * Mulieres similiter pudicas,
12 non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. * Dia-
coni sint unius uxoris viri: qui filiis suis bene prae-
13 sint, et suis domibus. * Qui enim bene ministra-
verint, gradum bonum sibi acquirent, et multam
fiduciam in fide, quae est in Christo Iesu.

14 * Haec tibi scribo, sperans me ad te venire cito. — *4. De conversatione Timothei*
D 15 * si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat
te in domo Dei conversari, quae est Ecclesia Dei
16 vivi, columna et firmamentum veritatis. * Et mani-
feste magnum est pietatis sacramentum, quod ma-

[a] Tit. 1, 7.

nifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, praedicatum est Gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

CAPUT IV.

a) Praecepta generalia

A 1 Spiritus autem manifeste dicit, quia [a] in novissi-
mis temporibus discedent quidam a fide, atten-
dentes spiritibus erroris, et doctrinis daemoniorum,
2 * in hypocrisi loquentium mendacium, et cauteria-
B 3 tam habentium suam conscientiam, * prohibentium
nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad per-
cipiendum cum gratiarum actione fidelibus, et iis,
4 qui cognoverunt veritatem. * Quia omnis creatura
Dei bona est, et nihil reiiciendum quod cum gratia-
5 rum actione percipitur: * sanctificatur enim per
6 verbum Dei, et orationem. * Haec proponens fra- quid docendum sit
tribus, bonus eris minister Christi Iesu, enutritus
verbis fidei, et bonae doctrinae, quam assecutus es.
7 * [b] Ineptas autem, et aniles fabulas devita: exerce
C 8 autem teipsum ad pietatem. * Nam corporalis exer-
citatio, ad modicum utilis est: pietas autem ad omnia
utilis est, promissionem habens vitae, quae nunc
9 est, et futurae. * Fidelis sermo, et omni acceptione
10 dignus. * In hoc enim laboramus, et maledicimur,
quia speramus in Deum vivum, qui est Salvator
11 omnium hominum, maxime fidelium. * Praecipe
haec, et doce.
12 * Nemo adolescentiam tuam condemnat: sed quidque agendum
exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione,

---

[a] 2 Tim. 3, 1; 2 Petr. 3, 3; Iud. 18. [b] 1 Tim. 1, 4; 2 Tim. 2, 23; Tit. 3, 9.

13 in charitate, in fide, in castitate. *Dum venio, at-
D 14 tende lectioni, exhortationi, et doctrinae. *Noli
negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi
per prophetiam, cum impositione manuum presby-
15 terii. *Haec meditare, in his esto: ut profectus
16 tuus manifestus sit omnibus. *Attende tibi, et do-
ctrinae: insta in illis. Hoc enim faciens, et teipsum
salvum facies, et eos, qui te audiunt.

CAPUT V.

b) Praecepta specialia

A 1 Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem:
2 iuvenes, ut fratres: *anus, ut matres: iuven- de omnibus
culas, ut sorores in omni castitate:
3 *Viduas honora, quae vere viduae sunt. *Si qua de viduis
4 autem vidua filios, aut nepotes habet: discat primum
domum suam regere, et mutuam vicem reddere
parentibus: hoc enim acceptum est coram Deo.
5 *Quae autem vere vidua est, et desolata, speret in
Deum, et instet obsecrationibus, et orationibus
6 nocte ac die. *Nam quae in deliciis est, vivens
7 mortua est. *Et hoc praecipe ut irreprehensibiles
8 sint. *Si quis autem suorum, et maxime domesti-
corum curam non habet, fidem negavit, et est in-
B 9 fideli deterior. *Vidua eligatur non minus sexa-
10 ginta annorum, quae fuerit unius viri uxor, *in ope-
ribus bonis testimonium habens, si filios educavit,
si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tri-
bulationem patientibus subministravit, si omne opus
11 bonum subsecuta est. *Adolescentiores autem vi-
duas devita: Cum enim luxuriatae fuerint in Christo,
12 nubere volunt: *habentes damnationem, quia pri-

13 mam fidem irritam fecerunt. * simul autem et otio-
sae discunt circuire domos: non solum otiosae, sed
et verbosae, et curiosae, loquentes quae non opor-
C 14 tet. * Volo ergo iuniores nubere, filios procreare,
matresfamilias esse, nullam occasionem dare ad-
15 versario maledicti gratia. * Iam enim quaedam
16 conversae sunt retro satanam. * Si quis fidelis ha-
bet viduas, subministret illis, et non gravetur Ec-
clesia: ut iis, quae vere viduae sunt, sufficiat.
17 * Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore de presbyteris
digni habeantur: maxime qui laborant in verbo et
18 doctrina. * Dicit enim Scriptura: [a] Non alligabis os
bovi trituranti. Et: [b] Dignus est operarius mercede
D 19 sua. * Adversus presbyterum accusationem noli
20 recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. * Pec-
cantes coram omnibus argue: ut et ceteri timorem
21 habeant. * Testor coram Deo, et Christo Iesu, et
electis angelis, ut haec custodias sine praeiudicio,
22 nihil faciens in alteram partem declinando. * Manus
cito nemini imposueris, neque communicaveris pec-
23 catis alienis. Teipsum castum custodi. * Noli adhuc
aquam bibere, sed modico vino utere propter sto-
machum tuum, et frequentes tuas infirmitates.
24 * Quorundam hominum peccata manifesta sunt,
praecedentia ad iudicium: quosdam autem et sub-
25 sequuntur. * Similiter et facta bona, manifesta sunt:
et quae aliter se habent, abscondi non possunt.

---

[a] Deut. 25, 4; 1 Cor. 9, 9. [b] Matth. 10, 10; Luc. 10, 7.

CAPUT VI.

A 1 Quicumque sunt sub iugo servi, dominos suos de servis
omni honore dignos arbitrentur, ne nomen
2 Domini et doctrina blasphemetur. * Qui autem fi-
deles habent dominos, non contemnant, quia fratres
sunt: sed magis serviant, quia fideles sunt et dilecti,
qui beneficii participes sunt. Haec doce, et exhor-
tare.
3 * Si quis aliter docet, et non acquiescit sanis ser- de seipso
monibus Domini nostri Iesu Christi, et ei, quae se-
4 cundum pietatem est, doctrinae: * superbus est, ni- fugienda
hil sciens, sed languens circa quaestiones, et pugnas
verborum: ex quibus oriuntur invidiae, contentio-
B 5 nes, blasphemiae, suspiciones malae, * conflicta-
tiones hominum mente corruptorum, et qui veri-
tate privati sunt, existimantium quaestum esse pie-
6 tatem. * Est autem quaestus magnus pietas cum
7 sufficientia. * [a] Nihil enim intulimus in hunc mun-
dum: haud dubium quòd nec auferre quid possu-
8 mus. * [b] Habentes autem alimenta, et quibus tega-
9 mur, his contenti simus. * Nam qui volunt divites
fieri, incidunt in tentationem, et in laqueum diaboli,
et desideria multa inutilia, et nociva, quae mergunt
10 homines in interitum, et perditionem. * Radix enim
omnium malorum est cupiditas: quam quidam ap-
petentes erraverunt a fide, et inseruerunt se dolori-
bus multis.
C 11 * Tu autem o homo Dei haec fuge: sectare vero sectanda
iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam,
12 mansuetudinem. * Certa bonum certamen fidei,

---

[a] Iob 1, 21; Eccl. 5, 14. [b] Prov. 27, 26.

apprehende vitam aeternam, in qua vocatus es, et
confessus bonam confessionem coram multis testi-
13 bus. * Praecipio tibi coram Deo, qui vivificat omnia,
et Christo Iesu, qui testimonium reddidit [a] sub Pon-
14 tio Pilato, bonam confessionem: * ut serves man-
datum sine macula, irreprehensibile usque in ad-
15 ventum Domini nostri Iesu Christi, * quem suis tem-
poribus ostendet [b] beatus et solus potens, Rex re-
D 16 gum, et Dominus dominantium: * qui solus habet
immortalitatem, et lucem inhabitat inaccessibilem:
[c] quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest:
cui honor, et imperium sempiternum: Amen.
17 * Divitibus huius saeculi praecipe non sublime de divitibus
sapere, [d] neque sperare in incerto divitiarum, sed
in Deo vivo (qui praestat nobis omnia abunde ad
18 fruendum) * bene agere, divites fieri in bonis ope-
19 ribus, facile tribuere, communicare, * thesaurizare
sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehen-
dant veram vitam.

Epilogus exhortatio ac benedictio
20 * O Timothee, depositum custodi, devitans pro-
fanas vocum novitates, et oppositiones falsi nominis
21 scientiae, * quam quidam promittentes, circa fidem
exciderunt. Gratia tecum. Amen.

---

[a] Matth. 27, 11; Ioan. 18, 33. 37. [b] Apoc. 17, 14; 19, 16.
[c] Ioan. 1, 18; 1 Ioan. 4, 12. [d] Luc. 12, 15.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD TIMOTHEUM

SECUNDA.

CAPUT I. Exordium

A 1 PAULUS Apostolus Iesu Christi per voluntatem salutatio apostolica
Dei, secundum promissionem vitae, quae est
2 in Christo Iesu: * Timotheo charissimo filio, gratia,
misericordia, pax a Deo Patre, et Christo Iesu Domino nostro.

3 * Gratias ago Deo, cui servio a progenitoribus gratiarum actio
in conscientia pura, quòd sine intermissione habeam
tui memoriam in orationibus meis, nocte ac die
4 * desiderans te videre, memor lacrymarum tuarum,
B 5 ut gaudio implear, * recordationem accipiens eius
fidei, quae est in te non ficta, quae et habitavit primùm in avia tua Loide, et matre tua Eunice, certus sum autem quòd et in te.

Tractatio

6 * Propter quam causam admoneo te ut resusci- *1. De spiritu fortitudinis.*
tes gratiam Dei, quae est in te per impositionem
7 manuum mearum. * [a] Non enim dedit nobis Deus

---

[a] Rom. 8, 15.

spiritum timoris: sed virtutis, et dilectionis, et so-
8 brietatis. * Noli itaque erubescere testimonium Do- ne erubescat
mini nostri, neque me vinctum eius: sed collabora
C 9 Evangelio secundum virtutem Dei: * qui nos libe-
ravit, et vocavit vocatione sua sancta, [a] non secun-
dum opera nostra, sed secundum propositum suum,
et gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante
10 tempora saecularia. * Manifestata est autem nunc
per illuminationem Salvatoris nostri Iesu Christi,
qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem
11 vitam, et incorruptionem per Evangelium: * in quo
[b] positus sum ego praedicator, et Apostolus, et ma-
12 gister Gentium. * Ob quam causam etiam haec
D patior, sed non confundor. Scio enim cui credidi,
et certus sum quia potens est depositum meum ser-
13 vare in illum diem. * Formam habe sanorum ver-
borum, quae a me audisti in fide, et in dilectione
14 in Christo Iesu. * Bonum depositum custodi per
15 Spiritum sanctum, qui habitat in nobis. * Scis hoc,
quòd aversi sunt a me omnes, qui in Asia sunt, ex
16 quibus est Phigelus, et Hermogenes. * Det miseri-
cordiam Dominus [c] Onesiphori domui: quia saepe
me refrigeravit, et catenam meam non erubuit:
17 * sed cum Romam venisset, solicite me quaesivit,
18 et invenit. * Det illi Dominus invenire misericor-
diam a Domino in illa die. Et quanta Ephesi mini-
stravit mihi, tu melius nosti.

---

[a] Tit. 3, 5. [b] 1 Tim. 2, 7. [c] 2 Tim. 4, 19.

CAPUT II.

A 1 Tu ergo fili mi confortare in gratia, quae est in sed confortetur
2 Christo Iesu: *et quae audisti a me per multos
testes, haec commenda fidelibus hominibus, qui ido-
3 nei erunt et alios docere. *Labora sicut bonus
4 miles Christi Iesu. *Nemo militans Deo implicat
se negotiis saecularibus: ut ei placeat, cui se pro-
5 bavit. *Nam et qui certat in agone, non corona-
6 tur nisi legitime certaverit. *Laborantem agricolam
7 oportet primùm de fructibus percipere. *Intellige
quae dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus
8 intellectum. *Memor esto Dominum IESUM CHRI-
STUM resurrexisse a mortuis ex semine David,
B 9 secundum Evangelium meum, *in quo laboro usque
ad vincula, quasi male operans: sed verbum Dei
10 non est alligatum. *Ideo omnia sustineo propter
electos, ut et ipsi salutem consequantur, quae est
11 in Christo Iesu, cum gloria caelesti. *Fidelis ser-
12 mo: Nam si commortui sumus, et convivemus: *si
sustinebimus, et conregnabimus: [a] si negaverimus,
13 et ille negabit nos: *[b] si non credimus, ille fidelis
permanet, negare seipsum non potest.

14 *Haec commone: testificans coram Domino. Noli *2. De modo conversandi*
contendere verbis: ad nihil enim utile est, nisi ad
15 subversionem audientium. *Solicite cura teipsum
probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibi-
C 16 lem, recte tractantem verbum veritatis: *Profana
autem, et vaniloquia devita: multum enim profi-
17 ciunt ad impietatem: *et sermo eorum ut cancer

---

[a] Matth. 10, 33; Marc. 8, 38. [b] Rom. 3, 3.

18 serpit: ex quibus est Hymenaeus, et Philetus, * qui
a veritate exciderunt, dicentes resurrectionem esse
iam factam, et subverterunt quorundam fidem.
19 * Sed firmum fundamentum Dei stat, habens signa-
culum hoc: Cognovit Dominus qui sunt eius, et
discedat ab iniquitate omnis, qui nominat nomen
20 Domini. * In magna autem domo non solum sunt
vasa aurea, et argentea, sed et lignea, et fictilia: et
quaedam quidem in honorem, quaedam autem in
D 21 contumeliam. * Si quis ergo emundaverit se ab inter haereticos
istis, erit vas in honorem sanctificatum, et utile
22 Domino ad omne opus bonum paratum. * Iuvenilia
autem desideria fuge, sectare vero iustitiam, fidem,
spem, charitatem, et pacem cum iis, qui invocant
23 Dominum de corde puro. * [a] Stultas autem, et sine
disciplina quaestiones devita: sciens quia generant
24 lites. * Servum autem Domini non oportet litigare:
sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patien-
25 tem, * cum modestia corripientem eos, qui resi-
stunt veritati: nequando Deus det illis poenitentiam
26 ad cognoscendam veritatem, * et resipiscant a dia-
boli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius volun-
tatem.

CAPUT III.

A 1 Hoc autem scito, quòd in [b] novissimis diebus in- novissimorum dierum
2 stabunt tempora periculosa: * erunt homines
seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi,
3 parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, * sine
affectione, sine pace, criminatores, incontinentes,

[a] 1 Tim. 1, 4. 7; Tit. 3, 9. [b] 1 Tim. 4, 1; 2 Petr. 3, 3; Iud. 18.

4 immites, sine benignitate, * proditores, protervi, tu-
midi, et voluptatum amatores magis quàm Dei:
B 5 * habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem
6 eius abnegantes. Et hos devita: * ex his enim sunt,
qui penetrant domos, et captivas ducunt mulier-
culas oneratas peccatis, quae ducuntur variis desi-
7 deriis: * semper discentes, et numquam ad scien-
8 tiam veritatis pervenientes. * Quemadmodum autem
[a] Iannes, et Mambres restiterunt Moysi: ita et hi
resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi
9 circa fidem, * sed ultra non proficient: insipientia
enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illo-
rum fuit.
C 10 * Tu autem assecutus es meam doctrinam, insti- patiens sit
tutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dile-
11 ctionem, patientiam, * persecutiones, passiones:
qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii, et Lystris:
quales persecutiones sustinui, et ex omnibus eripuit
12 me Dominus. * Et omnes, qui pie volunt vivere in
13 Christo Iesu, persecutionem patientur. * Mali autem
homines, et seductores proficient in peius, errantes,
D 14 et in errorem mittentes. * Tu vero permane in iis,
quae didicisti, et credita sunt tibi: sciens a quo di-
15 diceris. * et quia ab infantia sacras litteras nosti,
quae te possunt instruere ad salutem, per fidem,
16 quae est in Christo Iesu. * [b] Omnis scriptura divi-
nitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguen-
dum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia:
17 * ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum
instructus.

---

[a] Ex. 7, 11. [b] 2 Petr. 1, 20.

CAPUT IV.

A 1 Testificor coram Deo, et Iesu Christo, qui iudi- et perseverans
caturus est vivos, et mortuos, per adventum
2 ipsius, et regnum eius: *praedica verbum, insta
opportune, importune: argue, obsecra, increpa in
3 omni patientia, et doctrina. *Erit enim tempus,
cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua
desideria coacervabunt sibi magistros, prurientes
4 auribus, *et a veritate quidem auditum avertent,
5 ad fabulas autem convertentur. *Tu vero vigila,
in omnibus labora, opus fac Evangelistae, ministe-
rium tuum imple. Sobrius esto.
B 6 *Ego enim iam delibor, et tempus resolutionis *3. De accessu ad Paulum*
7 meae instat. *Bonum certamen certavi, cursum
8 consummavi, fidem servavi. *In reliquo reposita
est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Domi-
nus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, resolutio instans
sed et iis, qui diligunt adventum eius. Festina ad
9 me venire cito. *Demas enim me reliquit, diligens
10 hoc saeculum, et abiit Thessalonicam: *Crescens
C 11 in Galatiam, Titus in Dalmatiam. *[a] Lucas est me-
cum solus. Marcum assume, et adduc tecum: est
12 enim mihi utilis in ministerium. *Tychicum autem apostoli derelicti
13 misi Ephesum. *Penulam, quam reliqui Troade
apud Carpum, veniens affer tecum, et libros, ma-
14 xime autem membranas. *Alexander aerarius
multa mala mihi ostendit: reddet illi Dominus se-

---

[a] Col. 4, 14.

15 cundum opera eius: * quem et tu devita: valde enim
16 restitit verbis nostris. * In prima mea defensione
nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non
D 17 illis imputetur. * Dominus autem mihi astitit, et
confortavit me, ut per me praedicatio impleatur,
et audiant omnes Gentes: et liberatus sum de ore
18 Leonis. * Liberavit me Dominus ab omni opere
malo: et salvum faciet in regnum suum caeleste,
cui gloria in saecula saeculorum. Amen.

Epilogus saluta-tiones et bene-dictio

19 * Saluta Priscam, et Aquilam, et [a] Onesiphori
20 domum. * Erastus remansit Corinthi. Trophimum
21 autem reliqui infirmum Mileti. * Festina ante hie-
mem venire. Salutant te Eubulus, et Pudens, et
22 Linus, et Claudia, et fratres omnes. * Dominus
Iesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum.
Amen.

---

[a] 2 Tim. 1, 16.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD TITUM.

CAPUT I.

Exordium

salutatio apostolica

A 1 PAULUS servus Dei, Apostolus autem Iesu Christi
secundum fidem electorum Dei, et agnitionem
2 veritatis, quae secundum pietatem est *in spem
vitae aeternae, quam promisit qui non mentitur,
3 Deus, ante tempora saecularia: *manifestavit autem
temporibus suis verbum suum in praedicatione,
quae credita est mihi secundum praeceptum Sal-
B 4 vatoris nostri Dei: *Tito dilecto filio secundum
communem fidem, gratia, et pax a Deo Patre, et
Christo Iesu Salvatore nostro.

Tractatio

1. De ordinatione ministrorum

5 *Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea, quae
desunt, corrigas, et constituas per civitates presby-
6 teros, sicut et ego disposui tibi. *[a] Si quis sine cri-
mine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non
7 in accusatione luxuriae, aut non subditos. *Opor-
tet enim episcopum sine crimine esse, sicut Dei

virtutes episcoporum

---

[a] 1 Tim. 3, 2.

C dispensatorem: non superbum, non iracundum, non
vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupi-
8 dum: * sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum,
9 sanctum, continentem, * amplectentem eum, qui
secundum doctrinam est, fidelem sermonem: ut
potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui
contradicunt, arguere.
10 * Sunt enim multi etiam inobedientes, vaniloqui, ob vitia Cretensium
et seductores: maxime qui de circumcisione sunt:
11 * quos oportet redargui: qui universas domos sub-
vertunt, docentes quae non oportet, turpis lucri
D 12 gratia. * Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum
propheta: Cretenses semper mendaces, malae be-
13 stiae, ventres pigri. * Testimonium hoc verum est.
Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint
14 in fide, * non intendentes Iudaicis fabulis, et man-
15 datis hominum, aversantium se a veritate. * [a] Omnia
munda mundis: coinquinatis autem, et infidelibus
nihil est mundum, sed inquinatae sunt eorum et
16 mens, et conscientia. * Confitentur se nosse Deum,
factis autem negant: cum sint abominati, et incre-
dibiles, et ad omne opus bonum reprobi.

CAPUT II.

2. De institutione fidelium erga domesticos

A 1 Tu autem loquere quae decent sanam doctrinam:
2 * Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani
3 in fide, in dilectione, in patientia: * Anus similiter
in habitu sancto, non criminatrices, non multo vino
4 servientes, bene docentes: * ut prudentiam doceant
adolescentulas, ut viros suos ament, filios suos dili-

[a] Rom. 14, 20.

B 5 gant, *prudentes, castas, sobrias, domus curam
habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blas-
6 phemetur verbum Dei: *Iuvenes similiter hortare
7 ut sobrii sint. *In omnibus teipsum praebe exem-
plum bonorum operum, in doctrina, in integritate,
8 in gravitate, *verbum sanum, irreprehensibile: ut
is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum
C 9 dicere de nobis: *[a] Servos dominis suis subditos
esse, in omnibus placentes, non contradicentes,
10 *non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam
ostendentes: ut doctrinam Salvatoris nostri Dei
ornent in omnibus.
11 *[b] Apparuit enim gratia Dei Salvatoris nostri propter
D 12 omnibus hominibus, *erudiens nos, ut abnegantes Salvatorem
impietatem, et saecularia desideria: sobrie, et iuste,
13 et pie vivamus in hoc saeculo, *expectantes beatam
spem, et adventum gloriae magni Dei, et Salvatoris
14 nostri Iesu Christi: *qui dedit semetipsum pro no-
bis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mun-
daret sibi populum acceptabilem, sectatorem bo-
15 norum operum. *Haec loquere, et exhortare, et
argue cum omni imperio. Nemo te contemnat.

CAPUT III.

A 1 Admone illos principibus, et potestatibus sub- erga extraneos
ditos esse, dicto obedire, ad omne opus bo-
2 num paratos esse: *neminem blasphemare, non
litigiosos esse, sed modestos, omnem ostendentes
3 mansuetudinem ad omnes homines. *Eramus enim

---

[a] Eph. 6, 5; Col. 3, 22; 1 Petr. 2, 18. [b] Tit. 3, 4.

aliquando et nos insipientes, increduli, errantes,
servientes desideriis, et voluptatibus variis, in ma-
litia et invidia agentes, odibiles, odientes invicem.
B 4 * Cum [a] autem benignitas, et humanitas apparuit
5 Salvatoris nostri Dei: * [b] non ex operibus iustitiae,
quae fecimus nos, sed secundum suam misericor-
diam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis,
6 et renovationis Spiritus sancti, * quem effudit in nos
abunde per Iesum Christum Salvatorem nostrum:
7 * ut iustificati gratia ipsius, heredes simus secun-
C 8 dum spem vitae aeternae. * Fidelis sermo est: et
de his volo te confirmare: ut curent bonis operibus
praeesse qui credunt Deo. Haec sunt bona, et utilia
9 hominibus. * [c] Stultas autem quaestiones, et genea-
logias, et contentiones, et pugnas legis devita. sunt
10 enim inutiles, et vanae. * Haereticum hominem
post unam, et secundam correptionem devita:
11 * sciens quia subversus est, qui eiusmodi est, et de-
linquit, cum sit proprio iudicio condemnatus.

Epilogus mandata, salutationes, benedictio

D 12 * Cum misero ad te Artemam, aut Tychicum,
festina ad me venire Nicopolim: ibi enim statui
13 hiemare. * Zenam legisperitum, et Apollo solicite
14 praemitte, ut nihil illis desit. * Discant autem et
nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios:
15 ut non sint infructuosi. * Salutant te qui mecum
sunt omnes: saluta eos, qui nos amant in fide.
Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

---

[a] Tit. 2, 11. [b] 2 Tim. 1, 9. [c] 1 Tim. 1, 4; 4, 7; 2 Tim. 2, 23.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD PHILEMONEM.

A 1 PAULUS vinctus Christi Iesu, et Timotheus frater: Salutatio
2 Philemoni dilecto, et adiutori nostro, * et Ap-
piae sorori charissimae, et [a] Archippo commilitoni
3 nostro, et Ecclesiae, quae in domo tua est. * Gratia
vobis, et pax a Deo Patre nostro, et Domino Iesu
Christo.

4 * Gratias ago Deo meo, semper memoriam tui gratiarum actio
5 faciens in orationibus meis, * audiens charitatem
tuam, et fidem, quam habes in Domino Iesu, et in
B 6 omnes sanctos: * ut communicatio fidei tuae evi-
dens fiat in agnitione omnis operis boni, quod est
7 in vobis in Christo Iesu. * Gaudium enim magnum
habui, et consolationem in charitate tua: quia vi-
scera sanctorum requieverunt per te, frater.

8 * Propter quod multam fiduciam habens in Chri- obsecratio pro Onesimo
9 sto Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet: * pro-
pter charitatem magis obsecro, cum sis talis, ut
Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu Christi:

---

[a] Col. 4, 17.

10 * Obsecro te pro meo filio, quem genui in vinculis,
C 11 Onesimo, * qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc
12 autem et mihi, et tibi utilis, * quem remisi tibi. Tu
13 autem illum, ut mea viscera, suscipe: * quem ego
volueram mecum detinere, ut pro te mihi mini-
14 straret in vinculis Evangelii: * sine consilio autem
tuo nihil volui facere, uti ne velut ex necessitate bo-
15 num tuum esset, sed voluntarium. * Forsitan enim
ideo discessit ad horam a te, ut aeternum illum re-
D 16 ciperes: * iam non ut servum, sed pro servo cha-
rissimum fratrem, maxime mihi: quanto autem
17 magis tibi et in carne, et in Domino? * Si ergo
18 habes me socium, suscipe illum sicut me: * Si autem
aliquid nocuit tibi, aut debet: hoc mihi imputa.
19 * Ego Paulus scripsi mea manu: ego reddam, ut
20 non dicam tibi, quod et teipsum mihi debes: * ita
frater. Ego te fruar in Domino: Refice viscera mea
in Domino.

21 * Confidens in obedientia tua scripsi tibi: sciens mandata, salutationes, benedictio
22 quoniam et super id, quod dico, facies. * Simul
autem et para mihi hospitium: nam spero per ora-
23 tiones vestras donari me vobis. * Salutat te Epa-
24 phras concaptivus meus in Christo Iesu, * Marcus,
25 Aristarchus, Demas, et Lucas, adiutores mei. * Gra-
tia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro.
Amen.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD HEBRAEOS.

CAPUT I.

I. De excellentia novi testamenti

A 1 MULTIFARIAM, multisque modis olim Deus
2 loquens patribus in Prophetis: *novissime,
diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et sae-
3 cula: *[a] qui cum sit splendor gloriae, et figura sub- *propositio*
stantiae eius, portansque omnia verbo virtutis suae,
purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram
B 4 maiestatis in excelsis: *tanto melior Angelis effe-
ctus, quanto differentius prae illis nomen hereditavit.
5 *Cui enim dixit aliquando Angelorum: [b] Filius *1. Christus excellens mediator*
meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: [c] Ego
6 ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium? *Et
cum iterum introducit primogenitum in orbem
terrae, dicit: [d] Et adorent eum omnes Angeli Dei.
C 7 *Et ad Angelos quidem dicit: [e] Qui facit Angelos
8 suos spiritus, et ministros suos flammam ignis. *Ad

---

[a] Sap. 7, 26. [b] Ps. 2, 7. [c] 2 Reg. 7, 14. [d] Ps. 96, 7.
[e] Ps. 103, 4.

filium autem: [a] Thronus tuus Deus in saeculum sae- a) Praecellit
9 culi: virga aequitatis, virga regni tui. * Dilexisti angelos
iustitiam, et odisti iniquitatem: propterea unxit te
Deus, Deus tuus oleo exultationis prae participibus
10 tuis. * Et: [b] Tu in principio Domine terram fun- α) qua creator
D 11 dasti: et opera manuum tuarum sunt caeli. * Ipsi
peribunt, tu autem permanebis, et omnes ut vesti-
12 mentum veterascent: * et velut amictum mutabis
eos, et mutabuntur: tu autem idem ipse es, et anni
13 tui non deficient. * Ad quem autem Angelorum
dixit aliquando: [c] Sede a dextris meis, quoadusque
ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?
14 * Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in mi-
nisterium missi propter eos, qui hereditatem capient
salutis?

CAPUT II.

A 1 Propterea abundantius oportet observare nos ea, propterea evange-
2 quae audivimus ne forte pereffluamus. * Si lium observan-
enim qui per Angelos dictus est sermo, factus est fir- dum
mus, et omnis praevaricatio, et inobedientia accepit
3 iustam mercedis retributionem: * quomodo nos effu-
giemus si tantam neglexerimus salutem? quae cum
initium accepisset enarrari per Dominum ab eis,
4 qui audierunt, in nos confirmata est, * [d] contestante
Deo signis et portentis, et variis virtutibus, et Spi-
ritus sancti distributionibus secundum suam volun-
tatem.

5 * Non enim Angelis subiecit Deus orbem terrae β) qua redemptor
B 6 futurum, de quo loquimur. * Testatus est autem in

---

[a] Ps. 44, 7. [b] Ps. 101, 26. [c] Ps. 109, 1; 1 Cor. 15, 25.
[d] Marc. 16, 20.

quodam loco quis, dicens: [a]Quid est homo quòd
memor es eius, aut filius hominis quoniam visitas
7 eum? *Minuisti eum paulominus ab Angelis: gloria
et honore coronasti eum: et constituisti eum super
8 opera manuum tuarum. *[b]Omnia subiecisti sub
pedibus eius: In eo enim quòd omnia ei subiecit,
nihil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum
C 9 videmus omnia subiecta ei. *[c]Eum autem, qui mo-
dico quàm Angeli minoratus est, videmus Iesum
propter passionem mortis, gloria et honore coro-
natum: ut gratia Dei, pro omnibus gustaret mortem.
10 *Decebat enim eum, propter quem omnia, et per humani generis
quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxe-
rat, auctorem salutis eorum per passionem con-
11 summare. *Qui enim sanctificat, et qui sanctifi-
cantur, ex uno omnes. Propter quam causam non
12 confunditur fratres eos vocare, dicens: *[d]Nun-
ciabo nomen tuum fratribus meis: in medio Eccle-
D 13 siae laudabo te. *Et iterum: [e]Ego ero fidens in
eum. Et iterum: [f]Ecce ego, et pueri mei, quos
14 dedit mihi Deus. *Quia ergo pueri communicave-
runt carni, et sanguini, et ipse similiter participavit
eisdem: [g]ut per mortem destrueret eum, qui habe-
15 bat mortis imperium, id est, diabolum: *et liberaret
eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii
16 erant servituti. *Nusquam enim Angelos appre-
17 hendit, sed semen Abrahae apprehendit. *Unde
debuit per omnia fratribus similari, ut misericors
fieret, et fidelis pontifex ad Deum, ut repropitiaret

[a] Ps. 8, 5. [b] Matth. 28, 18; 1 Cor. 15, 26. [c] Phil. 2, 8. [d] Ps. 21, 23. [e] Ps. 17, 3. [f] Is. 8, 18. [g] Os. 13, 14; 1 Cor. 15, 54.

18 delicta populi. *In eo enim, in quo passus est ipse
et tentatus, potens est et eis, qui tentantur, auxiliari.

CAPUT III.

A 1 Unde fratres sancti, vocationis caelestis parti- b) Praecellit
cipes, considerate Apostolum, et pontificem Moysen
2 confessionis nostrae Iesum: *qui fidelis est ei, qui
fecit illum sicut et [a] Moyses in omni domo eius.
3 *Amplioris enim gloriae iste prae Moyse dignus
est habitus, quanto ampliorem honorem habet do-
4 mus, qui fabricavit illam. *Omnis namque domus
fabricatur ab aliquo: qui autem omnia creavit, Deus
B 5 est. *Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo
eius tamquam famulus, in testimonium eorum, quae
6 dicenda erant: *Christus vero tamquam filius in filius in domo sua
domo sua: quae domus sumus nos, si fiduciam, et
gloriam spei usque ad finem, firmam retineamus.
7 *Quapropter sicut dicit Spiritus sanctus: [b] Hodie quapropter
8 si vocem eius audieritis, *nolite obdurare corda vitanda
vestra, sicut in exacerbatione secundum diem ten-
9 tationis in deserto, *ubi tentaverunt me patres
C 10 vestri: probaverunt, et viderunt opera mea *qua-
draginta annis: Propter quod infensus fui genera-
tioni huic, et dixi: Semper errant corde. Ipsi autem
11 non cognoverunt vias meas, *sicut iuravi in ira
12 mea: Si introibunt in requiem meam. *Videte
fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum
13 incredulitatis, discedendi a Deo vivo: *sed adhor-
tamini vosmetipsos per singulos dies, donec Hodie

---

[a] Num. 12, 7. [b] Ps 94, 8; Hebr. 4, 7.

cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fal- incredulitas
D 14 lacia peccati. *Participes enim Christi effecti sumus:
si tamen initium substantiae eius usque ad finem
15 firmum retineamus. *Dum dicitur: Hodie si vocem
eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, quem-
16 admodum in illa exacerbatione. *Quidam enim
audientes exacerbaverunt: sed non universi qui
17 profecti sunt ex Aegypto per Moysen. *Quibus
autem infensus est quadraginta annis? Nonne illis,
qui peccaverunt, [a] quorum cadavera prostrata sunt
18 in deserto? *Quibus autem iuravit non introire in
19 requiem ipsius, nisi illis, qui increduli fuerunt? *Et
videmus, quia non potuerunt introire propter incre-
dulitatem.

CAPUT IV.

A 1 Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione in- ne excludantur a requie
troeundi in requiem eius, existimetur aliquis
2 ex vobis deesse. *Etenim et nobis nunciatum est,
quemadmodum et illis. sed non profuit illis sermo
auditus, non admistus fidei ex iis, quae audierunt.
3 *Ingrediemur enim in requiem, qui credidimus:
quemadmodum dixit: [b] Sicut iuravi in ira mea: Si
introibunt in requiem meam: et quidem operibus
B 4 ab institutione mundi perfectis. *Dixit enim in
quodam loco de die septima sic: [c] Et requievit Deus
5 die septima ab omnibus operibus suis. *Et in isto
6 rursum: Si introibunt in requiem meam. *Quoniam
ergo superest introire quosdam in illam, et ii, qui-
bus prioribus annunciatum est, non introierunt pro-
7 pter incredulitatem: *iterum terminat diem quen-

[a] Num. 14, 37. [b] Ps. 94, 11. [c] Gen. 2, 2.

dam, Hodie, in David dicendo, post tantum tem-
poris, sicut supra dictum est: [a] Hodie si vocem eius
8 audieritis, nolite obdurare corda vestra. * Nam si
eis Iesus requiem praestitisset, numquam de alia
9 loqueretur, posthac, die. * Itaque relinquitur sab-
C 10 batismus populo Dei. * Qui enim ingressus est in
requiem eius: etiam ipse requievit ab operibus suis,
11 sicut a suis Deus. * Festinemus ergo ingredi in illam sed ingrediantur in
requiem: ut ne in idipsum quis incidat incredulita- illam
12 tis exemplum. * Vivus est enim sermo Dei, et effi-
cax, et penetrabilior omni gladio ancipiti: et per-
tingens usque ad divisionem animae ac spiritus,
compagum quoque ac medullarum, et discretor co-
D 13 gitationum et intentionum cordis. * [b] Et non est
ulla creatura invisibilis in conspectu eius: omnia
autem nuda et aperta sunt oculis eius, ad quem
nobis sermo.
14 * Habentes ergo pontificem magnum, qui pene- *2. Christus ex-*
travit caelos, Iesum filium Dei: teneamus confes- *cellens sacerdos*
15 sionem. * Non enim habemus pontificem, qui non
possit compati infirmitatibus nostris: tentatum
autem per omnia pro similitudine absque peccato.
16 * Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae: a) Excellit per-
ut misericordiam consequamur, et gratiam inveni- sona
amus in auxilio opportuno.

CAPUT V.

A 1 Omnis namque Pontifex ex hominibus assum- α) vere sacerdos
ptus, pro hominibus constituitur in iis, quae
sunt ad Deum, ut offerat dona, et sacrificia pro
2 peccatis: * qui condolere possit iis, qui ignorant, et

[a] Hebr. 3, 7. [b] Ps. 33, 16; Eccli. 15, 20.

errant: quoniam et ipse circumdatus est infirmitate:
3 *et propterea debet, quemadmodum pro populo,
ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis.
B 4 *[a]Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui voca-
5 tur a Deo, tamquam Aaron. *Sic et Christus non
semetipsum clarificavit ut pontifex fieret: sed qui
locutus est ad eum: [b]Filius meus es tu, ego hodie
6 genui te. *Quemadmodum et in alio loco dicit:
[c]Tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem
7 Melchisedech. *Qui in diebus carnis suae preces,
supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum
C facere a morte cum clamore valido, et lacrymis
8 offerens, exauditus est pro sua reverentia: *Et
quidem cum esset Filius Dei, didicit ex iis, quae
9 passus est, obedientiam: *et consummatus, factus
est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis
10 aeternae, *appellatus a Deo pontifex iuxta ordinem
Melchisedech.

11 *De quo nobis grandis sermo, et ininterpreta-
bilis ad dicendum: quoniam imbecilles facti estis
D 12 ad audiendum. *Etenim cum deberetis magistri
esse propter tempus: rursum indigetis ut vos do-
ceamini quae sint elementa exordii sermonum Dei:
et facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo.
13 *Omnis enim, qui lactis est particeps, expers est
14 sermonis iustitiae: parvulus enim est. *Perfecto-
rum autem est solidus cibus: eorum, qui pro con-
suetudine exercitatos habent sensus ad discretionem
boni ac mali.

auditore increpan tur imbe cilles

---

[a] Ex. 28, 1; 2 Par. 26, 18. [b] Ps. 2, 7. [c] Ps. 109, 4.

CAPUT VI.

A 1 Quapropter intermittentes inchoationis Christi
sermonem, ad perfectiora feramur, non rur-
sum iacientes fundamentum poenitentiae ab ope-
2 ribus mortuis, et fidei ad Deum, * baptismatum do-
ctrinae, impositionis quoque manuum, ac resurre-
3 ctionis mortuorum, et iudicii aeterni. * Et hoc fa-
ciemus, si quidem permiserit Deus.
4 * [a] Impossibile est enim eos, qui semel sunt illu- monentur ad caven-
minati, gustaverunt etiam donum caeleste, et par- dam apostasiam
5 ticipes facti sunt Spiritus sancti, * gustaverunt
nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sae-
B 6 culi venturi, * et prolapsi sunt; rursus renovari ad
poenitentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis fi-
7 lium Dei, et ostentui habentes. * Terra enim saepe
venientem super se bibens imbrem, et generans
herbam opportunam illis, a quibus colitur: accipit
8 benedictionem a Deo. * proferens autem spinas,
ac tribulos, reproba est, et maledicto proxima:
cuius consummatio in combustionem.
9 * Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora, imitentur Abrahae
10 et viciniora saluti: tametsi ita loquimur. * Non enim exemplum
iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, et dile-
ctionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui mi-
C 11 nistrastis sanctis, et ministratis. * Cupimus autem
unumquemque vestrum eandem ostentare solicitu-
12 dinem ad expletionem spei usque in finem: * ut non
segnes efficiamini, verum imitatores eorum, qui
13 fide, et patientia hereditabunt promissiones. * Abra-
hae namque promittens Deus, quoniam neminem

[a] Matth. 12, 45; Hebr. 10, 26; 2 Petr. 2, 20.

habuit, per quem iuraret, maiorem, iuravit per se-
14 metipsum, *dicens: [a]Nisi benedicens benedicam
15 te, et multiplicans multiplicabo te. *Et sic longa-
D 16 nimiter ferens, adeptus est repromissionem. *Ho-
mines enim per maiorem sui iurant: et omnis
controversiae eorum finis, ad confirmationem, est
17 iuramentum. *In quo abundantius volens Deus
ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem
18 consilii sui, interposuit iusiurandum: *ut per duas
res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum,
fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad
19 tenendam propositam spem, *quam sicut anchoram
habemus animae tutam ac firmam, et incedentem
20 usque ad interiora velaminis, *ubi praecursor pro
nobis introivit Iesus, secundum ordinem Melchise-
dech pontifex factus in aeternum.

CAPUT VII.

A 1 Hic enim Melchisedech, [b]rex Salem, sacerdos
Dei summi, qui obviavit Abrahae regresso a
2 caede regum, et benedixit ei: *cui et decimas
omnium divisit Abraham: primùm quidem qui inter-
pretatur rex iustitiae: deinde autem et rex Salem,
3 quod est, rex pacis, *sine patre, sine matre, sine
genealogia, neque initium dierum, neque finem vitae
habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacer-
dos in perpetuum.

β) secundum ordinem Melchisedech

4 *Intuemini autem quantus sit hic, cui et decimas
5 dedit de praecipuis Abraham patriarcha. *Et qui-
dem de filiis Levi sacerdotium accipientes, [c]man-

Melchisedech praestantior Abraha et Levi

[a] Gen. 22, 17. [b] Gen. 14, 18. [c] Deut. 18, 3; Ios. 14, 4.

datum habent decimas sumere a populo secundum
legem, id est, a fratribus suis: quamquam et ipsi
B 6 exierint de lumbis Abrahae. * Cuius autem gene-
ratio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab
Abraham, et hunc, qui habebat repromissiones,
7 benedixit. * Sine ulla autem contradictione, quod
8 minus est, a meliore benedicitur. * Et hic quidem,
decimas morientes homines accipiunt: ibi autem
9 contestatur, quia vivit. * Et (ut ita dictum sit) per
Abraham, et Levi, qui decimas accepit, decimatus
10 est: * adhuc enim in lumbis patris erat, quando
obviavit ei Melchisedech.

11 * Si ergo consummatio per sacerdotium Leviti- Leviticum sacerdotium abrogandum
cum erat (populus enim sub ipso legem accepit)
quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem
Melchisedech, alium surgere sacerdotem, et non
12 secundum ordinem Aaron dici? * Translato enim
sacerdotio, necesse est ut et legis translatio fiat.
13 * In quo enim haec dicuntur, de alia tribu est, de
C 14 qua nullus altari praesto fuit. * Manifestum est
enim quòd ex Iuda ortus sit Dominus noster: in
qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.
15 * Et amplius adhuc manifestum est: si secundum
similitudinem Melchisedech exurgat alius sacerdos,
16 * qui non secundum legem mandati carnalis factus
17 est, sed secundum virtutem vitae insolubilis. * Con-
testatur enim: [a] Quoniam tu es sacerdos in aeter-
18 num, secundum ordinem Melchisedech. * Repro-
batio quidem fit praecedentis mandati, propter in-
19 firmitatem eius, et inutilitatem: * nihil enim ad

---

[a] Ps. 109, 4.

perfectum adduxit lex: introductio vero melioris
spei, per quam proximamus ad Deum.
20 *Et quantum est non sine iureiurando (alii qui- qualis sit pontifex noster
D 21 dem sine iureiurando sacerdotes facti sunt, *hic
autem cum iureiurando per eum, qui dixit ad illum:
[a]Iuravit Dominus, et non poenitebit eum: tu es
22 sacerdos in aeternum:) *in tantum melioris testa-
23 menti sponsor factus est Iesus. *Et alii quidem
plures facti sunt sacerdotes, idcirco quòd morte
24 prohiberentur permanere: *hic autem eo quòd ma-
neat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium.
25 *Unde et salvare in perpetuum potest accedentes
per semetipsum ad Deum: semper vivens ad inter-
26 pellandum pro nobis. *Talis enim decebat ut nobis
esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segre-
gatus a peccatoribus, et excelsior caelis factus:
27 *qui non habet necessitatem quotidie, quemadmo-
dum sacerdotes, [b]prius pro suis delictis hostias
offerre, deinde pro populi: hoc enim fecit semel,
28 seipsum offerendo. *Lex enim homines constituit
sacerdotes infirmitatem habentes: sermo autem
iurisiurandi, qui post legem est, Filium in aeternum
perfectum.

CAPUT VIII.

A 1 Capitulum autem super ea, quae dicuntur: Talem consedit in caelis
habemus Pontificem, qui consedit in dextera
2 sedis magnitudinis in caelis, *sanctorum minister,
et tabernaculi veri, quod fixit Dominus, et non homo.
3 *Omnis enim pontifex ad offerendum munera, et
hostias constituitur: unde necesse est et hunc ha-

[a] Ps. 109, 4. [b] Lev. 16, 6.

B 4 bere aliquid, quod offerat: *si ergo esset super
terram, nec esset sacerdos: cum essent qui offer-
5 rent secundum legem munera, *qui exemplari, et
umbrae deserviunt caelestium. Sicut responsum
est Moysi, cum consummaret tabernaculum: [a] Vide
(inquit) omnia facito secundum exemplar, quod tibi
ostensum est in monte.
C 6 *Nunc autem melius sortitus est ministerium, melioris testamenti mediator
quanto et melioris testamenti mediator est, quod
7 in melioribus repromissionibus sancitum est. *Nam
si illud prius culpa vacasset: non utique secundi
8 locus inquireretur. *Vituperans enim eos dicit:
[b] Ecce dies venient, dicit Dominus: et consummabo
super domum Israel, et super domum Iuda testa-
9 mentum novum, *non secundum testamentum,
quod feci patribus eorum in die, qua apprehendi
manum eorum ut educerem illos de Terra Aegypti:
quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo:
D 10 et ego neglexi eos, dicit Dominus: *Quia hoc est
testamentum, quod disponam domui Israel post
dies illos, dicit Dominus: Dando leges meas in
mentem eorum, et in corde eorum superscribam
eas: et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in po-
11 pulum: *et non docebit unusquisque proximum
suum, et unusquisque fratrem suum, dicens: Co-
gnosce Dominum: quoniam omnes scient me a
12 minore usque ad maiorem eorum: *quia propitius
ero iniquitatibus eorum, et peccatorum eorum iam
13 non memorabor. *Dicendo autem novum: vete-
ravit prius. Quod autem antiquatur, et senescit,
prope interitum est.

[a] Ex. 25, 40; Act. 7, 44. [b] Ier. 31, 31.

CAPUT IX.

A 1 Habuit quidem et prius, iustificationes culturae,
2 et Sanctum saeculare. *[a]Tabernaculum enim
factum est primum, in quo erant candelabra, et
mensa, et propositio panum, quae dicitur Sancta.
3 *Post velamentum autem secundum, tabernaculum,
4 quod dicitur Sancta sanctorum: *aureum habens
[b]thuribulum, et arcam testamenti circumtectam ex
omni parte auro, in qua urna aurea habens manna,
et virga Aaron, quae fronduerat, [c]et tabulae testa-
5 menti, *superque eam erant Cherubim gloriae ob-
umbrantia propitiatorium: de quibus non est modo
B 6 dicendum per singula. *His vero ita compositis:
in priori quidem tabernaculo semper introibant
sacerdotes, sacrificiorum officia consummantes:
7 *in secundo autem [d]semel in anno solus pontifex
non sine sanguine, quem offert pro sua, et populi
8 ignorantia: *hoc significante Spiritu sancto, non-
dum propalatam esse sanctorum viam, adhuc priore
C 9 tabernaculo habente statum. *quae parabola est
temporis instantis: iuxta quam munera, et hostiae
offeruntur, quae non possunt iuxta conscientiam
perfectum facere servientem, solummodo in cibis,
10 et in potibus, *et variis baptismatibus, et iustitiis
carnis usque ad tempus correctionis impositis.
11 *Christus autem assistens pontifex futurorum bo-
norum, per amplius et perfectius tabernaculum non
12 manufactum, id est, non huius creationis: *neque
per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per

---

[a] Ex. 26, 1; 36, 8. [b] Lev. 16; Num. 17. [c] 3 Reg. 8, 9; 2 Par. 5, 10. [d] Ex. 30, 10; Lev. 16, 2.

proprium sanguinem introivit semel in Sancta,
D 13 aeterna redemptione inventa. * [a] Si enim sanguis
hircorum, et taurorum, et cinis vitulae aspersus
inquinatos sanctificat ad emundationem carnis:
14 * [b] quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum
sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo,
emundabit conscientiam nostram ab operibus mor-
tuis, ad serviendum Deo viventi?
15 * Et ideo novi testamenti mediator est: [c] ut morte β) vetera sacrificia typica
intercedente, in redemptionem earum praevarica-
tionum, quae erant sub priori testamento, repro-
missionem accipiant qui vocati sunt aeternae here-
16 ditatis. * Ubi enim testamentum est: mors necesse
E 17 est intercedat testatoris. * Testamentum enim in
mortuis confirmatum est: alioquin nondum valet,
18 dum vivit qui testatus est. * Unde nec primum
19 quidem sine sanguine dedicatum est. * Lecto enim
omni mandato legis a Moyse universo populo: acci-
piens sanguinem vitulorum, et hircorum cum aqua
et lana coccinea, et hyssopo: ipsum quoque librum,
20 et omnem populum aspersit, * dicens: [d] Hic sanguis
F 21 testamenti, quod mandavit ad vos Deus. * Etiam
tabernaculum, et omnia vasa ministerii sanguine
22 similiter aspersit: * Et omnia pene in sanguine se-
cundum legem mundantur: et sine sanguinis effu-
23 sione non fit remissio. * Necesse est ergo exem- novum sacrificium verum
plaria quidem caelestium his mundari: ipsa autem
24 caelestia melioribus hostiis quàm istis. * Non enim
in manufacta Sancta Iesus introivit exemplaria
verorum: sed in ipsum caelum, ut appareat nunc

---

[a] Lev. 16, 15. [b] 1 Petr. 1, 19; 1 Ioan. 1, 7; Apoc. 1, 5.
[c] Gal. 3, 15. [d] Ex. 24, 8.

25 vultui Dei pro nobis: *Neque ut saepe offerat se-
metipsum, quemadmodum Pontifex intrat in Sancta
G 26 per singulos annos in sanguine alieno: *alioquin
oportebat eum frequenter pati ab origine mundi:
nunc autem semel in consummatione saeculorum,
ad destitutionem peccati, per hostiam suam appa-
27 ruit. *Et quemadmodum statutum est hominibus
28 semel mori, post hoc autem iudicium: *[a] sic et
Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda
peccata: secundo sine peccato apparebit expectan-
tibus se, in salutem.

CAPUT X.

A 1 Umbram enim habens lex futurorum bonorum, γ) vetera sacrificia imperfecta
non ipsam imaginem rerum: per singulos
annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indesinen-
ter, numquam potest accedentes perfectos facere:
2 *alioquin cessassent offerri: ideo quòd nullam ha-
berent ultra conscientiam peccati, cultores semel
3 mundati: *sed in ipsis commemoratio peccatorum
4 per singulos annos fit. *impossibile enim est san-
B 5 guine taurorum et hircorum auferri peccata. *Ideo
ingrediens mundum dicit: [b] Hostiam, et oblationem
6 noluisti: corpus autem aptasti mihi: *holocauto-
7 mata pro peccato non tibi placuerunt. *Tunc dixi:
Ecce venio: [c] in capite libri scriptum est de me: Ut
8 faciam, Deus, voluntatem tuam. *Superius dicens:
Quia hostias, et oblationes, et holocautomata pro
peccato noluisti, nec placita sunt tibi, quae secun-
9 dum legem offeruntur, *tunc dixi: Ecce venio, ut

[a] Rom. 5, 9; 1 Petr. 3, 18. [b] Ps. 39, 7. [c] Ps. 39, 8.

faciam, Deus, voluntatem tuam: aufert primum, ut
10 sequens statuat. *In qua voluntate sanctificati su- novum sacrificium perfectum
mus per oblationem corporis Iesu Christi semel.
C 11 *Et omnis quidem sacerdos praesto est quotidie
ministrans, et easdem saepe offerens hostias, quae
12 numquam possunt auferre peccata: *hic autem
unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiter-
13 num sedet in dextera Dei, *de cetero expectans
[a] donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius.
14 *Una enim oblatione, consummavit in sempiternum
15 sanctificatos. *Contestatur autem nos et Spiritus
16 sanctus. Postquam enim dixit: *[b] Hoc autem testa-
mentum, quod testabor ad illos post dies illos, dicit
Dominus, Dando leges meas in cordibus eorum, et
D 17 in mentibus eorum superscribam eas: *et pecca-
torum, et iniquitatum eorum iam non recordabor
18 amplius. *Ubi autem horum remissio: iam non est
oblatio pro peccato.

II. De moribus Christifidelium

1. Monita generalia

19 *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu
20 Sanctorum in sanguine Christi, *quam initiavit
nobis viam novam, et viventem per velamen, id
21 est, carnem suam, *et sacerdotem magnum super
22 domum Dei: *accedamus cum vero corde in pleni-
tudine fidei, aspersi corda a conscientia mala, et
E 23 abluti corpus aqua munda, *teneamus spei nostrae
confessionem indeclinabilem, (fidelis enim est qui
24 repromisit) *et consideremus invicem in provo-

[a] Ps. 109, 1; 1 Cor. 15, 25. [b] Ier. 31, 33; Hebr. 8, 8.

25 cationem charitatis, et bonorum operum: * non de-
serentes collectionem nostram, sicut consuetudinis
est quibusdam, sed consolantes, et tanto magis
26 quanto videritis appropinquantem diem. * [a] Volun- constantia necessaria
tarie enim peccantibus nobis post acceptam noti-
tiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis
27 hostia, * terribilis autem quaedam expectatio iudicii,
et ignis aemulatio, quae consumptura est adver-
28 sarios. * Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla
miseratione [b] duobus vel tribus testibus moritur:
F 29 * quanto magis putatis deteriora mereri supplicia
qui filium Dei conculcaverit, et sanguinem testa-
menti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, et
30 spiritui gratiae contumeliam fecerit? * Scimus enim
qui dixit: [c] Mihi vindicta, et ego retribuam. Et ite-
31 rum: Quia iudicabit Dominus populum suum. * Hor-
32 rendum est incidere in manus Dei viventis. * Re-
memoramini autem pristinos dies, in quibus illu-
minati, magnum certamen sustinuistis passionum:
33 * et in altero quidem opprobriis, et tribulationibus
spectaculum facti: in altero autem socii taliter con-
34 versantium effecti. * Nam et vinctis compassi estis,
G et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio susce-
pistis, cognoscentes vos habere meliorem, et ma-
35 nentem substantiam. * Nolite itaque amittere con-
fidentiam vestram, quae magnam habet remunera-
36 tionem. * Patientia enim vobis necessaria est: ut
voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.
37 * Adhuc enim modicum aliquantulum, qui venturus
38 est, veniet, et non tardabit. * [d] iustus autem meus

[a] Hebr. 6, 4. [b] Deut. 17, 6; Matth. 18, 16; Ioan. 8, 17; 2 Cor. 13, 1. [c] Deut. 32, 35; Rom. 12, 19. [d] Hab. 2, 4; Rom. 1, 17; Gal. 3, 11.

ex fide vivit. quòd si subtraxerit se, non placebit
39 animae meae. * Nos autem non sumus subtractio-
nis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem
animae.

CAPUT XI.

A 1 Est autem fides sperandarum substantia rerum, natura fidei
2 argumentum non apparentium. * In hac enim
testimonium consecuti sunt senes.
3 * [a] Fide intelligimus aptata esse saecula verbo
4 Dei: ut ex invisibilibus visibilia fierent. * [b] Fide plu-
rimam hostiam Abel, quàm Cain, obtulit Deo, [c] per
quam testimonium consecutus est esse iustus, testi-
monium perhibente muneribus eius Deo, et per illam
5 defunctus adhuc loquitur. * [d] Fide Henoch trans-
latus est ne videret mortem, et non inveniebatur:
quia transtulit illum Deus: ante translationem enim
B 6 testimonium habuit placuisse Deo. * Sine fide autem
impossibile est placere Deo. Credere enim oportet
accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se
7 remunerator sit. * [e] Fide Noe responso accepto de
iis, quae adhuc non videbantur, metuens aptavit
arcam in salutem domus suae, per quam damnavit
mundum: et iustitiae, quae per fidem est, heres est
8 institutus. * [f] Fide qui vocatur Abraham obedivit
in locum exire, quem accepturus erat in heredi-
9 tatem: et exiit, nesciens quo iret. * Fide demoratus
est in Terra repromissionis, tamquam in aliena, in
casulis habitando cum Isaac, et Iacob coheredibus
C 10 repromissionis eiusdem. * Expectabat enim funda-

---

[a] Gen. 1, 3. [b] Gen. 4, 4. [c] Matth. 23, 35. [d] Gen. 5, 24; Eccli. 44, 16. [e] Gen. 6, 14; Eccli. 44, 17. [f] Gen. 12, 1.

menta habentem civitatem: cuius artifex, et con-
11 ditor Deus. * [a] Fide et ipsa Sara sterilis virtutem theoretice et
in conceptionem seminis accepit, etiam praeter practice
tempus aetatis: quoniam fidelem credidit esse eum,
12 qui repromiserat. * Propter quod et ab uno orti
sunt (et hoc emortuo) tamquam sidera caeli in mul-
titudinem, et sicut arena, quae est ad oram maris,
13 innumerabilis. * Iuxta fidem defuncti sunt omnes
isti, non acceptis repromissionibus, sed a longe eas
aspicientes, et salutantes, et confitentes, quia pere-
14 grini, et hospites sunt super terram. * Qui enim
15 haec dicunt, significant se patriam inquirere. * Et
si quidem ipsius meminissent de qua exierunt, ha-
D 16 bebant utique tempus revertendi. * nunc autem
meliorem appetunt, id est, caelestem. Ideo non
confunditur Deus vocari Deus eorum: paravit enim
17 illis civitatem. * [b] Fide obtulit Abraham Isaac, cum
tentaretur, et unigenitum offerebat, qui susceperat
18 repromissiones; * ad quem dictum est: [c] Quia in
19 Isaac vocabitur tibi semen: * arbitrans quia et a
mortuis suscitare potens est Deus: unde eum et in
20 parabolam accepit. * [d] Fide et de futuris benedixit
21 Isaac Iacob, et Esau. * [e] Fide Iacob, moriens, sin-
gulos filiorum Ioseph benedixit: [f] et adoravit fasti-
22 gium virgae eius. * [g] Fide Ioseph, moriens, de pro-
fectione filiorum Israel memoratus est: et de ossi-
E 23 bus suis mandavit. * [h] Fide Moyses, natus, occul-
tatus est mensibus tribus a parentibus suis, eo quòd
vidissent elegantem infantem, [i] et non timuerunt

[a] Gen. 17, 19. [b] Gen. 22, 1; Eccli. 44, 21. [c] Gen. 21, 12; Rom. 9, 7. [d] Gen. 27, 27. 39. [e] Gen. 48, 15. [f] Gen. 47, 31. [g] Gen. 50, 23. [h] Ex. 2, 2. [i] Ex. 1, 17.

24 regis edictum. * [a] Fide Moyses grandis factus nega-
25 vit se esse filium filiae Pharaonis, * magis eligens
affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati
26 habere iucunditatem, * maiores divitias aestimans
thesauro Aegyptiorum, improperium Christi: aspi-
27 ciebat enim in remunerationem. * Fide reliquit
Aegyptum, non veritus animositatem regis: invisi-
28 bilem enim tamquam videns sustinuit. * [b] Fide ce-
lebravit pascha, et sanguinis effusionem: ne qui
F 29 vastabat primitiva, tangeret eos. * [c] Fide transi-
erunt Mare rubrum tamquam per aridam terram:
30 quod experti Aegyptii, devorati sunt. * [d] Fide muri
31 Iericho corruerunt, circuitu dierum septem. * [e] Fide
Rahab meretrix non periit cum incredulis, exci-
piens exploratores cum pace.
32 * Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tem- demonstratur
pus enarrantem de Gedeon, Barac, Samson, Iephte,
33 David, Samuel, et Prophetis: * qui per fidem vice-
runt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt re-
34 promissiones, obturaverunt ora leonum, * extinxe-
runt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, conva-
G luerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello,
35 castra verterunt exterorum: * acceperunt mulieres
de resurrectione mortuos suos: alii autem distenti
sunt non suscipientes redemptionem, ut meliorem
36 invenirent resurrectionem. * Alii vero ludibria, et
verbera experti, insuper et vincula, et carceres:
37 * lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione
gladii mortui sunt, circuierunt in melotis, in pelli-

---

[a] Ex. 2, 11. [b] Ex. 12, 21. [c] Ex. 14, 22. [d] Ios. 6, 20.
[e] Ios. 2, 3.

38 bus caprinis, egentes, angustiati, afflicti: *quibus
dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes,
39 in montibus, et speluncis, et in cavernis terrae. *Et
hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt
40 repromissionem, *Deo pro nobis melius aliquid
providente, ut non sine nobis consummarentur.

CAPUT XII.

A 1 Ideoque et nos tantam habentes impositam nubem patientia necessaria
testium, [a] deponentes omne pondus, et circum-
stans nos peccatum, per patientiam curramus ad
2 propositum nobis certamen: *aspicientes in Aucto-
rem fidei, et consummatorem Iesum, qui proposito
sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta,
B 3 atque in dextera sedis Dei sedet. *Recogitate enim
eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversum
semetipsum contradictionem: ut ne fatigemini, ani-
4 mis vestris deficientes. *Nondum enim usque ad
sanguinem restitistis, adversus peccatum repu-
5 gnantes: *et obliti estis consolationis, quae vobis
tamquam filiis loquitur, dicens: [b] Fili mi, noli
negligere disciplinam Domini: neque fatigeris dum
6 ab eo argueris. *Quem enim diligit Dominus,
castigat: flagellat autem omnem filium, quem re-
7 cipit. *In disciplina perseverate. Tamquam filiis
vobis offert se Deus: quis enim filius, quem non
C 8 corripit pater? *Quòd si extra disciplinam estis,
cuius participes facti sunt omnes: ergo adulteri,
9 et non filii estis. *Deinde patres quidem carnis
nostrae, eruditores habuimus, et reverebamur eos.

---

[a] Rom. 6, 4; Eph. 4, 22; Col. 3, 8; 1 Petr. 2, 1; 4, 2.
[b] Prov. 3, 11; Apoc. 3, 19.

non multo magis obtemperabimus Patri spirituum,
10 et vivemus? * Et illi quidem in tempore paucorum
dierum, secundum voluntatem suam erudiebant
nos: hic autem ad id, quod utile est in recipiendo
D 11 sanctificationem eius. * Omnis autem disciplina in
praesenti quidem videtur non esse gaudii, sed
moeroris: postea autem fructum pacatissimum
12 exercitatis per eam, reddet iustitiae. * Propter
13 quod remissas manus, et soluta genua, erigite, * et
gressus rectos facite pedibus vestris: ut non claudicans
quis erret, magis autem sanetur.

14 * [a] Pacem sequimini cum omnibus, et sanctimo- *2. Monita specialia*
15 niam, sine qua nemo videbit Deum: * contemplan- a) De
tes nequis desit gratiae Dei: nequa radix amari- pace et sancti-
tudinis sursum germinans impediat, et per illam monia
E 16 inquinentur multi. * Ne quis fornicator, aut pro-
fanus [b] ut Esau: qui propter unam escam vendidit
17 primitiva sua: * scitote enim quoniam [c] et postea
cupiens hereditare benedictionem, reprobatus est:
non enim invenit poenitentiae locum, quamquam
18 cum lacrymis inquisisset eam. * [d] Non enim acces-
sistis ad tractabilem montem, et accensibilem ignem,
19 et turbinem, et caliginem, et procellam, * et tubae
sonum, et vocem verborum, quam qui audierunt,
20 excusaverunt se, ne eis fieret verbum. * Non enim
portabant quod dicebatur: [e] Et si bestia tetigerit
F 21 montem, lapidabitur. * Et ita terribile erat quod
videbatur. Moyses dixit: Exterritus sum, et treme-
22 bundus. * Sed accessistis ad Sion montem, et civi-
tatem Dei viventis, Ierusalem caelestem, et multorum

---

[a] Rom. 12, 18. [b] Gen. 25, 33. [c] Gen. 27, 38. [d] Ex. 19, 12; 20, 21. [e] Ex. 19, 13.

23 millium Angelorum frequentiam, * et Ecclesiam pri-
mitivorum, qui conscripti sunt in caelis, et iudicem
omnium Deum, et spiritus iustorum perfectorum,
24 * et testamenti novi mediatorem Iesum, et sanguinis
G 25 aspersionem melius loquentem quàm Abel. * Videte
ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt,
recusantes eum, qui super terram loquebatur: multo
magis nos, qui de caelis loquentem nobis avertimus.
26 * cuius vox movit terram tunc: nunc autem repro-
mittit, dicens: [a] Adhuc semel: et ego movebo non
27 solum terram, sed et caelum. * Quod autem, Adhuc
semel, dicit: declarat mobilium translationem tam-
quam factorum, ut maneant ea, quae sunt immo-
28 bilia. * Itaque regnum immobile suscipientes, habe-
mus gratiam: per quam serviamus placentes Deo,
29 cum metu et reverentia. * [b] Etenim Deus noster
ignis consumens est.

CAPUT XIII.

A 1 Charitas fraternitatis maneat in vobis. * [c] Et ho- b) De ca-
2 spitalitatem nolite oblivisci, per hanc enim ritate e
3 [d] latuerunt quidam, Angelis hospitio receptis. * Me- avaritia
mentote vinctorum, tamquam simul vincti: et labo-
rantium, tamquam et ipsi in corpore morantes.
4 * Honorabile connubium in omnibus, et thorus im-
maculatus. Fornicatores enim, et adulteros iudi-
5 cabit Deus. * Sint mores sine avaritia, contenti
praesentibus: ipse enim dixit: [e] Non te deseram,
6 neque derelinquam. * ita ut confidenter dicamus:

---

[a] Agg. 2, 7. [b] Deut. 4, 24. [c] Rom. 12, 13; 1 Petr. 4, 9.
[d] Gen. 18, 3; 19, 2. [e] Ios. 1, 5.

[a]Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat
mihi homo.
B 7 *Memententote praepositorum vestrorum, qui vobis c) De apostasia
locuti sunt verbum Dei: quorum intuentes exitum
8 conversationis, imitamini fidem. *Iesus Christus
9 heri, et hodie: ipse et in saecula. *Doctrinis variis,
et peregrinis nolite abduci. Optimum est enim gratia
stabilire cor, non escis: quae non profuerunt am-
10 bulantibus in eis. *Habemus altare, de quo edere
non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt.
11 *[b]Quorum enim animalium infertur sanguis pro
peccato in Sancta per pontificem, horum corpora
C 12 cremantur extra castra. *Propter quod et Iesus,
ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra
13 portam passus est. *Exeamus igitur ad eum extra
14 castra, improperium eius portantes. *[c]Non enim
habemus hic manentem civitatem, sed futuram in-
quirimus.

15 *Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis sem- d) De hostiis spiritualibus
per Deo, idest, fructum labiorum confitentium no-
16 mini eius. *Beneficentiae autem, et communionis
nolite oblivisci: talibus enim hostiis promeretur
17 Deus. *Obedite praepositis vestris, et subiacete
eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro ani-
mabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant,
et non gementes: hoc enim non expedit vobis.

Epilogus deprecationes

D 18 *Orate pro nobis: confidimus enim quia bonam
conscientiam habemus in omnibus bene volentes

---

[a] Ps. 117, 6. [b] Lev. 16, 27. [c] Mich. 2, 10.

19 conversari. * Amplius autem deprecor vos hoc fa-
20 cere, quò celerius restituar vobis. * Deus autem
pacis, qui eduxit de mortuis pastorem magnum
ovium, in sanguine testamenti aeterni, Dominum
21 nostrum Iesum Christum, * aptet vos in omni bono,
ut faciatis eius voluntatem: faciens in vobis quod
placeat coram se per Iesum Christum: cui est gloria
22 in saecula saeculorum. Amen. * Rogo autem vos
fratres, ut sufferatis verbum solatii. Etenim per-
23 paucis scripsi vobis. * Cognoscite fratrem nostrum
Timotheum dimissum: cum quo (si celerius venerit)
videbo vos.

24 * Salutate omnes praepositos vestros, et omnes saluta-
25 sanctos. Salutant vos de Italia fratres. * Gratia tiones e bene-
cum omnibus vobis. Amen. dictio

EPISTOLA CATHOLICA

BEATI IACOBI APOSTOLI.

CAPUT I.

A 1 IACOBUS Dei, et Domini nostri Iesu Christi ser- Salutatio
vus, duodecim tribubus, quae sunt in disper-
sione, salutem.

1. Monita generalia

2 *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in
3 tentationes varias incideritis: *[a] scientes quòd pro- a) De sufferentia
4 batio fidei vestrae patientiam operatur. *Patientia tentationum
autem opus perfectum habet: ut sitis perfecti et
5 integri in nullo deficientes. *Si quis autem vestrum
indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus
B 6 affluenter, et non improperat: et dabitur ei. *[b] Po- gaudendum in
stulet autem in fide nihil haesitans: qui enim hae- tentationibus
sitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur
7 et circumfertur. *non ergo aestimet homo ille quòd
8 accipiat aliquid a Domino. *Vir duplex animo in-
9 constans est in omnibus viis suis. *Glorietur autem
10 frater humilis in exaltatione sua: *dives autem in

---

[a] Rom. 5, 3. [b] Matth. 7, 7; 21, 22; Marc. 11, 24; Luc. 11, 9; Ioan. 14, 13; 16, 23. 24.

humilitate sua, [a] quoniam sicut flos foeni transibit: sapient consid
11 * exortus est enim sol cum ardore, et arefecit foe- ranti
num, et flos eius decidit, et decor vultus eius de-
periit: ita et dives in itineribus suis marcescet.
12 * [b] Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum
probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam re- propter
C 13 promisit Deus diligentibus se. * Nemo cum tenta- coronam vitae
tur, dicat quoniam a Deo tentatur: Deus enim in-
tentator malorum est: ipse autem neminem tentat.
14 * Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua
15 abstractus, et illectus. * Deinde concupiscentia cum
conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum
16 consummatum fuerit, generat mortem. * Nolite
17 itaque errare fratres mei dilectissimi. * Omne da-
tum optimum, et omne donum perfectum desursum
est, descendens a Patre luminum, apud quem non
est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.
18 * Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis, ut si-
mus initium aliquod creaturae eius.
19 * Scitis fratres mei dilectissimi. [c] Sit autem omnis b) De fide
homo velox ad audiendum: tardus autem ad loquen- iustificante
20 dum, et tardus ad iram. * Ira enim viri, iustitiam Dei
D 21 non operatur. * Propter quod abiicientes omnem
immunditiam, et abundantiam malitiae, in mansue-
tudine suscipite insitum verbum, quod potest sal-
22 vare animas vestras. * [d] Estote autem factores verbi, non auditus verbi
et non auditores tantum: fallentes vosmetipsos.
23 * Quia si quis auditor est verbi, et non factor: hic
comparabitur viro consideranti vultum nativitatis
24 suae in speculo: * consideravit enim se, et abiit, et

---

[a] Eccli. 14, 18; Is. 40, 6; 1 Petr. 1, 24. [b] Iob 5, 17.
[c] Prov. 17, 27. [d] Matth. 7, 21. 24; Rom. 2, 13.

25 statim oblitus est qualis fuerit. *Qui autem per-
spexerit in legem perfectam libertatis, et perman-
serit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor
26 operis: hic beatus in facto suo erit. *Si quis autem
putat se religiosum esse, non refrenans linguam
suam, sed seducens cor suum, huius vana est re-
27 ligio. *Religio munda, et immaculata apud Deum
et Patrem, haec est: Visitare pupillos, et viduas in
tribulatione eorum, et immaculatum se custodire
ab hoc saeculo.

CAPUT II.

A 1 Fratres [a] mei, nolite in personarum acceptione neque perso- narum acceptio
habere fidem Domini nostri Iesu Christi glo-
2 riae. *Etenim si introierit in conventum vestrum
vir aureum annulum habens in veste candida, in-
3 troierit autem et pauper in sordido habitu, *et in-
tendatis in eum, qui indutus est veste praeclara, et
dixeritis ei: Tu sede hic bene: pauperi autem di-
catis: Tu sta illic; aut sede sub scabello pedum
4 meorum: *nonne iudicatis apud vosmetipsos, et
B 5 facti estis iudices cogitationum iniquarum? *Audite
fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit paupe-
res in hoc mundo, divites in fide, et heredes regni,
6 quod repromisit Deus diligentibus se? *Vos autem
exhonorastis pauperem. Nonne divites per poten-
tiam opprimunt vos, et ipsi trahunt vos ad iudicia?
7 *Nonne ipsi blasphemant bonum nomen, quod in-
8 vocatum est super vos? *Si tamen legem perfi-
citis regalem secundum Scripturas: [b] Diliges proxi-

[a] Lev. 19, 15; Deut. 1, 17; 16, 19; Prov. 24, 23; Eccli. 42, 1. [b] Lev. 19, 18; Matth. 22, 39; Marc. 12, 31; Rom. 13, 9; Gal. 5, 14.

9 mum tuum sicut teipsum: bene facitis: *[a] si autem
personas accipitis, peccatum operamini, redarguti
10 a lege quasi transgressores. *[b] Quicumque autem
totam legem servaverit, offendat autem in uno, fa-
C 11 ctus est omnium reus. *Qui enim dixit, Non moe-
chaberis, dixit et, Non occides. Quòd si non moe-
chaberis, occides autem, factus es transgressor legis.
12 *Sic loquimini, et sic facite sicut per legem liber-
13 tatis incipientes iudicari. *Iudicium enim sine mi-
sericordia illi, qui non fecit misericordiam: super-
exaltat autem misericordia iudicium.
14 *Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se sed oper iustifi- cant
habere, opera autem non habeat? Numquid poterit
15 fides salvare eum? *[c] Si autem frater, et soror nudi
16 sint, et indigeant victu quotidiano, *dicat autem
aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini et
saturamini: non dederitis autem eis, quae neces-
17 saria sunt corpori, quid proderit? *Sic et fides,
18 si non habeat opera, mortua est in semetipsa. *Sed
dicet quis: Tu fidem habes, et ego opera habeo.
ostende mihi fidem tuam sine operibus: et ego osten-
D 19 dam tibi ex operibus fidem meam. *Tu credis quo-
niam unus est Deus: Bene facis: et daemones cre-
20 dunt, et contremiscunt. *Vis autem scire o homo
inanis, quoniam fides sine operibus mortua est?
21 *[d] Abraham pater noster nonne ex operibus iusti-
ficatus est, offerens Isaac filium suum super altare?
22 *Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius:
23 et ex operibus fides consummata est? *Et suppleta
est Scriptura, dicens: [e] Credidit Abraham Deo, et

---

[a] Lev. 19, 15; Iac. 2, 1. [b] Matth. 5, 19. [c] 1 Ioan. 3, 17.
[d] Gen. 22, 9. [e] Gen. 15, 6; Rom. 4, 3; Gal. 3, 6.

reputatum est illi ad iustitiam, et amicus Dei appel-
24 latus est. * Videtis quoniam ex operibus iustifica-
25 tur homo, et non ex fide tantum? * Similiter [a] et
Rahab meretrix, nonne ex operibus iustificata est
26 suscipiens nuncios, et alia via eiiciens? * Sicut enim
corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine
operibus mortua est.

CAPUT III.

A 1 Nolite [b] plures magistri fieri fratres mei, scientes c) De am-
2 quoniam maius iudicium sumitis. * In multis bitione docendi
enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offen-
dit: hic perfectus est vir. potest etiam freno circum-
3 ducere totum corpus. * Si autem equis frena in ne lingua
ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne osten-dant sa-
4 corpus illorum circumferimus. * Ecce et naves, cum pientiam
magnae sint, et a ventis validis minentur, circum-
feruntur a modico gubernaculo ubi impetus diri-
B 5 gentis voluerit. * Ita et lingua modicum quidem
membrum est, et magna exaltat. Ecce quantus ignis
6 quàm magnam silvam incendit! * Et lingua ignis
est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in
membris nostris, quae maculat totum corpus, et
inflammat rotam nativitatis nostrae inflammata a
7 gehenna. * Omnis enim natura bestiarum, et volu-
crum, et serpentium, et ceterorum domantur, et
C 8 domita sunt a natura humana: * linguam autem
nullus hominum domare potest: inquietum malum,
9 plena veneno mortifero. * In ipsa benedicimus Deum
et Patrem: et in ipsa maledicimus homines, qui ad

[a] Ios. 2, 4; Hebr. 11, 31. [b] Matth. 23, 8.

10 similitudinem Dei facti sunt. * Ex ipso ore procedit
benedictio, et maledictio. Non oportet, fratres mei,
11 haec ita fieri. * Numquid fons de eodem foramine
12 emanat dulcem, et amaram aquam? * Numquid
potest, fratres mei, ficus uvas facere, aut vitis ficus?
Sic neque salsa dulcem potest facere aquam.
13 * Quis sapiens, et disciplinatus inter vos? Osten- sed bona conver- satione
dat ex bona conversatione operationem suam in
D 14 mansuetudine sapientiae. * Quòd si zelum amarum
habetis, et contentiones sint in cordibus vestris:
nolite gloriari, et mendaces esse adversus verita-
15 tem. * non est enim ista sapientia desursum de-
16 scendens: sed terrena, animalis, diabolica. * Ubi
enim zelus et contentio: ibi inconstantia, et omne
17 opus pravum. * Quae autem desursum est sapien-
tia, primùm quidem pudica est, deinde pacifica,
modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena mise-
ricordia, et fructibus bonis, non iudicans, sine si-
18 mulatione. * Fructus autem iustitiae, in pace semi-
natur, facientibus pacem.

CAPUT IV.

A 1 Unde bella, et lites in vobis? Nonne hinc? ex d) De concupi- scentiis
concupiscentiis vestris, quae militant in mem-
2 bris vestris? * Concupiscitis, et non habetis: occi-
ditis, et zelatis: et non potestis adipisci: litigatis,
et belligeratis, et non habetis, propter quod non
3 postulatis. * Petitis, et non accipitis: eo quòd male
petatis: ut in concupiscentiis vestris insumatis.
B 4 * Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi, ini-
mica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus
5 esse saeculi huius, inimicus Dei constituitur. * An

putatis quia inaniter Scriptura dicat: Ad invidiam
6 concupiscit spiritus, qui habitat in vobis? *Maiorem
autem dat gratiam. Propter quod dicit: [a] Deus
superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.
7 *Subditi ergo estote Deo, resistite autem diabolo, resistendum diabolo
C 8 et fugiet a vobis. *Appropinquate Deo, et appro-
pinquabit vobis. Emundate manus, peccatores: et
9 purificate corda, duplices animo. *Miseri estote,
et lugete, et plorate: risus vester in luctum con-
10 vertatur, et gaudium in moerorem. *[b] Humiliamini
11 in conspectu Domini, et exaltabit vos. *Nolite de-
trahere alterutrum fratres. Qui detrahit fratri, aut
qui iudicat fratrem suum, detrahit legi, et iudicat
legem. Si autem iudicas legem: non es factor legis,
12 sed iudex. *Unus est legislator, et iudex, qui potest
13 perdere, et liberare. *[c] Tu autem quis es, qui iudi-
cas proximum?

Ecce nunc qui dicitis: Hodie, aut crastino ibimus *2. Monita specialia*
D in illam civitatem, et faciemus ibi quidem annum, a) Pro superbis
14 et mercabimur, et lucrum faciemus: *qui ignoratis
15 quid erit in crastino. *Quae est enim vita vestra?
vapor est ad modicum parens, et deinceps exter-
minabitur; pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit.
16 Et: Si vixerimus, faciemus hoc, aut illud. *Nunc
autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exul-
17 tatio talis, maligna est. *Scienti igitur bonum fa-
cere, et non facienti, peccatum est illi.

---

[a] Prov. 3, 34; 1 Petr. 5, 5. [b] 1 Petr. 5, 6. [c] Rom. 14, 4.

CAPUT V.

A 1 Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis b) Pro divitibus
2 vestris, quae advenient vobis. * Divitiae ve-
strae putrefactae sunt: et vestimenta vestra a tineis
3 comesta sunt. * Aurum, et argentum vestrum aeru-
ginavit: et aerugo eorum in testimonium vobis erit,
et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesau-
4 rizastis vobis iram in novissimis diebus. * Ecce
merces operariorum, qui messuerunt regiones ve-
stras, quae fraudata est a vobis, clamat: et clamor
5 eorum in aures Domini sabbaoth introivit. * Epulati
estis super terram, et in luxuriis enutristis corda
6 vestra in die occisionis. * Addixistis, et occidistis
iustum, et non restitit vobis.

B 7 * Patientes igitur estote fratres usque ad adven- c) Pro pauperibus
tum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum
fructum terrae, patienter ferens donec accipiat tem-
8 poraneum, et serotinum. * Patientes igitur estote
et vos, et confirmate corda vestra: quoniam ad-
9 ventus Domini appropinquavit. * Nolite ingemiscere
fratres in alterutrum, ut non iudicemini. Ecce iudex
10 ante ianuam assistit. * Exemplum accipite, fratres,
exitus mali, laboris, et patientiae, Prophetas: qui
C 11 locuti sunt in nomine Domini. * Ecce beatificamus
eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, et
finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus
est, et miserator.

12 * Ante omnia autem fratres mei [a] nolite iurare, d) Pro iuranti
neque per caelum, neque per terram, neque aliud

---

[a] Matth. 5, 34.

quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester:
Est, est: Non, non: ut non sub iudicio decidatis.
13 *Tristatur aliquis vestrum? oret: Aequo animo e) Pro aegrotis
14 est? psallat. *Infirmatur quis in vobis? inducat
D presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungen-
15 tes eum oleo in nomine Domini: *et oratio fidei
salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et
si in peccatis sit, remittentur ei.
16 *Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, et f) Pro iustis et pecca-toribus
orate pro invicem ut salvemini: multum enim valet
17 deprecatio iusti assidua. *Elias homo erat similis
nobis passibilis: [a] et oratione oravit ut non plueret
super terram, et non pluit annos tres, et menses
18 sex. *Et rursum oravit: et caelum dedit pluviam,
19 et terra dedit fructum suum. *Fratres mei, si quis
ex vobis erraverit a veritate, et converterit quis
20 eum: *scire debet quoniam qui converti fecerit
peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam
eius a morte, et operiet multitudinem peccatorum.

[a] 3 Reg. 17, 1; Luc. 4, 25.

EPISTOLA

BEATI PETRI APOSTOLI

PRIMA.

CAPUT I.

Exordium

A 1 PETRUS Apostolus Iesu Christi, electis advenis salutatio apostolica
dispersionis Ponti, Galatiae, Cappadociae,
2 Asiae, et Bithyniae *secundum praescientiam Dei
Patris, in sanctificationem Spiritus, in obedientiam,
et aspersionem sanguinis Iesu Christi: Gratia vobis,
et pax multiplicetur.
3 *[a] Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu gratiarum actio
Christi, qui secundum misericordiam suam magnam
regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem
4 Iesu Christi ex mortuis, *in hereditatem incorruptibilem,
et incontaminatam, et immarcescibilem,
B 5 conservatam in caelis in vobis, *qui in virtute Dei
custodimini per fidem in salutem, paratam revelari
6 in tempore novissimo. *In quo exultabitis, modicum
nunc si oportet contristari in variis tentatio-
7 nibus: *ut probatio vestrae fidei multo pretiosior
auro (quod per ignem probatur) inveniatur in laudem,
et gloriam, et honorem in revelatione Iesu

---

[a] 2 Cor. 1, 3; Eph. 1, 3.

8 Christi: * quem cum non videritis, diligitis: in quem
nunc quoque non videntes creditis: credentes autem
9 exultabitis laetitia inenarrabili, et glorificata: * re-
portantes finem fidei vestrae, salutem animarum.
10 * De qua salute exquisierunt, atque scrutati sunt
prophetae, qui de futura in vobis gratia propheta-
11 verunt: * scrutantes in quod, vel quale tempus si-
gnificaret in eis Spiritus Christi: praenuncians eas
quae in Christo sunt passiones, et posteriores glo-
C 12 rias: * quibus revelatum est quia non sibimetipsis,
vobis autem ministrabant ea, quae nunc nunciata
sunt vobis per eos, qui evangelizaverunt vobis,
Spiritu sancto misso de caelo, in quem desiderant
Angeli prospicere.

Tractatio

13 * Propter quod succincti lumbos mentis vestrae, *1. Monita generalia*
sobrii perfecte sperate in eam, quae offertur vobis,
14 gratiam, in revelationem Iesu Christi: * quasi filii
obedientiae, non configurati prioribus ignorantiae
15 vestrae desideriis: * sed secundum eum, qui vocavit sancti sint
vos, Sanctum: et ipsi in omni conversatione sancti
16 sitis: * quoniam scriptum est: [a] Sancti eritis, quo-
17 niam ego Sanctus sum. * Et si patrem invocatis
eum, qui [b] sine acceptione personarum iudicat se-
cundum uniuscuiusque opus, in timore incolatus
D 18 vestri tempore conversamini. * Scientes quòd non
corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de
vana vestra conversatione paternae traditionis:
19 * [c] sed pretioso sanguine quasi agni immaculati

[a] Lev. 11, 44; 19, 2; 20, 7. [b] Deut. 10, 17; Rom. 2, 11; Gal. 2, 6, [c] 1 Cor. 6, 20; 7, 23; Hebr. 9, 14; 1 Ioan. 1, 7; Apoc. 1, 5.

20 Christi, et incontaminati: *praecogniti quidem ante
mundi constitutionem, manifestati autem novissi-
21 mis temporibus propter vos, *qui per ipsum fideles
estis in Deo, qui suscitavit eum a mortuis, et dedit
ei gloriam, ut fides vestra, et spes esset in Deo:
22 *Animas vestras castificantes in obedientia chari-
tatis, in fraternitatis amore, simplici ex corde in-
23 vicem diligite attentius: *renati non ex semine diligant invicem
corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei vivi,
24 et permanentis in aeternum: *[a]quia omnis caro
ut foenum: et omnis gloria eius tamquam flos foeni:
25 exaruit foenum, et flos eius decidit. *Verbum autem
Domini manet in aeternum. hoc est autem verbum,
quod evangelizatum est in vos.

CAPUT II.

A 1 Deponentes igitur omnem malitiam, [b]et omnem
dolum, et simulationes, et invidias, et omnes accedant ad Christum
2 detractiones, *sicut modo geniti infantes, rationa-
bile, sine dolo lac concupiscite: ut in eo crescatis
3 in salutem: *si tamen gustastis quoniam dulcis est
4 Dominus. *Ad quem accedentes lapidem vivum,
ab hominibus quidem reprobatum, a Deo autem
5 electum, et honorificatum: *et ipsi tamquam lapi-
des vivi superaedificamini, domus spiritualis, sacer-
dotium sanctum, offerre spirituales hostias, acce-
B 6 ptabiles Deo per Iesum Christum. *Propter quod
continet Scriptura: [c]Ecce pono in Sion lapidem
summum angularem, electum, pretiosum: et qui
7 crediderit in eum, non confundetur. *Vobis igitur

---

[a] Eccli. 14, 18; Is. 40, 6; Iac. 1, 10. [b] Rom. 6, 4; Eph. 4, 22; Col. 3, 8; Hebr. 12, 1. [c] Is. 28, 16: Rom. 9, 33.

honor credentibus: non credentibus autem [a] lapis,
quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in
8 caput anguli: * et lapis offensionis, et petra scan-
dali his, qui offendunt verbo, nec credunt in quo
9 et positi sunt. * Vos autem genus electum, regale
sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis:
ut virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vos vo-
10 cavit in admirabile lumen suum. * [b] Qui aliquando
non populus, nunc autem populus Dei: qui non con-
secuti misericordiam, nunc autem misericordiam
consecuti.

2. Monita specialia

11 * [c] Charissimi, obsecro vos tamquam advenas et a) Inter gentes
c peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis,
12 quae militant adversus animam, * conversationem
vestram inter Gentes habentes bonam: ut in eo,
quod detrectant de vobis tamquam de malefacto-
ribus, ex bonis operibus vos considerantes, glori-
ficent Deum in die visitationis.

13 * [d] Subiecti igitur estote omni humanae creaturae α) pro subiectis
14 propter Deum: sive regi quasi praecellenti: * sive
ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam male-
15 factorum, laudem vero bonorum: * quia sic est
voluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciatis
16 imprudentium hominum ignorantiam: * quasi liberi,
et non quasi velamen habentes malitiae libertatem,
17 sed sicut servi Dei. * Omnes honorate: [e] fraterni-
tatem diligite: Deum timete: Regem honorificate.

18 * [f] Servi subditi estote in omni timore dominis, β) pro servis
non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis.

[a] Ps. 117, 22; Is. 8, 14; Matth. 21, 42; Act. 4, 11. [b] Os. 2, 24; Rom. 9, 25. [c] Rom. 13, 14; Gal. 5, 16. [d] Rom. 13, 1. [e] Rom. 12, 10. [f] Eph. 6, 5; Col. 3, 22; Tit. 2, 9.

D 19 *Haec est enim gratia, si propter Dei conscientiam
20 sustinet quis tristitias, patiens iniuste. *Quae enim
est gloria, si peccantes, et colaphizati suffertis? Sed
si bene facientes patienter sustinetis: haec est gra-
21 tia apud Deum. *In hoc enim vocati estis: quia et
Christus passus est pro nobis, vobis relinquens
22 exemplum ut sequamini vestigia eius. *[a] qui pec-
catum non fecit, nec inventus est dolus in ore eius:
23 *qui cum malediceretur, non maledicebat: cum
pateretur, non comminabatur: tradebat autem iu-
24 dicanti se iniuste: *[b] qui peccata nostra ipse per-
tulit in corpore suo super lignum: ut peccatis mor-
tui, iustitiae vivamus: cuius livore sanati estis.
25 *Eratis enim sicut oves errantes, sed conversi estis
nunc ad pastorem, et episcopum animarum vestra-
rum.

CAPUT III.

A 1 Similiter et mulieres subditae sint viris suis: [c] ut γ) pr
et si qui non credunt verbo, per mulierum con- coniug bus
2 versationem sine verbo lucrifiant, *considerantes
3 in timore castam conversationem vestram. *[d] Qua-
rum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio
4 auri, aut indumenti vestimentorum cultus: *sed
qui absconditus est cordis homo, in incorruptibili-
tate quieti, et modesti spiritus, qui est in conspectu
5 Dei locuples. *Sic enim aliquando et sanctae mu-
lieres, sperantes in Deo, ornabant se, subiectae
6 propriis viris. *[e] Sicut Sara obediebat Abrahae,
dominum eum vocans: cuius estis filiae benefa-

---

[a] Is. 53, 9. [b] Is. 53, 5; 1 Ioan. 3, 5. [c] Eph. 5, 22; Col. 3, 18. [d] 1 Tim. 2, 9. [e] Gen. 18, 12.

cientes, et non pertimentes ullam perturbationem.
B 7 *[a] Viri similiter cohabitantes secundum scientiam,
quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes ho-
norem, tamquam et coheredibus gratiae vitae: ut
non impediantur orationes vestrae.
8 *In fine autem omnes unanimes, compatientes, b) pro omnibus
fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humi-
9 les: *[b] non reddentes malum pro malo, nec male-
dictum pro maledicto, sed econtrario benedicentes:
quia in hoc vocati estis, ut benedictionem heredi-
10 tate possideatis. *[c] Qui enim vult vitam diligere, et
dies videre bonos, coerceat linguam suam a malo,
11 et labia eius ne loquantur dolum: *[d] Declinet a
malo, et faciat bonum: inquirat pacem, et sequatur
C 12 eam: *Quia oculi Domini super iustos, et aures
eius in preces eorum: Vultus autem Domini super
facientes mala.
13 *Et quis est qui vobis noceat, si boni aemula- b) Inter passiones
14 tores fueritis? *[e] Sed et si quid patimini propter
iustitiam, beati. Timorem autem eorum ne timu-
15 eritis, et non conturbemini. *Dominum autem Chri-
stum sanctificate in cordibus vestris, parati semper
ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de
16 ea, quae in vobis est, spe. *sed cum modestia, et
timore, [f] conscientiam habentes bonam: ut in eo,
quod detrahunt vobis, confundantur, qui calumnian-
tur vestram bonam in Christo conversationem.
D 17 *Melius est enim benefacientes (si voluntas Dei patiantur ad exemplum Christi
18 velit) pati, quàm malefacientes. *quia [g] et Christus

---

[a] 1 Cor. 7, 3. [b] Prov. 17, 13; Rom. 12, 17; 1 Thess. 5, 15. [c] Ps. 33, 13. [d] Is. 1, 16. [e] Matth. 5, 10. [f] 1 Petr. 2, 12. [g] Rom. 5, 6; Hebr. 9, 28.

semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro
iniustis, ut nos offerret Deo, mortificatus quidem
19 carne, vivificatus autem spiritu. *In quo et his,
qui in carcere erant, spiritibus veniens praedicavit:
20 *qui increduli fuerant aliquando, [a] quando expecta-
bant Dei patientiam in diebus Noe, cum fabrica-
retur arca: in qua pauci, id est octo animae salvae
21 factae sunt per aquam. *Quod et vos nunc similis
formae salvos facit baptisma: non carnis depositio
sordium, sed conscientiae bonae interrogatio in
22 Deum per resurrectionem Iesu Christi, *qui est in
dextera Dei, deglutiens mortem ut vitae aeternae
heredes efficeremur: profectus in caelum subiectis
sibi angelis, et potestatibus, et virtutibus.

CAPUT IV.

A 1 Christo igitur passo in carne, et vos eadem cogi- alieni peccati
tatione armamini: quia qui passus est in carne,
2 desiit a peccatis: *[b] Ut iam non desideriis hominum,
sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne vivat
3 temporis. *Sufficit enim praeteritum tempus ad
voluntatem Gentium consummandam his, qui am-
bulaverunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis, comes-
sationibus, potationibus, et illicitis idolorum culti-
4 bus. *In quo admirantur non concurrentibus vobis
in eandem luxuriae confusionem, blasphemantes.
B 5 *Qui reddent rationem ei, qui paratus est iudicare
6 vivos et mortuos. *Propter hoc enim et mortuis
evangelizatum est: ut iudicentur quidem secundum
homines in carne, vivant autem secundum Deum
in Spiritu.

---

[a] Gen. 7, 7; Matth. 24, 37; Luc. 17, 26. [b] Eph. 4, 23.

7 * Omnium autem finis appropinquavit. Estote virtutibus dediti
8 itaque prudentes, et vigilate in orationibus. * Ante
omnia autem, mutuam in vobismetipsis charitatem
continuam habentes: quia [a] charitas operit multi-
9 tudinem peccatorum. * [b] Hospitales invicem [c] sine
C 10 murmuratione: * [d] Unusquisque, sicut accepit gra-
tiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni
11 [e] dispensatores multiformis gratiae Dei. * Si quis
loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tam-
quam ex virtute, quam administrat Deus: ut in
omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum:
cui est gloria, et imperium in saecula saeculorum:
Amen.

12 * Charissimi, nolite peregrinari in fervore, qui ad gaudentes et
tentationem vobis fit, quasi novi aliquid vobis con- benefacientes
13 tingat: * sed communicantes Christi passionibus
gaudete, ut et in revelatione gloriae eius gaudeatis
D 14 exultantes. * Si exprobramini in nomine Christi,
beati eritis: quoniam quod est honoris, gloriae, et
virtutis Dei, et qui est eius Spiritus, super vos re-
15 quiescit. * Nemo autem vestrum patiatur ut homi-
cida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appe-
16 titor. * Si autem ut Christianus, non erubescat:
17 glorificet autem Deum in isto nomine. * quoniam
tempus est ut incipiat iudicium a domo Dei. Si
autem primùm a nobis: quis finis eorum, qui non
18 credunt Dei Evangelio? * [f] Et si iustus vix salva-
19 bitur, impius, et peccator ubi parebunt? * Itaque
et hi, qui patiuntur secundum volùntatem Dei, fideli
Creatori commendent animas suas in benefactis.

---

[a] Prov. 10, 12. [b] Rom. 12, 13; Hebr. 13, 2. [c] Phil. 2, 14. [d] Rom. 12, 6. [e] 1 Cor. 4, 2. [f] Prov. 11, 31.

CAPUT V.

A 1 Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro, con-
senior et testis Christi passionum: qui et eius,
quae in futuro revelanda est, gloriae communica-
2 tor: *pascite qui in vobis est gregem Dei, provi-
dentes non coacte, sed spontanee secundum Deum:
3 neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: *neque
ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex
B 4 animo. *Et cum apparuerit princeps pastorum,
5 percipietis immarcescibilem gloriae coronam. *Si-
militer adolescentes subditi estote senioribus.
[a]Omnes autem invicem humilitatem insinuate,
[b]quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat
6 gratiam. *[c]Humiliamini igitur sub potenti manu
7 Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis: *[d]omnem
solicitudinem vestram proiicientes in eum, quoniam
C 8 ipsi cura est de vobis. *Sobrii estote, et vigilate:
quia adversarius vester diabolus tamquam leo ru-
9 giens circuit, quaerens quem devoret: *Cui resi-
stite fortes in fide: scientes eandem passionem ei,
10 quae in mundo est, vestrae fraternitati fieri. *Deus
autem omnis gratiae, qui vocavit nos in aeternam
suam gloriam in Christo Iesu, modicum passos
11 ipse perficiet, confirmabit, solidabitque. *Ipsi gloria,
et imperium in saecula saeculorum: Amen.

---

[a] Col. 3, 12. [b] Iac. 4, 6. [c] Iac. 4, 10. [d] Ps. 54, 23; Matth. 6, 25; Luc. 12, 22.

Epilogus salutationes et benedictio

D 12 * Per Silvanum fidelem fratrem vobis, ut arbitror,
breviter scripsi: obsecrans et contestans, hanc esse
13 veram gratiam Dei, in qua statis. * Salutat vos
Ecclesia, quae est in Babylone coëlecta, et Marcus
14 filius meus. * Salutate invicem in osculo sancto:
Gratia vobis omnibus, qui estis in Christo Iesu.
Amen.

EPISTOLA

BEATI PETRI APOSTOLI

SECUNDA.

CAPUT I.

A 1 SIMON Petrus, servus, et Apostolus Iesu Christi, Salutati
iis, qui coaequalem nobiscum sortiti sunt fidem
in iustitia Dei nostri, et Salvatoris Iesu Christi.
2 * Gratia vobis, et pax adimpleatur in cognitione
Dei, et Christi Iesu Domini nostri:

3 * quomodo omnia nobis divinae virtutis suae, *1. De fidelibus electionem suam*
quae ad vitam, et pietatem donata sunt, per cogni-
tionem eius, qui vocavit nos propria gloria, et vir-
4 tute, * per quem maxima, et pretiosa nobis promissa
donavit: ut per haec efficiamini divinae consortes
naturae: fugientes eius, quae in mundo est, concupi-
B 5 scentiae corruptionem. * Vos autem curam omnem
subinferentes, ministrate in fide vestra virtutem, in
6 virtute autem scientiam, * in scientia autem absti-
nentiam, in abstinentia autem patientiam, in pa-
7 tientia autem pietatem, * in pietate autem amorem bonis operibus
fraternitatis, in amore autem fraternitatis charita-

8 tem. *Haec enim si vobiscum adsint, et superent,
non vacuos, nec sine fructu vos constituent in Do-
9 mini nostri Iesu Christi cognitione. *Cui enim non
praesto sunt haec, caecus est, et manu tentans,
oblivionem accipiens purgationis veterum suorum
10 delictorum. *Quapropter fratres magis satagite ut
C per bona opera certam vestram vocationem, et certam faciant
electionem faciatis: haec enim facientes, non pec-
11 cabitis aliquando. *Sic enim abundanter ministra-
bitur vobis introitus in aeternum regnum Domini
12 nostri, et Salvatoris Iesu Christi. *Propter quod
incipiam vos semper commonere de his: et quidem
scientes et confirmatos vos in praesenti veritate.
13 *Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc taber-
14 naculo, suscitare vos in commonitione: *certus
quòd velox est depositio tabernaculi mei secundum
quod et Dominus noster Iesus Christus [a] significavit
15 mihi. *Dabo autem operam et frequenter habere
vos post obitum meum, ut horum memoriam fa-
ciatis.

16 *[b] Non enim doctas fabulas secuti notam feci- non doctas fabulas secuti
mus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem, et
praesentiam: sed speculatores facti illius magnitu-
D 17 dinis. *Accipiens enim a Deo Patre honorem, et
gloriam, voce delapsa ad eum huiuscemodi a magni-
fica gloria: [c] Hic est Filius meus dilectus, in quo
18 mihi complacui, ipsum audite. *Et hanc vocem
nos audivimus de caelo allatam, cum essemus cum
19 ipso in monte sancto. *Et habemus firmiorem pro-
pheticum sermonem: cui benefacitis attendentes
quasi lucernae lucenti in caliginoso loco donec dies

[a] Ioan. 21, 19. [b] 1 Cor. 1, 17. [c] Matth. 17, 5.

elucescat, et lucifer oriatur in cordibus vestris:
20 * hoc primum intelligentes [a] quòd omnis prophetia
21 Scripturae propria interpretatione non fit. * Non
enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed Spiritu sancto inspirati, locuti sunt
sancti Dei homines.

CAPUT II.

A 1 Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo, sicut *2. De illusoribus*
et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum, qui emit eos,
Dominum negant: superducentes sibi celerem per-
2 ditionem. * Et multi sequentur eorum luxurias, per
3 quos via veritatis blasphemabitur: * et in avaritia
fictis verbis de vobis negotiabuntur: quibus iudicium
iam olim non cessat: et perditio eorum non dor- eorum perditio
4 mitat. * [b] Si enim Deus angelis peccantibus non
pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reservari.
5 * [c] Et originali mundo non pepercit, sed octavum
Noe iustitiae praeconem custodivit, diluvium mundo
B 6 impiorum inducens. * [d] Et civitates Sodomorum,
et Gomorrhaeorum in cinerem redigens, eversione
damnavit: exemplum eorum, qui impie acturi sunt,
7 ponens: * et iustum Lot oppressum a nefandorum
8 iniuria, ac luxuriosa conversatione eripuit: * aspectu
enim, et auditu iustus erat: habitans apud eos, qui
de die in diem animam iustam iniquis operibus
9 cruciabant. * Novit Dominus pios de tentatione

[a] 2 Tim. 3, 16. [b] Iob 4, 18; Iud. 6. [c] Gen. 7, 1. [d] Gen. 19, 25

eripere: iniquos vero in diem iudicii reservare cru-
10 ciandos: *magis autem eos, qui post carnem in
concupiscentia immunditiae ambulant, dominatio-
nemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas
11 non metuunt introducere blasphemantes: *ubi an-
geli fortitudine, et virtute cum sint maiores, non
portant adversum se execrabile iudicium.
12 *Hi vero velut irrationabilia pecora, naturaliter et vita
in captionem, et in perniciem in his quae ignorant
C 13 blasphemantes in corruptione sua peribunt, *per-
cipientes mercedem iniustitiae, voluptatem existi-
mantes diei delicias: coinquinationes, et maculae
deliciis affluentes, in conviviis suis luxuriantes vo-
14 biscum, *oculos habentes plenos adulterii, et in-
cessabilis delicti. Pellicientes animas instabiles,
cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis
15 filii: *derelinquentes rectam viam erraverunt, [a] se-
cuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniqui-
16 tatis amavit: *correptionem vero habuit suae ve-
saniae: subiugale mutum animal, [b] hominis voce
17 loquens, prohibuit prophetae insipientiam. *[c] Hi
sunt fontes sine aqua, et nebulae turbinibus exa-
18 gitatae, quibus caligo tenebrarum reservatur. *Su-
perba enim vanitatis loquentes, pelliciunt in desi-
D deriis carnis luxuriae eos, qui paululum effugiunt,
19 qui in errore conversantur: *libertatem illis pro-
mittentes, cum ipsi servi sint corruptionis: [d] a quo
20 enim quis superatus est, huius et servus est. *Si
enim refugientes coinquinationes mundi in cogni-

[a] Iud. 11. [b] Num. 22, 28. [c] Iud. 12. [d] Ioan. 8, 34; Rom. 6, 16. 20.

tione Domini nostri, et Salvatoris Iesu Christi, [a]his
rursus implicati superantur: facta sunt eis [b]poste-
21 riora deteriora prioribus. *Melius enim erat illis
non cognoscere viam iustitiae, quàm post agnitio-
nem, retrorsum converti ab eo, quod illis traditum
22 est sancto mandato. *Contigit enim eis illud veri
proverbii: [c]Canis reversus ad suum vomitum: et,
Sus lota in volutabro luti.

CAPUT III.

A 1 Hanc ecce vobis, charissimi, secundam scribo *3. De adventu Domini*
epistolam, in quibus vestram excito in com-
2 monitione sinceram mentem: *ut memores sitis
eorum, quae praedixi verborum a sanctis Prophe-
tis, et Apostolorum vestrorum, praeceptorum Do-
3 mini et Salvatoris. *hoc primum scientes, quòd
venient [d]in novissimis diebus in deceptione illu-
sores, iuxta proprias concupiscentias ambulantes,
B 4 *dicentes: [e]Ubi est promissio, aut adventus eius? advent certo f
ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perse- turus
5 verant ab initio creaturae. *Latet enim eos hoc
volentes, quòd caeli erant prius, et terra, de aqua,
6 et per aquam consistens Dei verbo: *per quae, ille
7 tunc mundus aqua inundatus periit. *Caeli autem,
qui nunc sunt, et terra eodem verbo repositi sunt,
igni reservati in diem iudicii, et perditionis impio-
8 rum hominum. *Unum vero hoc non lateat vos,
charissimi, quia unus dies apud Dominum sicut
9 mille anni, et mille anni sicut dies unus. *Non
tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam

---

[a] Hebr. 6, 4. [b] Matth. 12, 45. [c] Prov. 26, 11. [d] 1 Tim. 4, 1; 2 Tim. 3, 1; Iud. 18. [e] Ezech. 12, 27.

C existimant: sed patienter agit propter vos, nolens
aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti.
10 *[a] Adveniet autem dies Domini ut fur: in quo caeli
magno impetu transient, elementa verò calore sol-
ventur, terra autem et quae in ipsa sunt opera,
exurentur.
11 *Cum igitur haec omnia dissolvenda sint, quales exspectantes
oportet vos esse in sanctis conversationibus, et inveniat nos
12 pietatibus, *expectantes, et properantes in adven-
tum diei Domini, per quem caeli ardentes solven-
13 tur, et elementa ignis ardore tabescent? *[b] Novos
vero caelos, et novam terram secundum promissa
14 ipsius expectamus, in quibus iustitia habitat. *Pro-
pter quod charissimi haec expectantes, satagite
D 15 immaculati, et inviolati ei inveniri in pace. *et
[c] Domini nostri longanimitatem, salutem arbitre-
mini: sicut et charissimus frater noster Paulus se-
16 cundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, *sic-
ut et in omnibus epistolis, loquens in eis de his,
in quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae
indocti, et instabiles depravant, sicut et ceteras
17 Scripturas, ad suam ipsorum perditionem. *Vos
igitur fratres praescientes custodite, ne insipientium
18 errore traducti excidatis a propria firmitate. *cre-
scite vero in gratia, et in cognitione Domini nostri,
et Salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria et nunc, et in
diem aeternitatis. Amen.

---

[a] 1 Thess. 5, 2; Apoc. 3, 3; 16, 15. [b] Is. 65, 17; 66, 22; Apoc. 21, 1. [c] Rom. 2, 4.

EPISTOLA

BEATI IOANNIS APOSTOLI

PRIMA.

CAPUT I.

Exordium argumentum et finis

A 1 QUOD fuit ab initio, quod audivimus, quod vidi-
mus oculis nostris, quod perspeximus, et ma-
2 nus nostrae contrectaverunt de verbo vitae: * et
vita manifestata est, et vidimus, et testamur, et an-
nunciamus vobis vitam aeternam, quae erat apud
B 3 Patrem, et apparuit nobis: * quod vidimus et audi-
vimus, annunciamus vobis, ut et vos societatem
habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre,
4 et cum Filio eius Iesu Christo. * Et haec scribimus
vobis ut gaudeatis, et gaudium vestrum sit plenum.

Tractatio

1. Deus est lux a) Praecepta positiva *α)* ambulemus in veritate

5 * Et haec est annunciatio, quam audivimus ab
C eo, et annunciamus vobis: [a] Quoniam Deus lux est,
6 et tenebrae in eo non sunt ullae. * Si dixerimus
quoniam societatem habemus cum eo, et in tene-
bris ambulamus, mentimur, et veritatem non faci-

---

[a] Ioan. 8, 12.

7 mus. *Si autem in luce ambulamus sicut et ipse
est in luce, societatem habemus ad invicem, [a] et
sanguis Iesu Christi, Filii eius, emundat nos ab
D 8 omni peccato. * [b] Si dixerimus quoniam peccatum
non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in
9 nobis non est. *Si confiteamur peccata nostra: peccata confiteamur
fidelis est, et iustus, ut remittat nobis peccata no-
10 stra, et emundet nos ab omni iniquitate. *Si di-
xerimus quoniam non peccavimus: mendacem fa-
cimus eum, et verbum eius non est in nobis.

CAPUT II.

A 1 Filioli mei, haec scribo vobis, ut non peccetis.
Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus
2 apud Patrem, Iesum Christum iustum: *et ipse est
propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris
autem tantum, sed etiam pro totius mundi.
3 *Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si β) mandata observemus
4 mandata eius observemus. * Qui dicit se nosse
eum, et mandata eius non custodit, mendax est, et
5 in hoc veritas non est. *Qui autem servat verbum
eius, vere in hoc charitas Dei perfecta est: et in
6 hoc scimus quoniam in ipso sumus. *Qui dicit se
in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse
C 7 ambulare. * Charissimi, non mandatum novum
scribo vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis
ab initio: Mandatum vetus est verbum, quod audi-
8 stis. * [c] Iterum mandatum novum scribo vobis, quod
verum est et in ipso, et in vobis: quia tenebrae

[a] Hebr. 9, 14; 1 Petr. 1, 19; Apoc. 1, 5. [b] 3 Reg. 8, 46; 2 Par. 6, 36; Prov. 20, 9; Eccl. 7, 21. [c] Ioan. 13, 34; 15, 12.

9 transierunt, et verum lumen iam lucet. *Qui dicit
se in luce esse, et fratrem suum odit, in tenebris
10 est usque adhuc. *[a]Qui diligit fratrem suum, in
11 lumine manet, et scandalum in eo non est. *Qui
autem odit fratrem suum, in tenebris est, et in te-
nebris ambulat, et nescit quo eat: quia tenebrae
obcaecaverunt oculos eius.

12 *Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vobis b) Praecepta negativa
13 peccata propter nomen eius. *Scribo vobis patres,
quoniam cognovistis eum, qui ab initio est. Scribo
vobis adolescentes, quoniam vicistis malignum.
14 *Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis patrem.
Scribo vobis iuvenes, quoniam fortes estis, et ver-
bum Dei manet in vobis, et vicistis malignum.
c 15 *Nolite diligere mundum, neque ea, quae in mundo α) ne diligamus mundum
sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas
16 Patris in eo: *quoniam omne, quod est in mundo,
concupiscentia carnis est, et concupiscentia ocu-
lorum, et superbia vitae: quae non est ex Patre,
17 sed ex mundo est. *Et mundus transit, et concu-
piscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei,
manet in aeternum.

18 *Filioli, novissima hora est: et sicut audistis β) neve audiamus seductores
quia Antichristus venit: et nunc Antichristi multi
facti sunt; unde scimus, quia novissima hora est.
19 *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. nam,
si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum:
sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex
20 nobis. *Sed vos unctionem habetis a Sancto, et
21 nostis omnia. *Non scripsi vobis quasi ignoranti-

---

[a] 1 Ioan. 3, 14.

bus veritatem, sed quasi scientibus eam: et quo-
22 niam omne mendacium ex veritate non est. *Quis
est mendax, nisi is, qui negat quoniam Iesus est
D Christus? Hic est Antichristus, qui negat Patrem,
23 et Filium. *Omnis, qui negat Filium, nec Patrem
24 habet. qui confitetur Filium, et Patrem habet. *Vos
quod audistis ab initio, in vobis permaneat: Si in
vobis permanserit quod audistis ab initio, et vos in
25 Filio, et Patre manebitis. *Et haec est repromissio,
quam ipse pollicitus est nobis, vitam aeternam.
26 *Haec scripsi vobis de his, qui seducunt vos. *Et
27 vos unctionem, quam accepistis ab eo, maneat in
vobis. Et non necesse habetis ut aliquis doceat
vos: sed sicut unctio eius docet vos de omnibus,
et verum est, et non est mendacium. Et sicut do-
28 cuit vos: manete in eo. *Et nunc filioli manete in
eo: ut cum apparuerit, habeamus fiduciam, et non
confundamur ab eo in adventu eius.
29 *Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam et *2. Deus est iustus*
omnis, qui facit iustitiam, ex ipso natus est.

CAPUT III.

A 1 Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut a) Filii diaboli
filii Dei nominemur et simus. Propter hoc
2 mundus non novit nos: quia non novit eum. *Cha-
rissimi, nunc [a] filii Dei sumus: et nondum apparuit
quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, si-
miles ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.
3 *Et omnis, qui habet hanc spem in eo, sanctificat

---

[a] Col. 3, 3. 4; 2 Petr. 1, 4; 1 Cor. 13, 12.

4 se, sicut et ille sanctus est. *Omnis, qui facit pec-
catum, et iniquitatem facit: et peccatum est ini-
5 quitas. *Et scitis quia ille apparuit ut peccata
6 nostra tolleret: [a]et peccatum in eo non est. *Omnis,
qui in eo manet, non peccat: et omnis, qui peccat,
B 7 non vidit eum, nec cognovit eum. *Filioli, nemo
vos seducat. Qui facit iustitiam, iustus est: sicut
8 et ille iustus est. *[b]Qui facit peccatum, ex diabolo ne reddamur peccando
est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc ap-
9 paruit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. *Omnis,
qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam
semen ipsius in eo manet, et non potest peccare,
10 quoniam ex Deo natus est. *In hoc manifesti sunt
Filii Dei, et filii diaboli.

Omnis, qui non est iustus, non est ex Deo, et qui b) Filii Dei maneamus
11 non diligit fratrem suum: *quoniam haec est an-
nunciatio, quam audistis ab initio, [c]ut diligatis
12 alterutrum. *Non sicut [d]Cain, qui ex maligno erat,
et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit
eum? Quoniam opera eius maligna erant: fratris
13 autem eius, iusta. *Nolite mirari fratres, si odit
C 14 vos mundus. *Nos scimus quoniam translati su-
mus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.
15 [e]Qui non diligit, manet in morte: *omnis, qui odit fratres diligendo
fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam
omnis homicida non habet vitam aeternam in se-
16 metipso manentem. *[f]In hoc cognovimus chari-
tatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis
posuit: et nos debemus pro fratribus animas ponere.

---

[a] Is. 53, 9; 1 Petr. 2, 22. [b] Ioan. 8, 44. [c] Ioan. 13, 34; 15, 12. [d] Gen. 4, 8. [e] Lev. 19, 17; 1 Ioan. 2, 10. [f] Ioan. 15, 13.

17 *[a] Qui habuerit substantiam huius mundi, et viderit
fratrem suum necessitatem habere, et clauserit
viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in
D 18 eo? *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lin-
19 gua, sed opere et veritate. *in hoc cognoscimus
quoniam ex veritate sumus: et in conspectu eius
20 suadebimus corda nostra. *Quoniam si reprehen-
derit nos cor nostrum: maior est Deus corde nostro,
21 et novit omnia. *Charissimi, si cor nostrum non
reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum:
22 *[b] et quidquid petierimus, accipiemus ab eo: quon-
iam mandata eius custodimus, et ea, quae sunt
placita coram eo, facimus.
23 *[c] Et hoc est mandatum eius: Ut credamus in credendo Christo
nomine Filii eius Iesu Christi: et [d] diligamus alter-
24 utrum, sicut dedit mandatum nobis. *Et qui ser-
vat mandata eius, in illo manet, et ipse in eo: et in
hoc scimus quoniam manet in nobis de Spiritu,
quem dedit nobis.

CAPUT IV.

A 1 Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed pro- non pseudo-
bate spiritus si ex Deo sint: quoniam multi prophetis
2 pseudoprophetae exierunt in mundum. *in hoc
cognoscitur spiritus Dei: omnis spiritus qui con-
fitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo
3 est: *et omnis spiritus, qui solvit Iesum, ex Deo

[a] Luc. 3, 11: Iac. 2, 15. [b] Matth. 21, 22. [c] Ioan. 6, 29; 17, 3. [d] Ioan. 13, 34; 15, 12.

non est, et hic est Antichristus, de quo audistis
4 quoniam venit, et nunc iam in mundo est. *Vos
ex Deo estis filioli, et vicistis eum, quoniam maior
5 est qui in vobis est, quàm qui in mundo. *[a] Ipsi
de mundo sunt: ideo de mundo loquuntur, et mun-
B 6 dus eos audit. *Nos ex Deo sumus. Qui novit
Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit
nos: in hoc cognoscimus Spiritum veritatis, et spi-
ritum erroris.
7 *Charissimi, diligamus nos invicem: quia cha- *3. Dei est carita*
ritas ex Deo est. Et omnis, qui diligit, ex Deo natus
8 est, et cognoscit Deum. *Qui non diligit, non novit
9 Deum: quoniam Deus charitas est. *In hoc appa-
ruit charitas Dei in nobis, quoniam [b] Filium suum
unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per
10 eum. *In hoc est charitas: non quasi nos dilexe-
rimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, et
misit Filium suum propitiationem pro peccatis
C 11 nostris. *Charissimi, si sic Deus dilexit nos: et nos
12 debemus alterutrum diligere. *[c] Deum nemo vidit
umquam. Si diligamus invicem, Deus in nobis ma-
13 net, et charitas eius in nobis perfecta est. *In hoc
cognoscimus quoniam in eo manemus, et ipse in
14 nobis: quoniam de Spiritu suo dedit nobis. *Et
nos vidimus, et testificamur quoniam Pater misit
15 Filium suum Salvatorem mundi. *Quisquis con-
fessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, Deus in
16 eo manet, et ipse in Deo. *Et nos cognovimus, et caritati vinculu
credidimus charitati, quam habet Deus in nobis.
Deus charitas est: et qui manet in charitate, in

---

[a] Ioan. 8, 47. [b] Ioan. 3, 16. [c] Ioan. 1, 18; 1 Tim. 6, 16.

D 17 Deo manet, et Deus in eo. *In hoc perfecta est
charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in
die iudicii: quia sicut ille est, et nos sumus in hoc
18 mundo. *Timor non est in charitate: sed perfecta
charitas foras mittit timorem, quoniam timor poe-
nam habet. qui autem timet, non est perfectus in
19 charitate. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam
20 Deus prior dilexit nos. *Si quis dixerit quoniam
diligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax est.
Qui enim non diligit fratrem suum quem videt,
Deum, quem non videt, quomodo potest diligere?
21 *[a] Et hoc mandatum habemus a Deo: ut qui diligit
Deum, diligat et fratrem suum.

CAPUT V.

A 1 Omnis, qui credit, quoniam Iesus est Christus, caritatis radix
ex Deo natus est. Et omnis, qui diligit eum
2 qui genuit, diligit et eum qui natus est ex eo. *In
hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum
3 Deum diligamus, et mandata eius faciamus. *Haec
est enim charitas Dei, ut mandata eius custodia-
4 mus: et mandata eius gravia non sunt. *Quoniam
omne, quod natum est ex Deo, vincit mundum: et
haec est victoria, quae vincit mundum, fides nostra.
5 *[b] Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit quon-
B 6 iam Iesus est filius Dei? *hic est, qui venit per
aquam et sanguinem, Iesus Christus: non in aqua

---

[a] Ioan. 13, 34; 15, 12; Eph. 5, 2. [b] 1 Cor. 15, 57.

solum, sed in aqua et sanguine. Et spiritus est, qui
7 testificatur, quoniam Christus est veritas. * Quon-
iam tres sunt, qui testimonium dant in caelo: Pater,
Verbum, et Spiritus sanctus: et hi tres unum sunt.
8 * Et tres sunt, qui testimonium dant in terra:
Spiritus, et aqua, et sanguis: et hi tres unum sunt.
9 * Si testimonium hominum accipimus, testimonium
Dei maius est: quoniam hoc est testimonium Dei,
quod maius est, quoniam testificatus est de Filio
C 10 suo. * [a] Qui credit in filium Dei, habet testimonium
Dei in se. Qui non credit Filio, mendacem facit
eum: quia non credit in testimonium quod testi-
11 ficatus est Deus de Filio suo. * Et hoc est testi-
monium, quoniam vitam aeternam dedit nobis Deus.
12 Et haec vita in Filio eius est. * Qui habet Filium,
habet vitam: qui non habet Filium, vitam non
13 habet. * Haec scribo vobis: ut sciatis quoniam
vitam habetis aeternam, qui creditis in nomine
Filii Dei.

14 * Et haec est fiducia, quam habemus ad eum: caritatis fructus
Quia quodcumque petierimus: secundum volunta-
15 tem eius, audit nos. * Et scimus quia audit nos
quidquid petierimus: scimus quoniam habemus
D 16 petitiones quas postulamus ab eo. * Qui scit fratrem
suum peccare peccatum non ad mortem, petat, et
dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est pec-
catum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis.
17 * Omnis iniquitas, peccatum est: et est peccatum
ad mortem.

---

[a] Ioan. 3, 36.

Epilogus

18 *Scimus quia omnis, qui natus est ex Deo, non
peccat: sed generatio Dei conservat eum, et mali-
19 gnus non tangit eum. *Scimus quoniam ex Deo
sumus: et mundus totus in maligno positus est.
20 *Et scimus quoniam Filius Dei venit, [a] et dedit no- repetitio
bis sensum ut cognoscamus verum Deum, et simus
in vero Filio eius. Hic est verus Deus, et vita
21 aeterna. *Filioli, custodite vos a simulacris. Amen.

---

[a] Luc. 24, 45.

EPISTOLA

BEATI IOANNIS APOSTOLI

SECUNDA.

A 1 SENIOR Electae dominae, et natis eius, quos ego Salutati
diligo in veritate, et non ego solus, sed et omnes,
2 qui cognoverunt veritatem, *propter veritatem,
quae permanet in nobis, et nobiscum erit in aeter-
3 num. *Sit vobiscum gratia, misericordia, pax a
Deo Patre, et a Christo Iesu Filio Patris in veritate,
et charitate.

B 4 *Gavisus sum valde, quoniam inveni de filiis tuis ambular dum se
ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus cundun mandat
5 a Patre. *Et nunc rogo te domina, non tamquam
mandatum novum scribens tibi, sed quod habui-
C 6 mus ab initio, [a] ut diligamus alterutrum. *Et haec
est charitas, ut ambulemus secundum mandata
eius. Hoc est enim mandatum, ut quemadmodum
audistis ab initio, in eo ambuletis:
7 *quoniam multi seductores exierunt in mundum, seducto res vi-
qui non confitentur Iesum Christum venisse in car- tandi

---

[a] Ioan. 13, 34; 15, 12.

8 nem: hic est seductor, et antichristus. * Videte
vosmetipsos, ne perdatis quae operati estis: sed ut
9 mercedem plenam accipiatis. * Omnis, qui recedit,
et non permanet in doctrina Christi, Deum non
habet: qui permanet in doctrina, hic et Patrem et
D 10 Filium habet. * Si quis venit ad vos, et hanc do-
ctrinam non affert, nolite recipere eum in domum,
11 nec AVE ei dixeritis. * Qui enim dicit illi AVE,
communicat operibus eius malignis.

12 * Plura habens vobis scribere, nolui per chartam, conclusio
et atramentum: spero enim me futurum apud vos,
et os ad os loqui: ut gaudium vestrum plenum sit.
13 * Salutant te filii sororis tuae Electae.

EPISTOLA

BEATI IOANNIS APOSTOLI

TERTIA.

A 1 SENIOR Gaio charissimo, quem ego diligo in Salutati
veritate.

2 * Charissime, de omnibus orationem facio pro- Gaius laudatu
spere te ingredi, et valere, sicut prospere agit anima
B 3 tua. * Gavisus sum valde venientibus fratribus, et
testimonium perhibentibus veritati tuae, sicut tu in
4 veritate ambulas. * Maiorem horum non habeo
gratiam, quàm ut audiam filios meos in veritate
5 ambulare. * Charissime, fideliter facis quidquid
6 operaris in fratres, et hoc in peregrinos, * qui testi-
monium reddiderunt charitati tuae in conspectu
Ecclesiae: quos, benefaciens, deduces digne Deo.
7 * Pro nomine enim eius profecti sunt, nihil acci-
C 8 pientes a Gentibus. * Nos ergo debemus suscipere
huiusmodi, ut cooperatores simus veritatis.
9 * Scripsissem forsitan Ecclesiae: sed is, qui amat Diotrephes
primatum gerere in eis, Diotrephes, non recipit vituperatur
10 nos. * propter hoc si venero, commonebo eius

opera, quae facit: verbis malignis garriens in nos:
et quasi non ei ista sufficiant: neque ipse suscipit
fratres: et eos, qui suscipiunt, prohibet, et de Ec-
D 11 clesia eiicit. *Charissime, noli imitari malum, sed
quod bonum est. Qui benefacit, ex Deo est: qui
malefacit, non vidit Deum.
12 *Demetrio testimonium redditur ab omnibus, et Demetrius commendatur
ab ipsa veritate, sed et nos testimonium perhibe-
mus: et nosti quoniam testimonium nostrum ve-
rum est.

13 *Multa habui tibi scribere: sed nolui per atra- conclusio
14 mentum, et calamum scribere tibi. *Spero autem
protinus te videre, et os ad os loquemur. Pax tibi.
Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

EPISTOLA CATHOLICA

BEATI IUDAE APOSTOLI.

Exordium

A 1 IUDAS Iesu Christi servus, frater autem Iacobi, salutatio
his, qui sunt in Deo Patre dilectis, et Christo
2 Iesu conservatis, et vocatis. * Misericordia vobis,
et pax, et charitas adimpleatur.
3 * Charissimi, omnem solicitudinem faciens scri- finis et occasio
bendi vobis de communi vestra salute, necesse
habui scribere vobis: deprecans supercertari semel
4 traditae sanctis fidei. * Subintroierunt enim quidam
homines (qui olim praescripti sunt in hoc iudicium)
impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam,
et solum Dominatorem, et Dominum nostrum Ie-
sum Christum negantes.

Tractatio

B 5 * Commonere autem vos volo, scientes semel *1. De illusoribus*
omnia, quoniam Iesus populum de terra Aegypti
salvans, [a] secundò eos, qui non crediderunt, per- eorum iudicium
6 didit: * Angelos vero, qui non servaverunt suum
principatum, sed dereliquerunt suum domicilium,
in iudicium magni diei, [b] vinculis aeternis sub ca-
7 ligine reservavit. * [c] Sicut [c] Sodoma, et Gomorrha,

[a] Num. 14, 37. [b] 2 Petr. 2, 4. [c] Gen. 19, 24.

et finitimae civitates simili modo exfornicatae, et
abeuntes post carnem alteram, factae sunt exem-
plum, ignis aeterni poenam sustinentes.
8 * Similiter et hi carnem quidem maculant, domi- et vita
nationem autem spernunt, maiestatem autem bla-
9 sphemant. * [a] Cum Michael Archangelus cum dia-
bolo disputans altercaretur de Moysi corpore, non
est ausus iudicium inferre blasphemiae: sed dixit:
10 Imperet tibi Dominus. * Hi autem quaecumque qui-
dem ignorant, blasphemant: quaecumque autem
naturaliter, tamquam muta animalia, norunt, in his
11 corrumpuntur. * Vae illis, quia in [b] via Cain abie-
runt, et [c] errore Balaam mercede effusi sunt, et in
C 12 contradictione [d] Core perierunt: * Hi sunt in epulis
suis maculae, convivantes sine timore, semetipsos
pascentes, [e] nubes sine aqua, quae a ventis circum-
feruntur, arbores autumnales, infructuosae, bis
13 mortuae, eradicatae, * fluctus feri maris, despu-
mantes suas confusiones, sidera errantia: quibus
14 procella tenebrarum servata est in aeternum. * Pro-
phetavit autem et de his septimus ab Adam Enoch,
dicens: [f] Ecce venit Dominus in sanctis millibus
15 suis * facere iudicium contra omnes, et arguere
omnes impios de omnibus operibus impietatis eo-
rum, quibus impie egerunt, et de omnibus duris,
quae locuti sunt contra Deum peccatores impii.
16 * Hi sunt murmuratores querulosi, secundum desi-
deria sua ambulantes, [g] et os eorum loquitur su-
D 17 perba, mirantes personas quaestus causa. * Vos

---

[a] Zach. 3, 2. [b] Gen. 4, 8. [c] Num. 22, 23. [d] Num. 16, 32. [e] 2 Petr. 2, 17. [f] Apoc. 1, 7. [g] Ps. 16, 10.

autem charissimi memores estote verborum, [a] quae
praedicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu
18 Christi, * qui dicebant vobis, quoniam in novissimo
tempore venient illusores, secundum desideria sua
19 ambulantes in impietatibus. * Hi sunt, qui segregant
semetipsos, animales, Spiritum non habentes.
20 * Vos autem charissimi superaedificantes vos- *2. De fide*
metipsos sanctissimae vestrae fidei, in Spiritu sancto
21 orantes, * vosmetipsos in dilectione Dei servate, exspectanda
expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Chri- misericordia
22 sti in vitam aeternam. * Et hos quidem arguite domini
23 iudicatos: * illos vero salvate, de igne rapientes.
Aliis autem miseremini in timore: odientes et eam,
quae carnalis est, maculatam tunicam.

24 * Ei autem, qui potens est vos conservare sine Doxologia
peccato, et constituere ante conspectum gloriae
suae immaculatos in exultatione in adventu Domini
25 nostri Iesu Christi. * Soli Deo Salvatori nostro, per
Iesum Christum Dominum nostrum, gloria et magnificentia,
imperium et potestas ante omne saeculum,
et nunc, et in omnia saecula saeculorum.
Amen.

---

[a] 1 Tim. 4, 1; 2 Tim. 3, 1; 2 Petr. 3, 3.

APOCALYPSIS

BEATI IOANNIS APOSTOLI.

CAPUT I.

Exordium
inscriptio libri

A 1 APOCALYPSIS Iesu Christi, quam dedit illi Deus
palam facere servis suis, quae oportet fieri
cito: et significavit, mittens per Angelum suum
2 servo suo Ioanni, * qui testimonium perhibuit verbo
Dei, et testimonium Iesu Christi, quaecumque vidit.
3 * Beatus, qui legit, et audit verba prophetiae huius:
et servat ea, quae in ea scripta sunt: tempus enim
prope est.

Revelationes
1. Septem epistolae
a) Praeparatio
α) salutatio apostolica

4 * Ioannes septem Ecclesiis, quae sunt in Asia.
Gratia vobis, et pax ab eo, [a] qui est, et qui erat, et
qui venturus est: et a septem spiritibus, qui in con-
B 5 spectu throni eius sunt: * et a Iesu Christo, qui est
testis fidelis, [b] primogenitus mortuorum, et princeps
regum terrae, qui dilexit nos, et lavit nos a pecca-
6 tis nostris [c] in sanguine suo, * et fecit nos regnum,

---

[a] Ex. 3, 14. [b] 1 Cor. 15, 20; Col. 1, 18. [c] Hebr. 9, 14; 1 Petr. 1, 19; 1 Ioan. 1, 7.

et sacerdotes Deo et Patri suo: ipsi gloria, et im-
7 perium in saecula saeculorum: Amen. * [a] Ecce ve-
nit cum nubibus, et videbit eum omnis oculus, et
qui eum pupugerunt. Et plangent se super eum
8 omnes tribus terrae: Etiam: Amen. * [b] Ego sum α,
et ω, principium, et finis, dicit Dominus Deus: qui
est, et qui erat, et qui venturus est, omnipotens.
9 * Ego Ioannes frater vester, et particeps in tri- β) visio prima
bulatione, et regno et patientia in Christo Iesu: fui
in insula, quae appellatur Patmos propter verbum
C 10 Dei, et testimonium Iesu: * Fui in spirtu in Domi- Filius hominis
nica die, et audivi post me vocem magnam tam-
11 quam tubae, * dicentis: Quod vides, scribe in libro:
et mitte septem Ecclesiis, quae sunt in Asia, Epheso,
et Smyrnae, et Pergamo, et Thyatirae, et Sardis,
12 et Philadelphiae, et Laodiciae: * Et conversus sum
ut viderem vocem, quae loquebatur mecum: Et
13 conversus vidi septem candelabra aurea: * et in inter candelabra septem
medio septem candelabrorum aureorum similem
filio hominis, vestitum podére, et praecinctum ad
D 14 mamillas zona aurea: * caput autem eius, et capilli
erant candidi tamquam lana alba, et tamquam nix,
15 et oculi eius tamquam flamma ignis, * et pedes eius
similes aurichalco, sicut in camino ardenti, et vox
16 illius tamquam vox aquarum multarum: * et habe- cum septem stellis
bat in dextera sua stellas septem: et de ore eius
gladius utraque parte acutus exibat: et facies eius
17 sicut sol lucet in virtute sua. * Et cum vidissem

---

[a] Is. 3, 13; Matth. 24, 30; Iud. 14. [b] Is. 41, 4: 44, 6; 48, 12; Apoc. 21, 6; 22, 13.

eum, cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et
posuit dexteram suam super me, dicens: Noli ti-
18 mere: [a] ego sum primus, et novissimus, * et vivus,
et fui mortuus, et ecce sum vivens in saecula sae-
19 culorum, et habeo claves mortis, et inferni. * Scribe
ergo quae vidisti, et quae sunt, et quae oportet
20 fieri post haec. * Sacramentum septem stellarum,
quas vidisti in dextera mea, et septem candelabra
aurea: septem stellae Angeli sunt septem Ecclesia-
rum: et candelabra septem, septem Ecclesiae sunt.

CAPUT II.

A 1 Angelo Ephesi Ecclesiae scribe: Haec dicit, qui b) Singulae epistolae
tenet septem stellas in dextera sua, qui am-
bulat in medio septem candelabrorum aureorum: a) Ephesi angelo
2 * Scio opera tua, et laborem, et patientiam tuam,
et quia non potes sustinere malos: et tentasti eos,
qui se dicunt Apostolos esse, et non sunt: et inve-
3 nisti eos mendaces: * et patientiam habes, et susti-
B 4 nuisti propter nomen meum, et non defecisti. * Sed
habeo adversum te, quòd charitatem tuam primam
5 reliquisti. * Memor esto itaque unde excideris: et
age poenitentiam, et prima opera fac. sin autem,
venio tibi, et movebo candelabrum tuum de loco
6 suo, nisi poenitentiam egeris. * Sed hoc habes, quia
7 odisti facta Nicolaitarum, quae et ego odi. * Qui
habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis:
Vincenti dabo edere de ligno vitae, quod est in Pa-
radiso Dei mei.

---

[a] Is. 41, 4; 44, 6; 48, 12; Apoc. 22, 13.

C 8 * Et Angelo Smyrnae Ecclesiae scribe: Haec dicit β) Smyrnae angelo
primus, et novissimus, qui fuit mortuus, et vivit:
9 * Scio tribulationem tuam, et paupertatem tuam,
sed dives es: et blasphemaris ab his, qui se dicunt
Iudaeos esse, et non sunt, sed sunt synagoga sa-
10 tanae. * Nihil horum timeas quae passurus es.
Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in car-
cerem ut tentemini: et habebitis tribulationem die-
bus decem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo
D 11 tibi coronam vitae. * Qui habet aurem, audiat quid
Spiritus dicat Ecclesiis: Qui vicerit, non laedetur a
morte secunda.

12 * Et Angelo Pergami Ecclesiae scribe: Haec dicit γ) Pergami angelo
qui habet rhomphaeam utraque parte acutam:
13 * Scio ubi habitas, ubi sedes est satanae: et tenes
nomen meum, et non negasti fidem meam. Et in
diebus illis Antipas testis meus fidelis, qui occisus
14 est apud vos, ubi satanas habitat. * Sed habeo ad-
versus te pauca: quia habes illic tenentes doctri-
nam [a] Balaam, qui docebat Balac mittere scanda-
15 lum coram filiis Israel, edere, et fornicari: * ita habes
E 16 et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. * Similiter
poenitentiam age: si quo minus veniam tibi cito,
17 et pugnabo cum illis in gladio oris mei. * Qui habet
aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis: Vincenti
dabo manna absconditum, et dabo illi calculum
candidum: et in calculo nomen novum scriptum,
quod nemo scit, nisi qui accipit.

---

[a] Num. 24, 3: 25, 2.

18 *Et Angelo Thyatirae Ecclesiae scribe: Haec dicit c) Thyatirae angelo
Filius Dei, qui habet oculos tamquam flammam
F 19 ignis, et pedes eius similes aurichalco: *Novi opera
tua, et fidem, et charitatem tuam, et ministerium,
et patientiam tuam, et opera tua novissima plura
20 prioribus. *Sed habeo adversus te pauca: quia
permittis mulierem Iezabel, quae se dicit prophe-
ten, docere, et seducere servos meos, fornicari, et
21 manducare de idolothytis. *Et dedi illi tempus ut
poenitentiam ageret: et non vult poenitere a forni-
22 catione sua. *Ecce mittam eam in lectum: et qui
moechantur cum ea, in tribulatione maxima erunt,
G 23 nisi poenitentiam ab operibus suis egerint. *et
filios eius interficiam in morte, et scient omnes
Ecclesiae, [a] quia ego sum scrutans renes, et corda:
et dabo unicuique vestrum secundum opera sua.
24 Vobis autem dico, *et ceteris qui Thyatirae estis:
Quicumque non habent doctrinam hanc, et qui non
cognoverunt altitudines satanae, quemadmodum di-
25 cunt, non mittam super vos aliud pondus: *tamen
26 id, quod habetis, tenete donec veniam. *Et qui vi-
cerit, et custodierit usque in finem opera mea, dabo
27 illi potestatem super Gentes, *et reget [b] eas in virga
28 ferrea, et tamquam vas figuli confringentur, *sicut
et ego accepi a Patre meo: et dabo illi stellam
29 matutinam. *Qui habet aurem, audiat quid Spiri-
tus dicat Ecclesiis.

---

[a] 1 Reg. 16, 7; Ps. 7, 10; Ier. 11, 20; 17, 10; 20, 12.
[b] Ps. 2, 9.

CAPUT III.

A 1 Et Angelo Ecclesiae Sardis scribe: Haec dicit qui ε) Sard angel
habet septem Spiritus Dei, et septem stellas:
Scio opera tua, quia nomen habes quòd vivas, et
2 mortuus es. *Esto vigilans, et confirma cetera, quae
moritura erant. Non enim invenio opera tua plena
3 coram Deo meo. *In mente ergo habe qualiter
acceperis, et audieris, et serva, et poenitentiam age.
Si ergo non vigilaveris, [a]Veniam ad te tamquam
4 fur, et nescies qua hora veniam ad te. *Sed habes
pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt
vestimenta sua: et ambulabunt mecum in albis,
B 5 quia digni sunt. *Qui vicerit, sic vestietur vesti-
mentis albis, et non delebo nomen eius de Libro
vitae, et confitebor nomen eius coram Patre meo,
6 et coram angelis eius. *Qui habet aurem, audiat
quid Spiritus dicat Ecclesiis.

7 *Et Angelo Philadelphiae ecclesiae: scribe: Haec ς) Phila delphia angelo
dicit Sanctus et Verus, [b]qui habet clavem David:
[c]qui aperit, et nemo claudit: claudit, et nemo ape-
8 rit: *Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium
apertum, quod nemo potest claudere: quia modi-
cam habes virtutem, et servasti verbum meum, et
9 non negasti nomen meum. *Ecce dabo de syna-
goga satanae, qui dicunt se Iudaeos esse, et non
sunt, sed mentiuntur: Ecce faciam illos ut veniant,
et adorent ante pedes tuos: et scient quia ego di-
C 10 lexi te *quoniam servasti verbum patientiae meae,

---

[a] 1 Thess. 5, 2; 2 Petr. 3, 10; Apoc. 16, 15. [b] Is. 22, 22.
[c] Iob 12, 14.

et ego servabo te ab hora tentationis, quae ven-
tura est in orbem universum tentare habitantes in
11 terra. *Ecce venio cito: tene quod habes, ut nemo
12 accipiat coronam tuam. *Qui vicerit, faciam illum
columnam in templo Dei mei, et foras non egre-
dietur amplius: et scribam super eum nomen Dei
mei, et nomen civitatis Dei mei novae Ierusalem,
quae descendit de caelo a Deo meo, et nomen meum
13 novum. *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus
dicat Ecclesiis.

14 *Et Angelo Laodiciae ecclesiae scribe: [a]Haec ζ) Laodiciae angelo
dicit: Amen, testis fidelis, et verus, qui est princi-
15 pium creaturae Dei. *Scio opera tua: quia neque
frigidus es, neque calidus: utinam frigidus esses,
D 16 aut calidus: *sed quia tepidus es, et nec frigidus,
17 nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. *quia
dicis: quòd dives sum, et locupletatus, et nullius
egeo: et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et
18 pauper, et caecus, et nudus. *Suadeo tibi emere
a me aurum ignitum probatum ut locuples fias, et
vestimentis albis induaris, et non appareat confusio
nuditatis tuae, et collyrio inunge oculos tuos ut
19 videas. *[b]Ego quos amo, arguo, et castigo. Aemu-
20 lare ergo, et poenitentiam age. *Ecce sto ad ostium,
et pulso: siquis audierit vocem meam, et aperuerit
mihi ianuam, intrabo ad illum, et coenabo cum illo,
21 et ipse mecum. *Qui vicerit, dabo ei sedere mecum

---

[a] Ioan. 14, 6. [b] Prov. 3, 12: Hebr. 12, 6.

in throno meo: sicut et ego vici, et sedi cum patre
22 meo in throno eius. *Qui habet aurem, audiat quid
Spiritus dicat Ecclesiis.

CAPUT IV.

2. Septem sigilla
a) Praeparatio

A 1 Post haec vidi: et ecce ostium apertum in caelo,
et vox prima, quam audivi tamquam tubae
loquentis mecum, dicens: Ascende huc, et osten-
2 dam tibi quae oportet fieri post haec. *Et statim α) sedens in throno
fui in spiritu: et ecce sedes posita erat in caelo, et
3 supra sedem sedens. *Et qui sedebat similis erat
aspectui lapidis iaspidis, et sardinis: et iris erat in
B 4 circuitu sedis similis visioni smaragdinae. *Et in
circuitu sedis sedilia vigintiquattuor: et super thro-
nos vigintiquattuor seniores sedentes, circumamicti
vestimentis albis, et in capitibus eorum coronae
5 aureae: *Et de throno procedebant fulgura, et
voces, et tonitrua: et septem lampades ardentes
C 6 ante thronum, qui sunt septem spiritus Dei. *Et
in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile
crystallo: et in medio sedis, et in circuitu sedis inter seniores et animalia
7 quattuor animalia plena oculis ante et retro. *Et
animal primum simile leoni, et secundum animal
simile vitulo, et tertium animal habens faciem quasi
hominis, et quartum animal simile aquilae volanti.
8 *Et quattuor animalia, singula eorum habebant alas
senas: et in circuitu, et intus plena sunt oculis: et
requiem non habebant die ac nocte, dicentia:
[a] Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omni-

---

[a] Is. 6, 3.

9 potens, qui erat, et qui est, et qui venturus est. *Et
cum darent illa animalia gloriam, et honorem, et
benedictionem sedenti super thronum, viventi in
D 10 saecula saeculorum, *procidebant vigintiquattuor
seniores ante sedentem in throno, et adorabant vi-
ventem in saecula saeculorum, et mittebant coro-
11 nas suas ante thronum dicentes: *Dignus es Domine
Deus noster [a] accipere gloriam, et honorem, et vir-
tutem: quia tu creasti omnia, et propter volunta-
tem tuam erant, et creata sunt.

CAPUT V.

A 1 Et vidi in dextera sedentis supra thronum, librum β) liber signatus
scriptum intus et foris, signatum sigillis septem.
2 *Et vidi Angelum fortem, praedicantem voce magna:
Quis est dignus aperire librum, et solvere signacula
3 eius? *Et nemo poterat neque in caelo, neque in
terra, neque subtus terram aperire librum, neque
4 respicere illum. *Et ego flebam multum, quoniam
nemo dignus inventus est aperire librum, nec videre
B 5 eum. *Et unus de senioribus dixit mihi: Ne fle-
veris: ecce vicit [b] leo de tribu Iuda, [c] radix David,
aperire librum, et solvere septem signacula eius.
6 *Et vidi: et ecce in medio throni et quattuor ani-
malium, et in medio seniorum, agnum stantem
tamquam occisum, habentem cornua septem, et
oculos septem: qui sunt septem spiritus Dei, missi

---

[a] Apoc. 5, 12. [b] Gen. 49, 9. [c] Is. 11, 1.

7 in omnem terram. *Et venit: et accepit de dextera
8 sedentis in throno librum. * Et cum aperuisset aperitu ab agn
librum, quattuor animalia, et vigintiquattuor senio-
res ceciderunt coram agno, habentes singuli citha-
ras, et phialas aureas plenas odoramentorum, quae
C 9 sunt orationes sanctorum: *et cantabant canticum
novum, dicentes: Dignus es Domine accipere librum,
et aperire signacula eius: quoniam occisus es, et
redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu,
10 et lingua, et populo, et natione: *et fecisti nos Deo
nostro regnum, et sacerdotes: et regnabimus super
11 terram. *Et vidi, et audivi vocem angelorum mul-
torum in circuitu throni, et animalium, et seniorum:
D 12 et erat numerus eorum [a] millia millium, *dicentium
voce magna: Dignus est Agnus, qui occisus est,
accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam, et
fortitudinem, et honorem, et gloriam, et benedictio-
13 nem. *Et omnem creaturam, quae in caelo est, et
super terram, et sub terra, et quae sunt in mari,
et quae in eo: omnes audivi dicentes: Sedenti in
throno, et Agno: benedictio, et honor, et gloria, et
14 potestas in saecula saeculorum. *Et quattuor ani-
malia dicebant: Amen. Et viginti quattuor seniores
ceciderunt in facies suas: et adoraverunt viventem
in saecula saeculorum.

CAPUT VI

A 1 Et vidi quòd aperuisset Agnus unum de septem b) Singu
sigillis, et audivi unum de quattuor animali- la sigilli a) sex
bus, dicens, tamquam vocem tonitrui: Veni, et vide. priora
2 *Et vidi: et ecce equus albus, et qui sedebat super

[a] Dan. 7, 10.

illum habebat arcum, et data est ei corona, et exi-
3 vit vincens ut vinceret. *Et cum aperuisset sigil-
lum secundum, audivi secundum animal, dicens:
4 Veni, et vide. *Et exivit alius equus rufus: et qui
sedebat super illum, datum est ei ut sumeret pacem
de terra, et ut invicem se interficiant, et datus est
B 5 ei gladius magnus. *Et cum aperuisset sigillum
tertium, audivi tertium animal, dicens: Veni, et vide.
Et ecce equus niger: et qui sedebat super illum,
6 habebat stateram in manu sua. *Et audivi tam-
quam vocem in medio quattuor animalium dicen-
tium: Bilibris tritici denario, et tres bilibres hordei
7 denario, et vinum, et oleum ne laeseris. *Et cum
aperuisset sigillum quartum, audivi vocem quarti
8 animalis dicentis: Veni, et vide. *Et ecce equus
pallidus: et qui sedebat super eum, nomen illi Mors,
et infernus sequebatur eum, et data est illi pote-
stas super quattuor partes terrae, interficere gladio,
fame, et morte, et bestiis terrae.

C 9 *Et cum aperuisset sigillum quintum: vidi sub-
tus [a] altare animas interfectorum propter verbum animae
10 Dei, et propter testimonium, quod habebant, *et interfectorum
clamabant voce magna, dicentes: Usquequo Domine,
(sanctus, et verus) non iudicas, et non vindicas san-
11 guinem nostrum de iis, qui habitant in terra? *Et
datae sunt illis singulae stolae albae: et dictum est
illis ut requiescerent adhuc tempus modicum donec

---

[a] Apoc. 8, 3; 9, 13; 11, 19.

compleantur conservi eorum, et fratres eorum, qui
D 12 interficiendi sunt sicut et illi. *Et vidi cum ape-
ruisset sigillum sextum: et ecce terraemotus ma-
gnus factus est, et sol factus est niger tamquam
saccus cilicinus: et luna tota facta est sicut sanguis:
13 *et stellae de caelo ceciderunt super terram, sicut
ficus emittit grossos suos cum a vento magno mo-
14 vetur. *et caelum recessit sicut liber involutus: et
omnis mons, et insulae de locis suis motae sunt:
15 *et reges terrae, et principes, et tribuni, et divites,
et fortes, et omnis servus, et liber absconderunt se
16 in speluncis, et in petris montium: *et dicunt mon-
tibus, et petris: [a]Cadite super nos, et abscondite
nos a facie sedentis super thronum, et ab ira Agni:
17 *quoniam venit dies magnus irae ipsorum: et quis
poterit stare?

CAPUT VII.

A 1 Post haec vidi quattuor Angelos stantes super β) visiones intermediae
quattuor angulos terrae, tenentes quattuor
ventos terrae ne flarent super terram, neque super
2 mare, neque in ullam arborem. *Et vidi alterum
Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem si-
gnum Dei vivi: et clamavit voce magna quattuor
Angelis, quibus datum est nocere terrae, et mari,
3 *dicens: Nolite nocere terrae, et mari, neque arbo-
ribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in
4 frontibus eorum. *Et audivi numerum signatorum, signati in terra

[a] Is. 2, 19; Os. 10, 8; Luc. 23, 30.

centum quadraginta quatuor millia signati, ex omni
5 tribu filiorum Israel. *Ex tribu Iuda duodecim
millia signati: Ex tribu Ruben duodecim millia si-
6 gnati: Ex tribu Gad duodecim millia signati: *Ex
tribu Aser duodecim millia signati: Ex tribu Neph-
tali duodecim millia signati: Ex tribu Manasse
7 duodecim millia signati: *Ex tribu Simeon duo-
decim millia signati: Ex tribu Levi duodecim millia
signati: Ex tribu Issachar duodecim millia signati:
8 *Ex tribu Zabulon duodecim millia signati: Ex tribu
Ioseph duodecim millia signati: Ex tribu Beniamin
duodecim millia signati.
9 *Post haec vidi turbam magnam, quam dinu- turba ex gentib.
merare nemo poterat ex omnibus gentibus, et tri-
bubus, et populis, et linguis: stantes ante thronum,
et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et palmae
10 in manibus eorum: *et clamabant voce magna di-
centes: Salus Deo nostro, qui sedet super thronum,
11 et Agno. *Et omnes Angeli stabant in circuitu throni,
et seniorum, et quatuor animalium: et ceciderunt
in conspectu throni in facies suas, et adoraverunt
12 Deum, *dicentes, Amen. *Benedictio, et claritas, et
sapientia, et gratiarum actio, honor, et virtus, et
fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum. Amen.
13 *Et respondit unus de senioribus, et dixit mihi: Hi,
qui amicti sunt stolis albis, qui sunt? et unde vene-
14 runt? *Et dixi illi: Domine mi, tu scis. Et dixit
mihi: Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna,
et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in san-
15 guine Agni. *Ideo sunt ante thronum Dei, et ser-

[a] Apoc. 5, 13.

viunt ei die ac nocte in templo eius: et qui sedet
16 in throno, habitabit super illos: *[a] non esurient,
neque sitient amplius, nec cadet super illos sol,
17 neque ullus aestus: *quoniam Agnus, qui in medio
throni est, reget illos, et deducet eos ad vitae fontes aquarum, [b] et absterget Deus omnem lacrymam
ab oculis eorum.

CAPUT VIII.

A 1 Et cum aperuisset sigillum septimum, factum est γ) septimum sigillum
2 silentium in caelo, quasi media hora. *Et vidi
septem Angelos stantes in conspectu Dei: et datae
3 sunt illis septem tubae. *Et alius Angelus venit, et
stetit ante altare habens thuribulum aureum: et
data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum, quod
B 4 est ante thronum Dei. *Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu Angeli
5 coram Deo. *Et accepit Angelus thuribulum, et
implevit illud de igne altaris, et misit in terram, et
facta sunt tonitrua, et voces, et fulgura, et terraemotus magnus.

6 *Et septem Angeli, qui habebant septem tubas, ϑ. *Septem tubae*
C 7 praeparaverunt se ut tuba canerent. *Et primus a) Sex priores
Angelus tuba cecinit, et facta est grando, et ignis,
mista in sanguine, et missum est in terram, et tertia
pars terrae combusta est, et tertia pars arborum
concremata est, et omne foenum viride combustum
8 est. *Et secundus Angelus tuba cecinit: et tam- prima et secunda

---

[a] Is. 49, 10. [b] Is. 25, 8; Apoc. 21, 4.

quam mons magnus igne ardens missus est in mare,
9 et facta est tertia pars maris sanguis, *et mortua
est tertia pars creaturae eorum, quae habebant
10 animas in mari, et tertia pars navium interiit. *Et tertia
tertius Angelus tuba cecinit: et cecidit de caelo
stella magna, ardens tamquam facula, et cecidit in
tertiam partem fluminum, et in fontes aquarum:
D 11 *et nomen stellae dicitur Absinthium; et facta est
tertia pars aquarum in absinthium: et multi homi-
num mortui sunt de aquis, quia amarae factae sunt.
12 *Et quartus Angelus tuba cecinit: et percussa est quarta
tertia pars solis, et tertia pars lunae, et tertia pars
stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars eorum, et
13 diei non luceret pars tertia, et noctis similiter. *Et
vidi, et audivi vocem unius [a] aquilae volantis per
medium caeli, dicentis voce magna: Vae, vae, vae
habitantibus in terra de ceteris vocibus trium An-
gelorum, qui erant tuba canituri.

CAPUT IX.

A 1 Et quintus Angelus tuba cecinit: et vidi stellam quinta
de caelo cecidisse in terram, et data est ei
2 clavis putei abyssi. *Et aperuit puteum abyssi: et
ascendit fumus putei, sicut fumus fornacis magnae:
3 et obscuratus est sol, et aer de fumo putei: *Et de
fumo putei exierunt locustae in terram, et data est
illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones
4 terrae: *et praeceptum est illis ne laederent foe-

[a] Deut. 28, 49; Os. 8, 1; Hab. 1, 8.

num terrae, neque omne viride, neque omnem ar-
borem: nisi tantum homines, qui non habent signum
5 Dei in frontibus suis. * et datum est illis ne occi-
derent eos: sed ut cruciarent mensibus quinque:
et cruciatus eorum, ut cruciatus scorpii cum per-
6 cutit hominem. * [a] Et in diebus illis quaerent ho-
mines mortem, et non invenient eam: et desidera-
B 7 bunt mori, et fugiet mors ab eis. * [b] Et similitudi-
nes locustarum, similes equis paratis in praelium:
et super capita earum tamquam coronae similes
auro: et facies earum tamquam facies hominum.
8 * Et habebant capillos sicut capillos mulierum: et
9 dentes earum, sicut dentes leonum erant: * et ha-
bebant loricas sicut loricas ferreas, et vox alarum
earum sicut vox curruum equorum multorum cur-
10 rentium in bellum: * et habebant caudas similes
scorpionum, et aculei erant in caudis earum: et
potestas earum nocere hominibus mensibus quin-
C 11 que: * et habebant super se regem angelum abyssi.
cui nomen Hebraice Abaddon, Graece autem Apol-
12 lyon, Latine habens nomen Exterminans. * Vae
unum abiit, et ecce veniunt adhuc duo vae post
13 haec. * Et sextus Angelus tuba cecinit: et audivi sexta
vocem unam ex quattuor cornibus altaris aurei,
14 quod est ante oculos Dei, * dicentem sexto Angelo,
qui habebat tubam: Solve quattuor angelos, qui
15 alligati sunt in flumine magno Euphrate. * Et soluti
sunt quattuor Angeli, qui parati erant in horam, et
diem, et mensem, et annum: ut occiderent tertiam
16 partem hominum. * Et numerus equestris exercitus

---

[a] Is. 2, 19; Os. 10, 8; Luc. 23, 30. [b] Sap. 16, 9.

vicies millies dena millia. Et audivi numerum eorum.
17 *Et ita vidi equos in visione: et qui sedebant super
eos, habebant loricas igneas, et hyacinthinas, et
sulphureas, et capita equorum erant tamquam ca-
pita leonum: et de ore eorum procedit ignis, et fumus,
D 18 et sulphur. *Et ab his tribus plagis occisa est tertia
pars hominum de igne, et de fumo, et sulphure,
19 quae procedebant de ore ipsorum. *Potestas enim
equorum in ore eorum est, et in caudis eorum. nam
caudae eorum similes serpentibus, habentes capita:
20 et in his nocent. *Et ceteri homines, qui non sunt
occisi in his plagis, neque poenitentiam egerunt de
operibus manuum suarum, ut non adorarent dae-
monia, et simulacra aurea, et argentea, et aerea,
et lapidea, et lignea, quae neque videre possunt,
21 neque audire, neque ambulare, *et non egerunt
poenitentiam ab homicidiis suis, neque a veneficiis
suis, neque a fornicatione sua, neque a furtis suis.

CAPUT X.

A 1 Et vidi [a] alium Angelum fortem descendentem de b) Visiones intermediae
caelo amictum nube, et iris in capite eius, et
facies eius erat ut sol, et pedes eius tamquam co-
2 lumnae ignis: *et habebat in manu sua libellum
apertum: et posuit pedem suum dextrum super
B 3 mare, sinistrum autem super terram: *et clamavit
voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et cum

[a] Apoc. 5, 2.

clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas.
4 * Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces suas,
ego scripturus eram: et audivi vocem de caelo di-
centem mihi: Signa quae locuta sunt septem toni-
5 trua: et noli ea scribere. * [a] Et angelus, quem vidi
stantem super mare, et super terram, levavit manum
6 suam ad caelum: * et iuravit per viventem in sae-
C cula saeculorum, qui creavit caelum, et ea quae
in eo sunt: et terram, et ea quae in ea sunt: et
mare, et ea quae in eo sunt: Quia tempus non
7 erit amplius: * sed in diebus vocis septimi angeli,
cum coeperit tuba canere, consummabitur myste-
rium Dei, sicut evangelizavit per servos suos Pro-
8 phetas. * Et audivi vocem de caelo iterum lo-
quentem mecum, et dicentem: Vade, et accipe li- a) ange-
brum apertum de manu angeli stantis super mare, lus cum
9 et super terram. * Et abii ad angelum, dicens ei, libello
D ut daret mihi librum. Et dixit mihi: [b] Accipe librum,
et devora illum: et faciet amaricari ventrem tuum,
10 sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. * Et accepi
librum de manu angeli, et devoravi illum: et erat
in ore meo tamquam mel dulce: et cum devoras-
11 sem eum, amaricatus est venter meus: * et dixit
mihi: Oportet te iterum prophetare Gentibus, et
populis, et linguis, et regibus multis.

CAPUT XI.

A 1 Et datus est mihi calamus similis virgae, et di-
ctum est mihi: Surge, et metire templum Dei,

---

[a] Dan. 12, 7. [b] Ez. 3, 1.

2 et altare, et adorantes in eo. *atrium autem, quod
est foris templum, eiice foras, et ne metiaris illud:
quoniam datum est Gentibus, et civitatem sanctam
3 calcabunt mensibus quadraginta duobus: *et dabo
duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille β) duo testes
4 ducentis sexaginta, amicti saccis. *Hi sunt [a] duae
olivae, et duo candelabra in conspectu Domini
5 terrae stantes. *Et si quis voluerit eos nocere,
ignis exiet de ore eorum, et devorabit inimicos
eorum: et si quis voluerit eos laedere, sic oportet
B 6 eum occidi. *Hi habent potestatem claudendi cae-
lum, ne pluat diebus prophetiae ipsorum: et pote-
statem habent super aquas convertendi eas in san-
guinem, et percutere terram omni plaga quoties-
7 cumque voluerint. *Et cum finierint testimonium
suum, bestia, quae ascendit de abysso, faciet ad-
versum eos bellum, et vincet illos, et occidet eos.
8 *Et corpora eorum iacebunt in plateis civitatis
magnae, quae vocatur spiritualiter Sodoma, et
Aegyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est.
9 *Et videbunt de tribubus, et populis, et linguis, et
Gentibus corpora eorum per tres dies, et dimidium:
et corpora eorum non sinent poni in monumentis.
C 10 *et inhabitantes terram gaudebunt super illos, et
iucundabuntur: et munera mittent invicem, quon-
iam hi duo prophetae cruciaverunt eos, qui habi-
11 tabant super terram. *Et post dies tres, et dimi-
dium, spiritus vitae a Deo intravit in eos. Et stete-
runt super pedes suos, et timor magnus cecidit

---

[a] Zach. 4, 2.

12 super eos, qui viderunt eos. *Et audierunt vocem
magnam de caelo, dicentem eis: Ascendite huc.
Et ascenderunt in caelum in nube: et viderunt illos
13 inimici eorum. *Et in illa hora factus est terrae-
motus magnus, et decima pars civitatis cecidit: et
occisa sunt in terraemotu nomina hominum septem
millia: et reliqui in timorem sunt missi, et dederunt
14 gloriam Deo caeli. *Vae secundum abiit: et ecce
vae tertium veniet cito.
15 *Et septimus angelus tuba cecinit: et factae sunt c) Septima tuba
D voces magnae in caelo dicentes: Factum est re- α) seniores adorantes
gnum huius mundi, Domini nostri et Christi eius,
16 et regnabit in saecula saeculorum: Amen. *Et vi-
ginti quattuor seniores, qui in conspectu Dei sedent
in sedibus suis, ceciderunt in facies suas, et adora-
17 verunt Deum, dicentes: *Gratias agimus tibi Do-
mine Deus omnipotens, [a] qui es, et qui eras, et qui
venturus es: quia accepisti virtutem tuam magnam,
18 et regnasti. *Et iratae sunt Gentes, et advenit ira
tua, et tempus mortuorum iudicari, et reddere mer-
cedem servis tuis Prophetis, et sanctis, et timenti-
bus nomen tuum pusillis, et magnis, et extermi-
19 nandi eos, qui corruperunt terram. *Et [b] apertum
est templum Dei in caelo: et visa est arca testa-
menti eius in templo eius, et facta sunt fulgura, et
voces, et terraemotus, et grando magna.

---

[a] Apoc. 1, 8; 4, 8. [b] Apoc. 14, 15. 17; 15, 5; 16, 1. 17.

CAPUT XII.

A 1 Et signum magnum apparuit in caelo: [a]Mulier β) mulier et draco
amicta sole, et luna sub pedibus eius, et in
2 capite eius corona stellarum [b]duodecim: *et in utero
habens, clamabat parturiens, et cruciabatur ut pa-
3 riat. *Et visum est aliud signum in caelo: et ecce
draco magnus rufus habens capita septem, et cor-
nua decem: et in capitibus eius diademata septem,
4 *et cauda eius trahebat [c]tertiam partem stellarum
caeli, et misit eas in terram, et draco stetit ante
mulierem, quae erat paritura: ut cum peperisset,
5 filium eius devoraret. *Et peperit filium masculum,
qui recturus erat omnes Gentes in virga ferrea: et
raptus est filius eius ad Deum, et ad thronum eius,
B 6 *et mulier fugit in solitudinem ubi habebat locum
paratum a Deo, ut ibi pascant eam diebus mille
7 ducentis sexaginta. *Et factum est praelium ma-
gnum in caelo: [d]Michael, et angeli eius praeliaban-
tur cum dracone, et draco pugnabat, et angeli eius:
8 *et non valuerunt, neque locus inventus est eorum
9 amplius in caelo. *Et proiectus est draco ille ma-
gnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus, et
satanas, qui seducit universum orbem: et proiectus
est in terram, et angeli eius cum illo missi sunt.
C 10 *Et audivi vocem magnam in caelo dicentem: Nunc
facta est salus, et virtus, et regnum Dei nostri, et

---

[a] Apoc. 21, 9. [b] Apoc. 21, 12. 14. [c] Apoc. 8, 7; 9, 15.
[d] Dan. 12, 1; Iud. 9.

potestas Christi eius: quia proiectus est accusator
fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante con-
11 spectum Dei nostri die ac nocte. * Et ipsi vicerunt
eum propter sanguinem Agni, et propter verbum
testimonii sui, et non dilexerunt animas suas usque
12 ad mortem. * propterea laetamini caeli, et qui ha-
bitatis in eis. Vae [a] terrae, et mari, quia descendit
diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quòd
D 13 modicum tempus habet. * Et postquam vidit draco
quòd proiectus esset in terram, persecutus est mu-
14 lierem, quae peperit masculum: * et datae sunt
mulieri alae duae aquilae magnae ut volaret in de-
sertum in locum suum, ubi alitur per tempus et
tempora, et dimidium temporis a facie serpentis.
15 * Et misit serpens ex ore suo post mulierem, aquam
tamquam flumen, ut eam faceret trahi a flumine.
16 * Et adiuvit terra mulierem, et aperuit terra os
suum, et absorbuit flumen, quod misit draco de ore
17 suo. * Et iratus est draco in mulierem: et abiit fa-
cere praelium cum reliquis de semine eius, qui cu-
stodiunt mandata Dei, et habent testimonium Iesu
18 Christi. * Et stetit supra arenam maris.

CAPUT XIII.

A 1 Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem γ) bestia de mari
capita septem, et cornua decem, et super cor-
nua eius decem diademata, et super capita eius
2 nomina blasphemiae. * Et bestia, quam vidi, similis

[a] Apoc. 5, 13; 7, 2.

erat pardo, et pedes eius sicut pedes ursi, et os
eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem
3 suam, et potestatem magnam. *Et vidi unum de
capitibus suis quasi occisum in mortem: et plaga
mortis eius curata est. Et admirata est universa
B 4 terra post bestiam. *Et adoraverunt draconem,
qui dedit potestatem bestiae: et adoraverunt be-
stiam, dicentes: Quis similis bestiae? et quis poterit
5 pugnare cum ea? *Et datum est ei os loquens
magna, et blasphemias: et data est ei potestas
6 facere menses quadraginta duos. *Et aperuit os
suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen
eius, et tabernaculum eius, et eos, qui in caelo ha-
7 bitant. *Et est datum illi bellum facere cum sanctis,
et vincere eos. Et data est illi potestas in omnem
8 tribum, et populum, et linguam, et gentem, *et
adoraverunt eam omnes, qui inhabitant terram:
quorum non sunt scripta nomina in Libro vitae
9 Agni, qui occisus est ab origine mundi. *Si quis
C 10 habet aurem, audiat. *Qui in captivitatem duxerit,
in captivitatem vadet: [a] qui in gladio occiderit,
oportet eum gladio occidi. Hic est patientia, et
11 fides Sanctorum. *Et vidi aliam bestiam ascen- **et bestia de terra**
dentem de terra, et habebat cornua duo similia
12 Agni, et loquebatur sicut draco. *Et potestatem
prioris bestiae omnem faciebat in conspectu eius:
et fecit terram, et habitantes in ea, adorare bestiam
13 primam, cuius curata est plaga mortis. *Et fecit

---

[a] Gen. 9, 6; Matth. 26, 52.

signa magna, ut etiam ignem faceret de caelo de-
D 14 scendere in terram in conspectu hominum. *Et
seduxit habitantes in terra propter [a] signa, quae
data sunt illi facere in conspectu bestiae, dicens
habitantibus in terra, ut faciant imaginem bestiae,
15 quae habet plagam gladii, et vixit. *Et datum est
illi ut daret spiritum imagini bestiae, et ut loqua-
tur imago bestiae: et faciat ut quicumque non ado-
16 raverint imaginem bestiae, occidantur. *Et faciet
omnes pusillos, et magnos, et divites, et pauperes,
et liberos, et servos habere characterem in dextera
17 manu sua, aut in frontibus suis. *et nequis possit
emere, aut vendere, nisi qui habet characterem,
aut nomen bestiae, aut numerum nominis eius.
18 *Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet
numerum bestiae. Numerus enim hominis est: et
numerus eius sexcenti sexaginta sex.

CAPUT XIV.

A 1 Et vidi: et ecce Agnus stabat supra montem Sion, b) agnus in Sion
et cum eo centum quadraginta quattuor millia
habentes nomen eius, et nomen Patris eius scri-
2 ptum in frontibus suis. *Et audivi vocem de caelo,
tamquam vocem aquarum multarum, et tamquam
vocem tonitrui magni: et vocem, quam audivi, sicut
3 citharoedorum citharizantium in citharis suis. *Et
cantabant quasi canticum novum ante sedem, et
ante quattuor animalia, et seniores: et nemo po-

[a] Matth. 24, 24; 2 Thess. 2, 9.

terat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta-
4 quattuor millia, qui empti sunt de terra. *Hi sunt,
qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines
enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocumque ierit.
Hi empti sunt ex hominibus primitiae Deo, et Agno,
5 *et in ore eorum non est inventum mendacium:
sine macula enim sunt ante thronum Dei.
B 6 *Et vidi alterum Angelum volantem per medium ε) angeli iudicium nuntiantes
caeli, habentem Evangelium aeternum, ut evange-
lizaret sedentibus super terram, et super omnem
7 gentem, et tribum, et linguam, et populum: *dicens
magna voce: Timete Dominum, et date illi hono-
rem, quia venit hora iudicii eius: et adorate eum,
[a] qui fecit caelum, et terram, mare, et fontes aqua-
8 rum. *Et alius Angelus secutus est dicens: [b] Ceci-
dit, cecidit Babylon illa magna: quae a vino irae
9 fornicationis suae potavit omnes gentes. *Et ter-
tius Angelus secutus est illos, dicens voce magna:
Si quis adoraverit bestiam, et imaginem eius, et
acceperit characterem in fronte sua, aut in manu
10 sua: *et hic bibet de vino irae Dei, quod mistum
est mero in calice irae ipsius, et cruciabitur igne,
et sulphure in conspectu Angelorum sanctorum,
C 11 et ante conspectum Agni: *et fumus tormentorum
eorum ascendet in saecula saeculorum: nec habent
requiem die ac nocte, qui adoraverunt bestiam, et
imaginem eius, et si quis acceperit characterem
12 nominis eius. *Hic patientia Sanctorum est, qui
13 custodiunt mandata Dei, et fidem Iesu. *Et audivi

---

[a] Ps. 145, 6; Act. 14, 14. [b] Is. 21, 9; Ier. 51, 8.

vocem de caelo, dicentem mihi: Scribe: Beati mor-
tui, qui in Domino moriuntur. Amodo iam dicit Spi-
ritus, ut requiescant a laboribus suis: opera enim
14 illorum sequuntur illos. *Et vidi et ecce nubem
candidam: et super nubem sedentem similem Filio
hominis, habentem in capite suo coronam auream,
15 et in manu sua falcem acutam. *Et alius Angelus
exivit de templo, clamans voce magna ad sedentem
super nubem: [a] Mitte falcem tuam, et mete quia
venit hora ut metatur, quoniam aruit messis terrae.
D 16 *Et misit qui sedebat super nubem, falcem suam in
17 terram, et demessa est terra. *Et alius Angelus
exivit de templo, quod est in caelo, habens et ipse
18 falcem acutam. *Et alius Angelus exivit de altari,
qui habebat potestatem supra ignem: et clamavit
voce magna ad eum, qui habebat falcem acutam,
dicens: Mitte falcem tuam acutam, et vindemia
botros vineae terrae: quoniam maturae sunt uvae
19 eius. *Et misit Angelus falcem suam acutam in
terram, et vindemiavit vineam terrae, et misit in
20 lacum irae Dei magnum: *et calcatus est lacus
extra civitatem, et exivit sanguis de lacu usque ad
frenos equorum per stadia mille sexcenta.

CAPUT XV.

4. Septem phialae

a) Praeparatio

A 1 Et vidi aliud signum in caelo magnum, et mira-
bile, Angelos septem, habentes plagas septem
novissimas: Quoniam in illis consummata est ira
2 Dei. *Et vidi tamquam mare vitreum mistum igne,

---

[a] Ioel 3, 13; Matth. 13, 39.

et eos, qui vicerunt bestiam, et imaginem eius, et
B numerum nominis eius, stantes super mare vitreum,
3 habentes citharas Dei: * et cantantes canticum
Moysi servi Dei, et canticum Agni, dicentes: Magna,
et mirabilia sunt opera tua Domine Deus omni-
potens: iustae et verae sunt viae tuae, Rex saecu-
4 lorum. * [a] Quis non timebit te Domine, et magnifi-
C cabit nomen tuum? quia solus pius es: quoniam
omnes gentes venient, et adorabunt in conspectu
5 tuo, quoniam iudicia tua manifesta sunt. * Et post
haec vidi, et ecce apertum est templum tabernaculi
6 testimonii in caelo: * et exierunt septem Angeli ha-
bentes septem plagas de templo, vestiti lino mundo,
et candido, et praecincti circa pectora zonis aureis.
7 * Et unum de quattuor animalibus dedit septem An-
D gelis septem phialas aureas, plenas iracundiae Dei
8 viventis in saecula saeculorum. * Et impletum est
templum fumo a maiestate Dei, et de virtute eius:
et nemo poterat introire in templum, donec consum-
marentur septem plagae septem Angelorum.

CAPUT XVI.

A 1 Et audivi vocem magnam de templo, dicentem b) Singulae
septem Angelis: Ite, et effundite septem phia- phialae
2 las irae Dei in terram. * Et abiit primus, et effudit prima
phialam suam in terram, et factum est vulnus sae-
vum, et pessimum in homines, qui habebant cha-

---

[a] Ier. 10, 7.

racterem bestiae: et in eos, qui adoraverunt ima-
3 ginem eius. *Et secundus Angelus effudit phialam secunda
suam in mare, et factus est sanguis tamquam mor-
tui: et omnis anima vivens mortua est in mari.
4 *Et tertius effudit phialam suam super flumina, et tertia
B 5 super fontes aquarum, et factus est sanguis. *Et
audivi Angelum aquarum dicentem: Iustus es Do-
mine [a] qui es, et qui eras sanctus, qui haec iudicasti:
6 *quia sanguinem Sanctorum, et Prophetarum effu-
derunt, et sanguinem eis dedisti bibere: digni enim
7 sunt. *Et audivi alterum ab altari dicentem: Etiam
Domine Deus omnipotens vera, et iusta iudicia tua.
8 *Et quartus Angelus effudit phialam suam in solem, quarta
et datum est illi aestu affligere homines, et igni:
9 *et aestuaverunt homines aestu magno, et blas-
phemaverunt nomen Dei habentis potestatem super
has plagas, neque egerunt poenitentiam ut darent
illi gloriam.
10 *Et quintus Angelus effudit phialam suam super quinta
sedem bestiae: et factum est regnum eius tenebro-
sum, et commanducaverunt linguas suas prae do-
C 11 lore: *et blasphemaverunt Deum caeli prae dolo-
ribus, et vulneribus suis, et non egerunt poeniten-
12 tiam ex operibus suis. *Et sextus Angelus effudit sexta
phialam suam in flumen illud magnum Euphraten:
et siccavit aquam eius, ut praepararetur via regi-
13 bus ab ortu solis. *Et vidi de ore draconis, et de

---

[a] Apoc. 11, 17; 4, 8; 1, 8.

ore bestiae, et de ore pseudoprophetae spiritus tres
14 immundos in modum ranarum. * Sunt enim spiri-
tus daemoniorum facientes signa, et procedunt ad
reges totius terrae congregare illos in praelium ad
15 diem magnum omnipotentis Dei. * [a] Ecce venio si-
cut fur. Beatus qui vigilat, et custodit vestimenta
sua, ne nudus ambulet, et videant turpitudinem
16 eius. * Et congregabit illos in locum, qui vocatur
D 17 Hebraice Armagedon. * Et septimus Angelus effu- septima
dit phialam suam in aerem, et exivit vox magna
18 de templo a throno, dicens: Factum est. * Et facta
sunt fulgura, et voces, et tonitrua, et terraemotus
factus est magnus, qualis numquam fuit ex quo
homines fuerunt super terram: talis terraemotus,
19 sic magnus. * Et facta est civitas magna in tres
partes: et civitates Gentium ceciderunt. et Babylon
magna venit in memoriam ante Deum, dare illi
20 calicem vini indignationis irae eius. * Et omnis
21 insula fugit, et montes non sunt inventi. * Et grando
magna sicut talentum descendit de caelo in homi-
nes: et blasphemaverunt Deum homines propter
plagam grandinis: quoniam magna facta est vehe-
menter.

CAPUT XVII.

A 1 Et venit unus de septem Angelis, qui habebant c) Exitus
septem phialas, et locutus est mecum, dicens:
Veni ostendam tibi damnationem meretricis ma-
2 gnae, quae sedet super aquas multas, * cum qua
fornicati sunt reges terrae, et inebriati sunt qui

---

[a] Matth. 24, 43; Luc. 12, 39; Apoc. 3, 3.

3 inhabitant terram de vino prostitutionis eius. *Et α) Babylon magna
abstulit me in spiritu in desertum. Et vidi mulie-
rem sedentem super bestiam coccineam, plenam
nominibus blasphemiae, habentem capita septem,
4 et cornua decem. *Et mulier erat circumdata pur-
pura, et coccino, et inaurata auro, et lapide pre-
B tioso, et margaritis, habens poculum aureum in
manu sua, plenum abominatione, et immunditia
5 fornicationis eius: *Et in fronte eius nomen scri-
ptum: Mysterium: [a] Babylon magna, mater fornica-
6 tionum, et abominationum terrae. *Et vidi mulie-
rem ebriam de sanguine sanctorum, et de sanguine
martyrum Iesu. Et miratus sum cum vidissem illam
7 admiratione magna. *Et dixit mihi Angelus: Quare
miraris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris, et
bestiae, quae portat eam, quae habet capita septem,
8 et cornua decem. *Bestia, quam vidisti, fuit, et
non est, et ascensura est de abysso, et in interitum
ibit: et mirabuntur inhabitantes terram (quorum
C non sunt scripta nomina in Libro vitae a constitu-
tione mundi) videntes bestiam, quae erat, et non
9 est. *Et hic est sensus, qui habet sapientiam. describitur
Septem capita: septem montes sunt, super quos
10 mulier sedet, et reges septem sunt. *Quinque ceci-
derunt, unus est, et alius nondum venit: et cum
11 venerit, oportet illum breve tempus manere. *Et
bestia, quae erat, et non est: et ipsa octava est: et
12 de septem est, et in interitum vadit. *Et decem
cornua, quae vidisti, decem reges sunt: qui regnum

---

[a] Dan. 4, 27; Apoc. 14, 8; 16, 19

nondum acceperunt, sed potestatem tamquam reges
D 13 una hora accipient post bestiam. *Hi unum con-
silium habent, et virtutem, et potestatem suam be-
14 stiae tradent. *Hi cum Agno pugnabunt, et Agnus
vincet illos: [a] quoniam Dominus dominorum est, et
Rex regum, et qui cum illo sunt, vocati, electi, et
15 fideles. *Et dixit mihi: Aquae, quas vidisti ubi
meretrix sedet, populi sunt, et Gentes, et linguae.
16 *Et decem cornua, quae vidisti in bestia: hi odient
fornicariam, et desolatam facient illam, et nudam,
et carnes eius manducabunt, et ipsam igni concre-
17 mabunt. *Deus enim dedit in corda eorum ut fa-
ciant quod placitum est illi: ut dent regnum suum
18 bestiae donec consummentur verba Dei. *Et mulier,
quam vidisti, est civitas magna, quae habet regnum
super reges terrae.

CAPUT XVIII.

A 1 Et post haec vidi alium Angelum descendentem
de caelo, habentem potestatem magnam: et
2 terra illuminata est a gloria eius. *Et exclamavit
in fortitudine dicens: [b] Cecidit, cecidit Babylon
magna: et facta est habitatio daemoniorum, et cu- iudicatur
stodia omnis spiritus immundi, et custodia omnis
3 volucris immundae, et odibilis: *quia de vino irae
fornicationis eius biberunt omnes gentes: et reges
terrae cum illa fornicati sunt: et mercatores terrae

---

[a] 1 Tim. 6, 15; Apoc. 19, 16. [b] Is. 21, 9; Ier. 51, 8; Apoc. 14, 8.

B 4 de virtute deliciarum eius divites facti sunt. *Et
audivi aliam vocem de caelo, dicentem: Exite de
illa populus meus: ut ne participes sitis delictorum
5 eius, et de plagis eius non accipiatis. *Quoniam
pervenerunt peccata eius usque ad caelum, et re-
6 cordatus est Dominus iniquitatum eius. *Reddite
illi sicut et ipsa reddidit vobis: et duplicate duplicia
secundum opera eius: in poculo, quo miscuit, mi-
C 7 scete illi duplum. *Quantum glorificavit se, et in
deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum:
quia in corde suo dicit: [a] Sedeo regina: et vidua
8 non sum: et luctum non videbo. *Ideo in una die
venient plagae eius, mors, et luctus, et fames, et
igne comburetur: quia fortis est Deus, qui iudicabit
illam.

9 *Et flebunt, et plangent se super illam reges plangitur
terrae, qui cum illa fornicati sunt, et in deliciis vi-
10 xerunt, cum viderint fumum incendii eius: *longe
stantes propter timorem tormentorum eius, dicen-
tes: Vae, vae civitas illa magna Babylon, civitas
illa fortis: quoniam una hora venit iudicium tuum.
D 11 *Et negotiatores terrae flebunt, et lugebunt super
illam: quoniam merces eorum nemo emet amplius:
12 *merces auri, et argenti, et lapidis pretiosi, et mar-
garitae, et byssi, et purpurae, et serici, et cocci, (et
omne lignum thyinum, et omnia vasa eboris, et
omnia vasa de lapide pretioso, et aeramento, et
13 ferro, et marmore, *et cinamomum) et odoramen-
torum, et unguenti, et thuris, et vini, et olei, et si-

[a] Is. 47, 8.

milae, et tritici, et iumentorum, et ovium, et equo-
rum, et rhedarum, et mancipiorum, et animarum
E 14 hominum. *Et poma desiderii animae tuae disces-
serunt a te, et omnia pinguia, et praeclara perierunt
15 a te, et amplius illa iam non invenient. *Merca-
tores horum, qui divites facti sunt, ab ea longe
stabunt propter timorem tormentorum eius, flentes,
16 ac lugentes, *et dicentes: Vae, vae civitas illa
magna, quae amicta erat bysso, et purpura, et cocco,
et deaurata erat auro, et lapide pretioso, et mar-
F 17 garitis: *quoniam una hora destitutae sunt tantae
divitiae, et omnis gubernator, et omnis, qui in lacum
navigat, et nautae, et qui in mari operantur, longe
18 steterunt, *et clamaverunt videntes locum incendii
eius, dicentes: Quae similis civitati huic magnae?
19 *Et miserunt pulverem super capita sua, et clama-
verunt flentes, et lugentes, dicentes: Vae, vae civitas
illa magna, in qua divites facti sunt omnes, qui ha-
bebant naves in mari de pretiis eius: quoniam una
hora desolata est.

20 *Exulta super eam caelum, et sancti Apostoli,
et Prophetae: quoniam iudicavit Deus iudicium
21 vestrum de illa. *Et sustulit unus Angelus fortis
G lapidem quasi molarem magnum, et misit in mare,
dicens: Hoc impetu mittetur Babylon civitas illa non inveniētur
22 magna, et ultra iam non invenietur. *Et vox citha-
roedorum, et musicorum, et tibia canentium, et
tuba non audietur in te amplius: et omnis artifex
omnis artis non invenietur in te amplius: et vox
23 molae non audietur in te amplius: *et lux lucernae
non lucebit in te amplius: et vox sponsi, et sponsae

non audietur adhuc in te: quia mercatores tui erant
principes terrae, quia in veneficiis tuis erraverunt
24 omnes gentes. *Et in ea sanguis prophetarum et
sanctorum inventus est: et omnium, qui interfecti
sunt in terra.

CAPUT XIX.

A 1 Post haec audivi quasi vocem turbarum multa-
rum in caelo dicentium: Alleluia: Salus, et exsul- tante caelo
2 gloria, et virtus Deo nostro est: *quia vera, et iusta
iudicia sunt eius, qui iudicavit de meretrice magna,
quae corrupit terram in prostitutione sua, et vin-
dicavit sanguinem servorum suorum de manibus
3 eius. *Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus eius
4 ascendit in saecula saeculorum. *Et ceciderunt
seniores vigintiquattuor, et quattuor animalia, et
adoraverunt Deum sedentem super thronum, di-
5 centes: Amen: Alleluia. *Et vox de throno exivit,
dicens: Laudem dicite Deo nostro omnes servi eius:
6 et qui timetis eum pusilli, et magni. *Et audivi
quasi vocem turbae magnae, et sicut vocem aqua-
rum multarum, et sicut vocem tonitruorum magno-
rum, dicentium: Alleluia: quoniam regnavit Domi-
B 7 nus Deus noster omnipotens. *Gaudeamus, et exul-
temus: et demus gloriam ei: quia venerunt nuptiae
8 Agni, et uxor eius praeparavit se. *Et datum est
illi ut cooperiat se byssino splendenti, et candido.
9 Byssinum enim iustificationes sunt Sanctorum. *Et
dixit mihi: Scribe: [a]Beati, qui ad coenam nuptia-
rum Agni vocati sunt: et dixit mihi: Haec verba

[a] Matth. 22, 2; Luc. 14, 16.

10 Dei vera sunt. *Et cecidi ante pedes eius, ut ado-
rarem eum. Et dicit mihi: Vide ne feceris: con-
servus tuus sum, et fratrum tuorum habentium te-
stimonium Iesu. Deum adora. Testimonium enim
Iesu est spiritus prophetiae.
11 *Et vidi caelum apertum, et ecce equus albus, β) bestia et pseudopropheta
et qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis, et
12 Verax, et cum iustitia iudicat, et pugnat. *Oculi
autem eius sicut flamma ignis, et in capite eius dia-
demata multa, habens nomen scriptum, quod nemo
C 13 novit nisi ipse. *[a] Et vestitus erat veste aspersa
sanguine: et vocatur nomen eius, Verbum Dei.
14 *Et exercitus qui sunt in caelo, sequebantur eum
15 in equis albis, vestiti byssino albo, et mundo. *Et
de ore eius procedit gladius ex utraque parte acu-
tus: ut in ipso percutiat Gentes. [b] Et ipse reget eas
in virga ferrea: et ipse calcat torcular vini furoris
16 irae Dei omnipotentis. *Et habet in vestimento, et
in foemore suo scriptum: [c] Rex regum, et Dominus
17 dominantium. *Et vidi unum Angelum stantem in
sole, et clamavit voce magna, dicens omnibus avi-
bus, quae volabant per medium caeli: Venite, et
D 18 congregamini ad coenam magnam Dei: *ut man-
ducetis carnes regum, et carnes tribunorum, et car-
nes fortium, et carnes equorum, et sedentium in
ipsis, et carnes omnium liberorum, et servorum,
19 et pusillorum, et magnorum. *Et vidi bestiam, et
reges terrae, et exercitus eorum congregatos ad

---

[a] Is. 63, 1. [b] Ps. 2, 9. [c] 1 Tim. 6, 15; Apoc. 17, 14.

faciendum [a]praelium cum illo, qui sedebat in equo,
20 et cum exercitu eius. *Et apprehensa est bestia,
et cum ea pseudopropheta: qui fecit signa coram
ipso, quibus seduxit eos, qui acceperunt characte-
rem bestiae, et qui adoraverunt imaginem eius.
Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sul- mittuntur in
21 phure: *Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis ignem
super equum, qui procedit de ore ipsius: et omnes
aves saturatae sunt carnibus eorum.

CAPUT XX.

A 1 Et vidi Angelum descendentem de caelo, haben- γ) draco ligatus
tem clavem [b]abyssi, et catenam magnam in
2 manu sua. *Et apprehendit draconem, serpentem
antiquum, qui est diabolus, et satanas, et ligavit
3 eum per annos mille: *et misit eum in abyssum,
et clausit, et signavit super illum ut non seducat
amplius gentes, donec consummentur mille anni: mille annis
et post haec oportet illum solvi modico tempore.
4 *Et vidi sedes, et sederunt super eas, et iudicium
B datum est illis: et animas decollatorum propter
testimonium Iesu, et propter verbum Dei, et qui
non adoraverunt bestiam, neque imaginem eius,
nec acceperunt characterem eius in frontibus, aut
in manibus suis, et vixerunt, et regnaverunt cum
5 Christo mille annis. *Ceteri mortuorum non vixe-
runt, donec consummentur mille anni: Haec est
6 resurrectio prima. *Beatus, et sanctus, qui habet

[a] Apoc. 16, 12; 17, 14. [b] Apoc. 9, 1; 17, 8.

partem in resurrectione prima: in his secunda
mors non habet potestatem: sed erunt sacerdotes
Dei et Christi, et regnabunt cum illo mille annis.
C 7 *[a] Et cum consummati fuerint mille anni, sol- δ) praelium ultimum
vetur satanas de carcere suo, et exibit, et seducet
Gentes, quae sunt super quattuor angulos terrae,
Gog, et Magog, et congregabit eos in praelium,
8 quorum numerus est sicut arena maris. *Et ascen-
derunt super latitudinem terrae, et circuierunt ca-
9 stra sanctorum, et civitatem dilectam. *Et descen-
dit ignis a Deo de caelo, et devoravit eos: et Dia-
bolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum
10 ignis, et sulphuris, ubi et bestia, *et pseudopro-
pheta cruciabuntur die ac nocte in saecula saecu-
lorum.
D 11 *Et vidi thronum magnum candidum, et seden- ε) iudicium ultimum
tem super eum, a cuius conspectu fugit terra, et
12 caelum, et locus non est inventus eis. *Et vidi
mortuos magnos, et pusillos stantes in conspectu
throni, et libri aperti sunt: et alius Liber apertus
est, qui est vitae: et iudicati sunt mortui ex his,
quae scripta erant in libris secundum opera ipso-
13 rum. *et dedit mare mortuos, qui in eo erant: et
mors, et infernus dederunt mortuos suos, qui in
ipsis erant: et iudicatum est de singulis secundum
14 opera ipsorum. *Et infernus, et mors missi sunt
15 in stagnum ignis. Haec est mors secunda. *Et qui
non inventus est in Libro vitae scriptus, missus est
in stagnum ignis.

---

[a] Ez. 39, 2.

CAPUT XXI.

A 1 Et vidi caelum novum, [a] et terram novam. Pri- ς) novum caelum et nova terra
mum enim caelum, et prima terra abiit, et
2 mare iam non est. *Et ego Ioannes vidi sanctam
civitatem Ierusalem novam descendentem de caelo
a Deo, paratam, sicut sponsam ornatam viro suo.
3 * Et audivi vocem magnam de throno dicentem:
Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, et habi-
B tabit cum eis. Et ipsi populus eius erunt, et ipse
4 Deus cum eis erit eorum Deus: * [b] et absterget Deus
omnem lacrymam ab oculis eorum: et mors ultra
non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor
5 erit ultra, quia prima abierunt. * Et dixit qui sede-
bat in throno: [c] Ecce nova facio omnia. Et dixit
mihi: Scribe, quia haec verba fidelissima sunt, et
6 vera. * Et dixit mihi: Factum est. ego sum α, et ω:
initium, et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquae
7 vitae, gratis. * Qui vicerit, possidebit haec, et ero
C 8 illi Deus, et ille erit mihi filius. * Timidis autem, et
incredulis, et execratis, et homicidis, et fornicatori-
bus, et veneficis, et idololatris, et omnibus menda-
cibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne, et
sulphure: quod est mors secunda.
9 *Et venit unus de septem Angelis habentibus
phialas plenas septem plagis novissimis, et locutus
est mecum, dicens: Veni, et ostendam tibi spon-

---

[a] Is. 65, 17; 66, 22; 2 Petr. 3, 13. [b] Is. 25, 8; Apoc. 7, 17. [c] Is. 43, 19; 2 Cor. 5, 17.

10 sam, uxorem Agni. *Et [a] sustulit me in spiritu in
montem magnum, et altum, et ostendit mihi civitatem sanctam Ierusalem descendentem de caelo ℈ nova Ierusalem
D 11 a Deo, *habentem claritatem Dei: et lumen eius
simile lapidi pretioso tamquam lapidi iaspidis, sicut
12 crystallum. *Et habebat murum magnum, et altum,
habentem [b] portas duodecim: et in portis Angelos
duodecim, et nomina inscripta, quae sunt nomina
13 duodecim tribuum filiorum Israel. *Ab Oriente
portae tres: et ab Aquilone portae tres: et ab
14 Austro portae tres: et ab Occasu portae tres. *Et
murus civitatis habens fundamenta duodecim, et in
ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni.
15 *Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram
arundineam auream, ut metiretur civitatem, et por-
16 tas eius, et murum. *et civitas in quadro posita
est, et longitudo eius tanta est quanta et latitudo:
E et mensus est civitatem de arundine aurea per
stadia duodecim millia: et longitudo, et altitudo, et
17 latitudo eius aequalia sunt. *Et mensus est murum
eius centum quadraginta quattuor cubitorum, men-
18 sura hominis, quae est angeli. *Et erat structura
muri eius ex lapide iaspide: ipsa vero civitas aurum
F 19 mundum simile vitro mundo. *Et fundamenta muri
civitatis omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum, iaspis: secundum, sapphirus: tertium,
20 calcedonius: quartum, smaragdus: *quintum, sardonyx: sextum, sardius: septimum, chrysolithus: octavum, beryllus: nonum, topazius: decimum, chrysoprasus: undecimum, hyacinthus: duodeci-

---

[a] Ez. 40, 2. [b] Ez. 48, 30.

21 mum, amethystus. *Et duodecim portae, duodecim
margaritae sunt, per singulas: et singulae portae
erant ex singulis margaritis: et platea civitatis
22 aurum mundum, tamquam vitrum perlucidum. *Et
templum non vidi in ea. Dominus enim Deus omni-
G 23 potens templum illius est, et Agnus. *[a]Et civitas
non eget sole, neque luna ut luceant in ea. nam
claritas Dei illuminavit eam, et lucerna eius est
24 Agnus. *Et ambulabunt gentes in lumine eius: et describitur per singula
reges terrae afferent gloriam suam, et honorem in
25 illam. *[b]Et portae eius non claudentur per diem:
26 nox enim non erit illic. *Et afferent gloriam, et
27 honorem gentium in illam. *Non intrabit in eam
aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens,
et mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vitae
Agni.

CAPUT XXII.

A 1 Et ostendit mihi fluvium aquae vitae, splendidum
tamquam crystallum, procedentem de sede
2 Dei et Agni. *In medio plateae eius, et ex utraque
parte fluminis lignum vitae, afferens fructus duo-
decim, per menses singulos reddens fructum suum,
3 et folia ligni ad sanitatem Gentium. *Et omne
maledictum non erit amplius: sed sedes Dei, et
4 Agni in illa erunt, et servi eius servient illi. *Et
videbunt faciem eius: et nomen eius in frontibus
5 eorum. *[c]Et nox ultra non erit: et non egebunt

---

[a] Is. 60, 19. [b] Is. 60, 11. [c] Is. 60, 20.

lumine lucernae, neque lumine solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos, et regnabunt in saecula saeculorum.

Epilogus

B 6 *Et dixit mihi: Haec verba fidelissima sunt, et
vera. Et Dominus Deus spirituum prophetarum
misit Angelum suum ostendere servis suis quae
7 oportet fieri cito. *Et ecce venio velociter. Beatus,
8 qui custodit verba prophetiae libri huius. *Et ego
Ioannes, qui audivi, et vidi haec. Et postquam
audissem, et vidissem, cecidi ut adorarem ante
9 pedes angeli, qui mihi haec ostendebat: *et dixit
mihi: Vide ne feceris: conservus enim tuus sum,
et fratrum tuorum prophetarum, et eorum, qui servant verba prophetiae libri huius: Deum adora.
C 10 *Et dicit mihi: Ne signaveris verba prophetiae libri
11 huius: tempus enim prope est. *Qui nocet, noceat
adhuc: et qui in sordibus est, sordescat adhuc: et
qui iustus est, iustificetur adhuc: et sanctus, sancti-
12 ficetur adhuc. *Ecce venio cito, et merces mea
mecum est, reddere unicuique secundum opera
13 sua. *[a] Ego sum α, et ω, primus, et novissimus,
14 principium, et finis. *Beati, qui lavant stolas suas
in sanguine Agni: ut sit potestas eorum in ligno
15 vitae, et per portas intrent in civitatem. *Foris
canes, et venefici, et impudici, et homicidae, et idolis
servientes, et omnis, qui amat, et facit mendacium.
16 *Ego Iesus misi Angelum meum, testificari vobis testificatio
D haec in Ecclesiis. Ego sum radix, et genus David,

[a] Is. 41, 4; 44, 6 · 48, 12; Apoc. 1, 8. 17; 21, 6

17 stella splendida, et matutina. * Et spiritus, et sponsa
dicunt: Veni. Et qui audit, dicat: Veni. Et qui sitit,
veniat: [a] et qui vult, accipiat aquam vitae, gratis.
18 * Contestor enim omni audienti verba prophetiae
libri huius: Si quis apposuerit ad haec, apponet
19 Deus super illum plagas scriptas in libro isto. * Et
si quis diminuerit de verbis libri prophetiae huius,
auferet Deus partem eius de libro vitae, et de civi-
tate sancta, et de his, quae scripta sunt in libro
20 isto. * dicit qui testimonium perhibet istorum. Etiam
21 venio cito: Amen. Veni Domine Iesu. * Gratia Do-
mini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

---

[a] Is. 55, 1.

EVANGELIUM IESU CHRISTI SERVATO TEMPORIS ORDINE DIGESTUM.

Quae asterisco * notata sunt, in commentario iam praeparato fusius disputabo ac demonstrabo. Ergo interim ne falsa iudices illa.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
1. Praefatio	1,1—4			
2. Prologus		1,1—18		
I. Vita Iesu privata.				
3. Zacharias et Elisabeth	1,5—7			
4. Annuntiatio praecursoris	1,8—22			
5. Conceptio eiusdem	1,23—25			
*6. Genealogia Domini naturalis .				1,1—17
7. Annuntiatio et incarnatio . . .	1,26—38			1,18a
8. Visitatio Virginis	1,39—56a			
9. Nativitas praecursoris	1,57.58			
10. Circumcisio et vita privata . . .	1,59—80			
*11. Reversio Mariae	1,56b			
*12. Ioseph edocetur .				1,18b—25a
*13. Edictum Caesaris	2,1—3			
14. Ioseph ascendit Bethlehem . . .	2,4.5			

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
15. Nativitas Salvatoris	2,6.7	1,14		1,25b
16. Pastores ad praesepe	2,8—20			
17. Circumcisio Iesu Christi	2,21			1,25b
*18. Epiphania Domini				2,1—12
*19. Purificatio Mariae	2,22—38			
*20. Revertuntur Nazareth	2,39			
*21. Fugiunt in Aegyptum . . .	2,40			2,13—15
22. Occiduntur pueri				2,16—18
23. Redeunt Nazareth	2,40			2,19—23
*24. Ascendunt ad pascha	2,41			
25. Duodennis in templo	2,42—50			
26. Reliqua vita privata	2,51.52			
II. Vita Iesu publica.				
1. Magisterium Domini.				
27. Ioannes baptista venit	3,1—6		1,1—6	3,1—6
28. Praedicat populo	3,7—9			3,7—10
29. Respondet interrogantibus . . .	3,10—14			
30. Evangelizat Christum	3,15—18		1,7.8	3,11.12
**31.* Iesus baptizatur*	3,21—23a		1,9—11	3,13—17
*32. Genealogia Domini legalis	3,23b—38			
33. Ieiunium quadragesimale	4,1.2		1,12.13a	4,1.2
*34. Tres tentationes magnae	4,3—13		1,13b	4,3—11
*35. Primum praecursoris testimonium		1,19—28		

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
36. Secundum testimonium		1,29—34		
37. Tertium testimonium		1,35.36		
38. Andreas et alius		1,37—40		
39. Simon Petrus . .		1,41.42		
40. Philippus et Nathanael		1,43—51		
*41. *Nuptiae canenses*		2,1—11		
42. Descendunt Capharnaum . . .		2,12		
*43. *Pascha, templi I. purgatio* . .		2,13—22		
44. Multi credunt. .		2,23—25		
45. Nicodemus pharisaeus		3,1—21		
46. Iesus iuxta Ioannem		3,22—24		
47. Amicus sponsi gaudet		3,25—36		
48. Ioannes traditur in carcerem . .	3,19.20		1,14a; 6,17—20	4,12a; 14,3—5
49. Pharisaei audiunt de Iesu		4,1.2		
50. Iesus secedit in Galilaeam	4,14a	4,3	1,14b	4,12b
51. Mulier samaritana et Sicharenses		4,4—42		
52. Iesus excipitur a Galilaeis	4,14b	4,43—45		
53. Sanat filium reguli		4,46—54		
54. Praedicat in synagogis	4,15		1,14b.15	
55. Docet primum Nazareth	4,16—30			4,13a
56. Vocat quattuor discipulos . . .			1,16—20	4,18—22
57. Ingreditur Capharnaum docens	4,31.32		1,21.22	4,13b—17

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
58. Liberat daemoniacum	4,33—37		1,23—28	
59. Sanat socrum Simonis	4,38.39		1,29—31	8,14.15
60. Curat multos alios	4,40.41		1,32—34	8,16.17
61. Praedicat in tota Galilaea	4,42—44		1,35—39	4,23
62. Docet de navicula Simonis	5,1—3			
63. Mira captura piscium	5,4—11			
64. Leprosus mundatur	5,12—16		1,40—45	8,2—4
65. Paralytico dimittit peccata . . .	5,17—26		2,1—12	9,2—8
66. Vocat Levi, defendit discipulos	5,27—39		2,13—22	9,9—17
*67. *Dies festus Iudaeorum* . . .		5,1		
68. Sanatur in probatica aegrotus . .		5,2—15		
69. Iudaei persequuntur Iesum		5,16—47		
*70. *Sabbatum secundoprimum* .	6,1			
71. Discipuli vellunt spicas	6,1—5		2,23—28	12,1—8
72. Restituitur manus arida	6,6—11		3,1—6	12,9—14
73. Docet de navicula			3,7—12	12,15—21
74. Eligit duodecim apostolos	6,12—16		3,13—19	10,1—4
*75. Oratio montana .	6,17—49			4,24—6,8; 6,16—18; 7,1—6; 7,12—8,1
76. Fides centurionis	7,1—10			8,5—13
77. Suscitatur filius naimensis	7,11—17			
78. Baptistae legatio	7,18—35			11,2—19
*79. Mulier peccatrix ungens	7,36—50			

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
80. Mulieres ministrantes	8,1—3			
*81. Parabolae proponuntur	8,4—18		4,1—29.33. 34	13,1—30. 34—52
*82. Mater et fratres Domini	8,19—21		3,20.21. 31—35	12,46—50
83. Imperat ventis et mari	8,22—25		4,35—40	8,18.23—27
84. Liberantur daemoniaci geraseni	8,26—39		5,1—20	8,28—34
85. Haemorrhoissa et Iairi filia	8,40—56		5,21—43	9,1.18—26
86. Duo caeci vident				9,27—31
87. Mutus daemoniacus				9,32—34
88. Docet secundum Nazareth			6,1—6	13,53—58
89. Miseretur turbarum				9,35—38
90. Mittit et instruit apostolos	9,1—6		6,7—13	10,1—42
91. Ioannes decollatur			6,21—29	14,6—12
92. Herodis opinio .	9,7—9		6,14—16	14,1.2
93. Saturantur quinque milia	9,10—17	6,1—15	6,30—46	14,13—23
94. Ambulat supra mare		6,16—21	6,47—53	14,24—34
95. Sermo eucharisticus		6,22—72		
96. Multi sanantur .			6,54—56	14,35.36
*97. *Pascha Iudaeorum*		6,4; 7,1		
98. Illotis manibus manducantes . .			7,1—23	15,1—20
99. Syrophoenissae filia			7,24—30	15,21—28
100. Surdus et mutus			7,31—37	
101. Cibantur quattuor milia . . .			8,1—9	15,29—38

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
102. Venit in Dalmanutha			8,10	15,39
103. Recusat signum de caelo			8,11—13	16,1—4
104. De fermento vitando			8,13—21	16,5—12
105. Caecus illuminatur			8,22—26	
106. Simonis Petri confessio . . .	9,18—20		8,27—29	16,13—19
107. Praedicitur mors Domini .	9,21 22		8,30—33	16,20—23
108. Abnegationis necessitas . . .	9,23—27		8,34—39	16,24—28
109. Transfiguratio Domini	9,28—36		9,1—7	17,1—8
110. De Elia venturo	9,37a		9,8—12	17,9—13
111. Curatur puer lunaticus . . .	9,37b—43		9,13—28	17,14—20
112. Iterum praedicitur passio . . .	9,44.45		9,29—31	17,21.22
113. Petrus solvit didrachma . . .				17,23—26
114. Qui sit maior .	9,46—48		9,32—36	18,1—5
115. In nomine Christi	9,49.50		9,37—40	
116. Scandalum vitandum			9,41—49	18,6—9
117. Dignitas animarum				18,10—14
*118. *Festum scenopegiae*		7,2		
119. Ascendit in occulto		7,3—13		
120. Palam loquitur		7,14—29		
121. Apprehendi non potest.		7,30—36		
122. Docet de Spiritu		7,37—39		
123. Turbae dissensio		7,40—44		
124. Nicodemi sententia		7,45—53		

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
125. In monte oliveti		8,1		
126. Mulier adultera		8,2—11		
127. Testimonium Iesu		8,12 —59		
128. Caecus a nativitate		9,1—41		
129. Pastor bonus .		10,1—18		
130. Dissensio Iudaeorum		10,19—21		
*131. *Complentur dies assumptionis*	9,51[a]		10,1[a]	19,1[a]
*132. Ingreditur iter ad encaenia . .	9,51[b]			
133. Non recipitur a Samaritanis . .	9,52—56			
134. Discipuli renuntient omnibus .	9,57—62			8,19—22
135. Septuaginta duo mittuntur . . .	10,1—12			
136. Vae tribus civitatibus	10,13—16			11,20—24
137. Septuaginta duo gaudent	10,17—20			
138. Dominus exsultat	10,21—24			11,25—30
139. Parabola misericordis Samaritani	10.25—37			
*140. In eodem itinere	10,38[a]; 9, 51.52			
*141. Recipitur a Martha in Galilaea	10,38[b]—42			
*142. Oratio dominica	11.1—13			6,9—15; 7,7—11
143. Beelzebub, blasphemia, mulier benedicens . .	11.14—28		3,22—30	12,22—37. 43—45
144. Signum Ionae prophetae . . .	11,29 – 36			12, 38—42; 16,1—3

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
145. Prandens vae dicit	11,37—54			
*146. Multa docet Dominus	12,1—59			6,19—34; 10,28—39
147. Poenitentia agenda	13,1—9			
148. Mulier inclinata	13,10—17			
*149. Parabolae sinapis et fermenti	13,18—21		4,30—32	13,31—33
*150. Idem iter faciens	13,22			
151. De angusta porta	13,23—30			
152. Herodes et Ierusalem	13,31—35			(23,37—39)
153. Hydropicus curatur	14,1—6			
154. De apparando convivio	14,7—14			
155. De coena magna	14,15—24			
156. Renuntiandum omnibus. . . .	14,25—35			
157. Parabola ovis et drachmae . . .	15,1—10			
158. Parabola filii prodigi	15,11—32			
159. Parabola villici iniqui	16,1—13			
160. Pharisaei arguuntur	16,14—18			
161. Parabola epulonis et mendici .	16,19—31			
162. De scandalo et reconciliatione	17,1—4			18,15—35
163. De fide firma .	17,5—10			
*164. Idem iter in Ierusalem	17,11			
165. Decem leprosi mundantur . .	17,12—19			
166. De adventu Domini	17,20—37			
167. Parabola iudicis iniqui	18,1—8			

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
168. Parabola pharisaei et publicani	18,9—14			
*169. Iesus venit in fines Iudaeae .			10,1b	19,1b 2
170. De matrimonio et virginitate .			10,2—12	19,3—12
171. Iesus benedicit parvulis	18,15—17		10,13—16	19,13—15a
*172. In eodem itinere			10,17a	19,15b
173. Vocat adulescentem divitem	18,18—23		10,17b—22	19,16—22
174. De divitiis et paupertate . .	18,24—30		10,23—31	19,23—30
175. Parabola operariorum				20,1—16
176. Festum encaeniorum		10,22.23		
177. Consubstantialis Patri		10,24—39		
178. Abit trans Iordanem		10,40—42		
179. Lazarum e monumento vocat		11,1—46		
180. Caiphas pontifex prophetat .		11,47—53		
*181. Iesus in Ephrem		11,54		
**182.* Ascendit ad pascha praedicens*	18,31—34		10,32—34	20,17—19
183. Filiorum Zebedaei petitio . .			10,35—45	20,20—28
184. Caecus secus viam	18,35—43			
185. Zachaeus filius Abrahae	19,1—10			
186. Parabola hominis nobilis . .	19,11—27			
187. Proficiscens sanat Bartimaeum	19,28		10,46—52	20,29—34
188. Quaeritur ab Iudaeis		11,55.56		
189. Venit Bethaniam	19,29a	12,1	11,1a	21,1a

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
*190. Ungitur a Maria		12,2—8	14,3—9	26,6—13
191. Visitatur a plurimis		12,9—11		
*192. Triumphans ingreditur Ierosolymam.	19,29b—44	12,12—19	11,1—11	21,1—11
*193. Imprecatur fico	(21,37.38)		11,12—14	21,18.19
194. Purgatio templi	19,45—48		11,15—18	21,12.13
195. Pueri laudantes	(21,37.38)		11,19	21,14—17
196. De virtute fidei	(21,37.38)		11,20—26	21,20—22
197. De baptismo Ioannis	20,1—8		11,27—33	21.23—27
198. Parabola fratrum missorum	(21,37.38)			21,28—32
199. Parabola agricolarum	20,9—19		12,1—12	21,33—46
200. Parabola nuptiarum regalium .	(21,37.38)			22,1—14
201. De tributo reddendo	20,20—26		12,13—17	22,15—22
202. Casus septem fratrum	20,27—39		12,18—27	22,23—33
203. De mandato magno	20,40		12,28—34	22,34—40. 46b
204. De filio David .	20,41—44		12,35—37	22,41—46a
205. Cavendum a scribis	20,45—47		12,38—40	23,1—12
206. Increpantur hypocritae. . . .				23,13—36
207. Ierusalem plangitur	(13,34.35)			23,37—39
208. Viduae minuta duo	21,1—4		12,41—44	
209. Finis magisterii publici		12,20—36		
210. Iudaeorum incredulitas . . .		12,37—50		
211. De fine mundi et Ierusalem .	21,5—36		13,1—37	24,1 — 25,46
212. Iesus in monte oliveti	21,37.38		(13,3a)	(24,3a)

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
2. Sacerdotium Domini.				
213. Praedicit passionem suam . . .				26,1.2
214. Synedrii consilium	22,1.2		14,1.2	26,3—5
215. Iudae proditio .	22,3—6		14,10.11	26,14—16
216. Discipuli parant pascha	22,7—13		14,12—16	26,17—19
*217. Coena paschalis	22,14—18		14,17.18a.25	26,20.21a.29
*218. Lotio pedum .		13,1—11		
*219. Coena eucharistica	22,19.20	13,12—20	14,22—24	26,26—28
*220. Significatio proditoris	22,21—23	13,21—30	14,18b—21	26,21b—25
*221. Mandatum novum		13,31—35		
*222. Praedicitur negatio Petri . .		13,36—38		
*223. Docentur contendentes . . .	22,24—30			
*224. Simonis fides et negatio	22,31—38			
*225. Orationes Domini		14, 1—17,26		
*226. Praedicitur scandalum apostolorum . . .	22,39a	18,1a	14,26—31	26,30—35
227. Oratio in monte oliveti	22,39b—46	18,1b.2	14,32—42	26,36—46
228. Iesus comprehenditur . . .	22,47—54a	18,3—12	14,43—50	26,47—57a
229. Adducitur ad Annam		18,13.14	14,51.52	
*230. Negatur primum	22,56.57	18,15—18	14,66—68	26,69—71a
*231. Interrogatur ab Anna		18,19—23		
*232. Mittitur ad Caipham	22,54b.55	18,24.25a	14,53.54	26,57b.58
*233. Negatur secundum	22,58	18,25b	14,69.70a	26,71b.72
*234. Condemnatur a synedrio			14,55—64	26,59—66

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
*235. Negatur tertium	22,59—62	18,26.27	14,70b—72	26,73—75
236. Illuditur et caeditur	22,63—65		14,65	26,67.68
237. Mane iterum condemnatur .	22,66—71		15,1a	27,1
238. Adducitur in praetorium . .	23,1	18,28	15,1b	27,2
239. Iudas poenitentia ductus . . .				27,3—10
240. Pilati inquisitio prima	23,2—6	18,29—38a	15,2—5	27,11—14
241. Iesus ad Herodem mittitur .	23,7			
242. Illuditur ab Herode	23,8—11a			
243. Remittitur ad Pilatum	23,11b.12			
*244. Pilati inquisitio secunda	23,13—25a	18,38b.39	15,6—15a	27,15—26a
245. Iesus flagellatur et coronatur . .		19,1—3	15,15b—19	27,26b—30
246. Ecce homo . .		19,4—7		
247. Pilatus magis timet		19,8—11		
*248. Tradit Iesum Iudaeis	23,25b	19,12—16	15,15b	27,26b
249. Iesus crucem baiulans	23,26a	19,17a	15,20	27,31
250. Simon cyrenaeus angariatur . . .	23,26b		15,21	27,32
251. Filiae Ierusalem lamentantes . .	23,27—31			
252. Iesus gustat vinum	23,32.33a	19,17b	15,22.23	27,33.34
253. Crucifigitur inter latrones . .	23,33b	19,18	15,25.27.28	27,35a.38
*254. Verbum primum Crucifixi	23,34a			
*255. Titulus non mutatur	23,38	19,19—22	15,26	27,37
*256. Divisio vestimentorum . . .	23,34b	19,23.24	15,24	27,35b

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
257. Milites servant Dominum . . .				27,36
258. Illusio Domini .	23,35—37		15,29—32[a]	27,39—43
259. Verbum secundum Crucifixi .	23,39—43		15,32[b]	27,44
260. Tenebrae factae sunt	23,44.45[a]		15,33	27,45
261. Verbum tertium Crucifixi		19,25—27		
262. Verbum quartum Crucifixi			15,34.35	27,46.47
*263. Verbum quintum Crucifixi . . .	(23,36.37)	19,28.29	15,36	27,48.49
264. Verbum sextum Crucifixi . . .		19,30[a]		
*265. Velum templi scinditur . . .	23,45[b]		15,38	27,51[a]
266. Verbum septimum Crucifixi .	23,46[a]		15,37[a]	27,50[a]
267. Salvator noster exspirat	23,46[b]	19,30[b]	15,37[b]	27,50[b]
268. Glorificatur mortuus . . .	23,47—49		15,39—41	27,51[b]—56
269. Lancea cor transfigitur . .		19,31—37		
270. Ponitur in monumento . . .	23,50—56[a]	19,38—42	15,42—47	27,57—61
271. Magnus dies sabbati	23,56[b]	19,31	15,42	27,62[a]
272. Munitur et custoditur sepulchrum				27,62[b]—66
3. Imperium Domini.				
273. Resurrectio Domini nostri . .			16,9[a]	
274. Angelus revolvit lapidem				28,2—4
*275. Mulieres veniunt ad monumentum	24,1—3	20,1	16,1—4	28,1

EVANGELIUM ORDINATUM.

Facta et verba	Lucas	Ioannes	Marcus	Matthaeus
*276. Magdalene currit ad Petrum .		20,2		
277. Angeli alloquuntur mulieres . .	24,4—8		16,5—7	28,5—7
278. Mulieres fugiunt et tacent . . .			16,8	28,8[a]
*279. Petrus et Ioannes currunt		20,3—10		
*280. Iesus apparet Magdalene . .		20,11—17	16,9	
*281. Magdalene nuntiat discipulis .		20,18	16,10.11	
*282. Iesus apparet mulieribus . .				28,8[b]—10
*283. Mulieres nuntiant discipulis	24,9—11			
284. Custodes dormientes				28,11—15
*285. Iesus apparet Simoni	24,12.34			
286. Duobus ambulantibus	24,13—35		16,12.13	
287. Decem apostolis	24,36—43	20,19—23		
288. Undecim apostolis		20,24—29		
289. Ad mare Tiberiadis		21,1—14		
290. Pastor agnorum et ovium . . .		21,15—19		
291. Ioannes sic manens		21,20—23		
292. Apparet in monte Galilaeae				28,16—20
*293. Ascensio Domini Iesu	24,44—53		16,14—20	
294. Conclusio evangelii		20,30.31 : 21,24.25		

ENUMERATIO GRAVIORUM EMENDATIONUM.

Lectio uncis inclusa est mendosa.

Matth. 1, 13 Abiud. (Abiud,) — **9, 34** In principe (in principe) — **10, 26** eos: (eos.) — **13, 28** ei, (ei:) — **15, 14** caecorum. (caecorum,) — **Marc. 8, 7** benedixit. (benedixit) — **14, 42** Surgite. (surgite) — **15, 43** expectans (exspectans) — **Luc. 1, 15** vinum, (vinum) — **1, 67** prophetavit. (prophetavit) — **4, 2** consummatis illis esuriit (consummatis esuriit) — **8, 25** quia (qui) — **12, 36** expectantibus (exspectantibus) — **20, 4** Ioannis (Ioannnis) — **Ioan. 6, 1** abiit Iesus trans (abiit trans) — **11, 15** ibi. (ibi,) — **13, 33** dixi (dixit) — **20, 13** ploras? (ploras:) — **Act. 7, 38** et cum (ut cum) — **10, 27** convenerant (convenerunt) — **13, 17** ea. (ea) — **14, 18** civitatem, (civitatem) — **16, 3** Iudaeos, (Iudaeos) — **16, 27** custos carceris, et videns ianuas apertas carceris, evaginato (custos carceris, evaginato) — **17, 15** illum. (illum) — **18, 2** Iudaeum (Iudaeam) — **18, 4** Iudaeis. (Iudaeis) — **23, 28** illi. (illi) — **23, 30** ad te (ad te,) — **28, 17** Ego, (Ego) — **Rom. 7, 20** nolo. (nolo) — **8, 32** quo modo (quomodo) — **12, 1** placentem, (placentem:) — **15, 13** sancti. (sancti) — **1 Cor. 10, 30** participo. (participo) — **15, 52** immutabimur. (immutabimur:) — **Gal. 4, 1** legendum: est, — **5, 6** operatur. (operatur) — **6, 3** seducit. (seducit) — **6, 9** metemus (metemus.) — **Eph. 4, 13** occurramus (occuramus) — **Phil. 3, 15** siquid (si quid) — **3, 17** nostram. (nostram) — **Col. 2, 16** sabbatorum: (sabbatorum) — **1 Thess. 1, 5** quia (Quia) — **2 Thess. 1, 10** suis, (suis) — **2, 11** legendum: Ideo — **1 Tim. 2, 14** et. (Et) — **Tit. 1, 9** arguere. (arguere) — **Hebr. 3, 17** illis, (illis) — **10, 12** Dei. (Dei.) — **11, 36** vincula, (vincula) — **12, 15** nequa (ne qua) — **1 Petr. 2, 18** dyscolis. (dyscolis) — **Iud. 19** habentes. (habentes) — **Apoc. 3, 6** Spiritus (spiritus) — **3, 14** Dei. (Dei:) — **5, 14** sæculorum. (sæculorum) — **17, 7** septem, (septem) — **19, 9** Scribe: (Scribe) — qui (quid) — **19, 16** foemore (femore).

Insuper a notis marginalibus, tum superioribus tum inferioribus, amovi plura menda, quæ iure optimo hic præterire ac relinquere possum, quia non pertinent ad sacrum textum. Taceo quoque minutissimas correctiones in textu adhibitas, quæ tantummodo ad minus bonam litterarum formam seu typorum impressionem spectant.

ŒNIPONTE MENSE OCTOBRI
MDCCCIC.

INDEX.

LAUS DEO.

Date Due

O 13 '42
FACULTY
FE 7 - '45
21
3/9
OC 13 '55
NOV 5 '69
[redacted]
FACULTY
[redacted]
NOV 1 '73
DEC 3 '73
JAN 8 '74
[redacted]
APR 3 0 1979
[redacted]
[redacted]
APR 9 1982

MAY 22 1987
MAY 2 1992
APR 17 1995
MAY 16 1995